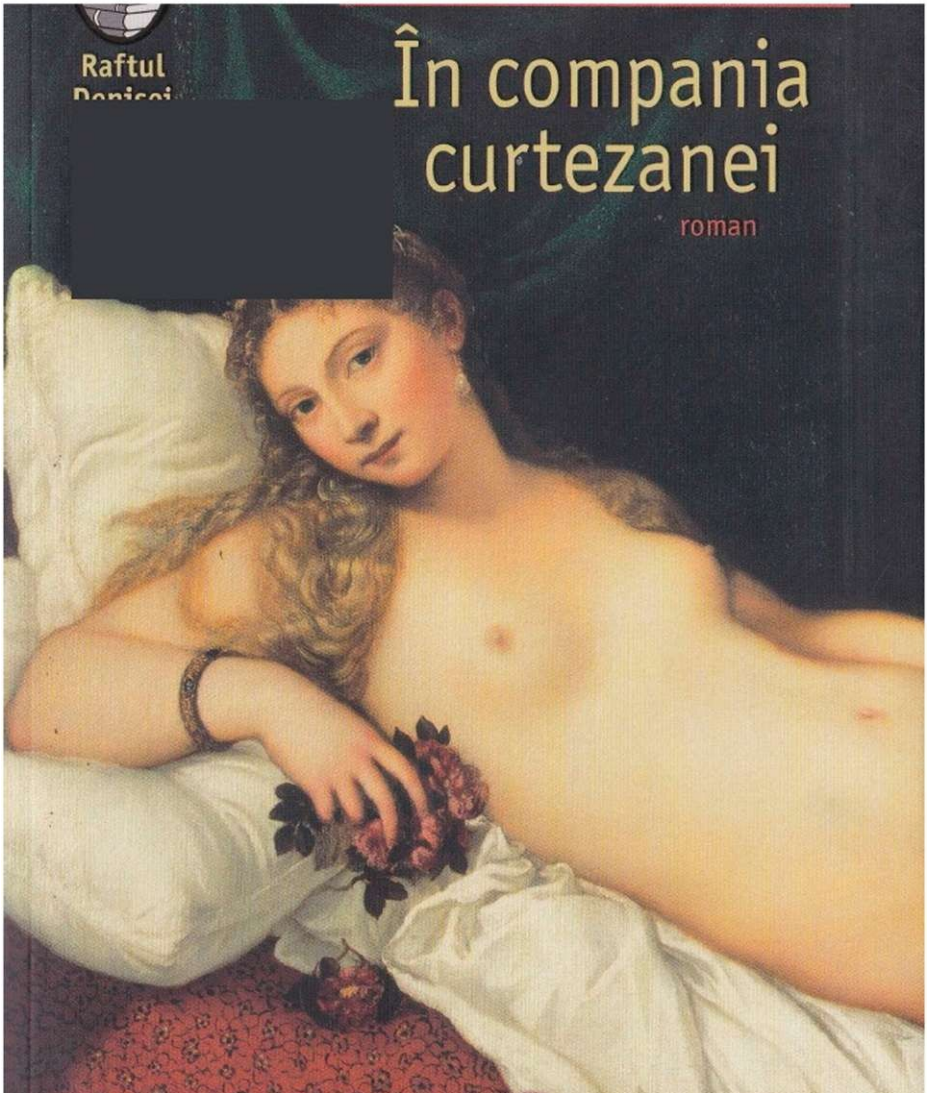
Raftul
În compania
curtezanei
roman

Sarah Dunant

Veneţia, 1527. La Serenissima, înveşmântată în purpură şi aur, nu a fost nicicând mai frumoasă, mai strălucitoare, mai vie. Însă sub faldurile grele de brocart se ascund taine de neimaginat, patimi răvăşitoare, dorinţe de nemărturisit, vicii, trădare. În acest oraş de o splendoare sălbatică vine să-şi joace cartea destinului cea mai frumoasă curtezană a Romei – obiectul dorinţei tuturor, râvnită, hulită, invidiată, adulată. O cheamă Fiammetta Bianchini, are părul de aur şi ochii de smarald şi nimic din ce-i omenesc nu-i e străin. A fugit din Cetatea Eternă împreună cu slujitorul ei credincios, piticul Bucino Teodoldi, alungată de furia drept-credincioşilor luterani. Sunt doi aventurieri în căutarea fericirii: ea stăpâneşte arta rafinată a seducţiei şi ştie ce-i poate aduce un umăr dezgolit sau foşnetul mătăsos al unei rochii, el e iute la mânie, are vorba tăioasă şi ştiinţa de a face bani de pe urma bărbaţilor căutători de plăceri. Însă, pe măsură ce adună avere, prietenia lor se vede pusă la încercare de un turc colecţionar de curiozităţi pentru curtea lui Soliman Magnificul, de o iubire neîngăduită unei

curtezane adevărate, de o vrăjitoare ce vinde leacuri miraculoase pentru beteşugurile trupeşti şi sufleteşti şi de căutarea zadarnică a fericirii.

SARAH DUNANT

În compania curtezanei

Traducere din engleză de
SANDA ARONESCU

Editura HUMANITAS
Bucureşti, 2007

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
DUNANT, SARAH
În compania curtezanei

fiftion

SARAH DUNANT

ÎN THE COMPANY OF THE COURTESAN e SARAH DUNANT, 2006

Ilustraţia copertei: Tiţian (1488/89 – 1576), *Venus din Urbino,* 1538. Florenţa, Galleria degli Uffizi. Ulei pe pânză, 119x165 cm. 1996. Photo Scala, Florence – courtesy of the Ministere Beni e Att. Culturali

Notă istorică

În prima jumătate a secolului al XVI-lea istoria Europei este marcată de tulburări politice şi religioase. Măcinată de corupţie, Biserica Catolică, al cărei centru era la Roma, s-a văzut ameninţată de apariţia protestantismului, care a căpătat amploare după revolta lui Martin Luther din 1517 şi s-a răspândit rapid în toată Germania şi în nordul Europei.

Italia era încă o serie de cetăţi-state, vulnerabile la atacuri din interior şi ameninţată din afară de invazii străine, îndeosebi de Franţa şi Spania, cea din urmă aflată sub domnia Sfântului împărat Roman Carol al V-lea.

Cele mai puternice cetăţi italiene erau Roma şi Veneţia. Odată cu declinul Florenţei, arta şi cultura perioadei de glorie a Renaşterii şi-au mutat centrul la Roma, sub patronajul papilor. Între timp, pe ţărmul Adriaticii, Veneţia era încă la apogeu. Republica guvernată de un număr important de familii aristocratice se bucura de o remarcabilă stabilitate politică, de o populaţie cosmopolită, de dominaţia asupra vestului Mediteranei şi de o economie înfloritoare, bazată pe negoţ; Veneţia era o mină de aur pentru negustori, călători şi aventurieri.

Povestea pe care o veţi citi începe la Roma, în 1527.

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

Roma, 1527

Stăpâna mea, Fiammetta Bianchini, tocmai îşi pensa sprâncenele şi îşi muşca buzele ca să le dea culoare, când s-a petrecut un lucru de negândit: armata Sfântului împărat Roman a făcut o spărtură în zidul Cetăţii Eterne a Domnului, lăsând să se năpustească într-însa o hoardă de oşteni înfometaţi şi pe jumătate smintiţi, puşi pe prădăciune şi împilare.

Italia era pe vremea aceea o tablă de şah vie pe care se jucau ambiţiile unei jumătăţi din Europa. Ameninţarea războiului era la fel de regulată ca recoltele, alianţele încheiate iarna erau încălcate primăvara şi în unele locuri, o dată la doi ani, femeile năşteau copilul vreunui tată năvălitor. În măreaţa şi strălucitoarea cetate a Romei ne duceam traiul leneş sub ocrotirea Domnului, dar vremurile erau atât de nestatornice, încât şi sfinţii părinţi încheiau înţelegeri spurcate, iar un papă cu sânge de Medici în vine era întotdeauna mai aplecat spre politică decât spre rugăciune.

În ultimele zile dinainte de a se abate urgia, Roma încă nu putea crede că pieirea ei se apropia. Zvonurile se

strecurau pe străzi ca duhorile. Pietrarii care întăreau zidurile cetăţii povesteau despre o armată puternică de spanioli, a căror sălbăticie se înteţise în încăierările cu barbarii din Lumea Nouă, umflată cu cohorte de luterani germani întăriţi de sucurile călugăriţelor pe care le siluiseră în drumul lor spre miazăzi. Dar când apărarea romană condusă de nobilul Renzo de Ceri a mărşăluit prin oraş în căutarea voluntarilor pentru baricade, aceiaşi uriaşi însetaţi de sânge s-au preschimbat în nişte mortăciuni care se târau în genunchi, cu cururile lipite de pământ, ca să scoată din ei toată mâncarea putrezită şi tot vinul acru cu care se ghiftuiseră pe drum. În poveştile pietrarilor, inamicul era atât de jalnic, încât, chiar dacă soldaţii ar fi găsit tăria de a-şi ridica puştile, nu aveau o artilerie care să-i ajute şi, dacă romanii de pe metereze ar fi fost îndeajuns de viteji, am fi putut să-i înecăm în pişat şi batjocură în vreme ce încercau să se caţăre pe zidurile cetăţii. Bucuriile războiului sunt întotdeauna mai grăitoare în vorbe decât în fapte; şi cu toate astea, gândul la o bătălie câştigată cu urină şi fanfaronadă era îndeajuns de ispititor pentru a ispiti câţiva aventurieri care nu aveau nimic de pierdut, printre ei numărându-se şi grăjdarul nostru, care a pornit la drum a doua zi după-amiaza.

Două zile mai târziu, armata a ajuns la porţile cetăţii şi stăpâna m-a trimis să-l aduc înapoi.

Cetatea noastră desfrânată şi gălăgioasă se închisese ca o scoică peste străzile pe care se lăsase seara. Cei cu destui bani îşi cumpăraseră deja fiecare armata sa, lăsându-i pe ceilalţi să se descurce zăvorându-şi uşile şi bătându-şi în scându-ri, în zadar, ferestrele. Deşi merg cu paşi mărunţi şi încovoiat, m-am priceput întotdeauna să mă descurc aşa cum numai porumbeii călători ştiu, pentru că în ciuda cotiturilor şi întortochelilor ei, harta Romei de multă vreme mi s-a întipărit în minte. Stăpâna a avut o dată un muşteriu, un căpitan negustor, care socotea pe nedrept sluţenia mea un semn al harului lui Dumnezeu şi care mi-a promis o avere dacă îi găseam o cale spre Indii peste largul mării. De când m-am născut am întruna un coşmar în care o pasăre mare mă înşfacă în gheare şi îmi dă drumul într-un ocean pustiu şi, din această pricină şi din altele, mi-a fost întotdeauna frică de apă.

Când au început să se zărească zidurile, n-am văzut nici posturi de pază nici santinele. Până acum nu avuseserăm trebuinţă de asemenea lucruri; fortificaţiile pe care ne plimbam erau mai degrabă o bucurie pentru anticari decât o trebuinţă pentru generali. M-am urcat printr-unul dintre

turnurile laterale, cu picioarele tremurându-mi de suişul anevoios pe trepte şi m-am oprit o clipă să-mi trag răsuflarea. În lungul coridorului de piatră al crenelurilor am zărit două siluete ghemuite lângă zid. Deasupra noastră s-a ridicat un freamăt de gemete ca murmurul unei congregaţii care se roagă într-o biserică. În acea clipă, dorinţa mea de a şti ce se petrece a biruit teama că aş fi putut descoperi cine ştie ce şi m-am săltat pe pietrele sparte şi am reuşit să arunc o privire peste parapet.

Sub mine, cât vedeam cu ochii, se desfăşura o întindere întunecată spuzită de flăcăruile pâlpâitoare ale lumânărilor. Gemetele se rostogoleau prin noapte ca o adiere; o armată întreagă se ruga sau vorbea prin somn. Până atunci până şi eu mă amăgisem cu gândul că suntem de nebiruit. Acum înţelegeam ce trebuie să fi simţit troienii când au privit în jos de pe zidurile cetăţii şi au văzut taberele grecilor în faţa ochilor şi lumina lunii a scânteiat pe scuturile lor vestind răzbunarea. Frica mi-a răscolit măruntaiele şi, cuprins de furie, m-am dus să le trag un picior santinelelor adormite. De aproape, glugile lor erau glugi de rasă călugărească şi am desluşit chipurile palide şi trase a doi tineri călugări, abia ajunşi la vârsta la care puteau să-şi lege singuri canafurile. M-am îndreptat de

spate, m-am proţăpit dinaintea unuia şi mi-am vârât faţa sub nasul lui. A deschis ochii şi a răcnit, crezând că duşmanul trimisese din iad un diavol tâmp şi rânjit să-l ia înainte de vreme. Spaima lui i-a trezit tovarăşul. Mi-am dus degetele la buze şi am rânjit din nou. Au scheunat amândoi. Mă mai veselisem eu băgând în sperieţi feţe bisericeşti, dar în clipa aceea aş fi vrut să fi avut mai mult curaj şi să mă înfrunte. Un luteran înfometat i-ar fi tras în baionetă înainte de a apuca ei să spună *Dominus vobiscum.* S-au închinat cuprinşi de tulburare şi, când i-am luat la întrebări, au arătat înspre poarta San Spirito, unde cică apărarea era mai puternică. Singura strategie pe care am desăvârşit-o în viaţă a fost aia care să-mi ţină burta plină, dar până şi eu ştiam că San Spirito era cel mai uşor de vătămat loc al cetăţii, întrucât viile cardinalului Armellini se întindeau până la creneluri, iar o fermă se înălţa chiar din pietrele zidului.

Armata noastră, aşa cum era când am găsit-o, era îngrămădită în câteva pâlcuri în jurul clădirii cu pricina. Două santinele de ocazie au încercat să mă oprească, dar le-am spus că venisem cu gând să mă alătur oştii şi au râs atât, că m-au lăsat să trec, iar unul din ei a dat să mă ajute cu o lovitură de picior în dos care nici măcar nu m-a

nimerit. În tabără, jumătate dintre oameni se tâmpiseră de frică, iar cealaltă jumătate, de atâta băutură. Nu l-am mai găsit pe grăjdar, în schimb, ceea ce am văzut m-a încredinţat că, după o singură gaură în zid, Roma se va deschide la fel de uşor ca picioarele nevestei în faţa chipeşului ei vecin.

Întors acasă, am găsit-o pe stăpâna mea în iatac şi i-am povestit cele ce văzusem. Ea m-a ascultat cu luare-aminte, ca întotdeauna. Am stat puţin de vorbă, apoi am tăcut, în vreme ce noaptea se lăsa împrejurul nostru, căci gândurile ni se îndepărtau de viaţa de zi cu zi, trăită la adăpost, în bogăţie, şi se îndreptau spre grozăviile unui viitor pe care cu greu ni-l puteam plăsmui.

Când a început atacul, odată cu prima rază de lumină, noi eram deja în vrie. Eu trezisem servitorii înainte de ivirea zorilor, iar stăpâna le dăduse poruncă să aranjeze masa cea mare din camera aurie, îi ceruse bucătarului să taie porcii cei mai graşi şi să înceapă să pregătească un ospăţ ca pentru cardinali sau bancheri. Deşi bombăneau nemulţumiţi, tăria ei sufletească – sau poate deznădejdea lor – era atât de mare, încât orice plan părea încurajator, chiar şi unul care nu părea a avea vreo noimă.

Casa fusese deja golită de bogăţiile care săreau în ochi:

impunătoarele vaze de agată, tăvile de argint, farfuriile de majolică, paharele din cristal de Murano aurit şi cele mai bune stofe fuseseră toate puse la adăpost cu trei, patru zile înainte, înfăşurate în draperii de mătase brodată, apoi în tapiserii flamande groase, şi băgate în două cufere. Cel mai mic era atât de bogat împodobit cu marchetărie de lemn aurit, că a trebuit să fie acoperit şi el cu pânză de sac pentru a-l feri de umezeală. A fost nevoie de bucătar, de grăjdar şi de cei doi gemeni ca să-l tragă în curte, unde fusese săpată o groapă mare sub lespezile de lângă latrinele servitorilor. După ce cuferele au fost îngropate şi acoperite cu un strat de scârnă proaspătă (frica dezleagă imediat maţele), am dat drumul celor cinci porci, cumpăraţi la un preţ mult umflat cu câteva zile în urmă, iar ei s-au îmbulzit în curte, rostogolindu-se, dând din picioare şi arătându-şi bucuria prin grohăituri, aşa cum ştiu s-o facă numai porcii când dau de căcat.

După ce a dispărut orice urmă de obiect preţios, stăpâna şi-a scos minunatul colier – cel pe care-l purtase la petrecerea din casa Strozzi, unde camerele erau luminate de schelete cu lumânări înfipte în coaste, iar vinul, mulţi au jurat după aceea, era tare şi gros ca sângele – şi i-a dat fiecărui servitor câte două perle mari. Pe cele rămase, i-a

vestit ea, le vor împărţi între ei dacă vor găsi cuferele nedeschise după ce va trece năpasta. Credinţa este o marfă care se scumpeşte la vremi sângeroase şi, ca stăpână, Fiammetta Bianchini era iubită, pe cât era de temută, iar în felul acesta ea stârnea cu agerime fiecare om să-şi măsoare puterile cu el însuşi şi cu ea. Cât despre locul unde îşi ascunsese restul bijuteriilor, n-a scos o vorbă.

După ce s-au făcut toate astea n-a mai rămas decât o casă modestă, cu câteva ornamente, două lăute, o Madonna cucernică în dormitor şi un lambriu de lemn cu nimfe durdulii în salon, atât cât trebuie pentru profesia ei îndoielnică, dar fără duhoarea lipsei de măsură din palatele multora dintre vecinii noştri. Şi într-adevăr, câteva ore mai târziu, când s-a înălţat strigătul mulţimii şi clopotele bisericilor au început să bată unul după altul anunţându-ne că liniile noastre de apărare căzuseră, singura mireasmă dinspre casa noastră era cea a porcului care se frigea încet frăgezindu-se în zemurile ce se scurgeau din el.

Cei care au scăpat cu viaţă vorbeau cu un fel de groază plină de respect despre prima spărtură din ziduri; cică pe măsură ce ziua înainta şi lupta era tot mai sângeroasă, o

pâclă s-a furişat dinspre mlaştinile din spatele liniilor inamice, groasă şi întunecată ca o tocană, ascunzând vederii mulţimea atacatorilor de dedesubt, astfel încât apărarea noastră n-a putut să tragă spre ei şi să-i nimerească, aşa că duşmanii, ca o armată de fantome urlând prin ceaţă, au năvălit peste noi. După aceea, oricât curaj ne-am fi făcut, n-am fi putut ţine piept numărului mare de soldaţi pe care i-au aruncat în luptă. Ca să ne mai ştergem ruşinea, am câştigat un trofeu, când o archebuză de-a noastră a făcut o gaură cât un pesmet de împărtăşanie în pieptul căpeteniei lor, marele Carol de Bourbon. Mai târziu, aurarul Benvenuto Cellini s-a lăudat cui voia să-l asculte cu ochirea lui miraculoasă. Dar adevărul este că Cellini se lăuda cu orice. Când îl auzeai vorbind – ceea ce făcea întruna, începând din casele nobililor până în tavernele mahalalelor – credeai că apărarea cetăţii se bizuia numai pe el. Care vasăzică pe el ar trebui să dăm vina, pentru că, fără căpetenie, duşmanii nu mai aveau cum să se oprească din sminteala lor. Încă de la prima spărtură, au năvălit în toată cetatea ca un val uriaş de gândaci. Dacă ar fi fost năruite podurile de pe Tibru, cum chitise de Ceri, căpetenia apărării, am fi putut să-i înconjurăm în Trastevere şi să-i ţinem acolo destul

pentru a ne regrupa într-un fel armata. Dar Roma alesese tihna în paguba bunului-simţ şi odată cucerit Ponte Sisto, nimic nu i-a mai putut opri.

Şi astfel, în ziua a şasea a lunii mai din anul Domnului 1527, a început a doua nimicire a Romei.

Tot ce nu putea fi răscumpărat sau cărat era măcelărit sau nimicit. Acum toată lumea spune că soldaţii luterani *lansquenets* au făptuit cele mai mari nelegiuiri. S-o fi jurat Sfântul împărat Roman Carol Quintul că va fi apărătorul Domnului, dar nu se dădea înapoi să se folosească de săbiile ereticilor ca să-şi umfle armata şi să-şi îngrozească duşmanii. Pentru ei Roma era o vacă bună de muls, era însăşi casa antihristului şi, ca mercenari pe care împăratul uitase, taman la timpul potrivit, să-i plătească, urmăreau cu aceeaşi turbare să-şi umple buzunarele şi să-şi curăţească sufletele. Fiecare biserică era o cloacă de vicii, fiecare mănăstire de maici o adunătură de târfe ale lui Christos, fiecare orfan străpuns ca într-o frigare de o baionetă (trupurile lor erau prea mici ca să-şi irosească muniţia cu ei) era un suflet salvat de erezie. Dar, deşi toate astea ar putea fi adevărate, pot să spun că am auzit la fel de multe blesteme în spaniolă sau în germană amestecate cu ţipetele şi pun rămăşag că, atunci când

căruţele şi catârii au ieşit în sfârşit din Roma încărcate cu aur şi tapiserii, o mare parte din pradă a luat drumul Spaniei şi al Germaniei.

Dacă s-ar fi mişcat mai iute şi ar fi furat mai puţin în cel dintâi atac, poate că ar fi pus mâna pe prada cea mare, însăşi Sanctitatea Sa. Dar când au ajuns la palatul Vaticanului, papa Clement al VII-lea îşi ridicase deja fustele (pentru a da cu ochii, de bună seamă, de o pereche de cardinali storciţi sub burdihan) şi, împreună cu zeci de saci îndesaţi în grabă cu bijuterii şi relicve sfinte, fugise ca de dracu', la castelul Sant'Angelo, unde podul mobil se ridicase în urma lui, căci se zăreau deja năvălitorii, cu o duzină de preoţi şi curteni încă agăţaţi de lanţurile sale, de-au trebuit să scuture podul ca să-i dea jos şi i-au privit cum se îneacă în şanţul de dedesubt.

Cu moartea pe urme, cei care scăpaseră, au fost cuprinşi de tulburare pentru soarta sufletelor lor. Câteva feţe bisericeşti, văzând cum se apropie ceasul Judecăţii, au oferit fără plată confesiuni şi indulgenţe, dar alţii şi-au făcut o mică avere vânzând iertarea la preţuri nemăsurate. Poate că Dumnezeu îi urmărea în vreme ce lucrau: de bună seamă că atunci când i-au găsit luteranii, înghesuiţi ca nişte şobolani în cotloanele cele mai întunecate ale

bisericilor, strângându-şi în jur veşmintele umflate, mânia care s-a abătut asupra lor a fost cu atât mai îndreptăţită şi au fost goliţi de măruntaie, mai întâi pentru bogăţia lor şi abia pe urmă pentru maţele lor.

În vremea asta, pe măsură ce în depărtare vacarmul cruzimilor creştea, în casa noastră noi lustruiam de zor furculiţele şi făceam lună paharele rămase. În iatac, stăpâna, care se ocupase cu aceeaşi grijă ca întotdeauna de frumuseţea ei, făcu ultimele îndreptări la toaleta ei şi se pregăti să coboare. De la fereastra iatacului se zărea acum câte o siluetă alunecând cu iuţeală pe străzi, uitându-se înapoi speriată de valul ce sta s-o-nghită. Nu peste mult timp, strigătele s-au apropiat, încât puteam desluşi chinurile fiecăruia în parte. Venise vremea să ne strângem laolaltă forţele de apărare.

Când a intrat stăpâna, eu adunasem deja servitorii în sufragerie. Las pe mai târziu descrierea înfăţişării ei: toţi cunoşteau îndeajuns puterea ce răzbătea din frumuseţea ei, dar în acea clipă erau mai îngrijaţi să-şi scape pielea decât s-o admire pe a ei. În stânga stăpânei, Adriana, camerista ei, se ghemuise cuprinzându-şi atât de strâns trupul cu braţele, încât de-abia mai putea răsufla. Baldesar, bucătarul, stătea în uşă, cu faţa şi mâinile lucind

din pricina năduşelii şi a seului din frigare, iar la capătul mesei de curând aranjate, stăteau cei doi slujitori gemeni slăbuţi, fiecare cu câte un pahar în mână, singura deosebire dintre ei fiind că unul tremura mai tare decât celălalt.

— Dacă nu eşti în stare să ţii paharul, lasă-l jos, Zaccano. Glasul stăpânei era puternic şi grav. Oaspeţii noştri nu-ţi vor mulţumi când îşi vor căuta locurile călcând pe cioburi.

Zaccano scoase un geamăt în vreme ce-şi descleşta degetele din jurul paharului pe care-l lăsă să cadă în palma stângă a lui Giacomo care, ca întotdeauna, părea să ştie dinainte ce va face fratele lui.

— Bravo, Giacomo. Tu ai să serveşti vinul.

— Da, stăpână...

— Baldesar? rosti ea, fără a catadicsi să-i arunce o privire.

— Sunt trei puşti în pivniţă. Şi în bucătărie avem un sertar plin cu cuţite, răspunse el ştergându-şi mâinile pe pantaloni. Dacă luăm fiecare câte unul...

— Dacă luaţi fiecare câte unul, spune-mi, rogu-te, cum veţi mai tranşa porcul?

El îi înfruntă privirea.

— Iertare, stăpână, dar asta e curată nebunie. Nu auziţi ce se întâmplă afară? Acum porcii suntem noi. Ne sfârtecă bucăţi.

— Chiar aşa. Dar în ciuda vulgarei lor lipse de maniere, mă îndoiesc că vor cuteza să-şi astâmpere foamea prăjindu-ne şi mâncându-ne după ce ne vor ucide.

Din locul unde se ghemuise, Adriana scoase un vaiet lung şi se prăbuşi pe podea. Am dat să mă duc spre ea, dar Fiammetta m-a oprit cu o privire.

— Ridică-te, Adriana, rosti ea tăios. Este un lucru bine ştiut că atunci când o femeie zace la pământ, e mult mai uşor să i se ridice fustele. Hai, ridică-te. *În clipa asta!*

Adriana se ridică, înăbuşindu-şi scâncetul. Groaza ei făcea şi camera să tremure.

Fiammetta se răsuci şi am văzut cum furia i se ciocnea de spaima noastră.

— Ce s-a întâmplat cu voi? Bătu în masă de zăngăniră tacâmurile. Ia gândiţi-vă puţin. Nu ne pot măcelări până la unul. Cei care vor scăpa îşi vor salva pielea fie prin şiretenie, fie cu vreun cuţit bont – lucru pe care să ştii că ţi-l iert, Baldesar, pentru că sosurile tale mă fac să uit în ce hal hăcuieşti carnea. Sunt încredinţată că atunci când vor ajunge aici, unii vor fi încă setoşi de plăceri şi de sânge,

dar alţii vor fi sătui. Iadul îşi prăjeşte până şi diavolii, iar acest măcel turbat pricinuieşte greaţă, dar şi sminteală. Deci îi vom izbăvi de ei înşişi. Le vom deschide uşa casei, ca să le oferim găzduire şi alinare, o artă pe care o stăpânim. Şi în schimb, deşi vor lua – ba chiar noi o să le dăruim – tacâmurile, paharele, covoarele, podoabele şi tot ce mai pot smulge de pe pereţi, cu puţin noroc ne vor cruţa vieţile. Nu e puţin lucru, pentru că după ce ai umblat ani de zile pe drumuri, o casă în care să poposeşti poate fi atât mângâiere, cât şi adăpost pentru pradă, pentru că cel mai bun lucru, după o târfă, este un bucătar iscusit. Şi această casă are, vă amintesc, şi una, şi alta.

În tăcerea care se lăsă aproape că auzeam aplauzele altui public: unul alcătuit din feţe bisericeşti, bancheri sau învăţaţi, oameni puternici care, după ce mănâncă şi beau pe săturate, se bucură de arta conversaţiei cu o femeie frumoasă, îndeosebi atunci când eleganţa este piperată cu puţină deşănţare – iar stăpâna mea era meşteră la aşa ceva. Dar de data asta n-au urmat aplauze. O credeau oare? Pe mine, unul, mă câştigase. Dar nu conta, de vreme ce au rămas. Încă nu se clintea nimeni.

Fiammetta trase aer în piept.

— Deci, pentru cei care vor să plece, uşa e acolo.

Aşteptă.

În cele din urmă, bucătarul se întoarse spre ea, bombănind:

— Eu sunt singur la bucătărie. Dacă vreţi mâncare bună, daţi-mi fata să m-ajute.

— Nu e încă pregătită. Va trebui să te descurci cu unul din băieţi. Zaccano! Nu te îngrijora. Nu veţi fi despărţiţi mult timp. Giacomo, pregăteşte lumânările. Vreau să fie toate în sfeşnice când se lasă amurgul. Tu, Adriana, îmbracă-te în stofa cea mai fină. Ia rochia albastră cu guler înalt din scrinul meu şi o pereche de pantofi de satin care să se brodească. Dă-ţi cu puţin roşu în obraji – doar un pic. Trebuie să fii drăgălaşă, nu ispititoare. Şi vezi să nu-ţi ia toată ziua!

Fata, sfâşiată între bucurie şi spaimă, o porni spre scară. După ce camera se goli, Fiammetta se aşeză în capul mesei. Acum, când lumina îi cădea drept pe faţă, vedeam o uşoară năduşeală pe pielea ei.

— Ai făcut foarte bine, i-am spus eu încet. Acum nu va mai pleca nimeni.

Ea ridică din umeri şi închise ochii.

— Atunci pesemne că vor muri aici.

Am stat o clipă cu urechile ciulite. Afară zgomotul se

înteţea. În curând cele câteva suflete pierdute vor da năvală ca turbate.

În orice caz, îndoiala se furişase printre noi. Eu n-am făcut decât să-i dau glas.

— Suntem în stare să le ţinem piept?

Ea clătină din cap.

— Cine ştie? Dacă sunt atât de înfometaţi şi istoviţi după cum se zvoneşte, poate că o să avem noroc. Să ne rugăm să fie spanioli. N-am cunoscut până acum vreunul care să nu aleagă să guste plăcerile vieţii în locul cucerniciei morţii. Dacă vin luteranii, ar fi bine să ne ţinem de mătănii şi să nădăjduim că vom deveni martiri. Dar mai întâi o să-mi umplu burta cu bijuterii.

— Şi pe urmă ce-o să faci? O să le caci în iad ca să şperţuieşti paznicii cu ele?

Râsul ei se înălţă ca o flacără a speranţei.

— Uiţi, Bucino, că sunt curtezana unui cardinal. Am destule indulgenţe cât să-mi cumpere măcar un loc în purgatoriu.

— Şi cu piticul curtezanei cardinalului ce se va întâmpla?

— E destul de mititel ca să fie ascuns sub rasa unui penitent, spuse ea, şi, în clipa aceea, un glas se ridică deasupra vacarmului rostind câteva vorbe ciuntite, dar

uşor de recunoscut: *„Casa de la gente nobile... Estamos aqui”.*

Se părea că duşmanul sosise. Dacă mila e a Domnului, unii spun că norocul e al diavolului şi că el are grijă de ai lui. Tot ce ştiu însă este că Roma era în ziua aceea terenul de joacă al sorţii şi, când au venit să umple gropile cu cadavre, au fost măcelărite multe suflete nevinovate, dar la fel de mulţi vinovaţi au scăpat cu viaţă. Cât despre împrejurarea în care ne găseam, îi las pe alţii să hotărască.

Stăpâna mea s-a ridicat şi şi-a netezit fustele; era o femeie elegantă care se grăbea să-şi întâmpine oaspeţii.

— Să nădăjduim că apare cât mai repede şi căpitanul lor. N-aş vrea să-mi irosesc cel mai bun brocart aurit pe o gloată de soldaţi. Vezi ce face Adriana. Dacă arată ca o fiică, ar putea supravieţui mai multă vreme decât dacă arată ca o slujnică. Deşi nu ne-ar face niciun bine dacă ar aduce prea mult cu o fecioară.

Am pornit spre scară.

— Bucino!

M-am întors.

— Mai ştii să faci jonglerii?

— Când înveţi ceva în copilărie, nu mai uiţi niciodată,

am răspuns eu. Cu ce vrei să jonglez?

Stăpâna zâmbi.

— De pildă cu vieţile noastre.

Le-a trebuit mult să ajungă la noi. Dar siluirea şi jaful sunt nişte trebi care iau timp şi erau atâtea de făcut. Era aproape întuneric când m-am urcat pe acoperiş şi i-am văzut năvălind pe stradă. Au dat colţul răcnind; nouă sau zece erau în frunte, cu săbiile scoase şi pe jumătate despuiaţi, cu gurile căscate ca nişte hăuri negre, cu trupurile zvâcnind bezmetic, de parcă erau păpuşi mânuite de diavol şi dansând după ce le cânta el. În spatele lor veneau încă vreo doisprezece, trăgând o căruţă încărcată şi ceva mai în urmă era un bărbat călare, deşi, dacă ăsta era căpitanul lor, era limpede că nu-i mai conducea.

Când au ajuns în *piazza* noastră, s-au oprit o clipă. Oraşul avea multe case bogate, toate cu uşi încuiate şi ferestre oblonite. Câţiva soldaţi se clătinau. Roma avea vin mai bun decât satele amărâte pe care le prădaseră şi pesemne că dăduseră deja pe gât câteva butoaie. Un bărbat masiv din spate scoase un răcnet, înşfăcă un topor din căruţă, ridică braţul, o luă la fugă împleticindu-se şi lovi cu putere în cerceveaua ferestrei casei negustorului de mirodenii din colţ. Răsunetul loviturii se auzi în toată

clădirea şi apoi dinăuntru izbucniră ţipete. Larma îi atrase pe ceilalţi ca lumina fluturii de noapte. Doisprezece dintre ei n-au avut nevoie decât de vreo zece minute ca să pătrundă sfărâmând totul în cale. În urma lor, alţii stăteau cu ochii aţintiţi asupra piaţetei. Ofiţerul tocmai cobora de pe cal când m-am dat eu jos de pe acoperiş ca să o vestesc pe stăpână. Dar curtea se golise deja şi m-am întors taman la ţanc ca să aud uşile de la intrare descuindu-se şi s-o văd ieşind în amurgul din piaţetă.

Şi ce-au văzut ei când uşile se dădură în lături? Până în acel moment al vieţii ei, Fiammetta Bianchini primise mai multe complimente decât şi-ar fi dorit oricine, multe dintre ele destul de valoroase pentru a fi îngropate în cufere masive, sub o grămadă de bălegar. Dar acum complimentele vor fi simple, ca bărbaţii pe care-i înfrunta. Stăpâna avea o ţinută semeaţă, aşa cum au doar femeile bogate obişnuite să meargă călare cu bărbia ridicată deasupra mulţimii şi era tare frumoasă. Pielea ei era netedă, de albeaţa alabastrului şi corsetul cu fir de aur îi strângea sânii, dezvelindu-i vederii şi în acelaşi timp ascunzându-i: era de o sfioşenie desăvârşită şi ademenitoare într-un oraş cu bărbaţi bogaţi care simţeau nevoia să se prefacă virtuoşi chiar şi atunci când umblau

pe străzi cu mătărângile sculate ca nişte prăjini de steaguri sub veşmintele bisericeşti.

Avea ochii verzi ca lăstarii abia mijiţi, buzele pline şi roşii, iar obrajii împrumutaseră ceva din roşeaţa piersicii. Dar ceea ce o făcea deosebită era părul. Pentru că părul stăpânei era ca un râu auriu când se revarsă primăvara, cu nuanţe la fel de bogate ca năvala apelor; şuviţe de aur alb şi de floarea-soarelui împletite cu miere şi castan roşu, atât de ciudate şi totuşi atât de fireşti încât erau limpede un dar de la Dumnezeu, şi nu unul din sticluţele spiţerului. Şi pentru că nu avea verighetă pe deget şi un soţ în casă, când avea oaspeţi şi-l lăsa liber, lung şi vălurit, astfel încât în serile când o apucau năbădăile şi îşi azvârlea capul pe spate ca să râdă sau să se prefacă supărată, această perdea bogată de păr se unduia şi, dacă erai prin apropiere, ai fi putut jura că soarele răsărise doar pentru tine în ziua aceea.

Deci, pe bună dreptate, ţărănoii ăia cu picioarele ca nişte butuci, care miroseau a moarte şi a băutură au încremenit la vederea ei. Roma era pe atunci un oraş plin de femei frumoase, multe ajunse şi mai frumoase din pricina moravurilor uşoare şi fiecare dintre ele ar fi fost ca o licoare răcoroasă pentru bărbaţii însetaţi. Dar puţine

aveau agerimea minţii stăpânei mele, mai ascuţită decât o scobitoare, şi şiretenia ei când trebuia să se lupte.

— Bună seara, oşteni ai Spaniei. Aţi făcut cale lungă şi sunteţi bine-veniţi în măreţul nostru oraş.

Glasul ei răsuna puternic şi vorbele şi le şlefuise în întâlnirile, nicidecum puţine, cu negustori şi clerici itineranţi spanioli. O bună curtezană poate subjuga în multe limbi şi Roma le şcolise pe cele mai bune.

— Unde e căpitanul vostru?

Bărbatul călare de peste drum se întoarse, dar alţii erau mai aproape decât el. Acum, după ce glasul ei spărsese vraja, începură să vină spre ea, dar unul păşea înaintea celorlalţi, zâmbind cu braţele deschise în semn de implorare şi triumf, iar cuţitul pe care-l purta îi sporea farmecele.

— Eu sunt căpitanul, rosti el cu o voce groasă, în vreme ce în spatele lui oamenii chiuiau şi fornăiau. Iar tu eşti pesemne târfa papei.

O încolţise. Ea nu se clinti, doar se îndreptă şi mai mult de spate, până ce se înălţă cu vreo cinci degete deasupra lui.

— Târfele le-aţi avut deja, domnule. Aceasta este casa Fiammettei Bianchini. Ea oferă hrană şi adăpost bărbaţilor

care nu au cunoscut încă adevărata ospitalitate romană.

El mormăi, privind-o ţintă, nedumerit parcă de vorbele ei. În spatele lui, trei bărbaţi ieşiră din rând, adulmecând omorul. Căpitanul descălecase şi îşi croia drum prin mulţimea strânsă în faţa casei. Lui Zaccano, aflat lângă mine pe acoperiş, începură să-i tremure mâinile atât de tare, că îmi făceam griji pentru puşca pe care o ţinea. Cu greu ai fi găsit la Roma doi fraţi mai frumoşi, dar firile lui Giacomo şi Zaccano erau într-atât de îngemănate încât era primejdios să-i desparţi. Dar, fără grăjdar, n-aveam de ales.

Un alt soldat cu faţa înnegrită de focurile trase îl împinse deoparte pe tovarăşul lui şi se duse mai aproape de stăpână. Mâna lui se întinse spre trupul ei. Ea nu se clinti până când mâna nu ajunse la câteva degete de pieptul ei şi atunci, cu iuţeala unei rândunici pe înserat, îşi ridică mâna dreaptă şi o abătu peste a lui. Soldatul urlă de mânie şi de durere.

— îmi cer iertare, domnule, spuse ea, şi, cu repeziciunea cu care se-ntinde o pată de cerneală, scoase o batistă de mătase brodată pe care i-o oferi. Aveţi mâinile murdare. După ce vă spălaţi, voi fi fericită să vă cunosc. Vă rog, păstraţi batista.

El o luă şi, după ce se şterse grăbit, se întoarse din nou spre ea. N-am aflat niciodată dacă o făcuse pentru a-i da batista înapoi sau pentru a adăuga ceva, pentru că în clipa aceea mâna mi-a zvâcnit şi Zaccano, speriat, a luat-o drept semnul de atac. Împuşcătura a răsunat milostivă deasupra capetelor noastre. Privirile lor cătară în sus. La marginea acoperişului, trei puşti şi vreo şase cozi de mătură aranjate ca să semene cu nişte ţevi de puşcă erau îndreptate spre stradă. Cu fumul împuşcăturii încă deasupra ei, casa părea cumva apărată. Stăpâna şi cu mine ne-am sfădit pe urmă, când a venit vorba despre această împrejurare. Sunt încredinţat că, deşi ea nu pierduse încă jocul, împuşcătura le dăduse de gândit. Ea în schimb gândea că fără împuşcătură ar fi putut să câştige. Dar aşa cum au stat lucrurile, şovăiala a ţinut atâta cât i-a trebuit căpitanului să ajungă în faţă.

Era la fel de înalt ca ea, dar slăbănog; chiar şi faţa lui era mai mult osoasă şi, deşi după ce se curăţise întinerise cu zece ani, privirea nu i se îmblânzise. Omorul e treabă de om în toată firea, chiar şi când îl săvârşesc tinerii. O hartă grosolană a oraşului stătea înfiptă în centura căpitanului. Judecând după mărimea căruţei, îi ajutase să caute comori fără să orbecăie ca alţii. El şi oamenii lui

adunaseră deja destulă pradă pentru a se îmbogăţi, dar rangul şi strategiile lui îl îndrituiau să-şi aleagă obiectele cele mai preţioase. Şi unul dintre ele se găsea acum în faţa lui.

— Domnule, spuse ea zâmbind, iertaţi-i, vă rog, pe servitorii mei. S-au înghesuit să-şi apere stăpâna. Sunt doamna Fiammetta Bianchini şi am plăcerea de a vă pofti împreună cu oamenii dumneavoastră la un ospăţ în casa mea. Bucino! şi în vreme ce glasul ei se ridica până la mine, privirea nu i se dezlipea de faţa căpitanului Mă auzi? Suntem printre prieteni şi nu mai e nevoie de arme. Aruncaţi-le jos şi întoarceţi-vă la bucătărie.

Ne-am supus poruncii. Trei puşti vechi şi şase cozi de mătură s-au lovit de pietrele de dedesubt şi soldaţii au hohotit, încântaţi de jalnicul nostru şiretlic.

— Domnilor, vă oferim purcel de lapte în sos de trufe, clapon fript, saramură de ştiucă şi cei mai buni cârnaţi – nici nu ghiciţi cât sunt de mari...

Râsetele lor se prefăcură în chiote de bucurie şi stăpâna râdea cu ei, deşi nu-şi slăbea prada din ochi.

— Pe urmă marţipan, budinci cu lapte, fructe glasate şi cele mai de soi vinuri din pivniţa noastră. Avem lumânări din ceară din cea mai bună amestecată cu uleiuri aromate,

muzică duioasă de lăută care încântă şi auzul Sanctităţii Sale şi, după ce veţi mânca şi veţi bea pe săturate, veţi putea dormi în aşternuturi curate întinse pe paie proaspete în încăperile şi grajdurile de jos. Iar pentru dumneavoastră, domnule căpitan – şi făcu o pauză de o clipă –, un pat sculptat, cu saltea din fulgi de gâscă, moale ca un nor. Casa noastră e şi a domniilor voastre oricât doriţi să staţi. Când veţi pleca, vă veţi putea alege orice bogăţie se află în ea. Nu vă cerem în schimb decât să ne apăraţi de cei ce vor veni.

Aş spune că, dacă domnul căpitan era de familie bună, pesemne că mai întâlnise femei ca ea. Sau poate că până atunci doar le visase. Ei bine, acum ea era aievea. Niciunul dintre oamenii lui nu-l scăpa din ochi. Deşi se putea ca el să fi omorât mai puţini oameni decât unii dintre soldaţii lui – cei care dau ordine se află de multe ori în primejdie –, era destul ca să-i aducă sub ascultare. Şi deocamdată i se supuneau. Deşi poate că avea legătură şi cu mirosul porcului fript care se rostogolea valuri-valuri prin uşile deschise până în piaţetă. Vă jur că vedeam de pe acoperiş cum le curg balele.

Căpitanul dădu din cap, apoi se uită în jur şi zâmbi.

— Ospitalitatea romană! Ce v-am spus? strigă el şi

răcnetele se înteţiră în jurul lui. Băgaţi căruţa în curte şi armele în teacă. În noaptea asta vom dormi în paturi moi, găzduiţi de doamna Bianchini. Să-i arătăm că purtările spaniole sunt pe potriva bogăţiei romane.

Apoi se întoarse spre ea şi îi întinse mâna. Şi, deşi mâna lui nu era mai puţin mânjită de sânge şi mai puţin murdară decât cea a soldatului care o atinsese, ea îşi puse uşor mâna într-a lui şi se înclină.

Cât despre mine, ei bine, m-am întors la jonglerii. După ce oaspeţii noştri s-au îndopat până n-au mai putut, am luat în loc de mingi şase cutii de pomadă din alamă de-ale stăpânei şi le-am învârtit prin aer în lumina lumânărilor, deşi parfumul lor de mosc nu prea izbutea să înlăture duhoarea atâtor guri care râgâiau. Beţivii pot fi cei mai mari duşmani ai unui pitic, deoarece curiozitatea lor se preface iute în cruzime, dar aceştia se săturaseră de sânge măcar pentru o vreme şi nu voiau decât distracţie. Aşa că au zbierat şi mi-au aplaudat îndemânarea, au zâmbit la schimonoselile mele diavoleşti şi s-au prăpădit de râs când am mers clătinându-mă în jurul camerei cu un şervet aranjat ca o mitră papală pe cap, binecuvântându-i pe cei care se apropiau să-mi atingă mantia, prea beţi şi prea gălăgioşi ca să-şi dea seama ce pierd. Aşadar Adriana

şi-a păstrat fecioria, bucătarul, cuţitele de bucătărie şi stăpâna noastră, colierul de perle şi cea mai bună oglindă de Murano. Cel puţin în seara aceea.

Totuşi n-au scăpat toţi cu viaţă. Înainte de ivirea zorilor, setea de sânge i-a potopit iarăşi şi doi oameni s-au sfârtecat peste masa din sufragerie. Este adevărat că în casa noastră cardinali şi diplomaţi pierdeau tributul unui orăşel când era în joc patul stăpânei mele, dar până atunci nimeni nu murise pentru că ţinea morţiş să bea vin dintr-o cupă de argint. Într-o clipă, unul îşi înfigea degetele în beregata celuilalt, în vreme ce potrivnicul îi flutura cuţitul pe sub nas. Până când a coborât căpitanul din dormitor, pe jumătate dezbrăcat şi cu sabia afară din teacă, încăierarea se terminase, amândoi zăceau pe pardoseală şi sângele ţâşnea din ei în băltoacele de vin roşu. Erau atât de beţi, că, dacă ar fi fost adormiţi şi nu morţi, de bună seamă că niciunul nu şi-ar fi amintit nimic dimineaţa. I-am înfăşurat în cearşafuri vechi şi i-am aruncat pe scări în partea cea mai răcoroasă a pivniţei. Deasupra, petrecerea a purces fără întrerupere.

În cele din urmă, lipsa de măsură i-a doborât. În curte până şi porcii dormeau grohăind, prăvăliţi peste bogăţiile noastre ascunse. Mirosul din casă nu se primenise.

Duhnea a râgâieli şi urină, şi fiecare încăpere era plină cu bărbaţi care răsuflau greu şi sforăiau, unii în paturi, alţii pe paie, câţiva laţi acolo unde căzuseră. Cel puţin acum erau inamici credincioşi. Uşile noastre erau zăvorâte, iar santinelele, zăcând fără cunoştinţă lângă cănile goale, se aflau la post. În cuhnie, bucătarul dormea sub masă, iar Adriana şi gemenii erau închişi în cămară, pentru ca pe timpul nopţii nimeni să nu le facă vreun rău, ispitit de feluritele lor farmece, iar eu şedeam pe masă, ciugulind ce mai rămăsese pe oasele de porc şi învăţându-l înjurături spaniole pe papagalul stăpânei, pe care, deşi el nu-mi va mulţumi niciodată, îl salvasem mai devreme de frigare. Afară, zgomotele oraşului se auzeau ca un cor de ţipete ieşind din iad: împuşcături de departe se amestecau la răstimpuri cu urlete.

La un moment dat, în toiul nopţii, grozăvia a ajuns mai aproape de noi, când un bărbat dintr-o casă învecinată a început să ţipe; un singur ţipăt prelung, de durere, urmat de gemete şi răcnete, apoi un alt ţipăt şi încă unul, de parcă îi tăia cineva mădularele, unul câte unul. Cei care îşi zăvorăsc casele au şi altceva de salvat în afară de pielea lor. Unde îşi ascunde un negustor bogat monedele sau soţia lui bijuteriile?

Câte tăieturi trebuie să suferi până le spui unde să caute? La ce-ţi mai folosesc inelele cu nestemate când nu mai ai degete pe care să le porţi?

În aceeaşi clipă se auziră bătăi în uşa dintr-o latură a casei.

— Bucino! Adriana! Pentru numele lui Dumnezeu... O voce gâjâită, apoi o tuse şi mai gâjâită.

Unul dintre paznici mormăi ceva, apoi se puse iar pe sforăit. Am deschis uşa şi Ascanio mi-a căzut în braţe cu pieptul zbătându-i-se şi cu faţa lac de sudoare. L-am întins pe banchetă şi a dat pe gât nişte vin cu apă, care se scurgea pe bărbie fiindcă tremura tot.

— Dumnezeule! spuse el văzând haosul din bucătărie. Ce s-a întâmplat aici, Bucino?

— Suntem sub ocupaţie, am spus eu nepăsător, tăindu-i o bucată din resturile de carne. Şi am distrat inamicul.

— Şi Fiammetta...?

— E sus, cu căpitanul gărzii spaniole. Şi-a folosit farmecele ca să-i cumpere protecţia.

Ascanio izbucni în râs, dar râsul i se întoarse în plămâni şi preţ de o clipă tusea îl împiedică să vorbească.

— Oare când îi va bate moartea la uşă crezi că stăpână-ta se va oferi mai întâi să-i facă poftele?

Ca toţi bărbaţii din Roma, şi Ascanio o dorea pe stăpâna mea. Era ajutorul celui mai mare gravor-tipograf al oraşului, Marcantonio Raimondi, un bărbat cu o poziţie destul de însemnată pentru a fi oaspete de ocazie la seratele stăpânei şi, ca şi stăpânul lui, Ascanio era cunoscător într-ale vieţii. Câte seri nu stătuserăm împreună când cei puternici se duceau să se culce cu frumoasele şi noi beam ce rămăsese de la ei, flecărind despre scandaluri şi politică până noaptea târziu? Deşi Roma era acum pedepsită pentru uşurătatea şi dezmăţul ei, fusese odată un loc minunat, plin de viaţă, pentru cei care aveau dibăcia sau agerimea de a se bucura de ceea ce oferea. Dar asta nu se mai întâmpla de-acum...

— De unde vii?

— De la atelierul lui Gianbattista Rosa. Diavolii luterani au luat tot. Abia am scăpat cu viaţă. Am fugit tot timpul cu burta lipită de pământ. Acum ştiu cum se vede lumea de la înălţimea ta.

Începu iarăşi să tuşească. I-am umplut încă un pahar şi i l-am întins. Era băiat de la ţară, cu o minte ascuţită şi degete iscusite pentru a aşeza literele în tiparniţă şi, asemenea mie, îndemânarea l-a împins mai departe decât se aşteptase. Cărţile stăpânului său se aflau în bibliotecile

celor mai mari învăţaţi ai Romei şi în atelierul lui erau gravate operele de artă ale celor pe care însuşi papa îi chema să-i înfrumuseţeze tavanele şi pereţii sacri. Dar în aceeaşi tiparniţă se imprima cerneala pe foile satirice şi scandaloase agăţate pe urmă de statuia lui Pasquino din Piazza Navona şi, cu câţiva ani înainte, o serie de gravuri se dovediseră a fi prea deşănţate chiar şi pentru privirea neclintită a Nesfinţiei Sale, iar Ascanio şi stăpânul lui cunoscuseră ospitalitatea unei temniţe romane, care îi lăsase slabi de piept. Lumea glumea cum că acum amestecau cerneala pentru nuanţele mai deschise cu scuipatul lor. Dar erau binevoitori. Până la urmă şi-au câştigat existenţa răspândind noutăţi în loc să le facă, astfel că nu erau destul de bogaţi sau de puternici ca să rămână mult timp duşmanii cuiva.

— Iisuse Christoase, ai văzut ce-i afară? Măcel! Zidurile oraşului sunt pe jumătate arse. Barbari nemernici! I-au luat tot lui Gianbattista şi pe urmă i-au dat foc la tablouri. Ultima dată când l-am văzut îl biciuiau ca pe-un catâr ca să-şi care bogăţiile până la căruţele lor. Fir-ar să fie de treabă!

Prin somn, bucătarul mormăi şi izbi cu o lingură de lemn podeaua. Ascanio sări ca ars.

— îţi spun eu, Bucino, o să murim. Ştii ce zice lumea?

— Că e pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcatele noastre?

Ascanio dădu din cap.

— împuţiţii ăia de eretici germani recită din Sodoma şi Gomora în vreme ce sfărâmă altare şi jefuiesc biserici. Ascultă la mine, îl tot văd pe nebunul ăla cocoţat pe statuia Sfântului Pavel ocărându-l pe papă.

— „Priviţi-l pe bastardul Sodomei! Pentru păcatele tale va fi nimicită Roma!” spun eu, cu voce de mormânt.

Numai despre asta se vorbise în ultima vreme; cum sălbaticul cu părul roşu ca para focului şi trupul deşirat venise de la ţară, se căţărase gol puşcă pe umerii de piatră ai Sfântului Pavel cu un craniu într-o mână şi un crucifix în cealaltă, blestemându-l pe papă pentru ticăloşiile lui şi vestind nimicirea oraşului în două săptămâni. O fi profeţia o artă divină, dar este una greşită: peste două luni, el zăcea încă în temniţă.

— Ce? Chiar crezi că dacă Roma şi-ar fi îndreptat moravurile nu s-ar mai fi întâmplat asta? Ar trebui să mai citeşti şi tu foile alea ale tale cu bârfe, Ascanio. Roma e putredă de zeci de ani. Păcatele papei Clement nu sunt mai mari decât cele ale unei cete de sfinţi hoţomani

dinaintea lui. Noi nu suferim de rea-credinţă, ci de rea-voinţă politică. Împăratul ăsta nu îngăduie nimănui să-l înfrunte şi orice papă care l-a sprijinit – mai cu seamă un Medici – s-a aflat întotdeauna în primejdie să fie strâns de coaie.

Ascanio chicoti şi mai luă o înghiţitură de vin. Ţipetele se auziră din nou. O fi fost tot negustorul? Sau poate, de data asta, bancherul? Sau notarul cel gras, a cărui casă era pe măsura burţii şi care îşi câştiga traiul trăgându-şi pentru el o parte din banii de şperţ pe care-i vărsa în vistieria papală? în stradă glasul lui suna a glas de ţap jugănit, dar când e vorba de durere, toţi oamenii ţipă la fel.

Ascanio începu să tremure.

— Bucino, de care bunuri de preţ n-ai putea să te lepezi?

— De coaie, spun eu aruncând în sus cu două cutii cu pomadă de-ale stăpânei.

— Găseşti întotdeauna un răspuns isteţ, nu? Nu-i de mirare că stăpână-ta te iubeşte. Oi fi tu un beţivan mic şi urât, dar ştiu o mulţime de bărbaţi în Roma care ar vrea să fie în locul tău, chiar şi acum. Eşti un norocos.

— E norocul osândiţilor la chinurile iadului, spun.

Ce întâmplare că acum, când eram atât de aproape de

moarte, adevărul părea să iasă la iveală atât de uşor.

— Am avut norocul ăsta încă de când mama s-a uitat prima dată la mine şi a leşinat de groază, adaug eu zâmbind.

Se uită o clipă la mine, apoi clătină din cap.

— Nu ştiu ce să cred despre tine, Bucino. Deşi eşti o piticanie cu mădularele strâmbe şi capul mare, te umfli în pene ca nimeni altul. Ştii ce spunea Aretino despre tine? Că însăşi viaţa ta este o ocară adusă Romei, pentru că urâţenia ta este mai adevărată decât toată frumuseţea ei. Mă întreb ce ar gândi despre toate astea. Să ştii că şi el s-a aşteptat la ce se întâmplă acum. Chiar a spus-o în ultimul lui *prognostico* când l-a atacat pe papă.

— Atunci mai bine că nu e aici, pentru că amândouă taberele i-ar fi dat foc la condei.

Ascanio nu spuse nimic, îşi puse capul pe masă, de parcă era prea mult pentru el. Într-o vreme îl găseai cocoşat deasupra maşinilor până noaptea târziu, scoţând din tiparniţă foi scandaloase pentru a da de ştire oraşului despre frământările din lăuntrul lui. Atunci îi plăcea să se afle în miezul lucrurilor, ca să simtă că ia şi el parte la viaţa cetăţii. Dar duhoarea temniţei îi vlăguise sufletul şi prin vine îi curgea amărăciunea. Scoase un oftat şi se

ridică.

— Trebuie să plec, spuse el încă tremurând.

— Mai bine rămâi aici o vreme.

— Nu, nu, nu pot... Trebuie să plec.

— Te duci înapoi la tiparniţă?

— Nu... nu ştiu.

Se ridicase şi umbla de colo-colo clocotind de nervi, zvâcnind şi tremurând, cu ochii în toate părţile. Afară, ţipetele vecinului nostru se prefăcuseră în gemete de animal rănit.

— Ştii ce am să fac de îndată ce se termină toate astea? O să-mi mut stârvul împuţit în altă parte. Mă aşez undeva de unul singur. Să simt şi eu gustul traiului bun.

Dar traiul bun ni se scurgea printre degete. Privirea i se roti din nou prin cameră.

— Ar trebui să vii cu mine, Bucino. Ştii să faci socoteli în minte şi degetele tale de jongler ar fi numai bune pentru culegerea literelor. Gândeşte-te bine. Chiar dacă scapi acum, nici cele mai bune târfe nu rămân în meserie mai mult de câţiva ani. Ar putea să ne fie bine la amândoi. Eu am bani, iar tu cunoşti străduţele dosnice; pun rămăşag că ne poţi scoate teferi de aici în noaptea asta.

Se auzi un zgomot din lăuntrul casei. Cineva se trezise.

Ascanio ajunse la uşă înaintea mea. Asuda din nou şi respira greu. L-am însoţit până la ieşire şi pentru că îmi fusese prieten i-am spus de un drumeag dosnic aproape de poarta San Spirito, unde mai-nainte stătuse un zid de apărare, dar acum era doar o spărtură. Dacă ar ajunge până acolo, ar putea avea sorţi de izbândă.

Afară piaţeta pustie era cufundată în întuneric.

— Mult noroc, i-am urat.

Se ţinea aproape de zid, cu capul plecat şi, după ce a dispărut după colţ, mi-a trecut prin minte că n-o să-l mai văd niciodată.

Când m-am întors în bucătărie am zărit ceva pe pardoseală, sub masă, ceva ce-i căzuse pesemne din haină când se ridicase să plece. M-am aplecat şi am cules de jos o pungă de pânză. Din ea ieşi o cărticică stacojie legată în piele: sonetele lui Petrarca. Pielea netedă era gravată cu litere de aur şi prinsă cu colţare de argint şi un meşteşugit lăcăţel de argint care avea pe el un şir de cifre. Era un obiect din biblioteca unui învăţat, acel soi de carte care ar fi adus faima oricărui tipograf odată ajuns într-un alt oraş. M-aş fi dus după el dacă n-aş fi auzit paşi pe lespezile de afară. Aşa încât am strecurat volumul sub vestă cu o clipă înainte ca stăpâna mea să se ivească în

uşă.

Purta un halat de mătase, părul despletit îi era încâlcit şi pielea din jurul gurii era roşie şi umflată din pricina ţepilor din barba căpitanului. Dar ochii îi străluceau. Era unul din marile ei înzestrări – să îi facă pe ceilalţi să creadă că paharul ei se goleşte la fel de repede cu ale lor şi astfel să rămână cu mintea limpede multă vreme după ce aţâţarea din vintre li se îneca în alcool.

— Am auzit voci. Băgă de seamă murdăria din bucătărie. Cine a fost aici?

— Ascanio. Se întorcea de la atelierul lui Gianbattista. L-au luat pe tipograf şi i-au nimicit lucrările.

— Ah! Şi Marcantonio, şi tiparniţa? Ţi-a spus ceva?

Am scuturat din cap.

— Ah, Doamne!

Se duse la masă, se aşeză pe locul lui şi îşi sprijini palmele pe tăblie. Clătină încet din cap, întinzându-şi gâtul, de parcă revenea la viaţă după un somn lung. Este un obicei pe care i-l cunosc bine şi uneori, când ea e prea obosită sau noaptea e prea lungă, vrea să mă urc pe o banchetă în spatele ei şi să-i masez umerii. Dar în noaptea asta nu are chef.

— Unde e Adriana?

Arăt spre cămară.

— S-a ghemuit acolo cu gemenii. *Virgo intacta*, toţi. Deşi nu mă pun chezaş că va mai ţine mult. Ce face căpitanul nostru?

— Doarme şi se mai trezeşte din când în când ca să lovească în jurul lui de parcă se războieşte cu cineva. Se opreşte preţ de o clipă.

Eu nu-i pun întrebări. Nu pun niciodată. Cred că de aceea îmi spune adesea multe.

— Trebuia să-l fi văzut, Bucino – e spaniol până în măduva oaselor. E atât de preocupat de bunul lui nume, încât îngrijorarea l-a măcinat. Poate că s-a plictisit de puterea pe care o are. Pesemne aproape că s-a bucurat să-i ia altcineva frâiele din mână după atâta timp.

Zâmbi uşor, dar zâmbetul ei nu era vesel. De bună seamă că ţipetele răzbătuseră prin obloanele iatacului la fel de uşor cum răzbătuseră în bucătărie.

— Dar sub împietrirea chipului e tânăr şi mă îndoiesc că ne putem bizui mult timp pe protecţia lui. Trebuie să dăm de cardinal. E singura noastră nădejde. Alţii se vor dovedi prieteni de vreme bună, dar, dacă Eminenţa Sa e încă în viaţă – şi soldaţii lui Carol au de ce să se poarte bine cu el, fiindcă l-a sprijinit pe împărat în Senat –, sunt încredinţată

că ne va ajuta.

Ne privim peste masă, cântărind, fără îndoială, ce sorţi de izbândă avem.

— Dată fiind împrejurarea, plec chiar acum, spun eu, pentru că ştim amândoi că nu mai e nimeni. Dacă mă mişc repede, s-ar putea să mă întorc înainte de a se trezi toată casa.

Îşi abate privirea, de parcă stă la îndoială, apoi îşi strecoară mâna sub halat şi întinde pumnul în faţa mea. În căuşul palmei se odihnesc şase rubine şi smaralde, cu marginile puţin ciobite în locurile unde le desprinsese din monturi.

— Pentru drum. Ia-le. Pot deveni perlele coroanei tale.

În piaţetă e linişte, vecinul nostru fie a murit, fie are un căluş în gură. În jurul meu Roma e prinsă între pâlpâirile focului şi lumina zorilor; o parte din oraş arde mocnit ca jăraticul în întuneric, în vreme ce trâmbe de fum se înalţă la răsărit spre cerul cenuşiu de borangic, vestind o nouă zi numai bună pentru măcel. Mă târăsc ca Ascanio, cu burta la pământ şi lipit de ziduri, înainte de a intra în strada principală. Trec pe lângă câteva cadavre aruncate în şanţ şi într-un loc un glas mă cheamă, dar nu e în drumul meu şi poate că e strigătul cuiva care are un coşmar. Mai încolo

se năluceşte spre mine o făptură singuratică, ieşind ameţită din întuneric şi părând că nu mă zăreşte. Când trece prin faţa mea, văd că îşi strânge cămaşa însângerată, poate de la maţele pe care şi le ţine în mână.

Palatul cardinalului se află lângă Via Papalis, acolo unde oraşul se adună ca să caşte gura şi să aplaude marile alaiuri religioase în drum spre Vatican. Străzile de aici sunt atât de frumoase, încât trebuie să te găteşti ca să le străbaţi. Dar cu cât e mai mare bogăţia, cu atât mai mare e ruina şi mai apăsătoare duhoarea morţii. În lumina zorilor se văd cadavre peste tot, unele cu mădularele smulse şi nemişcate, altele încă zvâcnind sau gemând încet. Câţiva oameni scotocesc prin acest măcel, împungând ca să găsească resturi ale bogăţiilor, precum corbii care scot ochi şi ficaţi. Sunt prea prinşi de ceea ce fac ca să mă bage în seamă. Dacă Roma ar fi fost Roma, şi nu un câmp de bătălie, ar fi trebuit să umblu mai cu fereală pe străzi. Chiar dacă am statura unui copil, oamenii bagă de seamă de departe umbletul meu legănat şi, până apucă să dea cu ochii de veşmintele mele aurite – şi uneori chiar şi atunci —, încearcă să-mi facă tot felul de mizerii. Dar în dimineaţa aceea, în vălmăşagul războiului, păream pesemne doar foarte mic şi de aceea nu eram nicio

făgăduială, nicio primejdie. Deşi nu cred că este destul pentru a lămuri de ce n-am murit. Pentru că pe drum am văzut multe trupuri de copii sfârtecate. Şi nici n-am scăpat pentru că mi-am păstrat mintea limpede, fiindcă am călcat pe rămăşiţele a tot felul de oameni, dintre care unii, judecând după veşmintele lor – sau ce mai rămăsese din ele –, avuseseră un rang sau o avere mai mare decât am avut eu vreodată, deşi acum nu le mai slujeau la nimic.

Mai târziu, când poveştile celor care scăpaseră cu viaţă şi care urlaseră în timpul nopţii au înşirat zeci de feluri în care inamicul poate stoarce aur din trupuri uscate şi spintecate, am înţeles că oamenii măcelăriţi în primul atac fuseseră norocoşi. Dar atunci nu părea aşa. Pentru fiecare suflet mort pe lângă care treceam, era unul care-şi dădea duhul, proptit de zid şi privindu-şi cioturile picioarelor sau încercând să-şi vâre maţele înapoi în burtă.

Şi totuşi, ciudat lucru, nu era atât de înfiorător. Sau poate că nu era atât de înfiorător tocmai pentru că era atât de neobişnuit. Uneori îţi părea că iei parte la un spectacol sălbatic. În jurul Vaticanului, acolo unde germanii erau acum stăpâni, străzile erau pline de costume de carnaval. Era de mirare că năvălitorii mai ştiau împotriva cui să lupte, pentru că mulţi dintre ei purtau

veşmintele celor ucişi. Am văzut bărbaţi mărunţi înecaţi în catifele şi blănuri, ţinând puştile în sus cu braţele acoperite de brăţări cu giuvaieruri.

Dar adevăratul spectacol era oferit de nevestele şi copiii lor. Femeile care însoţesc armatele de mercenari sunt faimoase, trăind ca pisicile în călduri în jurul focurilor de tabără. Dar femeile acestea erau diferite. Erau luterane, eretice lacome, mânate de Dumnezeu şi de război, care îşi zămisleau şi îşi alăptau pe drum copiii, slabe şi neînduplecate ca părinţii lor, cu trăsăturile tocite precum gravurile pe lemn. Pe trupurile lor ca nişte beţe, rochiile lungi cu perle şi fustele de catifea cădeau ca nişte corturi, pieptenii cu giuvaieruri le ţineau părul moale şi valuri de trene din mătase nepreţuită se înnegreau în sângele şi mocirla de la picioarele lor. Parcă era o armată de stafii ieşind în paşi de dans din iad.

Pentru bărbaţi, trofeul cel mai de preţ erau veşmintele bisericeşti. Am văzut mai mulţi „cardinali” preumblându-se pe străzi în mantii roşii ca focul, cu pălăriile puse de-a-ndoaselea şi cu căni mari cu vin în mâini – deşi nimeni nu se ostenea să-şi pună veşminte de preot, pentru că şi în vălmăşag se ţin rangurile, iar stofele lor nu erau îndeajuns de bogate. Or fi socotind ereticii că orice podoabă aparţine

diavolului, dar sunt la fel de lacomi ca oricare când împopoţonarea e plătită cu aur adevărat. În dimineaţa aceea, nu erau împotmolite în noroi cupe de împărtăşanie bogate sau *monstranci*[1] cu nestemate. În schimb, canalele de scurgere erau înfundate cu obiecte de ceramică şi de lemn sfărâmate: multe statui sparte ale Fecioarei şi ale lui Iisus pentru ca breasla sculptorilor să aibă de lucru în următoarea jumătate de veac. Apoi erau relicvele. În lipsa credinţei, coasta Sfântului Anton sau degetul Sfintei Ecaterina nu sunt decât nişte vechi oase îngălbenite, şi în dimineaţa aceea erau împrăştiate pe străzi bucăţi de sfinţi pentru care pelerinii ar fi străbătut o mie de kilometri ca să le sărute sau să se roage acum câteva zile. Dacă au făcut vreo minune în şanţ, eu n-am auzit de ea, deşi biserica va folosi în curând acest cuvânt pentru a zugrăvi aducerea lor înapoi în lăcaşurile sfinte şi raclele se vor redeschide pentru credincioşi la fel de repede ca prăvăliile; atât de repede, vă jur, încât mulţimea de pelerini creduli ce va veni se va scotoci în pungă după *scudi,* pentru a vedea ceea ce ar putea fi la fel de bine osul coapsei unui negustor de peşte sau degetul unei prostituate.

Casa cardinalului nostru este una dintre cele mai

[1] Cruci. (N. tr.).

frumoase case din Roma. Stăpâna mea era de ani de zile favorita lui şi el îi era credincios ca un bărbat căsătorit soţiei sale. Era un om ager la minte, respectat între apropiaţii papei, atât ca politician, cât şi ca prelat, şi până în ultima clipă jucase la doi stăpâni, sprijinind jocurile de putere ale papei, dar şi cauza împăratului. Nepărtinirea lui era cunoscută şi la o adică ar fi trebuit să-i salveze viaţa. La o adică...

În faţa intrării palatului sunt doi bărbaţi înarmaţi. Mă fâţâi pe lângă ei, rânjind şi ţopăind ca unul al cărui creier e la fel de storcoşit ca şi trupul. Unul din ei se uită la mine, împungându-mă cu baioneta. Scheaun, ceea ce pare să-i încânte întotdeauna pe bărbaţii înarmaţi, apoi casc gura, îmi vâr două degete înăuntru şi scot un mic rubin sclipitor, pe care-l las să-mi alunece în palmă. Apoi întreb dacă pot intra la cardinal. Mai întâi într-o germană stâlcită, apoi în spaniolă. Unul din ei răspunde cu un noian de vorbe, apoi mă înşfacă şi-mi desface falca, dar ceea ce vede îl face să-mi dea drumul repejor. Mai fac o dată scamatoria şi încă o nestemată poposeşte lângă prima.

Apoi întreb din nou acelaşi lucru. Iau fiecare câte un rubin şi mă lasă să intru.

Din holul principal bat cu privirea până în curtea din

spate. Bunurile adunate grămadă ale Eminenţei Sale erau gata să fie luate, deşi nu toate erau valoroase. Cardinalul stăpânei mele e un om cultivat şi are o galerie de obiecte preţioase, a căror valoare ţine atât de vechimea, cât şi de greutatea lor în orice metal preţios. Pătrunzând în palat, aud un strigăt venind de sus şi văd un Hercule musculos de marmură căzând peste balustradă, capul şi braţul drept fiindu-i pe dată retezate în clipa când se striveşte de lespezi. La jumătatea coridorului, un bărbat cu o cămaşă murdară, întors cu spatele, curăţa pardoseala. Se ridică, ţintind cu privirea capul despărţit de trup. Santinela se duce la el şi îl loveşte cu piciorul; omul cade pe o parte. Până aici merge loialitatea slujitorilor Eminenţei Sale; când o armată nu e plătită de atâta vreme ca aceasta, e limpede că nu mai are însemnătate dacă prada vine de la un prieten sau de la un duşman.

Îl urmăresc cum se ridică şi se întoarce spre mine. Se mişcă anevoie de parcă avea picioarele la fel de strâmbe ca ale mele, dar pesemne că pentru o faţă bisericească era o noutate să stea atâta vreme în genunchi. Mă recunoaşte pe dată şi faţa i se luminează, nădăjduind – ce? Că venisem în fruntea unei armate de bravi soldaţi romani cum nu mai existase de bună seamă decât în vechimea pe

care el o cinsteşte? Dar nădejdea se spulberă repede. Fiind unul dintre cei mai fini căutători de plăceri ai Romei, avusese întotdeauna o oarece nobleţe în priviri. Dar acum n-o mai are. Părul rărit i se lipeşte de cap ca smocurile de iarbă de pământul tare şi pielea îi e aproape galbenă; sănătatea, averea şi încrederea lui în lumea pământeană, toate se risipiseră. Părea că n-are rost să-i cer ajutorul. N-are s-o mai ducă mult. Dar, deşi lumea lui se prăbuşeşte, mintea îi merge repede.

— Stăpâna ta ar trebui să ştie că nu mai sunt protectori sau sprijinitori, spuse el dintr-o suflare. Însuşi papa este împresurat. Catedrala Sfântul Petru a fost prefăcută în grajd pentru cavaleria imperială şi acum, după ce prinţul de Bourbon a murit, nu mai au căpetenie să oprească măcelul. Singura nădejde este ca soldaţii să se încaiere între ei pentru pradă şi, în vălmăşagul care se va isca, să fugim ca să ne salvăm vieţile. Spune-i doamnei că ar fi bine să se prefacă pioasă sau să-şi găsească un alt oraş unde frumuseţea şi agerimea ei vor fi preţuite. Roma... Roma noastră... a dispărut pentru totdeauna. Privi înspăimântat peste umăr, spre ruinele vieţii lui. Spune-i că încă o visez în chip de Maria Magdalena şi mă rog lui Dumnezeu să-i ierte păcatele aşa cum mă rog să mi le

ierte şi pe ale mele.

Deşi am mers cât de repede am putut, drumul de întoarcere a durat mai mult. Poate din pricină că eram deznădăjduit, pentru că fără cineva care să ne apere se putea foarte bine să fim storşi până vom crăpa. Lumea se prăbuşea, dar ziua se scălda într-o lumină trandafirie şi jafurile reîncepuseră mai dihai. Am străbătut străzi unde profeţia cardinalului se adeverea deja şi unde picioarele mi-au amorţit de atâta trudă, de a trebuit să mă opresc ca să mi le simt din nou. Între casa lui şi a noastră, un detaşament mare de luterani călcau pe urmele spaniolilor, cruzimea lor înteţindu-se pe măsură ce rămânea mai puţin de furat. Am ocolit ca să nu dau nas în nas cu ei, mergând spre est şi trecând foarte aproape de tiparniţa lui Marcantonio. De jur împrejur totul fusese cotropit sau ars şi locuitorii erau fie ostatici, fie morţi. Când am ajuns în cartierul nostru, soarele era deja deasupra capului şi căldura lui iuţea setea de sânge. Cei care ne călcaseră erau acum apărătorii noştri, în vreme ce soldaţii spanioli şi germani răcneau şi se sfădeau între ei. De data asta am luat-o la fugă biruindu-mi osteneala şi astfel, când am intrat în piaţeta noastră, tremuram din pricina amorţelii din picioare şi a spaimei. La poartă nu mai erau santinele

şi uşile erau date în lături de putea intra oricine ar fi avut arme.

În curte porcii guiţau mânaţi pe lângă ziduri şi câţiva bărbaţi dimpreună cu bucătarul erau îngropaţi în scârnă şi scormoneau cu prăjini de steag în cufere. În nebunia căutării comorilor, nimeni n-a băgat de seamă un pitic deznădăjduit.

Bucătăria era pustie. I-am găsit pe Giacomo şi Zaccano în sufragerie, lângă perete, cu cioburi de pahare şi ulcioare în jurul lor. Când m-am apropiat, Giacomo şi-a ridicat privirea, dar Zaccano a rămas cu capul aplecat, cu o gaură mai întunecată decât catifeaua roşie a hainei în stânga pieptului, dar atât de curată că nu părea destul de crudă sau de adâncă pentru a-i fi lăsat sufletul să iasă. M-am proţăpit în faţa lui Giacomo, astfel încât ochii noştri erau la aceeaşi înălţime şi l-am întrebat ce se întâmplase. Mi-a întors privirea şi a deschis gura, dar din ea n-a ieşit decât un firicel de sânge. De Adriana, nici urmă.

Am luat-o spre scară. Pe prima treaptă stătea tremurând o făptură. Prin murdăria şi duhoarea care-l înconjura, l-am recunoscut pe grăjdar. Avea o tăietură adâncă în obraz şi părea scos din minţi de spaimă, dar avea toate mădularele la locul lor şi degetele i se jucau nevricos cu o perlă

murdară. Se amăgise fără îndoială, crezând că, trădându-şi stăpâna şi averea ei, va dobândi şi restul colierului.

— Unde e stăpâna?

A ridicat din umeri.

L-am scuipat în faţă şi am urcat scara în patru labe, pentru că aşa mă mişc mai repede când sunt obosit.

Încă mai cred că am fost blagosloviţi pe lângă mulţi alţii. Dacă oraşul ar fi scăpat de măcel, casa noastră ar fi fost una dintre multele case care ar fi dat o mare petrecere. Şi mai cu seamă că Fiammetta Bianchini urma să-şi sărbătorească douăzeci şi unu de ani de viaţă. Era în floarea tinereţii. În cei şase ani de când mama ei o adusese, fecioară, la Roma, se culcase cu un număr generos de bărbaţi dintre cei mai bogaţi şi mai cultivaţi din oraş. Şi învăţase de la ei lucruri care de bună seamă o vor ajuta acum. Pentru că, în vreme ce o soţie îi aparţine soţului şi trebuie să cunoască un singur bărbat şi să-i fie credincioasă, iar o târfă obişnuită aparţine tuturor şi este folosită de toţi, stăpâna mea avusese noroc pentru că a putut să-şi aleagă unii curtezani şi în felul acesta a putut să-şi păstreze ceva din ea însăşi. Alături de agerimea minţii, dibăcia şi frumuseţea ei vădită, căpătase o oarece încredere în chestiunile trupeşti, lucru neîngăduit celorlalte

femei. Aşa că acum, deşi norocul şi împrejurările îi erau împotrivă, talentele ei o vor ajuta de bună seamă să scape cu viaţă din această nenorocire. Sau măcar cu astfel de gânduri mă mângâiam când am ajuns sus.

Am auzit un murmur în spatele uşii, aproape ca o litanie. Am apăsat pe clanţă, gândind că uşa e încuiată. Dar s-a deschis.

Stăpâna mea era îngenuncheată lângă pat, în combinezon, cu capul plecat şi acoperit, încât nu-i vedeam chipul şi avea dinainte-i o biblie cu paginile sfâşiate şi stropite cu sânge. Lângă ea stătea în picioare o femeie slabă ca o scobitoare, cu o faţă ca pielea porcului şi buze ce i se mişcau neîncetat a rugăciune, iar în spatele ei o alta, mult mai grasă, ţinea în pumn foarfeca de tranşat a bucătarului. Harpii luterane – ştiind a mânui cuţitul şi cuvântul Domnului. S-au întors când am intrat şi în clipa aceea de mare mirare şi pentru ele, şi pentru mine am văzut pardoseala acoperită până la înălţimea gleznei cu şuviţe de păr auriu.

Grăsana cu foarfeca a venit spre mine, răcnind. Am trântit uşa şi m-am învârtit în jurul femeii. Stăpâna mea a ţipat şi şalul i-a căzut de pe cap. I-am văzut faţa şiroind de sânge şi pielea capului ca miriştea rămasă pe câmp, cu

cicatrici în locurile unde focul îi mâncase rădăcinile. Părul ei, toată acea splendidă revărsare de frumuseţe şi bogăţie dispăruse.

— Ah, nu, te rog, să nu-i faci niciun rău! strigă ea, fluturându-şi braţele ca o nebună. El e Bucino, despre care v-am vorbit: blândul şi tristul Bucino, al cărui trup poartă un teribil stigmat, dar are un suflet curat şi va găsi alinare în iubirea Domnului.

Femeia şovăie o clipă, privindu-mă. Am rânjit, dezvelindu-mi dinţii şi bolborosind ceva şi ea se dădu cu un pas înapoi, încremenită de hidoşenia mea.

— Ah, Bucino, vino şi îngenunchează cu noi şi ascultă ce am să-ţi spun. Stăpâna îşi întinse mâinile spre mine şi acum glasul ei se schimbase, vorbea rar, cu grijă, ca unui nerod. Am fost înrobită de târfa Babilonului, dar aceste femei bune mi-au arătat calea adevărată a Domnului nostru Iisus. Bogăţiile, veşmintele noastre, averea noastră ascunsă, toate au fost dăruite lui Dumnezeu. La fel şi sufletul meu. Am fost salvată de răul meseriei mele, pentru a mă naşte din nou întru nemărginită milostenie a lui Dumnezeu. Şi de aceea, mi-am înghiţit şi ultima nestemată a mândriei. După ce vei face şi tu la fel, ne vom putea ruga împreună şi atunci, cu mila Domnului, ne vom

putea începe călătoria spre o viaţă mai bună.

Mi-am dus mâinile mai întâi la vestă, apoi la gură şi, adunând cât mai multă salivă, am înghiţit restul rubinelor şi smaraldelor în vreme ce cădeam în genunchi, pe jumătate sufocându-mă, rostind iar şi iar numele Domnului şi mulţumindu-i că ne salvase.

Şi astfel, în aceeaşi noapte, când era bezna cea mai adâncă şi învingătorii noştri protestanţi dormeau somnul drepţilor şi al ghiftuiţilor pe saltele din fulgi de gâscă, noi, fariseii şi blestemaţii, ne-am furişat afară din grajd, unde fusesem împreună cu porcii rămaşi. Şi în vreme ce maţele noastre măcinau pietre, am mers în tăcere printre ruinele Romei până ce am ajuns la spărtura din zid de la San Spirito, unde nebunia primului atac lăsase prea multe găuri căscate în zidărie pentru a fi păzite la lăsarea întunericului.

Ne-am strecurat afară prin spărturile pe unde se năpustiseră înăuntru, o pocitanie şi o târfă rasă în cap, încovoiaţi sub povara înfrângerii. Am mers toată noaptea şi, când sângeriul zorilor a alungat întunericul, ne-am pomenit intrând într-un convoi de pribegi care abia se târau, unii rămaşi fără nimic, alţii cărând în spinare ce mai putuseră salva. Dar norocul lor n-a ţinut mult, pentru că

odată cu prima rază de lumină au dat buzna vulturii: soldaţi rătăciţi care încă nu ajunseseră în oraş şi de aceea prăduiau pe unde puteau. Dacă stăpâna mea ar fi fost siluită, dar i s-ar fi lăsat părul, sunt încredinţat că s-ar fi pomenit din nou culcată pe spate şi eu, fără îndoială, întins lângă ea ţintă pentru baionete. Însă acum, capul ei însângerat şi parfumul cocinei i-au ţinut la o distanţă respectabilă. Oricum n-aveau ce să fure de la noi, în afară de un mic volum al lui Petrarca. Ca nişte buni creştini ce eram, toate bogăţiile noastre erau lăuntrice.

Am rămas puri cât de mult am putut (cine nu mănâncă, nu-şi deşartă maţele multă vreme; asta a fost toată înţelepciunea cu care m-am ales în acele zile de neuitat) şi apoi, în cea de a treia seară, când n-am mai putut aştepta, ne-am abătut din drum şi am intrat în pădure, unde am găsit un pârâu lângă care ne-am putut aşeza pe vine până când uşurarea maţelor ne-a făcut din nou, dacă nu bogaţi, măcar cât de cât avuţi. Şi deşi era o biruinţă măruntă pe lângă ceea ce pierduserăm, tot era mai bine decât moartea şi ne-am îmbărbătat unul pe altul cu bucuria ei. În noaptea aceea ne-am ospătat cu fructele pădurii şi cu apă rece de izvor – de mai sus de abluţiunile noastre –, şi ne-am numărat darurile divine, adică douăsprezece perle

mari, cinci smaralde şi şase rubine, dintre care pe cel mai mare stăpâna fusese nevoită să-l ungă cu alifia de faţă ca să-i alunece pe gâtlej. Doamne, ce chin o fi fost, gata să se înăbuşe cu viitorul ei, în vreme ce harpiile băteau la uşă! Fusese o înghiţitură cu care te poţi mândri şi i-am şi spus-o pe când şedeam înghesuiţi unul într-altul în întuneric, încercând cu puterile minţii noastre de orăşeni să nu ne temem de zvonurile pădurii.

— Chiar aşa a fost. Am fost mult mai vitează decât tine care ai înghiţit doar nişte smaralde amărâte. Şi – mă opri înainte de a apuca să-i răspund – să n-aud glume cum faci de obicei despre cât de mult am repetat asemenea manevre.

Şi, deşi nu prea avea haz şi eram atât de istovit, mă chinuisem atât de mult să nu-mi arăt frica, încât am izbucnit în râs. Nu mă puteam opri. După ce râsul mă muşcase pe mine, acum ţopăia ca un purice pe ea, astfel că, deşi ne tot sâsâiam unul pe celălalt, să ne potolim, ne prăpădeam de râs şi nu ne puteam opri, de parcă astfel ne înfruntam soarta şi puteam scăpa cu viaţă.

După ce ne-am potolit, ne-am rezemat de copaci şi ne-am uitat în gol, sleiţi de încăpăţânarea noastră de a rămâne în viaţă.

— Ei, şi acum ce facem, Bucino? întrebă ea în cele din urmă.

Ce facem acum?

— Păi, cred că o vreme ai putea fi o călugăriţă răpitoare, am spus eu. Deşi ţi-ar putea pune la îndoială zelul când vor vedea cu câtă furie te-ai ras în cap.

Dar în ciuda râsetelor noastre de dinainte, nu era lucru de glumă şi am simţit că o treceau fiori. Nu-i vedeam faţa în întuneric, deşi spaima din ochii ei era grăitoare şi tăietura de pe frunte strălucea sângerie pe pielea albă. Am tras aer în piept.

— Sau am putea să ne luăm un răgaz ca să ne lingem rănile şi, după ce se vor vindeca, vom putea s-o luăm de la capăt. Oraşul nu va rămâne veşnic ocupat şi vor fi întotdeauna bărbaţi de gust care vor dori ceea ce ai de oferit.

— Nu la Roma, spuse ea, cu glasul înăsprit de furie şi de spaimă. Eu nu mă mai întorc acolo. Pentru nimic în lume.

Ceea ce, m-am gândit eu, era foarte bine, de vreme ce cei mai mulţi bărbaţi, mai cu seamă cei care au ceva pe conştiinţă, vor femei blânde ca mieluşeii de primăvară şi, când vom afla ceva pentru care să merite să ne întoarcem, amândoi vom fi prea bătrâni ca să mai culegem roadele.

Deci nu ne vom întoarce la Roma.

Am ridicat din umeri, încercând să nu-mi arăt îngrijorarea.

— încotro, atunci?

Amândoi ştiam răspunsul. Ţinând seama că războiul îşi ştergea sângele de pe degete pe toată întinderea ţării, nu ne puteam duce decât într-un singur loc. Într-un oraş bogat unde să fim la adăpost, condus de bărbaţi cu maniere şi bani pentru a plăti ceea ce soldaţii îşi iau cu tăişul baionetei. Un stat neatârnat care preţuieşte frumuseţea şi se pricepe la negoţ, unde nişte surghiuniţi ageri la minte şi dibaci îşi pot găsi norocul. Unii cred că este cel mai minunat loc de pe pământ, cel mai înfloritor şi mai liniştit. Doar că, în ciuda poveştilor despre vraja şi minunăţiile lui, nu jinduisem niciodată să mă duc acolo.

Dar nu era hotărârea mea. În acele ultime zile, ea îşi pusese viaţa în primejdie şi pierduse mai mult decât am avut eu vreodată şi merita, dacă de asta avea nevoie, să-şi dorească să se întoarcă acasă.

— O să fie bine, Bucino, spuse ea liniştită. Ştiu că ţi-e teamă, dar, dacă izbutim să ajungem acolo, cred că ne-am putea descurca. Ne facem tovarăşi; împărţim totul, cheltuieli şi foloase, avem grijă unul de celălalt. Îţi jur că

vom izbândi.

M-am uitat la ea. Mă dureau şi oasele de atâta alergat. Stomacul mi se strânsese şi mi-era foame. Voiam să dorm din nou într-un pat, să mănânc porc în loc să miros a porc, să-mi petrec din nou vremea cu oameni care au şi creier, nu doar sete de sânge, şi pentru care averea nu e doar o pradă. Dar mai presus de toate, nu mai voiam să umblu singur prin lume. Pentru că lumea fusese mult mai caldă de când ne regăsiserăm.

— Bine, am spus. Numai dacă n-o să mă ia apa, mergând în necunoscut.

Ea zâmbi şi îşi trecu mâna peste a mea.

— Fii liniştit, o să am grijă să nu te înghită apa.

Au ajuns noaptea cu barca, vâslind dinspre continent.

Pe digul de la Mestre, pocitania cocârjată începu să se tocmească. Era limpede după starea hainelor lor şi după bagajele puţine că amândoi veneau de departe şi accentul roman puternic, împreună cu stăruinţa lui de a călători la adăpostul întunericului pentru a se feri din calea patrulelor pentru ciumă, l-au îndemnat pe barcagiu să ceară de trei ori mai mult decât făcea. În acea clipă, se amestecă femeia. Era înaltă şi slabă, înfăşurată ca o turcoaică din cap până-n picioare, de nu i se vedea decât faţa, dar

vorbea atât de bine dialectul şi s-a târguit atât de aprig, încât barcagiul aproape că a ieşit în pierdere, încuviinţând să fie plătit numai după ce îi va depune taman la casa din oraş unde-i spusese ea.

Apa era neagră şi vălurită sub norul gros. Aproape imediat ce s-au desprins de uscat, întunericul i-a învăluit şi nu se mai auzea decât clipocitul undelor când loveau barca, astfel încât o vreme, parcă s-ar fi îndreptat spre largul mării şi parcă acel oraş crescut din apă, despre care oamenii vorbeau cu groază şi veneraţie, era doar o părere, o plăsmuire născută din nevoia de miracole. Dar taman când bezna se făcuse aproape de nepătruns, o străbătu licărul unor lumini pâlpâitoare ca strălucirea părului sirenelor trimisă de lumina lunii pe oglinda apei. Barcagiul trăgea la vâsle cu bătăi puternice şi luminile se făceau mai puternice şi creşteau din toate părţile, până când, în cele din urmă căpătară formă clădiri ridicându-se deasupra apei precum nişte pietre palide de mormânt. Zăriră un pasaj de trecere mărginit de stâlpi coloraţi, care îi călăuzea din largul mării spre ceea ce părea a fi un canal lat, pe ale cărui laturi se înălţau şoproane şi magazii. Lângă digurile îndesate cu piatră şi grămezi de scându-ri, era ancorat un şir de bărci. Canalul cotea leneş preţ de

câteva sute de metri, apoi se întâlnea cu o fâşie de apă mult mai lată.

Barcagiul cârmi la stânga şi peisajul începu să se schimbe. Trecură pe lângă case şi o biserică a cărei faţadă severă de cărămidă se înălţa spre cer, iar piaţeta din faţa ei era netedă şi pustie. Apoi, când cornul şiret al lunii se strecură printre nori, începură să apară pe amândouă părţile case mai mari, ale căror faţade aurite cu basoreliefuri păreau să ţâşnească direct din apă. Femeia, care păruse nepăsătoare cât traversaseră, de parcă ar fi fost o călătorie pe care o făcea zilnic, era acum înmărmurită. Pocitania, dimpotrivă, se ţinea strâns de marginea bărcii, cu corpul gheboşat încordat ca al unui animal, întorcându-şi neliniştit căpăţâna dintr-o parte într-alta, înfricoşat şi de ce ar putea vedea, şi de ce ar putea pierde din ochi. Barcagiul, care îmbătrânise văzând cum se minunează oamenii, încetini nădăjduind că priveliştea îi va aduce un bacşiş. Aici canalul era lat şi negru, ca un măreţ coridor lustruit dintr-un şi mai măreţ palat. În ciuda ceasului târziu, mai erau câteva bărci pe apă, cu o înfăţişare deosebită, lucitoare şi înguste, cu mici cabine în mijloc şi făpturi singuratice la cârmă, care îşi croiau drum cu o singură prăjină lungă, mişcându-se lesne prin apa

întunecată.

În lumina palidă ca de ceară, clădirile de pe amândouă malurile erau tot mai giganteşti, ca nişte năluciri, cu trei, patru caturi, cu intrări joase şi doar câteva trepte de piatră le despărţeau de valurile clipocitoare. Unele aveau uşi mari ce dădeau spre nişte grote în care erau legate bărci înguste ale căror prore argintii sclipeau ici şi colo sub un felinar. Femeia se însufleţise şi privirea ei era ademenită de caturile de sus, unde, sub şirurile de ferestre cu bolţi ascuţite, piatra roasă de timp strălucea ca o horbotă în lumina lunii. Multe erau întunecate, pentru că noaptea cufundase totul în beznă, dar la câteva scânteierea candelabrelor, mulţimea lumânărilor – mărturia unei nemaipomenite bogăţii – lumina încăperile mari, cu ecou, astfel încât puteai desluşi siluete care se mişcau şi zumzetul unor glasuri legănate şi înghiţite de apă.

La fiecare cincizeci, o sută de metri, se căsca un gol între case şi piatra făcea loc canalelor înguste ca nişte degete şi negre ca iadul care se vărsau toate în canalul mare. După vreo douăzeci de minute, femeia îi făcu semn barcagiului şi el încetini bătaia vâslelor, cotind pe unul din aceste canale. Se făcu din nou întuneric şi zidurile caselor ţâşneau ca pereţii unui munte, ascunzând luna. Înaintarea

deveni leneşă. Ceva mai departe cheiul pietruit se lărgi de-a lungul apei. Aerul era aici mai umed, zăduful zilei părea lipit de piatră, şi adăstau felurite mirosuri: miros de putreziciune, damful pătrunzător al urinei, miasmele sărăciei. Şi zgomotele erau deosebite, clipocitul apei suna a gol, aproape furios, de parcă se lovea de zidurile înguste şi se întorcea de unde plecase. Trecură pe sub poduri atât de joase, încât puteau să le atingă arcul cu degetele. Barcagiul trebuia să vâslească mai avan şi ochii îi sticleau în beznă ca ai pisicilor. Aceste alei cu apă răspundeau una într-alta, în unghiuri diferite, în unele locuri atât de neaşteptat, încât trebuia să oprească de tot barca înainte de a coti şi, în vreme ce făcea asta, striga pentru a-i vesti pe cei care ar fi putut veni spre el din cealaltă parte. Sau auzea alt glas strigând înaintea lui în întuneric, un glas care se rostogolea şi se prăbuşea în noapte. Legile apei cereau ca primul care strigă să fie primul care porneşte, în vreme ce barca cealaltă aşteaptă. Unele aveau pe punte lumânări în vase de sticlă, sclipind din întuneric ca nişte licurici dănţuitori, dar altele rămâneau negre şi doar oftatul adânc al apei era mărturia trecerii lor.

Au plutit încet prin acest păienjeniş de canale, până când au ajuns într-un canal mai lat, unde se înşirau din

nou case bogate. Din faţă luneca spre ei o barcă neagră şi lucioasă, luminată de această dată de un felinar roşu atârnat deasupra. Femeia se însufleţi pe dată şi se duse la capătul bărcii pentru a vedea mai bine. Făptura de la cârmă părea a se topi în întuneric, cu pielea şi costumul de culoarea nopţii, dar cabina era mai colorată, împodobită cu perdele şi ciucuri aurii şi când cele două bărci s-au apropiat una de cealaltă, au zărit o femeie tânără în veşminte elegante, cu sânii şi gâtul mai albe la lumina lunii şi lângă ea, umbra unui bărbat care-şi trecea degetele prin părul ei. În vreme ce bărcile alunecau una pe lângă cealaltă, o mână cu inele se strecură afară şi trase perdeaua ca să se ascundă de priviri şi în aerul nemişcat al nopţii gestul acela răspândi o undă de lavandă şi mosc peste apă. În barca împinsă de vâsle femeia închise ochii, ridicând capul ca un vânător spre adierea parfumată şi, multă vreme după ce bărcile se despărţiseră, ea rămase aşa, savurând clipa, respirând adânc. Din celălalt capăt al bărcii, piticul o observa cu luare-aminte.

Glasul barcagiului spulberă tăcerea.

— Cât mai avem? mormăi el, simţind durere în braţe la gândul drumului de întoarcere. Ai spus că e în Cannaregio.

— Aproape am ajuns, răspunse ea parcă pentru sine. N-

am mai fost de mult aici.

Peste câteva clipe, îi făcu semn spre o întindere de apă mai mică. Canalul ducea într-o fundătură pe a cărei latură se ridica o casă de trei caturi în apropierea unui pod şubred de lemn.

— Aici. Aici. Am ajuns. Se simţea emoţia în glasul ei. Poţi duce barca până la trepte. Baba de chei e în stânga.

Barcagiul vâsli până acolo şi legă barca. Clădirea arăta jalnic, stucatura se cojea, obloanele sparte erau trase. Fluxul se ridicase în timpul călătoriei şi apa clipocea pe treapta de sus. Le puse bagajele pe pietrele ude şi le ceru banii cu asprime şi, deşi piticul încercă să-l înduplece să aştepte până se deschide uşa, el nici n-a vrut să audă, iar când au început să bată, el se şi făcuse nevăzut în întunericul înşelător.

Zgomotul bătăilor de pumni în lemnul uşii se ridica în aerul din jur.

— Deschide, strigă femeia. Sunt eu, Fiammetta, m-am întors acasă. Deschide uşa, mamă.

Aşteptară. Fiammetta strigă din nou. De data asta, o lumină licări la primul cat şi o faţă se ivi la fereastră.

— Meragosa?

Se auzi un glas de femeie mormăind.

— Deschide uşa. Eu sunt.

Deasupra, silueta părea să şovăie, apoi trase oblonul şi se auziră paşi coborând pe scară. În cele din urmă, falnicele uşi de lemn se deschiseră şi ieşi la iveală o bătrână zdravănă ca o căruţă, şuierând din pricina sforţării şi ţinând în mână o lumânare firavă.

— Meragosa! Femeia, care tăcuse atâta timp, era tulburată. Eu sunt, Fiammetta.

— Fi... Fiammetta. Sfântă Fecioară! Nu te-am recunoscut. Ce-ai păţit? Am crezut că... am auzit ce s-a întâmplat la Roma... Toată lumea vorbeşte... Am crezut că ai murit.

— în halul în care suntem, tot aia e. Pentru numele lui Dumnezeu, ajută-ne să intrăm. Unde e mama? Doarme?

Meragosa gemu uşor, de parcă o lovise cineva.

— Mama ta... Doamne-ajută, am crezut că ştii.

— Ce să ştiu?

— Mama ta... a murit.

— Ce?! Când? De unde să ştiu?

— Acum o jumătate de an. Noi... eu ţi-am trimis vorbă la Roma.

Ochii femeilor nu se vedeau în întuneric.

— Ce vorbă mi-ai trimis?

Răspunsul veni tot ca un fel de mormăit.

— Doar că... păi, că s-a stins.

Se lăsă tăcerea. Femeia mai tânără îşi coborî privirea şi păru că şovăie o clipă, ca şi cum ar fi vrut să se încredinţeze de simţămintele ei. Piticul se apropie, cu privirea ţintă la femeie. Ea respiră adânc.

— Care vasăzică, Meragosa, acum locuieşti în casa mea.

— Nu... adică... Bătrâna se bâlbâia. Mama ta... S-a îmbolnăvit dintr-odată şi pe patul de moarte mi-a spus că pot să rămân... după tot ce am făcut pentru ea.

— O, *carina*! Vocea i se îmblânzise, era ca o mângâiere pe blana unei pisici. După ce te-ai silit atâţia ani, minţi la fel de prost ca o târfă bătrână. Chiria acestei case este plătită din truda coapselor mele şi am venit amândoi s-o luăm în stăpânire. Bucino, du bagajele înăuntru. Odaia noastră este la primul cat, deasupra intrării...

— Nu! Trupul masiv al femeii le blocă drumul. Nu puteţi rămâne aici. Am... am luat chiriaşi. Aveam... aveam nevoie de bani... ca să am cu ce ţine casa.

— Pot să doarmă pe chei până mâine-dimineaţă când vor pleca. Bucino!

Piticul se mişcă iute pe lângă picioarele bătrânei şi ea ţipă când o atinse, scăpând o vorbă de ocară de pe buze.

— Cum i-ai spus? Şobolan? Ai grijă, Meragosa! De aici, unde stau, singura scârnăvie pe care o văd în casa asta eşti tu.

Se lăsă tăcere. Nimeni nu se clinti. Apoi, dintr-odată, bătrâna se supuse bombănind şi se dădu la o parte ca să-i lase să intre.

Şi astfel, tânăra femeie şi piticul pătrunseră în întuneric, în vreme ce în urma lor apa înghiţea lacomă treptele de piatră.

Capitolul 2

Veneţia, 1527

Dumnezeule, oraşul ăsta pute! Nu peste tot – de-a lungul cheiurilor din sud unde acostează vasele, te îmbată aroma lăsată în urmă de mirodenii, iar pe Canale Grande cu bani se cumpără nu doar lux, ci şi aer curat –, dar oriunde ne-am duce, acolo unde casele dărăpănate se ridică din apa stătută şi o duzină de familii trăiesc înghesuite unele peste altele ca zarzavaturile putrezite, mirosul de mortăciune şi de mizerie ne înţeapă nările. Şi pentru că eu trăiesc cu nasul mai aproape de pământ, uneori abia mai pot să respir.

Bătrânul care măsoară înălţimea apei fântânii din *campo* în fiecare dimineaţă zice că acum miroase mai rău pentru că vara e secetoasă şi că, dacă mai scade, vor trebui să aducă apă curată cu bărcile şi atunci numai oamenii cu bani vor avea ce bea. Închipuiţi-vă un oraş clădit pe apă care moare de sete. El zice că vara asta e atât de rea pentru că războiul a împins încoace mulţi fugari şi odată cu ei ameninţarea ciumei. Cei care vin contagiaţi de pe mare, zice el, sunt descoperiţi, pentru că oraşul trimite ofiţeri la bordul fiecărui vas comercial ca să vadă dacă oamenii au

febră sau bube, şi, dacă găsesc aşa ceva, îi duc pe toţi cu căruţele până la una din insulele îndepărtate, ca să stea în carantină. De aceea nu mai e nicio leprozerie în Veneţia, ci doar câteva fiinţe cu minţile rătăcite care au mai rămas să-şi privească mădularele putrezind într-o veche bolniţă înconjurată de apă. Dar nu-i pot opri pe toţi, şi în ultima vreme uscatul ascunde la fel de multe primejdii ca şi largul mării. Mă priveşte ţintă când spune toate astea, pentru că bănuieşte că aşa am ajuns şi noi aici.

Bârfele se răspândesc mai repede decât mirosurile. Peste canalele înguste femeile cotcodocesc şi cârâie una la alta ca nişte pescăruşi flămânzi şi ivirea unui pitic trezeşte curiozitatea şi în cele mai posace suflete. Cască ochii la mine toţi negustorii de pe o întindere de un kilometru, şi peste drum de casa noastră o babă ca un liliac şi pe deasupra ştirbă şade la fereastră zi şi noapte cu privirea îndreptată în amândouă direcţiile deodată, astfel încât, dacă stăpâna mea şi cu mine vorbim despre altceva decât despre vreme, trebuie să închidem ferestrele, pentru că nu există taine când vorbele trec slobode peste apă.

Dar în ciuda zvonurilor, bătrânul încă îmi vorbeşte, fără îndoială pentru că este singur şi pentru că bătrâneţea l-a

încovoiat ajungând să fie cât mine de mic, astfel încât gura mea ajunge la urechile lui surde şi mă poate auzi mai bine decât pe ceilalţi. Locuieşte în acest cartier de optzeci şi unu de ani şi ţine minte tot, de la marele foc de la şantierele navale stârnit de scânteia de la potcoava unui cal, până la marea bătălie de la Agnadello, din urmă cu peste douăzeci de ani, când Veneţia a fost biruită de o alianţă a statelor italiene şi guvernul s-a simţit atât de umilit, încât, spune el, şi-a osândit generalii şi zile întregi nu auzeai decât tânguirile oamenilor pe străzi şi pe apă.

Veneţia, spune el necontenit celor ce stau să-l asculte, era atunci cel mai însemnat oraş din lume, dar acum numărul femeilor uşoare ameninţă să-l întreacă pe al călugăriţelor şi nu mai există decât blasfemie, batjocură şi păcate. Deşi mi-ar face mare plăcere să-l cred – traiul în oraşul pe care-l zugrăveşte el ar fi pentru noi un minunat prilej de îmbogăţire —, neputinţa îi face deseori pe bătrâni cârcotaşi, pentru că, pe măsură ce moartea se apropie, ei se mângâie cu gândul că pleacă din iad ca să ajungă în rai şi nu pe dos.

Şi totuşi, în acele prime luni, când stăpâna trebuia să stea închisă în casă şi eu mă sileam să-mi găsesc drumul printre canale, trăncăneala lui îmi bucura auzul şi făcea

din el istoricul şi cea dintâi călăuză a mea.

Am început însă cu un somn lung şi adânc, pentru că trupurile noastre erau însetate de uitarea pe care ţi-o dă uşurarea de a te şti la adăpost. În odaia de deasupra canalului, stăpâna mea zăcea pe patul mamei ei ca o moartă. Eu mi-am făcut culcuş pe o saltea de paie lângă uşă, ca să abat cu trupul meu orice curiozitate răuvoitoare a bătrânei. Mă gândesc uneori la somnul acela pentru că nu mai dormisem niciodată aşa: avea o dulceaţă care mă ispitea să dau paradisul în schimbul făgăduinţei unei uitări atât de adânci. Dar încă nu eram pregătiţi să murim şi, în dimineaţa celei de a treia zile, m-am trezit împuns de săgeţile de lumină care spintecau obloanele rupte şi cu o foame sfâşietoare în stomac. Mi-am amintit de bucătăria noastră din Roma: de peştele cu băşici sub pielea rumenită când îl scoteam din cuptor, de gustul desăvârşit al claponului împănat cu rozmarin şi usturoi şi de mierea caldă care se prelingea din prăjiturile cu migdale, de-ţi venea să-ţi mănânci buricele degetelor ca să-ţi potoleşti pofta; mi-am pipăit umflătura de deasupra vintrelor, unde se ascundea un mic volum al lui Petrarca şi o pungă cu smaralde, rubine şi perle, care mă bucura mai mult decât orice tresărire de plăcere.

Stăpâna încă dormea, cu faţa pe jumătate îngropată în saltea, cu turbanul murdar înfăşurat în jurul capului. Jos, în bucătăria umedă, Meragosa mă întâmpină cu un ţipăt de papagal înjunghiat, de parcă diavolul însuşi intrase în încăpere, într-o oală pusă pe foc, aburea o zeamă care fusese poate îmbogăţită cândva cu oase de animal, deşi acum nimic nu mai mărturisea trecerea lor pe-acolo. Când am întrebat dacă se mai găsea şi altceva în casă, a început să-şi fluture braţele şi să răcnească din nou, împroşcând ocări în spaima ei. Deşi multe lucruri îţi pricinuiesc suferinţă în viaţă, nimic nu este mai greu de îndurat decât o târfă bătrână pentru că, deşi trupul ei îşi pierde vlaga, poftele îi rămân la fel de aprige, chinuind-o cu amintirea burţii pline şi a veşmintelor bogate de care ştie că nu se va mai bucura niciodată. Aşadar, când am întrebat-o unde aş putea găsi o casă de amanet bună, lupta dintre neîncredere şi lăcomie se desluşea limpede pe chipul său.

— De ce? Ce-ai de vânzare? întrebă ea, plimbându-şi privirea şireată pe trupul meu.

— Destul ca să pun nişte carne în terciul ăla.

— Aici numai evreii dau bani cu împrumut, spuse ea sec, privindu-mă. Dar toată lumea ştie că îi înşală pe străini.

Mai bine lasă-mă pe mine să fac târgul.

— O să-mi încerc singur norocul. Unde îi găsesc?

— Unde? Aici în Veneţia au ghetoul lor. E uşor de găsit. Rânji. Dacă ştii drumul. Şi îmi întoarse spatele, făcându-şi de lucru la soba de gătit.

Despre păienjenişul de canale şi străduţe al acestui oraş voi vorbi mai încolo. El are oricum legenda lui, închegată din poveştile cu vizitatori bogaţi, prea zgârciţi ca să-şi tocmească o călăuză, pentru a fi apoi găsiţi plutind pe canalele dosnice cu gâtlejurile şi pungile sfârtecate. M-am dus pe jos. Uşa noastră din dos dădea spre o străduţă atât de îngustă, încât abia de puteau trece doi oameni unul pe lângă celălalt. Aceasta dădea la rândul ei în alta şi apoi, peste pod, în alta, care în sfârşit răspundea într-o piaţetă sau *campo* cum îi spun ei. Aici am dat de bătrânul meu care stătea lângă iubita lui fântână şi, deşi vorbea greoi, gesturile lui erau destul de simple. Mai târziu, când am şovăit neştiind încotro s-o iau, străzile se umpluseră de oameni care se duceau sau se întorceau de la biserică şi negustorii pe care i-am întrebat m-au îndrumat numaidecât, pentru că, după cum voi afla în curând, nu este ceva neobişnuit pentru veneţieni să se ducă din casa Domnului direct la evrei ca să ridice bani, taina negoţului

fiind sfântă în felul ei pentru un stat întemeiat pe comerţ.

Ghetoul era un mic oraş în oraş, închis cu un brâu de ziduri şi porţi mari de lemn; înăuntru casele şi prăvăliile erau îngrămădite unele în altele. Casele de amanet se deosebeau după tendele albastre întinse pe faţade, care fluturau în vânt ca nişte pânze de corabie. Cea pe care am ales-o era ţinută de un tânăr cu ochi negri blânzi şi o faţă lungă, alungită şi mai mult de buclele încâlcite. M-a dus într-o încăpere din spate, unde cercetă ultimele noastre două smaralde, lungi şi solide, sub o lupă aparte, Veneţia fiind oraşul cu cea mai bună sticlă, atât pentru mărit, cât şi pentru falsificat obiecte. Apoi mi-a desluşit ce scrie în înscrisul întocmit de stat, mi l-a dat să-l iscălesc şi mi-a numărat banii. Cât ne-am tocmit, m-a tratat cu mare cuviinţă, nearătându-se mirat de statura mea (se uita cu luare-aminte mai degrabă la giuvaieruri decât la mine), deşi, dacă m-a păcălit sau nu, ei bine, n-aveam cum să ştiu, decât din ceea ce-mi spuneau măruntaiele mele care în clipa aceea erau prea zbuciumate din cauza foamei.

Ajuns în zăduful de afară, mirosul propriului meu trup nespălat deveni la fel de pătrunzător ca mirosul oraşului din jur. De la o prăvălie de vechituri de la marginea ghetoului, mi-am cumpărat o haină şi nişte pantaloni pe

care le puteam scurta ca să mi se brodească şi nişte combinezoane noi pentru stăpână. De mâncare am ales bucate uşor de mistuit: peşte prăjit în zeama lui, legume înăbuşite şi pâine moale, cremă de ou cu vanilie şi o jumătate de duzină de prăjituri cu miere, nu atât de însiropate ca ale lui Baldesar, dar destul să-mi lase gura apă când le-am luat în mână. Am mâncat una şi, când am găsit drumul spre casă, mi se învârtea deja capul de la dulceaţa ei. În bezna de pe scară, am strigat-o pe Meragosa, dar nu mi-a răspuns. Am lăsat o parte din mâncare pe masă şi am dus restul împreună cu o sticlă şi nişte pahare ciobite umplute cu vin şi apă sus, în odaie.

Stăpâna se trezise şi şedea în pat în capul oaselor. M-a privit când am intrat, dar apoi şi-a întors repede capul. Obloanele şi ferestrele erau deschise, ea era dezvelită, iar lumina îi venea din spate. Era prima dată după multe săptămâni când se simţise la adăpost şi se dezbrăcase şi trupul ei mărturisea chinurile călătoriei. În locurile unde fuseseră odată pernuţe de carne, oasele îi ieşeau în afară ca nişte scându-ri, iar coastele asemenea scheletului unui vapor îi împungeau combinezonul subţire. Dar capul era cel mai grozav: după ce-şi desfăcuse turbanul, erai numaidecât săgetat de priveliştea părului scurt, plin de

coji, în neorânduială, şi de cicatricea crestată care începea în creştet şi şerpuia până la linia părului.

Luni în şir ne luptaserăm să scăpăm cu viaţă ca să ne mai gândim şi la viitor. Încrederea în ce avea să vie care ne mângâiase în noaptea petrecută în pădure s-a spulberat destul de repede când ne-am întors la drumul mare. Odată cu retragerea armatei, fugarii erau în aceeaşi măsură dornici să se jefuiască unul pe celălalt şi să-şi scape pielea şi, când am ajuns în port ca să ne suim în vaporul spre Veneţia, cele mai multe vase fuseseră deja luate cu japca de soldaţi ca să care prada din Roma. În săptămânile de arşiţă care au venit pe urmă, stăpâna a fost doborâtă de fierbinţeală şi, deşi eu îi îngrijisem cât putusem de bine rănile cu alifiile pe care izbutisem să le găsesc, era limpede acum, în lumina mai crudă a lipsei de primejdie în care trăiam, că nu fusese de-ajuns.

Mi-am dat seama din privirea ei că ştia şi ea asta. Nu era urâtă nici aşa, Doamne fereşte; numai sticlirea limpede a acelor ochi verzi ar fi fost de-ajuns pentru a atrage luarea-aminte a oricărui bărbat de pe stradă. Dar marile oraşe sunt pline de femei care îşi pot câştiga prânzul ridicându-şi fustele. Cele care ştiu să te ţină în mrejele lor, şi nu cele care-ţi dăruiesc o plăcere de o clipă,

sunt cele care stăpânesc casele şi toaletele potrivite cu ele. Şi pentru a face asta trebuie mai întâi să se iubească pe ele însele.

M-am ocupat de mâncare, aranjând peştele, legumele şi vinul, deşi n-am găsit decât un cuţit bont şi o furculiţă ştirbă, pe care i le-am aşezat pe genunchi, iar alături i-am pus o rochie curată. De aproape simţeam că draperiile din jurul patului păstrau încă în faldurile lor mirosul bolii mamei ei. Dimineaţa scotea la iveală mult mai mult decât pierderea frumuseţii.

— E duminică, spusei eu vesel. Şi am dormit trei zile. Soarele străluceşte şi aici sunt case de amanet ţinute de evrei care plătesc bine nişte giuvaieruri frumoase. Am împins farfuria spre ea. Carnea e fragedă, deşi nu prea are gust. S-o luăm încet.

Nu s-a mişcat şi privirea ei era încă aţintită spre fereastră.

— Nu-ţi place? Mai avem cremă de ou şi prăjitură cu miere, dacă vrei.

— Nu mi-e foame, spuse ea, şi glasul acela, de obicei melodios, era sec, mort.

Mi-a povestit odată, la scurtă vreme după ce ne-am cunoscut, cum la spovedanie, îi era deseori greu să se

hotărască ce păcate să mărturisească mai întâi, pentru că deşi uşurătatea şi preacurvia făceau parte din meserie, ea socotea că lăcomia era cea mai mare slăbiciune a ei; pentru că încă din copilărie îi plăcea să mănânce.

— Fiindcă ţi s-a micşorat stomacul. De îndată ce vei începe să mănânci, sucurile îl vor mări.

M-am căţărat la capătul patului cu farfuria mea şi am început să mănânc, îndesându-mi bucăţi de peşte în gură, lingându-mi sosul de pe degete, cu un ochi aţintit asupra mâncării şi cu celălalt spre mâinile ei, ca să văd dacă le mişcă. Preţ de câteva clipe nu se auzi decât mestecatul meu. Încă o îmbucătură şi voi încerca din nou.

— Trebuia să-mi spui.

Glasul ei eram acum tăios. Mi-am înghiţit nodul din gât.

— Ce să-ţi spun?

Fiammetta plescăi din limbă.

— Câte bijuterii mai avem?

— Patru perle, cinci rubine şi perla mare din colierul tău. Am aşteptat. Mai mult decât trebuia.

— Mai mult decât pentru ce? Pentru o minune?

— Fiammetta...

— Ia spune-mi... de ce ţi-e atât de greu să te uiţi la mine, Bucino?

— Dar mă uit la tine, am spus eu ridicându-mi capul şi privind-o ţintă. Tu eşti cea care îşi abate privirea.

Se întoarse spre mine cu ochii ei verzi şi reci ca smaraldele pe care tocmai le amanetasem ca să avem ce mânca.

— Şi? Ce vezi?

— Văd o femeie frumoasă care a avut noroc chior şi care are nevoie de mâncare şi de o baie bună.

— Mincinosule! Uită-te mai bine. Sau poate ai nevoie de ajutor.

Îşi strecură mâna sub cearşaful murdar şi scoase o oglinjoară cu ramă de fildeş. Odinioară, la Roma, aproape că nu trecea o oră fără să-şi cerceteze frumuseţea, dar când te fugăreşte necuratul nu mai ai timp de asemenea deşertăciuni şi oglinzile sunt puţine şi ascunse în cala unui vapor de marfă. Răsuci mânerul oglinzii între degete şi razele soarelui îi atinseră luciul răspândind curcubeie de lumină în toată camera.

— Se pare că Meragosa a furat tot ce a putut găsi sub podea, dar n-a izbutit să pună mâna pe lucrurile de care nu ştia. Oglinda era între şipcile patului. Când eram mică, aici îşi ascundea mama banii pe care-i câştiga.

Îmi întinse oglinda. Era grea, dar sticla era încă bună.

Am zărit o faţă sub cupola diformă a frunţii şi, preţ de o clipă, m-a mirat din nou propria înfăţişare, pentru că, spre deosebire de restul lumii, eu nu-mi dau seama zilnic cât de urât sunt. Pe lângă mine, stăpâna era o nouă Venus. Dar e drept că nu cu înfăţişarea mea ne putem câştiga traiul.

— M-am privit în această oglindă de când eram copil, Bucino. Cercetarea chipului făcea parte din educaţia mea. Mama a primit în dar oglinda de la un bărbat care avea o prăvălie în Merceria. Era agăţată pe perete, lângă pat şi acoperită cu o mică draperie de catifea ca să-i ferească argintul de soare. Sub ea era o etajeră pe care îşi ţinea uleiurile şi parfumurile şi mă ridica în fiecare zi până la ea ca să mă văd.

— Foamea strâmbă lumea la fel ca oglinzile pătate, am întrerupt-o eu. Mănâncă şi pe urmă mai stăm de vorbă.

Fiammetta scutură din cap, mâniată.

—... Şi de fiecare dată când mă uitam, ea spunea: „Nu te-nvăţ asta ca să ajungi o înfumurată, ci pentru că frumuseţea este darul pe care ţi l-a dat Dumnezeu şi trebuie să-l foloseşti, nu să-l iroseşti. Cercetează acest chip ca şi cum ar fi harta oceanului, drumul tău spre Indii. Pentru că el îţi va aduce noroc. Să crezi întotdeauna ce-ţi spune oglinda. Pentru că în vreme ce ceilalţi vor încerca să

te linguşească, ea n-are de ce să te mintă”.

Se opri. Eu tăceam.

— Deci, ia spune, Bucino, acum minte? Dacă da, spune-mi, pentru că suntem singurii marinari rămaşi pe această corabie.

Am tras adânc aer în piept. Dacă aş fi fost deştept, aş fi putut de bună seamă să înfrumuseţez puţin adevărul, de vreme ce ea trăise toată viaţa hrănindu-se cu spuma bogată a vorbelor măgulitoare şi, în lipsa lor, mintea ei se va vlăgui la fel ca trupul. Dacă aş fi fost deştept...

— Eşti bolnavă, am spus. Şi slăbănoagă ca o târfă de pe stradă. Suferinţele ţi-au ros carnea. Numai carnea, atâta tot, iar mâncarea te va împlini din nou.

— Vorbe bine ticluite, Bucino. Îmi luă din mână oglinda şi se privi preţ de câteva clipe. Acum, rosti ea, spune-mi cum arată faţa mea.

— Ai chipul cenuşiu. Pielea capului ţi-e plină de coji, ai prea puţin păr şi o tăietură până la sprâncene. Dar îţi vei redobândi strălucirea şi dacă îţi piepteni frumos părul după ce va creşte va fi uşor să ascunzi semnele care or să-ţi rămână.

— După ce va creşte! Uită-te la mine, Bucino! Sunt cheală. Glasul ei era ca scâncetul unui prunc.

— Ai părul scurt.

— Nu. Sunt cheală. Îşi lăsă capul în jos şi-şi trecu degetele peste pielea aspră. Pune mâna! Aici. Şi aici. Şi aici. Nu am păr deloc şi nu-mi va creşte la loc. Pielea mi-e crăpată ca pământul după secetă. Pune mâna. Sunt cheală. Ah, Iisuse... cu asta m-am ales fiindcă m-au pizmuit vacile alea germane slăbănoage. Trebuia să-mi ridic fustele în holul casei şi să las bărbaţii să sară pe mine. Aş fi îndurat mai uşor mătărângile a două duzini de protestanţi decât asta.

— Crezi? Şi cum ar fi fost după ce îşi vor fi ostoit poftele şi te vor fi socotit păcătoasă şi pe urmă ne-ar fi măcelărit pe toţi, ca să nu se mai simtă vinovaţi?

— Ha! Măcar am fi murit mai repede. Acum vom muri încetul cu încetul de foame din pricina urâţeniei mele. Uită-te la mine. Ce preţ mai au acum talentele mele la pat? Sunt cheală, Bucino, fir-ar să fie! Şi suntem pierduţi.

— Ba nu, spun eu cu un glas la fel de straşnic ca al ei. Poate că tu oi fi, dar eu nu sunt pierdut. Tu eşti de bună seamă pe jumătate moartă de foame şi răpusă de tristeţe şi de melodramă.

— O! Când ţi-am dat eu voie să mă ponegreşti?

— Când ai început să te ponegreşti singură. Acum

suntem tovarăşi, nu uita. Ai făgăduit că, dacă voi izbuti să-mi târăsc stârvul până aici, vom izbândi împreună. De ce te afunzi în mocirla asta în care-ţi plângi de milă? Mama ta nu te-a învăţat aşa ceva. Am fi putut s-ajungem hrană pentru viermi, precum jumătate din cei ce au rămas la Roma. După ce vom găsi balsamuri pentru răni şi îţi vei pune burta la cale, nici nu va veni bine vara că vom mânca din farfurii de argint. Dar, dacă ţi-au răpit şi curajul când ţi-au ras căpăţâna, spune-mi pe dată, pentru că n-am venit în gunoiul ăsta de oraş, unde mizeria din canale curge ca din nişte vene deschise şi unde sunt doar un pic mai mare decât şobolanii, pentru ca tu să te dai bătută.

Am coborât din pat. Unii spun că e caraghios să vezi un bărbat bondoc înfuriindu-se şi că atunci când piticii bat din picior, regii şi nobilii râd de ei. Dar stăpâna nu râdea.

— O să mă întorc când vei avea în măruntaie şi altceva decât fiere.

Am pornit spre uşă şi am rămas acolo o vreme. Când m-am uitat înapoi, Fiammetta privea ţintă farfuria, cu fălcile încleştate şi, deşi mai târziu nu va recunoaşte, lacrimi îi picurau pe obraji.

Am aşteptat. A întins mâna şi a luat o bucată de peşte. M-am uitat cum îi intrau în gură şuviţele de carne, am

văzut firicelele de salivă de la colţurile buzelor, în vreme ce se nevoia să mestece. Mirosi, apoi sorbi puţin din pahar. Am rămas pe loc. A mai luat o îmbucătură, apoi încă un gât de vin.

— Când a părăsit Roma, avea destui bani să trăiască bine aici, a şoptit ea furioasă. Asta îşi dorea. Să se întoarcă în casa asta şi să trăiască aici ca o doamnă. Dar n-a găsit decât murdărie şi boală. Nu ştiu ce s-a petrecut aici.

Am şi eu destule amintiri despre mama mea. A murit când eram mic. Unii au spus că a murit răpusă de nefericirea de a fi zămislit un monstru, dar eu nu cred, pentru că în vârtejul ceţos al trecutului zăresc chipul unei femei care îmi zâmbea, o văd ţinându-mă în braţe, mângâindu-mă pe creştet, de parcă aş fi fost o minune, şi nu o ruşine. Pe mama stăpânei o cunoscusem în cei doi ani cât stătusem în slujba lor şi ea tânjea tot mai mult după casa ei, aşa că se hotărâse să părăsească Roma. Fusese frumoasă, fără îndoială, pentru că încă se ţinea ca o doamnă, şi nu ca o târfă, dar faţa ei se ascuţise tot numărând bani. În primele şase luni, stătea cu ochii pe mine ca un şoim care pândeşte un şoarece în iarbă, aşteptând să iasă din ascunzătoare ca să se repeadă la el şi mi-ar fi scos ficatul şi l-ar fi dat la câini dacă ar fi

dispărut fie şi un nasture din casă. Unii spuneau că şi-a obligat fiica să se vândă ca să aibă ea o bătrâneţe îndestulată. Dar moralişti pe care i-am cunoscut fie trăiau din pomana bisericii, fie îşi hrăneau cucernicia din punga lor şi, de unde mă trag eu, oricine are un negoţ bănos ar fi prost să nu lase copiilor şmecheriile meseriei. Tot ce ştiu este că Madame Bianchini era o femeie cu capul pe umeri şi cu un pumn strâns ca găoaza curului când era vorba de bani. Când era în putere, era nevoie de cineva mai deştept decât Meragosa ca s-o stoarcă de bani. Deşi îi dusese dorul după ce plecase, stăpâna fusese instruită şi nu era ea femeia care să tânjească mult timp după ceea ce nu putea avea. Mama ei o învăţase şi acest lucru. Dar uneori chiar şi în cei care îşi învaţă bine lecţia deznădejdea sapă mai adânc decât voinţa.

M-am întors şi m-am căţărat în pat lângă ea. Se freca furioasă la ochi cu dosul palmei.

— Cunoşti vorba aceea, Bucino? rosti ea în cele din urmă. Cică dacă dormi în patul în care a murit cineva, vei muri şi tu dacă patul n-a fost stropit cu agheasmă.

— Da, şi altă vorbă spune că Dumnezeu nu îngăduie să moară cineva în ziua când se duce să se împărtăşească. Şi totuşi pământul înghite în fiecare zi o mulţime de văduve

şi călugăriţe cucernice. Cum? N-ai auzit vorba asta?

— Nu, spuse ea, şi zâmbetul îi aprinse pentru o clipă scânteia curajului. Întinde paharul şi eu i-l umplu. De data asta soarbe mai mult. Crezi că a avut sfrenţie? N-am văzut niciun semn pe ea şi sunt încredinţată că mi-ar fi spus. Dar se ştie că aici e mai răspândit şi decât la Roma. Corăbiile şi sfrenţia merg mână-n mână, aşa-mi spunea. Mă privi. Deja ai hotărât să părăsim acest oraş, Bucino? Ţi-am spus că o să duhnească şi mai rău vara.

Am scuturat din cap şi am minţit-o din ochi. Altă dată ar fi băgat de seamă.

— Când locuiam aici cunoşteam o fată poate cu câţiva ani mai mare ca mine, spuse ea. O chema Elena şi nu mai ştiu cum, dar noi îi spuneam La Draga. Nu ştiu de ce suferea, că avea un mers neobişnuit şi ochi răi, dar era ageră la minte şi se pricepea la plante şi la leacuri. Mama lua de la ea tot felul de licori. Era una, Lichiorul Curtezanelor îi spuneam. Agheasmă şi rinichi de iapă în baiţ. Jur că asta spunea mama că era. Făcea să-ţi vină sângerarea dacă îţi întârzia. La Draga putea să scornească tot felul de leacuri de-astea. Odată, când toţi credeam că o să mor, m-a vindecat de tuse măgărească. Îşi trecu degetele peste marginea tăieturii de pe frunte şi prin părul

ţepos. Dacă am putea să dăm de ea, sunt încredinţată că s-ar pricepe să mă vindece.

— Dacă e în Veneţia, o s-o găsesc.

— Cât ai primit pentru smaralde?

Îi spun şi ea dă din cap înţelegătoare.

— Nu cred că m-a păcălit.

Fiammetta râse.

— Dacă te-a păcălit, ar fi primul care a făcut-o.

Afară, un pescăruş gras zbură ţipând spre soare. Fiammetta se uită pe fereastră.

— Să ştii că aerul e mai bun pe canalele mari. Multe vile au grădini, cu tufe de frangipan şi de levănţică şi chioşcuri acoperite cu iasomie sălbatică. În vremurile ei bune, mama era uneori invitată în asemenea locuri. Se întorcea a doua zi dimineaţa şi mă trezea; se urca în patul meu şi îmi povestea despre oaspeţii bogaţi, despre mâncăruri şi toalete. Uneori avea ascunse în rochie o floare sau câteva petale, dar mie mi se părea că nu miros doar a grădină, ci şi a bărbaţi. Încerca să găsească vorbele potrivite ca să-mi zugrăvească tot ce era acolo. „Frumos ca în Arcadia”, îmi spunea cel mai adesea.

Îşi întoarse privirea spre mine şi mi-am dat seama că primejdia trecuse.

— Ca în Arcadia... Ar merita să fie asta ţinta noastră, ce zici, Bucino?

Capitolul 3

Jos, în bucătărie încă nu e nimeni şi mâncarea e neatinsă, între pereţii ocrotitori ai încăperii, după ce mi-am umplut burta, îmi simt mirosul cum se ridică şi îmi înfundă nările. Proptesc uşa cu un scaun rupt, amestec o găleată cu apă de pe sobă cu câteva căni din găleata cu apă rece din fântână şi-mi scot hainele năclăite de sudoare. La Roma, ne spălam cu săpun adus de la Veneţia, atât de parfumat şi de gras, că îţi venea să-l mănânci, dar aici nu avem decât o coajă tare care, dacă mă frec cu sârg, face o spumă subţire în care s-ar putea îneca păduchii, dar care mă îndoiesc că îmi va înlătura mirosul.

Călătoria a lăsat urme şi asupra mea, mâncându-mi rotunjimea corpului şi subţiindu-mi coapsele în aşa hal, încât îmi atârnă pielea. Îmi săpunesc cu râvnă boaşele şi le ţin o clipă în mână; mădularul mi-e chircit ca un melc presărat cu sare. A trecut ceva vreme de când mi-a fost de folos precum agerimea minţii. Deşi nu pot câştiga nimic de pe urma staturii mele pocite (dacă nu punem la socoteală oh-urile şi ah-urile unei gloate plictisite care se uită cum face un pitic jonglerii cu focul şi apoi ţopăie în jurul lui de parcă l-ar fi pârlit), sunt împăcat cu trupul meu de vreo

treizeci de ani şi mi-e drag fiindcă în ochii mei nu e atât de ciudat ca în ochii celorlalţi. Cocoşaţi. Ologi. Pitici. Copii cu buză de iepure. Femei fără spintecătură pentru prunci. Bărbaţi cu ţâţe, dar şi cu coaie. Lumea e plină de poveşti despre pocitaniile lăsate de diavol pe pământ, dar adevărul e că urâţenia e mult mai răspândită decât frumuseţea, şi, în vremuri mai bune, izbuteam să-mi fac poftele când mă îmboldea nevoia. Aşa cum bărbaţii sunt mânaţi de mătărângile lor, femeile, am aflat eu, sunt animale mai curioase, chiar mai năbădăioase şi, deşi poate că se topesc de-a-npicioarelea de dorul unui trup desăvârşit, tânjesc şi după ceva nou, linguşirile le tulbură şi ajung să se bucure de gusturi nou-dobândite, chiar dacă nu vor să mărturisească deschis. Aşa s-a întâmplat şi cu mine.

Dar nici în casele cele mai deşucheate, murdăria şi sărăcia nu îmbie la plăceri.

Mă clătisem şi-mi trăsesem pe mine hainele noi, când văd scaunul cum se zdruncină şi pe Meragosa cum împinge uşa şi năvăleşte în bucătărie. Punga mea e pe masă, lângă farfuria cu mâncare. O acopăr repede cu pumnul, dar nu atât de repede încât să n-o vadă ochii ei mijiţi.

— Ooo... sfinte Iisuse! Se preface că o trec fiori de scârbă. Şobolanul s-a ghiftuit în sfârşit! Deci i-ai găsit pe evrei?

— Da. Asta-i a ta. Fac semn spre farfurie. Dacă vrei.

Împunge peştele cu degetul.

— Cât te-a costat?

Îi spun.

— Te-au amăgit. Data viitoare să-mi dai mie banii să-ţi târguiesc.

Dar se aşază şi mănâncă destul de repede. Stau şi mă uit la ea o vreme, apoi trag scaunul rupt mai aproape de ea. Se dă repede înapoi.

— Nu te apropia. Te-oi fi spălat, dar tot puţi ca o hazna.

Se luptă să ţină deschise baierele pungii şi să-şi înfrâneze pizma care stă să se reverse din măruntaiele ei. Dar îi vine greu să-şi ţină cumpătul. Mă las din nou cu grijă pe speteaza scaunului, cu ochii ţintă la ea în vreme ce mănâncă. Are pielea ca aceea a unei pungi ponosite şi i-au căzut aproape toţi dinţii din gură. De bună seamă că a fost urâtă dintotdeauna. Din amvon, hidoşenia femeii o fi fiind mărturia păcatelor ei, dar pesemne că o fi fost o vreme când era şi ea o bucăţică bună, iar muşteriii ei vedeau drăgălăşenie, iar nu putreziciune. Câte ceasuri am

petrecut privind boşorogi cu gâturi ca guşa de găină curgându-le balele când vedeau trupul stăpânei, în vreme ce îşi spuneau unii altora prostioare cuminţi despre frumuseţea ei, întruparea desăvârşirii dumnezeieşti? Vorba *păcat* nu le ieşea niciodată din gură. Unul dintre ei i-a trimis chiar nişte poezii de dragoste, în care versurile şerpuiau între trupesc şi dumnezeiesc. Le citeam împreună cu glas tare şi ne veseleam. Ispitirea altuia este destulă pricină de distracţie atunci când nu pici în mrejele ei.

— Cunoşti o femeie pe care-o cheamă La Draga? o întreb eu după o vreme. Numele ei adevărat este Elena nu mai ştiu cum.

— Elena Crusichi? Mă priveşte scurt. Poate că o cunosc. Ori poate că nu. Ce treabă ai cu ea?

— Stăpâna vrea să o vadă.

— Stăpână-ta, zici? Vrea să se vadă cu La Draga? Ce lucru de mirare! Şi cu ce s-o ajute? Să-i ţeasă o perucă?

— Nu-i treaba ta ce-o să facă pentru ea, Meragosa. Şi, dacă vrei să ai burta plină şi de-acu-nainte, ai grijă ce vorbeşti.

— Da de ce? Pentru că ai punga mare? Sau poate pentru că m-am procopsit cu o vestită curtezană de la Roma? Ţine seama că am văzut-o. Am urcat în iatac şi m-am uitat

bine la ea când erai plecat. Nu mai e-n stare să facă bani. Oho, la vremea ei o fi putut. A fost cea mai ispititoare fecioară din Veneţia. A fost crescută încât să facă orice bărbat să-i atârne limba de-un cot de la o sută de paşi. Dar de-acum, gata. Fofoloanca i s-a lărgit şi tot capu-i e numai ţepi pârliţi. E o arătare, soarta n-are să-i mai zâmbească vreodată, şi nici ţie, şobolanule.

Cu cât ocărăşte mai mult, cu atât mai liniştit mă simt. Aşa sunt eu uneori.

— Ce s-a întâmplat cu mama stăpânei, Meragosa?

— Păi ţi-am spus. A murit. Vrei să ştii cum? A putrezit de atâtea boli pe care i le-au dat o sută de bărbaţi de tot soiul, uite-aşa. Îşi înfige din nou furculiţa în peştele rămas, fornăind. Şi eu a trebuit să stau lângă ea şi să îndur duhoarea.

Acum, pentru prima oară, înţeleg de ce mama stăpânei a părăsit Roma atunci, pentru că întotdeauna mi s-a părut a fi o femeie mistuită mai degrabă de patima negoţului decât de dorul de casă. Dar niciun bărbat nu mai râvneşte carne tânără şi proaspătă când este mâncată de sfrenţie. Pesemne ştia de-atunci ce-o paşte. Mai bine să mori fără să te ştie nimeni şi să-i laşi fiicei tale prada adunată.

Aştept să-şi înghită îmbucătura.

— De fapt, te înşeli, Meragosa, rostesc eu calm. Şi ridic punga, făcând să zornăie monedele şi rubinele. Nu s-a întâmplat deloc aşa.

— Cum adică?

— Vreau să spun că mama stăpânei se simţea foarte bine când a venit aici. De fapt, şi-a trăit fericită ultimii ani, bine slujită şi îngrijită. Pe urmă, acum juma de an, a luat o gripă. Ai îngrijit-o şi i-ai alinat cât de bine ai putut ultimele zile, ţinând seama că i-ai fost credincioasă, şi s-a stins iute şi fără dureri. Un sfârşit trist, dar nu îngrozitor. Îţi aminteşti acum?

Rămâne cu gura căscată, cu bucăţi de peşte pe jumătate mestecate printre dinţi. Zornăi din nou punga. Dar şi-a dat seama numaidecât. Parcă o şi văd numărând monedele, întorcând totul şi pe faţă, şi pe dos.

— Şi atunci când stăpâna te va întreba cum a fost, asta o să-i spui.

Îi scapă din gură îmbucătura care cade pe masă, lângă mâna mea. N-o bag în seamă, îmi strecor mâna în pungă şi scot un ducat de aur pe care-l pun între noi.

— Dacă îi spui asta, dacă îi povesteşti stăpânei mele în aşa fel încât să te creadă, te încredinţez că, aşa cum vezi acum banul ăsta, vei vedea în fiecare zi a anului carne în

bucătărie şi câte o rochie nouă la Sărbătoarea Tuturor Sfinţilor. Şi până la moarte traiul îţi va fi îndestulat şi nu vei fi aruncată în drum cum ar merita o cotoroanţă ca tine.

Se întinde neîndemânatică spre bani.

— Dar...

Şi pentru că un scamator, chiar dacă şi-a ieşit de mult din mână, se poate mişca iute ca o maimuţă la nevoie, m-am şi căţărat pe masă şi mi-am vârât mutra sub nasul ei, înainte s-apuce să ţipe.

— Dar, dacă nu faci aşa – şi în vreme ce zbiară, ascultă totuşi, pentru că mi-am lipit gura de urechea ei şi nu se poate să nu audă fiece cuvânt –, atunci îţi făgăduiesc că o să mori mult mai curând, rugându-te să nu fiu decât un şobolan. Numai că până atunci vei fi pierdut atâtea burice de degete şi bucăţi din trup, încât toţi se vor întreba ce diavol a supt din ţâţele tale pe când dormeai.

Spunând toate astea îmi casc gura mare şi, deşi se dă înapoi îngrozită, nu poate să nu-mi vadă cei doi canini ascuţiţi ca dinţii de ferăstrău, mândria gurii mele.

— Deci, spun eu, trăgându-mă îndărăt şi împingându-i banul sclipitor peste masă, hai să vorbim despre La Draga.

E plecată de atâta timp, încât mă întreb dacă nu cumva a luat ducatul şi a fugit cu el. Dar nici ameninţarea colţilor

mei de şobolan n-au putut s-o înduplece s-o însoţesc. Tămăduitoarea vine, se pare, doar când primeşte vorbă şi chiar şi atunci numai la oameni pe care-i cunoaşte sau despre care ştie ceva. E aproape întuneric când în sfârşit sosesc. Între timp stăpâna a adormit din nou, aşa că vin mai întâi la mine, în bucătărie.

Aproape toată viaţa am fost curios să văd ce fac oamenii când dau întâiaşi dată cu ochii de mine. M-am obişnuit atât de mult cu purtările lor, încât pot deosebi frica de scârbă, sau chiar milă prefăcută, înainte ca ei să-şi recapete cumpătul. De aceea mă cuprinde mirarea pomenindu-mă privitorul, şi nu cel privit.

La prima vedere La Draga pare micuţă, aproape cât un copil, dar destul de repede se dovedeşte că este doar o părere, pricinuită de faptul că are şira spinării răsucită spre stânga, de aceea trebuie să se încovoaie ca să nu se prăbuşească şi stă cu un umăr mai sus decât celălalt. Cât despre vârstă, e greu de spus, pentru că o durere necontenită face mai multă stricăciune unei făpturi decât o plăcere turbată, mai cu seamă la tinereţe. Dar fetei îi este vătămat mai mult trupul. De fapt, când îi vezi faţa, prinsă între frumuseţe şi groază, aproape că-ţi stă inima-n loc. Pielea îi e străvezie şi netedă, întinsă desăvârşit peste

oase, dând chipului o înfăţişare aproape plăcută. Până îşi ridică privirea. Pentru că are ochi ieşiţi din mormânt; două gropi adânci în care stau pitiţi ochii sălbatici, de o albeaţă lăptoasă când se deschid.

Chiar şi eu, care am trăit de atâta vreme cu urâţenia, mă simt încolţit de nebunia ce mă tem că se ascunde în privirea ei. Dar spre deosebire de mine, La Draga nu este nevoită să îndure chinul de a vedea cum cască lumea ochii la hidoşenia ei. Cu adevărat, nu pare s-o tulbure. Sau dacă simte ceva, de bună seamă că n-o arată. Mă ridic s-o întâmpin şi îi ofer scaunul, dar nu primeşte.

— Am venit pentru doamna Fiammetta. Unde e?

Şi rămâne încremenită dinaintea mea, încordată şi cu luare-aminte la ce este în jurul ei, ca şi cum chiar ar vedea.

— E... e sus.

Dă din cap scurt.

— Atunci mă duc numaidecât la ea. Sunteţi... slujitorul ei, da?

— Mmmda...

Ridică puţin capul, ca şi cum ar vrea să-mi audă glasul mai bine şi fruntea i se încreţeşte puţin.

— Cât de mic sunteţi?

— Cât de mic sunt?

Lipsa ei de curtoazie mă ia pe nepregătite, şi fără să mă gândesc, i-o întorc:

— Cât de oarbă sunteţi?

În uşă Meragosa rânjeşte. Fir-ar să fie! De bună seamă.

— Ştiam că sunteţi pitic, domnule. Acum pare să zâmbească, dar pare un zâmbet strâmb. Şi, chiar dacă nu aş fi ştiut, e uşor de ghicit. Scaunul s-a mişcat când v-aţi ridicat, dar glasul dumneavoastră vine tot de aici. Şi întinde mâna, cu palma în jos, măsurându-mi fără greş înălţimea.

În ciuda mândriei rănite, eram impresionat.

— Deci ştii deja cât de mic sunt.

— Dar ai doar mădularele mici, trunchiul este cât al oricărui bărbat.

— Da.

— Şi ai capul mare în partea din faţă. De parcă ar ieşi din el rotunjimea unei pătlăgele vinete.

O vânătă? în clipele când sunt mândru de mine, îmi place să-mi asemui scăfârlia cu coiful boltit al unui războinic. Dar nici cu o vânătă nu e rău.

— Să-mi fie cu iertare, dar nu sunt eu bolnavul, rostesc tăios, pentru că nu vreau să-i dau prilej Meragosei să

asculte înşiruirea strâmbăciunilor mele.

— Bucino! se aude de sus glasul stăpânei. Ea este? A venit?

Femeia îşi ridică din nou capul, de data asta mai viguros, de parcă ar fi vrut să vadă de unde vine vocea şi în clipa aceea seamănă cu o pasăre care ascultă un ciripit din apropiere. De cum s-a întors, a uitat şi de mine.

Sus, mă uit din uşă cum cele două femei se întâmpină cu o veselie aproape copilărească, stăpâna dându-se jos din pat şi întinzând mâinile spre tămăduitoare. Deşi poate că La Draga e mai bătrână, de bună seamă că amândouă erau nişte copiliţe când s-au văzut ultima oară. Doamne, câte s-or fi întâmplat de atunci şi până acum! Dar stăpâna îmi va povesti fără doar şi poate mai târziu tot ce va afla. Cât despre La Draga, degetele ei sunt ca nişte ochi când îşi trece mâinile peste trupul şi faţa stăpânei şi apoi peste pielea capului, pipăind urmele rănilor închise şi cojile, găsind imediat tăietura încă netămăduită care se întinde de la păr până pe frunte. O cercetează îndelung şi în această vreme în încăpere se lasă tăcerea; chiar şi Meragosa stă încordată lângă mine, aşteptând să audă ce va spune La Draga.

În cele din urmă, îşi lasă mâinile în jos.

— Trebuia să vii mai de mult la mine.

Vocea ei e caldă, dar văd scânteia spaimei scăpărând în ochii stăpânei.

— Am fi venit, dar ne-a luat ceva vreme să ne salvăm viaţa, rostesc eu cu hotărâre în glas. Asta înseamnă că nu ne poţi ajuta?

— Nu, spune ea şi se întoarce spre mine cu acea mişcare scurtă din cap cu care m-am deprins deja. Înseamnă că vindecarea va dura mai mult.

Începând din acea noapte, stăpâna doarme în aşternuturi curate, încălzită de minciunile Meragosei (rostite cu acelaşi zel cu care mi-a spus mie adevărul) şi îngrijită de o femeie cât o vrabie, oloagă şi oarbă, ale cărei alifii şi creme miros atât de tare a rânced, încât abia aştept să ies în duhoarea oraşului.

Şi astfel, am rămas la Veneţia.

PARTEA A DOUA

Capitolul 4

Pe măsură ce stăpâna mea se însănătoşeşte şi părul îi creşte la loc, eu învăţ din ce în ce mai bine oraşul.

Încep cu ceea ce ştiu: străduţele care pornesc de la casa noastră; prima dă într-o a doua, a doua dă spre un pod, a treia dă în *campo.* Clădirile înghesuite, fântâna mică de piatră, biserica, cuptorul brutarului unde mirosul pâinii proaspete adună în fiecare dimineaţă o mulţime de oameni; parcă am fi la ţară, nu într-un mare oraş. Dar orice oraş trebuie să înceapă undeva şi bătrânul meu îmi povesteşte că, pe vremea când Veneţia s-a născut din lagună, nu erau decât zeci şi zeci de insuliţe alcătuite din pâlcuri de case cufundate la întâmplare în apa mlăştinoasă şi că toată lumea mergea numai cu barca. Dar pe măsură ce fiecare comunitate s-a mărit, ajungând să aibă biserica ei, *campo* şi fântâna ei cu apă proaspătă, ele s-au unit cum au putut, construind noi case şi poduri, până când a apărut un oraş în care străzile mari erau de apă şi mijlocul de a-ţi câştiga traiul era marea.

Nu ştiu dacă asta e sau nu o născocire, dar îmi convine, pentru că în mintea mea Veneţia e alcătuită din nişte cercuri mai mici şi mai mari care se unesc şi se întretaie,

fiecare ca un filigran din pământ şi apă, ca horbotele pe care călugăriţele le dăruiesc rudelor. În fiecare zi mai găsesc una, până când am ajuns să am în minte harta părţii de miazănoapte a insulei. Ca un Tezeu al zilelor noastre, desfac fire ale memoriei ca să mă ajute: faţada unei anumite case cu un mozaic aurit, soclul cu o Sfântă Fecioară decapitată într-un colţ, scându-rile putrezite ale unui vechi pod de lemn, arcada unui pod nou de piatră, mirosurile aparte care răzbat dinspre o străduţă care dă spre apă. În felul acesta, pot să merg din ghetoul evreiesc dinspre apus, pe străzile din jurul pieţei din Merceria, traversând Piazza San Marco, trecând pe deasupra mănăstirii San Zaccaria şi peste vreo zece canale mici şi să ajung până la falnicele ziduri ale şantierului naval Arsenale, fără să mă ia apa – deşi nu mă simt pe de-a-ntregul stăpân pe mine, pentru că mai sunt părţi ale oraşului unde şi o busolă s-ar rătăci pentru că străzile sunt încovoiate ca nişte cuie folosite şi canalele întortocheate ca venele pe mâna unei babe.

Şi simţurile mele se împământenesc. Pricep mai bine dialectul veneţian al moşului meu, pentru că felul meu de a vorbi este acum la fel de străin ca şi al lui şi pot să-mi schimonosesc gura să mă fac înţeles de ceilalţi. Cât despre

mirosuri, ei bine, ori mi s-au astupat nările, ori răcirea vremii, furtunile şi ploaia au mai curăţat oraşul. Astă-vară fugeam ca să scap de duhoare, acum fug ca să mă încălzesc.

Între timp, La Draga vindecă pielea capului stăpânei cu degetele ei pricepute, iar făptura ei îi domoleşte tulburarea. Casa noastră, deşi la fel de sărăcăcioasă, este acum însufleţită de râsete, de acele râsete pe care doar glasul unei femei le poate ivi, astfel că până şi Meragosa şi-a mai pierdut din acreală. Părul stăpânei, care are acum lungimea părului unei călugăriţe răzvrătite, i-a crescut des şi are în el destul soare şi destulă miere pentru a alcătui un nimb auriu în jurul chipului ei tot mai gingaş, iar ceea ce era înainte o rană ca un fulger este acum năluca palidă a unei cicatrici. Mâncarea bună a împlinit-o, astfel încât sânii îi împung acum dantela corsajului, dar, fiindcă rochiile pe care le poartă mai au încă parfumul altor femei, e mereu nemulţumită de felul în care sunt cusute şi de lipsa lor de eleganţă. Într-adevăr, e din nou vioaie şi o supără că nu face nimic, aşa că săptămâna trecută, după ce evreul nostru cu ochi negri ne-a mai schimbat un rubin, i-am cumpărat o lăută, una ieftină, din lemn de pin şi de santal, dar cu cinci corzi şi un sunet destul de bun să-şi

pună din nou la treabă degetele şi glasul.

Poate că adulmecă prilejuri noi. Pentru că în săptămânile din urmă, de când au sosit din Levant primele corăbii, mânate mai devreme ca de obicei de vânturile prielnice, oraşul e în mare fierbere.

Deşi m-am silit să nu mă dau în vileag în faţa ei, în ultimele luni m-a durut inima de dorul Romei, al trăiniciei şi depravării ei, atât de familiare mie. Dar acum parcă m-a cuprins şi pe mine neastâmpărul. De sus, de pe marele pod şi până jos la cheiurile de pe insula de la miazăzi, pretutindeni se face un negoţ turbat. Podul mobil Rialto se ridică să treacă atât de multe corăbii cu catarge înalte, încât oamenii aproape că nu mai pot tăia de-a curmezişul canalul, iar celelalte ambarcaţiuni sunt atât de înghesuite unele într-altele, încât alcătuiesc ele însele poduri, iar o armată de marinari şi de salahori înghesuiţi într-un lanţ uman aduc baloturile şi lăzile pe uscat. Nu mai sunt cerşetori; până şi ologii de meserie au găsit în ei destulă sprinteneală ca să câştige bani cât pentru o zi de muncă. Îţi poţi înjgheba un trai bun din mărfurile acestor corăbii: mătase, lână, blănuri, lemn, fildeş, mirodenii, zahăr, vopsele, metale neprelucrate, pietre preţioase. Te simţi bogat numai uitându-te la ele. În vreme ce Roma scotea

bani din vânzarea iertării păcatelor, Veneţia se îngraşă hrănindu-le. Lăcomie, vanitate, invidie, avariţie – materia primă pentru toate astea se găseşte aici şi pentru fiecare ladă sau balot în parte care intră sau iese din oraş se plăteşte guvernului o taxă.

Aţi putea crede că acest stat este condus de cei mai bogaţi oameni ai creştinătăţii. Firește, nu au un rege şi nici nu sunt apăsaţi de tirania unei singure familii care să le împuţineze foloasele muncii. Dogele, care are o înfăţişare destul de regească atunci când îl scot la vedere, cu penajul lui alb şi auriu, în caleaşcă, e pus acolo mai mult de frumuseţe decât pentru a conduce, fiind ales prin vot secret, după mai multe tururi de scrutin, prin nişte manevre atât de întortocheate, că nici moşul meu n-a reuşit să mi le desluşească. După ce va muri – ceea ce cred că se va întâmpla destul de curând, pentru că e deja zbârcit ca un liliac bătrân – familia lui va fi scoasă de la viitoarele alegeri. În felul acesta, Veneţia se mândreşte că este o republică adevărată. E o treabă ştiută de toată lumea, pentru că Veneţia o spune tot timpul. La Roma, când vizitatorii veneţiem începeau să laude meritele şi minunăţiile oraşului lor, cei mai mulţi adormeau, ameţiţi de ceea ce părea a fi înfloriturі. Deşi mai sunt şi alte oraşe

bogate, Veneţia este nepreţuită... Deşi şi alte oraşe sunt bine apărate, Veneţia este de nepătruns. Veneţia este cel mai măreţ, cel mai frumos, cel mai vechi, cel mai drept, cel mai liniştit oraş. Veneţia La Serenissima.

Fiindcă le ştiam mândria nemăsurată, mă aşteptasem la mai multă paradă. Dar adevărul este că oamenii care conduc acest stat arată mai degrabă ca nişte preoţi decât ca nişte conducători. Îi vezi peste tot, în marea Piazza San Marco şi pe Rialto, în uniforma lor alcătuită din veşminte lungi, negre, ca nişte togi aruncate pe umăr şi cu nişte tichii negre foarte simple pe creştet. Se adună în fiecare dimineaţă de sâmbătă, când se întruneşte Marele Sfat şi parcă sunt un stol mare de corbi graşi. Stăpâna mea ştie să deosebească ierarhiile subtile ale rangurilor, după blănurile pe care le poartă – dacă e hermină, sobol sau vulpe – şi după feluritele nuanţe ale catifelelor mai închise la culoare, dar ca să înţelegi pe de-a-ntregul regulile trebuie să te fi născut în această lume, să ai zilele naşterii, căsătoriei şi morţii trecute într-o carte de aur păstrată în palatul dogelui şi ele să fie cercetate de puterile statului, ca să se încredinţeze că sângele nu a fost amestecat cu al oamenilor de rând.

Dar, dacă bărbaţii sunt modeşti, femeile nici nu se văd.

Şi în privinţa asta, hoinărelile mele au ajuns emoţionante, deoarece pentru a ne câştiga traiul, datoria mea este să adulmec rivale. La sfârşitul primei luni, eram deznădăjduit. Deşi nu se află oraş în toată creştinătatea care să nu aibă legi pentru a ţine departe de străzi atât femeile avute, pe cele modeste, cât şi pe cele mai bogate târfe, la Veneţia aceste legi par chiar a fi respectate. În zilele de piaţă, mai zăreşti câte o matroană în toată splendoarea ei, tropăind pe tocuri înalte dintr-o parte într-alta a unui *campo,* mângâindu-şi bijuteriile, urmată de slujnice guralive şi de căţei care latră. Dar în restul timpului, femeile bogate călătoresc pe apă în bărci acoperite sau stau închise în casele lor. Cele tinere fac tot ce pot ca să atragă atenţia: fetele se dichisesc aţâţător în faţa ferestrelor, dar trebuie să fii de două ori cât mine ca să te alegi cu altceva în afară de un cârcel la gât, iar când tineri nobili îmbrăcaţi cu tunici şi ciorapi multicolori oftează ridicându-şi privirea spre ele (dacă oamenii în toată firea sunt ca nişte corbi, tinerii sunt ca nişte papagali bălţaţi, ţanţoşi şi împăunaţi), fetele se prostesc imediat, fluturându-şi braţele şi chicotind şi sunt repede trase înăuntru de un tutore la pândă.

Dar orice bărbat are nevoie din când în când să-şi mai facă de cap şi, acolo unde virtutea e la vedere,

sălăşluieşte întotdeauna şi viciul ascuns. Cel mai mare bordel este lângă piaţă aproape de falnicul hotel în care stau negustorii germani. Când vin corăbiile, negoţul merge strună, dar târfele au anumite ore de muncă, măsurate ca şi pentru ceilalţi veneţieni, de bătăile clopotului din Marangona şi, ca să se păstreze liniştea pe străzi, femeile uşoare sunt ţinute închise pe timpul nopţii. Dacă un bărbat simte nevoia să se descarce după ora închiderii, trebuie să-şi primejduiască viaţa şi să intre în păienjenişul de străduţe.

Moşul meu de la fântână s-a prefăcut mirat peste poate când l-am întrebat unde să mă duc, dar mi-a dat răspunsul destul de repede. Odată ce intri pe străduţe, viciul creşte asemenea ciupercilor şi, dacă nu ar fi fost atât de îngrijorat de soarta sufletului lui, i-aş fi putut arăta ultimul soi de distracţie: strada ţâţelor, unde femeile se cocoaţă pe pervazurile ferestrelor de la ultimele caturi, ca într-o maimuţăreală neruşinată a bogătaşelor, despuiate până la brâu, legănându-şi picioarele ca să se uite toţi sub fustele lor. Chiar şi aici însă, neruşinarea are o noimă; pentru că, după cum mi-a spus Meragosa cu rânjetul ei ştirb, asta a fost chiar ideea guvernului, pentru că statul este tot mai îngrijorat de numărul mare de tineri găsiţi pe străduţe

întunecate făcându-şi unul altuia plăcere, în loc să păcătuiască aşa cum a lăsat Dumnezeu.

Dar puritatea Veneţiei nu e primejduită doar de sodomiţi. În acele nopţi lungi şi întunecate, când ne ascundeam în afara Romei, stăpâna mă îmbărbăta zugrăvind tablouri frumoase cu averea care putea fi dobândită în oraşul ei de baştină şi atunci am aflat că oraşul oferă ca pradă pentru nobilime taman femei bogate. Este o simplă socoteală aritmetică întrebuinţată şi la moralitate. Dacă acei conducători din Cartea de Aur vor să-şi păstreze averea neştirbită, trebuie să pună stavilă căsătoriilor. Prea multe fiice cu zestre mare şi prea mulţi fii moştenitori ai unor părţi însemnate din averea familiei sunt o adevărată nenorocire. Deci, ca să nu întineze sângele, mănăstirile de maici din Veneţia sunt înţesate cu femei de viţă nobilă, iar palatele de familie adăpostesc o groază de burlaci, bărbaţi obişnuiţi cu traiul bun care caută femei cu gusturi la fel de rafinate, dar cu moravuri uşoare, pentru a-i sluji şi a-i distra.

Aici intră în scenă curtezana.

Şi în această privinţă, Veneţia este cel mai bănos oraş negustoresc al creştinătăţii, unde cererea şi oferta sunt în armonie deplină. În palatul dogelui se află, pe lângă Cartea

de Aur a Neamurilor, şi o altă carte – una mai neruşinată – cu amănunte despre un alt soi de cetăţeni. Este o carte atât de scandaloasă, încât până şi eu, care nu ştiam aproape nimic despre Veneţia – în afară de faptul că este o mare republică plutitoare care s-a luptat cu turcii pentru puterea asupra mării răsăritene –, auzisem de ea înainte de a veni aici. E vorba de Catastiful Curtezanelor: o listă cu numele celor mai frumoase, mai cultivate şi mai dorite femei, cu un loc liber în dreptul fiecăruia, unde muşteriii pot să scrie sau să citească descrieri, preţuri, şi chiar să afle valoarea lor în bani.

Singura greutate este să ţi se treacă numele pe listă. Cum se poate anunţa o curtezană dornică să se facă văzută într-un oraş unde bogăţia este socotită semnul grosolăniei, şi nu al reuşitei? Răspunsul este lesnicios. De vreme ce niciun bun negustor nu cumpără o marfă pe care n-o vede, sunt locuri publice unde vânzătorii pot veni să-şi laude marfa. Şi în privinţa asta, în ciuda ambiţiilor ei de puritate, Veneţia se dovedeşte a nu fi mai virtuoasă sau mai iscusită decât însăşi Cetatea Sfântă.

Deoarece curtezanele, la fel ca toată lumea, se duc la biserică.

Capitolul 5

Ne-am aşezat fiecare pe locurile noastre, în mijloc, unde e lume mai multă şi unde, deşi noi îi vedem pe cei din faţă, ei nu ne pot vedea pe noi. Pentru că nu am venit aici ca să fim văzuţi. Dimpotrivă, până când nu vom avea haine mai bune şi o casă mobilată pentru a primi oaspeţi, trebuie să stăm în umbră. Dacă era după mine, n-aş fi adus-o aici. Eu sunt oricum iute luat la ochi şi, dacă suntem văzuţi împreună într-un loc public, lumea ne va ţine minte. Bine măcar că are capul şi faţa acoperite, deşi mulţumită leacurilor tămăduitoarei La Draga, stăpâna aproape că şi-a recăpătat înfăţişarea dinainte, destul pentru a face orice bărbat pe care l-ar privi să-i întoarcă privirea şi să se oprească asupra ei. Şi pentru că ştie asta, îi va fi greu să se înfrâneze. Dar nu vreau să mă mai cert cu ea. Nu mai putea sta la nesfârşit închisă într-o odaie, cu mirosul rânced al pomezilor în păr şi, pe măsură ce-şi redobândea încrederea în sine, era tot mai dornică să afle de la mine ce se mai auzea prin oraş.

— Bucino, în afară de tine nu am cunoscut alt bărbat atât de apropiat de firea femeia-scă şi totuşi nu poţi judeca la fel de bine ca mine concurenţa. Oricum, eşti prea

mic ca să vezi peste strane şi de bună seamă vei pierde o parte din spectacol. A sosit vremea să merg şi eu acolo. Data viitoare mergem împreună.

Biserica aleasă de noi este Santi Giovanni e Paolo – veneţienii îi spun San Zanipolo. Ei au pentru clădirile lor mai multe nume decât numele drăgălaşe cu care îşi alintă babele căţeluşii. Nu are atâta aur şi atâtea relicve ca San Marco şi înfăţişarea ei nu înalţă sufleteşte aşa cum o face marele naos boltit de la Santa Maria dei Frari, dar este o biserică mare – una dintre cele mai mari din oraş – şi însemnată, adăpostind în ea mormintele a peste o duzină de dogi, şi atrage la slujbă o mulţime de oameni de vază şi avuţi, şi, nu în ultimul rând, are în faţă un frumos şi larg *campo*, unde, după slujbă, credincioşii se pot aduna, arătându-şi pe lângă purtările cucernice şi croiala noilor veşminte.

Astăzi e zi de sărbătoare şi pe străzi e mare veselie. Sosim devreme, ca să cercetăm enoriaşii care se adună. Pardoseala de piatră este însufleţită de foşnetul fustelor de mătase şi de bocănitul tocurilor de lemn. Desigur, nu toate femeile sunt de meserie; într-un oraş în care femeile bogate sunt închise-n casă, o biserică grandioasă este şi o piaţă pentru aranjamente matrimoniale şi în acest scop

chiar şi fetelor respectabile le este îngăduit să se străduiască să atragă privirile cu veşmintele lor. Totuşi, bărbaţii care au ochi să vadă bagă imediat de seamă deosebirea.

Stăpâna spune că primul lucru de care trebuie să ţii seama este felul în care îţi faci intrarea:

— O curtezană căutată se face văzută din clipa în care intră. Într-o biserică cunoscută se adună la slujba de duminică vreo patru, cinci sute de bărbaţi şi te încredinţez că pe puţin şaizeci, şaptezeci dintre ei sunt la fel de interesaţi de femei ca şi de rugăciuni, deşi unii încă nu-şi dau seama. De aceea, cele mai isteţe curtezane se îmbracă atât pentru locul în care se află, cât şi pentru privitori. Trebuie să le dai răgaz bărbaţilor să te cerceteze cu privirea când intri, ca să ştie unde te vor regăsi în timpul slujbei.

Astăzi în San Zanipolo sunt cel puţin patru femei care ştiu să-şi facă intrarea, două brunete, două blonde. Pe toate le-am mai văzut; intră cu capul sus, cu rochiile atât de ample, încât de fapt poartă în jurul lor scena pe care apar, ceea ce înseamnă că îşi îngăduie să păşească foarte încet, ridicându-şi delicat fustele deasupra pantofilor cu toc şi a gleznelor, în vreme ce îşi aleg lespezile pe care să

calce.

Se aşază pe locurile alese, îşi întind fustele şi îşi aranjează chipurile cu nepăsare şalurile, în aşa fel încât să se zărească puţină piele, nu şi pieptul – dacă dezvăluie prea curând o parte prea mare din trup, bărbaţii îşi amintesc că pe lângă rai mai e şi iad. Una din blonde, cea cu părul prins într-un filet auriu, se înalţă deasupra mulţimii, pentru că tocurile ei sunt mai înalte decât ale celorlalte. Mi-ar trebui o scară ca să-i ajung măcar până la talie, dar moda prosteşte bunul-simţ şi văd deja câteva limbi atârnând la vederea ei.

Începe slujba şi mă uit spre locul unde şade stăpâna care urmăreşte cu ochi de vultur purtările lor la fel cum le-a cercetat veşmintele. Parcă o aud:

Acum, e musai să-i faci pe bărbaţi să nu-şi mai ia ochii de la tine chiar şi când nu faci nimic. Deci te rogi laolaltă cu ceilalţi, cu capul drept, cu glasul duios, dar nu prea tare, cu privirea spre altar, dar tot timpul conştientă de privirile celorlalţi. Profilul şi ceafa sunt la fel de însemnate ca faţa. Deşi nu poţi cuteza să-ţi laşi părul pe spate, ca fecioarele, poţi lăsa să-ţi atârne câţiva cârlionţi ici şi colo, iar restul părului să-l împleteşti cu voaluri aurite sau presărate cu nestemate, care sunt la fel de plăcute de

cercetat ca orice podoabă a altarului. Şi dacă ţi-ai spălat şi ţi-ai uns de dimineaţă părul cu uleiuri potrivite – marile curtezane stau mai mult timp să se dichisească pentru slujbă decât preoţii –, parfumurile lor pot întrece mireasma tămâiei. Deşi trebuie să ai de asemenea şi un parfum al tău, un amestec aparte şi, când nu se uită nimeni, trebuie să-l împrăştii puţin cu mâinile. În felul acesta, cei din stranele din faţă şi din spate vor şti că eşti acolo. Dar toate astea sunt doar dichisuri şi pregătiri pentru adevărata încercare – predica.

Din câte îmi spune stăpâna, pentru ca toate acestea să-şi atingă ţinta trebuie mai întâi să cunoşti biserica unde te duci, pentru că, deşi ea poate fi plină cu cei mai bogaţi bărbaţi din oraş, dacă din gura preotului ies flăcările iadului, împroşcând iute şi şfichiuitor cu ameninţări, orice târfă care ştie meserie ar putea să se dea bătută şi să plece acasă. Dar dacă găseşti un învăţat care n-a auzit în viaţa lui de clepsidră, toate curtezanele din biserică au ajuns deja în rai.

Unde suntem şi noi acum; pentru că, deşi predicatorul din San Zanipolo e un dominican care se mândreşte cu neprihănirea lui, îşi îndrăgeşte în mod deosebit glasul, ceea ce este o mare greşeală, întrucât este subţirel ca o

trestie şi mai degrabă adoarme sufletele, în loc să le izbăvească. După zece minute, capetele mai bătrâne se lasă pe piept. Când încep sforăiturile, fecioarele bogate se trezesc, îşi dau vălurile la o parte şi aruncă pe furiş ocheade iuţi ca nişte săgeţi, în vreme ce mamele lor se luptă cu versetele biblice.

Toată frământarea asta este paravanul desăvârşit pentru treburi mai însemnate. În vreme ce stăpâna urmăreşte cu ochi de vultur femeile, pe mine mă interesează şi bărbaţii şi ce se petrece în mintea lor. Încerc să mă pun în locul lor.

Îmi aleg un personaj – l-am văzut de când a intrat. E înalt (cum aş fi eu în altă viaţă), cu o ditamai burta, la vreo patruzeci de ani şi după veşminte pare a face parte dintr-o familie de corbi de la putere: mânecile mantiei negre sunt tivite cu blană de sobol, iar soţia lui este înzorzonată şi pătrată ca un pat cu baldachin. Mă pun în locul lui. În faţă, în stânga mea este una din curtezanele brunete. Zanipolo este biserica la care mă duc de obicei. Dacă lucrurile merg bine, sper să donez un mic altar pentru că vreau să fiu îngropat aici. Mă spovedesc în fiecare lună şi păcatele îmi sunt iertate. Îi mulţumesc mereu lui Dumnezeu pentru norocul meu şi îi înapoiez partea cuvenită din acest noroc,

iar El, în schimb, mă ajută să ajung viu şi nevătămat acasă cu banii mei. Azi-dimineaţă am meditat asupra rănilor Mântuitorului pe cruce înainte de a mă ruga ca preţul argintului să rămână destul de mare pentru a putea să mai bag ceva bani într-o corabie care va pleca din nou spre Tunis la primăvară. În felul acesta voi strânge o zestre frumuşică pentru a doua mea fiică, aproape coaptă, care, din această pricină, trebuie ferită de molipsire, pentru că bărbaţii tineri râvnesc tare mult crăpăturile din trupurile fetelor. Ca şi cei bătrâni, uneori, pentru că multă dulceaţă şi mângâiere se află acolo...

(Ah, iată! Puţin câte puţin, gând după gând, spiritul alunecă spre trup.) Aerul a ajuns înăbuşitor şi glasul preotului zumzăie înainte. În vreme ce mă mişc un pic ca să-mi fac mai mult loc o zăresc, la cinci rânduri mai încolo, dreaptă în mijlocul unei mări de umeri plecaţi, cu frumosul cap ridicat. Ştiam, fireşte, că e acolo – adică o băgasem de seamă de când intrase, cum altminteri? –, numai că îmi făgăduisem că astăzi nu voi... dar nu contează. Dumnezeu şi cu mine am căzut la învoială, hotărând că un bărbat îşi mai poate face şi el o plăcere din când în când. O privesc pe îndelete. Este cu adevărat frumoasă: părul castaniu-rubiniu – ce splendoare ar fi dacă l-ar lăsa să-i curgă ca un

râu pe spate! –, pielea aurie, buzele pline şi o carne care scânteiază când îşi potriveşte şalul alunecat puţin de pe sâni. O, este atât de frumoasă, încât ai putea să crezi că însuşi Dumnezeu a adus-o aici ca eu să pot admira desăvârşirea fără seamăn a creaţiei Sale.

Acum – ah, uite! –, acum îşi mişcă puţin capul spre mine, deşi nu mă priveşte de-a dreptul. Zăresc o umbră de zâmbet şi apoi, apoi, un plescăit uşor al limbi i care se mişcă pentru a-i umezi buzele. Pesemne că se gândeşte la ceva plăcut. Foarte plăcut! Şi înainte de a-mi da seama ce se întâmplă, mă întăresc ca piatra sub haină şi am trecut deja hotarul dintre izbăvire şi ispită, deşi zău dacă îmi aduc aminte când. Aşa cum nu mă gândesc că de fapt buzele umezite şi surâsul tainic nu sunt pentru mine, ci pentru bancherul din stânga mea, căruia nu i-a bucurat doar privirea şi care abia aşteaptă s-o vadă răsucindu-şi limba pentru el, ca să nu mai spun de tânărul fiu al amiralului, aflat cu trei rânduri mai în spate, care s-a despărţit de curând de o doamnă şi stă din nou la pândă.

Şi astfel, după cum spune stăpâna, „Cât ai clipi, peştele intră în plasă”.

Slujba se termină şi mulţimea se înghesuie să iasă din biserică. Noi ne mişcăm cu iuţeală şi odată ajunşi afară, ne

găsim un loc pe micul pod de piatră care dă spre *campo,* de unde putem privi în voie ultimul act al spectacolului. E frig şi cerul ameninţă cu ploaia, dar mulţimea nu-şi pierde cumpătul.

Locul e numai bun pentru cochetării, de-ţi vine să crezi că femeile au fost ele însele arhitectele acestui *campo.* În dreapta bisericii, cum ieşi, noua faţadă strălucitoare a clădirii ce adăposteşte Scuola di San Marco naşte prilejuri pentru tot felul de jocuri amoroase, întrucât pentru a aprecia calitatea basoreliefurilor de marmură, trebuie să zăboveşti în anumite locuri, să-ţi mişti puţin trupul la dreapta sau la stânga, să-ţi înclini capul până găseşti unghiul potrivit. Veţi fi uluiţi să aflaţi câte fiinţe tinere şi drăgălaşe devin dintr-odată pasionate de splendorile artei. Mai spre mijloc se adună alte grupuri în jurul grandioasei statui ecvestre. Călăreţul a fost un general veneţian care şi-a lăsat averea statului cerând în schimb să fie nemurit împreună cu calul său. El a vrut în *Piazza* San Marco, dar i-au dat Zanipolo. Acum stă acolo în şa, turnat în bronz, bătăios şi fălos, neavând habar ce se întâmplă sub el, în vreme ce tinerii şi tinerele îşi aruncă ocheade, prefăcându-se a studia muşchii încordaţi ai coapselor de metal ale calului. Mie-mi place animalul mai mult decât bărbatul, dar

e adevărat că Veneţia e un oraş care preţuieşte catârii la fel de mult cum preţuieşte caii şi, deşi în ultimele zile m-am simţit mai în largul meu pe străzi, tot îmi lipsesc tropăitul şi fornăitul puternic al minunaţilor cai din Roma.

Asemănarea cu peştele de care vorbea stăpâna este foarte potrivită, pentru că acum toţi enoriaşii au ieşit şi se adună în bancuri mici în jurul speciilor mai neobişnuite. Câţiva bărbaţi intră numaidecât în plasă; alţii se învârt pe la marginea ei, ca şi cum nu s-au hotărât încă încotro s-o ia. În mijloc, femeile se rotesc şi plutesc, urmărindu-i pe toţi cei din jurul lor. Au batiste, evantaie sau mătănii, care le alunecă uneori printre degete şi cad la picioarele unui bărbat anume. Zâmbesc şi se bosumflă, înclinându-şi capul când încep conversaţiile, acoperindu-şi buzele de coral cu mâinile albe, îngrijite, când o măgulire sau o vorbă frumoasă le stârneşte lor şi celor din jur hohote de râs. Dar, chiar dacă gurile le rămân închise, ochii lor vorbesc.

Mânat de stăpână, părăsesc podul ca să le cercetez mai cu luare-aminte în piaţetă. Dovada tulburării ce i-a cuprins este faptul că singurii care bagă de seamă făptura mea sunt câţiva guvernanţi vârstnici şi nevestele lor pline de negi, care nu se pot hotărî dacă să caşte ochii la mine sau

să se cutremure de scârbă. Deşi nu sunt singurul pitic din oraş (am văzut unul într-o trupă de acrobaţi care dă uneori spectacole în *piazza),* sunt destul de ciudat pentru a fi eu însumi un număr de circ, ceea ce este încă o pricină pentru care e mai bine să nu fim văzuţi împreună măcar până ne apucăm din nou de treabă, căci atunci urâţenia mea neobişnuită o va face şi mai atrăgătoare.

Mă uit cu luare-aminte la femeile din mulţime pe care le cunoşteam dinainte: frumoasa brunetă cu fuste de un galben ţipător şi cu un evantai pe care-l închide şi-l deschide tot timpul şi femeia palidă, unduioasă ca salcia şi cu pielea unei Madonna de marmură şi cu ceea ce-mi pare a fi o plasă de stele în părul creţ. Despre ele am aflat deja câteva porecle şi bârfe. Pe celelalte încă le cercetez. Dacă n-aş fi atât de bondoc şi de urât, aş putea să mă amestec acum printre curtezanii câtorva dintre ele. Dar băieţii sunt prea înalţi şi prea iuţi pentru a putea să ţin pasul cu ei, privirile şi zâmbetele aleargă dintr-o parte într-alta în vreme ce femeile îşi împart atenţia între cei deja convertiţi şi cei care abia au fost ispitiţi.

Şi astfel peştii se întâlnesc cu pescarii şi începe târguiala.

Tocmai voiam să mă întorc la stăpână, când ceva mi-a

atras privirea. Poate felul în care îşi ţine braţul, pentru că se spune că în urma atacului a rămas cu mâna stângă beteagă. Acum e în spatele a doi bărbaţi şi nu-l văd bine din pricina lor. Răsare pentru o clipă lângă femeia în galben, apoi dispare din nou. Are barbă şi îi zăresc doar jumătate de chip, aşa că încă nu pot băga mâna-n foc. Ultima oară am auzit că fugise din Roma pentru a se refugia la Mantova, la un protector cu o inteligenţă la fel de nerafinată ca a lui. De bună seamă i se va părea că Veneţia are moravuri prea serioase pentru el. O simt mai degrabă în stomac decât în creier. Şi o simt acum. E cu spatele la mine şi îi urmăresc pe el şi pe un alt bărbat îndreptându-se spre femeia cu stele în păr. O place, de asta sunt încredinţat. Îi aminteşte de cineva şi în catastif scrie fără doar şi poate ceva despre umorul şi inteligenţa ei.

Mă întorc pe pod, dar chiar dacă stăpâna are ochi de şoim, nu vede din cauza şoclului statuii.

Arunc o ultimă privire, dar nu-l mai văd nicăieri.

Nu poate fi el. N-o să ne facă soarta una ca asta.

Capitolul 6

— Rogu-te, fără linguşiri, Bucino. N-avem vreme pentru aşa ceva.

Ne-am aşezat alături lângă un zid gros dinspre mare. Apa lagunei din faţa noastră este netedă ca tăblia unei mese. După ce s-a risipit mulţimea, ne-am croit drum pe podul boltit de lângă Scuola San Marco, apoi am luat-o spre miazănoapte de-a lungul canalului care se desface din Canale Grande şi am pornit spre ţărm până când am ajuns chiar în vârful insulei. Cerul se înseninase şi, deşi era prea frig ca să ne oprim, aerul era curat şi luminos, aşa că vedeam dincolo de insula San Michele, până la Murano, unde o sută de sticlării scuipă trâmbe de fum în aerul palid.

— Aşadar să începem cu femeia în galben, cea care nu-şi putea ţine capul nemişcat, nici măcar în biserică. Ori e vestită, ori e turbată să ajungă vestită.

— Numele ei este Teresa Salvanagola. Şi ai dreptate, faima o face să fie obraznică. Are o casă lângă Scuola San Rocco…

—… şi o listă de muşterii mare cât ţâţele ei, nu mă îndoiesc. Cine o întreţine?

— Un negustor de mătăsuri şi unul din Sfatul Celor Patruzeci, deşi se mai ocupă şi de alţii. Recent, s-a înhăitat cu un tânăr burlac din familia Corner...

—... căruia îi făcea ochi dulci când a fost ridicată ostia. Nu era nevoie să se ostenească, băiatul e deja bine prins în mreje. E drăguţă, deşi sulimanul de pe faţa ei dovedeşte că începe să-şi arate vârsta. Bine, următoarea. Tânăra drăgălaşă cu corset de mătase mov şi dantelă grena. Delicată, cu un chip ca al unei madone de Rafael.

— Se zice că nu e din oraş. N-am putut afla mare lucru despre ea. E nou-venită.

— Da şi foarte proaspătă. Şi pesemne încă i se pare totul foarte amuzant, de parcă nu-i vine încă să creadă ce noroc a dat peste ea. Cea de lângă ea era mama ei? A, dar n-are nicio însemnătate. Să zicem deocamdată că era. Nu se poate descurca singură la vârsta asta fragedă şi, când au ieşit, mi s-a părut că zăresc o oarece asemănare la gură. Dar ai văzut-o pe urmă? O, nevinovăţia ei are ceva ademenitor... Ca mierea pentru albine, zumzum... Cine mai era? Era una pe care n-o puteam vedea bine în piaţetă din cauza statuii. Păr blond, creţ şi umeri ca nişte pernuţe.

— Julia Lombardino, spun eu şi zăresc din nou mersul lui şchiopătat şi o bucată din barbă în vreme ce trece prin

mulţime.

Fiammetta aşteaptă.

— Şi ce? Chiar şi eu am aflat numele ei, Bucino. Încă n-am pentru ce să te felicit. Altceva...

Nu acum. N-are rost, dacă nu sunt încredinţat că era el.

— E născută în Veneţia. Inteligentă, vestită pentru cunoştinţele ei spun.

— Şi în afară, şi înăuntrul iatacului, gândesc eu.

— Scrie versuri.

— Fereşte-ne, Doamne, de poetese! Sunt mai plicticoase decât muşteriii lor. Dar, judecând după turma pe care a adunat-o în jur, se pare că se pricepe şi la linguşeli, nu doar la rime. Mai era cineva despre care ar trebui să ştiu ceva?

Şi, pentru că nu pot băga mâna-n foc, nu spun nimic.

— Nimeni care să merite osteneala, deocamdată. Mai sunt altele, dar în alte parohii.

— Ia spune-mi despre ele.

Şi încep să-i depăn ce ştiu. Ea ascultă cu luare-aminte şi-mi pune din când în când câte o întrebare. După ce termin, clatină din cap.

— Dacă toate se bucură de faimă înseamnă că sunt mai multe decât mă aşteptam. La Roma nu erau atât de multe.

Eu ridic din umeri.

— E semnul vremurilor în care trăim. Când am venit noi, erau şi mai mulţi cerşetori. Războiul zămisleşte haos.

Îşi duce un deget la frunte. Cicatricea aproape că nu se mai vede, dar cred că încă o simte.

— Ai vreo noutate, Bucino? Ştii ce se mai întâmplă la Roma?

Noi doi nu vorbim despre trecut. Se pare că e mai bine să privim înainte, şi nu înapoi. Aşa că trebuie să mă gândesc înainte de a deschide gura, pentru că e greu de ştiut ce trebuie spus şi ce trebuie trecut cu vederea.

— Papa a fugit la Orvieto unde se zbate să facă rost de bani pentru răscumpărarea scaunului şi unde cardinalii sunt siliţi să meargă călare pe catâri ca primii creştini. Roma este condusă de soldaţi, iar vremea rea şi stârvurile putrezite au adus ciuma şi holera.

— Şi ai noştri? Adriana, Baldesar?

Scutur din cap.

— Dacă ai şti, mi-ai spune, nu-i aşa? mă chestionează ea, fără a mă lăsa să-mi abat privirea.

Trag aer în piept.

— Ţi-aş spune.

Deşi nu-i spun poveştile pe care le-am auzit despre

gropile săpate lângă zidurile oraşului, unde au fost azvârlite o sută de cadavre pe zi, unul după altul; fără nume, fără pietre de mormânt.

— Dar ceilalţi? Gianbattista Rosa a scăpat?

— Nu ştiu. Se pare că Parmigianino e la adăpost, la fel şi August Valdo, deşi biblioteca i-a fost pârjolită. Germanii au făcut focul în sobe cu ea.

— Of, Doamne! Şi Ascanio?

Parcă-l văd repezindu-se în mijlocul măcelului, lăsându-şi în urmă cărţulia lui dragă.

— Nu ştiu nimic de el.

— Dar stăpânul lui, Marcantonio?

Scutur din cap.

— înseamnă că a murit. Dacă ar fi scăpat cu viaţă, ar fi ajuns până acum la Veneţia. Aici sunt cele mai bune tiparniţe din lume. Tace o clipă. Şi cardinalul nostru? Da, a murit şi el, spune ea, fără urmă de întrebare în glas.

Eu nu zic nimic.

— Ştii, Bucino, uneori mă gândesc la noaptea aceea, când te-ai întors de la ziduri. Dacă am fi ştiut cum va fi, mă întreb dacă nu ne-am fi dat bătuţi acolo, în clipa aceea.

— Nu, spun eu cu glas potolit. Dacă am fi ştiut, am fi făcut taman ce am făcut.

— Ah, Bucino, uneori vorbeşti ca mama. „Părerile de rău sunt luxul unei femei bogate, Fiammetta. Timpul trece repede şi trebuie să alergi alături de el, nu împotriva lui. Ţine minte că următorul bărbat ar putea fi mai bogat decât cel dinainte”. Clatină din cap. Gândeşte-te, Bucino, unele mame îşi învaţă copiii rugăciuni pe care să le rostească în vreme ce numără mătăniile. La prima mea spovedanie ştiam deja lucruri pe care nu i le puteam spune preotului. Ha! mai bine că nu ne poate vedea acum.

În spatele nostru, carenele corăbiilor se lovesc de cheiurile de piatră. Deşi a ieşit soarele, vântul e tăios. Îl simt şuierându-mi în urechi şi îmi ridic umerii ca să mi le apăr. În tinereţe aveam dureri care îmi sfredeleau creierul şi mă tem că la iarnă se vor întoarce. La Roma auzi tot felul de poveşti de groază despre ţinuturile de la miazănoapte: cică uneori degetele oamenilor îngheaţă pe timpul nopţii şi trebuie să şi le frângă dimineaţa ca să le readucă la viaţă. Dar stăpâna este acum aproape pe de-a-ntregul refăcută şi în curând va aduce căldură în tot felul de locuri.

— Aşadar... Glasul ei sună altminteri, ca şi cum s-ar fi schimbat odată cu vremea. Eu cred că lucrurile stau cam aşa: dacă înlocuim burlacii cu clerul şi punem la socoteală

toţi comercianţii şi negustorii şi ambasadorii străini, găsim aici o piaţă la fel de bună ca la Roma. Şi, dacă toate celelalte femei seamănă cu cele de azi, cu veşminte potrivite m-aş putea întrece cu oricare dintre ele.

Când rosteşte aceste vorbe, mă priveşte drept în ochi ca să desluşească şi cea mai mică umbră de îndoială. Şi-a lăsat gluga pe spate, iar părul îi este strâns cu o bentiţă în care sunt împletite flori nemuritoare, astfel că nu-ţi poţi da seama cât de lung este în fapt. Deşi podoaba e de ocazie, faţa este fără cusur. La Roma, în vremea ei, se ştia că îi lăsa pe pictori să-i măsoare distanţa dintre bărbie, nas şi frunte pentru a cerceta proporţiile desăvârşirii. Dar felul în care acei ochi verzi necruţători priveau drept în ochii lor, ca şi poveştile despre cum se îmbrăca numai în părul ei când era goală le făceau mâinile să tremure. Părul ei. Asta e singura mea îndoială.

— Ştiu, mă gândesc tot timpul la el. Dar La Draga are un leac. În unele mănăstiri unde vindecă maicile bolnave se vând buclele novicelor. Şi cunoaşte o femeie care ştie să împletească păr nou în cel vechi cu fire aurite, astfel că aproape nu se văd locurile unde se unesc. Cred că am putea face o încercare. Dacă aşteptăm să-mi crească părul, o să folosesc la fel de multă spoială pe obraji ca

femeia aceea, Salvanagola. Avem destui bani pentru asta, nu? Câte rubine mai avem?

Respir adânc.

— După ultimul pe care l-am schimbat, două, printre care cel mare. Şi câteva perle bune.

— Am cheltuit patru rubine în şase luni? Cum se poate?

Ridic din umeri.

— Acum ţinem o gospodărie întreagă. Părul ţi-a crescut şi faţa ta e frumoasă.

— La Draga nu ne cere prea mult, nu?

— Nu, dar nici puţin. Eram încredinţat că te vei reface repede şi aşa s-a întâmplat. Nu se îndoieşte nimeni de măiestria ei, dar are preţuri de vrăjitoare şi piaţa le îngăduie.

— Ah, Bucino... La Draga nu e vrăjitoare.

— Bârfele spun că ar fi. Li se aseamănă destul de bine. Are ochii întorşi şi umblă ca un păianjen cu jumătate din picioare tăiate.

— Ha! Şi tu eşti un pitic cu umblet de raţă şi rânjet drăcesc, dar eşti primul care ai pune la frigare pe oricine ar spune că strâmbătatea ta e de la diavol. Şi de când dai tu crezare bârfelor?

Mă priveşte ţintă.

— Ştii, Bucino, cred că eşti supărat pe ea pentru că stă mai mult cu mine decât cu tine. Ar trebui să stai cu noi. Isteţimea ei e la fel de ascuţită ca a ta şi citeşte destul de bine oamenii, fără a-şi folosi ochii.

Ridic din umeri.

— N-am vreme de flecăreli muiereşti.

E adevărat că, deşi vindecarea este nu doar spre folosul ei, ci şi al meu, toată nebunia asta nesfârşită stârnită în jurul frumuseţii femeilor plictiseşte de moarte bărbaţii. Dar nu e numai asta. Supărarea mea, cum îi spune Fiammetta, este îndreptăţită. În ciuda degetelor ei vrăjite, La Draga încă îmi dă fiori pe şira spinării. Am dat peste ele odată, la sfârşitul zilei, râzând amândouă în hohote de o poveste pe care o spunea stăpâna despre splendoarea şi bogăţia vieţii din Roma. Nu m-au băgat de seamă la început şi, deşi nimeni nu poate citi lăcomia în ochii unei oarbe, jur că în clipa aceea am simţit în ea dorinţa aprigă de îmbogăţire şi m-am întrebat atunci dacă era înţelept din partea stăpânei să aibă atâta încredere în ea.

La rândul ei, La Draga se purta cu mine cu aceeaşi băgare de seamă cu care mă purtam şi eu cu ea. Când sunt de faţă nu râde, nici nu-şi arată isteţimea: ne vedem câteva clipe la sfârşitul fiecărei săptămâni, când vine să-şi

ia bann. Stă în uşa bucătăriei, chircită în pelerina ei, cu ochii ei lăptoşi care parcă privesc înapoi, înăuntrul scăfârliei. Ceea ce-mi convine, pentru că n-am chef să se uite în scăfârlia mea. Acum câteva săptămâni m-a întrebat dacă mă dor urechile din pricina frigului şi mi-a spus că, dacă mă dor, ar putea să-mi dea ceva ca să-mi aline durerea. Mă înfurie că ştie atât de multe despre trupul meu, ca şi cum s-ar socoti mai brează ca mine, ea care are şira spinării răsucită şi e oarbă şi nebună. Când îi văd ochii şi simt duhoarea leacurilor ei, îmi vine să mă înec într-o apă mâzgoasă. La început, când mă copleşea dorul de casă mai mult decât voiam să recunosc, ea întrupa tot ce uram mai mult în acest oraş. Acum, chiar dacă o judec greşit, mi-e greu să mă lepăd de obiceiul de a mă ciondăni cu ea.

— Tot ce ştiu este că nu vindecă numai răni şi că, în ciuda trupului încovoiat, nu-i e milă de nimeni, şi nici măcar de ea. Aşa eşti şi tu. Cred că s-ar putea s-o placi dacă te-ai sili... Dar, hai că avem lucruri mai însemnate de făcut decât să ne certăm din pricina ei. Dacă punem la un loc perlele şi rubinul cel mare, ne ajunge ca să ne apucăm de treabă?

— Să vedem ce-om putea cumpăra, spun eu, uşurat că

ne întoarcem la ale noastre. Dacă-i vorba de îmbrăcăminte, e mai bine decât la Roma. Evreii care sunt stăpâni peste piaţa de mărfuri de ocazie sunt şireţi şi vând ce e la modă mâine, înainte de a se învechi cele de azi. Da... Ridic mâna să nu-i dau prilej să-mi întoarcă vorba. Ştiu că nu-ţi place, dar hainele noi sunt luxul târfelor bogate şi până una, alta trebuie să te mulţumeşti cu-atât.

— Atunci le aleg eu. La fel şi bijuteriile. Tu ai ochi buni, dar veneţienii ştiu să ghicească o făcătură mult mai iute decât un străin. O să am nevoie şi de un parfum numai al meu. Şi pantofi – nu pot fi de ocazie.

Îmi cobor privirea, ca să-mi ascund zâmbetul: se simte bucuria în lăcomia ei, ca şi în năvala de lămuriri pe care mi le dă.

— Dar mobilele? Câte trebuie să cumpărăm?

— Mai puţine decât la Roma. Draperiile şi tapiseriile pot fi închiriate. La fel scaunele, scrinurile, farfuriile, stofele, ornamentele, oglinzile...

— Ah, Bucino! îşi împreunează mâinile, încântată. Tu şi Veneţia sunteţi făcuţi unul pentru celălalt. Uitasem că şi oraşul ăsta e de ocazie.

— Asta numai pentru că aici se spulberă tot atâtea averi câte se clădesc. Şi, spun eu, pentru că trebuie să-i

amintesc că sunt la fel de bun în meseria mea ca ea într-a ei, fiindcă tot veni vorba, dacă suntem nevoiţi să închiriem o casă, vom porni cu datorii şi nu ştim dacă o să avem cu ce le plăti.

Se opreşte o clipă ca să se gândească.

— Nu putem începe şi altminteri?

— Cum?

— Să luăm o casă cu chirie, dar s-o păstrăm doar până ce am prins în capcană prada potrivită.

Ridic din umeri.

— Ştiu eu? Eşti din nou frumoasă, dar chiar şi cu noul păr, va trece câtăva vreme până să ne punem pe picioare negoţul.

— Nu şi dacă oferim ceva aparte. Ceva... repede şi degrabă. Îşi rostogoleşte vorba în gură. Gândeşte-te aşa: femeie tânără frumoasă vine în oraş şi ia o casă într-un loc pe unde trece toată lumea. Femeia e nouă, proaspătă. Stă la fereastra deschisă, cu un volum de Petrarca în mâini Doamne, avem deja cartea care ne trebuie – şi le zâmbeşte trecătorilor. Se duce vestea şi câţiva bărbaţi tineri – şi mai puţin tineri – vin s-o privească. Ea nu se îndepărtează, cum ar cere buna-cuviinţă, ci dimpotrivă, îi lasă s-o admire cât mai mult timp şi, când îi bagă în sfârşit

în seamă, este sfioasă şi cochetează cu ei deopotrivă. După o vreme, câţiva bat la uşă ca să afle cine este şi de unde vine.

Acum are în ochi o sticlire poznaşă.

— Tu nu mă cunoşteai pe atunci, Bucino, dar ştiam să joc acest rol cu cea mai mare măiestrie. Când am venit prima dată la Roma mama a luat o casă lângă podul Sisto pentru o săptămână. M-a pus să repet fiecare zâmbet şi gest cu câteva săptămâni înainte. Am avut douăsprezece oferte în primele două zile – douăsprezece! cei mai mulţi bărbaţi bogaţi. După două săptămâni ne-am instalat într-o căsuţă de pe Via Magdalena. Ştiu, ştiu, e cu două tăişuri. Dar aici n-am fost văzută niciodată – mama a avut grijă de asta – şi nu sunt atât de bătrână, încât să nu pot părea mai tânără decât sunt. Pentru ei, aş putea fi o prospătură.

— Până îţi intră în aşternut.

— Ei, aici avem nevoie de La Draga. Ştie ea o şmecherie.

Acum râde, aşa că nu-mi dau seama dacă e sau nu de râs.

— E pentru femeile care au nevoie să-şi păcălească soţii în noaptea nunţii. Un dop din alaun cu răşină, terebentină şi sânge de porc. Gândeşte-te numai! Feciorie pe loc!

Vezi? Ţi-am spus că o s-o placi. Păcat că nu eşti mai înalt şi mai puţin păros. Te-am putea îmbrăca în femeie ca să te dai drept mama mea. Acum râdem amândoi. N-avem ce să facem, vor trebui s-o folosească pe Meragosa ca mijlocitor şi voi pierde preţul cel mai mare pe i-l vor oferi ei înainte de a ajunge la jumătatea scării... Ah, Bucino, trebuia să-ţi fi văzut privirea! Cred că te-am păcălit pentru o clipă. Deşi de bună seamă că aş putea s-o fac, dacă aş vrea, înţelegi... Of, de un veac nu te-am mai păcălit în halul ăsta!

Uneori, la Roma – când banii curgeau şi când era atâta veselie în casa noastră, încât era cel mai plăcut loc pentru a-ţi petrece seara chiar dacă nu te culcai până la urmă cu gazda – râdeam până ne dădeau lacrimile. În ciuda depravării şi făţărniciei, oraşul era un magnet pentru bărbaţi deştepţi şi ambiţioşi: scriitori care foloseau vorbe măiestre ca să se strecoare sub fustele femeilor sau să închipuie satire ucigătoare ca o ploaie de săgeţi asupra bunului nume al duşmanilor lor, artişti înzestraţi cu harul de a preface tavane goale în privelişti ale raiului cu madone atât de frumoase ca târfele, ridicându-se din nori. N-am cunoscut niciodată atâta bucurie ca atunci când mă găseam în preajma lor şi, deşi noi suntem în viaţă, în

vreme ce mulţi dintre ei sunt acum morţi, îmi lipsesc grozav de tare acele seri.

— La ce te gândeşti?

— La nimic... La trecut.

— Tot nu-ţi place aici, nu?

Scutur din cap. Dar îmi abat privirea.

— Parcă nu mai miroase atât de urât.

— Nu.

— Şi acum, când au venit corăbiile şi eu mi-am recăpătat frumuseţea, putem să ne punem pe picioare.

— Da.

— Unii socotesc Veneţia cel mai frumos oraş din lume.

— Ştiu, îi spun eu. I-am cunoscut.

— Ba nu i-ai cunoscut. I-ai cunoscut pe cei care laudă oraşul pentru că i-a îmbogăţit. Dar nu înţeleg cu adevărat frumuseţea lui.

Fiammetta priveşte o clipă peste mare, mijindu-şi ochii din pricina soarelui.

— Ştiu care-i necazul cu tine, Bucino. Trăieşti cu ochii prea aproape de pământ.

— Pentru că sunt pitic, spun eu cu o mânie care mă miră şi pe mine. Şi mă ajută să nu intru la apă.

— Ah, iarăşi apa!

Ridic din umeri.

— Ţie nu-ţi plac bărbaţii cu burtă, mie nu-mi place apa.

— Da, dar când au pungile la fel de mari ca burţile, trec repede peste asta. Apa nu o pot da la o parte, Bucino. Apa este oraşul.

— Ştiu.

— Atunci poate că va trebui să înveţi să-l vezi altfel.

Scutur din cap.

Mă înghionteşte în joacă.

— încearcă. Priveşte-l. Acolo, în faţa ta.

Privesc. O adiere s-a ridicat sub soare şi încreţeşte oglinda apei. Dacă aş fi pescar şi aş vedea pe ea acum un om venind spre mine, mi-aş lăsa jos năvodul şi m-aş duce cu el. Chiar dacă biserica lui va ajunge să vândă indulgenţe bogaţilor şi să-i osândească pe săraci.

— Vezi cum trec peste apă lumina şi vântul, făcându-i oglinda să scânteieze? Acum gândeşte-te la oraş. Zugrăveşte-ţi în minte toate acele case bogate cu sculpturile şi frescele lor, sau splendidele mozaicuri de pe San Marco. Fiecare este alcătuit din bucăţele mici-mici de sticlă colorată, deşi nu bagi de seamă asta când te uiţi la ele prima oară, pentru că ochiul tău vede numai întregul. Acum priveşte din nou apa. Strânge ochii, tare. Vezi? E la

fel. O oglindă uriaşă din milioane de picături de apă luminate de soare. Şi nu e numai marea. Gândeşte-te la canale, cum se privesc casele în ele, neclintite, desăvârşite, ca într-o oglindă; numai când bate vântul sau trece o barcă, imaginea se desface şi tremură. Nu ştiu când am văzut asta pentru prima oară – cred că eram copil, pentru că aveam voie să ies la plimbare cu mama sau uneori cu Meragosa –, dar încă îmi amintesc ce mult m-a tulburat. Dintr-odată, Veneţia nu mai era un întreg, era făcută din bucăţi, din fărâme de sticlă, apă şi lumină.

Mama credea că am ceva la ochi, pentru că îi strângeam tare în vreme ce ne plimbam. Am încercat să-i povestesc, dar n-a înţeles. Ochii ei nu zăboveau decât pe ce era în faţa sa. N-avea timp de înfloriturişi fantezii. Ani de zile am crezut că numai eu băgasem de seamă asta. Ca şi cum era taina mea. Apoi, când aveam treisprezece ani şi mi-a început sângerarea, m-a dus la mănăstire ca să învăţ bunele purtări şi să-mi păzesc preţioasa feciorie şi deodată toate astea mi-au fost luate. Nu mai aveam nici apa, nici lumina soarelui. În locul lor, oriunde mă uitam vedeam numai piatră, cărămizi şi ziduri înalte. Atunci am simţit multă vreme că sunt îngropată de vie. Se opreşte o clipă. Am simţit acelaşi lucru când am ajuns la Roma.

Privesc peste mare. Înainte vorbeam despre o mulţime de lucruri: despre preţul perlelor, înălţarea sau căderea unei rivale, preţul păcatului, judecata Domnului şi despre minunea prin care doi cerşetori ca noi au ajuns să fie poftiţi la ospăţ. Dacă m-aş fi născut om ca toţi oamenii şi cu o pungă la fel de mare ca mătărânga, m-ar fi cucerit isteţimea ei în aceeaşi măsură ca şi trupul. Dar, după cum îmi spune ea uneori, sunt mai mult femeie decât bărbat.

O mică flotilă de corăbii taie apa dinspre Murano spre ţărmul de la miazănoapte şi carenele lor se desluşesc ca nişte pete negre pe marea multicoloră. Are dreptate, de bună seamă; dacă priveşti cu luare-aminte, luciul apei este un mozaic în care fiecare fărâmă este un amestec sclipitor de apă şi lumină.

Dar asta nu înseamnă că nu te poţi îneca în ea.

— Cât ţi-a trebuit să te obişnuieşti cu ce făceai? întreb eu posac.

Ea râde şi clatină din cap.

— Din câte îmi amintesc, cred că am început să am sentimente mai bune abia când au început să curgă banii.

Capitolul 7

Când ne întoarcem, e tot mai îngrămădeală pe măsură ce ne apropiem de oraş. Treccm pe lângă pâlcuri gălăgioase de bărbaţi, câţiva muncitori, câţiva tineri nobili cu tunici brodate şi ciorapi la fel de coloraţi ca stâlpii cu dungi pentru ancorare de pe Canale Grande. Stăpâna îşi ţine trupul acoperit şi capul plecat, dar nici unuia din noi nu-i scapă freamătul din aer. Deşi e un oraş cunoscut pentru ordinea care domneşte aici, Veneţia înţelege şi nevoia de descătuşare. De când am venit au fost atâtea zile de sărbătoare, că încep să pierd şirul sfinţilor pe care i-am sărbătorit. La căderea nopţii, Piazza San Marco va geme de lume. Deşi e încă prea devreme pentru devălmăşia de pe străzi.

Când cotim în *campo* Santa Maria Nova, aud prea târziu năvala de paşi şi suntem loviţi în plin. Izbitura mă lipeşte de zid şi îmi pierd răsuflarea în aceeaşi clipă în care o văd pe ea clătinându-se pe picioare şi întinzându-se pe pietre. Bărbaţii sunt atât de turbaţi să ajungă unde au de ajuns, că nici măcar nu se opresc să afle stricăciunile făcute. Dar de pe la mijlocul *campo*-ului un turc cu turban şi veşminte verzi fluturând a văzut ce s-a întâmplat şi, până să mă

adun, el este deja lângă stăpână şi o întreabă cum se simte.

Pelerina i-a alunecat pe jumătate, gluga i-a căzut de pe cap şi, când o ridică de jos, le văd privirile întâlnindu-se şi îmi dau seama că a stârnit-o şi nu se va putea înfrâna.

Dacă n-ar fi atâtea reguli care să-i împiedice, cred că bărbaţii s-ar uita la femei tot timpul. Când ai burta plină, ce altceva să faci în viaţă? Vezi acest spectacol în fiecare zi când treci pe lângă femei în piaţă sau pe străzi; felul în care bărbaţii le ţintuiesc cu privirile, ca un fier atras de magnet, scoţându-le sânii din corsete, ridicându-le jupoanele şi sfâşiindu-le furourile, savurându-le coapsele şi pântecele, îngropându-şi faţa în barba care ascunde micul pliu umed. Orice v-ar spune preoţii despre diavol, pentru cei mai mulţi dintre bărbaţi toate astea sunt la fel de fireşti ca o a doua limbă care sporovăieşte îndărătul vieţii de zi cu zi, mai tare decât rugăciunea, mai tare chiar decât făgăduiala mântuirii. Şi oi fi eu mic, dar cunosc vorbele ei ca orice bărbat de două ori cât mine.

Aşa că înţeleg şi eu câte ceva din fiorul pe care-l simte un bărbat dacă lucrurile se întâmplă pe dos şi o femeie îl priveşte în acelaşi fel. De când mă ştiu, singurele femei pe care le-am văzut făcând asta cu cutezanţă erau fie bete,

fie de meserie. Şi în vreme ce o bună parte dintre bărbaţi, dacă ar fi cinstiţi, nu le-ar da la o parte nici pe beţive, nici pe cele de meserie, dacă ar avea de ales le-ar alege pe cele din urmă, pentru că numai femei ca stăpâna mea prefac dorinţa nu doar în păcat şi deznădejde, ci şi mă bucurie şi amăgire.

Asta am băgat de scamă la bărbaţii creştini. Cât despre ce pot face farmecele ei unui păgân – nu am văzut asta până acum, deşi bârfele străzii spun că turcii sunt atât de geloşi pe femeile lor, încât nu le îngăduie pictorilor să le înfăţişeze pe pânză, ca nu cumva frumuseţea lor să stârnească alţi bărbaţi. Ceea ce, dacă stai să te gândeşti, ar însemna că sunt supuşi ispitei ca oricare alt bărbat, de orice credinţă.

Când izbutesc să-mi recapăt răsuflarea, s-a terminat deja. Stau în picioare, unul în faţa celuilalt; ea zâmbeşte, mai degrabă cu gingăşie decât cu cochetărie, cu mâna la piept, ocrotind şi dezvăluind albeaţa pielii de dedesubt, în vreme ce el, cu ochii negri pe chipul măsliniu, încă o mai ţintuieşte cu o privire la fel de nemiloasă ca o rază de soare. Se pare că farmecele ei au putere şi asupra păgânilor.

— Aţi păţit ceva, stăpână? spun eu tare, croindu-mi

drum cu umerii în cercul magic şi lovind-o în fluierul piciorului mai tare decât avusesem de gând.

— A, nu, n-am nimic. Acest domn galant... Se opreşte.

— Abdullah Pashna. Din Istanbul, sau Constantinopole, cum încă i se mai spune aici. Şi deşi sunt fără îndoială la fel de mulţi cu numele Pashna în Constantinopole, câţi ai putea găsi cu numele Corner sau Loredan în Veneţia, e un nume plin de taine. La porunca domniei voastre, doamnă...

— Fiammetta Bia...

— Dacă sunteţi teafără, să ştiţi că suntem în întârziere, mă vâr eu cam necuviincios. Îmi ridic privirea spre el. Iertare, mărite Pashna, dar stăpâna trebuie să ajungă la mănăstire. Şi apăs cuvântul. Ca să-şi viziteze surorile.

Spre neplăcerea mea, turcul se arată mai degrabă amuzat decât supărat.

— Atunci vă voi însoţi pe amândoi până la uşă. Compatrioţii domniei voastre s-au încăierat pe un pod din Cannaregio şi tot oraşul s-a adunat să vadă spectacolul.

— Mulţumim, dar ar fi mai bine să ne ducem singuri.

— Dacă aceasta este şi părerea domniei voastre, doamnă Bia...

— Bianchini, rosteşte ea cu băgare de seamă. Sunteţi foarte binevoitor, domnule, purcede ea, cu glasul

mângâietor ca o pană pe piele. Dar socotesc că e mai bine să călătoresc numai cu slujitorul meu.

Pashna se uită la amândoi, apoi se întoarce şi îi face Fiammettei o plecăciune, întinzând mâna. Parfumul greu de ambră al mănuşii lui se ridică, ameţindu-ne cu eticheta pe care e scris preţul. Simt că stăpâna şovăie şi, dacă nu mi-ar fi teamă să n-o ologesc, i-aş da din nou un picior. Dar se ţine tare.

— Atunci mergeţi singuri. Îşi lasă mâna jos. Deşi pentru un om bolnav de dor de acasă ca mine o femeie de o asemenea frumuseţe şi un pitic atât de... bine clădit şi atât de pătimaş îmi încălzesc inima. Am o casă pe lângă Canale Grande, lângă Campo San Polo. Poate cu alt prilej, când nu vă duceţi în vizită la „surorile” domniei voastre, aţi putea...

— Mulţumim, dar... mă amestec eu.

O urnesc din loc şi străbatem cu băgare de seamă piaţeta, în vreme ce el ne urmăreşte până când cotim într-o altă străduţă. După ce ne-am îndepărtat destul, mă reped la ea.

— Cum ai putut...

— Ah, Bucino, nu-mi ţine lecţii. Ai simţit mirosul mănuşilor. Nu era un negustor turc oarecare.

— Iar tu nu eşti o târfă oarecare ca să agăţi bărbaţi pe

stradă. Ce-ai fi făcut pe urmă? L-ai fi dus în iatac şi m-ai fi pus pe mine să mă furişez înăuntru ca să-i fur bijuteriile?... Ar fi fost sfârşitul.

— Dar a fost o plăcere nevinovată. Era nerăbdător să se ducă şi el să vadă încăierarea. Altminteri nu m-aş fi purtat aşa. Dar trebuie să recunoşti, Bucino, că l-am cucerit. Fără păr şi cu îmbrăcămintea altcuiva pe mine, totuşi l-am cucerit.

— Da, spun eu, l-am cucerit.

Casa a adormit devreme în seara asta. În bucătărie, Meragosa stă tolănită în scaunul rupt lângă sobă şi din gura ei se rostogoleşte un sforăit – s-a învăţat să doarmă aşa pe măsură ce burta i se umple cu banii noştri. Deşi n-aş putea jura, o bănuiesc că în ultimele săptămâni a şterpelit câţiva *scudi* din fiecare pungă cu care s-a dus la târguieli, dar am şi altceva mai bun de făcut decât să-i pândesc fiecare mişcare şi, până când nu vom fi iar pe picioarele noastre, trebuie să trăim cu un diavol pe care măcar îl cunoaştem.

Sus, stăpâna zace îngropată sub cuvertură. Acum doarme deseori aşa, cu capul şi faţa acoperite, de parcă şi în somn s-ar apăra de vreun atac. Dar deşi sunt destul de obosit, încă n-am astâmpăr din pricina a ceea ce s-a

întâmplat peste zi; pe fereastră răzbate o licărire dinspre miazăzi, unde oraşul e în sărbătoare. Strecor câteva monede din pungă între şipcile patului, ies în stradă şi o pornesc spre San Marco.

Deşi nu vreau să mărturisesc deschis, oraşul încă mă înfioară noaptea. La lumina zilei, m-am învăţat să merg pe cele mai înguste *fondamenta* ale canalului fără teama de a cădea în apă. Dar după apusul soarelui oraşul începe să se prefacă într-un vis urât. În iad, cel puţin, din pucioasa clocotită iese fum, dar în nopţile fără lună şi cu puţine felinare aici nu prea ai cum să deosebeşti apa neagră de piatra neagră şi în întuneric totul răsună altfel şi te pomeneşti că vocile care mai întâi veneau spre tine sunt deodată în spatele tău. Întrucât multe dintre parapetele podurilor trec de nasul meu şi mai toate ferestrele încep deasupra capului meu, orice călătorie după lăsarea întunericului este ca o alergătură prin tuneluri întortocheate şi uneori apa se aude tare din toate părţile şi din pricina bătăilor inimii nu mai ştiu pe unde s-o apuc. Merg repede, pe lângă ziduri unde tovarăşi de drum îmi sunt şobolanii care se înşiruie unul după altul ca verigile unui lanţ. Singura mângâiere este că, deşi par destul de fioroşi, ştiu că se tem de mine la fel de tare cum mă tem

eu de ei.

În noaptea asta cel puţin nu sunt singur pe străzi şi când ajung în Merceria, sunt luat într-un şuvoi de trupuri atrase ca fluturii de noapte de luminile din marea *piazza.*

De felul meu, nu prea mă minunez cu una, cu două. Las asta pe seama celor care au răgazul şi statura potrivite pentru aşa ceva. Cerul este prea sus deasupra mea ca să pot desluşi măcar umbra lui, iar ceea ce alţii văd ca pe o arhitectură grandioasă mie îmi înţepeneşte ceafa. De fapt, mi-a trebuit ceva vreme să-mi dau seama cât de uşor era să mori pe vremea când marea bazilică San Marco era mai degrabă un prilej pentru a înfăptui fărădelegi decât pentru a te minuna, de vreme ce orice mulţime de pelerini care cască ochii în sus oferă unui pitic iute de mână un bun prilej de a şterpeli din buzunare. Dar eu sunt acum un cetăţean onorabil şi pun prea mult preţ pe trupul meu cocârjat ca să ajung să mi se atârne mădularele lui între Stâlpii Dreptăţii şi, deşi romanului din mine încă i se par cupolele umflate ale bazilicii şi zorzoanele bizantine prea încărcate pentru gustul său clasic, am văzut cum splendoarea ei bagă frica de Dumnezeu

— şi de puterea imperiului veneţian – în toţi cei care vin să se minuneze de ea.

Cât despre mine, mie îmi plac mai curând sculpturile mai modeste din jurul coloanelor palatului dogelui din *piazzetta* din apropiere. Nu numai pentru că sunt la înălţimea ochilor mei, dar şi pentru poveştile pe care le spun despre viaţa adevărată: vase cu fructe aidoma celor aievea încât coaja smochinelor pare să crape, un câine cu ochi speriaţi ronţăind un fagure de miere cu albine încă zumzăind înăuntrul lui şi, febleţea mea, povestea unui bărbat care face curte unei femei desfăşurată de jur împrejurul coloanei şi pe urmă

— după căsătorie – în pat, unde stau amândoi întinşi, înfăşuraţi într-un cearşaf de piatră şi părul ei cade în valuri de bucle tari peste pernă. Când eram tânăr, tata, care era atât de tulburat de sluţenia mea că vreme de câţiva ani m-a crezut idiot, mi-a dat odată o bucată de lemn şi o dăltiţă de sculptat în nădejdea că Dumnezeu mi-a înzestrat degetul mare cu har. Cred că se gândea la povestirile despre marii artişti florentini care au fost descoperiţi prin sate cioplind madone din pietrele de pe drum. Eu n-am reuşit decât să-mi ciopârţesc un deget. Dar mi-am amintit numele latinesc al alifiei pe care ne-a dat-o doctorul ca să opresc sângele şi la sfârşitul zilei eram în biroul tatii cu un teanc de cărţi în faţă. Aş mai fi pesemne şi acum acolo,

dacă n-ar fi murit şase ani mai târziu.

Dar să nu ne lăsăm pradă slăbiciunii sufleteşti, nu astă-seară; locul spre care mă îndrept acum este plin de veselie, de oameni şi de gălăgie şi este luminat de atâtea torţe şi de felinare cu lumânări, încât vechile mozaicuri ale bazilicii sclipesc feeric.

Mă strecor prin intrarea dintre miazănoapte şi răsărit. Am o teamă sănătoasă de mulţimi (noi, piticii, suntem uşor de vătămat ca nişte copii în înghesuială şi mai degrabă murim călcaţi în picioare decât în paturile noastre), dar ştiu că de data asta ar merita, aşa că îmi croiesc iute drum printre oameni până când ajung la un postament ridicat în faţa bazilicii. Un grup de diavoli pe jumătate goi, vopsiţi cu negru ţopăie pe el, strigând măscări şi împungându-se unul pe celălalt, dar şi pe cei din mulţime, cu furci şi din când în când ţâşnesc flăcări dintr-o gaură din podea şi unul dintre ei este tras în ea printr-un chepeng, în vreme ce răcneşte şi ţipă, dar peste câteva minute se caţără înapoi pe scenă pentru a aţâţa iar privitorii. În spatele lor, sub logia dinspre miazănoapte, un cor de castraţi cu feţe netede cântă ca un stol de îngeri, numai că platforma pe care se află este prea aproape de ţarcul cu câini care se bat şi glasurile lor sunt pe jumătate înăbuşite de urletele

turbate ale animalelor care îşi aşteaptă rândul să moară. În vremea asta, pe cealaltă parte, într-o groapă cu nisip împrejmuită, un bărbat şi două femei zdravene se luptă, iar mulţimea îi aclamă şi din când în când li se alătură.

La toate ferestrele din jurul pieţei, sunt atârnate tapiserii şi fâşii de pânză cu blazoane, iar locurile dintre clădiri sunt înţesate de tinere aristocrate îmbrăcate de parcă s-ar duce la nunta lor, astfel încât când îţi ridici privirea parcă tot oraşul şi-a lăsat părul liber şi îl arată mulţimii. Dedesubt s-au adunat bande de tineri cu ciorapi strălucitori, care strigă spre ele, în vreme ce un bătrân se plimbă încoace şi-ncolo prin mulţime, cu o mătărângă de lemn cât o măciucă ieşindu-i din mantia de catifea, bucuros să-şi arate marfa oricui vrea să privească.

Mă strecor pe la marginea mulţimii şi îmi cumpăr nişte zahăricale de la o tarabă din *piazzetta* de lângă iubita mea coloană, unde în timpul zilei îşi au tarabele măcelarii şi cârnăţarii. Marele chei din capăt este plin de corăbii lungi, cu catargele licărind de felinare, astfel încât marea însăşi pare luminată. Pretutindeni sunt steaguri cu falnicul leu al Sfântului Marcu şi în faţa celor doi Stâlpi ai Dreptăţii, o trupă de acrobaţi alcătuieşte o piramidă omenească înaltă cât patru caturi, în vârful căreia se va cocoţa un pitic. De

jur împrejur au pus torţe pentru ca spectacolul să fie bine luminat şi primele trei caturi sunt deja clădite. Îmi fac loc şi spectatorii, luându-mă drept unul dintre artişti, mă împing şi mă înghiontesc ca să ajung în faţă. Ultimii doi acrobaţi se caţără cu băgare de seamă ca nişte pisoi, în vreme ce într-o parte, piticul este urcat pe umerii unui alt acrobat şi îşi aşteaptă rândul.

După ce ultimul cât este la locul lui, cei doi se apropie de piramidă, iar piticul îţi flutură braţele spre mulţime, legănându-se primejdios, parcă e gata-gata să cadă. Este îmbrăcat în argintiu şi roşu şi, culmea, e mai mic şi decât mine, deşi are capul mai bine proporţionat, ceea ce-l face mai puţin urât, şi are un rânjet răutăcios. Se caţără pe spatele celor de la al doilea cât. În lumina torţelor se vede sudoarea de pe corpurile lor şi muşchii zvâcnind în vreme ce se încordează pentru a ţine în loc piramida ce se clatină sub greutatea lui. Stă o clipă nemişcat, înainte de a se căţăra mai sus. Pe stradă sunt o mulţime de spectacole care vor să ne facă să credem că sunt mai grele decât în fapt, dar aici nu e cu putinţă. Un pitic poate face tot felul de lucruri pe care alţii nu le pot face, cum ar fi să şadă ore întregi pe călcâie sau să se ridice din şezut fără să-şi folosească mâinile (v-ar mira să vedeţi câţi oameni sunt

încântaţi să mă vadă repetând aceste mişcări cât se poate de uşoare), dar când ne ridicăm, oasele picioarelor noastre sunt prea scurte ca să se îndoaie firesc din încheieturi. Din cauza asta, suntem proşti acrobaţi, dar minunaţi clovni şi de aceea e mai amuzant să vă uitaţi la noi.

Acum a ajuns la al treilea cât şi piramida tremură un pic din cauza neîndemânării lui. Unul din acrobaţii de jos scoate un urlet sălbatic şi piticul se strâmbă şi dă din mâini, făcând mulţimea să creadă că este cu adevărat în primejdie, ceea ce o face să râdă şi mai tare de el. Dar piticul ştie meserie şi când în sfârşit ajunge în vârf şi se asigură, scoate din vestă o bucată de mătase colorată prinsă de un beţişor, ca un fel de steguleţ pe care-l flutură victorios. Apoi şi-l lipeşte de spate şi se apleacă până când se face covrig, ca un căţel, cu mâinile şi picioarele proptite pe umerii celorlalţi, astfel încât steguleţul flutură acum deasupra lor.

După o clipă mulţimea se dumireşte: vede, în lumina torţelor, cum poziţia pe care a luat-o este imaginea în oglindă a falnicului leu înaripat din piatră din vârful Stâlpului Dreptăţii de deasupra lui, cu aripa ridicată întocmai ca steguleţul de pe spatele lui.

Fără să-mi dau seama, bat din palme nestăpânit, ca

toată lumea, pentru că este nemaipomenit şi pentru că, desigur, aş fi vrut să fiu în locul lui.

— Bucino, nici nu m-aş gândi la una ca asta. Îţi poţi folosi mult mai bine talentele în altă parte.

Vocea este puternică şi joasă, ca a unui cântăreţ care a fost instruit să ţină nota mai mult timp decât corul şi e o voce pe care aş fi recunoscut-o oriunde. Mă întorc şi, deşi nu mă pot gândi decât în câte buclucuri ne va băga, mă bucur să-l văd.

— Ia priviţi, prieteni! Cel mai urât om din Roma a venit la Veneţia să-şi arate frumuseţea, strigă el şi mă înşfacă de mijloc, ridicându-mă până ce ochii mei ajung în dreptul ochilor lui. Pe cinstea mea că merită să se uite omul la tine! Câţiva peri în bărbie nu fac o barbă. Şi ce-i cu cămaşa asta de cerşetor de pe tine? Ce mai faci, micul meu erou? Şi mă scutură ca să-şi întărească spusele.

În jurul lui, un grup de nobili mai tineri şi mai în vârstă, îmboldiţi de ocările lui, râd de înfăţişarea mea mai tare decât el.

— Nu râdeţi! bubuie glasul lui. Poate că arată ca un măscărici, dar Dumnezeu a făcut cea mai nemiloasă glumă cu el. S-a născut cu trupul unui pitic şi cu mintea unui filosof. Nu-i aşa, prietene bondoc?

Zâmbeşte şi mă pune jos, deşi s-a cam înroşit la faţă din cauza greutăţii mele.

Adevărul e că nici el nu arată ca o cadră, dar s-a îngrăşat din meşteşugul lui chiar înainte ca atacul asupra Romei să-i sfârtece mâna şi să-i lase pe ceafă o cicatrice şerpuitoare.

— Iar tu, Aretino, ai trupul unui rege şi mintea unei haznale.

— A unei haznale? Păi de ce nu? Omul petrece la fel de multă vreme golindu-şi maţele ca şi mâncând, chiar dacă poeţii ar vrea să credem altfel.

Tinerii din spatele lui chiuie încântaţi.

— Văd că ţi-ai găsit minţi-pereche cu care să te împrieteneşti în acest oraş ciudat.

— O, da! Uită-te la ei! Crema Veneţiei! Toţi sunt dornici să mă împingă înainte. Nu-i aşa, băieţi?

Tinerii râd din nou. Dar ultimele vorbe sunt rostite în dialectul roman şi de bună seamă că au înţeles doar pe jumătate ce-am spus noi. Mă ia de umăr şi mă împinge într-o parte, lăsându-i pe tineri puţin mai în spate.

— Deci, te afli la adăpost, spune el continuând să zâmbească.

Îmi înclin capul.

— După cum vezi.

— Ceea ce înseamnă că şi ea este.

— Cine?

— Cum cine? Femeia fără de care n-ai fi părăsit Roma! Doamne, am înnebunit lunile astea căznindu-mă să aflu veşti despre voi doi, dar n-am găsit pe nimeni care să ştie ceva. Cum aţi scăpat?

— Am fugit printre picioarele lor.

— Nici nu mă aşteptam la altceva. Ştii că nemernicii au năvălit în atelierul lui Marcantonio? I-au distrus toate plăcile şi maşinile şi l-au snopit în bătaie şi pe urmă i-au dat drumul după ce şi-a plătit eliberarea. De două ori. Ascanio l-a lăsat baltă, ştiai? La primul foc de armă. I-a furat cele mai preţioase cărţi din bibliotecă şi a fugit, lepădătura!

— Şi acum ce face Marcantonio?

— Prietenii au adunat banii de răscumpărare şi l-au dus la Bologna. Dar nu va mai face niciodată gravuri. Odată cu trupul i-au frânt şi sufletul. Dumnezeule, ce circ al ticăloşiei! N-ai citit ce-am scris despre cele întâmplate? Scrisoarea mea către papă? Chiar şi cei mai aprigi critici romani s-au arătat ruşinaţi şi îngroziţi.

— Dacă-i pe-aşa, sunt încredinţat că vorbele tale au fost

mai adevărate decât cele trăite de mine, spun eu sec şi mă încordez ca să-i îndur hohotul de râs şi bătaia pe spate. Ca şi stăpâna mea, nu şi-a ascuns niciodată talentele.

— O, îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru strâmbăciunea ta, Bucino. Că altminteri ar fi trebuit să te socotesc rivalul meu. Deci, ia spune-mi, ea e la adăpost, da? Slavă Domnului. Cum a fost?

Cum a fost?

— A fost o mare sărbătoare a morţii, spun eu. Deşi gândesc că, pe alocuri, ţi-ar fi fost pe plac. Pe lângă romanii de rând, cel mai tare au fost loviţi Curia şi călugăriţele.

— A, nu, îmi faci o mare nedreptate. De biciuit, i-am biciuit cu vorbe, dar nici măcar eu nu mi-aş fi dorit istorii ca acelea pe care le-am auzit.

— Ce cauţi aici, Pietro?

— Eu? Unde altundeva să mă fi dus? Acum ridică glasul, făcând semn spre bărbaţii din spatele lui: Veneţia e cel mai măreţ oraş din lume.

— Parcă spuneai asta despre Roma.

— Da, spuneam, înainte.

— Dar Mantova?

— A, nu, Mantova e plină de dobitoci.

— Să însemne asta că ducele nu mai socoteşte poeziile tale măgulitoare?

— Ducele! El e cel mai mare dobitoc dintre toţi. N-are simţul umorului.

— Şi Veneţia îl are?

— O, Veneţia are totul. Giuvaierul Orientului, falnica republică, stăpâna mărilor răsăritene. În pântecele corăbiilor ei se adăpostesc comorile lumii, palatele ei sunt spumă de piatră şi de zahăr, femeile ei, perle dintr-un colier neasemuit şi...

—... stăpânii ei nu ştiu să-şi închidă pungile.

— încă nu, gargui mic. Deşi sunt toţi nobili negustori ai acestui oraş, cu gusturi alese şi pofte mari. Şi cu bani. Şi sunt tare dornici să facă din Veneţia o nouă Romă. Nu l-au iubit niciodată pe papă şi acum, când el îşi topeşte medalioanele sfinţite ca să-şi plătească răscumpărarea, pot pune mâna pe toţi artiştii lui preferaţi. Jacopo e aici. Îl ştii? Jacopo Sansovino, arhitectul.

— I-auzi! spun eu. Poate că va pune mâna în sfârşit pe câteva comenzi onorabile.

— Dar are deja de lucru! Cocoaşele alea de cămilă din plumb aşezate pe monstruozitatea aia din aur – iertare, marea bazilică – stau să cadă şi aici nu ştie nimeni cum să

le ţină la locul lor. Nu înţelegi, micul meu prieten, noi suntem oameni mari aici. Şi în curând vom avea şi mai mare putere. Deci unde spuneai că este ea?

Scutur din cap.

— Hai, spune! mai e supărată pe mine? După ce ai privit moartea în faţă, ce mai contează o mică bârfă? Oricum, a făcut-o faimoasă.

— Era faimoasă dinainte, spun eu.

Amintirea trădării lui mă păzeşte de farmecul său. Mă îndepărtez de el. Trebuie să plec.

Mă apucă de braţ ca să mă ţină în loc.

— Noi doi nu ne-am certat. Şi nici nu ve vom certa vreodată. Hai, du-mă la ea. Oraşul ăsta are destule bogăţii pentru noi toţi.

Rămân neclintit şi nu spun o vorbă. El îşi lasă mâna jos.

— Ştii că aş fi putut să tocmesc pe cineva să vă urmărească. Mă jur pe dinţii lui Dumnezeu că aş fi putut plăti să fiţi ucişi pe străzi. Asasinii de aici izbândesc mai bine decât la Roma. Are de-a face pesemne cu apa asta întunecată. Şi parcă-mi amintesc că nu e deloc pe gustul tău. Doamne, Bucino, pesemne că o venerezi cu adevărat, dacă ai urmat-o până în locul ăsta jilav.

— Parcă spuneai că este cel mai măreţ oraş din lume.

— Aşa şi este. Face din nou semn spre băieţi ridicând glasul. E cel mai măreţ oraş din lume. Apoi, coborând din nou glasul: Să ştii că aş putea s-o ajut.

— N-are nevoie de ajutorul tău.

— Ba cred că da. Dacă n-ar avea, aş fi aflat deja ceva despre ea. Dar mai bine întreab-o.

Grupul se apropie şi îl înconjoară din nou. Îl ia pe unul din ei de după umeri cu mâna sănătoasă şi dispar împreună în mulţime, dar nu înainte de a-mi arunca o ultimă privire. Văzându-i acum mai de aproape, îmi dau seama că nu sunt atât de bine îmbrăcaţi pentru nişte stăpâni ai străzilor. Deşi n-ai spune asta după felul în care umblă pe ele.

Un lucru e limpede. Chiar şi cu dopul de alaun şi cu sângele de porc aduse de La Draga, nu vom putea păcăli pe nimeni că stăpâna e fecioară. Să-l ia naiba!

Casa e cufundată în întuneric când intru, dar în vreme ce urc scara aud muzică din camera de sus.

Deschid încet uşa. E prea prinsă de cântec ca să bage de seamă c-am intrat. Şade pe marginea patului, cu faţa spre fereastră, picior peste picior pe sub fuste, pentru a sprijini lăuta, iar lumina lumânării ieftine de la picioare îi aruncă umbre pâlpâitoare în jurul chipului. Ţine mâna

stângă pe coada lăutei, în vreme ce degetele mâinii drepte sunt îndoite, mişcându-se ca picioarele unui păianjen peste strune. Sunetele pe care le scoate mă înfioară, nu numai prin frumuseţea lor – mama ei, care i-a rafinat cu multă grijă talentele, a învăţat-o pesemne să cânte când abia începuse să meargă –, ci şi pentru că îmi vorbesc despre ceea ce ne aşteaptă. N-am mai auzit-o cântând de când am fost alungaţi din rai acum un an şi, când începe şi cu glasul, chiar dacă nu este cântecul sirenei care l-a atras pe Odiseu spre stânci, este atât de duios, încât pruncii care stau treji în leagăne ar adormi numaidecât. Notele urcă şi coboară în vreme ce cântecul urzeşte o poveste despre frumuseţea redobândită şi dragostea pierdută. Nu încetez niciodată să mă minunez cum de o femeie a cărei meserie este să sugă sămânţa din atâtea mădulare ofilite are un glas care poate întrece glasul unei călugăriţe fecioare. Ceea ce dovedeşte că, deşi poate că Dumnezeu nu-i iubeşte pe păcătoşi, păstrează uneori cele mai minunate daruri pentru ei. Acum vom avea nevoie de toate. Degetele ei rămân deasupra strunelor în vreme ce sunetul se stinge.

Bat încet din palme de lângă uşă. Se întoarce, zâmbind uşor, pentru că simte întotdeauna când are public şi

înclină capul graţios.

— Mulţumesc.

— Te-am văzut cântând doar pentru bărbaţi, spun eu. E altfel când cânţi singură?

— Altfel? Ciupeşte o strună şi ea zbârnâie. Nu ştiu. Întotdeauna am cântat pentru un public, chiar şi când nu era de faţă.

Ridică din umeri şi mă gândesc, ca de atâtea ori, cât de ciudat trebuie să fie să fii crescut pentru a face plăcere altora. Este o chemare, ca şi aceea a călugăriţelor robite Domnului. Dar, din fericire, ea nu nutreşte deloc asemenea simţăminte. Şi asta face parte, cred eu, din învăţătura primită.

— Deşi instrumentul ăsta este o porcărie, Bucino. Lemnul e prea uscat şi s-a îndoit, strunele sunt prea strânse şi culele sunt prea înţepenite ca să le pot potrivi.

— Pentru urechile mele sună foarte bine. Râde.

— Care sunt de tablă, când e vorba de muzică.

— Cum doreşti. Dar, până când ţi se va umple patul cu muşterii, va trebui să te mulţumeşti cu complimentele mele.

Dar stăpâna mea nu-i dintre acelea care să se arate sfioase şi modeste şi ştiu că îi face plăcere.

— Deci, unde rămăseserăm? Ai fost în *piazza?*

— Am fost. Aud din nou vocile castraţilor din cor laolaltă cu lătrăturile câinilor şi văd steguleţul piticului şi aripa leului pe cerul nopţii luminat de torţe. A fost foarte frumos.

— Mă bucur. Veneţia îşi pune întotdeauna veşminte frumoase pentru spectacolele pe care le oferă. Este unul dintre marile sale talente. Poate că până la urmă o să-ţi placă oraşul ăsta.

— Fiammetta, spun eu cu blândeţe, şi se întoarce, pentru că n-o strig prea des pe nume. Trebuie să-ţi spun ceva.

Ştie că e ceva serios şi zâmbeşte.

— Să-neerc să ghicesc. Ai intrat în vorbă cu un nobil negustor care are o casă pe Canale Grande şi a căutat toată viaţa o femeie cu ochi verzi şi păr blond ciopârţit.

— Nu tocmai. Aretino e aici.

Capitolul 8

Păcat că au sfârşit duşmani, pentru că se asemănau sub multe chipuri. Erau amândoi străini la Roma, amândoi de obârşie modestă, dar având destulă învăţătură pentru a nu se teme de cei mai puternici, dar mai proşti decât ei. Aveau o ascuţime a minţii vie şi o foame şi mai vie de bogăţia pe care aceasta ar putea să le-o aducă şi păreau să nu înţeleagă ce înseamnă să nu izbândeşti. Că ea era mai tânără şi mai frumoasă era un lucru firesc, de vreme ce femeile îşi plămădesc norocul cu înfăţişarea lor, nu cu condeiul. Şi dacă el avea gura mai rea, asta se întâmpla pentru că, deşi ea avea multă pricepere când era vorba de plăcerile trupeşti, el era la fel de târfă ca şi ea, chiar dacă îşi câştiga traiul vânzându-şi agerimea minţii, şi nu trupul.

Când s-au cunoscut, amândoi îşi făcuseră o situaţie, fiecare în felul său. Aretino îşi croise drum între apropiaţii lui Leon al X-lea, unde povestirile sale neruşinate despre scandalurile zilei îl ridicaseră în ochii unui anume cardinal Giuliano di Medici, care a devenit protectorul lui, atât pentru ca veninul să nu se îndrepte spre persoana sa, cât şi pentru a-l ţinti spre alţii. După ce Leon a murit şi scaunul papal a rămas liber, Aretino i-a ponegrit cu atâta dibăcie

pe toţi rivalii lui Giuliano, încât atunci când unul dintre ei a fost ales papă, pentru el a fost mai înţelept să se facă nevăzut o vreme. S-a întors doi ani mai târziu, la următoarele alegeri papale, când, în sfârşit, calul lui a câştigat cursa. Întra în scenă Clement al VII-lea.

Pe vremea aceea stăpâna mea era deja cineva puternic şi demn de luat în seamă. Atunci Roma era patria curtezanelor. Pentru că acolo se născuseră. Un oraş plin de clerici rafinaţi, prea pământeni ca să fie sfinţi, mai ales când era vorba de plăcerile trupului, care îşi alcătuiseră fiecare curtea lui, cu femei la fel de rafinate în lume, pe cât erau de năbădăioase în pat. Pofta de frumuseţe era atât de mare, încât orice fată cu o isteţime pe potriva înfăţişării sale şi a dorinţei mamei ei de a-i asigura traiul putea să strângă o mică avere atâta vreme cât îşi păstra înfăţişarea plăcută. Cei doisprezece pretendenţi pentru fecioria stăpânei au avut drept urmare o casă plătită de ambasadorul francez, un bărbat căruia, după cum povesteşte ea acum, îi plăceau fetele tinere, dar era mort după băieţi şi de aceea ea şi-a însuşit de timpuriu farmecele veşmintelor bărbăteşti şi ale sodomiei. Deşi acestea sunt talente preţioase pentru o curtezană de renume, ele îngrădeau o tânără femeie cu priceperea ei, şi

mama stăpânei a început curând să dea din coate ca să-i găsească alţi bărbaţi s-o întreţină. Unul dintre ei era un cardinal din apropierea noului papă şi, pentru că îi plăceau deopotrivă arta conversaţiei şi arta amorului, casa stăpânei a ajuns un loc vestit pentru plăcerile spiritului şi totodată ale trupului. Astfel numele ei a ajuns la urechile lui Pietro Aretino.

Într-o altă viaţă ar fi putut fi fără doar şi poate ibovnici (el era frumuşel pe atunci şi era de-ajuns să petreci o oră în tovărăşia unuia din ei ca să înţelegi cum schimbul de inteligenţă şi de forţă dintre ei ar fi putut aprinde scânteia patimii). Dar mama stăpânei era ca balaurul care păzeşte comoara şi era îndeajuns de iscusită ca să ştie că atunci când bărbaţii bogaţi întreţin femeile în felul în care s-au obişnuit ei înşişi, n-au niciun chef să găsească un poet satiric de hazna vârându-şi nasul în ulcica lor cu nectar. Habar n-am ce s-a întâmplat de fapt, pentru că abia fusesem primit în slujbă şi eram încă nedezlipit de abac şi de bucătărie, dar îmi amintesc totuşi dimineaţa în care am găsit numele stăpânei în nişte satire agăţate de statuia lui Pasquino, simbol al desfrâului Romei. Deşi pentru o curtezană de vază asta însemna că o face şi mai cunoscută, era totodată o jignire şi purtarea lui era cel

puţin lipsită de cavalerism şi, o vreme, cele două părţi s-au silit să se umilească ori de câte ori aveau prilejul.

Dar povestea nu se sfârşeşte aici. Trebuie spus că după câţiva ani, când Aretino a scris nişte sonete fără perdea pentru a-l sprijini pe gravorul căzut în dizgraţie, Marcantonio Raimondi, a ales să nu amintească numele stăpânei printre cele ale târfelor romane date în fapt acolo. Iar mai târziu, când cenzorul papal, posacul episcop Giberti, a arvunit un asasin ca să-l înjunghie în plină stradă, aflând despre vătămarea lui, stăpâna a socotit mai bine să nu sărbătorească întâmplarea, cum au făcut mulţi alţii, păstrându-şi gândurile pentru sine.

S-a dus la fereastră, ca să nu-i văd chipul. La fel ca multe dintre curtezane, are priceperea de a trăi deodată două feluri de simţăminte: cele pe care le are şi cele pe care se preface că le-ar avea pentru a fi pe placul clienţilor. Astfel, se arată deseori cucerită când de fapt e plictisită, blândă când e furioasă, amuzantă când e tristă şi întotdeauna gata să dea aşternuturile la o parte ca să se joace, atunci când cel mai mult îşi doreşte să doarmă în ele.

— Stăpână...

Se întoarce spre mine şi spre mirarea mea ochii îi râd.

— Ah, Bucino, nu fi îngrijorat. Fireşte că trebuia să apară la Veneţia. Trebuia să fi bănuit. Unde altundeva să se ducă? A ponegrit deja aproape tot restul Italiei. Şi murdăria iese întotdeauna deasupra apei. Ce este? De ce te uiţi aşa la mine? Doar n-ai crezut poveştile alea care se spuneau despre noi, nu? Toate erau minciuni. Bârfe ca la Roma, nimic mai mult. Puţin îmi pasă de el.

— Din păcate, nu-i atât de lesne, spun eu, un pic arţăgos pentru că găseşte cu cale să se prefacă tocmai faţă de mine, deşi bănuiesc că se amăgeşte şi pe ea însăşi. Deşi e o lepădătură, din câte am văzut se învârte pe lângă oameni de vază. Şi ştie că n-o ducem bine.

— De ce? De unde ştie? Ce i-ai spus despre mine? Acum se înfurie numai gândindu-se la asta. Doamne, Bucino, doar n-o să faci prostia să spui altora cu ce ne ocupăm noi, mai ales unui fanfaron veninos. Cât timp eu am putrezit în odaia asta, tu trebuia să descoperi care sunt ticăloşii oraşului. Cum de ţi-a scăpat un nemernic atât de scârbos ca Aretino?

— Poate pentru că nu poartă fustă, spun eu sec. Văd că furia ţi-a luat minţile. Nu i-am spus nimic. N-a fost nevoie. Chiar dacă puterea pe care se făleşte că o are este numai pe jumătate adevărată, faptul că nu eşti cunoscută

dovedeşte că nu ne merge bine.

— Of! Am scăpat cu bine din măcelul de la Roma, ca să fim bălăcăriţi de un poet de hazna. Nu meritǎm soarta asta.

— Nu e chiar atât de rău pe cât crezi. A vorbit frumos despre tine. Cred că s-a temut că ai murit în ruinele Romei. Zicea că ne poate ajuta.

Fiammetta scoate un lung oftat şi clatină din cap. Până la urmă, ia lucrurile aşa cum sunt. Credeţi-mă, nu toate femeile ajung atât de repede să priceapă în ce ape se scaldă.

— Nu ştiu ce să zic. Trebuie să fii cu băgare de seamă cu Aretino. E isteţ şi te linguşeşte ca să-l crezi prieten. Dar, dacă-l superi, are o limbă de viperă. Şi condeiul lui se duce întotdeauna acolo unde sunt banii. „Neînţelegerea” noastră s-a petrecut de mult, dar nu m-aş îndatora faţă de el pentru nimic în lume.

Se opreşte câteva clipe.

— Dar ai dreptate, Bucino. Faptul că e la Veneţia ne sileşte să luăm o hotărâre. Acum, după ce ştie că suntem aici, trebuie să ţinem seama de asta pentru că altminteri bârfele lui ne-o vor lua înainte. Dacă Veneţia încă n-a auzit de mine este pentru că n-am fost încă anunţată. Dar ştim

amândoi că sunt pregătită pentru asta. Şi, deşi casa asta nu e pe Canale Grande, cu părul de la călugăriţe, cu tapiserii şi mobile potrivite, putem să-i dăm pe tavă bârfitoarei de peste apă câte ceva de mărturisit la următoarea spovedanie.

Femeile sunt slabe din fire, prea năzuroase şi cad prea uşor pradă bătăilor inimii ca să se ţină drepte ca bărbaţii.

Aşa spune orice filosof, de la Sfântul Pavel până la moşul de la fântână. Dar n-au cunoscut-o pe stăpâna mea.

— Ai tăria târfelor faimoase, spun eu rânjind, şi cânţi la lăută ca un înger.

— Iar tu mă linguşeşti ca o găleată cu lături. Trebuia să te las să jonglezi cu mingile lângă masa bancherului. Dacă...

— Ştiu, ştiu. Dacă avea o maimuţă, şi nu un pitic, ai fi cumpărat maimuţa. Deşi mă îndoiesc că ar fi rezistat la apă la fel de bine ca mine.

E atât de târziu, încât e devreme. Lumina dimineţii se strecoară prin obloane, aruncând dungi pe pardoseală şi a trecut atâta timp de când n-am dormit, că nici nu-mi mai dau seama dacă sunt obosit.

— Of, Doamne! Cască, rezemându-se de tăblia patului. Ştii ce-mi lipseşte cel mai mult, Bucino? Mâncarea. Îmi

doresc atât de mult ceva bun, că dacă aş fi încă neatinsă, mi-aş vinde fecioria pentru o porţie zdravănă de sardine prăjite cu portocale şi zahăr. Sau nişte viţel cu sos de vişine şi dovleac copt, cu nucşoară şi scorţişoară şi...

— Nu. Nu viţel, mistreţ. Cu miere şi ienupăr. Şi o salată de andive cu mirodenii şi capere. Şi anşoa proaspătă şi sărată... Şi ca desert...

—... tartă *ricotta* cu gutui şi mere...

— Piersici însiropate în *grappa.*

— Prăjituri cu marţipan.

— Şi la sfârşit fructe glasate.

— Ah... ah! izbucnim în râs. Ajutor! îmi curg balele!

Scot o hârtie jegoasă din buzunar şi din ea, restul de pere glasate pe care le-am cumpărat în *piazza.*

— Poftim, gustă, spun eu şi i le întind. În cinstea celei mai grozave târfe şi a celui mai grozav bucătar, laolaltă din nou sub acelaşi acoperiş.

Capitolul 9

A doua zi dimineaţă, La Draga şi cu mine ne-am întâlnit în bucătărie ca să ne tocmim asupra preţului noului păr pentru stăpână. Ţinând seama de ce mi-a spus Fiammetta, mă silesc să mă arăt prietenos. Îi ofer o gustare, dar suntem deja neîncrezători unul faţă de celălalt şi de aceea nu primeşte şi rămâne în uşă în vreme ce socoteşte preţul materialelor şi al mâinii de lucru. Face adunarea la fel de iute ca mine şi, după ce mă încredinţez că nu mă amăgeşte, iese mai mult decât mă aşteptasem, deşi eu n-am de unde să cunosc preţul pe care-l cer călugăriţele pentru bucle. Dar mi-e greu s-o întreb de-a dreptul.

— Hmmm. Negoţul ăsta cu păr aduce bani frumuşei mănăstirii...

O văd cum îşi înclină din nou capul. Azi stă cu ochii închişi şi gura întredeschisă, cu o mutră de săracă cu duhul.

— Banii nu-i ia mănăstirea. Îi iau călugăriţele.

— Şi ce dacă? Novicele nu cunosc obiceiul operelor de binefacere?

— Cred că tu nu cunoşti obiceiurile Veneţiei, şopteşte ea şi expresia de săracă cu duhul se risipeşte destul de iute.

Părul cel mai bun vine de la fetele cele mai bogate. Au nevoie de bani pentru veşminte şi ca să-şi ţină chiliile în bună rânduială.

— În bună rânduială? Şi cum, mă rog, deosebeşti tu buna rânduială de proasta rânduială? Ei fir-ar să fie! Am vorbit mai repede şi, vă jur, mai răutăcios decât avusesem de gând.

Respiră mai greoi ca înainte, dar glasul rămâne rece.

— Eu îmi dau seama când mă aflu într-o odaie nemobilată, cu pardoseala neacoperită şi în care miroase a sudoare şi a prăjeală. Şi că e altfel decât parfumul pomezilor cu lavandă şi decât sunetul glasurilor într-o odaie cu covoare şi tapiserii. Poate că eşti unul dintre aceia obişnuiţi să vadă numai cu ochii. Când mai treci prin Merceria, caută-l pe negustorul de covoare a cărui nevastă oarbă ştie calitatea fiecărei ţesături. Le merge foarte bine. Se opreşte. Sunt aşteptată la mănăstire după-amiază. Cumpăr sau nu părul?

Mă gândesc la câinele meu sculptat, cu fagurele cu albine în gură. Fir-ar să fie! Parcă sunt înconjurat de un roi întreg. Am trăit prea mult timp pe lângă femei ca stăpâna, crescute să farmece bărbaţii, care îşi îmblânzesc înţepătura cu măguliri. Poate că, dacă La Draga ar avea

ochi să vadă cum lovesc vorbele ei, n-ar mai avea limba atât de ascuţită. Totuşi, treaba ei nu e să mă măgulească. Şi nici a mea s-o măgulesc pe ea.

— Poftim.

Îmi deschid punga şi îi întind câte monede mi-a cerut. Pentru fiecare clinchet îşi înclină capul, dar venind spre mine, se împiedică de piciorul scaunului. Ştiam că aşa o să se întâmple. Se clatină, dar se ţine dreaptă. Văd o umbră trecând peste faţa ei. Pe străzi umblă zvonul că mai vără şi câte un blestem în amestecurile ei de ierburi şi alifii şi că de aceea e mai bine să n-o superi. Dar pe noi n-o să ne blesteme. Îi dăm prea mulţi bani. Mă duc la ea şi îi apăs metalul rece al ducaţilor în palmă şi ea se dă înapoi, de parcă atingerea mea o arde, deşi a făcut deja mâna căuş ca să ţină monedele. Mi se pare sau chiar zăresc o clipă încolţind un zâmbet? Orice mijlocitor pe care l-am cunoscut îşi ţine pentru el o parte din bani şi aici, în Veneţia, toţi se pricep la asta mai bine ca oricine. Ce mi-a spus Meragosa despre ea chiar ieri? Că, în ciuda purtărilor sale, s-a născut sărmană ca o târfă şi că şi-ar omorî bunica dacă ar avea destul aur. Desigur, aşa îi bârfeşte Meragosa pe toţi, dar adevărul este că într-o meserie ca a noastră apar întotdeauna căpuşe înfometate în căutarea

unui trup gras din care să sugă sânge şi noi suntem deocamdată prea slabi şi prăpădiţi ca să pierdem sânge, aşa că trebuie să fim cu băgare de seamă.

Dar, dacă planul nostru va merge, n-o să mai avem nevoie mult timp de ea.

În schimb Meragosa este acum ca un mieluşel sperios şi caraghios, curioasă şi nerăbdătoare să vadă ce va ieşi din învârteala noastră. În zilele ce vin, se va apuca chiar să umple găleţi întregi cu apă ca să înceapă să cureţe jegul de un deceniu de pe pereţi şi de pe lemnărie, în cinstea noii noastre vieţii. Casa noastră e plină de căpuşe.

Acum, după ce mi-am deschis punga, negustorii evrei cu mărfuri la mâna a doua se înghesuie să ne servească. Au lucruri de o calitate atât de bună, încât chiar şi cei care îi ocărăsc pe la spate abia aşteaptă să facă negoţ cu ei faţă-n faţă. Eu am o oarece înţelegere pentru ei, întrucât, deşi în multe locuri din lume piticii fac parte din guvern şi evreii deţin pământ, la Veneţia, ca şi în restul creştinătăţii, ei fac doar treburile murdare, cum ar fi să dea bani cu camătă sau să cumpere lucruri deja folosite, şi au devenit atât de pricepuţi în treburile astea, încât oamenii îi urăsc tocmai din această pricină. Dar şi pentru că l-au omorât pe Domnul nostru, Iisus Christos, ceea ce îi face în ochii

multora să fie mai înfricoşători decât diavolul însuşi. Înainte de a veni la Veneţia, singurii evrei pe care-i cunoscusem erau oameni care păreau să se furişeze în umbră şi de aceea te speriai de ei. Dar în oraşul ăsta sunt atâţia străini cu religii ciudate, încât evreii ţi se par cât de cât de-ai casei şi, deşi noaptea sunt obligaţi să rămână în ghetou, în timpul zilei umblă pe străzi ca toţi ceilalţi. Şi într-adevăr tânărul cu pielea palidă de la casa de amanet ascunde în ochii lui negri atâta seriozitate, încât îmi vine uneori să las deoparte treburile băneşti şi să vorbesc cu el despre viaţă.

Negoţul cu hainele pe care le cumpărăm e al unchiului său, pentru că aici toţi se cunosc între ei. Vine din ghetou cu cele două ajutoare care cară în spinare baloturi uriaşe şi, când le desfac, camera stăpânei se preface într-o tarabă cu haine din piaţă: curcubeie de catifele, brocarturi şi mătăsuri; rochii cu nori de batist alb ieşind din mânecile strâmte, corsaje decoltate mărginite de dantele îmbietoare, metri întregi de jupoane; vârtejuri de pelerine şi şaluri; voaluri în filigran de aur şi argint; şi saboţi cu şireturi de legat până sus, unele înalte cât un braţ de cărămizi ca să ridice o femeie frumoasă dincolo de primejdia fluxului şi să-i înalţe capul spre rai. În toţi acei

ani în care luxul era pentru noi ceva obişnuit, am ajuns bun cunoscător al veşmintelor femeieşti, înţelegând de ce o anumită culoare sau croială i s-ar potrivi mai bine decât altele stăpânei. Deşi nu este o pricepere cu care s-ar lăuda îndeobşte bărbaţii, întrucât ţinta lor în viaţă este mai degrabă de a scoate, şi nu de a pune aceste veşminte, eu am descoperit că aici sinceritatea este mai bună decât măgulirile, dacă vrei să câştigi încrederea unei femei frumoase. Sau cel puţin a femeii pe care am ajuns s-o cunosc cel mai bine.

Totuşi, stăpâna nu-şi pierde vreme cu răsfăţuri şi se preface pe loc într-un negustor la fel de dibaci ca omul din faţa ei, mai ales pentru că în învălmăşeala asta de haine de ocazie găseşti întotdeauna şi veşminte noi la preţ mic. (în privinţa asta, evreii sunt la fel ca toţi veneţienii şi, deşi respectă spiritul legilor, nu se dau înapoi de la o mică şmecherie negustorească primejdioasă dacă toate părţile au de câştigat şi nu sunt date în vileag.) Stăpâna scotoceşte prin grămezi, mai ridică un obiect, mai aruncă altul, arătând ce cususruri are, întrebând cât costă, bombănind când nu găseşte ceva anume, punând în balanţă calitatea şi preţul şi chiar mirosind „Asta ar trebui s-o dai la câini, miroase a sfrenţie” –, deşi are grijă să

laude destule lucruri şi să se însufleţească, de obicei pentru cele pe care nu vrea să le cumpere, ca să-i încurajeze.

Aşa cum ea are treburile ei, eu le am pe ale mele. M-am prefăcut la loc în *major-domo, îl capo*, contabilul şi cel care ţine punga cu bani. Stau cu hârtia şi tocul în faţă, uitându-mă cum zboară stofele. Grămada cu obiecte cumpărate creşte tot mai mult şi, la fel de repede pe cât socotesc ei, socotesc şi eu, aşa că atunci când vine momentul plăţii, eu sunt cel care vorbeşte, în vreme ce stăpâna se preface că o apucă ameţeala din cauza tocmelii şi a preţurilor. Şi astfel, toţi ne-am păcălit unii pe ceilalţi atât cât schimbul să pară cinstit şi ei să plece mulţumiţi cu marfa pe care n-au vândut-o, pe cât suntem noi cu banii cheltuiţi.

Astă-seară am mâncat iepure înăbuşit cu mirodenii, în haine noi, ea cu o rochie de brocart verde potrivită cu culoarea ochilor ei şi eu într-un costum cu ciorapi noi şi tunică de catifea, cu mâneci scurtate să fie pe măsura mea – pentru că niciun pitic nu poate sluji o doamnă de vază într-un costum care arată mai degrabă tocit decât la modă. Meragosa este şi ea încântată de rochia ei, pentru că, deşi e mai mult de bucătărie decât de salon, este una în plus pe lângă cea pe care i-am promis-o şi i-am şi adus-

o, şi astă-seară îşi calcă pe inimă şi ne hrăneşte bine, aşa că toţi trei suntem veseli gândindu-ne la viitor.

A doua zi dimineaţă, La Draga vine devreme, cu falduri strălucitoare de păr auriu, însoţită de o tânără cu ochi la fel de vioi ca degetele tămăduitoarei noastre. Ieri, stăpâna a cumpărat un al doilea şal de la evrei (a fost ideea ei, nu a mea) şi acum, când îl pune în mâinile lui La Draga, faţa tămăduitoarei se luminează. Dar numaidecât, devine neîncrezătoare, şovăind între plăcere şi stânjeneală când aude complimentele pe care i le face stăpâna. Cât despre mine, sunt politicos, dar ies cât de repede pot, pentru că nu vreau să isc încă o înfruntare. Oricum astăzi gândurile mele se îndreaptă mai curând spre negoţ decât spre frumuseţe. Mi-am scos deja punga dintre şipcile patului şi mă duc să mă întâlnesc cu evreul cu ochi negri ca să schimb ultimele bijuterii.

Ca toţi ceilalţi patroni şi cei ai casei de amanet deschid obloanele când bate clopotul de la Marangona. Plouă şi nu sunt primul venit. Un bărbat cu pelerină şi pălărie aşteaptă deja, cu o pungă între faldurile veşmântului, încercând să pară că n-ar fi acolo. Am mai întâlnit oameni ca el. Într-un oraş în care negoţul este o fală, deosebirea dintre o corabie care acostează cu o avere la bord şi una care cade

în mâinile piraţilor sau în ale unui proprietar prost înseamnă ruina pentru negustorul care a plătit călătoria cu bani pe care nu-i avea. Cei care aparţin familiilor conducătoare sunt avantajaţi prin naştere şi prin educaţie, pentru că şi cei mai săraci dintre ei îşi pot vinde voturile celor mai bogaţi, căci nobilii mai ambiţioşi vor să ajungă într-unul din consiliile guvernamentale mai mici, care alcătuiesc piramida acestui vestit stat. (Veneţia este mai vicleană în privinţa asta, pentru că deşi alegerile de la toate straturile de guvernământ sunt secrete, toate numirile pot fi aranjate într-un fel. Asta face ca Roma, unde corupţia e pe faţă, să pară la o adică onestă.) Dar pentru cetăţenii negustori, nu există o asemenea plasă de siguranţă şi, după ce au intrat în graţiile puterii, pot cădea în dizgraţie cu o iuţeală ameţitoare. Când ne alegem covoarele, scrinurile şi serviciile de masă, am face bine să nu încercăm să aflăm ale cui sunt vieţile distruse pe care le cumpărăm de ocazie.

Patronul casei de amanet ne dă drumul la amândoi şi eu aştept în faţă, în vreme ce ei doi se târguiesc în dos. Bărbatul iese din prăvălie după vreo jumătate de oră cu capul plecat şi cu sacoşa goală.

Intrat în sanctuar, mă cocoţ pe un scaun înalt, îmi scot

punga şi o golesc de bijuterii pe masa dintre noi. Se repede imediat la rubinul cel uriaş şi bag de seamă cu bucurie că ochii îi sticlesc văzându-i mărimea. În vreme ce îl răsuceşte în palmă, încerc să-mi închipui preţul. Cred şi eu că stăpâna era cât pe-aci să se sufoce când l-a înghiţit, dar acum se va dovedi că a meritat. Ar putea să facă vreo trei sute de ducaţi. Gândul la stăpână cucerindu-l pe turc şi îmbrăcată din nou cu haine frumoase îmi redă puţin încrederea pierdută la Roma, astfel încât acum pot şi eu să-mi închipui cum vom închiria o casă lângă Canale Grande pentru câteva săptămâni. Momeală bogată pentru peşti mai bogaţi.

Peste masă, negustorul cercetează piatra cu o lentilă specială, încreţind muşchii obrazului drept ca s-o ţină. Câţi ani o fi având? Douăzeci şi cinci? Mai mult? O fi însurat? Are o nevastă drăguţă? îl ispitesc uneori şi alte femei? Poate că evreii au târfele lor în ghetou, pentru că nu-mi amintesc să fi văzut vreo evreică pe străzi. Îşi ia lentila de la ochi şi pune jos piatra.

— Mă întorc numaidecât, murmură el şi cutele de pe frunte i se adâncesc.

— S-a întâmplat ceva?

Ridică din umeri şi se ridică.

— Vă rog, aşteptaţi. Uitaţi, las piatra aici.

Iese din încăpere şi eu iau piatra în mână. E perfectă. Fără cusur. E dintr-un colier primit de stăpână de la fiul unui bancher care s-a îndrăgostit atât de tare de ea, încât s-a cam ţicnit şi până la urmă tatăl lui i-a dat bani Fiammettei ca să-l lase în pace. Mai târziu l-a trimis cu treburi departe şi a murit la Bruxelles de gripă. Cred că rubinul lui i-a ajuns mai aproape de inimă în călătoria prin măruntaiele ei decât se apropiase tânărul vreodată de ea, deşi stăpâna nu era niciodată crudă cu cei care se topeau după ea. A fost – şi nădăjduiesc că va fi din nou – una din primejdiile meseriei. Stăpâna va...

Gândul mi-e curmat. Uşa se deschide şi evreul cu ochi de căprioară conduce înăuntru un bătrân cu o kipă pe claia de păr argintiu, care se apropie încet de masă, cu privirea în podea. După ce se aşază, trage piatra spre el şi îşi pune lentila la ochi.

— E tatăl meu, spune patronul, cerându-şi iertare pentru necuviinţă cu un zâmbet uşor. Se pricepe foarte bine la bijuterii.

Bătrânul nu se grăbeşte. Aerul devine greu de respirat – nu ştiu dacă e din pricină că încăperea e mică sau pentru că eu sunt tot mai muncit de neastâmpăr – când bătrânul

spune:

— Da... E foarte bun.

Scot un oftat, dar îmi rămâne în gât când văd faţa tânărului. Mormăie ceva pe limba lui şi tatăl îşi ridică privirea spre el şi îi răspunde tăios. Mai schimbă între ei câteva vorbe aspre, furioase, apoi bătrânul împinge rubinul peste masă spre mine.

— Ce este?

Tânărul clatină din cap.

— îmi pare rău, piatra e falsă.

— Ce?!

— Rubinul domniei voastre e din sticlă.

— Dar... dar e cu neputinţă. Toate sunt din acelaşi loc. Le-aţi văzut pe celelalte. Le-aţi cumpărat. Chiar dumneavoastră mi-aţi spus că sunt de calitate.

— Aşa şi erau. Mai am două aici. Pot să vă arăt deosebirea.

Mă uit bine la el.

— Dar e fără cusur.

— Da. De aceea nu eram sigur. Şi tăietura m-a descumpănit. Dar aţi auzit ce-a spus tata. E un fals bine făcut. La Veneţia sunt mulţi sticlari pricepuţi. Dar dacă te uiţi bine...

Nu mai ascult. Mă văd în camera mea căutând punga sub saltea, mă gândesc, cern în minte o mie de imagini şi de amintiri. E cu neputinţă. Pietrele n-au ieşit din cameră decât odată cu mine. Iar când stăpâna dormea, dormeam şi eu. Sau n-a fost aşa? De bună seamă că uneori a fost singură. Dar nu le-ar fi lăsat acolo, sunt încredinţat. Şi cine să le ia? Meragosa? La Draga?

— Nu vă cred. V-am văzut faţa. Nu eraţi sigur. Iar dânsul... întind mâna spre bătrân, furios că el tot nu se uită la mine... dânsul nu-şi vede nici mâna. Cum poate să-şi dea seama?

— Tata s-a ocupat de pietre preţioase toată viaţa, spune cu blândeţe tânărul. Îi cer părerea doar când am îndoieli. Nu s-a înşelat niciodată. Îmi pare rău.

Clatin din cap.

— Atunci o s-o duc în altă parte, spun eu, coborând de pe scaun şi băgând pietrele la loc în pungă. Nu sunteţi...

Acum, bătrânul ridică glasul ca să se alăture glasului meu, la fel de furios ca şi mine. De data asta mă priveşte. Are ochii ceţoşi şi pe jumătate orbi, că ai nebunei La Draga şi mi se întoarce stomacul pe dos când îi văd.

— Ce zice? răcnesc eu furios.

Fiul lui ezită.

— Spune-mi ce-a zis.

— Zice că oraşul ăsta e plin de oameni care uneltesc împotriva noastră.

— Cum? Adică împotriva evreilor?

Dă din cap uşor.

— Şi ce-şi închipuie? Că am venit aici în ultimele şase luni şi v-am dat pietre adevărate ca să vă strecor acum una falsă? Da?

Face un gest, ca şi cum ar vrea să spună că asta e doar părerea bătrânului.

— Spune-i că, atunci când locuiam la Roma, casa noastră era atât de bogată, că jucam zaruri cu pietre mai scumpe decât cele pe care le veţi vedea voi vreodată în grajdul ăsta.

— Vă rog... Vă rog, putem să facem afaceri şi de-acum înainte. Şi când spune asta, îmi dau seama că tremur. Vă rog, luaţi loc.

Mă aşez.

Îi spune ceva pe un ton ferm bătrânului, care bombăne şi se ridică, târşâindu-şi picioarele spre uşă. Uşa se trânteşte în urma lui.

— îmi pare rău. Tata îşi face griji pentru multe lucruri. Dumneavoastră sunteţi străin, aşa că pesemne nu ştiţi că

Marele Sfat a votat pentru închiderea ghetoului şi alungarea noastră din nou din Veneţia, deşi avem cu ei un contract de şedere. E vorba de bani, de bună seamă, şi dacă plătim din nou, putem fără îndoială să schimbăm sorţii, dar tata este unul dintre bătrânii comunităţii şi asta îl înfurie. De aceea este uneori bănuitor faţă de oameni.

— Da, înţeleg, dar eu n-am venit aici ca să vă înşel.

— Nu, nu cred.

— Dar cineva m-a înşelat pe mine.

— Da. Şi a făcut-o cu destulă dibăcie. Dar Veneţia este foarte dibace.

— Dar cum... cum se poate face un asemenea fals? îmi aud glasul tremurând când spun asta. În urmă cu cinci minute, plănuiam viitorul bogat şi acum orbecăi în întuneric. Of, Doamne. Of, Doamne... Cum de-am putut fi atât de proşti?

— O să vă mire cât de simplu este. În topitoriile de sticlă din Murano sunt oameni care pot face pietre atât de frumoase, încât nici soţia dogelui nu şi-ar da seama că sunt false când le poartă. Dacă au originalul, fac o imitaţie nu la fel de bună, destul de repede ca să-l înlocuiască, dar pe urmă, fac una mai bună într-un răstimp ceva mai lung. Umblă tot felul de poveşti...

— Dar eu cercetez punga în fiecare zi.

— Şi aţi luat la mână fiecare piatră în parte?

— Păi... nu... doar atât cât să văd dacă sunt toate.

Tânărul ridică din umeri.

— Deci vreţi să spuneţi că nu valorează nimic?

— în bani, nu. Probabil că a costat vreo zece, douăzeci de ducaţi... ceea ce e multişor pentru un fals. Dar e un fals izbutit. Îndeajuns de izbutit pentru a putea fi purtat ca bijuterie. Stăpâna domniei voastre... gândesc că vindeţi în numele cuiva, nu?

Dau din cap.

— Ar putea să-l poarte la gât, cei mai mulţi nu-şi vor da seama. Dar dacă vreţi să-l amanetaţi acum, aici, nu are nicio valoare. Eu n-am nevoie de asemenea obiecte şi este mai bine ca ele să nu circule pe piaţă.

— Şi celelalte?

— A, celelalte sunt adevărate. Le cumpăr.

— Cât îmi daţi?

Se uită la pietrele de pe masă, împrăştiindu-le cu degetul.

— Pe rubinul mic vă dau douăzeci de ducaţi. Îşi ridică privirea spre mine. E un preţ bun.

Dau din cap.

— Ştiu. Şi perlele?

— încă douăzeci.

Patruzeci de ducaţi. Cu ei am putea închiria tapiserii pentru o cameră şi cumpăra un set de pahare din care să bem. Deşi am pune în ele numai vin oţetit. Niciun nobil vrednic de rangul lui nu se va apropia de noi sau cei care vor veni o dată, de bună seamă, nu se vor mai întoarce. Totuşi spun:

— Primesc.

Întocmeşte chitanţele. Eu mă uit în jur. M-am obişnuit cu camera asta. Cărţile, catastifele şi tocurile vorbesc despre un negoţ bine rânduit şi despre statornicie. Dar nu simt decât cum teama se zbate ca aripile unui liliac în jurul capului meu. Absoarbe cerneala de pe hârtie şi o împinge spre mine. Mă priveşte în timp ce mă iscălesc.

— Sunteţi din Roma, nu?

— Da.

— Şi aţi venit aici din cauza nenorocirilor.

— Da.

— Cred că a fost o treabă tare urâtă. Au murit acolo şi mulţi evrei. Eu n-am văzut oraşul, dar am auzit că este foarte bogat. Am fost însă la Urbino. Şi la Modena. Aici e mai bine decât în amândouă. În ciuda neînţelegerilor

noastre cu statul, Veneţia este un oraş sigur pentru noi, evreii. Poate pentru că sunt deja mulţi locuitori foarte diferiţi unii de ceilalţi, nu credeţi?

— Poate, spun eu... îmi pare rău de supărările domniei voastre.

Dă din cap.

— Şi mie de ale domniei voastre. Dacă mai aveţi bijuterii de vânzare, vă rog, aduceţi-le să le văd.

Se pare că până la urmă am vorbit despre viaţă.

Afară, cerul este la fel de cenuşiu ca şi clădirile şi pe pietre şiroieşte ploaia, astfel încât tot oraşul este o oglindă mare, pătată şi crăpată în milioane de locuri. Alerg ca un câine, cu capul plecat, lipit de ziduri, picioarele îmi sunt leoarcă până

r

la genunchi şi tunica de catifea musteşte de apă. Mă dor picioarele, dar nu mă opresc din alergat. Măcar scap de gânduri o vreme. N-am unde să mă duc decât acasă, dar tocmai pentru că mi-e groază să ajung undeva, o iau pe un alt pod şi pe o altă străduţă şi mă pomenesc la marginea podului Rialto, unde străzile sunt înţesate de mulţimea care vine la piaţă şi sunt zeci de taverne şi vinării unde îţi poţi îneca amarul bând până uiţi de toate. Poate că aş fi

intrat într-una dacă ar fi fost pe placul meu, dar la prima cotitură ajung într-o stradă pe care n-o recunosc şi de acolo ies într-un loc unde marginea apei este piezişă pe podul Rialto. Canale Grande este aici atât de plin de şlepuri şi bărci care vin la marea piaţă de peşte, încât până şi ploaia miroase a peşte şi a mare.

Pe cealaltă parte, mulţimea ieşită de dimineaţă se revarsă din pasajul acoperit al podului, când o femeie începe să strige „Hoţul! Hoţul!” din toţi rărunchii. În aceeaşi clipă cineva se desprinde din mulţime şi îşi croieşte drum de-a lungul canalului. Încearcă să pătrundă pe uscat, unde străduţele o vor înghiţi, dar înghesuiala e prea mare şi atunci sare pe un şlep şi începe să se caţăre peste marele canal pe vasele de pescuit legate laolaltă pentru a-şi descărca mărfurile. Mulţimea se dezlănţuie, fluturându-şi braţele şi strigând în vreme ce el alunecă şi cade pe scându-rile ude. A ajuns la jumătatea drumului, unde este îndeajuns de aproape de mine ca să-i văd spaima întipărită pe chip şi în clipa aceea nimereşte într-o grămadă de maţe de peşte şi se prăvăleşte între carenele a doua vase, încât aproape că aud cum îi trosnesc coastele când se loveşte de lemnul lor.

Din cealaltă parte se ridică un răcnet victorios şi, în

câteva clipe, doi pescari zdraveni îl ridică, în vreme ce el urlă de durere, şi îl târăsc înapoi peste bărci, spre mal. Mâine, dacă nu moare până atunci, va fi spânzurat în faţa birourilor magistraturii, lângă pod, cu pielea de pe spate jupuită şi cu mâna care a furat atârnată de gât. Şi pentru ce? Pentru o pungă cu câţiva ducaţi, un inel sau o brăţară, ale căror pietre n-avea cum să ştie dacă nu erau cumva cioburi de sticlă.

Stau acolo, sub potop, şi ascult ţipetele lui în vreme ce apa îmi curge şiroaie pe faţă şi din nas mi se scurge un amestec de muci cu apă de ploaie şi groaza de sărăcie îmi macină măruntaiele ca pietrele de moară. Şi, când nu-l mai văd şi nici nu-l mai aud, mă întorc în strada mare şi o pornesc spre casă.

Capitolul 10

Potopul se mai domolise când am ajuns acasă şi mintea mea, dacă nu şi sufletul, mi s-a mai înzdrăvenit. Doar stăpâna şi cu mine ştiam unde plecasem de dimineaţă. Deci hoaţa, oricine ar fi fost ea, n-avea de unde să afle că înşelăciunea ei fusese dată în vileag.

În bucătărie nu e nimeni şi pelerina Meragosei nu e la locul ei, dar e vremea când femeia se duce la piaţă şi, deşi e leneşă de obicei, se bucură îndeajuns de puterea şi bârfele pe care le aduce o pungă cu bani ca să înfrunte ploaia.

Urc scara fără să fac zgomot şi ajung pe palierul de unde pot vedea în camera din faţă. Fiammetta stă jos lângă fereastră, cu ochii acoperiţi de ceea ce pare a fi o mască din frunze umede şi are pe cap o volbură de păr auriu, iar noile plete se revarsă de sub o bentiţă de mătase ţesută până la jumătatea capului. Oricând altcântiva aş fi fost vrăjit de această schimbare. Dar în cameră mai e cineva care-mi prinde privirea mai întâi. Tânăra femeie a plecat, dar în mijlocul patului şade La Draga ghemuită, cu ochii ei orbi ca albuşul privind în gol, în vreme ce mâinile i se mişcă iute peste oale, pacheţele şi o farfurioară în care

amestecă o alifie.

Dar deşi e oarbă ca un miel abia fătat, îşi dă seama că sunt acolo, înainte să mă înfăţişez în uşă. Când intru, văd limpede ca lumina zilei o umbră trecând peste faţa ei şi îşi trage repede mâinile de pe pat în poală. Şi am înţeles atunci, pe loc, totul. Ce-a spus Meragosa despre ea? Că şi-ar vinde şi bunica dacă ar avea îndeajuns de mult aur. Printre atâtea râsete şi bârfe, cred că s-a spus şi povestea fugii noastre din Roma. La Draga n-avea nevoie să găsească o pungă sub o saltea sau să simtă cu degetele mărimea unei pietre preţioase, deoarece, după cum e mereu dornică să-mi spună, ea vede lumea cu alte simţuri şi este îndeajuns de deşteaptă ca să ştie ce să vândă, cui să vândă şi la ce preţ. Ştiu cine ne-a furat. Şi ea ştie că eu ştiu, pentru că văd cum o cuprinde frica înainte s-o învinuiesc. Doamne, zău că nu e de mirare că am fost tot timpul bănuitor.

— Stai bine aici? spun eu îndreptându-mă spre ea. Nu simţi nevoia să-ţi strecori degetele pe sub scându-ri ca să nu cazi?

— Bucino! Stăpâna îşi trage frunzele de pe ochi şi se întoarce, atentă la strălucirea, dar şi la greutatea noului ei păr. Ce s-a întâmplat? Doamne, ce-ai păţit? Arăţi

îngrozitor!

Pe pat, La Draga şi-a ridicat braţele ca să se apere. Dar nu era nevoie să se ostenească. Pentru nimic în lume n-aş atinge-o. Numai gândul îmi face greaţă.

— Nu s-a întâmplat nimic, strig eu. Atâta doar că vrăjitoarea asta ne-a păcălit pe amândoi.

— Despre ce vorbeşti?

— Vorbesc despre furt şi falsuri, despre asta vorbesc. Marele nostru rubin este fals; a fost şterpelit de degete dibace şi înlocuit cu o bucată de sticlă. N-are nicio valoare. Şi nici noi. Aşa că, spun eu arătând cu degetul spre ea, poate că data viitoare când va veni cu nota de plată, o să-ţi ceară mai puţin pentru că ai îmbogăţit-o peste măsură. Ei, ce zici?

Şi mai fac un pas spre arătarea din pat, ca să-mi simtă pe faţă răsuflarea, pentru că, într-adevăr, în ciuda vorbelor isteţe, vreau s-o văd speriată.

— Ah, Doamne! Stăpâna îşi duce mâna la gură.

Pe pat, La Draga stă tot neclintită. Sunt acum destul de aproape ca să văd cât de palidă şi lăptoasă e pielea ei, să cercetez cercurile vinete de sub ochi şi buzele tremurând. Îmi apropii gura de urechea ei. Acum e speriată rău, pentru că simte cât de aproape sunt: îi simt, ca un animal,

corpul tremurând înfricoşat, încremenit în acel moment de spaima ce premerge saltul sau fuga.

— Ei, ce spui? Ce spui? răcnesc eu.

În sfârşit, se mişcă, smucindu-şi capul dintr-o parte într-alta şi scoţând un şuierat ascuţit, ca sâsâitul şerpilor înainte de a ucide. Şi, deşi aş putea să-i crăp capul cu mâinile goale, mă dau înapoi, pentru că se apără fioroasă.

— Ah, nu, Dumnezeule! Las-o! Şi stăpâna mă trage deoparte. Las-o în pace, n-auzi? Nu ea a furat. Meragosa e hoaţa.

— Ce?!

— Meragosa. Ea trebuie să fie. Doamne, ştiam! Am ştiut de dimineaţă că s-a întâmplat ceva când am văzut-o. Poate chiar ieri-noapte. N-ai băgat de seamă? Nu s-a uitat la rochie. Nici nu-i păsa. Dar apoi, când eram la masă, era parcă – cum să spun? prea încântată de mâncare.

Încerc să-mi amintesc, dar nu văd decât zâmbetul ei strâmb şi simt gustul sosului ei de iepure. Fereşte-mă, Doamne, de mulţumirea de sine.

— Azi-dimineaţă, după ce ai plecat, a întrebat unde te duci. Nu m-am gândit că... adică... i-am spus că te duci la evreul acela. Numaidecât a plecat şi ea. Am crezut că s-a dus la piaţă...

Dar nu aud restul vorbelor, pentru că sunt deja la jumătatea scării.

După ce am sosit la Veneţia, Meragosa şi-a mutat stârvul într-o cameră de lângă bucătărie. Nu era mare lucru în ea nici atunci, dar acum nu mai e aproape nimic. Vechiul scrin în care-şi ţinea hainele este deschis şi gol. Crucifixul agăţat deasupra patului a dispărut şi până şi aşternuturile au fost smulse de pe saltea.

Cum? Când? Oricând e răspunsul. Oricând eram eu plecat, iar stăpâna dormea sau nu era cu băgare de seamă. Ar fi fost primejdios să port tot timpul punga asupra mea pe străzi. Piticii sunt un vânat bun pentru cei puşi pe rele, iar unul cu pietre preţioase între picioare ar fi rămas şi fără nestemate, şi fără boaşe. Dar adevărata greşeală a fost felul în care am judecat lucrurile. Eram încredinţat că ameţind-o ba cu ameninţări, ba cu promisiuni de îmbogăţire, reuşisem să-i pun hăţul: am socotit că se vedea mai bogată în viitor prin credinţă, şi nu prin hoţie. Sau aşa păruse în ultimele luni. Dar ea doar aştepta momentul. Aştepta momentul potrivit să ne fure în vreme ce arunca vina pe umerii altcuiva. Fir-ar să fie! Eu, a cărui îndatorire este să fiu deştept, m-am lăsat dus de nas de o târfă bătrână şi afurisită.

Îmi ia mai mult timp să urc scara ca să mă întorc în cameră. Când ajung, mutra mea vorbeşte mai limpede decât ar putea s-o facă glasul meu.

Stăpâna îşi lasă capul în jos.

— Ah, cotoroanţa aia plină de sfrenţie! Jur că n-am lăsat-o niciodată singură aici... O aveam tot timpul sub ochi... Of, Doamne, cât de proşti am putut să fim! Cât am pierdut?

Arunc o privire scurtă spre femeia de pe pat.

— Poţi să spui. Acum nu mai avem nimic de ascuns.

— Trei sute de ducaţi.

Închide ochii şi scoate un oftat adânc şi lung.

— Vai, Bucino!

Îi cercetez chipul în vreme ce însemnătatea acestei pierderi se întinde ca o pată neagră, întunecându-ne viitorul. Vreau să mă duc la ea, să-i ating rochia sau s-o iau de mână, să fac ceva, orice, ca să-i alin pentru o clipă durerea, dar acum, după ce furia mi-a trecut, îmi simt picioarele ca nişte bolovani şi o durere adâncă, bine-cunoscută, începe să se ridice din coapse, de-a lungul şirei spinării. Să-l ia naiba de trup prost şi pocit! Dacă aş fi fost înalt şi aş fi avut nişte mâini de măcelar, Meragosa n-ar fi cutezat să ne înşele. Ce-o mai fi râs de noi! Numai

gândindu-mă la asta, mă simt în stare să fac moarte de om.

Tăcerea e apăsătoare. Pe pat, La Draga şade din nou nemişcată, cu capul plecat, cu faţa de ceară, de parcă ar absorbi nenorocirea şi durerea din jurul ei prin piele. S-o ia naiba şi pe ea! Dar mi-am pierdut destulă vreme fiind prost şi fiindcă lumea tot s-a întors pe dos, ea este confidenta noastră acum, când noi ne-am făcut de râs şi, fără ducaţii obţinuţi pe rubin, ne vom număra în curând printre datornicii ei.

Fac un pas spre ea.

— Ascultă... spun eu potolit şi, după felul în care îşi mişcă acum capul, este limpede că ştie că vorbesc cu ea. Îmi pare rău... am crezut că...

Începe să-şi mişte buzele în tăcere. Se roagă sau îşi vorbeşte sieşi. Mă uit la stăpână, dar şi ea este prea copleşită de nenorocire ca să-mi dea atenţie.

— M-am înşelat. Am judecat greşit, repet eu deznădăjduit.

Buzele ei se mişcă întruna, ca şi cum ar recita sau ar îngâna ceva. N-am crezut niciodată în puterea blestemelor; am fost blestemat destul din naştere ca să mă mai tem că voi fi lovit de nişte vorbe şi totuşi mă înfior

când mă uit la ea.

— Nu te simţi bine? o întreb eu în cele din urmă.

Ea clatină uşor din cap, ca şi cum vorbele mele ar tulbura-o.

— Ai alergat, nu-i aşa? Te dor picioarele?

Vocea ei e mai aspră decât înainte, e atentă, de parcă ar vorbi cu altcineva, cu cineva din lăuntrul ei.

— Da, spun eu încet. Mă dor picioarele.

Dă din cap.

— O să înceapă să te înjunghie şi spatele. Pentru că oasele picioarelor tale nu sunt destul de puternice pentru a-ţi purta trunchiul care-ţi apasă ca un bolovan în partea de jos a şirei spinării.

În vreme ce-mi spune asta simt durerea, ca un zvâcnet puternic lângă fundul meu gras.

— Dar urechile? A pătruns frigul în ele?

— Puţin. Mă uit la stăpână, care şi-a venit în fire măcar atât cât să asculte ce vorbim. Dar nu e ca înainte.

— Nu? Trebuie să ai grijă. Când durerea ajunge la cap, e cel mai rău.

Da, o simt deja, în amintire: gustul lacrimilor mele, în vreme ce simt cuţite în craniu.

Se încruntă uşor. Acum are faţa ridicată şi ochii pe

jumătate închişi, aşa că îi văd doar pielea palidă.

— Se pare că multe sunt anapoda la tine, Bucino. Aşa că mă întreb dacă ai şi ceva bun în tine.

Este prima dată când îmi spune pe nume şi pentru că se întâmplă atât de repede după umilirea mea, mă ia pe nepusă masă şi şovăi o clipă.

— Ce e „bun” în mine? Sunt... mă uit la stăpână şi o simt alături de mine, dar nu spune nimic. Păi... nu sunt prost. Ha! De obicei. Sunt hotărât. Sunt credincios şi... deşi lătra, nu muşc. Sau dacă muşc, se dovedeşte că nu las nicio urmă.

Tace câteva clipe. Apoi oftează.

— N-a fost vina ta. Meragosa îi ura pe toţi, spune ea şi glasul îi este din nou blând. Împrăştia ură aşa cum împrăştia duhoare. Sunt încredinţată că nu eşti nici primul, nici ultimul pe care l-a nenorocit cu lăcomia ei.

Începe să-şi adune borcanele, pipăindu-le capacele şi punându-le la loc, apoi trăgându-şi desaga spre ea.

— O să vin să termin meşa în altă zi.

Mă îndrept spre pat, ca s-o ajut dacă are nevoie. Dar mă opreşte.

— Nu te apropia de mine.

Continuă să-şi strângă lucrurile când se aude un zgomot

de jos. Ce-mi trece prin minte? Că Meragosa s-a răzgândit şi s-a întors ca să-şi ceară iertare?

Când ajung la el, urcă deja scara. E îmbrăcat de vizită, cu o pelerină elegantă şi o tichie nouă de catifea pe cap şi e uscat, ceea ce înseamnă că a venit cu o barcă acoperită, deşi dacă a nimerit drumul spre casa noastră înseamnă că altcineva l-a găsit înaintea lui. Fir-ar să fie! De câte scăpări o să mă mai fac vinovat?

Acum nu mai are rost să-neerc să-l opresc. Mă întorc repede în cameră, rostind numele lui ca să-l audă Fiammetta. Ea se ridică şi, în vreme ce se întoarce ca să-l întâmpine, îşi lasă noul păr să-i alunece în jurul feţei, ca să ascundă spaima pe care apuc s-o văd înainte de a-i înflori zâmbetul.

Rochie la mâna a doua, păr la mâna a doua, dar frumuseţe de primă mână. Nicio îndoială în privinţa asta. O citesc în sticlirea ochilor lui.

— Ia uită-te! Ia uită-te! Fiammetta Bianchini! spune el, rostogolind vorbele în gură de parcă ar gusta-o odată cu ele. Ce plăcere, de mult aşteptată, să te revăd!

— Da, îmi închipui, răspunde ea cu blândeţe şi după tonul ei nestânjenit ai putea socoti că-l aşteaptă de dimineaţă să apară.

Nu încetează să mă minuneze: când lumea se prăbuşeşte în jurul ei şi cei mai mulţi oameni ar face pe ei de frică, ea pare mai liniştită şi mai însufleţită ca oricând.

— Veneţia e mare. Cum ai reuşit să ne găseşti, Pietro?

— Ah... iertare, spune el zâmbind şi aruncând o privire scurtă spre mine. N-am vrut să-mi încalc cuvântul, Bucino. Dar tu sari în ochi în orice oraş. De îndată ce află omul că eşti aici, nu-i e greu să afle de unde vii şi unde te vei întoarce.

Negustorii de haine de ocazie şi casele de amanet. Are dreptate. N-a fost greu. Nădăjduiesc că ăia care m-au urmărit până acasă îşi scuipă acum plămânii, după ce au umblat prin ploaie.

Se întoarce din nou spre ea şi schimbă priviri între ei.

— Nu ne-am văzut de mult.

— Da, de mult.

— Recunosc că eşti la fel de... strălucitoare... da, la fel de strălucitoare cum te ştiam.

— Mulţumesc. Iar tu parcă te-ai mai rotunjit un pic. Şi de bună seamă că ţi-ai rotunjit şi averea pe măsură.

— Ha, ha! Râsul lui e prea iute ca să însemne şi altceva decât bucurie. Nu se află pe lume ceva la fel de tăios şi de dulce ca limba unei curtezane romane. Bucino mi-a spus

că aţi fugit, dar mă bucur că isteţimea ţi-e la fel de întreagă precum trupul, pentru că am auzit poveşti cumplite. Ştii, de bună seamă, că am prevestit cele întâmplate. Am scris exact aşa cum a fost în acel *prognostico* întocmit la Mantova.

— Sunt încredinţată de asta. Şi de aceea ai fost pesemne încântat să auzi cum a năvălit armata recitând chiar vorbele tale despre dezonoarea şi lipsa de moralitate a scaunului papal.

— A, nu... nu. Nu ştiam... E adevărat? Chiar aşa a fost? Bucino, nu mi-ai spus!

Se uită la mine şi eu mă silesc cu greu să nu râd. Dar e prea isteţ ca să nu observe.

— Ah, doamna mea! Câtă cruzime să te joci cu sensibilitatea unui poet! Dar te iert, pentru că gluma a fost... cum nu se poate mai bună. Clatină din cap. Trebuie să-ţi spun... cred că mi-ai lipsit.

Ea deschide gura ca să-i dea un răspuns spiritual, dar ceva din glasul lui o face să se oprească. O văd că şovăie.

— Şi dumneata mi-ai lipsit, domnule... în felul meu. Ai scăpat cu viaţă din mâinile lui Giberti?

Dă din umeri şi îşi ridică mâinile, dintre care una este beteagă.

— Dumnezeu e milostiv. Mi-a dăruit două mâini. Cu puţină străduanie, stânga poate spune la fel de multe adevăruri ca şi dreapta.

— Mai multe, sper, îi răspunde ea cam tăios.

El râde.

— îmi mai porţi pică pentru versurile acelea?

— Nu pentru versuri. Doar pentru minciuni. N-ai fost niciodată în patul meu, Pietro, şi a fost urât din partea ta să spui că ai fost.

Se uită la mine şi pentru prima dată pare s-o bage de seamă pe La Draga, care stă ghemuită, neclintită şi tăcută ca o stâncă.

— Păi... spune el uşor stingherit. Cred că vorbele mele nu ţi-au dăunat. Dar, *cara,* n-am venit să deschid răni vechi. Dumnezeu ştie că m-am săturat de ele. Nu. Am venit să mă pun în slujba ta.

Ea nu spune nimic. Acum am nevoie să se uite la mine, pentru că trebuie numaidecât să vorbim, dar ochii ei îl privesc ţintă numai pe el.

— Sunt un vizitator norocos al Veneţiei. Am o casă. Pe Canale Grande. Şi am obiceiul să primesc oaspeţi: literaţi, câţiva dintre negustorii puternici, câţiva nobili cu înclinaţii artistice din acest oraş minunat. În străduania mea sunt

ajutat de câteva femei fermecătoare...

Văd în ochii ei scânteia furiei.

— De bună seamă, niciuna nu e pe potriva ta, dar se bucură, în felul lor, de destulă faimă. Dacă ai vrea să vii într-o seară... Sunt încredinţat că...

Nu-şi duce vorba până la capăt. Ah, ce ştiinţă este insulta! Deşi e în joc viitorul nostru, nu pot să nu mă veselesc, pentru că de mult n-am văzut-o pe doamna mea în tovărăşia unui potrivnic pe măsura ei.

Camera s-a răcit sub privirea ei. Râde uşor şi îşi unduieşte graţios părul în jurul umerilor. Slavă Domnului că există călugăriţe lacome.

— Spune cinstit, Pietro, arăt ca şi cum aş avea nevoie de opere de binefacere?

E primejdios. Mi se taie răsuflarea.

— A, nu. Tu personal, nu, niciodată. Dar... Şi arată cu braţul sănătos spre cameră.

— Ah! Râsul doamnei mele răsună ca argintul lovind în cristal. O, desigur. L-ai urmărit pe Bucino şi crezi că... Ah, îmi pare tare rău. Asta nu e casa noastră.

Şi în vreme ce eu fac ochii mari auzind o minciună atât de sfruntată, ea se întoarce spre La Draga.

— Dă-mi voie să ţi-o prezint pe Elena Crusichi. O femeie

cumsecade din parohia aceasta şi un suflet mărinimos, căruia Dumnezeu i-a dăruit un alt fel de văz, ca să fie oarbă la relele acestei lumi şi mai aproape de adevărurile Lui. Bucino şi cu mine o vizităm deseori, pentru că are nevoie de mângâiere, de vorbe bune, precum şi de haine şi hrană. Elena?

La Draga se ridică încet, cu moliciunea celei mai fine catifele şi se întoarce spre el cu un zâmbet visător pe buze şi cu ochii mai larg deschişi decât am văzut-o vreodată, astfel încât nu poţi să nu te pierzi în întunericul ceţii lor lăptoase.

— Nu te teme, domnul meu. Glasul stăpânei este mângâietor ca mătasea. Harul ei nu e molipsitor.

Dar deşi faptul că e oarbă l-a luat pe nepregătite, nu se teme. În schimb, începe şi el să râdă.

— O, doamnă! Cum am putut să mă înşel în asemenea hal? Să urmăresc un pitic care aduce haine de ocazie într-o casă modestă şi să gândesc că are vreo legătură cu fiinţa domniei tale? Se opreşte, în timp ce cercetează făţiş rochia ei nu tocmai nouă. Iar domniei voastre, doamnă Crusichi, nu pot să vă spun decât că mă simt onorat să mă aflu dinaintea ochilor domniei voastre lipsiţi de vedere. Va fi plăcerea mea să vă trimit mai târziu un coş cu merinde,

ca să vă rugaţi lui Dumnezeu şi pentru nevrednicul de mine.

Se întoarce spre stăpână.

— Deci, *carissima,* s-a isprăvit şarada dintre noi?

Ea nu răspunde şi pentru prima dată mă tem pentru ea. Tăcerea se adânceşte. Nu mai avem aproape niciun ban şi nici vreun mijloc de a-i obţine. Iar cel care ne-ar putea ajuta, cu preţul mândriei noastre, va ieşi în curând pe uşă.

Dar în clipa în care se întoarce să plece, se petrece ceva miraculos. Din pat se aude o voce limpede şi gravă, ca un clopot care cheamă călugăriţele la rugăciune în miezul unei nopţi liniştite.

— Signor Aretino!

El se întoarce.

Ea îi zâmbeşte, cu buzele întredeschise, ca şi cum ar fi rostit deja ceva şi zâmbetul este atât de duios, atât de pur, sub norul de nepătruns al ochilor ei şi îi luminează faţa de atâta bucurie, încât în acea clipită pare că însuşi harul lui Dumnezeu străluceşte prin pielea ei. Deşi nu ştiu dacă să cred sau nu...

— Vă rog, veniţi la mine. Aici.

El pare buimăcit şi noi la fel. Dar face ce i se spune. Când ajunge la marginea patului, ea se ridică în genunchi

şi îşi pune mâinile pe pieptul lui, înaintând cu degetele spre gât, unde eşarfa i-a alunecat puţin şi se vede un capăt al cicatricii. Degetul ei o găseşte. Mă uit la stăpână, dar privirea ei este aţintită asupra lor.

— Rana aceasta s-a vindecat mai bine decât mâna, rosteşte calm La Draga. Aţi avut noroc. Dar... Degetele ei alunecă în jos peste tunica lui... Aici e ceva care nu e bine, e o slăbiciune înăuntru. Şi îşi pune palma aproape de locul unde e inima lui. Trebuie să aveţi grijă. Pentru că o să aveţi necazuri într-o bună zi, dacă nu vă păziţi.

O spune cu atâta gravitate, încât deşi el râde, îşi întoarce tulburat ochii de la ea. Cât despre mine, am rămas cu privirea aţintită spre ei: pentru că dacă aici nu e mâna Domnului şi nici vrăjitorie, nu pot să spun decât că n-am întâlnit în viaţa mea o escroacă mai mare.

Capitolul 11

În primele zile, ne ascundem deznădejdea ciondănindu-ne. Noi, care am înfruntat suliţele spaniole şi furiile luterane, am fost traşi pe sfoară de o curvă bătrână şi grasă, care în clipa asta întinde arginţi peste o masă, ca să-şi plătească o friptură de porc şi un vin bun. Durerea pe care ne-o stârneşte biruinţa ei ne înăcreşte sufletele în aceeaşi măsură în care lumea din jurul nostru este tot mai duşmănoasă, aşa că ne certăm nu numai pe seama trecutului, ci şi a viitorului.

— Ţi-am spus, nu fac asta.

— Să vorbim măcar. Nu putem sta aici fără să facem nimic. Ai spus chiar tu că te poţi măsura cu orice femeie din oraş. Adevărul este că, oricât de umilitor ar fi să folosim casa lui Aretino, ştim că răsplata va fi mare.

— Nu neapărat. Va fi ca o bătaie între pisici. Îi cunoşti gusturile, cerneala în care îşi înmoaie pana. Îl distrează să vadă femeile torcând şi zgâriindu-se pentru atenţia bărbaţilor. N-am jucat niciodată pentru el şi n-o să încep acum.

— Niciodată nu s-a întâmplat să nu ai de lucru, ca acum, Fiammetta. Dacă nu începem de undeva, suntem distruşi.

— Mai bine pe stradă.

— Dacă te încăpăţânezi, acolo vom sfârşi.

— Nu mai spune! Se pare că amândoi suntem loviţi de nenorocirea asta, dar numai eu trebuie să fac ceva ca să scăpăm de ea.

— Şi ce-ai vrea să fac eu? Să fac jonglerii în vreme ce tu te faci târfă de stradă? împreună, abia am câştiga atât cât să cumpărăm pâinea de care avem nevoie ca să-ţi desfacem picioarele şi să întindem mâinile. Eu nu te-am furat şi tu nu m-ai furat, Fiammetta. Dar, dacă nu vom lupta împreună, mai bine ne-am da bătuţi de pe acum.

— împreună? Crezi că putem lupta împreună. Ca tovarăşi. Asta vrei să spui?

— Da, ca tovarăşi. La bine şi la rău. Nu aşa ne-am înţeles?

— Asta ce înseamnă? înseamnă că doi oameni îşi spun unul altuia adevărul, oricât de greu ar fi.

— Da.

Continuă să se uite la mine.

— Atunci de ce nu vorbim despre Meragosa, Bucino? Despre femeia care a luat de la noi prin înşelăciune o mică avere. Dar nu ne-a înşelat numai pe noi, nu? Pentru că şi-a înfipt colţii ei de hoaţă şi în altcineva. Înainte de a ne

înşela pe noi, a înşelat-o pe mama. Nu? Vocea ei este tăioasă şi rece.

— Ce vrei să spui?

— Mi-ai spus că Meragosa a avut grijă de ea. Că a îngrijit-o înainte de a muri. Şi pentru că te-am crezut, am crezut-o şi pe ea când mi-a spus acelaşi lucru. Dar nu era adevărat, nu-i aşa? N-a ajutat-o pe mama. S-a uitat la ea cum moare şi a stors-o de bani. Mi-a spus ieri La Draga înainte de a pleca. Mi-a spus că se zvonea că mama a murit de sfrenţie. Şi că n-au chemat-o niciodată s-o vadă. Şi totuşi ea este cea mai bună tămăduitoare. Poate că n-ar fi putut s-o vindece, dar ar fi ajutat-o. Meragosa n-a chemat-o. A lăsat-o pe mama să putrezească.

Fiammetta mă obligă să mă uit în ochii ei.

— Vrei să-mi spui că nu ştiai asta, Bucino? Numai eu am fost amăgită?

Dau să deschid gura ca să rostesc minciuna, dar îmi rămâne între dinţi. Are dreptate. Dacă nu ne putem spune unul altuia adevărul, suntem pierduţi şi, of, Doamne, avem mare nevoie acum unul de celălalt.

— Ascultă... Eu... n-am socotit atunci că e bine să ştii.

— Nu? Nu crezi că dacă mi-ai fi spus aş fi fost mai bănuitoare faţă de ea şi aş fi urmărit-o cu mai multă luare-

aminte? Şi n-am fi ajuns în halul în care suntem azi.

Oh, Doamne, dar asta e o mlaştină în care o să ne înecăm amândoi!

Trag aer în piept.

— De fapt, ştii ce gândesc eu, Fiammetta? Gândesc că tu ştiai. Dar ai ales să crezi ce ţi-a spus ea pentru că te făcea să suferi mai puţin.

— Deci tu n-ai a te învinui pentru nimic, nu-i aşa? Şi îmi aruncă aceste vorbe cu dispreţ, apoi se întoarce şi iese.

Dacă cu port cea mai mare vină, atunci sunt pedepsit cu cruzime: picioarele îmi zvâcnesc şi mă doare spatele de-mi vine să urlu în vreme ce străbat în lung şi-n lat străzile ca s-o găsesc. Zi după zi îmi târăsc picioarele prin pieţe în nădejdea că voi zări pocitania privind lacomă stofe noi sau pipăind săpunuri parfumate cu care să-şi spele crăpăturile scârbavnice. Dar dacă are de gând să cumpere, n-o să cumpere din prăvălii sau de la tarabe. Încerc să văd lumea cu ochii ei. Unde m-aş duce acum, ce bogăţii aş râvni, sub ce stâncă m-aş ascunde? Trei sute de ducaţi. Poţi trăi ca un nobil câteva luni sau ca un şobolan câţiva ani. Dar, deşi e lacomă, cred că e prea şireată ca să-i risipească pe toţi.

După ce colind pieţele, mă duc în găurile de şobolani de lângă Arsenale, unde trăiesc muncitorii de pe corăbii, unde

străinii pot să dispară pe străzile mahalalei cu case cu o singură odaie şi unde o femeie îşi poate irosi toată viaţa cosând pânze de corabie şi împletind funii, într-o hală atât de mare, încât cei care au văzut-o spun că ar încăpea în ea o corabie. Cineva s-ar rătăci uşor aici. O dată mi s-a părut că o văd trecând peste un pod de lemn de lângă zidurile şantierului naval şi am fugit până am simţit că-mi pocnesc pulpele ca s-o prind din urmă, dar când am ajuns-o, s-a prefăcut într-o altă hoaşcă hidoasă îmbrăcată cu o pelerină mult prea bogată pentru ea şi a început să zbiere de m-a făcut să mă clatin. Umblu pe străzi de mahala şi bat la uşi, dar n-am bani ca să dezleg limbile şi, deşi ocările pe care le primesc sunt pe măsura stării mele sufleteşti, după o vreme şi umilinţa te osteneşte.

În cele din urmă, ajung într-o parte împuţită a oraşului, unde nasul meu este izbit de duhoarea dintr-un canal de scurgere, devenit o mlaştină în care un pitic s-ar putea afunda la fel de repede ca o pietricică. Fug de duhoare şi dau de o cârciumă nenorocită, unde îmi petrec noaptea turnându-mi în stomac *teriaca,* o tărie care ar fi socotită otravă în orice stat, mai puţin în cele în care guvernul obţine foloase băneşti din fabricarea ei. Asta nu mă împiedică să beau tot mai mult. Deşi mi-a fost întotdeauna

frică de înec, acum sunt cufundat în licoarea cu pricina, dar uneori pedeapsa poate fi o dulce suferinţă. Mai pierd o zi şi o noapte vărsându-mi maţele şi în cele din urmă mă trezesc pe marginea unui canal, cu mângâierea că mai jos nu pot să cad.

Sunt trei zile de când am plecat de acasă. N-am lipsit niciodată atât de mult fără ştirea stăpânei. E timpul s-o las pe Meragosa pe seama diavolilor ei şi să mă întorc acasă, să-i înfrunt pe ai noştri.

Când mă târăsc în sfârşit înapoi spre casă este deja trecut de amiază. Ajung, după ce trec podul, iar soarele străluceşte atât de tare pe apă, că mă dor ochii dacă mă uit. Of, Doamne, într-o bună zi, Veneţia va fi frumoasă şi noi vom şti să ne bucurăm de ea. Dar nu astăzi. O văd înainte de a mă vedea ea pe mine. Stă la fereastră şi se uită prin obloanele întredeschise, cu un halat adunat în jurul ei, cu părul lăsat pe umeri, ca şi cum ar aştepta pe cineva. Cât pe-aci s-o strig, pentru că ştiu că e îngrijorată, când ceva din privirea ei mă opreşte. Pe partea cealaltă, hoaşca-liliac e la postul ei, mormăind ceva pe tăcute. Par să se privească una pe cealaltă. Ce văd ele? Drumul de la vis la coşmar? Pentru că, de fapt, ce le desparte pe cele două, în afară de o fâşie de apă şi foarte mulţi ani?

Când cercetez femeile de pe stradă (căci asta este, nu uitaţi, treaba, dar şi plăcerea mea), mă gândesc uneori că trupurile lor seamănă cu nişte fructe: înmuguresc, se întăresc, se coc şi se înmoaie, pentru ca apoi să se zbârcească şi să putrezească. Putreziciunea mă sperie cel mai mult, pentru că trece fie printr-o epocă umedă, fie printr-una uscată: carnea se umflă ca băşica porcului, e grasă, păstoasă, parcă stă să crape – hrană pentru viermi –, sau se macină agale prin uscare şi zbârcire. Aşa se va întâmpla şi cu stăpâna? Va veni o vreme când aceşti obraji pufoşi vor atârna ca nişte foi de pergament şi aceste buze, atât de pline, încât limbile bărbaţilor abia aşteaptă să le desfacă, se vor ofili până se vor subţia ca o stridie închisă? La asta se gândeşte ea acum? îşi priveşte în faţă asfinţitul? Ţinând seama că avem mai puţin de patruzeci de ducaţi în pungă şi trebuie să plătim chiria peste o săptămână, e timpul să nu ne mai văicărim şi să ne apucăm de treabă. Urc scara, mânat de dorinţa de a face ceva.

Când deschid uşa, ea se întoarce şi în acea clipită nu ştiu la ce să mă uit mai întâi: la felul în care îşi ţine braţul într-o parte sau la corpul de pe pat. Străfulgerarea din ochii ei mă face să mă hotărăsc. El este pe jumătate îmbrăcat, cu cămaşa desfăcută pe pieptul bombat şi de

sub cearşaf îi ies picioarele goale, lungi şi păroase ca ale unui păianjen. Răsuflă atât de greu şi fornăie, încât e greu de spus dacă este vlăguirea plăcerii sau buimăceala alcoolului, pentru că mirosul pe care-l împrăştie e pe potriva celui pe care-l împrăştii eu.

Mă uit din nou la ea. I-a făcut ceva la braţ. Fir-ar să fie! Care e prima regulă a unei târfe pricepute? Să nu rămână niciodată singură cu un bărbat dacă nu are un ajutor în spatele uşii.

— Ce...

— N-am păţit nimic. Este hotărâtă şi limpede la minte acum: vraja s-a risipit. Nu mi-am dat seama că era atât de beat decât când l-am adus sus. În*piazza* era destul de treaz.

— Era de mult pe afară?

— Nu.

— I-ai luat punga?

Dă din cap.

— Şi altceva?

— Avea un medalion, dar nu preţuieşte prea mult.

— Dar inelul? spun eu şi amândoi ne uităm la veriga groasă de aur îngropată în carnea degetului ca un cârnat.

— N-am putut să-l scot.

— Hai să-l ducem de-aici.

Mă uit prin cameră, gândind cât de repede îmi lasă răgaz aburii băuturii. Lăuta, cu corpul ei burtos, de lemn, e proptită de uşă.

— Nu, spune repede Fiammetta. Las-o acolo! Are un pumnal. Îl putem folosi.

Îl găsesc, în vreme ce ea închide obloanele. Zgomotul lor îl trezeşte puţin, se ridică şi se prăbuşeşte într-o rână. Acum, faţa lui e la marginea patului. Îi dau pumnalul Fiammettei, îi arunc hainele lângă uşă şi mă proptesc în faţa lui, astfel încât îl privesc drept în faţă. Sunt în formă bună pentru asta: răsuflarea mea duhneşte mai tare decât a lui şi sunt încredinţat că arăt ca un om pe care nu-l mai sperie nicio grozăvie a iadului. Mă uit la stăpână şi ea dă din cap. Doamne, jur că e aproape o plăcere să-i răcnesc în faţă, cu gura larg deschisă ca să-mi arăt colţii.

Răcnetul şi făptura mea îl buimăcesc şi îl zguduie atât de tare, încât s-a dat pe jumătate jos din pat înainte ca eu să apuc să-mi amintesc cât de mic sunt. După ce se dă jos, este întâmpinat de licărirea lamei ţintind în jos – anume – din mâinile ei. Ştiu bine că e întotdeauna mai anevoie pentru un bărbat să-şi arate vitejia când boaşele îi flutură între picioare. Ţipă un pic în vreme ce se duce spre uşă,

dar mai mult din trufie. Când îşi va recăpăta bărbăţia, va fi la jumătatea drumului spre casă şi îşi va face griji că a luat sfrenţie. Uite-aşa, pedeapsa noastră apropie puţin păcătoşii de Dumnezeu. Până când următoarea învârtoşare va face ca fapta noastră bună să nu fie altceva decât deşertăciune.

Răsplata noastră – însufleţirea pe care ţi-o dă munca –, se risipeşte mai repede.

— Zău că aş fi putut să-i fac faţă. Mă duceam să mă prezint din nou turcului, când l-am întâlnit în *piazza.* Avea o pelerină nouă şi, deşi nu prea-i înţelegeam accentul, avea înfăţişarea unui negustor înstărit şi a spus că pleacă peste două zile. L-am crezut mai bogat.

— Putea să aibă şi o mătărângă îmbrăcată în aur! Se ştie că nu trebuie să-i aduci acasă când eşti singură. Dacă te ataca?

— Nu m-a atacat.

— Atunci ce-ai păţit la braţ?

— Doar o vânătaie. Era prea beat ca să-şi dea seama ce face.

— Hmmm. Niciodată n-ai ales atât de prost.

— N-am avut niciodată de ales dintre atât de puţini. Hai, zău, Bucino, nu tu voiai să lucrez din nou?

— Nu aşa.

— N-ar fi fost aşa dacă ai fi fost aici, nu?

Îşi întoarce privirea şi o văd din nou la fereastră, scrutând viitorul gol.

— Trebuia s-aştepţi, spun eu calm.

— Şi unde-ai fost?

— Ştii unde. Am căutat-o pe Meragosa.

— Trei zile şi două nopţi? Trebuie să fi fost o căutare temeinică, Bucino.

— Păi... am nimerit într-o cârciumă şi m-am apucat să beau.

— Bravo. După cum duhneşti, am crezut o clipă că ai găsit-o. Că ţi-a făcut o ofertă mai bună şi ai primit.

— Nu fi caraghioasă! Ştii că n-o să te părăsesc niciodată.

— Ştiu oare? Se opreşte, furioasă, şi clatină din cap. Trei zile, fără să ştiu nimic de tine, Bucino. Oraşul ăsta scuipă cadavre la fiecare flux. De unde să ştiu unde eşti?

Se lasă tăcere, în vreme ce flacăra care o însufleţeşte se stinge. Dacă n-ar fi fost atât de furioasă, s-ar fi lăsat cu lacrimi.

Prin crăpătura obloanelor, baba strigă tare un torent de înjurături din pricina gălăgiei pe care o facem şi a moralităţii noastre îndoielnice. Mă duc la fereastră şi

deschid iute obloanele crăpate. Jur că dacă aş avea o archebuză, aş trage cu ea şi aş face-o praf, pentru că m-am săturat de ochii ei urduroşi şi de bombănelile ei. Mă uit în jos la apa care scânteiază în lumina soarelui şi dintr-odată sunt din nou într-o pădure de lângă Roma, în faţa mea e un râu şi în palma mea sclipeşte un rubin abia spălat, laolaltă cu făgăduiala viitorului plănuit de noi doi. Să ia naiba oraşul ăsta colcăind de sfrenţie! Eu, oricum, n-am vrut să venim aici. Fiammetta are dreptate. Oraşul ăsta înghite cerşetorii la fel de repede cum un crap înghite boiştenii. Nu mai avem mult până crăpăm amândoi aici, plutind cu faţa-n jos într-un canal de scurgere.

— Iartă-mă, spun. Îmi pare rău că te-am speriat.

Clatină din cap.

— Şi mie că te-am trimis pe drumuri. Se opreşte şi îşi plimbă degetele peste urma de pe braţ. N-are rost să ne certăm.

Cât de tare s-a speriat de furia lui? mă întreb. Dacă s-a speriat n-ar recunoaşte nici faţă de ea, sunt încredinţat. Dintre toate curtezanele pe care le-am întâlnit – şi m-am foit printre fustele multor curtezane la Roma – ea n-a avut niciodată slăbiciunea pe care le-o dau celorlalte simţămintele puternice.

— M-am... m-am gândit la ce-ai spus. Despre oferta lui Aretino. Trebuia să te fi ascultat.

Răsuflu adânc, pentru că pare a fi mai degrabă o nouă piedică, decât o biruinţă.

— Ascultă, nu m-aş învoi, dacă n-aş crede că încă ţine puţin la tine. Ştiu că te-a necăjit la Roma şi eşti furios pe el din cauza asta. Dar asta-i meseria lui, să ponegrească oamenii şi totuşi unii spun că are o inimă generoasă şi cred că aici s-a mai îmblânzit.

— S-a îmblânzit? Aretino?

— Ştiu că pare cu neputinţă, dar sunt încredinţată că aşa este.

Adevărul este că, dacă n-aş fi fost atât de amărât încât n-am mai ciulit urechile şi n-am mai căscat ochii la ce se petrece în jur, aş fi văzut că s-a schimbat. În vreme ce la Roma se proclamase singur personalitate publică, scuipându-şi veninul pentru oricine era dispus să-l plătească, aici este un cetăţean necunoscut. Nu tu satire politice, nu tu pamflete sau tăieturi pe viu pentru a salva cinstea oraşului. Deşi umblă vorba despre nişte scrisori adresate papei şi împăratului pentru a-i împăca (îngâmfarea lui n-a murit de tot), când e să-şi spună părerea despre Veneţia, n-auzi din gura lui decât un torent

de laude pentru acest paradis pământean, un stat liber, prosper şi cucernic. Eu, unul, îl plăceam mai mult leu decât pisică domestică, dar pana lui i-a adus duşmani în toată Italia şi are şi el nevoie de un cămin şi de noi protectori pe care să-i măgulească şi să-i linguşească. Deocamdată se cuibăreşte pe lângă cei deja faimoşi: Jacopo Sansovino din Roma, care se pare că a fost într-adevăr arvunit pentru a stăvili prăbuşirea cupolelor bazilicii San Marco – chiar acum s-a descărcat plumb de pe corăbii, pentru a se porni lucrările –, şi Tiţian Vecellio, despre care unii spun că ar fi un pictor la fel de bun ca toţi cei pe care i-a dat Roma sau Florenţa (eu sunt nepriceput în privinţa asta, deşi îmi place să văd cum madona lui desfrânată îi uluieşte pe bărbaţii de sub ea, când se ridică la cer deasupra altarului din Santa Maria dei Frari). Cu asemenea prieteni, Aretino îşi poate îngădui să aştepte patronii potriviţi.

Ceea ce înseamnă că, deocamdată, ar merita să mergem la seratele lui.

— Păi, de vreme ce nu avem de ales, du-te să-i spui că o să vin.

Şi sunt încredinţat că m-aş fi dus dacă n-am fi avut musafiri două nopţi mai târziu.

Capitolul 12

— Hai o dată! Deschide uşa, târfă măreaţă!

— Uhu-hu-hu! Hai, deschide-o! Am venit aici pentru vestita curtezană din Roma.

Suntem treji şi ne ascundem după jaluzele în câteva clipe. Este noaptea cea mai întunecată şi după cum răcnesc, beau probabil de câteva ceasuri. Un barcagiu mai puţin iscusit ar fi pierdut câţiva dintre ei în apă, dar printre şipcile jaluzelelor vedem că este o ambarcaţiune elegantă cu felinare la amândouă capetele. Şi după cum arată, ei sunt şi mai eleganţi – nobili, vreo şase, şapte, toţi încă tineri pentru a purta ciorapi lungi coloraţi şi îndeajuns de bogaţi pentru a nu se sinchisi că-i deranjează şi pe alţii, nu doar pe noi.

— Fia-mmett-a Bian-chi-ni!

Bat cu vâslele pe apă la fiecare silabă, cu voci melodioase ca tirul artileriei.

— Dulce şi albă Bianchini.

— Micuţă flacără, Fiammetta.

— Micuţă flacără dulce şi albă.

— Curvă bună de podoabă.

Râd în hohote de propriile stihuri neghioabe. Cred că nu

e casă pe o distanţă de câteva sute de metri care să nu fi fost trezită de zarva lor. Tineri cu otrava băuturii şi a foloaselor rangului lor curgându-le prin vine. Adevărul este că ci încalcă mai multe legi şi despică trupurile mai multor femei decât cei care trăiesc în sărăcie. Dar pe câţi dintre ei îi vezi în ştreang cu jumătate de spinare tăbăcită, pentru a sluji de pildă altora? Doamne, cât îi dispreţuiesc, chiar şi când plătesc cât se cuvine – ceea ce mă îndoiesc că au de gând să facă în noaptea asta.

Nişte bărbaţi de rangul lor nu puteau afla cine suntem şi unde stăm decât pe o singură cale. Deşi nu-l cred pe Aretino un om crud, este cu siguranţă un mare bârfitor şi orice le-o fi spus despre ea, ei au luat-o drept semn că e la îndemâna lor. Simt furia Fiammettei în întuneric, lângă mine. Dau să deschid fereastra, dar mâna ei mă opreşte. În aceeaşi clipă, se aud jaluzele trosnind şi apoi torentul unor schimburi de ocări. Stăpâna are dreptate. Dacă ne-ar vedea acum, ar fi şi mai rău. Panarama e tot mai gălăgioasă în beznă.

— Poţi să-ţi strângi picioarele atinse de sfrenţie, drăguţă! N-am venit aici pentru nişte hoaşte deşelate!

— După ce din vecina voastră s-au înfruptat cardinali şi papi!

Dar şi-au găsit naşul, pentru că după urletele care se ridică până la noi, aş zice că zeama care se revarsă peste ei este mai groasă decât apa. Rămânem în spatele uşilor închise în vreme ce ţipetele şi fanfaronada lor continuă, până când, în cele din urmă, tinerii nobili se plictisesc de jocul lor şi barca se îndepărtează lin şi dispare în noapte. Aşteptăm până când glasurile lor sunt înghiţite de linişte, apoi plecăm de la fereastră şi ne întoarcem în paturile noastre, dar ecoul ocărilor lor de beţivani îmi adastă în minte şi sunt încă treaz când se luminează de ziuă.

Mă strecor devreme afară ca să iau pâine. Coada e lungă şi aud oamenii bombănind în jurul meu. Peste *campo,* un pâlc de babe mă fluieră când intru iar pe strada noastră, iar când ajung la uşă mă pomenesc holbându-mă la un desen grosolan înfăţişând o mătărângă cu boaşe cu tot, mâzgălite cu cărbune ars pe zidul nostru. Ei fir-ar să fie, acum şi vecinii ne sunt duşmani! Urc scara cu inima grea, aşteptându-mă la o nouă izbucnire de furie sau disperare.

Spre mirarea mea, găsesc numai agitaţie.

Le aud sporovăiala însufleţită prin uşă. Când intru, o văd pe stăpână în capul oaselor, îmbrăcată, iar în faţa ei pe

pat, şade La Draga.

— Ah, Bucino, priveşte! Uite ce mi-a cumpărat Elena – cremă pentru piele. Ca s-o facă mai albă.

— Frumos din partea ei, spun eu sec.

La Draga se întoarce spre glasul meu şi ne aflăm faţă-n faţă. Deşi, desigur, numai eu văd. Azi ochii ei sunt larg deschişi, două adâncituri ca nişte nori albi groşi care te absorb în vreme ce îi priveşti. Cu nici două săptămâni în urmă, ne sfâşiam peste acest pat, dar iată că acum se întoarce în gura leului. Are curaj, recunosc, şi a făcut-o pe stăpână să zâmbească acum, când n-are pricini să zâmbească, şi asta nu e puţin lucru.

— A venit să ne ofere ajutorul ei dacă avem nevoie.

— Atunci, nu-mi doresc decât să avem bani ca s-o folosim... să te folosim, spun eu, poticnindu-mă în vorbe, pentru că încă mă fâstâcesc în faţa ei.

— A, nu vrea s-o plătim. Ne dăruieşte prietenia ei, după pierderea pe care am suferit-o, nu-i aşa, Elena?

Doamna mea îi zâmbeşte şi îi ia mâna şi sunt sigur că şi o oarbă simte căldura zâmbetului ei în strângerea mâinii.

— Dar, în vreme ce stăteam de vorbă şi eu îi povesteam ce s-a întâmplat azi-noapte, mi-a venit o idee minunată. Ah, Bucino, o să-ţi placă! E o idee perfectă. Câţi bani mai

avem? Patruzeci de ducaţi, parcă aşa ai spus, nu?

— Nu... Om fi noi acum cei mai buni prieteni, dar eu nu vreau să ştie şi altcineva în afară de noi cât de cumplită este umilinţa noastră. Nu... nu ştiu.

La Draga mi-a citit în glas la fel de repede cum ar fi citit oricine din privire şi s-a ridicat deja, retrăgându-şi mâna din mâna stăpânei şi trăgându-şi şalul – şalul pe care i l-am dat când steaua noastră era la zenit.

— Trebuie să plec. Am fost chemată în cealaltă parte a oraşului la o femeie care nu poate să nască. Îi face o plecăciune stăpânei, apoi se întoarce spre mine. Dacă aveţi nevoie de mine, signor Bucino, trimiteţi-mi vorbă şi o să vin.

Stăpâna este atât de însufleţită că abia a aşteptat ca ea s-a iasă pe uşă, ca să-mi spună:

— Deci, patruzeci de ducaţi, da?

— Da, spun eu. Patruzeci, dar...

— Plus cei nouă ducaţi din punga negustorului. Medalionul e ieftin, bag mâna-n foc, şi evreul nu se va atinge de pumnalul lui. Mai avem şi cartea. Poeziile lui Petrarca pe care Ascanio le-a uitat la noi, acelea cu lăcăţel frumos. O să luăm ceva bani pe ele, nu? Am cărat cărţulia destul cu noi şi deşi este cam jerpelită, înfloriturile aurite şi

lăcăţelul de argint sunt făcute de mari maeştri din Roma. Evreul o s-o ia, nu-i aşa?

— Habar n-am, spun eu. Nici măcar n-o putem deschide.

— Putem sparge lăcăţelul.

— Dar i-am micşora valoarea. Ce vrei să...

— Cred că e valoroasă totuşi, dacă Ascanio avea de gând să-Şi clădească averea cu ea. Chiar dacă luăm pe ea cincisprezece ducaţi, să zicem. Asta ar însemna că am avea cu totul şaizeci şi patru de ducaţi. Cred că putem s-o luăm cu şaizeci şi patra de ducaţi.

— Ce să luăm, Fiammetta? Despre ce vorbeşti?

— O gondolă. O gondolă a noastră. Un dormitor plutitor. Sfântă Fecioară, nu pricep de ce nu mi-a venit ideea asta mai de mult! Mi-a trecut prin minte abia azi-dimineaţă, când îi povesteam Elenei despre brutele cu barca lor. Nu-ţi aminteşti de femeia aceea din prima noapte?

Prima femeie pe care o văzusem? De bună seamă! Cum aş fi putut s-o uit? Draperiile aurite, degetele leneşe din părul ei, valul de parfum şi plăcere plutind pe apă. Deşi abia sosisem, istovit şi speriat, neobişnuitul acelei privelişti mă subjugase.

— E primejdios, dar îţi jur că o să izbândim. În asemenea gondole nu sunt femei de stradă. Sunt foarte deosebite în

Veneţia. Mama îmi spunea întotdeauna că negustorilor aflaţi în trecere aici le place aşa ceva, pentru că e romantic. Numai aici poate avea un bărbat o asemenea întâlnire. Şi de aceea, cele mai grozave femei pot cere o plată corespunzătoare. Asta dacă ele şi gondolele lor sunt îndeajuns de elegante.

Şi zău că unele chiar aşa sunt; gondole tivite cu negru şi auriu, cu felinare roşii care se leagănă şi cabine prefăcute în dormitoare micuţe, numai satin şi mătăsuri şi perdele de damasc, cu gondolieri arabi, cu pielea neagră şi lucioasă, care le conduc în întunericul nopţii şi îşi feresc privirea când este nevoie. Fireşte că m-am gândit la ele. Cine sunt? Cât cer? Pentru cât timp?

— Dar dacă e vreme rea? zic eu. Mă îndoiesc că e foarte romantic să stai cu mătărânga într-un vânt aprig pe Canale Grande în această perioadă a anului.

— Ştiu, acum nu e prea bine. Dar se încălzeşte şi sunt locuri unde gondola se poate adăposti. În felul acesta, am putea să avem un venit regulat şi să rămânem propriii noştri stăpâni. La Draga o să ne ajute şi, dacă avem noroc, am putea chiar să ne găsim un binefăcător. Ştiu, ştiu că nu este genul de negoţ cu care suntem noi doi obişnuiţi. Dar e ceva şi tu ai dreptate. Trebuie să începem de undeva.

Mama cunoştea femei care trăiau foarte bine aşa dacă găseau o clientelă potrivită. Ei, ce spui?

Şi pentru că ştiu de ani de zile ce înseamnă când îşi încleştează fălcile şi pentru că forţa adormită care se trezeşte în ea este de o mie de ori mai atrăgătoare decât furia ei sau deznădejdea noastră, nu mai fac prostia de a-mi răci gura încercând să câştig o bătălie pe care de bună seamă o voi pierde.

— Bine, o să-i duc evreului sonetele.

Capitolul 13

Uitasem cât preţuieşte un obiect frumos. În toate lunile acelea petrecute pe drumuri, când stătuse strivită în haina mea, coperta se cam tocise şi se pătase, dar pielea îşi păstrase culoarea roşie aprinsă, liniile şi literele de aur erau lucrate cu multă măiestrie şi marginile cărţii fuseseră salvate de legăturile şi de lăcăţelul din filigran de argint. Stăpâna are dreptate. Este tot ce poate oferi Roma mai de preţ şi în casa unei curtezane înstărite ar fi un obiect foarte apreciat: atât pentru plăcerea de a o încuia şi a o descuia, cât şi pentru frumuseţea sonetelor lui Petrarca. Cel puţin dacă o dăm la amanetat, putem spera s-o recuperăm cu timpul.

Evreul pare destul de încântat să mă vadă. În camera din dos, pe raft văd apă şi o farfurie cu pesmeţi mici şi tari, care alcătuiesc, pesemne, cina lui şi îmi oferă un pesmet. Îmi dau seama de onoarea ce mi se face, primesc, deşi n-are niciun gust şi e atât de uscat că abia îl înghit.

Cartea e pe masă, aşezată între noi. O priveşte, dar n-o atinge.

— Nu e o Biblie, spun eu. E o carte de Petrarca.

— Cine e Petrarca?

— E... a fost... poet şi filosof.

— Era creştin?

— Da.

— Deci cartea e despre religie?

— Da. Nu. Nu chiar. Cred că e mai degrabă despre viaţă şi dragoste.

— îmi pare rău. Nu pot s-o iau. Legea spune clar: este oprită amanetarea obiectelor creştine.

— Adică bijuteriile mele erau păgâne?

Evreul zâmbeşte.

— E vorba numai despre cuvinte. Cărţi. Şi anumite obiecte. Obiecte din biserici. Sau arme.

— Adică dacă rubinele mele erau incrustate pe un pumnal, n-ai fi luat niciunul din ele?

— Nu, nu le-aş fi luat. Nu puteam. Nu e doar o lege a Veneţiei, ci şi a rabinatului.

— Şi ce-i cu asta? Te-ai pângări dacă ai lua asemenea lucruri?

— Pângărirea ar fi de amândouă părţile.

— Atunci ai putea s-o iei măcar pentru pielea şi argintul ei, pentru că nu te va deranja conţinutul. E încuiată şi eu nu ştiu s-o deschid.

Numai Dumnezeu ştie de câte ori încercasem, jucându-

mă cu cifrele lăcăţelului ca şi cum aş fi dat cu zarul, ca să descopăr ordinea lor. Uneori, în timpul călătoriei, stăteam cuibărit în culcuşul meu din măruntaiele corăbiei şi, pentru că închipuirea mea nu putea îngroşa pereţii de lemn dintre mine şi apa mării, dacă aş fi avut sculele trebuitoare, aş fi sfărâmat lăcăţelul numai ca să intru într-o altă lume care să mă facă s-o uit pe cea în care mă găseam.

După ce tata m-a învăţat să citesc, mi-am dat seama că lăcomia mea de a citi îi aducea multă mângâiere. O cucerise pe mama cu sonetele de dragoste ale lui Petrarca. Şi pentru că, fiind profesor, socotea că toate cunoştinţele unui om sunt la fel de preţioase ca bunurile lui, dragostea lui pentru cuvinte am moştenit-o şi eu. Dacă n-aş fi fost încă prea tânăr când a murit, cred că viaţa mea ar fi fost alta. Dar deşi i-ar fi fost ruşine acum de meseria, ca şi de trupul meu, îmi place să cred că l-ar mişca faptul că sunt în stare să citez multe argumente filosofice în adunările noastre carnale mai erudite.

— Şi ce zice acest Patracta?

— Vorbeşte despre frumuseţe şi dragoste.

— Ce zice despre ele?

— Păi, sunt sonete, poezii de dragoste. Dar, mă grăbesc eu să adaug, văzând parcă o uşoară încruntătură pe faţa

lui, este nu doar poet, ci şi filosof şi ne spune că dragostea trupească dintre bărbat şi femeie poate deveni o boală care le veştejeşte voinţa şi le ia minţile împingându-i în iad, în vreme ce dragostea de Dumnezeu transcende trupul şi slobozeşte sufletul pentru a-şi începe călătoria spre rai.

— Şi creştinii încuviinţează una ca asta?

— Da. Mă gândesc din nou la tata, pentru care Petrarca era aproape un sfânt. Deşi principiile lui sunt onorate mai degrabă prin încălcarea decât prin respectarea lor.

— Adică...?

— Adică e uşor de spus, dar greu de făcut.

Stă un moment să cugete.

— Dar eu cred că legile Domnului nu sunt menite să fie uşoare. Asta e povara şi încercarea. Pentru noi toţi.

Îmi place seriozitatea lui. Arată curiozitate, dar şi o anumită siguranţă. Cred că trebuie să fie neobişnuit pentru el. Să trăieşti şi totodată să nu trăieşti într-un oraş. Să fii păgân şi totodată să simţi că eşti înconjurat numai de păgâni. Să te socoteşti alesul Domnului, în vreme ce alţii socotesc că eşti un trimis al diavolului şi că viaţa ta este atât de otrăvitoare, încât trebuie să fii închis într-un ghetou după apusul soarelui şi chiar să-i plăteşti din banii

tăi pe soldaţii care îţi păzesc porţile. Ce fac ei aici toată noaptea? îşi petrec timpul rugându-se? Sau dansează, râd, spun poveşti şi îşi bagă sulele în găurile calde ale nevestelor lor, ca toţi ceilalţi? Ştiu atât de puţine despre ei, că, din partea mea, ar putea să fi venit din Indii. Şi poate că ei, despre noi... unii dintre noi...

Întinde mâna şi atinge cu degetele marginea de argint a cărţii, apoi lăcăţelul rotund, gravat. După o clipă, o trage spre el.

— Zici că şi pe dinăuntru e ornamentată?

— Cel care a făcut-o era cel mai mare tipograf şi gravor al Romei. Măiestria lui era vestită în tot oraşul.

— Şi lăcăţelul?

— Cred că a fost ideea ajutorului lui.

— Unul care lucra cu metale şi rotiţe?

— Da.

— Am mai văzut asemenea obiecte. Are aici înăuntru un mecanism prin care fiecare dintre aceste rotiţe cu cifre se depărtează unele de celelalte dacă sunt aliniate cum trebuie.

— Asta am bănuit şi eu. Dar n-am reuşit niciodată să le pun în ordine.

Îşi trage lampa mai aproape, îşi pune lentila la ochi şi

studiază lăcăţelul.

— Ce vezi?

— Nişte lucruri mici care au fost mărite, nişte goluri acolo unde nu erau înainte spaţii libere.

— în felul acesta îţi dai seama când e un obiect fals?

— Nu. În cazul nestematelor, îţi dai seama după felul în care trece lumina prin piatră. Nu există flacără în inima unei pietre care nu e adevărată. Îşi pune jos lentila. Te-ai minuna dacă ai vedea cât de diferit arată obiectele când pătrunzi în ele cu ochiul.

— Crezi că ai putea să-l deschizi?

— Poate. O să-neerc.

— îţi mulţumesc. Îi observ faţa în timp ce se apleacă asupra încuietorii. Pot să te-ntreb ceva?

Nu răspunde, dar ghicesc că ridicând uşor din umeri a încuviinţat.

— Ce-ai face dacă n-ar trebui să faci asta?

— Dacă n-aş face asta? Se opreşte. Dacă n-ar trebui să fac asta? Arată în jurul camerei de parcă ar vrea să-şi amintească unde se află. Clatină din cap. Dacă n-ar trebui să fac asta... M-aş urca pe o corabie şi m-aş duce acolo unde se găsesc cele mai splendide pietre şi aş scotoci în pământ ca să văd de unde vin şi cum s-au alcătuit.

— Şi pe urmă le-ai dezgropa de acolo şi le-ai vinde?

— Nu ştiu. (îmi dau seama că întrebarea îl miră.) o să-ţi spun după ce o să ajung acolo.

— Cât îţi trebuie ca să deschizi cartea?

— închid prăvălia la ultimul dangăt de clopot. Întoarce-te atunci.

Mă dau jos cu greu de pe scaunul înalt.

— Dacă desfaci încuietoarea, o să te uiţi la ce e înăuntru?

— Nu ştiu, spune el, întinzând mâna după lentilă. O să-ţi spun după ce o să izbândesc.

Afară, oraşul se schimbă. În vreme ce noi vorbeam despre legile Domnului şi despre tainele pământului, o pâclă rece se rostogolea dinspre mare, pătrunzând pe străduţe, alunecând peste apă, frecându-se de piatra rece. Pe măsură ce merg, strada se desface în urma mea, tenda albastră a prăvăliei dispare în câteva clipe. Oamenii umblă ca nălucile, glasurile li se desprind de trupuri; apar deodată şi tot aşa dispar din nou. Pâcla e atât de deasă, încât, după ce traversez Merceria, abia mai văd pe unde calc şi nu-mi dau seama dacă întunecimea e pricinuită de vremea rea sau dacă e începutul amurgului. Şerpuiesc pe străzile pe care le cunosc bine şi fără să le văd, şi ajung la

Campo dei Miracoli.

Deşi e un *campo* destul de mic, acum simţi de parcă intri în largul mării, nimic de jur împrejur şi orizontul e vârtos şi pustiu până departe, în Indii. Am aflat de ceţurile Veneţiei de la moşul de la fântână; mi-a spus poveşti înfricoşătoare despre pâcla care se lasă grea ca îndoiala, pentru ca oamenii să nu mai desluşească unde se sfârşeşte uscatul şi unde începe apa. În dimineaţa următoare, zice el, găseşti întotdeauna unul sau doi oameni cu conştiinţa încărcată plutind cu faţa-n jos pe un canal, la nicio sută de metri de casa lor. Poate că, trăind cu o conştiinţă încărcată de atâta timp, ea a devenit o parte din mine pentru că, deşi urăsc apa, tulburarea mea e pricinuită mai degrabă de emoţie decât de frică, întrucât această sălbăticie aproape că te însufleţeşte, ca şi cum fiecare pas pe care-l faci este o aventură.

Faţada de marmură verde-cenuşie a bisericii Santa Maria dei Miracoli se iveşte din întunecime ca o măreaţă statuie de gheaţă şi pâcla se roteşte astfel încât simt că eu stau locului şi clădirea se mişcă. Uşile de la mijloc sunt deschise, licărirea lumânărilor dinăuntru încălzeşte pâcla rece şi mă cheamă spre ea.

Preţ de o clipă, cât îi trec pragul, parcă aş fi tot în ceaţă,

în jurul meu, pardoseala şi pereţii sunt de marmură, iar lumina vineţie-cenuşie care se cerne prin ferestrele înalte e rece şi ceţoasă. Deşi trec pe lângă această biserică aproape zilnic în drum spre pieţe sau mai departe, n-am intrat niciodată. Printre pelerinii care vin la Veneţia umblă o vorbă cum că te ajunge moartea din urmă până vizitezi toate bisericile din oraş, şi eu sunt întotdeauna prea prins cu treburi ca să fiu curios, mai ales faţă de nişte capele prea mici din pricina meseriei. Dar acum, când lumea s-a oprit în jurul meu, am vreme să casc gura.

Clădirea asta are o prospeţime care se simte. Nu e vorba doar de curăţenia ei, ci de felul în care totul pare simplu aici, scurgerea timpului nu şi-a lăsat urma, ca în atâtea alte biserici: nu sunt morminte, nu se bate nimeni pentru rangul altarelor de familie. Pe tavanul boltit ca un butoi, icoanele sunt atât de strălucitoare încât aproape că simţi mirosul vopselei şi pe altarul din capăt – pe care şade o icoană a Maicii Domnului a Minunilor, aşteptând să fie dorată – paravanul de marmură are multe înfloriturі sculptate, ca dantela care îmbracă altarul. Statuile sfinţilor şi ale Fecioarei privesc în jos, în pace, spre vreo doisprezece oameni aşezaţi în strane. Poate că şi ei au ieşit din marea cenuşie căutând ceva solid de care să se

prindă, dar aerul străveziu şi tăcerea te fac să te simţi, dacă simţi ceva, rupt, ca şi cum aici nu e nici uscat nici apă, ci undeva între ele.

Mă aşez în spate şi mă uit cum biserica se umple pentru slujba de seară; congregaţia este tăcută şi solemnă, ca şi cum ar fi îngrozită de vreme. Sus, în balconul de deasupra uşilor, aud paşii călugăriţelor care vin înşiruite una după cealaltă de la mănăstirea din apropiere şi intră în biserică nevăzute, pe o pasarelă care leagă cele două clădiri. Dacă ciuleşti bine urechile, poţi desluşi vorbele schimbate când şi când de glasurile mai tinere, deşi, ca întotdeauna, ele vor rămâne ferite de ochii lumii în timpul slujbei.

La Draga nu trebuia să fie atât de tăioasă cu mine când a venit vorba de mănăstiri, pentru că nu sunt chiar atât de neştiutor. Chiar şi la Roma sunt vestite călugăriţele Veneţiei. În vreme ce orice oraş creştin îşi dăruieşte fetele lui Dumnezeu, şi nu unor soţi, ca să nu se ruineze dând zestre fiecăreia, Veneţia se laudă că are tot atâtea mirese ale lui Christos câte mirese de nobili. În felul acesta, statul pare imaculat şi familiile conducătoare rămân bogate. Totuşi nu prea mai e o taină faptul că armatele de recruţi arată mai puţină însufleţire decât cele de voluntari sau mercenari. La Roma, stăpâna plătea călugăriţe să-i

brodeze cearşafurile şi eu am petrecut multe ceasuri plăcute în mănăstiri, înghiontit şi împuns pe sub vestă de tinere călugăriţe în veşminte la modă, care chicoteau, curioase să afle dacă sunt adevărate zvonurile despre bărbaţii pitici, în vreme ce stăpâna făcea schimb de bârfe cu celelalte.

Deşi s-ar putea ca stăpânirea Veneţiei să fie mai aplecată spre virtute, purtările tinerelor de pretutindeni nu se prea deosebesc atunci când apare plictiseala încarcerării nedorite. Sunt încredinţat de asta, pentru că face parte din îndatoririle mele; trebuie să înţeleg căile prin care dorinţa biruie legile Domnului şi faptul că, deşi bărbaţii sunt poate cei care le încalcă mai des, nici femeile nu sunt ca stânca în faţa păcatului, nici măcar cele făgăduite lui Dumnezeu. Într-adevăr, ţinând seama cât de multe ştiu despre puterea patimii omeneşti, aş cuteza să spun că dacă aş trăi ca om sărac în Germania, avându-l predicator pe Luther, de bună seamă că aş socoti ditirambele lui împotriva celibatului clerului drept o dovadă de bun-simţ, şi nu de erezie. Ceea ce mă duce din nou cu gândul la Petrarca şi la faptul că îndemnurile lui de a ne depărta de dragostea trupească pentru a ne apropia de cea sufletească se potriveau mai bine cu vârsta lui

decât cu cea a tânărului poet ameţit care scria sonete de dragoste pătimaşă unei femei pe nume Laura, care, dacă e să daţi crezare felului în care o zugrăvea el, era la fel de frumoasă ca stăpâna. Deşi ea se purta cu mai multă modestie.

Aştept până începe slujba, apoi mă strecor afară. De aici nu se aude clopotul de la Marangona şi pe ceaţa asta îmi va lua ceva timp până să ajung înapoi în ghetou.

Vremea rea a adus frigul şi merg repede ca să nu mă apuce deznădejdea şi să-mi ţin sângele în mişcare. Parcă m-aş mişca printr-o pătură şi simt cum mă macină neliniştea. Dacă a izbutit, şi cartea este la fel de frumoasă pe dinăuntru cum este pe dinafară, voi găsi fără îndoială un colecţionar care s-o cumpere, dacă nu cu preţul unui rubin, măcar cu atât cu cât să pot tocmai un gondolier câteva zile. Dacă nu... Dacă nu, nici nu vreau să mă gândesc acum.

Evreul stă în uşa prăvăliei, privind în întunecime de parcă ar aştepta.

— îmi cer iertare, spun eu. Ceaţa e deasă şi îţi ia mult să găseşti drumul.

Credeam că o să mă lase să intru, dar nu se urneşte şi faţa lui e cenuşie ca pâcla.

— Am întârziat. Trebuie să închid numaidecât.

— Ai descuiat-o?

Se uită la mine, dar tot nu-i văd ochii. Ia de pe o masă un pachet învelit în pânză.

— Am scris cifrele de pe încuietoare pe o bucată de hârtie care e înăuntru, spune el, întinzându-mi-l şi uitându-se în jur de parcă n-ar vrea să fie văzut cu mine.

— Mulţumesc. Cât face? Adică...

— Nu mai poţi veni aici. Glasul lui e furios. Înţelegi?

— De ce? Ce s-a întâmplat?

— Legea ne opreşte să ne îndeletnicim de cărţile creştinilor.

— Ştiu, spun eu, dar...

— Să nu mai vii aici. Nu mai fac negoţ cu tine.

Dă să închidă uşa. Dau să-l opresc mâna, dar e mai puternic decât mine.

— Prăvălia mea e închisă pentru tine.

Şi îmi trânteşte uşa-n nas.

Rămân acolo, roşu la faţă de furie. Lovesc în lemnul uşii. Al naibii evreu! Cu ce drept îmi spune el mie ce să nu fac? Dar adevărul este că furia lui m-a tulburat. Mă chinui să desfac pachetul. Din pânză se desprinde o bucată de hârtie care zboară în şanţ. O apuc şi încerc să desluşesc pe

întuneric. Sunt scrise patru cifre: 1 5 2 6? Da, 1526,1526. Le-am învăţat. Mototolesc hârtia şi o îndes în vestă. Dar n-am cum să deschid cartea aici, acum.

Pe vremea asta cumplită îmi va lua mult până voi ajunge acasă. Ies din ghetou înainte de a se închide porţile şi străbat drumul înapoi până la marginea celui mai apropiat *campo.* În stânga este un mic pod din piatră reconstruit de curând. Tot nu-l văd, dar ştiu că e acolo. Într-un colţ e un felinar, unul nou, potrivit cu noul pod, care este mândria comunităţii şi este aprins în fiecare seară la lăsarea amurgului. Pe vreme bună luminează *fondamenta* pe amândouă părţile. Când ajung la jumătatea podului îi desluşesc lumina firavă, dar dacă o să stau dedesubt o să pot măcar să aranjez cifrele în ordine. Încă am degetele ţepene de frig şi de aceea mi-e greu să învârtesc rotiţele. 1.5.2.6.

Aud un clinchet şi, în vreme ce încuietoarea se desface, mă gândesc că dacă citeşti laolaltă cifrele ele nu alcătuiesc doar un şir, ci şi o dată şi mă întreb ce s-a întâmplat în anul acela ca să-l facă pe Ascanio să-l aleagă drept cifru.

Şi în clipa în care scot lăcăţelul şi deschid cartea, ştiu ce este.

Capitolul 14

De bună seamă că le mai văzusem. Erau puţini în meseria noastră care să nu fi aruncat măcar o privire asupra lor, deşi n-am avut niciodată o copie, pentru că treceau imediat dintr-o mână într-alta la preţuri pentru bogătaşi şi, când s-a dat legea, au dispărut iute, ca gândacii sub un bolovan. Cenzorul papei, cardinalul Giberti, şi oamenii lui au făcut o treabă bună. Se zvonea că le puseseră pe foc în curtea Vaticanului, aşa cum Savonarola arsese măsuţele de toaletă din Florenţa cu ani în urmă. După numai un an, era cu neputinţă să găseşti măcar o copie în oraş. Sau cel puţin, din câte ştiu eu.

Mai târziu s-au făcut copii grosolane gravate în lemn care subţiaseră atât de mult liniile trase de peniţa lui Giulio şi amestecaseră umbrele în aşa hal, încât cu greu mai desluşeai ce era acolo. Gravurile dintâi erau limpezi ca lumina dimineţii, pentru că Marcantonio Raimondi era vestit la Roma pentru mâna sigură cu care incrusta linii în alamă. Dacă el era cel mai bun gravor al oraşului, Giulio Romano era fără îndoială cel mai bun desenator al său, căci, deşi îi lipseau farmecul şi uşurinţa maestrului său, Rafael, înţelegea trupul omenesc atât de bine, de parcă ar

fi cercetat fiecare muşchi de sub piele şi felul în care şi-a aşezat personajele era o mărturie a poftei noastre pentru spectacolul imaginilor, dar şi a destoiniciei şi plăcerii cu care răsucea şi cerceta forma umană.

Se cuvine să amintim însă că înainte de apariţia acestor gravuri, romanii nu erau nicidecum neştiutori în zugrăvirea artistică a desfrâului. În casele mai bogate, puteai vedea nenumărate nimfe durdulii hăituite de satiri sau Lede gata să leşine, vrăjite de bătăile aripilor lebedei în care s-a prefăcut Zeus şi se zvoneşte că în palatul Chigi era chiar şi o statuie a unui satir într-o zvâcnire priapică în faţa unui tânăr. Cât despre femei, ei bine, oricine gustă asemenea lucruri poate găsi Venere despuiate, cercetându-şi sfioase desăvârşirea în oglinjoare ţinute la distanţă, fără a-şi da seama că sunt privite de multe perechi de ochi. Şi totuşi, dorinţa pe care o stârneau o fi ea modernă, dar subiectul era aproape clasic, goliciunea lor fiind astfel înveşmântată, încât să te ducă cu gândul la mituri, pentru a fi apreciată numai de cei cultivaţi. Şi, oricât de fără perdea era reprezentarea, se lăsa întotdeauna şi ceva pentru închipuirea privitorului. Sfârşitul, punctul culminant, coitul lipseau.

Până la Giulio Romano.

Bietul meu evreu cu ochi trişti! Oare cât i-a trebuit ca să înţeleagă? O fi deschis cartea la jumătate sau avusese grijă să înceapă cu pagina de titlu? Nu e nici urmă de Petrarca în ea, deşi pesemne el nu şi-a dat seama de la prima pagină. Un titlu scurt: un singur cuvânt: *Poziţiile.* Poate se gândise că totuşi e vorba de filosofie sau chiar de un tratat teologic. Şi pe urmă, curiozitatea stârnită de discuţia noastră îl îndemnase fără îndoială să dea pagina. Dar următoarea? Şi următoarea?

Poziţiile: şaisprezece gravuri cu şaisprezece perechi, care arată şaisprezece poziţii de împreunare. În ceaţa lăsată nu desluşesc amănuntele, dar în vreme ce dau paginile, mintea mea adaugă ceea ce nu văd ochii. Atât de mare e puterea acestor gravuri! Odată ce le-ai văzut, nu le mai poţi uita. Fiecare era limpede, vioaie, chiar acrobatică. Aşezate printre simboluri oarecum clasice – o coloană neobişnuită şi o draperie care flutură – aceste trupuri din zilele noastre erau prinse în încleştarea dragostei. În unele gravuri perechile se încolăceau pe paturi; într-una o femeie era rezemată de perne pe pardoseală, cu dosul ridicat, într-alta se pogora peste bărbat, de parcă se aşeza pe un scaun; sau un bărbat învârtea o femeie în jurul camerei, înfiptă în mătărânga lui. Figurine cu trupuri de zei

şi zeiţe şi cu minţi de târfe, bărbaţi ţanţoşi şi unduitori, femei cu carnea revărsată catifelat. Şi toţi înamorâţi, înrobiţi de patimă.

Simt din nou furia turbată a evreului împotriva mea. Ce am citit în ochii lui? Scârbă înveninată de aţâţare? Scandaloasa aţâţare. N-ar fi singurul. Cei mai mulţi bărbaţi, după ce încep să se uite, nu se pot opri, deşi am întâlnit câteva suflete gingaşe care, după ce terminau, se grăbeau să tragă linia între poftele ce le simţeau şi scârbă de sine.

Cei care cunoşteau opera lui Giulio Romano nu erau defel miraţi. Toată lumea îi cunoştea plăcerea pentru actul în sine, dar şi pentru zugrăvirea lui. Chiar şi papa Clement al VII-lea, care era unul dintre cei mai de seamă patroni ai săi. Ca membru al familiei Medici, Clement se trăgea dintr-un nobil şir de strămoşi dedaţi plăcerilor trupului: unchiul lui, Lorenzo Magnificul, scrisese un sonet neruşinat despre virtuţile sodomiei în căsnicie, iar papei însuşi îi făcea plăcere să încurajeze arta la fel de mult ca orice prelat. Deşi umbla vorba, care s-a răspândit ca focul prin Roma după ce au apărut gravurile, că Giulio ar fi desenat mai întâi perechile chiar pe zidurile Vaticanului fiindcă nu-i fuseseră plătite operele pe care le isprăvise deja.

Totuşi, deşi Clement o fi fost nemulţumit să descopere nişte desene atât de fără perdea împodobindu-i salonul, de bună seamă nu se aştepta să se trezească într-o bună dimineaţă şi să găsească gravurile lui Marcantonio umblând din mână în mână – la un preţ mic – prin societatea romană. Aici intrând fireşte şi cei mai de seamă membri ai Curiei. Luni de zile nimeni n-a mai vorbit decât despre asta. Pentru meseria noastră gravurile au fost mană cerească. Stăpâna nu-şi mai încăpea în piele de bucurie, încercând să le recunoască pe celelalte curtezane după o brăţară uitată pe o încheietură sau după buclele de Meduză ale unei anumite pieptănături. Clienţii veneau cu copii ascunse sub pelerină: bărbaţi cărora le plăcea să-şi închipuie o poziţie înainte de a trece la treabă, bărbaţi sfioşi care îşi doreau de mult ceea ce nu îndrăzniseră să numească. Aceleaşi gravuri care înfierbântau minţile tinerilor erau folosite să întoarcă tinereţea în mădularele bătrânilor. O vreme a părut că aproape toată societatea romană, de la laici la clerici, avea de lucru în pat.

Dar taman când scandalul se încinsese mai bine, erau unii, ca mine, care urmăreau şi trebile politice, nu doar plăcerile, şi care ştiau că ne îndreptam spre prăpastie. Ca să-i dăm crezare lui Giberti, cenzorul cu faţă acră al papei,

erau vremuri primejdioase. Jumătate din Germania era sfâşiată de răzmeriţe şi erezii şi tiparniţele lor lucrau zi şi noapte, scoţând imagini ale Romei închipuite de ei, care-l înfăţişau pe sfântul nostru papă în chip de antihrist şi pe târfa diavolului domnind asupra cetăţii Sodoma. Nu era bine ca Sanctitatea Sa să fie văzut că face o propagandă care să rivalizeze cu a lor.

De aceea, prin mijlocirea lui Giberti, mâna papală s-a făcut pumn. Şi a strâns tare. Giulio a fugit imediat la Mantova, unde avea un protector mai bogat şi mai puţin pătat, în vreme ce Marcantonio şi ajutorul lui s-au pomenit în temniţa Vaticanului, iar toate copiile gravurilor au fost confiscate şi plăcile lor au fost nimicite.

Sau aşa am crezut noi, toţi.

Dar acum, în vreme ce stau aici la marginea podului învăluit în ceaţă, ţinând în mâini cartea deschisă, nu mai ştiu ce să cred. Fără îndoială, s-ar putea să mai fi rămas o ultimă copie ascunsă undeva în atelier, sub acoperământul nevinovat al unui volum al lui Petrarca. Deşi ar fi fost o şiretenie nepotrivită cu priceperea negustorească a lui Marcantonio cel cu picioarele pe pământ, te puteai aştepta la un asemenea şiretlic din partea ajutorului său, mai ales dacă ţineai seama că îşi punea la cale viitorul departe de

maestrul lui.

Dar nici asta nu lămureşte pe de-a-ntregul faptul de mirare că ţin acum în mâini această carte.

Pentru că această copie a *Poziţiilor* nu este alcătuită numai din gravuri.

Are şi vorbe.

Stihurile *Sonete fără perdea,* cum erau ele cunoscute – nu erau nici de noi. Însuşi blestemul nostru, Pietro Aretino, le scrisese după scandal, în sprijinul vechiului lui prieten Marcantonio şi pentru a-i da cu tifla şi mai vechiului lui duşman Giberti. Adăugându-şi vâna de dramaturg la harul lui de a pune pe hârtie limba vorbită de popor, Aretino compusese fiecare sonet ca pe o discuţie între bărbatul şi femeia fiecărei perechi, un dialog al desfrâului pentru fiecare poziţie, scris într-un limbaj care preamărea mătărângi şi fofoloance, cocoşei şi funduri; cu gura plină de vorbe zemoase care proslăveau cărnurile bogate în călătoria lor de la Dumnezeu la nebunia păcatului. Preamărire, blestemăţie şi sfruntare. Aretino în lumina cea mai proastă şi cea mai bună. Totul era acolo.

Nu i-a luat mult cine ştie cărui tipograf mărunt să scoată nişte gravuri mai proaste, în lemn, care să le însoţească,

ajungând astfel să fie hăituit prin oraş până la cel mai apropiat rug. Cât despre Aretino, ei bine, Giberti a trecut altcuiva sabia răzbunării. După o altă bătălie publică a cuvintelor, poetul s-a pomenit înjunghiat într-o uliţă dosnică, se pare de către amantul respins al uneia dintre cuceririle lui, un bărbat despre care toţi ştiau că avea nevoie de bani. Cu gâtul împodobit de o rană sângerie şi cu mâna cu care scria ciumpăvită, Aretino a părăsit pentru totdeauna Roma. Câteva copii ale cărţii neruşinate au rămas ascunse undeva sau au fost scoase pe furiş din oraş, dar ele erau atât de grosolane, încât nu făceau niciun bine nici gravurilor şi nici cuvintelor.

Dar adevăratul triumvirat al imaginaţiei erotice a Romei – însufleţirea lui Giulio incrustată cu măiestria lui Marcantonio şi trezită la viaţă de limba scârbavnică a lui Aretino – n-a dăinuit pentru viitorime.

În afară de ceea ce ţin eu acum în mâini: un delicios păcat aşezat alături de gravuri de mâinile dibace ale lui Ascanio, iar pe cealaltă pagină sonetele care le însoţesc, tipărite cu litere ornate, cu înfloriturі. O carte care ar putea pune lumea pe jar, închisă în legătura de piele moale a sonetelor lui Petrarca.

Capitolul 15

— Ah, Bucino! Corabia noastră se întoarce acasă din Indii. Eşti un Marco Polo al piticilor! Veneţia ar trebui să-ţi înalţe o statuie. Priveşte, rogu-te! Fiecare linie e atât de pură, atât de desăvârşită! Vezi? Se desluşeşte fiecare fir de păr de pe capul Lorenzinei. Deşi de aici coapsele ei par cât ale unui taur. Dar e adevărat că Giulio ne-a zugrăvit întotdeauna trupurile mai grase decât ale bărbaţilor. Nici când mâneam tot timpul nu eram îndeajuns de voluptuoasă pentru gustul lui. E foarte bine că sunt puţine poziţii în care femeia e deasupra. Pentru că altminteri i-ar fi vătămat pe bărbaţi.

Ochii ei strălucesc ca nişte smaralde lustruite şi se simte bucuria şi râsul care clocotesc în ea. Nu cred că stăpâna ar fi mai mulţumită nici dacă dogele însuşi s-ar fi arătat doritor să fie patronul ei în clipa aceea, acolo.

— O, Doamne! Ţi-l aminteşti pe acesta? „Nu sunt Marte, sunt Ercole Rangone şi te fut, Angela Grega, şi, dacă aş avea lăuta cu mine, ţi-aş cânta, în vremea asta, un cântec”. Doamne, aici e mai multă poezie decât i-a ieşit vreodată pe gură când era onorabil. Şi acum vorbeşte Lorenzina... Ascultă: „Dă-mi limba ta şi propteşte-ţi tălpile

de perete, încleştează-mi coapsele şi ţine-mă strâns... într-o bună zi o să-ţi implânt mădularul în curul meu şi te încredinţez că o să iasă întreg”. Închipuie-ţi-o pe Lorenzina spunând asta! Ţii minte delicata şi sfioasa privire pe care ţi-o strecura când o întâlneai pe străzi? Poate că până la urmă era adevărat că avea dinţi acolo jos. Deşi mă îndoiesc. Aretino e un mare mincinos. Zău că da. Se laudă că le dă glas femeilor şi pe urmă nu ne lasă să spunem decât vorbele pe care vor bărbaţii să le audă. Spune mereu că tot ce scrie el e adevărat, dar îţi dau cuvântul meu, aici e la fel de multă plăsmuire ca în orice poem curtean de dragoste.

— Cum adică? Vrei să spui că în pat curtezanele vorbesc de fapt ca nevestele? întreb eu. Ce amăgire! N-o să-mi mai pun bani deoparte din simbrie.

— Ah, Bucino! Nu mai fi atât de modest! Bag mâna-n foc că poţi îndupleca o nevastă să vorbească puţin mai deocheat. Îmi amintesc cum se uitau la tine matroanele romane în piaţă. Erau taaare curioase! Cum? Crezi că n-am văzut? E treaba mea să bag de seamă asemenea lucruri... Deosebirile. Noutăţile. Plăcerea noutăţii. Să iei din altă parte ceea ce nu poţi avea acasă. Asta vrem toţi. O ştii la fel de bine ca mine. Priveşte-le! Nu-i de mirare că

bărbaţii nu se mai săturau de ele. Mă îndoiesc că cineva din afara bisericii a văzut vreodată atâta sodomie. Ha! Bietul Giberti! Am făcut să-i încolţească-n suflet groaza de diavol, nu-i aşa?

Şi zău că are dreptate. Atâta vreme cât aceste gravuri păreau să stăpânească Roma, ceea ce alţii socoteau a fi păcat, noi, păcătoşii, ziceam că-i meserie cinstită. Le dădeam oamenilor ce doreau la un preţ bun. Şi am tras foloase frumuşele din asta.

— Deci, ia, spune, Bucino, cum să facem să vindem această comoară? Să încercăm să găsim un cardinal veneţian? Ştiu că scumpul meu cardinal din Roma şi-ar fi dat aproape toate obiectele de artă ca să aibă cartea asta în colecţia lui.

— Un cardinal? Nu cred, spun eu. Mai toţi sunt oameni de stat înainte de a fi cardinali şi sunt cu mult mai scârboşi decât cei din Roma.

— Atunci cui o să i-o vindem?

Mi-am pus şi eu aceeaşi întrebare din clipa când am deschis cartea pe pod, în ceaţă. Pentru că, deşi vânzarea ei este fără îndoială plină de făgăduieli, este pândită şi de primejdie. De îndată ce o carte ca asta apare pe piaţă, cel care o

vinde va deveni la fel de ticălos ca şi cel care o cumpără. Ca să nu mai spunem nimic despre cei care au alcătuit-o.

— Nu ai nicio îndoială că vrem să ne scăpăm de ea? întreb eu calm.

— Mai încape vorbă!... Adică, dacă eram acum pe picioarele noastre, aş ţine-o sub pernă; cu cartea asta în iatac, aş ajunge cea mai căutată târfă din toată creştinătatea. Râde. Dar nu suntem pe picioarele noastre, Bucino, şi, dacă vom primi un preţ bun, vom avea o mică avere.

— Şi după ce iese din mâinile noastre, ce se va întâmpla? Vestea despre ea se va răspândi ca focul prin grinzile acoperişului. Chiar şi în lipsa plăcilor sunt atâţia tipografi în oraşul ăsta că în câteva zile vor ieşi o mulţime de copii proaste, la fel ca la Roma. Până la urmă se va întoarce împotriva noastră. Aşa se întâmplă întotdeauna cu asemenea lucruri şi, deşi faima aduce bani, faima proastă e primejdioasă.

— Aşa este. Dar în clipa asta, mai bine faimă proastă decât deloc.

— Poate, dar ce se va-ntâmpla cu ceilalţi? Giulio este la

adăpost la Mantova, Marcantonio e deja cu un picior în groapă în Bologna, dar Aretino acum se dă veneţian şi arde de dorinţa de a-şi face loc în cărţile bune ale stăpânirii. Darea în vileag a numelui lui dimpreună cu cele mai neruşinate sonete din lume în această clipă de cumpănă nu-i va atrage dragostea protectorilor şi a celor care fac legile.

Fiammetta ridică din umeri.

— Dar toată lumea ştie că el le-a scris şi că-i un depravat.

— Poate. Dar nici măcar el nu se cacă în saloanele patronilor lui. Gândeşte-te bine, Fiammetta. Veneţia se făleşte că e mai virtuoasă decât Roma. Aici sunt mai multe oprelişti, mănăstirile sunt mai aspre şi dogele este atât de cinstit, încât îşi trimite propria fiică acasă când poartă o rochie mai bogată decât îngăduie legea. De cum va apărea cartea, Aretino ar putea stărui că ţintea numai destrăbălarea Romei, dar adevărul este că ea va învârtoşa mătărângile bărbaţilor din orice oraş. Până şi bărbaţii de stat vor fi stârniţi pe dată şi vor fi siliţi să nimicească lucrarea pentru binele poporului. Iar odată cu distrugerea lor, se va nărui şi nădejdea lui Aretino de a se pune la adăpost sub aripa unui protector.

Stăpâna rămâne tăcută pe moment.

— Nu-i datorăm nimic. Ştii la fel de bine ca mine că el ni i-a trimis pe cap pe mitocanii aceia.

— E adevărat, spun eu. Deşi nu cred că vrea să te ruineze. Mai degrabă încearcă să te aducă la el.

— Pentru că vrea să câştige jocul. Întotdeauna i-a plăcut.

— Şi ce-i cu asta? Acum vrei să-l vezi pierzând?

— Eu... da... ba nu... Oftează teatral. Of... nu ştiu.

Am urmărit-o jucând atâta timp rolul târfei şirete, încât uit uneori că este încă o femeie tânără. Se încruntă şi oftează din nou.

— S-a purtat urât cu mine, Bucino. Nu te-ai înfuriat niciodată pe cineva care te-a făcut să suferi?

— Ba am dat în clocot, spun eu amintindu-mi faţa înfumurată a unui anumit bărbat pe când mă prezintă unei tinere triste. Doamne, nu m-am mai gândit la el de atâta vreme! Şi n-o să mă gândesc acum. Dar, urmez eu, dacă acelaşi om ar veni la mine cu o pungă dolofană, nu l-aş mai lăsa să-mi scape. Vreau să spun că acum, când are atâta trecere, avem mai degrabă pricini să ni-l facem prieten decât duşman.

Ea zâmbeşte a zeflemea văzând că iau seama la sfatul

ei de odinioară.

— Da, ştiu... o curtezană trebuie să pună meseria deasupra simţămintelor! Ah, de câte ori nu m-a cicălit mama cu asemenea vorbe? îţi spun eu, Bucino, aş putea să scriu o carte despre tagma asta. Cu costuri şi foloase. Pentru că uneori, este la fel de greu ca orice lucru pe care i l-ai cere unui bărbat.

— Ştiu, spun eu. Stau de atâta vreme în preajma ta şi înţeleg foarte bine.

— Dar... Acum, vocea ei este puternică, de parcă ar declama în faţa lumii. Tot mai bine decât orice altceva ne-ar fi oferit viaţa. Deci, ce înţelegem din asta? Nu ne dă mâna să ni-l facem duşman pe Aretino. Ceea ce înseamnă că nu ne dă mâna să vindem cartea. Ceea ce înseamnă că avem un obiect nepreţuit, pe care nu ne putem îngădui să-l păstrăm pentru că suntem săraci ca nişte călugăriţe dominicane – mă rog, ca puţinele dintre ele care se supun legilor bisericeşti. Aşa că, n-avem ce face, trebuie să devin târfă de gondolă.

Mă uit la ea şi mă gândesc că e atât de frumoasă când se însufleţeşte. De bună seamă, mai degrabă felul în care oamenii fac faţă greutăţilor decât reuşitei îi deosebeşte. Jur că mai bine trăiesc cu ea, aşa săracă, decât cu oricine

altcineva bogat. Încă şi mai bine ar fi să nu trebuiască să aleg.

— Ce-ar fi să nu ni-l facem duşman pe Aretino, să păstrăm cartea, să uităm de gondolă şi totuşi să ne îmbogăţim?

Ea îmi aruncă o privire pătrunzătoare.

— Spune-mi cum.

Până la urmă, mă duc singur. Trebuie s-o înduplec, pentru că amândoi ştim că şi-ar putea juca bine rolul, dar va avea curând propriul ei spectacol dacă izbutim şi dacă e să se lase cu gâlceavă, mai bine să rămână între el şi mine.

Îmi aleg cu grijă momentul, mă dichisesc, mă dau cu apă de lavandă şi îmi pun vesta şi pantalonii noi ca să arăt ca un egal, nu ca unul care vine să ceară ceva. Mănânc bine ca să fiu sigur că n-o să-mi ghiorţăie maţele şi mă sui într-o barcă, pe care o plătesc să aştepte, ca, dacă el se uită pe fereastră, să vadă că nu m-a mânat deznădejdea. Şi, deşi apa mă sperie, e mai bine aşa decât să ajung cu picioarele tremurând, ceea ce mi se întâmplă întotdeauna după ce merg prea repede sau prea mult.

E o dimineaţă senină, cu un soare mângâietor de primăvară care face Canale Grande să licărească şi

ultramarinul şi aurul de pe Ea dȝOro să scânteieze, de parcă ar fi intrarea în rai şi chiar îţi vine să crezi că aşa este, după numărul de vizitatori şi pelerini care se leagănă în micile bărci din mijlocul canalului ce se cască spre ea. Casa lui Aretino, despre care ştiu deja că a închiriat-o de la un anume episcop

Bollani, se înalţă pe aceeaşi parte a canalului spre est, aproape de vacarmul din Rialto. Este o clădire grandioasă – una pentru care stăpâna şi-ar mai dărui o dată fecioria –, dar aici nu cască nimeni ochii; apa e prea înţesată de bărci ale negustorilor care răcnesc croindu-şi drum spre ţărm, încărcate cu legume şi carne pentru pieţe.

Casă, deşi mare, e dărăpănată, ornamentele ei sunt mâncate de apa sărată şi de vânt şi uşa dinspre canal este atât de înfricoşătoare, încât pare mai degrabă intrarea într-o temniţă, iar nu într-o casă.

Barcagiul îşi croieşte drum spre chei, făcând schimb de înjurături cu cei care îi stau în cale sau îi zgârie vopseaua bărcii. Apa e atât de vălurită din pricina înghesuielii, încât distanţa dintre marginea bărcii şi ţărm se măreşte tot mai mult, iar picioarele mele sunt prea scurte ca să pot sări fără să-mi dea barcagiul un ghiont puternic care mă face să zbor pe pontonul de lemn cu capul înainte, stârnind

hohote de râs cincizeci de metri împrejurul meu. În timp ce mă adun de jos, privesc spre fereastra de la balcon, dar acolo nu e niciun martor al umilinţei mele. Mă închipui stând acolo, sus: Doamne, ce privelişte mi s-ar aşterne dinaintea ochilor! Veneţia întinsă la picioarele mele, de parcă mi-ar aduce ofrandă minunăţiile oraşului.

Mă ridic şi intru. Scara de piatră de la intrare este sfărâmicioasă şi recunosc mirosul de urină pe lângă cel de apă puturoasă; se pare că şi bogătaşii ajung împleticindu-se acasă, beţi şi nesimţiţi.

Privelişte arată mai bine când cotesc spre catul de deasupra şi o tânără nurlie cu obraji dolofani şi sâni şi mai dolofani iese să mă întâmpine pe palierul luminat de soare. Văd uimirea pe faţa ei când dă cu ochii de mine. Ivindu-mă din întuneric, semăn pesemne cu un duh rău care a venit să sugă tinereţea şi virtutea din sfârcurile ei. Ah, auziţi ce spun? La primul semn de trai bun cad numaidecât pradă ispitei. Ţinând seama de faima lui Aretino, dacă aş mai avea un strop de tinereţe, orice virtute s-ar fi spulberat de mult.

— Scumpă doamnă, spun eu, înclinându-mă – ceea ce le face întotdeauna să râdă, pentru că am picioarele prea mici pentru asta. Vă rog să nu vă speriaţi. Sunt una dintre

vietăţile mai mici ale Domnului, dar mă bucur de milostenia Sa şi, după cum vedeţi, am o alcătuire desăvârşită. Mă rog, aproape desăvârşită. Şi am venit să vorbesc cu stăpânul vostru.

Îi ia ceva să-şi stăpânească chicotelile.

— A! Cine să-i spun că sunteţi?

— Piticul unei curtezane romane.

Chicoteşte din nou, apoi dispare pe coridor. Mă uit după ea. E de bună seamă o comoară la casa omului, dar mai degrabă izvor de mângâieri decât de inspiraţie.

Aretino îmi iese în întâmpinare. E îmbrăcat de casă, cu cămaşa pe jumătate ieşită din pantaloni, cu barba şi părul în neorânduială şi cu pete de cerneală pe mâna stângă. Acum, că îl văd pentru prima oară fără haină, bag de seamă că mâna dreaptă îi atârnă moale lângă trup.

— Prietene maimuţoi! Mă bate uşor pe piept. Noi suntem bărbaţi – sau cel puţin aşa ne prefacem unul faţă de celălalt. Ce plăcere să te văd! Scriam ceva, dar o să mă opresc. Mai ales dacă-mi aduci veşti de la stăpâna ta cu limbă ascuţită. Hai, intră.

Îl urmez *împortego,* sala mare care serveşte şi de hol din *piano nobile* al tuturor caselor grandioase din Veneţia şi care se întinde din spatele casei până la faţadă şi se

deschide spre canal. Am învăţat de mult să-mi înăbuş pizma, pentru că este păcatul cel mai păgubos, pe lângă trândăvie, dar acum râca mi se adună în gură ca fierea şi aproape că mi-e greaţă s-o înghit. Nu pentru că încăperea e bogată. Nu este. Ornamentele sunt modeste: două tapiserii zdrenţuite, blazoane şi arme, câteva scrinuri şi fotolii şi două candelabre ruginite; gusturi învechite, modă de mult apusă. Nu. Nu bogăţia mă înnebuneşte, ci lumina. Încăperea este însufleţită de lumină, de splendide valuri aurii care năvălesc prin ferestrele dinspre canal, scăldând pereţii şi tavanul poleit şi reflectându-se de pe o pardoseală de *terrazzo,* un mozaic alcătuit din mii de bucăţele de piatră lustruită. Noi trăim de atâta timp într-o lume subpământeană din piatră întunecată şi apă îngheţată, încât mă simt ca un şobolan de canal ieşit la soare. Respir adânc, umplându-mi plămânii cu această minunăţie. Ah, dacă ne-am găsi şi noi un asemenea loc, jur că n-o să mă mai văicăresc.

— Îţi place? Face Roma de ruşine, nu? Numai ce-a dat Domnul – aer, lumină şi piatră. Cu puţin ajutor de la mintea omului. Asta e Veneţia, prietene. Raiul pe pământ. Cum de am putut trăi până acum altundeva? Din păcate, e prea devreme pentru masă, dar mi s-a făgăduit nişte peşte

bun pentru mai târziu. Îţi pot oferi fructe şi vin. Anfrosina! strigă el, deşi nu se osteneşte să aştepte răspunsul ei. Adu coşul cu poame de iarnă pe care ni l-a trimis contele Manfredo de la ţară. Şi o sticlă din vinul lui Signor Girolamo.

Fata apare în uşă, cu ochii încă plini de făptura mea.

— Şi nişte pahare de cristal potrivite, ai grijă, pentru că oaspetele meu este – după cum spunea Platon despre Socrate – un bărbat scund, urât, dar foarte înţelept.

Anfrosina, care ştie despre Socrate şi Platon cât ştie şi despre mine, chicoteşte din nou şi iese.

— Ai picat la vreme, Bucino. În ţară e mare cerere de scrieri despre nenorocirea de la Roma. Dacă publicul ar fi îndestulător, i-ar putea face pe împărat şi pe papa să se ruşineze şi să-l împingă pe primul să se poarte mai bine, iar pe al doilea să fie mai cuvios, pentru că amândoi sunt la fel de îndărătnici. De aceea, adun povestiri pe care la voi ţese într-o tapiserie a suferinţei: ţelul meu este să dau viaţă uriaşei serbări a morţii, în care, pe lângă romanii de rând, Curia, preoţii şi călugăriţele au fost cel mai crunt loviţi. Zâmbeşte amintindu-şi vorbele mele. Vezi? Data viitoare când oamenii vor spune că Pietro Aretino e un mincinos să le aduci aminte că el nu schimbă nici măcar o

vorbă. Aşa că deapănă-mi cât mai multe fire de amintiri din căpăţâna aia a ta. Care este, de pildă, locul Fiammettei în istoria asta? Căci îmi dau seama că povestea ei a fost cu totul neobişnuită.

O curtezană care i-a întâmpinat pe invadatori şi apoi şi-a pierdut părul şi minţile când a înfruntat un grup de eretici hrăpăreţi. El ar fi putut născoci de bună seamă o asemenea poveste, deşi spusă de el ar fi ajuns şi mai îngrozitoare.

— Nu eu trebuie să spun povestea. Dacă vrei s-o afli, întreab-o pe ea.

— Vai, nu vrea să-mi vorbească. Încă e supărată pe mine. Ah, furia unei femei! E ca lava vulcanului, nu poate fi oprită şi tine o veşnicie până se răceşte. Ar trebui s-o sfătuieşti de bine, Bucino. Pe tine te ascultă. Ar face bine să îngropăm o dată pentru totdeauna securea. Acum suntem amândoi în pribegie şi, deşi Veneţia are şi ea femei frumoase, puţine au agerimea şi inteligenţa ei. Şi, crede-mă, aici e un loc numai bun pentru un trai bogat, libertate, onoare, prosperitate...

— Am auzit că asta spui prin tot oraşul. Pesemne scoţi bani frumoşi din linguşelile aduse Veneţiei.

— Ha! încă nu, deşi trag nădejde că dogele îşi va

întoarce faţa către mine. E foarte dornic să-şi vadă oraşul preamărit în vorbe tipărite.

Nurlia Anfrosina vine cu fructe şi vin, le aşază frumos pe masă, ca la un ospăţ, şi este răsplătită cu o mângâiere pe fund. Mă gândesc că pesemne te plictiseşti de ea după o vreme. Deşi mă gândesc că e plăcut s-o ai în preajmă. Mi-o alung din minte, pentru că nu e bine să amesteci negustoria cu plăcerea.

Mă îmbie să mă servesc.

— Vezi ce frumos se poartă prietenii cu mine? Coşuri cu bunătăţi proaspete de la ţară. Cele mai bune vinuri. Sunt iubit mai mult decât merit.

— Poate că eşti mai mult temut decât iubit.

— Nu. De acum înainte, Aretino este un bărbat paşnic, cuvios, de toată lauda. Măcar pentru o vreme. Rânjeşte.

Răsuflu.

— Deci nu vor mai fi poezii cu mătărângi şi fofoloance şi prelaţi care sodomizează curtezane în Veneţia. Gata cu preacurvia până când vom muri din cauza ei, în cinstea lui Adam şi a Evei, care au abătut asupra noastră păcatul ruşinii.

Se holbează la mine.

— Bucino ai o memorie mai bună decât mine. Nu ştiam

că îţi place atât de mult opera mea, încât să poţi recita din ea cu atâta elocinţă.

— E şi opera mea, într-un fel.

— Aşa este. Şi, după cum ştii, am cea mai bună părere despre ea şi sunt sigur că mă voi întoarce la ea într-o bună zi. Dar deocamdată, sunt un scriitor reformat, care se apleacă mai degrabă asupra chestiunilor civice şi spirituale.

— De bună seamă. Deci nu ştii nimic despre o barcă plină cu beţivani care a tras sub fereastra noastră acum două nopţi.

Se opreşte o secundă.

— Hmm. Stăpâna ta a primit admiratori?

Nu spun nimic.

— E adevărat că i-am adus laude în faţa câtorva care ştiu să preţuiască adevărata frumuseţe. Dar numai pentru că mi-e dor de ea.

Tac în continuare.

— Dar e bine, nu? Adică n-are necazuri? Nădăjduiesc că nu pentru asta ai venit. Nu-i vreau răul. Tu ştii asta mai bine decât oricine.

Purtarea lui mă ajută în ceea ce-i voi spune.

— De fapt, spun eu, am venit pentru că vreau să discut

cu tine o propunere de afaceri.

— Afaceri. Ah! întinde mâna după sticlă şi îmi toarnă vin. E un vin auriu şi lumina soarelui care inundă încăperea se joacă printre bulele lui. Ascult.

— Mi-a picat în mâini ceva, o operă de artă de o mare valoare. O copie a *Poziţiilor* lui Giulio. Mă opresc din nou. Cu gravurile originare...

— Originare?! Ale lui Marcantonio?

— Da, spun eu nemaiîncăpându-mi în piele. Dimpreună cu *Sonetele fără perdea.*

— Dar cum? E cu neputinţă! Plăcile lui Marcantonio au fost nimicite cu mult înainte de a aşeza eu pana pe hârtie.

— Zău că nu ştiu. Tot ce ştiu este că le am.

— Cum ai pus mâna pe ele?

Mai iau câteva poame. Sunt cam acre, dar e început de an şi soarele n-a avut timp să le îndulcească.

— Să zicem că am dat de ele în ultimele zile petrecute la Roma. Când mulţi oameni căutau să scape cu zile.

— Ascanio, murmură el. El a fost, nemernicul ăla!

— Mângâie-te cu gândul că a fugit din Roma fără cartea care l-ar fi îmbogăţit.

Îmi aruncă o privire.

— Unde e? Pot s-o văd?

— A, n-am adus-o cu mine. Desfrâul din paginile ei ar fi mânjit străzile acestui oraş neprihănit.

Mormăie.

— înţeleg. Ce vrei de la mine, Bucino?

— M-am gândit că am putea să ne facem tovarăşi ca s-o publicăm. Cu trecerea pe care-o ai, am putea să comandăm copii bune şi să le vindem prin oraş. Ne-am îmbogăţi.

— Da, îngână el. Te-ar îmbogăţi pe tine şi mie mi-ar aduce dizgraţia.

— A! Atunci, poate ar fi mai bine să le vând unui colecţionar. Un om puternic, cu gust. Acum suntem cam strâmtorări şi nădăjduiesc că s-ar găsi nişte muşterii.

— Ooo! Mă strângi cu uşa! Ia o înghiţitură fără să mă scape din ochi. Să ştii că îmi laşi un gust amar. Aveam o părere mai bună despre tine.

Îmi plec capul.

— Am învăţat tot ce ştiu de la un om mai priceput decât mine. Un mare scriitor care şi-a câştigat traiul răspândind scandaluri. Sau fiind plătit să n-o facă.

De data asta râde.

— Zău că-mi placi, Bucino. Dă-mi cartea şi adu-o pe stăpâna ta să trăiască aici cu mine. Împreună vom stăpâni

Veneţia.

Acum e rândul meu să tac.

Oftează.

— Din păcate n-aş putea s-o întreţin. Pentru că n-am bani. Asta e cusurul planului tău. Astea, toate astea – face un gest cu mâna în jurul mesei şi al încăperii – sunt din milostenia prietenilor.

— Nu vreau bani, spun eu.

— Nu? Atunci ce vrei?

Respir adânc.

— Vreau să-i găseşti un protector. Un bărbat cu rang şi avere. Cineva care preţuieşte frumuseţea şi agerimea minţii şi care să se poarte frumos cu ea.

Se lasă pe spateaza scaunului.

— Cred că a fost spre binele amându-rora că ne-am certat în urmă cu atâţia ani. Pentru că am fi devenit duşmani în alte privinţe şi aş fi pierdut-o în alt fel. A fost chiar atât de greu?

— Nici cu gândul nu gândeşti, spun eu.

— Eu n-aş băga mâna-n foc. Însă odată, pe o străduţă din Roma, mi s-a părut că-l aud pe călăreţul morţii în paşii criminalului care mi-a sfârtecat mâna cu care scriu. Şi am rămas acolo şi am văzut un bărbat cu un suflet mai mare

decât al tău şi al meu lovindu-se cu capul de zid ca să stăvilească durerea din piciorul amputat care-l târa spre moarte. Am plâns ca un prunc după ce a plecat, pentru că era unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. Clatină din cap. Nu pot îndura suferinţa, Bucino. Iubesc prea mult plăcerea. Uneori simt în mine ceva femeiesc. De aceea îmi place atât de mult tovărăşia lor. Asta mă va pierde. Dar îmi voi trăi viaţa înainte de a mă opri. Aşadar doriţi să-i găsesc un protector bun. Altceva?

— Să-i vâri numele în Catastiful Curtezanelor. O să scriu eu ce trebuie şi tu vei găsi pe unul dintre prietenii tăi nobili care să ducă treaba la bun sfârşit.

— Nu, spuse el ferm. Asta nu.

Preţ de o secundă nu ştiu ce să fac. Mă ridic de pe scaun.

— Atunci duc cartea altcuiva.

— Nu, stai! Dacă spui că ai învăţat ceva de la maestrul tău, nu te pripi. Când doi bărbaţi fac un târg, trebuie să dea şi să primească fiecare câte ceva. Stai jos.

Mă aşez.

— O să găsesc o cale s-o vâr în registru. Mă lasă să aştept puţin. Dar nu vei scrie tu vorbele. La voi scrie eu.

Mă uit la el.

— Şi de unde să ştiu că n-o s-o păcăleşti?

— Pentru că, pentru că, pentru că, Bucino, chiar şi când le înfloresc, eu spun adevărul. Mai cu seamă despre femei. După cum ştii prea bine.

Mă ridic din nou.

— Şi de unde să ştiu că o să-ţi ţii cuvântul dat şi că, după ce ea se va pune pe picioare şi va fi bogată, nu mă voi trezi a doua zi că găsesc copii ale *Poziţiilor* prin toată Veneţia, cu numele meu pe ele?

— Pentru că, dacă tu îi vei fi credincios, atunci şi eu îţi voi fi ţie. După cum ştii prea bine.

Capitolul 16

Peste canal, baba-liliac stă la fereastră, cu ochii cât cepele. E mai răcoare acum şi acelaşi vânt care ne zguduie cercevelele le zguduie şi pe ale ei, dar nu se clinteşte. Faţa ei e aprigă şi mânioasă şi, dacă ar reuşi să-şi aţintească asupra noastră privirea rătăcitoare îndeajuns de multă vreme, sunt încredinţat că am simţi cum ne loveşte înfierarea ei, dar noi avem vrăjitoarea noastră pentru a ne ocroti şi suntem prea prinşi cu împodobirea unei tinere frumoase ca să mai dăm atenţie acrelii bătrâneţii.

La Draga şi stăpâna sunt împreună de la începutul după-amiezii şi n-am voie să intru până nu termină; treaba mea este să mă arăt uluit de ceea ce văd. Din fericire, necinstea nu este aproape deloc pusă la încercare. Fiammetta şi-a pus nişte pantofi cu tocuri atât de înalte, încât trebuie să stau în picioare în pat, ca s-o cuprind cu privirea. E îmbrăcată cu cea mai elegantă dintre rochiile de ocazie. E dintr-o mătase roşu-aprins. Mânecile crem pal sunt strânse la încheieturi şi se desfac apoi în nori roşii la coate; corsajul este tivit cu aur pentru a atrage privirea asupra liniei ameţitoare a gâtului, iar fustele largi şi

umflate cad ca o cascadă dintr-o cingătoare cu giuvaieruri prinsă sub sâni. E atâta bogăţie de mătase, încât nu putem decât să nădăjduim că printre oaspeţii lui Aretino nu se numără şi dogele, despre care se ştie că a trimis acasă unele femei venite la ceremonii pentru că veşmintele lor erau croite din atâţia metri de material, încât nici nu era nevoie să fie măsurate pentru a se vedea că erau interzise prin lege.

Dar nimeni n-o va trimite acasă pe stăpână. Pentru că rochia este doar învelitoarea. Cât despre femeia pe care o acoperă, ei bine, după atâţia ani în slujba ei, vorbele mele de laudă s-au subţiat de prea multă folosinţă. Voi spune totuşi câte ceva despre părul ei, din care o parte nu-i aparţine şi de aceea poate fi bârfit, şi care a fost aranjat şi împărţit în bucle moi pe frunte şi câţiva cârlionţi în jurul obrajilor, iar restul cade în valuri molcome, şerpuitoare din ceea ce pare a fi o coadă împletită la ceafă din propriul ei păr. Închid ochii ca să-i văd chipul întipărit îndărătul pleoapelor şi aerul se umple cu mireasmă de trandafiri, de mosc şi cu făgăduiala verii.

— Ei, ce zici? Deschid ochii când mă întreabă. Ai putea să spui şi tu ceva. Ne-am chinuit toată ziua. Câteva versuri de Petrarca te-ar ajuta? Sau poate din celălalt autor pe

care-ţi place să-l citezi. Cum îl cheamă? spunea cam aşa: doamna mea străluceşte mai tare decât soarele şi decât bucuria.

Dar ştie că n-o să-i fac pe plac înainte de a glumi puţin. Mă silesc să nu mă dau în vileag.

— Miroşi frumos, spun eu ca s-o măgulesc. Dacă rochia şi părul n-au niciun Dumnezeu, le putem cere oaspeţilor să închidă ochii.

— Bucino! Azvârle în mine cu un pieptene care nu-i mai e de folos.

Arunc o privire spre La Draga taman la timp ca să văd cum îi trece o umbră de zâmbet peste faţa de stafie în vreme ce îşi adună borcănaşele şi îşi ia şalul, pregătindu-se să plece. Mă uit la ea cum înaintează cu băgare de seamă spre uşă, fiecare pas fiindu-i deja întipărit în minte.

N-am mai vorbit cu ea despre bani de când ne-a fost furat rubinul. Deşi s-a oferit s-o ajute pe stăpână, adevărul este că îi suntem datori, nu doar pentru perucă, dar şi pentru noile alifii pe care i le-a adus pentru părţile femeieşti şi, nu mă-ndoiesc, şi pentru câteva trucuri pentru a stârni poftele bărbaţilor, cu care stăpâna ştie că nu mă învoiesc şi de aceea nici nu îmi spune nimic despre ele. Deşi stăpâna mi-a zis că La Draga o să fie plătită după

ce o să stăm mai bine cu banii, eu aş vrea mai degrabă să închei acum socotelile cu ea. Nu-mi place să fiu dator nimănui şi, după ce cucerirea stăpânei şi barca încărcată cu tineri nobili scandalagii au dat naştere la tot felul de vorbe, faptul că tămăduitoarea La Draga vine una-două în casa noastră nu ne-a îmbunătăţit cu nimic faima între vecini.

Deşi mulţi dintre vecinii noştri trec pe partea cealaltă în *campo* când mă văd venind, moşul meu de la fântână încă îmi vorbeşte, măcar pentru a mă blagoslovi cu „sfaturi bune”. Părerea lui despre La Draga este limpede. Este o vrăjitoare a pântecului, spune el şi se închină când foloseşte aceste vorbe, pentru că orice e legat de părţile roditoare, sângerânde ale femeilor le trezeşte bărbaţilor bănuială şi groază. Zice că ea s-a născut pe una din insule, dar a venit la oraş în tinereţe, deşi se aude că părinţii ei au murit la scurtă vreme după aceea. Cică în copilărie, când încă mai vedea puţin, a fugit de acasă şi au găsit-o în *piazzetta,* lângă Stâlpii Dreptăţii, cu mâinile pline cu pământ adunat din rugul pe care un sodomit fusese ars cu o zi înainte. După ce s-a întors, a făcut din el şi din tot felul de ierburi şi plante o pastă, cu care a lecuit chiar în ziua aceea o femeie de prin partea locului de nişte atacuri

cumplite. Poveşti din astea s-au tot auzit multă vreme şi nici nu mai ştii adevărul, dar este îndeajuns de pilduitoare pentru ca odată ce o afli să n-o poţi tăgădui. După aceea, zice el, toate femeile din regiune care se îmbolnăveau nu se mai încurcau cu doctorul, ci se duceau întins la ea. Pesemne că şi de teamă că le-ar lovi cu blesteme pe femeile care n-ar fi venit la ea. Din câte spune el, cu cât lecuia mai multe femei, cu atât mai beteagă se făcea şi cu cât i se ascuţea mai mult cel de-al doilea văz, cu atât mai tare orbea.

Deşi nu mi-e frică de vrăjitoare (oricine a trecut prin dureri cumplite caută ajutor oriunde îl poate găsi), n-am cunoscut niciodată o tămăduitoare care să nu se creadă mai înţeleaptă decât este. Pe de altă parte am văzut prea multe curtezane înnebunite după leacurile care să-i lege pe bărbaţi şi să le ajute în meseria lor – şi le iau şi unii, şi alţii, de nu se mai pot opri – ceea ce nu este până la urmă de niciun ajutor. Poate că e o răutate să socotesc mărinimia pe care ne-o arată La Draga doar un mijloc de a face bani, adevărul este însă că ne-am putea lipsi de ajutorul ei. De bună seamă, dacă am şi eu un cuvânt de spus.

A reuşit să coboare, a ajuns deja afară şi a luat-o la pas

pe stradă, când o ajung din urmă. Dacă ne-am întrece prin oraş, nu m-aş măsura cu ea, pentru că, deşi vederea n-o mai ajută, a învăţat să se descurce destul de bine folosindu-şi auzul. Ştie deci că sunt pe urmele ei înainte de a se întoarce şi desluşesc îngrijorare pe chipul ei.

— Bucino?

— Da.

Răsuflă uşurată.

— Am uitat ceva?

— Ai... ai plecat fără să te plătim.

Ridică uşor din umeri, dar privirea îi rămâne plecată.

— Ţi-am mai spus că pot s-aştept.

Dă să plece. Chiar înainte de a o ataca în ziua aceea, şi ea era la fel de stânjenită ca şi mine să vorbim.

— Nu, spun eu mai tare. Mai bine să ne încheiem socotelile acum. Ai fost foarte mărinimoasă, dar stăpâna s-a vindecat şi nu vom mai avea nevoie de tine o vreme.

Îşi înclină capul într-o parte, ca o pasăre care ascultă chemarea perechii.

— Cred că noi două mai avem treabă, spune ea cu glasul ca foşnetul unei adieri şi cu un zâmbet oarecum prostesc pe faţă.

— Cum adică? Ce treabă mai aveţi? Stăpâna s-a

vindecat, zic eu şi îmi aud tremurul din glas. Şi n-avem nevoie de farmece de dragoste.

— înţeleg. Zâmbetul îi piere şi gura i se strâmbă puţin.

Stând aproape de ea, mă uimeşte felul neobişnuit în care i se mişcă faţa. Dar e adevărat că nu-şi dă seama cum îi face pe ceilalţi să se simtă. Eu am aflat de puterea rânjetului meu desluşindu-l în oglinda feţelor celorlalţi.

— Spune-mi, Bucino, ce ai tu la gât? Bucino?

Mâna ei se repede spre mine, dar La Draga nu-şi poate da seama de înălţimea mea în întunericul ochilor ei şi mi-o flutură pe deasupra capului, ca pe o pasăre cuprinsă de panică într-o colivie.

— De unde ştii că am ceva la gât? i-o întorc eu şi prinzând curaj datorită greşelii ei, mă apropii şi mai mult de ea, până când aproape că ne atingem şi o privesc drept în ochi, drept în ceaţa scârboasă a ochilor ei orbi; pesemne că îmi simte răsuflarea pe faţă, pentru că se înfioară, dar nu se dă bătută.

— Ştiu pentru că ieri ai jurat pe ce ai acolo, la gât.

Îmi amintesc că aşa am făcut şi mă înfurii că nu mi-am dat seama.

— E un dinte.

— Un dinte?

— Da. De la unul din câinii tatii. Mi l-a dat înainte de a muri.

— Şi de ce ţi l-a dat? Ca amintire? Ca podoabă? Ca să te ferească de ghinion?

— Eu... da... De ce nu?

— Chiar aşa, de ce nu?

Acum zâmbeşte; acelaşi zâmbet visător, pe care i l-a aruncat lui Aretino, îi cuprinde toată faţa şi îi face pielea să strălucească. La fel cum nu ştie când căutătura îi este înfricoşătoare, nu ştie nici că acum s-a luminat. Deşi sunt tot timpul pornit împotriva ei, are uneori atâta blândeţe, încât sunt în primejdie să mă pierd cu firea.

— Da, doamna Bianchini are trupul vindecat. Dar n-a mai ieşit de mult în lume. E temătoare. Tu ai mereu treabă şi alergi prin oraş şi nu ştii ce se petrece în faţa ochilor tăi. Eu îi dau ceva care să-i ia spaima. Atât. Dacă ea crede în acest leac, o să-i facă bine. E la fel ca dintele de câine pe care-l porţi. Cu astfel de „farmece de dragoste” mă îndeletnicesc. Şi nu cer bani pe ele. Aşa că bagă-ţi la loc punga.

N-am ce să spun. Ştiu că are dreptate şi că eu am greşit. Şi, deşi am fost prost, nu sunt atât de prost încât să nu-mi recunosc acum prostia.

Un băiat vine spre noi de pe cealaltă parte a străzii. Îl recunosc; e unul dintre ajutoarele brutarului care vinde pâine în zori în piaţetă. Se apropie, se opreşte şi face ochii mari pentru că, desigur, noi doi alcătuim o pereche cum n-a mai văzut în viaţa lui. Zâmbesc cu gura căscată ca să scap de el şi o şterge de parcă l-aş fi scuipat. În câteva clipe, va duce vorba în tot târgul: cum vrăjitoarea şi piticul se giugiuleau la lumina zilei. Povestea va fi înflorită cu puţină destrăbălare, pentru că păcatele trupului nu lipsesc niciodată din minţile trândave, îndeosebi când e la mijloc un beteşug şi toată lumea ştie că amândoi suntem în slujba târfei al cărei miros atrage bărci pline cu tineri care vin gâfâind la uşa ei în miez de noapte.

Ea aşteaptă şi, pentru că eu tac, spune:

— Bucino, de ce nu mă placi?

— Poftim?

— Amândoi o slujim. Ţinem la ea. Şi ea la noi. Şi totuşi noi doi ne certăm tot timpul.

— Eu... nu te plac. Adică...

— Poate mai crezi că am păcălit-o, că i-ar fi crescut oricum părul şi fără ajutorul meu. Sau că sunt vrăjitoare, pentru că oamenii mă bârfesc la fel de mult cum te bârfesc şi pe tine. Asta e? Sau pentru că nu-ţi place să te

uiţi la mine? Chiar sunt mult mai urâtă decât tine?

Nu ştiu ce să spun. Eu, care am răspuns la toate, acum nu găsesc niciun răspuns. Simt că mi se face rău, ca unui copil prins cu minciuna. Faţa ei e neclintită şi pentru o clipă nu-mi dau seama ce va face. De data asta, când întinde mâinile, îşi atinge ţinta. Îmi atinge fruntea cât o scăfârlie şi acum e rândul meu să înţepenesc. Mă nedumereşte răceala mâinilor ei.

Îşi trece încet degetele peste faţa mea, bâjbâie peste orbite, le găseşte, apoi peste nas, gură, bărbie, citindu-mă cu atingerea ei. Simt că tremur, mai cu seamă pentru că nu spune nimic, dar pe urmă îşi lasă mâinile în jos şi după câteva clipe se întoarce şi pleacă.

O petrec cu privirea până când trece podeţul şi se face nevăzută pe străduţa din apropiere. Văd tot; mersul ei legănat, pietrele de sub tălpile ei, albastrul întunecat al şalului croşetat primit în dar. Văd totul limpede ca lumina zilei. Dar nu ştiu ce se petrece înăuntrul meu. Deşi ştiu de ce n-o plac. N-o plac pentru că, într-un fel, mă face să mă simt şi mai mic decât sunt.

— A sosit, Bucino! A sosit! Vino repede...

Când ajung în cameră, o găsesc pe doamna mea în picioare adunându-şi, înfiorată, pelerina.

— A sosit gondola. Aşteaptă afară.

Mă uit pe fereastră. Acum, când suntem bogaţi în făgăguieli, nu ne mai pare rău că am cheltuit atâţia bani pe transportul pentru o noapte. E o barcă mare. Nu la fel de somptiioasă ca una pe care am fi putut s-o închiriem ca să ne câştigăm existenţa, dar destul de elegantă; cârma din argint lustruit sclipeşte în lumina apusului, gondolierul cu pielea neagră, înveşmântat ca un curtean în catifea roşie cu auriu, stă semeţ la pupa, cu unica vâslă odihnindu-se în lăcaşul ei. Pesemne că de mult n-a mai văzut casa asta o asemenea paradă de bogăţie şi peste canal, iscoada noastră cu ochi ageri s-a aplecat atât de tare pe fereastră încât în orice clipă e în primejdie să se înece în curiozitatea ei. Numai că de data asta nu e singură. Ceva mai departe, apar feţe la toate ferestrele şi, când ajungem jos şi deschidem porţile ce dau spre canal, podul din apropiere se preface într-un loc de admirat priveliştea, unde ajutorul de brutar şi alte cinci, şase persoane s-au adunat să caşte gura. Mă gândesc la moşul meu care se făleşte că ştie tot şi aproape că-mi doresc să-l fi vestit ca să ne vadă şi el plecând.

Mă pregătesc să înfrunt zeflemelele. Tânărul arab ia mâna stăpânei şi o ajută să se urce în barcă. Soarele a

coborât peste pod şi în lumina lui trandafirie fustele roşii care se rotesc în jurul ei par flăcări. Ea se uită în sus, cuprinde mulţimea dintr-o singură privire, apoi intră în cabină şi se aşază pe perne. Eu mă cocoţ pe banca de lemn, în vreme ce gondolierul îşi cufundă vâsla în apă şi desprinde barca de chei, cârmind-o în canalul principal.

— Târfă de apă!

— Vrăjitoareo!

— Arată-ne ce ai de vânzare!

Sunt deocamdată glasuri de băieţi – încă nu li s-a schimbat vocea de-a binelea – şi printre ocări răzbate dorinţa. Barca se îndepărtează şi, în vreme ce alunecă pe sub fereastra babei, ea se apleacă în afară şi trage ca din praştie o flegmă care cade cu un plescăit pe lemnul de lângă mine. Mă uit în sus şi mă pregătesc să-i dau cu tifla, când, cu o lovitură zdravănă de vâslă, dispărem, tăind apa ca foarfecele croitorului mătasea, lăsând toate astea în urma noastră.

Arabul cunoaşte apa la fel de bine cum cunosc eu uscatul. Stă în picioare, cu piciorul stâng pe marginea gondolei şi trupul lui se răsuceşte precum al unui dansator în vreme ce cârmeşte lin după colţuri şi alunecăm ca un lung oftat pe sub un tunel de poduri arcuite joase. Lumina

zilei se stinge repede şi gondola stă cufundată în apă, aşa că mă pregătesc să ţin piept fricii. Dar mintea mea e prea frământată ca să-mi mai fie frică. Este o călătorie de-a-ndărătelea faţă de cea pe care am făcut-o cu multe luni în urmă, când am ieşit prin păienjenişul de mici canale spre apa mai lată. Mi se pare că a trecut mult timp de atunci; noaptea de vară şi zăduful lipicios, femeia cu miros de mosc şi mâna ei trăgând draperia gondolei când bărbatul s-a întins spre ea. Stăpâna şade acum nemişcată şi înaltă, cu capul semeţ, cu gâtul graţios, cu mâinile împreunate pe fustele umflate, pe deplin încredinţată de eleganţa ei de parcă s-ar privi în oglindă.

Vreau s-o întreb cum se simte, să-i spun că frumuseţea ei nu are nevoie de farmece de dragoste, dar amintindu-mi ce mi-a spus La Draga despre puterea încrederii, la fel de mare precum cea a licorilor, îmi ţin gura. Oricum, legătura dintre noi a suferit o schimbare; după ce am fost atâta vreme tovarăşi de suferinţă, acum suntem din nou oameni de meserie şi se cere o oarece distanţă între curtezană şi neobişnuita ei jucărie.

Pătrundem în Canale Grande în locul unde face o cotitură lungă şi leneşă spre Rialto şi un adevărat spectacol se deschide în faţa noastră. Zumzetul pieţelor s-

a stins şi mulţimea este mai pretenţioasă; mici flote de gondole împodobite, cu cabine, unele deschise, altele închise, care duc oameni spre zeci de întâlniri de seară. În stânga noastră, două femei tinere stau înfăşurate ca nişte pachete scumpe în văluri şi şaluri, dar scot imediat capul din cabină ca să cerceteze pielea şi părul stăpânei mele. Trecem pe lângă o barcă încărcată cu distinşi „corbi” în veşminte de toată splendoarea şi toate perechile de ochi se întorc spre noi. În spatele nostru, cerul are culoarea caisei răscoapte. Pe terasele de lemn cocoţate ca nişte paturi cu baldachin pe acoperişuri, tinere femei atârnă la aerisit covoare şi perdele şi strâng rufele de pe frânghiile întinse între prăjini, iar în jurul lor, mulţimea hornurilor se înalţă ca nişte splendide cupe de vin înşiruite pe masa orizontului pregătită pentru cina zeilor. În casele grandioase de pe amândouă părţile canalului, se aprind luminile *împiano nobile.* Prin logiile deschise se zăresc slujitori ducând lumânări la sfeşnicele de pe pereţi sau la candelabrele rotunde, pe care le aprind şi le ridică încet. În sărăcia noastră, suntem nevoiţi să ne mulţumim cu duhoarea seului şi abia aştept să văd din nou lumea în lumina lumânărilor din ceară de albine, pentru că, după cum vă va spune orice curtezană care-şi cunoaşte

valoarea, în această lumină până şi o piele buboasă capătă moliciunea putului de lebădă. De aceea, cutez să spun, multe dintre marile cuceriri sunt ticluite şi săvârşite noaptea.

Casa lui Aretino este luminată şi în curte sunt deja ancorate patru gondole bogat împodobite. Gondolierul ne trage cu îndemânare la chei şi ridicăm împreună fustele stăpânei, ca să le ferim de piatra udă şi de murdăria din holul de la intrare, în vreme ce el îl vesteşte cu glas puternic pe stăpânul casei că am sosit.

Pe când urcăm scara, auzim de sus zumzet de glasuri şi râsete. Aretino ne aşteaptă pe palier. Stăpâna se înalţă spre el ca o splendidă corabie cu pânze şi Aretino îi întinde mâna în vreme ce eu adun braţe întregi din trena de mătase pe care o las apoi să cadă în urma ei. Şi, deşi are destule pricini să ne urască, este limpede că se bucură s-o vadă, pentru că i-au plăcut întotdeauna lucrurile frumoase şi nu l-a speriat niciodată mirosul aventurii. Asta i-a şi apropiat.

— Scumpa mea Fiammetta, rosteşte el cu glas tare, fluturându-şi mâna ca un curtean – ceea ce nu va fi niciodată. Eşti mai semeaţă decât regina Cartaginei şi frumuseţea ta face să pălească splendoarea apusului

veneţian. Ne faci mare cinste că ne calci pragul.

— Dimpotrivă, domnule, eu mă simt onorată să mă aflu aici, declară ea cu glasul la fel de ridicat, apoi se înclină ca să coboare până la înălţimea lui, pentru că el e mai scund şi pe tocuri ea îi întrece pe cei mai mulţi bărbaţi. Zeflemelele tale au fost întotdeauna mai meşteşugite decât vorbele măgulitoare, Pietro, rosteşte ea mai încet şi cu blândeţe.

— Pentru că nu plăteşti pentru ele. Le păstrez pe cele mai bune ca să le vând la bucată. Deci, piticul tău nu se lasă şi se pare că vom fi din nou tovarăşi. Deşi, ţinând seama de nobleţea ta sufletească, sunt încredinţat că nu vei avea nimic împotrivă să împarţi cu mine foloasele. În casa mea se află astă-seară trei bărbaţi care, fiecare în felul lui, au destui bani pentru a umple cu puf şi cuibul tău, şi pe al meu. Nu te supără dacă ne ocupăm de ei împreună, nu?

— Nicidecum, spune ea, cu privirea sticlind la gândul banilor. Dă-mi amănunte.

— Primul este Mărio Treviso, unul dintre cei mai parfumaţi negustori ai Veneţiei, de vreme ce a făcut avere din săpunuri. Toată ziua nu face altceva decât să se îngrijească de magazii şi să scrie versuri oribile, pentru

care caută o muză, deoarece nevastă-sa s-a îngrăşat atât de tare după ce a zămislit o droaie de plozi, încât ultima dată când a încercat să plece de acasă, au trebuit s-o coboare cu scripeţi în gondolă.

— Ce rang are? E nobil, sau cetăţean de rând?

— Cetăţean de rând, deşi, dacă s-ar putea cumpăra nobleţea cu bani, ar fi ajuns nobil de mult şi ar fi dobândit un loc într-unul din sfaturile ţării, pentru că are mai mulţi bani lichizi decât cei cu nume mari. Lucrurile s-au schimbat de când ai plecat. Câteva dintre marile familii s-au lenevit şi nu mai ies pe mare; sângele li se îngroaşă mai mult decât pungile. Dar, dacă nu te supără că bogăţia precumpăneşte educaţia aleasă, Treviso e o pradă de soi. Este bogat precum Cresus şi ştie să preţuiască frumuseţea, deşi în privinţa poeziei el n-are habar. A întreţinut un timp o curtezană pe nume Bianca Gravello, dar drăgălăşenia ei nu era întrecută decât de prostia ei, iar lăcomia o făcea să fie grosolană, aşa că acum omul are nevoie de purtări mai delicate. E de fapt un prostănac şi mă îndoiesc că îţi va face vreun necaz, deşi s-ar putea să nu te amuzi prea mult.

Stăpâna zâmbeşte.

— M-am amuzat destul în ultimul timp, aşa că puţină

plictiseală e bine-venită. Pare a fi taman ce-mi trebuie. Poate că ar trebui să-l duc chiar acum la mine acasă.

— A, nu! Am pregătit o petrecere şi va trebui să munceşti ca să-ţi câştigi banii. Aşadar, pe urmă vine Guy de Ramellet, trimis al curţii franceze. Steaua Franţei începe să pălească aici şi a venit să-şi facă prieteni şi să cumpere relaţii. Se consideră un erudit şi un gânditor. De fapt e un măscărici şi s-ar putea să aibă sfrenţie – îţi spun acest amănunt în semn de prietenie, pentru că va fi nerăbdător să se cocoaţe în patul tău. Dar regele lui mi-a rămas dator pentru stihurile scrise în cinstea lui, şi cu cât dobitocul ăsta se va apropia mai mult de mine, cu atât mai mult vor creşte şansele de a-i aminti Maiestăţii Sale de ele. Deşi nu trebuie să te porţi ca şi cum ai strânge datoriile pentru mine.

— Şi nici tu ca un codoş, spune ea, pentru că sunt din nou egali şi le place acest joc. Deşi, dacă te părăseşte isteţimea, cred că Bucino te-ar lua ucenic.

— Al treilea este o pasăre neobişnuită. Un păgân, dar cu gusturi rafinate. Are obiceiul mai degrabă să se ţină deoparte decât să participe. Este cel dintâi negustor al sultanului aici şi are îndatorirea de a cumpăra orice obiecte de lux pe care le socoteşte pe placul stăpânului

său şi de a le trimite la curtea lui Soliman. I-am spus limpede că tu nu eşti marfă de acest fel.

— Atunci la ce-ţi foloseşte? Sau îţi vinzi condeiul amându-rora ca să ştii una şi bună?

— Aş face-o dacă aş putea. Or fi ei păgâni, dar te încredinţez că sunt soldaţi mai buni decât cei mai mulţi soldaţi ai creştinătăţii. Ultima noutate care circulă pe Rialto este că armata sultanului se apropie de Ungaria şi că a pus ochii pe Viena. Nu, nu doresc protecţia, dar am alte planuri pentru el. Acum, dacă eşti gata...

— Cred că ai uitat pe cineva.

— Cum adică?

— Am numărat patru gondole la chei.

— A, da, desigur. Al patrulea nu e pentru tine. Este oaspetele meu: un bărbat cu un talent uriaş şi cu o soţie căreia îi poartă o credinţă nestrămutată, deşi penelul lui arde de dorinţa de a face pielea fiecărei femei pe care o întâlneşte să strălucească precum o perlă. A venit aici în urma unui rămăşag pus cu un prieten al lui care stăruie că frumuseţea şi farmecul unei curtezane romane sunt mai presus decât ale oricărei curtezane veneţiene.

— Şi ce tragi nădejde să câştigi?

— Un portret al meu, cu barba şi burta pe care le-am

dobândit.

— Şi dacă pierzi?

— O, n-am oferit nimic în schimb.

Ea zâmbeşte. Câteva clipe de tăcere.

— îţi sunt recunoscătoare, Pietro.

— Hmm. Mi-ar plăcea să cred că am făcut-o de bunăvoie. Ştiu, ştiu... Fiammetta Bianchini nu cere nimic şi l-a jignit odinioară pe Aretino. Dar nici el n-a scăpat nevătămat, poate că ar trebui să-ţi aminteşti asta.

Se apleacă să-i sărute mâna. În locul unde mă aflu eu pe scară, în spatele lor, e întuneric. Bărbaţii mărunţi aud deseori secrete care nu sunt pentru urechile lor. Dar mi se pare că, fără a ţine seamă de trecut, cei doi sunt croiţi din aceeaşi stofă, înzestraţi şi pentru negoţ, şi pentru dragoste şi că le va merge mai bine dacă vor fi prieteni decât aproape ibovnici, cum au fost.

— Hai să dăm cărţile pe faţă, Fiammetta, spune el îndreptându-se de spate şi desluşesc un zâmbet în glasul lui. Volnicia ta m-a scos întotdeauna din minţi şi totodată m-a aţâţat. Totuşi, dacă joci bine astă-seară foarte curând vei avea din nou propriul negoţ. Pentru că acum suntem amândoi îndatoraţi vicleniei piticului tău. Hai, Bucino, ieşi de sub fustele ei, nu e de demnitatea ta să adulmeci

fundul unei femei chiar dacă ai înălţimea potrivită pentru asta. Doamne, ţi-ai schimbat hainele anume pentru seara asta! Ne simţim onoraţi. Mă gândesc că umoarea molatică ţi-este precum catifeaua veşmintelor. Ce planuri ai pentru noaptea asta? Dăm târcoale prin bucătărie ca să stăm cu drăgălaşa Anfrosina sau o facem pe măscăriciul-maimuţă cultivat aici, cu noi?

Eu, de bună seamă, aş da orice să rămân cu ei şi stăpâna ar avea de câştigat de pe urma mea, măcar prin faptul că frumuseţea ei i-ar ului pe toţi stând alături de urâţenia mea. Dar privirea ei îmi spune iute că nu aşa se va întâmpla. La Draga a avut dreptate. E mai tulburată decât mi-am dat seama. Îi fac semn cu ochiul, grav, în timp ce mă întorc spre el.

— Mă voi desfăta cu ceea ce-mi oferă bucătăria.

— Poate că e mai bine aşa. Nu ne dorim să te ascundă turcul în pelerină şi să te răpească. Am auzit că la curtea sultanului au mare trecere bărbaţii storciţi. Chiar dacă eşti un ticălos, n-aş vrea să te pierd.

Uşa se deschide şi stăpâna intră în salon.

Capitolul 17

Mă gândesc în ultima vreme la confesiune. (Aceste seri în care ne facem intrarea în societate sunt mai încete şi mai pline de ceremonie decât te-ai aştepta şi ştiu mai bine decât oricine cât de păgubitor este să-ţi iroseşti iscusinţa pe întâmplări al căror curs nu-l poţi schimba.) Deşi e atât de neliniştită şi temătoare, stăpâna are în spate ştiinţa dobândită în ani de zile şi, dacă are nevoie de ajutor, îl cere. Pentru că acum am vreme de trândăvit. Când spun că mă gândesc la confesiune, nu mă gândesc la sufletul meu: de obicei mă simt destul de bine cu povara păcatului pe care o port, care este mai mare decât a unora, dar mai mică decât a multora. Nu, e mai mult de-atât. După ce am lucrat atâţia ani în tagma aceasta, sunt curios să ştiu ce se întâmplă când toţi aceşti negustori de seamă, nobili, eruditi şi de obicei şi soţi, care trec prin mâinile noastre, se pomenesc în cuşca unui confesional, unde vin să capete iertarea pentru diavolii care par să iasă din vintrele lor. Ce grozav trebuie să fie să le asculţi poveştile: toate amănuntele, toate gândurile murdare, baletul fiecărui act necurat. Trebuie să fii cu adevărat un sfânt ca să te poţi apleca asupra păcătosului şi să nu-ţi laşi mintea să

rătăcească spre păcatul în sine. În lumea lui Aretino, nu se află, de bună seamă, niciun preot cinstit. Toţi îşi deschid confesionalele pentru a oferi iertare organelor păcătoase ale tinerelor siluite sau mângâiere tinerilor neştiutori să ţină piept ispitelor cărnii. Dar Aretino este de mult timp vestit pentru cruciada lui împotriva clerului şi e lucru ştiut că e meşter să desluşească învârtoşarea într-o cută ţeapănă a raselor călugăreşti.

Eu, unul, sunt încredinţat că trebuie să fie printre ei şi câţiva bărbaţi buni, care se silesc din greu să ne ţină dinaintea Domnului. Dar şi pentru ei, păcatele preacurviei sunt nenumărate şi buimăcitoare pentru cercetarea teologică. La Roma tinerii preoţi din confesionale primeau instrucţiuni scrise despre purtarea cuvioasă a soţilor în iatac. Ştiu asta, pentru că, atunci când Ascanio cerceta liniile perechilor nelegiuite desenate de Giulio Romano, în tiparniţă se trăgeau manuale pentru confesional. Într-adevăr, studiind doar cele câteva foi aruncate din cauza unor greşeli de tipar, ne-am dat seama pentru prima oară de numărul covârşitor de păcate pe care le puteau săvârşi bărbaţii şi femeile în patul conjugal.

Unele sunt la mintea cocoşului. Nicio pereche, oricât de mult şi-ar dori ceva nou sau s-ar teme să zămislească

iarăşi, nu trebuie să încurce orificiul procreării cu alte orificii. Deşi sodomia duce mai repede la rug bărbatul decât femeia, în ochii bisericii este un păcat greu pentru amândoi. Şi deşi aud că acum erau câţiva învăţaţi şi medici care stăruiau că plăcerea în cadrul căsătoriei ar da naştere unor copii sănătoşi (chiar cardinalul stăpânei făcea parte dintre gânditorii noi care doreau să pună capăt ereziei reformând biserica mamă), plăcerea trebuie să urmeze o linie dreaptă. Soţia se întinde pe spate şi soţul peste ea. Prea multă fornicaţie, coitul în picioare, şezând, stând pe o parte sau, Doamne fereşte, cu femeia deasupra bărbatului – toate acestea te silesc să mergi la confesional pentru curăţarea sufletului. Scandalul gravurilor scârbavnice ale lui Giulio şi mânia cenzorului papal nu fuseseră stârnite de înfăţişarea amănunţită a coitului, ci de faptul că toate cele şaisprezece poziţii nu erau îngăduite de Biserică. Şi el ştia asta prea bine. Niciodată nu ne-a fost negoţul atât de înfloritor ca în săptămânile de după răspândirea lor prin Roma. Dar să recunoaştem – asemenea lucruri îi atrag mai mult pe bărbaţi decât pe femei. Şi pe bună dreptate, supus unui noian de reguli şi legi, nu-i de mirare că bărbatul, chinuit de asemenea ispite trupeşti, decât să-şi ducă soţia pe calea pierzaniei, preferă

să-şi scoată păcatele din casă şi să le ducă în patul unei femei în stare să le îngăduie.

Aşa că, păcătuind, Fiammetta Bianchini le izbăvea de fapt pe celelalte. Şi în acest sens, cardinalul ei mi-a spus odată o vorbă de-a Sfântului Augustin: că femeile uşoare sunt ca fundul calci unei corăbii bune, de vreme ce în lipsa lor apa de scurgere s-ar ridica şi s-ar tot ridica până ce ar înghiţi marinarii şi pasagerii şi vasul s-ar scufunda. Ceea ce se întâmplă cu o corabie bună de navigat, se întâmplă şi cu un stat virtuos. După aceea, când bărbaţii plecau din paturile soţiilor lor şi veneau la noi, nu mă mai simţeam prost pentru că îi încărcăm cu o sticlă, două peste ce băuseră sau cu preţul unei nopţi întregi când plecau înainte de a ivirea zorilor, pentru că în multe privinţe noi ne jertfeam pentru binele flotei.

Cât despre stăpâna mea, ei bine, la Roma avusese norocul de a găsi confesorul potrivit: un tânăr preot dominican, care nu era cicălitor sau iscoditor, ci dăruia frumuşel iertarea în schimbul unei sume bunicele strecurate în cutia milei. Cât despre viaţa noastră aici, la Veneţia, ci bine, mai întâi păcatul, pe urmă banii şi pe urmă confesiunea.

Judecând după gălăgia care răzbate dinspre *portego,* se

pare că păcatul se apropie. Râsetele sunt tot mai zgomotoase, aud voci ridicate, ca şi cum s-ar certa în joacă şi am auzit chiar şi o frântură de cântec. Acum nimic nu mă mai poate ţine în bucătărie. Focul s-a stins, iar Anfrosina (un gând necurat care nu s-a prefăcut într-o faptă necurată, deşi recunosc că mi-ar face plăcere câteva sărutări şi mângâieri) a adormit pe patul dintr-o latură a încăperii. Mă gândesc cum să mă strecor la distracţie, când Arctino vine după mine.

— Bucino! Pari trist. Să nu-mi spui că te-a părăsit Anfrosina.

Arăt spre pat, el se duce într-acolo şi rămâne în picioare lângă ea.

— Ia uite-te! Ţi se înmoaie inima! Când eram copil, dormeam uneori cu câinele. Cred că de acolo mi se trage pofta pentru trupurile femeilor. De la blana aceea caldă. Mă miră că nu te-ai înfruptat.

— Lucrez, spun eu sec.

— Da, pe bună dreptate acum lucrezi. Stăpâna ta are nevoie de tine...

Mă ridic şi mă dau jos de pe bancă înainte să spună mai departe.

— Hei, nu aşa de repede! Râde şi se proţăpeşte între

mine şi uşă. E nevoie de tine, dar nu în clipa asta. Nu trebuie să ştie nimeni că te-a chemat. Trebuie să aştepţi la uşă până când îţi dă ea semnalul.

— Ce fac acolo?

— Joacă un joc despre artă şi despre simţurile de care se slujeşte. Tu îl cunoşti, dar pentru ei e proaspăt ca iarba nouă. Ah, ce plăcut e să vezi o bună curtezană muncind ca să-şi câştige traiul! O să las uşa crăpată ca să-ţi dai seama singur cum merge jocul. O să-i dibuieşti planul mai bine decât mine.

Aştept până pleacă, apoi mă strecor tiptil pe scara îngustă din dos şi apoi pe coridorul lung care duce spre uşile de la *portego.* Am grijă să nu mă apropii prea mult, dar n-ar trebui să-mi fac griji: oricum nu se uită nimeni la mine.

Prin deschizătură îl văd pe Aretino aşezat într-o parte, apoi doi alţi bărbaţi şi pe stăpâna mea. Ea stă în picioare în faţa lor, cu braţele întinse şi trunchiul pe jumătate răsucit, ca şi cum ar fi gata să fugă de un urmăritor prea stăruitor. Pe chipul ei e aşternută mirarea – face ochii mari –, pe jumătate frică, pe jumătate aşteptare – şi stă nemişcată, nici măcar nu clipeşte, de parcă ar fi stană de piatră, deşi sânii ei tari, marmoreeni, se ridică şi se

coboară la fiecare respiraţie, splendizi în lumina lumânărilor aşezate anume.

Se lasă tăcerea pentru o secundă, apoi văd un bărbat uscăţiv, cu faţa roşie care se scălâmbăie în jurul ei.

— O, bucuraţi-vă privirile, prieteni. Zeiţa vă va încredinţa în locul meu că aşa este. Admiraţi puterea sculpturii: întruchiparea naturii în adevărata sa lumină. Îţi spun eu, monsignore Vecellio, nici mâinile dumitale de pictor n-ar putea înfăţişa această splendoare.

Şi întinde mâna spre arcuirea molatică a umărului ei gol.

— Nu, nu. *Ne toucbez pas.* Şi în încăpere izbucnesc hohote de râs în vreme ce statuia îşi mişcă buzele pentru a-i vorbi, fără a clinti un muşchi. Noi am pus în balanţă, monsieur Ramellet, văzul şi auzul. Pipăitul este un simţ mult mai vulgar, deşi provoacă plăcere.

— Dar trebuie să te ating. Geme. Asta este puterea sculpturii. De ce crezi că Pygmalion a dus-o pe Galateea lui în pat după ce a creat-o?

— Ramellet are dreptate, se aude tare vocea lui Aretino. Deşi îşi distruge argumentul în felul acesta. Gândiţi-vă la acele străvechi pete de sloboz de pe splendida statuie a Afroditei din Cnidos. Sculptura aţâţă dintotdeauna privirile celor din preajmă.

— Da! Da. Şi de ce? Pentru că mai mult decât oricare formă de artă prinde esenţa naturii şi a vieţii. Uitaţi-vă la ea.

— Bineînţeles că are viaţă, răcneşte unul dintre bărbaţii din faţa ei. Pentru că ea e vie, prostănacule! E carne, nu marmură. Dacă vrei o întrecere adevărată între formele de artă, lasă-mă s-o pictez. Atunci vom avea cu ce să comparăm natura.

— Ah, dar cum m-aţi picta, maestro Vecellio? rosteşte ea cu dulceaţă, fără a se clinti. Îmbrăcată, sau dezbrăcată?

El ţâţâie şi ridică din umeri.

— Cum va dori cel ce plăteşte tabloul.

Se ridică un cor de voci care-l îndeamnă să purceadă.

Stăpâna râde şi se foloseşte de acest moment pentru a-şi îndrepta capul şi umerii cu graţie şi a-şi da părul pe spate ca să poată arunca o privire spre uşă, să vadă dacă sunt la datorie.

— Sunt măgulită, domnilor, că sunteţi atât de generoşi cu frumuseţea mea. Dar mă tem că aţi căzut în plasa argumentelor mele. Sau mai degrabă a argumentelor noastre, pentru că, signor Treviso, parcă asta aţi spus cu câtva timp în urmă – şi îşi îndreaptă privirea spre negustorul de săpunuri, care stă lângă pictor şi până în

această clipă a fost destul de tăcut şi anume că, deşi privirea ne poate duce spre Dumnezeu, ea se înşală uneori. Pentru că, deşi răspunde în mod firesc la frumuseţe, frumuseţea nu este întotdeauna adevărată.

— Ce?! Ataci direct filosofia lui Ficino, sau doar ne avertizezi împotriva ta? strigă Aretino, al cărui rol este în astă-seară să-i aţâţe pe ceilalţi, dar nu se poate ţine deoparte de gâlceava lor.

— O, domnule, nu cutez să-mi pun agerimea la întrecere cu a unui învăţat atât de mare. Cât despre cât de aievea e frumuseţea mea, ei bine, ca să o descoperiţi ar trebui s-o probaţi. Şi râde cu o falsă modestie bine jucată. Nu, eu vorbesc despre puterea privirii în toate formele sale.

În vreme ce ei stau acolo aşteptând următoarele ei vorbe, îmi dau seama încotro bate şi care va fi rolul meu; îmi îndrept vesta şi mă pregătesc.

— Vreau să cugetaţi la dragoste, domnilor. Cea mai crudă şi mai dulce tulburare a sângelui. Boala de care niciun bărbat nu vrea să se vindece. Cum pătrunde dragostea în trup? Nu prin privire? Un bărbat priveşte o femeie. Sau o femeie priveşte un bărbat. În vreme ce vorbeşte, se întoarce spre fiecare dintre ei, ochi în ochi cu fiecare pentru o clipă, într-un dialog fără ascunzişuri. Şi

prin acea privire preţioasă le spune ceva. Îi puteţi zice suflet, îi puteţi zice poftă animalică, îi puteţi spune boală blestemată – nici cei mai mari învăţaţi nu s-au pus de acord –, dar, orice-ar fi, se ia de la persoana care iubeşte la cea iubită şi, după ce este primită, nu mai poate fi oprită, coboară până în măruntaie şi de acolo se întinde în tot sângele din corp. N-am dreptate, signor Treviso?

Privirea ei zăboveşte acum asupra lui în vreme ce el murmură că are. Doamne, trebuie să fie tare bogat dacă e atât de prost!

— Dar dumneavoastră, domnule? spune ea privindu-l ţintă pe Aretino.

— O, de bună seamă! răspunde el zâmbind. Ceea ce ne duce în ispită nu ne poate mântui de cele rele. Deşi, repet, bărbaţii suferă de această boală mai abitir decât femeile.

— Credeţi? Nu credeţi că şi ele simt acelaşi lucru? Stăpâna zâmbeşte, căutând în jur sprijin.

Francezul scutură cu putere din cap.

— A, nu, nu, el are dreptate. Eu însumi am suferit de această boală de multe ori. Nu pot să dorm, nu pot să mănânc, mă cuprinde bucuria şi suferinţa în acelaşi moment. E un fel de nebunie – râde – de care nu vreau să mă vindec niciodată.

Îmi dau seama, din locul în care stau, că nici nu pare prea sănătos. Aretino are dreptate. Dacă ea l-ar lua în patul ei, nici La Draga n-ar reuşi să-i cureţe măruntaiele.

Privirea ei trece peste singurul pe care nu-l văd, dar ştiu că e turcul şi aud un glas murmurând ceva ce pare s-o intereseze, dar urechea mea nu prinde vorbele lui.

Ea se întoarce din nou spre negustorul de săpunuri, care îşi arată acum aprobarea mai hotărât şi este răsplătit pentru asta cu surâsul ei cel mai strălucitor.

— O, să fiţi încredinţat, domnule. Data viitoare când vă va lovi această dulce boală, veniţi la mine, pentru că am cercetat-o multă vreme temeinic şi mă socotesc meşteră în vindecarea ei. Sunt cunoscută pentru faptul că mi-am jertfit propria curăţenie pentru a-i ajuta pe alţii să şi-o recapete.

Cei din jurul ei râd din nou. Doamne, cum devin bărbaţii copii mari pentru a ajunge sub fustele unei femei! Păcatul Evei. Uneori nu ştiu dacă trebuie să mă rog pentru sufletul ei, sau să-i proslăvesc poftele, pentru că fără ele, stăpâna şi cu mine am coase pânze sau am împleti funii la Arsenale pentru opt *soldi* pe zi.

— Deci, domnilor, ne-am amuzat destul pe tema plăcerilor trupului. Amintiţi-vă că îndatorirea noastră este

să găsim simţul şi forma de artă care ne apropie de frumuseţea lăuntrică a Domnului. Întrucât am găsit pricini întemeiate pentru a bănui văzul de o aplecare către ispită, să vorbim acum despre auz. Şi pentru aceasta, dacă binevoiţi, vă invit la un alt joc.

Îmi îndrept spatele şi înghit, pentru că mi se întâmplă să râgâi când sunt nervos şi n-aş vrea să dau de gol jocul nostru.

— Signor Aretino, pot abuza de gentileţea dumneavoastră rugându-vă să-mi aduceţi o lăută?

El o aduce şi bag de seamă că, deşi e mai bună decât a noastră, nu e cine ştie ce şi trag nădejde că stăpâna va putea scoate câteva sunete frumoase din ea. Se aşază în licărirea lumânărilor, îşi aranjează fustele şi părul greu cu băgare de seamă, pe care cel ce o priveşte ar putea s-o ia drept pasiune pentru muzică şi nu drept o înfrumuseţare a portretului pe care şi-l pictează ea însăşi. Încearcă o clipă strunele, apoi îşi înclină capul, îşi ridică degetele şi începe să cânte. Deşi în clipa aceea am emoţii că degetele ei ne vor trăda, sunetele se revarsă în jur ca o ploaie de aur. Le cercetez feţele. Ce-ţi poţi dori mai mult de la o femeie? Frumuseţe, isteţime, un trup împlinit, un surâs însorit şi degete cereşti. Nu trebuie decât să plăteşti preţul.

Cântă mai întâi un cântecel, îndeajuns de lung pentru a-i fermeca şi îndeajuns de scurt pentru a nu-i plictisi, pentru că, deşi sunt oameni cultivaţi, au venit aici ca să se distreze şi, ca şi mine, simt că se apropie momentul crucial. Lasă ultimele note să zăbovească în aer şi, când îi cer să mai cânte, glasul lui Treviso este cel care răsună cel mai tare. Privirea ei l-a străpuns şi dorinţa îi clocoteşte sângele şi-i răscoleşte măruntaiele.

— Deci, domnilor, sunteţi pregătiţi? Vă voi pune la încercare auzul să vedem de recunoaşteţi adevărata frumuseţe. Vreau acum să închideţi ochii.

Ea priveşte în jur, în vreme ce ei îi fac pe plac.

— Abdullah Pashna, am aflat că tăcerea voastră e de aur, dar trebuie să vă spun că în clipa asta cred că ne păcăliţi. Un zumzet de râsete. Vă mulţumesc.

Mulţumită că-i are la picioare, îşi aşază degetele pe strune şi începe să cânte din nou, apoi, după o clipă, îmi face cu ochiul.

Deschid uşa cât pot de încet – a ales o melodie sonoră ca să-mi acopere zgomotul paşilor – şi mă duc lângă ea. Am palmele umede de emoţie. Pe vremuri, am curtat şi am cucerit jumătate din Roma cu jocurile noastre, dar n-am mai făcut-o de mult. Mă uit la ei cum şed în jurul

stăpânei: cu ochii închişi, cum li s-a spus şi cu un zâmbet lăţit pe faţă. Cât de mult le place bărbaţilor să fie seduşi! Fiammetta a ales bine piesa; are pasaje luminoase şi duioase, care sporesc vraja acestor clipe. Ajunge la sfârşitul unei fraze muzicale şi şovăie puţin.

— Domnilor! Nu, nu, nu vă mişcaţi... Vreau să vă spun că peste o clipă voi sfârşi, dar în vreme ce se vor stinge ultimele sunete, aş dori să mai rămâneţi un pic cu ochii închişi, pentru a vă pătrunde pe deplin de acest joc.

În vreme ce vorbeşte, se ridică încet şi îmi întinde instrumentul. Eu mă aşez uşurel pe scaun, îmi ridic piciorul ca să iau lăuta, ceea ce, trebuie să vă spun că este o adevărată caznă pentru un bărbat de statura mea şi mă pregătesc pentru ca după ultimele ei cuvinte să cânt sfârşitul piesei. O cunosc bine, de bună seamă, şi am şi firea potrivită pentru a face faţă. Felul în care cânt nu sfâşie sufletele, dar are delicateţe şi simţire şi ştiu să închei cu o înfloritură care să le ţină trează atenţia.

În tăcerea care urmează ultimelor note, ne zâmbim unul altuia pe furiş.

Glasul ei, când vorbeşte, e ca o mângâiere.

— Domnilor, deschideţi ochii şi priviţi frumuseţea care cântă această muzică minunată.

Cinci perechi de ochi ascultători se deschid brusc şi văd o arătare cu un rânjet de nebun şi cu o lăută ţinută strâns la piept. Exotismul urâţeniei şi al frumuseţii. La asta suntem adevăraţi maeştri.

La orice s-ar fi aşteptat, dar nu la asta, şi cred că au fost peste măsură de uluiţi, pentru că, preţ de câteva clipe, toată încăperea a încremenit. Mă dau jos de pe scaun şi fac o plecăciune stângace în vreme ce ea vine spre mine, cu mâinile ridicate ca să ne salute pe toţi.

— Domnilor, vă dăruiesc puterea sunetului şi talentul credinciosului şi „cu adevărat” urâtului meu pitic, Bucino Teodoldi.

Şi dintr-odată, toţi izbucnesc în râs şi bat din palme şi tot bat – ce altceva pot face? iar Aretino chiuie şi mă bate pe spate şi mai cere să se aducă vin; stăpâna se aşază şi îşi face vânt cu evantaiul, soarbe din pahar şi primeşte şuvoiul de măguliri pentru care a muncit din greu, fără a face vreo sforţare.

Băutura şi glumele mai curg o vreme, până ce câteva lumânări încep să sfârâie. Stăpâna revarsă laude după laude asupra gazdei noastre, care foloseşte acest prilej pentru a-l trage pe francezul bubos la biroul lui ca să-i arate o nouă scrisoare pe care o scrie măritului său rege,

în vreme ce pictorul îşi îneacă necazurile fidelităţii într-o nouă sticlă. În acea clipă turcul nostru, Abdullah Pashna – căci el este într-adevăr cel care ne-a salvat în *campo* cu câteva săptămâni în urmă – îşi adună pelerina şi dă să-şi ia rămas-bun; există la asemenea petreceri un protocol nerostit şi este limpede acum pentru toţi că balanţa a înclinat spre averea făcută din săpunuri.

Dar aş spune că asta nu pare să-l îndurereze prea mult. De fapt, de când am apărut, a manifestat la fel de mult interes faţă de mine ca şi faţă de stăpână, iar acum, când pleacă, vine spre locul unde m-am aşezat şi îmi pune pe genunchi o pungă cu ducaţi.

— Pentru pasul uşor şi pentru agilitatea degetelor. A fost un spectacol minunat, prietene.

Îi arunc o privire stăpânei, pentru că nu iau bacşişuri fără voia ei şi pentru că n-am fost de faţă la întâmplările serii şi n-am cum să ştiu cele ce s-au petrecut deja între ei. Privirea ei îmi îngăduie să iau banii şi primesc fericit, pentru că şi eu simt cum îmi curge prin vine emoţia spectacolului.

— Mă pricep mai bine la jonglerii decât la muzică.

— Atunci trebuie să vii să faci jonglerii pentru mine. Mă atrag teribil asemenea talente.

— Aţi fost în ziua aceea la încăierarea de pe pod? întreb eu, pentru că, deşi e păgân, mi-a plăcut din clipa când l-am întâlnit pe stradă. Poate şi pentru că şi el mă place.

— La încăierare? Fireşte. Lucrătorii de pe corabie au dobândit o mare victorie, au luat podul de la pescari într-o oră. N-am văzut niciodată aşa de mulţi oameni, nici bătându-se, nici privind. Când mă voi întoarce acasă îi voi cere sultanului să construiască poduri prin tot oraşul nostru magnific ca să ne antrenăm luptătorii. Dar dumneata? Practici acest sport?

— Mi-ar plăcea, dar n-am avut bucuria niciodată. Am auzit că pentru un om de mărimea mea o cădere ar pricinui moartea.

— Atunci o să avem grijă să ai o barcă de unde să priveşti.

Şi cred că îşi va ţine făgăduiala.

Pleacă în vreme ce se iveşte lumina zorilor. Acum, stăpâna ţinteşte mai de-a dreptul. Ea şi Treviso s-au aşezat alături pe o bancă şi ea tace, aproape sfioasă şi, când el îi atinge umărul, pe ea o trece un fior şi îi aruncă o privire mirată şi totodată încurajatoare.

— Signor Aretino mi-a spus că aveţi de gând să vă stabiliţi la Veneţia şi că vă căutaţi o casă.

— O, da, e adevărat. Casa mea e la Roma, un oraş atât de vesel şi de elegant, care acum este pentru mine doar o amintire tristă.

— Aş fi onorat să vă ajut să vă găsiţi o altă casă.

— O, domnule...

Ea îi ia mâna şi i-o întoarce într-a ei, ca şi cum ar vrea să-i citească bunătatea în liniile din palmă. Apoi îşi coboară buzele spre ea şi cred că ea îi face făgăduieli cu limba pentru ceea ce va urma. După aceea, mai stau un timp, apoi ea cască, îşi duce delicat mâna la gură şi spune:

— îmi plac atât de mult zorile, deşi nu le-am mai văzut niciodată de pe apă. Credeţi că e prea frig ca să le privim în această dimineaţă?

Şi înainte să poţi spune „Iartă-mă, Doamne, fiindcă am păcătuit”, s-au ridicat şi s-au înfăşurat în pelerine, l-au deşteptat pe gondolier şi acum se îndreaptă spre un răsărit de soare în doi.

Francezul e condus spre uşă cam supărat, dar îmbunat de făgăduiala unei alte seri şi eu mă pomenesc singur cu Aretino şi cu fericitul lui pictor: lor li se pare ceva firesc, dar nu şi mie. Mă servesc cu resturile de mâncare – plăcintă cu peşte rece şi sosuri de poame dulci – în vreme ce ei mai adastă un pic la o băutură şi o bârfă despre

oameni pe care eu nu-i cunosc şi treburi care nu mă privesc. Apoi îşi toarnă iar şi încep să vorbească despre plăcerea acelei seri şi despre talentele stăpânei.

— Deci facem rămăşagul, Tiţian? Am cumpărat o haină de catifea roşie cu brocart atât de complicată, încât pensula ta va tremura de plăcerea de a-i zugrăvi urzeala. Deşi n-aş vrea să-mi pună în umbră faţa. Ce expresie crezi că ar trebui să-mi iau? De triumf sobru?

Pictorul clatină din cap.

— Sunt copleşit de comenzi de la mănăstiri. Portretul va trebui să mai aştepte.

— Ah, te temi de maicile stareţe, asta e buba ta. Abuzează de mila ta creştinească să te plătească mai puţin. Mai lasă picturile bisericeşti. Ai căpăta mult mai mult dacă ai copia faţa sultanului de pe o medalie şi i-ai trimite-o prin păgânul nostru. L-ai auzit – era foarte hotărât să ducă la îndeplinire acest gând. Cât despre rămăşagul nostru – trebuie să recunoşti –, am câştigat cu uşurinţă. Femeia asta are un dar al vorbirii cum numai curtezana greacă Aspasia mai avea şi frumuseţea Phrinei. Doamne, ce bine înţelegeau grecii puterea femeii! O adevărată Venus, nu-i aşa? Amestecul desăvârşit dintre modestie şi patimă.

— Hmmm. Am primit din partea ei mai mult modestie decât patimă.

— Pentru că n-ai dat mai mult.

— Dar unde e? Face o sforţare să se ridice.

Acum s-au mai înmuiat amândoi, aşa cum li se întâmplă bărbaţilor după ce femeile pleacă şi ei se gândesc să se ducă la culcare, dar nu se ostenesc să se ridice ca să plece într-acolo.

— Unde a plecat?

— Să-şi pună pecetea pe contract.

— Cu cine? Cu Treviso? Venus cu un negustor de săpunuri? Pe Dumnezeu, nu e de nasul lui!

— Nu te întrista! Numai bărbaţii flămânzi simt nevoia să mănânce departe de casă. Cecilia te-ar biciui, ştii asta, şi te-ai căi curând. Fiammetta se va dezbrăca pentru tine în numele artei, dacă o rogi frumos. Oricum, orice altceva ar fi prea scump. N-am dreptate, Bucino? Cât mai cere în ultimul timp?

Ridic din umeri, pentru că acum, după ce s-a bătut palma, vinul şi gândul la viitor îmi încălzesc şi mie stomacul.

— Am avut o mulţime de cheltuieli în ultimele luni. Ce pot să spun? Nu cere puţin.

— Dar vorbim aşa, ca între bărbaţi – şi intri şi tu aici, Bucino –, merită oricât. Credeţi-mă, nu cunoaşteţi nici jumătate din valoarea ei. Sunt în oraş câteva târfe de clasă care îşi mulg toată viaţa amanţii ca pe ţâţele vacilor. Mai întâi una, pe urmă alta, apoi de la capăt, până când te doare punga la fel de tare ca mădularul, de atâta tras. Dar Fiammetta Bianchini nu face asta. Nu sunt de ea gelozia, lacrimile prefăcute sau linguşelile. Ea îşi ia ce are nevoie, dă ce vor ei şi socoteşte că e îndatorirea ei să-i facă fericiţi. Vă spun, nici femeile care-şi ţin hainele pe ele nu sunt atât de doamne ca ea. Îşi ascunde luxura sub masca bunei-cuviinţe desăvârşite. Este o curtezană cinstită, asta e. Şi ai noroc cu ea, Bucino. Şi ea cu tine.

Se reazemă din nou de spătar, stors de vlagă de propria lui exagerare.

Mă pricep la bărbaţii care trag la măsea, pentru că am petrecut multe seri aducându-le alinare celor învinşi, în vreme ce stăpâna se închidea în iatac până se iveau zorile. Întotdeauna mă uluieşte cum se schimbă firea bărbaţilor când sunt *în vino*: cum cei mai sfioşi se prefac într-un fel de tauri care scuipă foc pe nări şi mugesc sau cum prinţul cel mai înfricoşător îţi linge mâna ca un pisoi pe jumătate orb. Dar numai vinul vorbeşte în ei şi cei mai mulţi uită

toate astea în ziua următoare.

— Frumoase gânduri, Aretino, îi spun eu, umplându-i din nou paharul. Dacă le-ai pune pe hârtie, Fiammetta le-ar putea dăltui pe piatra ei de mormânt.

Pufneşte.

— Le-am scris deja, să fiu al naibii! Scumpa ta Fiammetta a fost trecută în Catastiful Curtezanelor, după cum am făgăduit. Sunt un poet al trupului, asta sunt. Vezi că Aretino se ţine de cuvânt? Pe Dumnezeu că aşa este! Ca şi tine – eşti un om bun, am spus-o întotdeauna. Şi Tiţian, la fel. El nu e bun. E măreţ! Tiţian e un om mare! Uită-te la el! Mâna asta poate însufleţi orice, orice îi ceri să însufleţească. La naiba cu lăuta şi cu condeiul! Prefer oricând pensula lui. Eşti un om mare, Tiţian! De ce nu-l pictezi pe pitic? Uită-te la el. Asta-i o faţă pe care n-o vezi în fiecare zi.

O fi sau nu om mare, dar credinciosul nostru pictor este acum fericit, pe altă lume.

Afară se luminează şi aud primele bărci sosind la piaţă. Mă strecor prin *loggia* din faţă în balcon ca să privesc oraşul căscând şi întinzându-se pentru a se trezi la viaţă. Dar, deşi cerul e neted ca mătasea, capul meu nu depăşeşte înălţimea balconului de piatră, aşa că pentru a

vedea ceva ca lumea trebuie să mă caţăr până la jumătatea lui, cu mâinile încleştate de margine. Chiar şi pentru un pitic bogat, lumea e prea mare. Cobor şi mă uit printre zăbrele şi zăresc gondola noastră trăgând la cheiul de dedesubt. Arabul aruncă funia, leagă barca şi stă o vreme în aşteptare. În cele din urmă, coboară Treviso, aranjându-se pe cât se poate după sforţările făcute şi străbate cheiul ca să-şi trezească barcagiul.

După ce se îndepărtează pe canal, arabul o ajută pe stăpână să iasă din cabină şi ea păşeşte pe chei, privind barca lui cum pluteşte pe sub pod. După ce dispare, ea se întoarce spre canal şi îşi ridică braţele spre cer într-un gest de biruinţă pentru a întâmpina o nouă zi.

— Stăpână!

Se răsuceşte şi mă caută, apoi îmi zăreşta mâna şi jumătate din faţă printre zăbrele. Arată cam ofilită; şuviţa împletită de pe cap e mai strâmbă, părul e cam încâlcit pe alocuri şi rochia e un pic sfâşiată la umăr acolo unde marginea aurită urmează linia gâtului. Dar râsul îi e cristalin şi pe faţa ei îmbujorată văd o casă cu pardosele lustruite de *terrazzo,* scăldată în lumină de la un capăt la celălalt şi deliciosul fum de cărnuri fripte ridicându-se rotocoale pe scară, de la bucătăria de dedesubt. Doamne,

de când n-am mai avut parte de toate astea!

— Bucino!

Flutură mâinile făcându-mi semn să vin la ea şi dau să mă întorc, când îl simt pe Aretino intrând în balcon, aplecându-se peste marginea de piatră şi strigând în primele raze ale dimineţii:

— Aha! Să fie oare Fiammetta Bianchini, cea mai nouă curtezană de lux a Veneţiei?

— Da, domnul meu, răspunde ea veselă şi face o plecăciune din cale-afară de adâncă, astfel încât fustele ei roşii se revarsă în jur ca un lac însângerat.

— Atunci hai, urcă şi vino în patul meu, desfrânato! A fost o noapte lungă şi sunt aţâţat ca naiba! îmi eşti datoare măcar cu atât!

— Prea târziu, domnule! strigă ea. Acum am un protector. Şi doreşte să fiu doar a lui. Cel puţin o vreme.

— Ce?! O curtezană credincioasă? Ce erezie bolboroseşti acolo, femeie? Du-te acasă şi spală-ţi gura cu cel mai bun săpun veneţian. Şi cu cererile Franţei cum rămâne?

— Franţa e stătută. Ţi-l las să te ocupi de el. Bucino, coboară. O să mă prăbuşesc dacă nu mă culc numaidecât.

Îmi fac loc pe lângă Aretino şi mă îndrept spre uşă.

— Şi păgânul? Aha! Te-am prins! Ţi-a plăcut, nu-i aşa?

Nu ştiu dacă-i răspunde, pentru că acum cobor scara şi n-o aud. Ies apoi pe uşile dinspre canal şi ajung pe chei lângă ea.

— Trădătorilor! şuieră glasul lui Aretino deasupra mea. Înapoi, amândoi! Ţărani fără suflet! Uitaţi-vă în jur! Cel mai grandios oraş din paradis se trezeşte şi vă aduce lumea în pragul uşii. Vom cumpăra pâine de la piaţă, peşte de la bărci şi vom bea toată dimineaţa până ne vom pierde minţile.

— Nu acum, Pietro. Îşi flutură mâna spre el şi ne urcăm în gondolă. Du-te să te culci. O să venim să te vizităm când vom avea casa noastră.

— Să nu uitaţi! Şi să-mi aduci să văd gravurile alea, pitic bubos!

Negustorii de pe canal urmăresc acum spectacolul, chiuie şi dau din mâini când stăpâna intră în cabină. Arabul, care a mai văzut de bună seamă asemenea scene, îmi dă o mână de ajutor când mă împleticesc spre bancheta de lângă el. Îi mulţumesc şi mişc puţin punga turcului prinsă la curea, ca să audă zornăitul banilor şi să ştie că a meritat să muncească toată noaptea. În cabină, stăpâna îşi pune capul pe pernele mototolite şi închide ochii, în vreme ce arabul cârmeşte încet gondola spre

cursul apei şi ne conduce spre casă prin zgomotele şi forfota unei dimineţi veneţiene.

PARTEA A TREIA

Capitolul 18

Veneţia, la mijlocul anilor 1530

Joia, stăpâna nu primeşte oaspeţi, pentru că îşi îngrijeşte frumuseţea. Se trezeşte la prima rază de lumină şi cu ajutorul cameristei ei, Gabriella, începe să-şi spele părul. După prima săpunire, Gabriella îi masează capul preţ de o jumătate de oră cu o pastă din lemn de cedru ca să-i crească părul mai repede, apoi îl clătеşte de două ori cu apă în care a fiert un butuc de viţă de vie, paie de ovăz şi rădăcină de lemn dulce pisată, ca să-i facă şuviţe colorate şi să-i dea strălucire. Acum îi ajunge până la talie şi, deşi nu-şi va recăpăta niciodată greutatea splendidă pe care o avea odinioară, este îndeajuns de frumos pentru cei care n-au cunoscut-o atunci, iar culoarea îşi păstrează nuanţele bogate de miere şi aur care se luminează când se usucă, răsfirându-se ca o mantie peste marginea unui scaun înalt când se aşază, cu spatele la soarele dimineţii. Până ce părul se usucă, o pune pe Gabriella să-i penseze firele de deasupra frunţii pentru ca aceasta să fie înaltă şi netedă. Pe la jumătatea dimineţii, soseşte La Draga cu tot felul de alifii proaspăt făcute, printre care o pastă aparte de albit, pe care ea însăşi o întinde pe faţa, pe gâtul şi pe

umerii stăpânei. Am întrebat-o odată din ce-i făcută şi mi-a spus că din făină de fasole, mercur, măruntaie de porumbel, camfor şi albuş de ou, dar habar n-am nici cât anume din fiecare şi nici alte rafinamente, pentru că îşi păzeşte reţetele ca pe un secret de stat. Tot ce rămâne din pastă păstrez în camera mea într-un borcan, în cazul unei înlocuiri sau a unui furt, pentru că nici nu ştiţi câtă iscodeală în privinţa înfrumuseţării se face în lumea curtezanelor. (Pentru o femeie oarbă, La Draga s-a dovedit a fi maestră în înfrumuseţare, aşa că nimeni – nici măcar eu – nu mai poate să nu se învoiască cu faptul că-şi are locul ei în casa noastră.)

După ce îi spală masca de pe chip – o oră şi jumătate e prea puţin şi două ore prea mult –, pielea stăpânei este roşie şi uneori pătată şi Gabriella o alină cu apă de castraveţi şi prosoape calde. La începutul după-amiezii se duce la croitoreasă, cântă la lăută şi învaţă versuri pe de rost. Pentru a-şi curăţa stomacul, bea numai apă cu oţet pregătită de bucătar şi, înainte de somnul de după-amiază, îşi freacă dinţii cu o pastă de albit mai groasă în care pune rozmarin şi gingiile cu mentă, iar ochii şi-i tratează cu picături de apă de hamamelis pentru a-i umezi şi a-i face albul ochilor mai luminos. La ora opt e trează, o pune pe

Gabriella s-o îmbrace, să-i aranjeze părul şi să-i pudreze uşor pielea, care este acum albă şi netedă ca marmura fără vinişoare şi astfel păşeşte în lume, pregătită pentru noapte.

La Arsenale, unde nu sunt îngăduite vizite, dar despre care circulă nenumărate poveşti, există se pare un mare canal mărginit de depozite pe ambele părţi, unde trudesc sute de lucrători. Când urmează să fie lansată o corabie, ea alunecă încet de-a lungul cheiului şi, rând pe rând, este înzestrată cu de toate, de la ferestre până la punţi: cu odgoane, tunuri, praf de puşcă, arme, vâsle, clepsidre, busole, hărţi şi provizii, chiar şi butoaie cu vin şi pâine proaspătă. În felul acesta, într-o singură zi de muncă, de la prima bătaie a clopotului de la Marangona până la ultima, o mare corabie veneţiană este pregătită pentru a ieşi în larg. Mă gândesc uneori la asta când stau pe lângă stăpână şi mă uit la construirea ei, pentru că, deşi negoţul nostru este mai mărunt, şi noi înzestrăm o corabie, fiecare din noi, la fel de devotat muncii sale şi preocupat de nevoile ei.

Cât despre casa noastră... ei bine, e destul de frumoasă. Nu e chiar pe Canale Grande, dar pe aproape, în San Polo, la capătul unei întinderi mari de apă dintre Campo San

Toma şi San Pantalon. Avem un *piano nobile* pe care soarele dimineţii îl mângâie şi casa se răcoreşte în serile de vară, avem vedere spre apa sclipitoare şi nu avem vecini apropiaţi care să-şi vâre nasul în treburile noastre.

Înăuntru, avem un *portego* spaţios şi elegant, cu pereţii acoperiţi cu cele mai bune tapiserii la mâna a doua şi cu draperii de mătase şi piele; în iatacul stăpânei, patul din lemn de nuc încastrat în perete este închis între draperii cu vinişoare aurii, iar cearşafurile sunt albe şi proaspete ca zăpada abia aşternută. În primele luni, această încăpere a fost domeniul negustorului de săpunuri, în tovărăşia căruia ea citea uneori poezii (din păcate, cel mai des, compuse de el) şi dădea din când în când serate pentru oameni de litere şi negustori, unde toţi discutau despre literatură, artă şi bani. Era o treabă de bun-simţ ca odată ce faima îi va creşte să-şi mai ia şi alţi muşterii, deoarece să ai un singur bărbat dă naştere la concurenţă şi negoţul patimii este atât de schimbător, încât şi cele mai bogate pungi se duc acasă după un timp. Când dădea de alţi pretendenţi, ardoarea lui Treviso se înteţea la început, aţâţată de gelozie, apoi şchiopăta la fel ca rimele lui, astfel încât atunci când s-au despărţit, noi aveam deja alţi protectori.

Pe lângă Gabriella (o tânără cu o faţă drăgălaşă din

Torcello, care îşi dă aere pe măsura nurilor), mai sunt în slujba noastră Marcello, gondolierul nostru arab, şi Mauro, bucătarul, care îmi aminteşte de Baldesar, dar numai prin faptul că, atunci când oftează mai mult, mâncarea lui e mai gustoasă. Cu el mă duc zilnic la Rialto – e una din marile mele plăceri – pentru că la Veneţia, unde femeile onorabile sunt încuiate în casă, târguiala e treaba bărbaţilor şi în ultima vreme am ajuns cineva în pieţe. Mulţimile din zori sunt uneori sălbatice, dar statura lui Mauro şi punga mea mă ridică deasupra primejdiei de a fi strivit. Proprietarii tarabelor ne cunosc şi ne păstrează cele mai bune bucăţi din cel mai bun peşte, căci bucătăria noastră are o faimă pe măsura faimei stăpânei. „Signor Bucino!”, le aud glasurile. Mă tratează politicos, cu un respect aproape nemăsurat, lăsându-se uneori pe vine în faţa mea ca să-mi arate cât de proaspăt este un anumit peşte pe care mi l-au pus deoparte. Nu mă deranjează zeflemeaua lor. E destul de blândă şi e mai uşor de înghiţit decât ocările sau nepăsarea.

Piaţa de peşte este ea însăşi o minune a Veneţiei, aşezată la marginea canalului, sub o *loggia* înaltă, cu ţevi de scurgere îngropate sub grătarele din pardoseala de piatră, astfel încât şi pe cea mai mare căldură, peştele

este tot timpul stropit şi rece. Am văzut aici hălci de peşte din ocean atât de groase şi cu cozi atât de solzoase, încât aproape că puteai trasa linia unde pescarii au retezat corpul unei sirene din talie. După ce oamenii cu pungi grase pleacă, se găsesc întotdeauna resturi pentru săraci, care pândesc de pe margini pregătindu-se să înşface măruntaiele sau capetele tăiate când sunt aruncate în apă, deşi trebuie să se bată cu pescăruşii care se reped spre uscat, mari cât nişte prunci bine hrăniţi şi de două ori mai gălăgioşi, cu ciocuri ascuţite ca nişte cuie. Le auzi croncănitul până hăt, departe, la San Marco, şi am văzut câţiva senatori murdăriţi cu găinaţ, pentru că pescăruşii îşi slobozesc resturile mesei din ajun ca să facă loc următoarei mese.

Unul dintre aceşti senatori ne va onora casa astă-seară şi acum târguiesc pentru cina pe care o va lua la noi, pentru că se dă în vând după peşte prăjit şi carne cu sosuri groase. El este perla coroanei noastre, un „corb” colorat (deoarece robele senatorilor au culoarea roşu-închis) şi unul dintre cei mai nobili; e din familia Loredan, care are strămoşi până în secolul al IX-lea, după cum mi-a spus el nu o singură dată. Este membru al Senatului, a făcut parte din multe adunări însemnate ale statului şi până nu de

mult era în Sfatul Celor Zece, care – la Veneţia – este un fel de templu al puterii. Îşi poartă onorurile cu fală. Este într-adevăr tare fudul, cu fălcile la fel de grele ca punga, dar este cel dintâi trofeu al nostru, pentru că are rang înalt şi putere şi orice curtezană de lux are nevoie de amândouă (mai cu seamă pentru că statul veneţian are tendinţa de a impune o morală strictă şi cenzură şi cu cât îi cunoşti mai bine pe cei care-l conduc cu atât mai lesne le poţi ghici toanele). Vine în serile de marţi şi vineri. Îndeobşte îl primim numai pe el, pentru că membrilor guvernului nu li se îngăduie să se amestece cu cetăţenii de rând, deşi această regulă, ca şi toate celelalte legi ale acestui stat măreţ, are la fel de multe ocolişuri ca apele sale şi stăpânei îi place să fie înconjurată de lume multă: „În felul acesta poate plictisi şi alţi oameni şi eu pot să rămân trează până mă duc cu el în pat. N-ai idee, Bucino, cât de obositori îi poate face puterea pe unii bărbaţi”.

Îl las pe bucătar să se tocmească şi îmi croiesc drum înapoi peste pod, până la o tavernă de lângă cartierul german, unde se prăjeşte peştele prins dimineaţa într-un aluat atât de uşor şi de proaspăt, încât papilele gustative amestecă dulcele cu săratul şi unde vinul de Madeira (am prins de curând gustul lui, pentru că odată cu înaintarea în

vârstă a început să-mi placă tot ce e dulce) este scos proaspăt din butoaiele aduse din Cipru. Mi-am făcut de la început obiceiul de a da bacşişuri atât de mari, pe cât sunt eu de mic, birtaşului bombănitor, aşa că acum am scaunul meu cu pernă la o masă de lângă uşă, pe care-l scot în fiecare zi din spatele tejghelei. În felul acesta, sunt la fel de înalt ca toţi ceilalţi şi pot să aud ultimele bârfe.

În dimineaţa asta se discută despre o încăierare pe pod care s-a iscat din senin ieri pe Ponte dei Pugni, lângă Campo Santa Margherita, în care lucrătorii de la Castellani Arsenale i-au bătut măr pe pescarii din Nicolotti. A sosit din nou vremea distracţiilor; e înălţarea, când Veneţia îşi sărbătoreşte cununia cu marea şi, pentru o vreme, arta bătăliilor de stradă ajunge sport naţional. Când turcul mai locuia încă în oraş, se ţinea de cuvânt şi îmi cumpăra uneori şi mie un loc alături de el pe ponton, ca să urmărim bătăliile (beteşugul meu era mai agreabil pentru el decât pentru compatrioţii mei italieni). Dar a plecat la Constantinopole cu mai mult de un an în urmă şi de atunci n-am mai avut curajul să înfrunt singur mulţimile.

Îmi ridic privirea de la conversaţia pe care o purtam şi, printr-o spărtură din mulţime, mă pomenesc uitându-mă drept în ochii unui bărbat aflat la câteva mese mai încolo:

un negustor bine îmbrăcat, cu o pălărie nouă, cu pelerină şi o haină de catifea frumos croită şi, deşi îmi pare cunoscut, habar n-am cine este. Dar el se pare că mă cunoaşte, pentru că mă priveşte fix. O fi vreun muşteriu care ne vizitează? De bună seamă că nu. Memoria nu mă înşală niciodată când e vorba de negoţ şi ştiu că n-am primit nicio pungă de la el şi nici nu i-am auzit gemetele prin pereţii casei noastre. Se ridică şi îşi croieşte cu grijă drum prin mulţime.

— Cred că ne cunoaştem.

Glasul trădează omul. Dar, Doamne, cât s-a schimbat! Buclele care-i atârnau pe spate şi tichia au dispărut, iar obrazul îi e proaspăt bărbierit. Chiar şi mersul îl are mai ţanţoş. Dacă nu l-ai cunoaşte, ai crede că este un negustor din Spania sau Grecia, pentru că în oraş e o comunitate mare de greci şi se spune că în curând vor avea biserica lor. Deşi te întrebi unde se va ruga omul ăsta, pentru că în unele privinţe este întruchiparea gentlemanului creştin, eu ştiu că e evreu.

— Signor Teodoldi, nu-i aşa?

Uite, cineva care-şi mai aminteşte numele meu după atâţia ani. Cum să nu şi-l amintească? Doar m-a văzut iscălindu-l pe o mulţime de chitanţe în micul birou

întunecos din ghetou, unde ne-am amanetat bijuteriile într-o altă viaţă.

Un bărbat masiv de lângă noi pufneşte, dar nu-l bag în seamă.

— Da, eu sunt.

— N-am fost sigur la început. V-aţi schimbat.

— Nu la fel de mult ca dumneata, spun eu sec.

— O, da! Ar trebui să mă prezint. Se aşază şi îmi întinde mâna. Mă numesc Lelio da Modena. Mi-am luat numele după oraşul în care m-am născut. Şovăie o clipă. Dar înainte eram cunoscut cu numele Chaim Colon.

Matahala se apleacă peste masă şi scoate un hohot zgomotos de râs, împroşcând puţin venin despre viciile vădite ale celor cu beteşuguri. Câteva capete se întorc spre noi. Dar duhneşte a bere şi – mai rău – a sărăcie, care nu se potriveşte cu croiala stofei noastre şi, după ce vede că înţepăturile nu-l duc nicăieri, se înapoiază în mulţime, bombănind. Am trecut amândoi prin suferinţe mai mari şi faptul că rămânem la masă este o mărturie a statutului nostru de acum.

— Deci te-ai convertit? spun eu şi pesemne că ghiceşte mirarea din glasul meu.

— Da, m-am convertit. Are glasul limpede şi răspicat.

Am părăsit ghetoul acum trei ani. Acum sunt creştin botezat.

— Şi unul care a izbândit.

— Am avut noroc. Zâmbeşte uşor, stânjenit.

A avut întotdeauna aerul unui om prea serios şi schimbarea credinţei nu l-a făcut mai uşuratic.

— Am reuşit să-mi folosesc talentul de a tăia şi de a vinde pietre preţioase ca negustor de bijuterii. Dar şi dumitale ţi-a mers bine.

— Nu-i rău, spun eu.

— Cu negoţul stăpânei dumitale?

— Da, cu negoţul stăpânei mele.

Şi bănuiesc că amândoi ne gândim acum la anumite imagini dintr-o anumită carte care l-a speriat o dată atât de tare pe patronul evreu al unei case de amanet, încât n-a avut curajul să discute cu proprietarul ei, dar care ar fi poate îngăduită de un negustor creştin mai cu picioarele pe pământ.

Răsună o bătaie de gong din spatele tejghelei.

— Ah, trebuie să plec, spune el.

E prea multă gălăgie înăuntru ca să se audă clopotul de dimineaţă de la Marangona şi de aceea dangătul e repetat, pentru ca oraşul să se pregătească de muncă.

— Am o întâlnire lângă Arsenale. O, dar a fost un dar de la Dumnezeu că te-am găsit. Am nădăjduit mereu că ne vom mai vedea.

— Adevărat? Şi simt din nou furia şi spaima de pe faţa lui când mi-a trântit uşa-n faţă. Credeam că ai fost bucuros să scapi de mine.

— Păi... eu... asta s-a întâmplat de mult. Eram... E limpede că se simte stingherit. Trebuie să plec, dar aş vrea... adică... dacă...

— Noi locuim la Casa Trevelli lângă San Pantalon. Casa Fiammettei Bianchini. E cunoscută în împrejurimi. Sunt acolo în aproape toate după-amiezile şi serile.

— Îţi mulţumesc. Se ridică şi îmi strânge mâna. Peste câteva zile părăsesc Veneţia. Plec în Indii. Dar dacă am timp, o să vin.

— Vei fi bine-venit.

Ridic din umeri. Şi de ce nu? Primim orice fel de oameni. Adică orice fel de oameni, în afară de evrei. Din câte ştiu, nu există în oraş o lege care să oprească o curtezană să primească un convertit, dacă are punga îndeajuns de groasă, deşi urmărindu-l cum dispare în mulţime, sunt cam întristat că tocmai el s-a schimbat atât de mult.

Totuşi întâlnirea va fi subiectul unei povestiri reuşite şi

când ajung acasă am şi urzit-o. Dar nu mi se dă nicio atenţie pentru că aici e balamucul. Pe podul din apropiere, o mulţime de oameni urmăreşte o duzină de lucrători de pe o barcă mare ridicând funii şi bucăţi de pânză, în vreme ce dinspre noi, din *piano nobile* de deasupra se răspândesc peste apă strigăte şi râsete.

Urc repede scara (bogăţia îţi aduce trepte mai joase, mai potrivite pentru picioarele mai mici) şi mă ciocnesc la un colţ cu La Draga care coboară, deşi ca de obicei auzul ei e mai bun decât sunt ochii mei şi apucă balustrada de piatră ca să nu cadă. Rămâne pe loc, dar îi zboară desaga din mână şi din ea sare o sticluţă care se izbeşte de treapta de dedesubt.

— Ah, să-mi fie cu iertare! Ţi-am pricinuit vreun rău?

— Nu, n-am păţit nimic.

Iau sticluţa şi mă întorc spre ea.

— Poftim...

Dar a întins deja mâna după ea. Aş putea s-o întreb cum de-a ştiut că am luat-o, dar mi-ar răspunde cu siguranţă ceva despre sunetul pe care-l face sticla care se sparge, ori despre multele feluri în care un om umblă cu ceva în mână sau cu mâna goală. Şi azi nu e joi, deci nu mă aşteptam s-o găsesc aici, dar o casă aglomerată are

partea ei de dureri, de buboaie sau de friguri şi o curtezană ageră doreşte să aibă servitori la fel de sănătoşi ca şi ea. Cât despre mine, eu am prea multe treburi ca să mă întâlnesc prea des cu ea şi, când totuşi ne întâlnim, suntem atât de politicoşi unul cu celălalt, încât am putea fi luaţi drept prieteni buni. Dar rămân ascunse pe undeva cicatricile lăsate de bănuielile mele şi de dorinţa ei de răzbunare din trecut şi rămânem în continuare cu băgare de seamă unul faţă de celălalt. Uneori mă gândesc că, dacă aş vrea, aş găsi o cale de a îndrepta lucrurile, pentru că nu sunt lipsit de bune purtări şi în ultimii ani am izbutit, prin farmecul meu, să câştig afecţiunea unor femei cu mult mai atrăgătoare decât ea. Dar, dacă e să fiu cinstit, erau de asemenea mai proaste şi cred că mă tem că ea vede prin mine, chiar şi cu ochii închişi.

— Ce s-a întâmplat? Ce se petrece acolo sus?

— A sosit un dar. Nu pot să-ţi spun nimic. Du-te să vezi cu ochii tăi.

Asta şi fac în clipa în care intru în *portego.* Căci nicio fiinţă înzestrată cu ochi nu poate să n-o vadă. Este rezemată de perete: o oglindă cât un stat de om, argintată, mai mare decât toate pe care le-am văzut până acum, strălucind ca o vâlvătaie de lumină în încăpere;

luciul ei prinde soarele şi reflectă spaţiul larg şi lumina care năvăleşte prin *loggia* din faţă. Toată casa s-a adunat să vadă minunea: stăpâna, Gabriella, Marcello şi, privind bucuria lor, muşteriul nostru, negustor de sticlărie, Vespasiano Alberini.

— O, Bucino, priveşte! Priveşte ce ne-a adus signor Alberini! Faţa ei e plină de lumină, strălucind aproape la fel de tare ca luciul oglinzii. Ah, trebuia să fi fost aici când au adus-o! A fost nevoie de opt oameni ca s-o care cu barca de la Murano şi, când au ridicat-o cu scripeţi de jos, ori de câte ori se legăna, mi se oprea inima-n loc de teamă să nu se spargă. Dar domnul meu s-a ocupat de toate. Se duce la el şi-l strânge de braţ, iar el râde de înflăcărarea ei, pentru că recunoştinţa trezeşte întotdeauna copila din ea. Aş fi vrut ca La Draga să nu plece atât de repede. Nu e cel mai minunat lucru pe care l-ai văzut?

Într-adevăr aşa este şi ivirea sa în casa noastră va fi mâine întoarsă pe toate feţele de tot oraşul, datorită spectacolului sosirii ei. Alberini este unul dintre cei mai buni muşterii ai noştri: e un negustor cu greutate, atât prin statura, cât şi prin averea lui şi cunoaşte cele mai noi tehnici de turnat chiar înainte ca lucrătorii înşişi să le înţeleagă. În privinţa dragostei, stăpâna spune că e ca un

mistreţ, o matahală numai ţepi şi răcnete, dar dacă-i dai o bucată de sticlă, de la cel mai rafinat cristal până la cea mai frumos ornamentată majolică, mâinile lui sunt atente şi delicate ca ale unui înger şi glasul lui aduce poezie negoţului.

Îmi amintesc prima dată când a luat masa cu noi. I-a adus stăpânei o cupă de vin din cristal fin, cu numele ei gravat cu diamante în cel mai nou stil.

— încântaţi-vă ochii cu această minune, prieteni, a spus el când le-a arătat-o oaspeţilor. În acest nimic străveziu au intrat nisip, pietriş, cenuşă şi un foc mai fierbinte decât cel din iad. Este o mărturie întru slava omului şi o lecţie dată de Dumnezeu: frumuseţe desăvârşită şi fragilă ca viaţa însăşi.

Şi în vreme ce spunea aceste vorbe s-a prefăcut că o scapă şi toţi oaspeţii şi-au ţinut răsuflarea de spaimă, după care el a zâmbit şi a ridicat-o în lumină ca pe un potir de împărtăşanie. L-am urmărit făcând acelaşi lucru de vreo şase ori în diferite adunări şi îmi place la el acest simţ teatral şi negustoresc. Aproape că mă face să-mi doresc să fiu preot ca să pot cumpăra toate cupele neizbutite din atelier şi să le scap din amvon în fiecare duminică pentru a băga spaima de moarte în turma mea. Nu-i de mirare că a

strâns atâta avere – nu sunt mulţi cei care pot să vândă filosofie într-un pahar şi totodată să cunoască vinul cel mai bun care poate fi turnat în el. Din fericire pentru noi, în ultimii ani s-a înamorat de trupul stăpânei într-atât, încât a dorit să-l vadă în oglinzile lui, pentru că negoţul cu oglinzi gâdilă vanitatea, dar în acelaşi timp cere smerenie.

— îţi place, Bucino? mă întreabă el şi faţa lui rotundă e despicată de un zâmbet larg.

— Ca întotdeauna, domnule, ne aduceţi minunăţii.

— Frumuseţe pentru frumuseţe. Un schimb cinstit.

— Vino aici, vino mai aproape, Bucino – să te vezi în ea. Şi stăpâna îmi face semn să mă apropii. Se vede minunat! Dă-te la o parte, Gabriella, lasă-l pe Bucino să se vadă.

Mă apropii şi stau lângă ea.

Are dreptate: e minunată. Soarele dimineţii ne învăluie cu lumina lui şi iată-ne, în toată strălucirea noastră, în mărime naturală: o frumuseţe înaltă, subţire ca o salcie, cu o coamă de păr auriu unduitor şi un pitic bondoc şi urât, abia ajungând cu căpăţâna lui mare la pieptul ei. Simt că mi se opreşte răsuflarea. Trebuia să mă pregătesc mai bine pentru această privelişte. Numai Dumnezeu ştie cât mă străduiesc. Am haine scumpe croite pe măsura mea, calitatea lor se vede şi în stofa fină, iar barba mea – care e

mult mai deasă decât cele câteva fire de care râdea odinioară Aretino – este pieptănată şi parfumată cu mosc şi chitru ca să se potrivească cu mănuşile din piele de antilopă. Şi totuşi în oglinda aceasta priveliştea mea mă tulbură peste măsură. Pentru că adevărul este că în mintea mea eu nu mă simt nici atât de mărunt, nici atât de diferit pe cât sunt în fapt şi de aceea când mă văd pe orice întindere lucioasă – mai cu seamă pe una atât de mare şi de curată – sufăr întotdeauna mai mult decât s-ar cuveni.

— O, nu te încrunta, Bucino. Faţa ta e mai drăguţă când nu îţi încreţeşti fruntea. Şi îmi dă un ghiont. Nu e o minune?

— E o minune, spun eu, silindu-mă să mă adun.

— Ah! Priveşte! Uite cum se adună aici în stânga cusătura fustei! Ştiam eu că rochia asta este prea umflată jos, dar el mi-a spus că e aşa pentru că m-am aplecat ca să mă uit la ea. Doamne, cred că născocirea asta te-a costat o avere, signor! Nu numai că face ca odaia noastră să pară mare cât un palat, dar va schimba pentru totdeauna arta croitoriei. Bucino, de mâine nu mai avem trebuinţă de serviciile croitorului nostru, ai auzit?

— Cred că mai întâi ar trebui să-i plătim chitanţa.

Şi izbucnim toţi în râs.

— Trebuie să plec, spune binefăcătorul nostru. Oamenii mai au marfă de trimis.

— Vai, nu plecaţi atât de repede! Şi stăpâna se bosumflă drăgălaş. Când mai veniţi la noi, o să punem masa chiar aici în faţa oglinzii, ca să ne vedem în timp ce mâncăm. Spuneţi-mi că asta se va întâmpla în curând!

Înflăcărarea ei îl face să şovăie.

— Păi... dacă termin treaba la depozit, s-ar putea să mă întorc mai târziu.

Ea îmi aruncă o privire, pentru că amândoi ştim că vineri e ziua „corbului”.

— Ah, domnule, avem deja plănuit ceva, mă vâr eu, luând vina asupra mea. Dar... dacă se schimbă ceva, vă voi trimite vorbă degrabă.

De îndată ce pleacă, stăpâna se priveşte din nou în oglindă cu un ochi aspru. Eu îmi încep povestirea despre evreu, dar ea ascultă doar pe jumătate, pentru că acea parte din ea care nu e absorbită de imaginea din oglindă, este preocupată de planurile ei.

— O, zău? Dar o să-mi povesteşti mai târziu – mă pregăteam când a venit Alberini şi acum trebuie să ajung într-o oră la Tiţian şi doar ştii cum se plânge dacă pierdem

lumina zilei... Gabriella! Spune-i lui Marcello să fie gata gondola. Cobor după ce-mi schimb toaleta. Se întoarce spre mine. Hai, vino şi tu, Bucino. Mi-a făgăduit că e ultima întâlnire. Poate că azi te lasă să priveşti.

Acum e în toane bune. Ceea ce e o mare uşurare, pentru că în ultimele săptămâni a fost cam posacă şi neatentă cu mine. Dar ce să-i faci? Ca mai toate femeile, stăpâna e schimbătoare ca luna de pe cer şi, cu vremea, am învăţat că e mai bine să trec cu vederea ceea ce nu pot desluşi. De unde izvorăsc şi încotro curg asemenea umori e o treabă pentru La Draga, nu pentru mine.

Scutur din cap.

— Am treabă. Mai am de făcut socoteli, mint eu.

Dar adevărul din oglindă m-a întristat mai mult decât vreau să recunosc şi n-am poftă să fiu văzut în afara casei.

— Hai, zău, Bucino! în ultimele zile ai stat prea mult cu nasul în terfeloage, ca un învăţat. Mă mir că nu scrii un studiu despre Veneţia, cum face aproape toată lumea de aici. Doamne, dacă mai trebuie să îndur încă o seară de discuţii despre măreţia statului veneţian şi a constituţiei sale, cred că o să adorm. Să ştii că Loredan şi oaspeţii lui „corbi” n-au vorbit decât despre asta săptămâna trecută.

— Atunci poate că ar trebui ca de acum înainte să-ţi ţii

seratele în faţa oglinzii. Ca să se gândească numai la treburile pentru care au venit.

Capitolul 19

După ce pleacă, mă duc în odaia mea, care este în spatele casei, lângă *portego,* şi îmi scot catastifele de socoteli. Deşi mă plâng mereu, îmi place această încăpere. A fost construită după dorinţele mele şi fiecare obiect din ea mi se potriveşte de minune, de la patul de lemn, îndeajuns de mic pentru mine ca să nu mă simt prea singur când mă întind în el fără a avea pe nimeni alături, până la etajerele puse la înălţimea mea, la biroul şi scaunul făcute astfel încât să nu trebuiască să folosesc perne sau să-mi pierd vremea căţărându-mă pe ele. De îndată ce mă aşez aici, cu condeiul în mână, cu registrele deschise şi având în faţă clepsidra al cărei nisip se scurge încet, sunt cât se poate de mulţumit.

Am spus odată că dacă am trăi într-o casă cu multă lumină nu m-aş mai plânge în veci. Şi jur că nu mă mai plâng. E adevărat că muncesc acum, când am izbândit, mai mult decât munceam atunci când n-aveam nimic. E la fel de adevărat că stăpâna şi cu mine nu mai suntem atât de apropiaţi acum pe cât eram când suferam. Fireşte. Când e ziuă pentru ea, e noapte pentru mine, adică atunci când ea doarme eu muncesc şi când ieşim în lume

împreună avem grijă să jucăm rolurile de stăpână şi slujitor, şi nu de camarazi. Deşi muşteriii noştri sunt mai puţin grosolani decât alţii, o meserie ca a noastră dă naştere întotdeauna la bârfe despre anumite perversiuni şi e mai bine să ne vadă lumea drept frumoasa şi ciudăţenia locuind nevinovat sub acelaşi acoperiş decât să-şi închipuie murdării ca în sonetele lui Aretino. Când mă simt lăsat deoparte, ceea ce mi se întâmplă uneori, pentru că am şi eu toanele mele, îmi amintesc că vremea recoltei e cea mai grea pentru un fermier şi că voi avea destul timp liber mai târziu, când datorită vârstei şi a noilor mode nu vom mai fi atât de ocupaţi.

Căci acum noi doi avem un negoţ prosper, la fel de complicat şi de obositor ca multe altele pe care îşi construieşte oraşul acesta bogăţia. În vreme ce Roma se luptă să se refacă şi Florenţa este doar umbra falei sale de odinioară, Veneţia a devenit pentru călători măreaţa metropolă a Europei: un rai pentru cumpărători, negustori şi căutători de plăceri, toţi dornici să guste din tot ceea ce are de oferit. Şi în fruntea listei sunt farmecele femeilor ei. Aproape că se simte aici parfumul vechii Rome şi se zvoneşte că femeile respectabile abia de mai intră în biserică duminica, din pricina mulţimii noilor curtezane

care vin să-şi prezinte marfa.

Când apare în public, faţa bătrânului doge are toate semnele unui om căruia îi pute totul. Îndrăznesc să spun că peste puţină vreme dezaprobarea va ajunge politică de stat – roata face întotdeauna tot cercul –, dar deocamdată păcatul este încă la fel de profitabil ca virtutea, aşa că facem bani tot anul. Lunile de primăvară sunt însă cele mai pline pentru noi, pentru că atunci corăbiile se pregătesc să pornească din nou şi pelerinii se adună pentru a pleca în Ţara Sfântă. După ce şi-au cumpărat moaşte sfinte pe săturate (Veneţia are destule oseminte pentru a alcătui o mică armată de sfinţi cu jumătate de coaste), v-ar ului să aflaţi cât de mulţi dintre ei se lasă pradă unui păcat, două, înainte de a porni pe mare în călătoria care-i va absolvi de ele.

Ca şi la Roma, mă ocup de gospodărie şi sunt şi portar. Notez fiecare *soldo* care intră şi care iese, deoarece, după ce uşa iatacului se închide, tot felul de şobolani s-ar putea înfrupta din proviziile noastre din bucătărie şi amândoi cunoaştem târfe bogate care au murit în sărăcie din cauza unei proaste gospodăriri. Nimeni nu intră şi nu părăseşte casa fără ştirea mea. Nu primim eretici germani, pentru că memoria stăpânei este la fel de lungă pe cât era odată de

scurt părul ei şi suntem cu băgare de seamă cu negustorii aflaţi în trecere, pentru că deşi e foarte ademenitor să mai strecurăm şi vizitatori străini printre muşteriii obişnuiţi (portretul dezgustător de elogios pe care i l-a făcut Aretino în Catastiful Curtezanelor a purtat spre uşa noastră tot felul de negustori bogaţi), asta aduce şi multe primejdii. Sfrenţia adusă de francezi la Florenţa şi Neapole în urmă cu patruzeci de ani a ajuns acum un adevărat blestem pentru vintre şi, deşi putem refuza bărbaţi bolnavi, e mai greu să descoperi boala înainte de a se arăta. La Draga are licori şi alifii pentru mâncărimi şi fierbinţeli mai domoale şi, orice părere am avea unul despre celălalt, eu nu mă pot îndoi de puterea leacurilor ei. Printre numeroasele ei talente, se ştie că are darul de a scăpa femeile de copii când aceştia sunt încă neînchegaţi în pântec. Până acum noi n-am avut nevoie de aşa ceva. Căci se pare că stăpâna nu rămâne grea sau cel puţin n-a rămas niciodată de când o cunosc. Dacă mama ei ar fi avut mai puţină ambiţie şi şi-ar fi folosit economiile pentru a-şi vinde fiica printr-o căsătorie cu un croitor sau un constructor de corăbii, nerodnicia ei s-ar fi dovedit a fi o calitate mai importantă decât frumuseţea. Dată fiind situaţia, cred că acum o întristează puţin, deoarece sunt

femei cu vârsta şi meseria ei care au deja o odaie plină cu leagăne cu prunci şi, deşi copiii nu le moştenesc titlurile, oraşul e plin de bărbaţi bogaţi care-şi iubesc îndeajuns de mult plozii din flori pentru a-i ajuta să-şi croiască drum în viaţă.

Intră în îndatoririle mele să primesc toţi clienţii noi înainte ca ei s-o vadă şi să stabilesc cu ei preţul. În felul acesta, nădăjduiesc să dau la o parte şarlatanii şi scandalagiii. Cei mai răi sunt cei care-şi folosesc pumnii la fel de bine ca mătărângile. Desigur că nicio curtezană nu-şi câştigă traiul fără să se aleagă cu câţiva pumni sau vânătăi. E ceva de la sine înţeles. Unii bărbaţi nu au putinţă decât dacă sunt nevoiţi să se lupte puţin înainte, iar alţii sunt atât de doborâţi de păcat, încât trebuie să aplice o mică pedeapsă în vreme ce obţin plăcerea. Dar pe aceştia îi descoperi de obicei şi cu hainele pe ei, pentru că patima lor tremură de nerăbdare. Pe mine mă îngrijorează cei pe care nu-i pot desluşi, bărbaţii care ţin cruzimea în ei până când uşa se închide sau până beau prima sticlă. Am văzut destule la viaţa mea ca să ştiu că sunt câţiva pentru care este ceva firesc, aşa cum unora le place din născare carnea în locul peştelui, şi diavolul din vintrele lor se hrăneşte nu atât cu actul în sine cât cu durerea pe care o

pricinuieşte şi cu aţâţarea obţinută prin stârnirea ei.

În asemenea situaţii, avem avantajul că bucătarul nostru are pumnii zdraveni şi o fire pe potrivă şi că Marcello, gondolierul nostru, deşi e un om tare blând, are statura unui războinic şi un glas puternic ca ecoul unei peşteri. În ultimii ani am fost nevoiţi să folosim talentele lor o singură dată şi atunci stăpâna a fost mai degrabă speriată decât vătămată, pentru că am ajuns la ei la câteva clipe după ce a ţipat. Bărbatul a sfârşit în canal, cu un braţ şi o coastă rupte. Deşi nu mă îndoiesc că s-ar putea să încerce din nou, îi va fi mai greu s-o facă în Veneţia, pentru că deşi poliţia de pază ar putea trece cu vederea asemenea încălcare a legilor (lumea e plină de femei care se duc la altar după ce au fost siluite de soţii lor, ca ultimă încercare de a le cuceri), cele mai cunoscute curtezane din oraş îşi trec din gură-n gură o listă pe care sunt trecuţi asemenea nemernici.

Cât despre stăpâna... Ei bine, lăsând la o parte toanele ei, acum străluceşte în toată splendoarea, însufleţită de sânge proaspăt şi multe daruri. E în tagma asta de cincisprezece ani cu totul şi va împlini douăzeci şi nouă de ani la viitoarea zi de nume. Ceea ce înseamnă că nu mai e atât de tânără pentru această meserie – rareori găseşti o

curtezană de faimă peste treizeci de ani care să-şi recunoască vârsta adevărată –, deşi încă pare destul de proaspătă pentru a putea spune noilor vizitatori că are doar douăzeci şi doi de ani.

În felul acesta, am redobândit tot ce am pierdut la Roma şi, deşi încă mi-e frică de valurile înalte şi mai tânjesc uneori după vitalitatea mai grosolană a romanilor, se poate spune că suntem la adăpost aici.

Da, se poate spune că suntem mulţumiţi.

Capitolul 20

Sunt cufundat în catastife când soseşte vorbă de la omul „corbului” nostru, Loredan: marele senator e reţinut cu treburi privind Sensa şi nu va putea veni diseară, ceea ce înseamnă că vom fi liberi să-l primim în sfârşit pe mărinimosul nostru negustor de sticlărie. Vestea e un bun prilej pentru a-mi închide catastifele. Rânduirea cifrelor mi-a mai domolit un pic scârba faţă de mine însumi şi, înainte de a lua legătura cu Alberini, trebuie s-o înştiinţez pe stăpână.

Casa şi atelierul lui Tiţian sunt spre miazănoapte, peste Canale Grande, lângă Rio di Santa Caterina şi deşi plimbarea e scurtă, e o zi blândă de primăvară şi mişcarea o să-mi priască.

Tiţian, faţă de care m-am arătat cam nepăsător în prima seară când ne-am văzut, pentru că nu prea ştiam cine e, este de departe cel mai cunoscut pictor al Veneţiei, atât de vestit, încât vopseaua de pe pânzele lui nu apucă să se usuce, căci sunt de îndată băgate în lăzi, urcate pe corăbii şi duse apoi cu convoaie de catâri la jumătate din curţile Europei. Deşi e un om mare, a rămas, din fericire, pe jumătate ţăran. Lucrează cu abacul la fel de mult pe cât

lucrează cu pensula (avem în comun o dibăcie înnăscută de a găsi idei pentru a smulge bani muşteriilor îndărătnici) şi, deşi nu mă îndoiesc că va intra în istorie pentru desăvârşirea tablourilor lui, amintirile mele despre casa lui sunt mai degrabă legate de aromele din bucătărie, pentru că şi lui, şi lui Aretino le place să mănânce şi bucătarii lor se iau deseori la întrecere pentru a găti cele mai de soi bucate. Şi, la fel ca Aretino, simte o atracţie sănătoasă faţă de femei. Este a doua oară când stăpâna pozează pentru el. Dacă a mai făcut şi altceva cu el, mie nu mi-a spus şi eu n-am întrebat, deşi când a murit iubita lui soţie, Cecilia, acum câţiva ani, s-ar putea să-l fi mângâiat, pentru că ştiu că a suferit mult.

Tai Canale Grande la Rialto. De aici aproape că se vede casa lui Aretino. Şi lui i-a mers bine. A cochetat o vreme cu gândul de a se stabili la curtea Franţei, dar în loc de asta a ţinut tot postul Paştelui căindu-se pentru păcate în public, deşi în acelaşi timp înălţa atâtea ode oraşului nou de adopţie, încât dogele Gitti a fost înduioşat şi i-a pus o vorbă bună şi, în felul acesta, s-a împăcat atât cu papa, cât şi cu vechiul său duşman, ducele de Mantova. După aceea, urcuşul lui a fost iute şi acum este socotit unul dintre oamenii însemnaţi ai oraşului. În public îşi arată

lanţul de aur primit de la regele Franţei, scrisorile lui circulă printre cunoscători şi Veneţia e plină de oameni dornici să se poarte bine cu el ca să nu se poarte el rău cu ei.

El şi stăpâna au devenit buni prieteni de-a lungul anilor. Flacăra care i-a mistuit pe amândoi s-a prefăcut acum în jar molcom. Faima i-a adus destule femei care să-l linguşească şi să-l stoarcă de bani pentru a mai avea nevoie de favorurile ei şi, ca să spun drept, cred că amândoi, trăindu-şi viaţa în văzul lumii, sunt fericiţi să aibă pe cineva care-i cunoaşte pe toate părţile şi faţă de care nu trebuie să joace teatru. Când nu bârfesc, se dau în vânt după ghicit în cărţi, care e acum la mare modă la Veneţia şi uneori stăm toţi trei în după-amiezile când nu avem nimic de făcut, întorcând cărţile pictate cu tot felul de imagini ale viitorului schimbător. Noi ne-am ţinut de cuvânt şi în toţi aceşti ani n-am publicat *Poziţiile.* Dacă nu avem copii, avem măcar aceşti bani albi pentru zilele negre ale bătrâneţii.

Ocolesc Campo dei Santi Apostoli şi merg spre nord printr-un păienjeniş de străduţe. Bogăţia lasă locul sărăciei pe măsură ce mă îndepărtez şi acum îmi ţin capul în jos şi punga strânsă la piept. În răspăr cu împrejurimile, casa lui

Tiţian, cocoţată chiar pe marginea lagunei, e o mărturie a rangului, fiind nouă şi falnică. În zilele senine, de aici se vede până la Monte Antelao din Cadore şi bag mâna-n foc că de aceea a ales-o, pentru că este un om simţitor şi acest loc îi aminteşte de oraşul lui natal.

Menajera lui deschide uşa şi mă conduce în grădină, anunţând-o pe stăpâna mea că am sosit. Mă aşez şi îmi frec picioarele, pentru că drumul mi-a amorţit coapsele. Apa e atât de aproape că se aud valurile lovindu-se de ţărm. Deşi pentru mine Veneţia nu va fi niciodată ca Roma, are o anumită frumuseţe melancolică în felul în care cochetează cu marea, ca o femeie atrăgătoare care-şi ridică fustele împodobite – uneori nu destul – ca să se ferească de fluxul care se ridică. Într-o zi ca aceasta, când apa străluceşte şi parfumul iasomiei şi al florilor de piersic înmiresmează aerul, îţi poţi închipui că eşti în paradis. Parfumul dulce al Arcadiei. Nu aşa spunea mama ei când ea era mică şi încerca să zugrăvească miresmele din grădiniţa unui bogătaş? Cu aceleaşi cuvinte încercase stăpâna să mă ispitească în prima noastră zi la Veneţia, când viitorul părea negru ca scăfârlia ei plină de sânge. Când mă gândesc la asta, amintirea acelor vremuri mă izbeşte cu forţă, abia acum, aici, în clipa asta, după atâta

timp, simt că am ajuns cu adevărat acolo unde am dorit. Şi în vreme ce mă minunez, am şi un simţământ de spaimă – da, spaimă – că ne-am căţărat prea sus şi am putea cădea de la o înălţime prea mare.

Tresar când îi aud glasul.

— Bucino! Credeam că nu te poţi dezlipi de abacul ăla al tău.

Mă întorc s-o văd. E îmbrăcată într-un halat, de parcă abia s-a sculat din pat. Părul ei lung este lăsat pe spate. El i-a cerut anume să-l poarte aşa, cum era când s-au întâlnit prima dată. Deşi chiar şi eu trebuie să recunosc că nu mai e la fel de proaspătă ca atunci, şuviţa împletită şi cârlionţii poznaşi din jurul frunţii încă scot la iveală fetiţa din ea.

— Eram, dar a sosit un mesaj.

— Sper că e important. Tiţian se înfurie rău când e întrerupt.

— Tot n-a isprăvit? Credeam că e ultima întâlnire.

Fiammetta râde.

— O, nu va termina niciodată! Nu va fi niciodată mulţumit. O să fiu bătrână când el o să-şi pună pensula deoparte.

— Arăţi destul de tânără în clipa asta.

— Zău! Aşa crezi? Se răsuceşte ca să-şi fluture părul. Cu

câtă lăcomie soarbe măgulirile! Se hrăneşte din ele, creşte din ele, ca o plantă care se înalţă spre lumină, ca şi cum nu s-ar sătura niciodată. În ultima vreme, nu prea mi-ai spus vorbe frumoase, Bucino.

— Nu mai apuc să strecor o vorbă între glasurile din jurul tău.

Se bosumflă puţin, dar asta îi ţine mai degrabă cu amorezii ei decât cu mine. Dar e adevărat că eu o cunosc mai bine şi, spre deosebire de ei, eu am văzut-o muncind din greu cu oglinjoara ei de mână şi privirea pe care o arunca în ea nu prea era măgulitoare. Dacă aş putea da timpul înapoi, nu cred că aş mai alege frumuseţea în locul urâţeniei. Frumuseţea e atât de gingaşă, încât trebuie să ai tot timpul grijă de ea.

— Deci, ia spune, care e mesajul?

— Loredan e prins cu treburi privind Sensa şi până la urmă n-o să ne mai viziteze diseară.

— Ah! Ridică din umeri ca şi cum nu are prea mare însemnătate, deşi bag de seamă că e mulţumită. Atunci să-i trimitem un mesaj lui Vittorio Foscari, spune ea nepăsătoare. Ştiu că va fi fericit să mă viziteze în locul lui Loredan.

— Sunt pe deplin încredinţat de asta. Dar avem mai întâi

o îndatorire faţă de Alberini pentru generozitatea lui.

Doamna mea scoate un geamăt.

— O, desigur, Alberini. Îşi încreţeşte nasul. Dar i-am spus deja că suntem ocupaţi. N-o să afle. Nu-şi încrucişează niciodată drumurile cu Foscari.

Aşa este, pentru că unul munceşte ca să-şi câştige traiul, iar celălalt trăieşte de pe urma rangului familiei lui. Deşi aleg să nu spun asta cu glas tare.

— Ce-ar fi să-i laşi lui Foscari răgaz să se pună pe picioare? spun eu.

Ea râde şi o ia ca pe un compliment, dar e doar pe jumătate adevărat. Acest Foscari e un fel de provocare pentru mine. Este cel mai nou şi mai tânăr muşteriu al nostru, „corb” prin naştere, este încă un pui căruia nici nu i-au crescut toate penele, dar de îndată ce-şi scoate ciorapii cu model, plăcerile mădularului sunt atât de noi pentru el, încât pare să le istovească, atât cu patima de care dă dovadă, cât şi cu sporovăiala lui. Fireşte, orice curtezană are nevoie să fie uneori adorată şi veneraţia lui o înveseleşte destul pe stăpână. El a apărut la scurtă vreme după o legătură cu un învăţat florentin cu guşă, care fornăia şi pufăia atât de mult, încât era greu de spus dacă se slobozea prea repede sau tot timpul. Deşi

avusesem grijă să mă tocmesc cu el pentru plata cu ora, nu mă îndoiesc că trupul proaspăt şi tare al lui Foscari era foarte plăcut, spre deosebire de al celorlalţi. Dar acest tânăr „corb” s-a dovedit o nenorocire în ce priveşte banii, căci nu e stăpân pe propria lui avere, cheltuieşte mai mult decât îi este venitul şi nu e îndeajuns de isteţ ca să obţină unul mai mare.

— Ştii că ne datorează şase întâlniri de luna trecută.

— O, Bucino, îţi faci prea multe griji! Face parte dintr-una din cele mai bune familii din oraş.

— Care îşi păstrează banii pentru fiii mai mari, nu pentru el. I-au plătit desfeciorirea, dar nu şi întreţinerea unei amante. Negoţul nostru ar fi mai bine slujit de un drăgălaş mulţumesc adresat lui Alberini.

— Hai, zău! Nu-mi ţine mie lecţii despre ce-ar fi mai bine pentru negoţ! bombăne ea nervoasă. Aş vrea mai degrabă să-l primesc pe Foscari.

— Cum doreşti. Dar dacă vine trebuie să plătească. Toţi ai casei au început să vorbească despre milostenia noastră şi dacă n-avem grijă o să afle tot oraşul că dăm de pomană ceea ce alţii plătesc din greu. Şi ştii ce neajunsuri ne poate aduce asta.

Ridică din umeri.

— Eu n-am auzit asemenea bârfe.

— Pentru că stai cu uşa închisă, spun eu cu blândeţe. Şi eu am sforăit în ultimul timp mai tare ca de obicei ca să acopăr zgomotul.

Zâmbesc ca să-mi mai îndulcesc veninul. Dar ea respinge ramura mea de măslin.

— A, da? Foarte bine! Dacă stărui atât, să nu mai vină. Şi tot n-o să-l primesc pe Alberini. O să-mi folosesc timpul liber ca să citesc. Să ştii că nu mi-e prea uşor să stau toată ziua aici ca o statuie, în vreme ce Tiţian îşi face de lucru cu pensulele lui.

Mă uit la ea o clipă şi îşi coboară privirea.

— Ah, iasomia asta! spune ea extaziată, îngropându-şi capul în flori. Nu se află mireasmă mai încântătoare pe lume! Am încercat de nu ştiu câte ori să cumpăr un parfum cu această mireasmă la Rialto, dar nu ţine mai mult de câteva clipe după ce ai destupat sticluţa.

— Da, e foarte dulce, îngân eu, uimit de repeziciunea cu care a schimbat subiectul, pentru că nu e prima dată când ne ciondănim din cauza acestui căţelandru. Parfumul dulce al Arcadiei.

Se uită la mine şi îi revine zâmbetul pe buze, ca şi cum e ceva de care nu-şi aminteşte prea bine.

— Al Arcadiei? Da, pesemne că aşa e.

— Oricât ar oferi ei, n-o pot avea, Bucino. Tiţian a apărut în uşă. Mi-a făgăduit întreaga zi şi am nevoie de fiecare clipă.

— Nu-ţi face griji, maestro. Nu eşti în primejdie. Am venit doar ca să transmit un mesaj.

— O doreşte în seara asta vreun moş aţâţat? Păcat Fiammetta n-o să se mai înfrupte deci dintr-o fleică de porc friptă din care picură zeamă de măr. Hai, Fiammetta, lumina e cum nu se poate mai bună. Vino înapoi.

— Vin numaidecât. E limpede că se simte uşurată că a chemat-o. Îmi aruncă în fugă un zâmbet distrat. Ne vedem mai târziu, Bucino.

Faptul că nu mi-a spus când o să vină acasă îmi arată cât de furioasă e pe mine din cauza lui Foscari. Iese, şi el dă s-o urmeze. Dar e cale lungă de-aici până departe şi s-ar putea să nu mai prind prilejul ăsta câteva luni de-acum încolo.

— Tiţian?

Se întoarce.

— Dacă tot am venit, pot să văd tabloul?

— Nu! Nu l-am isprăvit.

— Dar gândeam că asta e ultima întâlnire.

— Nu e gata, repetă el cu încăpăţânare.

— Da, dar piticii au inima slabă. Zâmbesc. Ştiu de la cineva care se pricepe că aş putea să mor până la anul.

Se încruntă, dar ştiu că mă place, atât cât poate să-i placă lui cineva atunci când lucrează.

— Ce ţi-a spus ea despre tablou?

— Nimic. Ridic din umeri. Doar că i-a înţepenit gâtul stând nemişcată şi trebuie să-i fac frecţie în fiecare seară. Dacă n-aş fi eu, n-ar mai fi modelul tău.

— A, da! Bine. Dar te uiţi şi pe urmă pleci. Şi nu îţi dai cu părerea despre cele ce ai văzut, ai înţeles?

— Cum să-mi dau cu părerea? Eu nu vorbesc decât despre catastifele mele cu socoteli. Orice altceva îmi trece pe lângă urechi.

Atelierul e în casă şi alături are un şopron unde-şi usucă pânzele. Îl urmez pe scară, într-o odaie *din piano nobile,* unde două ferestre mari cu margini de piatră lasă să intre o mare de lumină şi unde priveliştea îl poate duce înapoi acasă fără să călătorească într-acolo. Pânza este întinsă pe un şevalet mare în mijlocul încăperii şi, deşi nu e terminată, eu nu văd ce ar mai fi de făcut la ea. Dar e adevărat că sunt cam nepriceput când e vorba de artă. Am fost la câteva adunări unde am auzit oameni însemnaţi –

chiar curtezana lăsată de izbelişte care se dă în spectacol – dându-se în vânt după „geniul” lui Tiţian şi preamărind-o cu asemenea furtuni ale închipuirii, încât ceea ce zugrăveau ei părea să iasă mai degrabă din închipuirea lor decât din ceea ce vedeam eu pe pânze. „Oh! Oh! Uite cum sanctifică trupul uman cu măiestria lui”. „Dumnezeu a aşezat paradisul în culorile lui Tiţian”. Laudele lor sunt lipicioase ca mierea şi uneori cred că pricina pentru care Tiţian o preferă pe stăpână ca model este că ea nu-l chinuie cu asemenea baliverne şi astfel îl lasă să dea frâu liber penelului.

Cât despre această ultimă lucrare a lui – ei bine, ca să nu mai zăpăcim oamenii, o să vă povestesc în cuvinte simple.

Decorul este chiar odaia aceasta – în fund se vede o parte din fereastră, prin care un apus de soare luminos brăzdează cerul; pe pereţi sunt tapiserii, iar în faţă, două scrinuri cu ornamente, lângă care două cameriste, una în genunchi, cealaltă alături în picioare, aleg veşminte.

Dar deşi le vezi, privirea nu zăboveşte asupra lor. Pentru că în prim-planul tabloului, atât de aproape încât ai putea s-o atingi, este o femeie goală. Stă întinsă, rezemată de o pernă pe un pat cu saltele roşii înflorate, acoperite cu

cearşafuri mototolite, iar la picioarele ei, doarme încovrigat un căţeluş. Părul femeii îi cade peste umeri, sfârcul sânului stâng, tare şi trandafiriu, se iţeşte pe catifeaua închisă la culoare a draperiei din spate şi degetele mâinii ei stângi se arcuiesc peste despicătura din josul pântecului. Deşi este o replică frumoasă – şi din câte ştiu după părţile pe care le cunosc deja – şi desăvârşită a trupului stăpânei, este o privelişte cunoscută şi pentru un nepriceput ca mine, pentru că atitudinea de Venus întinsă pe o parte este de mult populară şi apreciată de cei cu gusturi rafinate.

Dar ceea ce este deosebit în această pictură este faţa. Pentru că în vreme ce toate Venerele pe care le-am văzut dorm sau privesc undeva în depărtare, ignorând cu sfială faptul că sunt privite, această Veneră, Venera stăpânei, este trează. Şi nu numai că este trează, dar se uită drept în ochii tăi. Şi privirea din ochii ei, ei bine, aici vorbele simple se frâng şi simt cum mă cuprinde avântul închipuirii lui Aretino. Pentru că privirea ei este atât de... languroasă, are un fel de energie erotică leneşă, care nu te lasă să ghiceşti dacă savurează amintirea unor plăceri consumate sau îmbie direct la cele ce vor urma. Oricum ar fi, privirea e sinceră. Nu e nici urmă de ruşine, de stânjeneală sau de

sfială pe faţa ei. Doamna aceasta, stăpâna, se simte atât de bine în pielea ei, încât, oricât de mult ai privi-o ea tot îţi întoarce privirea.

— Ce zici?

Stă nerăbdător în spatele meu, de parcă nu s-ar sinchisi de părerea mea, ci doar ar vrea să spun ceva ca să plec şi el să poată continua să lucreze la tablou. Ce pot să-i spun? Mi-am petrecut cea mai mare parte a vieţii mele de om care munceşte, aplaudând poeţi mizerabili, râzând de glume oribile, minţind muzicieni de mâna a doua şi măgulind bogătaşi proşti care cred că spun lucruri deştepte. S-ar putea spune că nu mai sunt în stare să spun adevărul. Privesc din nou tabloul.

— E minunat, rostesc eu ferm. Ai creat o splendidă Veneră veneţiană. Cu ea poţi câştiga oricând pariul cu bubosul ăla de ambasador francez între pictură şi sculptură.

— Pfui!

Greaţa i se urcă până în gât. În discuţiile despre geniul lui, Tiţian este întotdeauna cel care tace.

Oftez.

— Ascultă, Tiţian, ce rost are să mă întrebi pe mine? Ştii că nu mă pricep la artă. Eu sunt codoş. Unul de mare

clasă, fireşte, dar codoş. Vrei să-ţi spun ce văd? Văd o curtezană frumoasă, atât de îmbietoare că parcă ar sta întinsă în faţa mea. Mai mult nu ştiu ce să-ţi spun.

— Hmm. Încă o întrebare şi poţi pleca. Ştii la ce se gândeşte?

Privesc din nou. Ştiu oare la ce se gândeşte? Sigur că ştiu. Doar e curtezană, ce Dumnezeu!

— Se gândeşte la orice vor alţii să se gândească, spun eu încet.

El dă din cap. Şi ia pensula. E limpede că trebuie să plec.

Stăpâna intră şi-mi face semn înainte de a se îndrepta spre canapea. Deşi acum am cercetat fiecare părticică a trupului ei, o să plec înainte de a-şi scoate halatul.

Ajung la uşă. Dar un gând nu-mi dă pace.

— Mai e ceva.

El se întoarce.

— Ce?

— Nu e ea, să ştii.

— Ce vrei să spui?

— Nu ştiu dacă nu cumva nu deosebeşti culorile, dar ochii Fiammettei Bianchini sunt verzi ca smaraldul, nu negri.

Râde în hohote şi văd cum faţa ei e luminată de un zâmbet.

— Doar n-ai vrea ca orice bărbat care o vede în atelierul meu să vină să bată la uşa voastră, nu?

Şi pe când ea îşi leapădă halatul, ies pe uşă.

Capitolul 21

Când mă întorc acasă, găsesc o gondolă legată de cheiul nostru. Preţ de o clipă mă gândesc că ar putea fi puişorul Foscari, pentru că acoperământul gondolei e splendid şi necazurile pe care ni le face m-au urmărit tot drumul, dar Gabriella mă întâmpină în uşă ca să mă anunţe că un necunoscut stă în *portego* de aproape o oră.

— Nu vrea să lase un mesaj. Zice că e ceva însemnat şi trebuie să vorbească numai cu tine.

Şade sub oglindă, care, acum când lumina păleşte, este ca o gaură neagră în întuneric. Recunosc că nu mă aşteptam să-l văd atât de curând. Dar e adevărat că oamenii care pornesc în lungi călătorii simt nevoia unei vorbe bune înainte de a pleca. Se grăbeşte să se ridice ca să mă salute, ceea ce-l face mai înalt, dar e un gest destul de amabil, pentru că, vă rog să mă credeţi, nu toţi clienţii noştri se ostenesc să facă asta. Zăresc imaginea noastră în oglinda care sticleşte, o prăjină şi o pocitanie, dar m-am obişnuit deja să mă văd aşa cum sunt.

— Signor Lelio, bine aţi venit. Cum a fost întrunirea?

— A mers bine. Corabia e gata. Ridicăm ancora poimâine. Pornim spre Indii.

— Poimâine? Atât de curând? Vă rog, luaţi loc.

Se aşază. Dar rămâne încordat. Se simte că are emoţii. Dacă a venit să-şi aranjeze o întâlnire, n-avem loc pentru el. Dar s-a purtat frumos cu mine mai de mult, în felul lui, şi am datoria de a-l trata cu respectul cuvenit oricărui bărbat care are bani şi e mânat de patimă.

— E prima dată? Adică, plecaţi prima dată în Indii?

— O, da. Ba nu. Am fost în Orient acum un an. La Alep şi la Damasc. Dar în pieţe, nu în munţi.

— Deci aţi văzut locurile de unde vin pietrele?

— Nu. Încă nu. Zâmbeşte, pentru că îşi aminteşte la fel de bine ca mine discuţia noastră. Dar de data asta, cu voia Domnului, o să le văd.

În odaie s-a întunecat de-a binelea. Gabriella bate la uşă şi intră cu o lumânare. În vreme ce se mişcă în jurul nostru, flăcăruia lumânării se ridică şi începe să danseze în oglindă.

— Te rog, adu-ne nişte vin, Gabriella... Doriţi să beţi ceva?

— A, nu, nu! Scutură din cap. Adică... nu pot să stau mult. Îşi plimbă nervos privirea prin cameră.

— Nu vă faceţi griji, signor Lelio, îi spun eu cu blândeţe,

când Gabriella iese. Negoţul nostru e la fel de discret cum era al dumitale.

Dar nu se lasă înduplecat.

— Eu... Se uită în jur. E o casă frumoasă. Nu mă aşteptam...

— La o asemenea bogăţie? Zâmbesc şi gândurile mele se întorc o clipă în odaia mizeră în care tatăl lui şi-a pus jos lupa după ce a cercetat rubinul nostru şi am citit în ochii lui cum ni se surpă viitorul. Şi acum mă mai tulbură această amintire. Am avut noroc. Deşi tot ce vedeţi aici a aparţinut altcuiva. Şi va aparţine din nou, fără îndoială. Cred că familia dumitale îşi aminteşte bine de schimbul nostru. Apropo, ce mai face tatăl dumitale?

Şovăie o clipă.

— A murit acum câţiva ani.

Vreau să-l întreb dacă s-a întâmplat înainte sau după convertirea lui, dar mi se pare o întrebare prea crudă. Deşi se ştie că sunt evrei care se convertesc la creştinism, eu n-am auzit să facă asta decât unele tinere nefericite în dragoste sau ispitite de o zestre frumuşică din partea bisericii dornică să răspândească adevărata credinţă. Părăsirea comunităţii de către un bărbat în toată firea ar fi un act de trădare mult mai grav.

— îmi pare rău. Şi a ajuns la o înţelegere cu statul veneţian?

Ridică din umeri.

— Contractul a fost reînnoit. S-a schimbat doar preţul. Dar asemenea tocmeli se lungesc la nesfârşit.

La fel şi discuţiile în răspăr despre evrei. Le auzi zilnic în taverne şi pe Rialto: de o parte, cei care cred că diavolul sălăşluieşte în vintrele evreilor şi cămătăria întinează sufletele oricărui creştin care ia bani de la ei, de cealaltă parte, negustorii pentru care pragmatismul este o calitate şi care au nevoie de banii evreilor pentru a-şi ţine negoţul. Cred că fiecare veneţian împărtăşeşte uneori amândouă părerile, deşi glasul negustorilor se aude mai tare în ultima vreme şi atâta timp cât Veneţia va trăi de pe urma corăbiilor ei, toată lumea ştie că, într-un fel sau altul, evreii vor rămâne aici. După moartea tatălui lui, el ar fi trebuit să facă parte acum din sfatul bătrânilor, să se îngrijească de viitorul comunităţii lui.

— Pot să vă întreb ceva?

Se uită la mine, pentru că ştie, desigur, ce vreau să-l întreb.

— Vreţi să ştiţi ce m-a făcut să mă convertesc? Se uită în gol o clipă, apoi îşi coboară privirea. L-am găsit pe Iisus

Christos în inima mea, rosteşte el încet.

Dau din cap şi-mi păstrez un aer sobru. Eu îmi petrec viaţa câştigând bani de pe urma păcatelor trupeşti. Câte o minciună din când în când nu e pentru mine mare lucru. Dar pe el pare să-l macine mai mult.

— Vreau să spun că... este... este greu să vorbesc despre asta. Întotdeauna... întotdeauna, eu am... Ghetoul e foarte mic. Clatină din cap. Şi lumea e atât de mare! Cred că m-am uitat întotdeauna pe fereastră. Din fragedă pruncie.

— Aţi avut noroc, spun eu cu blândeţe. Eu n-ajungeam până la ea.

— Vreau să vă spun că nu mi-e ruşine de mine, spune el şi acum glasul lui e hotărât.

Deşi e emoţionat, are acum mai multă încredere decât tânărul cu privire tristă şi lupă.

— Un bărbat trebuie să plece să-şi croiască drum în lume. Negoţul meu aduce bani Veneţiei. Îmi plătesc dările şi respect legile statului, ca orice cetăţean. Sunt un om onorabil.

— Sunt încredinţat de asta.

Mai mult decât voi fi eu vreodată, de bună seamă.

— îmi amintesc... vizitele dumitale la prăvălia noastră.

Aţi fost întotdeauna cât se poate de politicos cu mine.

— îmi dădeaţi bani. Nu se cădea să vă jignesc.

— Cei mai mulţi oameni nu se gândesc la asta. Tace o clipă. Ultima oară când ne-am întâlnit... cartea aceea, pe care mi-aţi adus-o... Aţi găsit vreun cumpărător?

— Ce carte? rostesc eu calm. N-a existat nicio carte. A fost greşeala mea.

— înţeleg. Zâmbeşte. Nu vă faceţi griji. N-am spus nimănui. Câteva clipe de tăcere. Deşi recunosc că m-am gândit uneori la ea... După cum spuneam, lumea era foarte mică acolo unde trăiam eu.

Mă întreb cât va dura până va spune tot. L-aş putea ajuta dacă aş vrea. E limpede că de la prima privire, *Poziţiile* ar fi uluit pe oricine, nu numai pe el. Deşi, după ce ar fi răsfoit cartea, nu i-ar mai fi uluit niciodată nimic. Asta era puterea ei. Puterea noastră. Aveam în comun, el şi cu mine, mai mult decât gândisem: amândoi ne câştigam traiul făcând negoţ cu ceva oprit. Plăcerile trupeşti şi camăta. Statul a avut isteţimea de a se păstra curat lăsând administrarea păcatelor pe mâinile celor deja condamnaţi.

— Trebuie să vă spun, signor Lelio – stăpâna nu e aici deocamdată. Deci nu pot să vă prezint...

— Nu, nu – n-aţi înţeles. N-am venit pentru ea... Adică... nu pentru asta. Se ridică din nou în picioare. Am venit, pentru că... pentru că trebuie să vă spun ceva. Ceva ce mă apasă de mult. Când v-am văzut azi-dimineaţă... Clatină din cap şi trage aer în piept. Eu ştiu ce e cu bijuteria care vi s-a furat.

E rândul meu să fac ochii mari.

— Rubinul... ştiţi despre rubin?

— Păi... eu... de bună seamă, nu pot băga mâna-n foc că era al dumneavoastră, dar avea aceeaşi mărime, aceeaşi tăietură, aidoma, până la sclipirea din mijloc.

— L-aţi văzut? Cum s-a întâmplat?

— A venit cineva la mine. Voia să-l pună amanet. Era o femeie.

— Bătrână... urâtă?

— Nu. Era destul de tânără.

— Cum arăta? Şi preţ de o clipă faţa albă, visătoare a tămăduitoarei La Draga îmi apare dinaintea ochilor. Şchiopăta, era oarbă?

— Nu. Nu. Nu-mi amintesc să fi şchiopătat şi avea... nu ştiu... un chip drăgălaş. Adică, avea capul acoperit cu un şal şi n-am văzut prea bine. Dar...

— Era singură?

— Nu ştiu. Eu n-am văzut-o decât pe ea.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Mi-a spus că rubinul era de la un pandantiv al stăpânei ei. O bijuterie de familie. Şi că stăpâna ei avea nevoie de bani ca să-şi plătească datoriile. Nu putea veni ea însăşi de teamă să nu fie recunoscută şi de aceea a trimis-o pe camerista ei.

— Şi aţi luat rubinul?

— De obicei noi nu luam obiecte furate. Tace o clipă. Dar era o piatră frumoasă. Adevărată. Cineva tot ar fi cumpărat-o.

— Şi cât aţi fi plătit pentru ea?

— Trei sute, trei sute cincizeci de ducaţi.

Nu mă înşelasem. Era o mică avere. Simt în gură o amărăciune ca de fiere. Ce-am fi putut face atunci cu atâta bănet?

— Când s-a întâmplat asta?

Şovăie.

— în ultima după-amiază când ne-am văzut. Când aţi venit la mine cu cartea.

— în ultima după-amiază?

Oftează.

— Da. După ce aţi plecat, tocmai voiam să închid

prăvălia ca să mă apuc să meşteresc la încuietoarea cărţii, când a bătut cineva. Era ea.

Mă văd mergând din nou pe străzile învăluite în ceaţă, văd oamenii intrând şi ieşind din pâclă ca stafiile şi simt frica de sărăcie de jur împrejurul meu.

— De bună seamă, de cum am văzut-o m-am gândit la dumneavoastră. I-am spus că aş lua piatra, dar că trebuie să mă sfătuiesc cu tatăl meu pentru că e vorba de mulţi bani. Am rugat-o să se întoarcă după ce închid şi i-am spus că atunci o să ne târguim. Voiam să vă spun când v-aţi fi întors. Dar pe urmă, după ce ea a plecat, am deschis cartea şi... nu ştiu cum să vă zic... nu mai văzusem niciodată aşa ceva.

— Pentru că nu s-a mai făcut aşa ceva, spun eu cu glas potolit. Aşadar ce s-a întâmplat după ce s-a întors?

— Nu ştiu. Clatină din cap. Am închis prăvălia înainte să se întoarcă ea. De atunci n-am mai văzut-o nici pe ea, nici piatra.

Rămânem amândoi tăcuţi o vreme şi mă întreb dacă vechea lui credinţă ar fi putut lămuri mai bine decât cea nouă schimbările destinului.

— Ce-mi mai puteţi spune despre ea? Vă mai amintiţi ceva?

— îmi pare rău... Tace o clipă. A trecut mult de atunci.

După ce pleacă, stau şi mă uit cum se lasă noaptea. Am încetat de mult s-o caut pe Meragosa. Am folosit în schimb faima dobândită ca un fel de balsam pentru rana pe care mi-a pricinuit-o. Am hotărât în mintea mea că a murit de mult, am omorât-o cu sfrenţie sau cu ciumă, pentru că resturile bogăţiei furate de ea n-ar fi apărat-o de bolile păcatului. Dar, după povestea evreului, mă sfâşie din nou ca un cuţit durerea pricinuită de furtul ei.

De bună seamă, n-ar fi dus ea, în persoană, piatra la o casă de amanet. Nu era atât de proastă. Deşi avusesem grijă să trec sub tăcere legăturile mele din ghetou, ea îi cunoştea pesemne îndeajuns de bine pe cei care ofereau preţuri bune. Nu s-a dus ea, a trimis pe altcineva. Din câte ştiam eu, Meragosa era o femeie fără trecut şi fără familie. În vremea cât am locuit împreună, n-a vorbit niciodată cu sau despre altă făptură, în afară de cotoroanţele din piaţă. Trebuie să fi fost deci o tovarăşă aleasă pe loc; o femeie tânără, îndeajuns de frumuşică pentru a căpăta bunăvoinţă evreului căruia trebuia să-i înşire povestea, care a primit fără îndoială foarte puţin pentru strădania şi minciuna ei.

Trei sute cincizeci de ducaţi. Evreul a avut dreptate. A

trecut multă vreme de atunci şi pentru că aşa a vrut soarta, am scos-o la capăt şi fără nestemată. Într-adevăr, se poate spune că ne-am făcut singuri norocul: găsirea cărţii, legătura cu Aretino, pactul de atunci, seara aceea, faima noastră de acum. Dar furia nu mi se domoleşte când mă gândesc la cele întâmplate; văd din nou camera deschisă şi goală şi groaza de pe chipul stăpânei. Dacă Meragosa s-ar întoarce acum în vieţile noastre...

Abia aştept să-i spun stăpânei. Dar nu s-a întors până la cină. Poate că ea şi Tiţian sărbătoresc terminarea tabloului sau poate că mirosul cărnii de porc i-a ispitit prea mult. Sau poate că vrea să-mi arate că nu i-a trecut supărarea. Oricare ar fi pricina, nici urmă de ea până la miezul nopţii, aşa că în cele din urmă mă duc la culcare.

Visez numai pietre preţioase căzându-mi printre degete în apa canalului şi scufundându-se în nămolul puturos. Mă trezesc dintr-odată, deşi încă e întuneric, şi abia după câteva clipe desluşesc sunetele: strigăte, glasuri care se ridică, apoi tac. Casa noastră este destul de aproape de Canale Grande pentru a fi folosită uneori de petrecăreţi ca scurtătură în drum spre casele lor. Fereastra mea dă spre apă şi de la ea văd cheiul şi muşteriii care se perindă pe el.

Mă urc pe scăunelul meu şi crăp fereastra. Dar pontonul nostru e pustiu. Nu e trasă nicio gondolă. Pesemne că stăpâna a rămas peste noapte la Tiţian.

Când să mă bag în pat aud din nou zgomot. Un glas, sau mai multe glasuri, e limpede. Din casă. În primele zile, când gospodăria noastră nu era ferită de rele ca acum, am descoperit că proviziile din bucătărie se împuţinau treptat. Şobolanul pe care Mauro şi cu mine l-am găsit în miezul nopţii purta uniforma gondolierului nostru şi căra un sac. A părăsit casa pe calea apei, dar fără gondolă.

Deschid uşa şi ies pe palier ca să-mi dau seama de unde vine zgomotul.

Preţ de o clipă, atât deasupra, cât şi în jurul meu, e linişte. Apoi aud din nou zgomotul, mai încet ca înainte, aproape un murmur, ca şi cum cel care vorbea şi-a adus aminte că alţii dorm prin apropiere. Acum ştiu bine de unde vine. Din camera stăpânei.

Dar cum se poate? Dacă a adus pe cineva din casa lui Tiţian, unde e gondola cu care a venit? Sau gondola lui? Păşesc cu grijă. Cunosc fiecare treaptă şi scându-ră scârţâitoare pe drumul dintre camera ei şi a mea. Deşi n-am iscodit-o niciodată, sunt clipe când muzica pasiunii slobozeşte note de mare cruzime şi mai cu seamă când

sunt muşterii care vin pentru prima dată e bine să fii cu luare-aminte. Dar acum glasurile nu sunt deloc îngrijorătoare. Ce e în mintea mea în vreme ce stau acolo, lângă uşă? Cred oare că o ajut să se salveze de ea însăşi? Nu, nu cred.

Apuc încetişor clanţa. O regulă a casei ne opreşte să încuiem uşile odăilor. Încă o dată, paza bună e mai de preţ decât intimitatea. Dacă mă înşel, îmi voi primi dojana. Dacă umblu destul de încet, bărbatul – oricine ar fi el – nu va afla niciodată că am fost acolo.

Apăs clanţa puţin câte puţin până când mai degrabă simt decât aud că s-a deschis. Uşa se crapă foarte puţin, apoi încă puţin. Îmi ajunge să văd ce vreau să văd, pentru că patul cu stâlpi din lemn de nuc sculptat până în tavan este chiar în stânga. Pentru cei sfioşi sunt draperii care pot fi trase de jur împrejur, căci întotdeauna sunt bărbaţi care vor să se întoarcă la adăpostul pântecului, şi pe dinăuntru, şi pe dinafară. Dar bărbatul de astă-seară n-are nevoie de draperii. E mult prea preocupat să crească mare.

Flăcăruile gălbui ca mierea a doua lumânări dansează în întunericul camerei. Nici Tiţian n-ar fi luminat locul mai frumos. Patul este o învălmăşeală de cuverturi şi cearşafuri. Stăpâna şade pe margine. El stă în genunchi la

picioarele sale, gol, cu braţele în jurul taliei ei. Lumina lumânărilor mângâie linia coapselor, feselor şi a părţii de jos a spatelui lui şi pe pielea lui sclipeşte sudoarea, muşchii sunt arcuiţi şi încordaţi – un tânăr războinic prins în focul desăvârşirii. Dar stăpâna nu se uită la el; s-a înfruptat pe săturate din frumuseţea lui fără cusur. E încolăcită peste el, cu trunchiul prăvălit pe spinarea lui, cu capul în jos şi cu perdeaua părului răsfirată pe pielea lui, ca o pelerină. Stau total nemişcaţi. Trup peste trup, frumuseţe peste frumuseţe. Este o privelişte mai uluitoare decât orice ar fi putut ieşi de sub peniţa obscenă a lui Giulio Romano. Pentru că nu are aţâţarea grosolană a actului în sine. Este mai degrabă urmarea lui, istoveala plăcută care te cuprinde după ce trupul s-a îndestulat, după ce pofta a fost ostoită şi eşti la adăpost, eşti tu însuţi cu totul şi totodată nu mai eşti tu însuţi. Este acea clipă în care ibovnicii au simţământul că au oprit timpul în loc cu patima lor. Şi oricine din afară este aruncat în pustietatea rece a dorinţei.

Închid binişor uşa şi mă întorc în camera mea. Aştept, întorc clepsidra, apoi o întorc din nou. Junghiul care-mi străpunge plămânul se preface într-un foc mocnit de furie. Ceea ce tocmai am văzut este poate apropierea cea mai

mare de Dumnezeu la care poate ajunge un om, dar nu este munca unei curtezane cinstite. Rostul negoţului nostru este tocmai ca ele, curtezanele, să dăruiască plăcere şi să se prefacă a simţi şi ele plăcerea. Dacă prefăcătoria se destramă, totul se surpă. Pentru că atunci banii sunt păcatul şi nu actul în sine.

În ultimii ani, am pus la loc tot ce am pierdut la Roma. Suntem la adăpost aici. Într-adevăr, suntem mulţumiţi... Ceea ce, dacă stai să te gândeşti, e o stare primejdioasă, pentru că şarpele se caţără întotdeauna pe crengile mărului dintr-o grădină desăvârşită.

Acum se pare că s-a furişat un şarpe în iarba noastră.

Capitolul 22

Dar încă nu e totul pierdut.

Aştept până se trezeşte. Ea şi cu mine avem o rânduială de dimineaţă. Eu plec la piaţă numaidecât după ivirea zorilor. Ea se trezeşte târziu – pentru că noaptea munceşte – şi o cheamă mai întâi pe Gabriella, care o ajută să se spele şi să se îmbrace, după care îi aduce pâine proaspătă şi vin dulce îndoit cu apă, pe care-l bea şezând pe scaunul ei cu vedere spre canal. Apoi vin şi eu şi vorbim despre treburile zilei şi despre tot ce ar trebui să ştiu din cele întâmplate cu o seară în urmă. Deşi fiecare muşteriu are rânduit un anumit răstimp şi anumite dorinţe, iar eu sunt cel care se îngrijeşte să-i vină fiecăruia rândul, mai sunt rare prilejuri când unul mai de-al casei – mai ales „corbul” nostru – se tocmeşte numai cu ea sau pur şi simplu se întâmplă să treacă pe la noi, în nădejdea că i se va face o favoare; căci îi dă un oarece fior să creadă că legătura lor nu este doar o treabă care are loc regulat, ci pe negândite. Dar dacă se întâmplă aşa ceva, mintea ei lucrează ca o capcană de oţel observând când şi cât timp se întâmplă, ca să ştiu cum să încondeiez numele lor. Aşa merge treaba. Ea şi cu mine suntem tovarăşi, fiecare bărbat este

tratat pe potriva venitului său; pentru că amândoi suntem maeştri în jonglerii, ţinând toate mingile în aer cu îndemânare şi eleganţă. Faptul că a dat de dracul cu căţelandrul este limpede pentru oricine are ochi să vadă. Dar nu prin gesturi necugetate a ajuns la faima pe care-o are acum. A fost învăţată să aibă o judecată limpede şi am putea încă să fim salvaţi dacă o va folosi.

A trecut de miezul zilei când mă cheamă. Când intru, o văd şezând pe scaunul ei, cu un castron de pastă albă şi o oglindă dinainte, aplicându-şi o mască pe faţă, deşi nu e ziua pentru acest tratament.

— Bună dimineaţa, Bucino. Îmi aruncă o privire, zâmbind, glasul ei e limpede şi e bine dispusă, deşi ştiu că n-a dormit bine. Cum a fost la piaţă?

— L-am lăsat pe Mauro să se ducă singur. Am stat mai mult în pat ca să aştept să te trezeşti.

— O, îmi pare rău. L-am rugat pe Tiţian să-ţi dea de ştire. Nu l-ai primit? întâlnirea s-a lungit atât de mult că mi-a fost mai uşor să rămân la cină la el. A venit şi Aretino. Ah, a vorbit atât de urât despre tablou! Trebuia să-l fi auzit. A mers până într-acolo încât m-a învinuit că îmi provoc plăcere în vreme ce stau întinsă, cu mâna de-a curmezişul pântecului. Închipuie-ţi! îţi spun eu că i s-a urât

cu binele şi s-a întors la vechile lui purtări. Nu tu mi-ai spus că scrie din nou versuri scandaloase? L-am întrebat, dar n-a vrut să-mi spună. Şi totuşi ştiu că de fapt i-a plăcut portretul, pentru că admiră aproape tot ce pictează Tiţian. Dar tu eşti mai cinstit decât toţi. Cum ţi s-a părut?

— Cred că e păcat că n-avem mijloace să-l cumpărăm, spun eu pe un ton la fel de nepăsător ca al ei. Am putea să-l agăţăm pe peretele din faţa noii oglinzi şi să mai cerem nişte bani; un preţ pentru o oră în compania femeii reale şi un altul pentru cea pictată.

Pufneşte.

— Ah, Bucino, nu mă face să râd! Ştii doar că nu trebuie să-mi mişc faţa până nu se usucă pasta.

— De ce atâta grijă pentru faţa ta? Sau mă înşel eu asupra zilei de tratament?

Ridică din umeri.

— Mai ţii minte ce-mi spuneai? în meseria noastră, nu e niciodată prea multă frumuseţe. Vezi că ascult tot ce-mi spui?

— Da, răspund eu. La ce oră ai ajuns acasă?

— O, târziu! Să fi fost două sau trei.

— Te-a adus Marcello?

— Îhă.

— Unde e acum? Nu era nicio gondolă jos azi-dimineaţă.

— Păi... a, da! M-a aşteptat atât de mult, sărmanul! I-am dat liber restul nopţii.

De bună seamă – nu se făcea să fie de faţă când sosea cealaltă gondolă. Aştept. Dacă o să-mi spună, acum e momentul:

— Apropo, Bucino – vreau să-ţi mărturisesc ceva. Foscari m-a vizitat azi-noapte... Ştiu că o să te mânii, dar era târziu şi eram în timpul meu liber şi sunt încredinţată că o să ne plătească datoria când va primi renta.

Ce lesne! Dar îşi întinde pasta aceea şi faţa ei dispare sub albeaţa de porţelan a unei măşti de carnaval. Deci nu se va citi niciun simţământ pe ea.

— Ai dormit bine? întreb eu, cu privirea aiurea.

— Mmm. Nici nu ştii cât de istovitor este să stai întinsă pe pat privind în gol atâta vreme.

— Bag mâna-n foc că-i aşa.

Se lasă o tăcere lungă. Avem atâtea de vorbit, ea şi cu mine! Nu numai despre asta, dar şi despre vizita evreului. Trebuie să afle de piatră şi de tânăra aceea şi cum era cât pe-aci s-o prindem în urmă cu mulţi ani. Face parte din istoria noastră, a amându-rora. Dar dacă ea are acum taine faţă de mine, o să am şi eu faţă de ea. Mă simt

ciudat: de parcă aş intra într-o cameră din care tocmai am ieşit şi găsesc mobila atât de deosebit aranjată, încât nu mai ştiu unde sunt şi nici nu înţeleg cum de s-a întâmplat atât de repede. Gândurile mi se întorc la grădina lui Tiţian, ieri, când privirea ei a alunecat de la mine la iasomie. Pe urmă văd faţa ei în tablou. „Curtezanele gândesc orice vrei tu să gândească”. Asta-i îndatorirea lor. Ea, ca şi mine, e maestră în minciuni. Chiar şi gemetele ei sunt mincinoase. Aşa îşi câştigă traiul. Traiul nostru.

— Ai păţit ceva, Bucino?

— Eu? Ce să păţesc?

— Nu ştiu, dar pari cam mohorât în ultimele zile.

— Am multe treburi. Şi îmi iau multă vreme.

— Ştiu. Şi nimeni nu se pricepe la ele ca tine. Dar merită? Adică, ne merge destul de bine, nu? Mi-ai spune dacă nu ne-ar merge bine, nu?

— Da, ne merge destul de bine.

De jur împrejurul meu aud numai foşnete. Totuşi, de bună seamă că dacă prinzi şarpele chiar în clipa când se strecoară în paradis, ai putea să-l împiedici să ajungă la copac.

— Fiammetta... Mă opresc o clipă. Ştiu că a fost cineva la tine azi-noapte.

— Ce?! îşi ridică iute capul – mascas-aântărit şi de aceea doar ochii ei vorbesc.

Trag aer în piept.

— Ştiu că Foscari a fost aici.

— De unde ştii? în glasul ei se simte frica. Dumnezeule! Mă iscodeşti?

— Nu. Nu. Am dormit prost. Şi m-a trezit barca lui când a plecat.

Ea mă priveşte ca şi cum ar vrea să afle dacă spun adevărul. Dar ştiu să mint la fel de bine ca ea când e nevoie. Nu ne-am întovărăşit la acest joc din întâmplare. Face un gest cu mâna a neastâmpăr, căci este limpede că acum, când a fost dată în vileag, nu mai poate minţi.

— Nu s-a întâmplat nimic, adică... s-a oprit puţin în drum spre casă, să-mi dea ceva.

— Un cadou. Ce generos! L-ai primit întinsă pe pat?

— Ah! Ce te priveşte dacă am făcut aşa?

— Mă priveşte, spun eu. Pentru că îmi datorează bani.

— O! Acum îţi datorează ţie bani! Nu mie. Atunci îmi pare rău că te dezamăgesc, dar a venit doar ca să-mi aducă o poezie.

— O poezie?

Se încruntă, pentru că minciuna ei e prea străvezie.

Clatin din cap.

— Ţi-a spus în ea cât de mult te iubeşte?

— Bucino! E tânăr şi trăieşte totul foarte teatral. Ştii cum e.

— Nu, nu ştiu. Şi chiar dacă aş şti, nu despre asta e vorba. Avem o înţelegere. Dacă un bărbat vine când nu-i e rândul, trebuie să-mi spui.

— Am încercat. Ieri ţi-am spus că Foscari ar vrea să vină la mine. Nu lua din timpul nimănui. Loredan îşi amânase vizita. Eram liberă. Dar tu nici n-ai vrut să stai de vorbă.

— N-a fost aşa, Fiammetta şi ştii asta. L-ai respins pe Alberini şi ne-am înţeles ca Foscari să nu vină pentru că nu are bani.

— Ah! O să plătească mai târziu. Pentru numele lui Dumnezeu! N-o să ajungem la sapă de lemn dacă nu primim banii lui. Ce vrei de la mine, Bucino? Acum s-a înfuriat şi faţa i se mişcă, deşi are masca pe ea şi bucăţele din pasta albă se desprind şi cad. Nu avem bani de piaţă? Ducem lipsă de muşterii? Mi s-au lăsat sânii sau beau prea mult vin? Muncesc mai puţin? Pleacă vreunul nemulţumit? Deci, am hotărât să primesc un muşteriu o oră şi ceva şi nu ţi-am spus pentru că ţi-ar fi sărit ţandăra.

— Nu aşa merge treaba, spun încet, dar nu fără a mă

înfuria, pentru că priveliştea celor doi încolăciţi pe pat mă râcâie. Ştii la fel de bine ca mine ce înseamnă când începi să te arăţi slabă. Este începutul sfârşitului faimei tale.

— Şi de unde să afle ceilalţi? Cine o să le spună? Tu? Eu? El? Servitorii noştri? Cred că îi plătim destul de bine.

— N-are nicio însemnătate cine. Bârfa e ca aerul. Ştii asta. Este nicăieri şi peste tot, fără ca nimeni să pară că o face să umble. Încerc din nou să-mi păstrez nepăsarea din glas, dar nu bag mâna-n foc că izbutesc. El e muşteriu, Fiammetta. Tu eşti curtezană. Acestea sunt legile lumii noastre. Cele cu care ne-am învoit amândoi.

— Atunci poate că ar trebui să le schimbăm. Pentru că să ştii, pentru mine sunt de neîndurat. Reguli, socoteli, înţelegeri – numai despre asta vorbeşti în ultimele zile. N-am trudit atât de mult, atâta amar de vreme, pentru ca totul să ajungă atât de... of, cum să spun?... de plictisitor!

— Plictisitor? Zău? Ţie ţi se pare plictisitor! Te îmbraci cu cele mai bune stofe, mănânci numai fripturi pe farfurii de argint, trăieşti într-o casă unde ştii că începe o nouă zi pentru că vezi lumina soarelui, şi nu pentru că îţi ghiorăie maţele de foame. Ai uitat atât de curând?

Mă priveşte uluită, apoi ochii ei se închid câteva clipe pe faţa albită.

— Eşti un om bun, Bucino, dar nu înţelegi unele lucruri, spune ea cu o voce aproape posacă.

Îmi vine pe limbă un răspuns, dar bate cineva. Uşa se crapă pentru a se ivi faţa Gabriellei.

— Ce este? îmi aud glasul furios. Toţi îl auzim.

— Eu... Vreau să spun că... La Draga aşteaptă, stăpână. Zice că îi pare rău că n-a putut veni mai devreme, dar a fost chemată în altă parte.

— A, da, îngaimă ea. Păi... Să aştepte *împortego.* Spune-i că vin într-o clipă.

Uşa se închide şi suntem din nou faţă-n faţă.

— Eşti bolnavă?

Ridică din umeri.

— Am doar o uşoară mâncărime. Chiar şi glasul ei sună altfel acum, prins între *rigor mortis* a măştii şi minciună.

O uşoară mâncărime. Într-un fel, aşa este. De bună seamă că La Draga ar avea un leac pentru asta. La Draga, a cărei venire în casă pare să fi fost aranjată pentru a se brodi cu lipsa mea, când plec la piaţă. Ce comori aduce oare în desagă pentru stăpâna? Poate un balsam de ierburi cu agheasmă, ca să-şi mânjească buzele pregătindu-le pentru primul sărut? O ostie sfinţită cu numele stăpânei pe ea, pentru a fi amestecată în supa

iubitului? în oraş se face mult negoţ cu asemenea obiecte sfinte în ultima vreme. Chiar dacă bărbaţilor li s-ar întoarce stomacul pe dos dacă ar afla, adevărul este că cele mai multe femei – şi curtezanele sunt cele mai mari vinovate în privinţa asta – îşi doresc atât de mult să fie iubite, încât sunt în stare să folosească orice obiect, sacru sau nu, pentru a aţâţa şi a ţine trează patima unui bărbat. De cele mai multe ori, femeile le iau în râs, zicând că ajută la frumuseţe şi nu sunt farmece. Se păcălesc pe ele însele, de bună seamă, pentru că ajung iute să nu se mai poată lipsi de ele: de îndată ce crezi că un bărbat e legat de tine datorită farmecelor şi nu a darurilor tale înnăscute, ajungi sclava licorilor în aceeaşi măsură în care el ar putea deveni sclavul tău.

La Roma erau curtezane vestite care îi plăteau la fel de mult pe vracii care le dădeau asemenea licori ca pe croitoresele lor. Dar Fiammetta Bianchini nu a fost niciodată una dintre ele. Nu a avut nevoie niciodată. Până acum, cel puţin din câte ştiu eu. Dar se pare că se întâmplă în casa asta o mulţime de lucruri despre care eu nu ştiu nimic.

— Deci, spune-mi, Fiammetta, ce crezi că ar fi spus mama ta despre toate astea?

— Mama?

Întrebarea o ia pe nepregătite şi o văd că se luptă cu ea, pentru că în ultimele săptămâni n-a alungat din gândurile ei doar glasul meu.

— Cred... cred că ar fi... ar fi de aceeaşi părere cu tine, dar... dar... cred de asemenea că ar înţelege mai bine.

— Aşa crezi? Atunci lămureşte-mă.

— Ascultă, nu e ceea ce crezi tu, Bucino. Nu sunt proastă. Judec azi la fel cum judecam şi ieri. Şi cum voi judeca şi mâine.

Glasul ei e mai domol, deşi nu-i pot prinde privirea, pe care şi-o fereşte mereu, ceea ce, ştiu eu, dezvăluie un adevăr pe care vorbele nu-l pot rosti.

— Dar uneori, doar uneori... Am nevoie... of... nu ştiu cum să spun... de puţină... bucurie. Puţină delicateţe între atâtea cărnuri umflate şi râgâieli. Şi Vittorio Foscari e delicat. E delicat, tânăr, proaspăt şi, da, vesel. Nu-i curg balele în paharul cu vin şi nici nu adoarme cu capul în farfurie şi nici peste trupul meu. Mă face să râd. Mă face să mă simt... nu ştiu cum să spun... că sunt din nou fată, deşi numai Dumnezeu ştie că mă îndoiesc că am fost vreodată. Cred că mama ar fi înţeles asta. Şi în vorbele ei se strecoară o undă de tristeţe. Ah, cum să-ţi spun?

Adevărul este că nu seamănă cu ceilalţi. Nu mă tratează ca şi cum aş fi proprietatea lui. Ştiu, ştiu... crezi că e aşa pentru că nu plăteşte întotdeauna, dar nu e adevărat. Când e cu mine se îmbată cu plăcerea de a trăi. Pentru el... ei bine, pentru el eu sunt cel mai frumos lucru pe care l-a văzut vreodată. Nu m-a ales dintr-un catastif, nu ştie de mine din vorbele murdare ale unui alt bărbat şi nu mă pune-n balanţă cu Julia Lombardino sau cu altă târfă din oraş. Pentru el, eu sunt eu. Şi, ei bine, pentru asta mă iubeşte.

Mi-a spus toate astea cu sufletul la gură. Să ne ajute Dumnezeu!

— Of, Doamne! Dacă aşa crezi, eşti mai nebună decât el, Fiammetta. Ai... cât?... aproape treizeci de ani. Iar el e un copil, abia a făcut şaptesprezece ani. Eşti prima lui femeie.

— Nu-i adevărat! Sunt doar cea mai bună.

De data asta râd cu poftă.

— Păi dacă eşti cea mai bună, de ce mai ai nevoie să te ajute La Draga? Ce ţi-a mai pregătit pentru azi? Puţin vin stropit cu bălmăjeli? Cum zice? „Cu această vrajă îţi leg capul, inima şi mădularul, ca să mă iubeşti numai pe mine...”

— Cum de cutezi? S-a ridicat şi o ploaie de praf alb cade ca zăpada în jurul ei. Cum de cutezi să râzi de mine? Ah, uite ce-ai făcut! Gabriella! strigă ea tare, întorcându-mi spatele.

Încă mai strigă după ce ies din cameră.

Capitolul 23

Tropăi atât de vârtos pe coridor şi în *portego,* că mă dor picioarele. La Draga aşteaptă în mijlocul camerei, cu desaga în mână, la jumătatea drumului între oglindă şi *loggia.* Se răsuceşte, înainte de a intra eu, faţa i se luminează, înfricoşată, de parcă ar fi auzit furia din paşii mei.

— Cine e?

Văd că îşi ridică mâinile ca să se apere. Azi are ochii închişi şi de aceea arată ca o somnambulă sau ca o sfântă care se roagă. Ha!

— Nu e decât căposul care are grijă de casă, spun eu tare. Cel care plăteşte toate cele, dar căruia nu i se spune nimic.

— Bucino? Ce s-a întâmplat?

— Spune-mi tu ce s-a întâmplat. Ce cauţi aici? Nu era ziua ta de vizită. Şi nici ieri.

— Am... am venit pentru Fiammetta.

— Ştiu. Şi ştiu şi ce o doare. Şi cred că ştii şi tu.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că se face de râs hârjonindu-se cu căţelandrul plângăcios şi tu o ajuţi.

— Ah!

— Da, ah! Ce i-ai adus azi în desagă? îşi mişcă iute capul, un gest instinctiv, deopotrivă, socotesc eu, de atac şi de apărare. Doamne, cât de puţin ne trebuie ca să ne întoarcem din nou în trecut! Vreun amestec de vin sfinţit cu sânge lunar, ca să-i bată căţelandrului inima mai iute?

— Ooo! Şi spre mirarea mea, râsul ei răsună în toată camera. O, mă măguleşti peste poate, Bucino. Dacă aş putea schimba atât de uşor simţămintele oamenilor, aş fi strecurat de mult ceva în vinul tău.

Şi fără să vreau, răspunsul ei mă umple de uimire. Adevărul este că zilele astea, când am tot bombănit, oamenii m-au băgat în seamă, pentru că acum eu conduc această casă şi, deşi sunt mic, pot fi foarte rău când e nevoie. Dar nu ea. Ea n-a tremurat niciodată în faţa mea sau dacă a făcut-o a fost doar ca să mă mişte.

— Deci, ia, spune, ce faci pentru ea? Pentru că s-a îmbolnăvit, nu e nicio îndoială.

— Ştiu asta la fel de bine ca tine. Şi mai ştiu că e o boală mai îndărătnică decât multe boli, pentru că îl face pe bolnav să se simtă mai bine, nu mai rău. N-o ajuţi cu nimic dacă eşti aspru cu ea. Ar trebui s-o laşi să se bucure şi ea de puţină fericire.

— Fericire! Dumnezeule, parcă toată lumea s-a ţicnit! Asta e casa unei curtezane. Ne aflăm aici ca să vindem plăceri, nu ca să fim fericiţi. De îndată ce începe să pună plăcerea ei deasupra plăcerii lor, este începutul sfârşitului. Eu cunosc meseria asta.

— Ce te face să crezi că n-o cunosc şi eu?

O privesc mirat.

— Dacă o cunoşti, spune-i. Opreşte-o acum, înainte de a o distruge. Mi-ai spus odată că amândoi îi dorim binele din toată inima. Îţi aminteşti? Atunci ai grijă de ea. Fă-o să-şi adune minţile.

— Nu e chiar atât de uşor...

— Nu zău! Atunci să te ia naiba! Altceva n-am de spus. Pentru că şi tu eşti o pacoste ca şi ea.

Mă răsucesc pe călcâie şi ies din odaie; îi simt ochii nevăzători străpungându-mi spinarea şi dosul când ies. De bună seamă că data viitoare o să mă doară boaşele de teamă că le-a făcut o copie în ceară şi le-a strâns într-un spărgător de nuci. Câştigă bani cu uşurinţă. Jur că aceasta este jumătate din taina unor femei ca ea: cu cât crezi mai mult în puterea lor, cu atât mai cu spor lucrează această putere.

Ies pe stradă şi o apuc spre Canale Grande, străbătând

Rialto. E o zi înmiresmată, splendidă, cerul e senin, de un albastru uluitor, de parcă Tiţian ar fi luat o pensulă mare şi ar fi trecut-o peste orizont. N-am habar încotro mă duc, dar merg cu pas iute, de parcă mişcându-mi picioarele butucănoase aş putea opri păcănelile din capul meu.

E o proastă. Fiammetta Bianchini e o proastă; proastă ca birtaşul care se îmbată cu propriul lui vin sau ca jucătorul care azvârle câştigul de o noapte pe o mână de cărţi dintr-un pachet despre care ştie că e măsluit.

Oraşul e însufleţit de vremea primăvăratică şi de febra sărbătorii. Mişună oameni peste tot. Ocolesc mijlocul piaţetei, unde e mare tămbălău pentru că se fac pregătiri pentru marele târg din ziua înălţării – jumătate din Europa va veni să cumpere mărfuri de aici peste o săptămână – şi mă afund în păienjenişul străzilor şi canalelor care merg de-a lungul marilor cheiuri dinspre miazăzi. Merg ca un animal amuşinând – e primul drum prin oraş pe care l-am învăţat şi pot să-l fac şi în somn. Cu ochii închişi. Orb. S-o ia naiba şi pe La Draga!

Sunt un prost. Eu, Bucino Teodoldi sunt un prost: pentru că, deşi descopăr lipsa unui gram de zahăr în socotelile casei pe o săptămână sau pot socoti reducerea de preţ la o sută de metri de mătase înainte ca negustorul să facă

adunarea, n-am văzut ce se petrecea sub ochii mei. Să mă ia naiba şi pe mine!

Trec pe la miazănoapte de marea mănăstire San Zaccaria, unde cele mai nobile familii veneţiene îşi ascund atâtea fiice fecioare cât să umple o barjă, neştiind că prin zidurile ei se strecoară la fel de multe bârfe, pe cât de multe găuri are şi că măicuţele înseşi au scos cărămizile. Bărbaţi şi femei. Ca albinele la miere. Ca muştele la rahat. O muşcătură din măr, şi viermele e peste tot. Aretino avea dreptate. Suntem condamnaţi la desfrâu. Restul e doar negoţ. Acum e prea târziu.

Proastă. Fiammetta e o proastă: a ajuns atât de departe şi a făcut atât de mult ca să dea cu piciorul la tot pentru atât de puţin.

La fiecare cotitură de stradă, e tot mai multă lume. Lumea se îndreaptă într-un singur loc şi eu îi urmez, împins înainte pe măsură ce paşii se iuţesc. Trec pe un *alt fondamenta,* de data asta mai îngust decât ultimul şi trebuie să merg pe lângă zid ca să nu fiu împins în apă. Vreau să mă opresc ca să-mi trag sufletul, dar lumea mă striveşte şi trebuie să-mi continui drumul, ca şi cum aş face parte dintr-un banc de peşti împinşi laolaltă în susul râului.

Prost. Sunt un prost: am fost atât de ocupat să mă împăunez cu izbânda noastră că am stat deoparte şi am lăsat-o în voia ei.

Cel puţin ştiu ce se întâmplă acum.

Cel puţin ştiu ce se întâmplă acum. Şi pe canal e înghesuială, gondole cât vezi cu ochii şi barje se mişcă laolaltă, atât de multe, încât loviturile vâslelor în apă sunt aproape toate deodată. Toţi se îndreaptă spre est, spre Arsenale, unde trăiesc cei care lucrează la corăbii şi fac odgoane şi pânze. Şi negoţul zbârnâie. De la un pod la altul, o sută de oameni se vor stâlci în curând în bătaie pentru a cuceri o treime de metru pătrat în mijloc. După ce a pierdut bătălia pentru Ponte dei Pugni acum două zile, clanul Nicolotti vrea să se răzbune, purtând lupta în teritoriul duşmanului, cu o mare de veneţieni credincioşi în urma lor, căci vestea despre o bătălie pe poduri se răspândeşte mai iute decât apa. Mai iute decât molima. Şi acum eu fac parte dintre cei molipsiţi.

Şi de ce nu? Nebunia se potriveşte cu umoarea mea. La urma urmelor, La Draga recunoaşte că stăpâna e bolnavă. A făcut boala curtezanelor. Semnele sunt acum foarte limpezi, fir-ar să fie! Râsetele pe care le aud din camera ei în nopţile când vine el. Nerăbdarea care o cuprinde în

după-amiezile dinaintea serii când trebuie să vină el. O veselie nebună şi apoi istovire sau o furie, la distanţe foarte scurte. Dragostea: singura boală ucigătoare pentru o curtezană, în afară de sfrenţie, dar, în vreme ce sfrenţia macină trupul, dragostea nimiceşte mintea. Şi pentru ce? Pentru Vittorio Foscari! Un prostănac, o găgăuţă, un căţelandru abia înţărcat, încă destul de tânăr pentru a cădea pradă unui fel de cloroze. Îmi amintesc când a venit prima oară, ca un băieţel în prima zi de şcoală. Puiul căruia abia-i crescuseră penele avea nevoie de ajutor: ajunsese la vârsta de şaptesprezece ani după ce stătuse cu nasul în cărţi şi avea mare spaimă de femei. Stăpâna mea avea faima de a fi frumoasă, cinstită şi curată. O fi făcut ea o faptă bună dezfeciorându-l? în seara când a sosit, s-a simţit ca scos din cuptor prea repede. Frumuşel, dar moale, necopt, încins. Ştiu că unele mame îşi ţin mult timp fiii lângă fustele lor, ca să le amintească de tinereţe. Există de bună seamă teama că o asemenea adoraţie face din bărbaţi nişte fătălăi. Ei bine, cu Foscari au avut noroc. A fost limpede de timpuriu că nu avea asemenea aplecare. Şi că era un elev dornic să înveţe de la o bună profesoară.

Mulţimea e acum câtă frunză şi iarbă. Pesemne că ne apropiem de pod, pentru că abia ne mai mişcăm şi tot mai

mulţi oameni îngroaşă rândurile, venind din străduţele lăturalnice. E un vacarm de ţipete şi cântece: strigături, imnuri de război iscate în jurul unor luptători vestiţi. Dacă n-ar fi sărbătoare, o asemenea gloată ar fi fost deja oprită de paza oraşului, pentru că o revanşă venită atât de curând după o înfrângere se isprăveşte întotdeauna cu cruzimi şi mai mari. Orânduiala guvernamentală şi neorânduiala întâmplătoare a străzii. Aşa cum se întâmplă cu capul putred al prostituţiei din care ţâşnesc samavolnicii, şi marea corabie a statului prosperă pe seama ei.

Acum trebuie să se zărească podul în faţă, dar încă nu văd decât trupuri unduitoare. Mulţimea se împotmoleşte, pentru că nu mai are încotro s-o apuce. Dacă rămân pe loc, n-o să văd mai departe de omul din faţa mea şi o să mă dea gata căldura şi ghionturile. Îmi las capul în jos şi împung cu coatele, folosindu-le ca pe nişte beţe ascuţite. Chiar dacă braţele mele sunt mici, ele ajung la înălţimea burţilor, la părţile cele mai moi ale trupului şi am repetat de multe ori mişcarea asta. Îmi fac loc prin mulţime până aproape de marginea apei. Mi-am pus în gând să pătrund pe unul din pontoanele alcătuite din bărci şi gondole legate laolaltă şi podite cu scându-ri de lemn pentru a sluji

drept platforme pentru cetăţenii mai bogaţi: negustori, „corbi”, chiar şi clerici şi călugări cu rase albe. Astăzi va fi un public numeros, pentru că va fi o luptă cruntă şi se pot face mici averi din rămăşaguri. Dar punga din haină este şi a mea, nu numai a ei – pentru traiul nostru nu munceşte doar Fiammetta Bianchini. Dacă ea iroseşte banii, pot să-i irosesc şi eu.

În acea primă noapte când a venit căţelandrul la noi, familia lui ne plătise îndestulător ca să rânduim spectacolul: cele mai bune vinuri, conversaţie, muzică, cină, pat; de toate. Nu mai văzuse niciodată ceva atât de încântător ca ea şi ochii îi sticleau, oglindind frumuseţea şi puterea ei. Aş spune că şi el arăta bine când şi-a scos hainele, mai ales dacă te gândeai la boşorogii cărunţi care trecuseră în ultima vreme prin iatacul ei. Îmi amintesc că se auzeau râsete; mai întâi râsul ei, dulce ca apa curgătoare şi isteţ prefăcut, ca o nestemată de sticlă, apoi râsetele amându-rora, mai în largul lor, mai vârtoase, mai mult din burtă decât din piept. Recunosc că l-a subjugat foarte frumos. Şi făcând asta s-a lăsat şi ea subjugată. V-ar mira să aflaţi câte curtezane se îndrăgostesc la un moment dat de ideea de a se îndrăgosti, pentru a cunoaşte fiorii şi prospeţimea pe care trebuie să le joace

de atâtea ori cu alţi bărbaţi. Bag de seamă că primejdia e cu atât mai mare, cu cât se bucură de mai multă faimă; căci de îndată ce traiul le e îndestulat nu mai au de ce să se teamă sau pentru ce să se lupte. Ceea ce înseamnă deopotrivă că nu au la ce să năzuiască. Ceea ce, ciudat, dar te poate face să te gândeşti mai mult la moarte şi să doreşti să găseşti o cale de a-i sta împotrivă, o foame de un simţământ furtunos, mai puternic decât moartea însăşi.

Un simţământ puternic. El apare în multe chipuri. De teamă, să spunem. Pentru cei ce se tem de apă, pontoanele de peste canale sunt înfricoşătoare, pentru că de îndată ce te urci nu prea te poţi ţine pe ele şi canalul muşcă lacom din marginile lui. Cu pungile mai bogate – cum e şi a mea astăzi – se poate cumpăra un loc prins cu funii de podea. Totuşi, frica mea e un fleac faţă de cea a bărbaţilor de pe pod, pentru că acolo nu sunt balustrade şi poţi să cazi pe fiecare parte în apa rece. Pesemne că sunt deja o sută de nebuni acolo sus şi cel puţin la fel de mulţi înghesuiţi pe rampe, strigând şi împingând din spate. Cei din mijloc nu pot înainta decât dacă îşi doboară duşmanii şi-i calcă în picioare sau dacă îi aruncă în canal. Bătălia e simplă: o tabără trebuie s-o împingă pe cealaltă înapoi pe o distanţă îndeajuns de mare pentru a captura podul. Unii

flutură arme, pari cu vârfuri ascuţite, dar nu e destul loc pentru a le mânui cum trebuie şi cei mai mulţi bărbaţi îşi folosesc pumnii. Mulţi sunt pe jumătate goi şi câţiva sunt plini de sânge. Ori de câte ori unul cade în apă, un răcnet puternic se înalţă din mulţime şi lupta se înteţeşte şi mai şi Lucrătorii de la Castellani Arsenale sunt încă însufleţiţi de ultima victorie dobândită pe teritoriul lor şi de aceea cei care-i sprijină strigă cel mai tare. Dar cei care atacă, banda Nicolotti din Dorsoduro, sunt pescari pe bărcile din Adriatica şi ştiu să se ţină pe picioare pe marea furtunoasă în vreme ce ridică tone de peşte din adâncuri, iar astăzi sunt îmboldiţi şi de setea răzbunării.

Desigur, au atras-o la el anumite calităţi. Are o mare poftă de viaţă şi nu se ruşinează de patima lui. Natura l-a înzestrat cu o fire plăcută care a făcut ca ei să i se pară mai proaspete măgulirile lui şi mai puţin grosolană pofta lui de căţelandru. Cât despre cele ce se întâmplă între ei în pat – ei bine, am auzit atâtea coruri de gemete din camera stăpânei, încât nu pot să-mi fac nicio părere luându-mă numai după asta. Dar oricine a fost odată tânăr ştie că marele necaz în dragoste este că trupul simte cel mai vârtos când cunoaşte cel mai puţin. Parcă-i văd din nou, istoviţi şi îmbrăţişaţi în liniştea nopţii. Doamne, ce bărbat

n-ar fi fericit să-şi dea un an din viaţă ca să aibă vigoarea lui şi ştiinţa ei puse laolaltă?

Dar orice fierbinţeală odrăsleşte înflăcărare în nebunia ei şi focul mai mult mistuie decât încălzeşte. În cele din urmă rămâne doar cenuşa, şi faima ei va avea de suferit mai mult decât a lui, pentru că asemenea legături stârnesc bârfe numaidecât şi toţi aşteaptă să vadă o mare curtezană străpunsă de sabia propriei patimi. Dar el? O fi el duios acum, dar e bogat şi n-are nimic în cap: doar versurile romantice şi culorile strălucitoare ale primăverii lui. Îi dau şase luni până ce floarea va începe să se ofilească şi va vedea viaţa cu ochii cu care o văd toţi ceilalţi: un loc în care prefăcătoria se bucură de mai mare cinste decât adevărul şi în care stăpâna mea e doar o marfă ca toate celelalte, la care rangul şi banii lui îi dau întâietate în faţa altora. Acesta este mersul lumii şi am mai văzut toate astea. Şi ea le-a văzut. De aceea prăbuşirea ei este atât de dureroasă.

În mijlocul podului, s-a făcut puţin loc în jurul a doi luptători mai aparte, bărbaţi solizi, despuiaţi şi asudaţi, plini de muşchi şi încleştaţi într-o îmbrăţişare sălbatică, cu picioarele împletite între ele, cu busturile aplecându-se spre apă. Spectatorii sunt turbaţi, pentru că sunt două

creaturi desăvârşite şi vor ieşi bani frumoşi în urma încleştării lor. Se despart, gâfâind, apoi se aruncă din nou unul asupra celuilalt, căutând o priză mai bună, în vreme ce se apropie clătinându-se de apă. Un nou răcnet se ridică la fiecare centimetru pierdut. Corpurile lor sunt acum atât de aproape, încât văd băşicile umflându-se pe carnea lor în urma loviturilor pe care şi le-au tras. Apoi, chiar în clipa în care pare că se vor încleşta din nou ca o pereche de siamezi pociţi, unul din ei izbuteşte să-şi desprindă o mână şi trage un pumn straşnic în pântecul celuilalt, îndepărtându-se de el când omul se prăbuşeşte gemând şi cade greu ca un bolovan în apa de dedesubt. Duşmanul lui îşi ridică braţele victorios şi mulţimea e în al nouălea cer.

Trupul luptătorului în apă stârneşte valuri care se lovesc de ponton, atât de tare, încât toţi urlăm turbaţi. Mulţimea strigă atât pentru învingător, cât şi pentru învins, dar când omul căzut apare la liman, corpul lui pluteşte neînsufleţit. Din partea dinspre Arsenale a canalului, oamenii încep să-l împungă cu vâslele. S-a mai întâmplat ca unii să se prefacă a-şi pierde cunoştinţa, pentru ca atunci când duşmanul începea să-i ridice, ei să tragă o jumătate de duzină de oameni după ei în apă. Îmi înving teama şi mă

ridic ca să văd cum îl împing spre bărcile noastre. Doi bărbaţi de lângă mine îl ridică pe scându-ri şi îl întind acolo, dar el tot nu se mişcă şi gâtul i se frânge ciudat, scoţând la iveală o gaură neagră într-o parte a frunţii. Îmi aminteşte de bărbatul pe care l-am văzut mai de mult scos dintr-o luptă cu o suliţă înfiptă în ochi. Sau de trupurile sfârtecate care zăceau pe străzi după măcelul din Roma. Lângă mine, pe amândouă părţile, pungile grase îşi schimbă stăpânii. Bărbatul trebuie să fi fost un campion, pentru că dinspre pescari se ridică un cântec de jale, în vreme ce pe cealaltă parte a podului luptătorii de la Arsenale răcnesc, bat din picioare şi îşi flutură braţele. Zavera se răspândeşte printre spectatori, oamenii ţipă şi încep să se înghiontească, unii cad şi sunt striviţi sub picioarele mulţimii.

Pe pod a reînceput încăierarea şi acum, după ce luptătorul lor a fost doborât, se pare că pescarii sunt din nou întărâtaţi. Sunt atâtea trupuri în apă, încât pontonul se clatină primejdios. Iisuse, dacă vor seca vreodată acest canal, vor găsi de bună seamă un cimitir printre oale şi cratiţe şi alte resturi. Simt cum mi se urcă în gât, ca o vomă, frica. Trebuie s-o şterg. Dar nu sunt singurul. O droaie de „corbi” şi de clerici se înghesuie împingându-se

ca să ajungă pe mal. În acest răstimp, uscatul clocoteşte. Aud focuri de armă în depărtare. Pe podul următor, bărbaţi în uniforme pătrund cu forţa în mulţime. Chiar dacă e sărbătoare, e o tulburare a ordinii şi, deşi forţele de pază nu vor să-şi pună vieţile în primejdie înfruntând gloata, nu se dau înapoi să spintece sau să omoare oameni, pentru a sluji drept pildă celorlalţi. Dar eu m-aş încumeta mai degrabă să fiu străpuns de baionete şi împuşcat decât să mă scufund în apa neagră. Mă

reped spre marginea bărcii în partea unde e legată prin câteva scându-ri d*efondamenta,* dar un „corb” de două ori cât mine ajunge înaintea mea. Matahala mă împinge şi simt că mă prăbuşesc.

— Bucino! aud o voce prin acel vacarm. Bucino Teodoldi! Aici! întinde mâna.

Îl ascult orbeşte, fără să am habar unde mă cheamă sau cine e.

— Buciinoo!

Strigătul pare la fel de lung ca prăbuşirea mea. În clipa când lovesc apa, aud şuieratul aripilor unei păsări mari deasupra mea şi simt degetele diavolului înşfăcându-mă, trăgându-mă în jos şi rotindu-mă prin apa întunecată, spre

mâlul gros şi nu cutez nici să deschid gura ca să strig, de teamă că mă voi îneca în propria-mi spaimă... până când trebuie să respir.

Capitolul 24

— Bucino?

Vocea vine de departe, prin apă, pentru că acum sunt pesemne la câţiva metri adâncime, atât de jos, încât diavolii nu mai trag de mine şi trupul meu stă întins, cu toate greutatea lui, prins într-un curent de apă dens, ciudat.

— Bucino?

Trag aer şi încep să mă sufoc. Am apă în mine şi mă înec din nou. Mâinile mă trag în sus, până când stau în capul oaselor şi cineva mă bate pe spate; acum nu mă mai pot opri din tuşit, pentru că mi se pare că nasul şi gâtul meu sunt tot sub apă şi trebuie să mă lupt să găsesc aer în lichid.

— Aşa! Tuşeşte până scoţi tot. Scuipă tot, micul meu prieten.

Vomit nişte fiere urât mirositoare şi, din cauza sforţărilor pe care le fac, plâng şi strănut deodată. Dar acum ştiu măcar că nu m-am înecat. Deschid ochii şi când mă uit în jos văd că sunt întins pe un pat, mi s-au scos hainele şi trunchiul meu e la vedere, păstos şi cenuşiu, precum carnea unui peşte bătrân. Nu mai sunt ud, doar rece şi

greu. Cad înapoi pe pernă şi de data asta când mă uit în sus desluşesc faţa turcului: pielea lui întunecată pare şi mai neagră din pricina turbanului de mătase spumoasă.

Turcul? Doamne, asta înseamnă că într-adevăr am murit şi am ajuns în iad. Acolo unde ajung păgânii. Pustietatea veşnică a necredincioşilor.

— Linişteşte-te. Acum eşti teafăr, la adăpost.

— Unde sunt?

— în casa mea.

— Dar parcă... ai plecat.

— Am plecat şi m-am întors. Acum şase săptămâni. Ca să ajung la Sensa. Spre norocul tău, nu-i aşa? Pentru că nu lipsesc de la nicio luptă. Dar ţie statura nu-ţi îngăduie să te duci singur.

— Nu m-am dus singur, spun eu. Am fost târât de mulţime. Mă apucă din nou tuşea. Dar acum, odată cu tuşea, simt un junghi în urechea stângă. Au!

— Te-am scos cât de repede am putut. Deşi loveai şi plescăiai apa ca un peşte mare. Ai înghiţit multă apă. Te-am pescuit şi te-am adus acasă, dar o să-ţi mai fie rău o vreme.

Şi abia termină de vorbit, că vomit din nou.

— Bravo, spune el râzând de data asta. Tocmai tu dintre toţi oamenii trebuie să ştii că apa veneţiană nu e bună s-o bei, ci doar să-ţi goleşti băşica în ea. Ai noroc că ai înghiţit doar apă.

M-am întremat îndeajuns ca să privesc prin cameră; văd obloanele trase şi lumânarea dintr-o latură.

— De când sunt aici?

— De câteva ceasuri. Am ajuns cu greu. E o nebunie în oraş. Nu-ţi face griji. Îi trimit vorbă stăpânei tale. Staţi tot acolo, da?

— Da, dar... Mă apucă din nou tuşea. Aşteaptă răbdător să-mi treacă.

— Dar ce?

— încă nu-i trimite.

Pentru că dacă va afla, va veni de bună seamă şi nu sunt pregătit s-o văd. Cred că asta e în capul meu, deşi poate că, totodată, aş vrea să se întrebe un pic unde sunt şi de ce nu m-am întors.

— O să se îngrijoreze când va afla. Mă pun iute pe picioare, zic eu.

Mă cercetează o clipă, ca şi cum nu pare încredinţat de spusele mele, dar se ridică şi mă bate pe mână.

— Foarte bine. Poate că ar trebui să mai dormi. Mă

întorc mai târziu.

Când mă trezesc servitorii lui, îmi mai simt capul greu, dar cel puţin mi s-a golit stomacul. Îmi aduc o băutură groasă, dulce, din cuişoare şi scorţişoară şi mă ajută să mă ridic, îmi dau un halat, unul dintre halatele lui lungi, cu trenă, pe care trebuie să-l leg la talie cu o eşarfă ca să nu mă împiedic când merg. El râde când mă vede cum mă poticnesc în vreme ce mă conduc în curtea interioară ca să stau cu el.

E cald încă şi se lasă amurgul; locul în care mă aflu seamănă mai mult cu Orientul din închipuirea mea decât cu Veneţia. În mijlocul curţii e o fântână de marmură, în care apa cade în cascade într-o serie de cupe, aflate tot mai jos, astfel încât zgomotul ei se aude peste tot, răsunând ca o muzică lină. De jur împrejur sunt vase şi urne cu plante şi flori care parfumează aerul, iar plăcuţele de ceramică de pe ziduri au fost aşezate cu atâta măiestrie, încât fiecare are modelul ei complicat şi toate laolaltă te îndeamnă să crezi că trăieşti într-o lume viu colorată cu frunze şi flori. Am cunoscut călători care spun că în Constantinopole sunt palate ale căror curţi sunt mai înmiresmate decât aerul de la ţară şi că nu e nevoie să pleci din ele ca să trăieşti în mijlocul naturii. Atâta

frumuseţe, atâta artă în aranjarea verdeţii şi a florilor şi cu toate astea niciun semn, nicio statuie, nicio imagine a Dumnezeului lor. Dar vai, ei vor suferi din pricina asta în cele din urmă, pentru că pustietatea cenuşie a iadului păgân le va pricinui de bună seamă tot atâta suferinţă cât cazanul cu flăcări al iadului nostru. Dar acum sunt bucuros să fiu cu el, pentru că după vacarmul de pe străzi, aici e senin.

— Cum te simţi?

— Mă bucur că nu sunt un şobolan de apă.

— Hmmm. Cred că unii drept asta te-au luat şi au vrut să se distreze uitându-se cum te îneci. Puneau rămăşaguri câtă apă poţi să înghiţi. Ar trebui să primeşti propunerea mea, Bucino. M-am întors cu punga plină. De ce te laşi batjocorit aici, când ai putea trăi într-un palat unde ai fi preţuit?

— Vai de mine, cum voi putea să-nţeleg măgulirile care mi se vor face?

— A, vei învăţa destul de repede. Crezi că eu am înţeles o boabă din limba voastră cleioasă când am pus piciorul aici? O să te învăţ în răstimpul călătoriei spre casă.

— A, nu! Nu mai îndur o călătorie pe mare!

— Numai galerele veneţiene se scufundă. Corăbiile

turceşti sunt stăpânele mării.

— E ciudat că eşti lăudăros ca un veneţian.

— Veneţienii au învăţat asta de la noi. Este una din pricinile pentru care ştiu că te vei simţi acolo ca acasă.

Zâmbesc şi bag de seamă că mă dor puţin urechile când fac asta. El şi cu mine am mai jucat acest joc. Aretino avea dreptate. Se pare că bărbaţii de statura mea sunt preţuiţi la curtea sultanului şi de aceea, împreună cu mătăsurile, sticla şi bijuteriile, piticii sunt în fruntea listei de târguieli a lui Abdullah. M-a ispitit deseori cu poveşti despre Constantinopole: că o să mi se pară exotic şi familiar deopotrivă, cu palatele, grădinile şi serbările sale, cu biblioteca potrivită pentru un învăţat, furată din Ungaria şi cu grandioasele statui ale Dianei şi ale lui Hercule, luate ca pradă din Rodos. Stă, de bună seamă, în obiceiul marilor cetăţi să şterpelească bunurile cele mai de preţ din alte părţi: Veneţia însăşi este o pildă cum nu se poate mai bună, de vreme ce coloanele bazilicii şi caii nărăvaşi triumfători care se înalţă cu graţie în faţa sa sunt furaţi chiar din Constantinopole. Şi totuşi, chiar dacă Dumnezeul lui o fi păgân, se pare că turcul vine dintr-o cultură în care eu aş fi tratat ca un om de seamă, şi nu ca un monstru. Şi tocmai azi, sorb adânc din cupa ispitei, pentru că nu

tremură doar trupul meu.

—... Ascultă-mă, Bucino, erau atâtea minunăţii, încât n-a mai fost noapte timp de patru zile, pentru că tot cerul era luminat de artificii. Le-au legat de spinările elefanţilor care au urlat şi au trâmbiţat când au izbucnit luminile. Erau o mie de acrobaţi pe picioroange sau mergând pe sârmă între obeliscuri; atât de mulţi erau atârnaţi în aer, încât, când te uitai în sus, vedeai un fel de pânză de păianjen nesfârşită. A fost cea mai grandioasă sărbătoare care s-a văzut vreodată.

Pentru că nu e nimic, absolut nimic din ceea ce are Veneţia să nu avem noi mai bun ori mai bogat.

— Nimic? Atunci ce-ai putea să târguieşti de data asta, Abdullah, în afară de mine?

— A, mai sunt câteva lucruri răzleţe. Fleacuri. Bijuterii, sticlărie, ţesături, nimic mai mult.

Şi râde de cât de gogonate îi sunt vorbele. Nu cred că există un alt oraş al creştinătăţii în care el şi cu mine am putea sta de vorbă în felul acesta. Pentru că, deşi veneţienii şi turcii scuipă foc şi moarte între ei pe mare, niciuna din tabere nu lasă religia să se amestece prea mult în negoţ. Două mari puteri şi fiecare se uită peste umăr la cealaltă. Unii spun că e doar o chestiune de timp până

când negustorii portughezi şi lingourile din Lumea Nouă vor începe să muşte din bogăţia Veneţiei şi, când se va întâmpla asta, otomanii vor lua de la ea oceanele. Dar acum nu văd niciun semn; însuşi fiul din flori al dogelui Gritti trăieşte ca negustor de bijuterii la Constantinopole şi, mulţumită lui Abdullah Pashna şi ca urmare a nopţii petrecute în casa lui Aretino, marele sultan Soliman are acum un portret al lui pictat de cel mai mare artist în viaţă al Veneţiei, Tiţian, care a avut ca model un medalion. Când l-am văzut, mi s-a părut cam pompos şi lipsit de viaţă, dar ce ştiu eu despre artă? Magnificenţa Sa a fost atât de încântată, încât i-a răsplătit regeşte pe toţi, chiar şi pe Aretino. Cum mi s-ar întâmpla şi mie, fără îndoială, dacă m-aş hotărî să fac parte din mulţimea de minunăţii ale curţii lui.

Sorb din băutura încă bogată în arome. Dar mi-aş dori să fie mai fierbinte, pentru că în ciuda căldurii descrierilor turcului, mie mi-e frig.

— Ştii ce cred eu, Bucino? Pe tine nu te sperie ceea ai putea găsi acolo. Eşti prea ager la minte ca să înduri dispreţul cu care eşti tratat aici şi pofta ta e prea mare, socotesc eu, pentru a te teme de lucruri noi. Nu, eu cred că tristeţea celor pe care-i vei lăsa în urmă te opreşte. Am

dreptate, nu-i aşa?

Ridic din umeri. În clipa asta, nici măcar nu vreau s-o mai văd, pentru că egoismul şi minciunile ei m-au înfuriat peste poate.

— Suntem tovarăşi, spun eu cu sfială.

— Ştiu. Am văzut că vă merge bine. Chiar foarte bine. Poate că ar trebui să vă iau pe amândoi. Crede-mă, femeile străine sunt întotdeauna cele mai venerate. Nu e la fel de tânără ca unele dintre ele, dar nici favorita lui nu e prea tânără şi totuşi ea ţine frâiele, ca o scorpie. Stăpâna ta şi-ar putea face o curte a ei dacă îl va cuceri. Răsplata va fi foarte mare pentru noi toţi.

— Adică să trăiască în seraiul lui?

Râde.

— Voi, creştinii, rostiţi întotdeauna acest cuvânt cu uimire amestecată cu groază. Ca şi cum faptul că un bărbat are mai mult de o femeie ar fi cel mai îngrozitor lucru din lume. Şi totuşi, pretutindeni unde mă duc în „creştinătatea” voastră, oraşele sunt pline de bordeluri unde bărbaţii abia aşteaptă să se culce cu oricâte femei în afară de soţiile lor. Cred că voi ne înfieraţi pentru că în fapt ne pizmuiţi.

E greu să te gândeşti la spaima de turci când te găseşti

în preajma lui Abdullah Pashna. Poveştile – care sunt o droaie – îţi îngheaţă sângele în vine: piraterie, măceluri, înrobirea unor sate întregi, bărbaţi cu boaşele retezate şi vârâte în gură, copii înfipţi ca nişte frigărui în iatagane. Şi totuşi, în tovărăşia lui găsesc o minte limpede ca apa de izvor şi destulă înţelepciune despre viaţă ca să mă gândesc că, dacă n-ar fi păgân, ar fi un creştin de toată frumuseţea.

Cât din ceea ce este un om vine de la Dumnezeul în care crede? Au tăiat spaniolii catolici mai puţine degete ostaticilor romani decât ereticii germani? Vor ajunge evreii şi turcii fiecare în iadul său pentru aceleaşi erezii? Sau cele mai cumplite chinuri vor fi ale luteranilor, care s-au născut în credinţa adevărată şi apoi au trecut la alta? Ani la rând, au fost în Veneţia reformatori care spuneau deschis că biserica noastră trebuie să se schimbe. Că poftele noastre ne-au dus la decadenţă, că izbăvirea nu e de vânzare şi că, atunci când e vorba de porţile raiului, ridicarea unor clădiri bogate înseamnă mai puţin decât mărinimia faţă de semenii mai amărâţi. Şi totuşi spune asta marilor clerici pe care-i primeam la Roma! Şi ce se va întâmpla, când, ajungând la judecata cerului, Dumnezeul pe care-l întâlneşti acolo nu se va învoi? Ah... e mai bine ca

asemenea gânduri să rămână nerostite. Bine măcar că Veneţia este mai îngăduitoare decât alte oraşe şi că Inchiziţia nu poate vedea în minţile noastre, pentru că altminteri sunt încredinţat că nu aş fi eu singurul care s-ar trezi în ghearele judecătorilor.

Clatin din cap şi descopăr că urechilor mele nu le place nici această mişcare. Acum îmi dau seama că am încurcat-o.

— Poate. Totuşi nu cred că stăpâna ar îndura să fie una dintre multe altele. N-a fost crescută pentru o asemenea umilinţă.

Turcul râde.

— Cred că ai dreptate. Şi mai cred că nu zămisleşte copii – am ghicit, nu-i aşa? –, ceea ce i-ar şti rbi teribil puterea. Deci mă tem că va trebui să o laşi în urmă ca să-ţi croieşti drumul tău. Şi asta, bănuiesc, nu poţi, nu vrei să faci. Păcat, dar asta e! Nu-ţi face griji pentru mine. O să caut la Mantova. Am auzit că acolo încurajează familiile de pitici, pentru că doamna care conduce curtea are o slăbiciune pentru ei. Nu au de bună seamă isteţimea şi sufletul tău, dar o să mă mulţumesc cu ei.

Stăm aşa o vreme şi ascultăm zgomotul apei. Vreau să mă gândesc mai mult la ceea ce mi-a spus, dar nu găsesc

cuvinte potrivite.

Tremur.

— Prietene, cred că ar trebui să te duci acasă. Nu arăţi prea bine. Hai, te conduc.

Capitolul 25

Are dreptate. Nu mă simt bine. Nu e mult de mers de la casa lui la a noastră, dar simt un soi de greutate în cap şi nu mă ţin bine pe picioare, de parcă merg pe puntea unei corăbii care se leagănă. Totuşi, n-o să plec pe mare. Nici pentru toate nestematele din munţii Asiei. Acum mergem pe picioarele noastre: încet, pas cu pas. Într-o împrejurare mai fericită, ar fi fost o seară frumoasă. Lumina are culoarea mierii când străbatem Rialto şi nudurile voluptuoase ale lui Tiţian strălucesc pe o latură a clădirii care adăposteşte cartierul german. Mi-a spus odată că înainte de a-şi putea cumpăra compania curtezanelor, aproape tot ce ştia despre corpurile femeilor învăţase din lucrările maestrului lui Giorgione, ale cărui personaje atâţătoare, durdulii, luminează faţada principală. Sunt încredinţat că e adevărat, pentru că era mult mai tânăr atunci. Deşi nu chiar atât de tânăr ca afurisitul de căţelandru. Seara este îndeajuns de caldă pentru ca turcul să nu aibă pe el veşminte groase, dar eu sunt înfăşurat în pelerină şi tot mi-e frig, deşi mai rău e cu urechile, care îmi păcăne ca nota de sus a unui metronom. Şi din când în când, le străbate un junghi.

Mormăi ca să alung durerea. Sunt viu şi nu mă las doborât de o pârdalnică de durere de ureche, deşi chiar în vreme ce mă gândesc la asta, mă îngrozesc ce urmări ar putea avea. Înghit în sec, casc şi mă frec sub lobul urechii. Altă dată mi-a fost de folos. O să-mi fie şi acum.

Când ajungem la uşa casei noastre, el şovăie să mă părăsească.

— îmi dai cuvântul tău că te simţi bine?

Dau din cap.

— Pot să intru cu tine în casă?

— Nu. Dacă intri, oamenii se vor da peste cap şi avem treabă astă-seară. O să mă bag în pat. Dacă dorm, o să mă simt mai bine. Crede-mă, ştiu ce să fac.

Dă să plece.

— Abdullah Pashna, îţi mulţumesc. Cred că mi-ai salvat viaţa.

Dă din cap.

— De bună seamă că ţi-am salvat-o. Am vrut să-mi fii îndatorat. Nu uita de oferta mea. Ai grijă de tine, micul meu jongler gras.

Deschid uşurel uşa. Holul e pustiu, deşi prin fereastra din spate de la parter văd că e plin cheiul de bărci şi se aude un cor răsunător de voci de deasupra şi din bucătărie

se simte miros de vânat fript şi de mirodenii. Urc încet scara principală spre camera mea. Ca să ajung la ea, deşi nu trebuie să trec prin *portego,* sunt nevoit să străbat coridorul de lângă el.

Uşile sunt deschise şi camera e însufleţită de lumină şi zgomot. La masă stau şapte, opt oameni, toţi ocupaţi cu farfuriile lor şi cu flecăreala, aşa că nimeni nu bagă de scamă un om mărunt şi bondoc desprinzându-se din întunericul care se lasă afară. Stăpâna e cu spatele la mine, dar o zăresc în oglinda de pe perete râzând şi vorbind cu muşteriul nostru, un bărbat vârstnic, aşezat în stânga ei. Uitasem că astă-seară începem munca devreme, după cuvântarea pe care a ţinut-o în faţa mărimilor navale care ne vizitează. Dar bucatele au fost de mult hotărâte, vinurile deja alese şi n-aş preţui nici cât mica mea greutate ca majordom dacă o masă atât de fără fasoane n-ar putea merge bine fără mine.

Oaspeţii de astă-seară au fost adunaţi de muşteriul nostru, mare învăţat şi arhitect, Vettor Fausto, o altă poamă veştejită al cărui trup se prăbuşeşte mai iute decât patima care-l încearcă. Dacă rămâne sau nu la noapte, asta ţine de cât o să bea şi câtă poftă de amor o să mai aibă după ce o să înfulece jumătate de halcă de vânat.

Orice ar hotărî, n-are nevoie de ajutorul meu ca să dea greş. Lucrurile vor merge de la sine. Pot să mă culc. Şi mâine-dimineaţă, când mă voi simţi bine, ea şi cu mine vom sta din nou de vorbă.

Încui uşa şi mă bag în pat; mi-e prea frig şi sunt prea ostenit ca să-mi mai scot hainele de împrumut. Îmi trag pătura peste mine. Capul mi-e greu şi îmi zumzăie şi simt durerea din ureche cum pândeşte între veghe şi somn. Dacă izbutesc să adorm înainte de a mă lovi, o să mă pot odihni.

Nu-mi dau seama dacă m-a trezit frigul sau durerea. Tot ce ştiu este că hainele îmi sunt ude de parcă aş avea fierbinţeli, dar sudoarea este rece şi, deşi mă înfăşor mai strâns în pătură, încep să-mi clănţăne dinţii. Simt în cap zvâcnetul durerii ca o coardă întinsă între urechi pe care cineva o împunge la fiecare secundă, o bătaie de tobă pe un nerv deschis, încerc să înghit, dar durerea vine în valuri şi mai puternice, încerc să casc, dar mă doare atât de tare, încât nu pot deschide bine gura. Fir-ar să fie, apa împuţită a Veneţiei mi-a intrat în urechi şi m-a infectat.

Sunt un veteran al durerilor de cap. În tinereţe mă chinuiau atât de des, încât tata mi-a spus că trebuie să mă împrietenesc cu ele. „Întâmpină durerea, vorbeşte cu ea.

Câştig-o de partea ta, pentru că, dacă te lupţi cu ea, o să pierzi”. Dar, deşi i-am vorbit, nu vrea să mă asculte, în schimb se distra înţepându-mă atât de tare, încât uneori nu puteam să fac altceva decât să zac şi să gem. Cred că tata voia să-mi fac curaj ca să-i dovedesc că, deşi trupul meu e strâmb, mintea mea e nevătămată. Dar nu poţi fi decât atât de viteaz pe cât te lasă trupul să fii. „Aşa îţi creşte capul”, spunea el. „Beteşugul tău e de vină. N-o să mori din asta”. Dar atunci n-am crezut. Acum, când văd oameni duşi pe străzi la spânzurătoare, urlând când cei care-i chinuie le smulg bucăţi de carne cu cleşti fierbinţi, mă întreb dacă durerea lor e mai mare decât a mea, pentru că asta simţeam: parcă mi se sfârteca şi mi se strângea carnea moale cu cleşti încinşi. Numai că durerea nu lasă urme. În cele din urmă, după câteva ore, uneori după câteva zile, se domolea şi în cele din urmă dispărea. De fiecare dată mă lăsa ameţit şi vlăguit, ca un copac abia înflorit după un viscol. Şi de fiecare dată, când simţeam că se întoarce, mă hotărâm să fiu mai curajos decât înainte, dar pe urmă mă temeam de întoarcerea durerii la fel de mult ca de durere în sine şi de fiecare dată dădeam greş. Şi eu, şi tata.

Dar avea dreptate. Mă durea din pricină că creşteam. N-

am mai suferit aşa de ani de zile. Trebuie să găsesc o cale de a ţine piept durerii. Avem o poţiune de dormit încuiată în cămară, una din licorile făcute de La Draga, cu gust de *grappa,* arma noastră secretă împotriva clienţilor mai scandalagii, pentru că o cantitate potrivită poate să prefacă un taur turbat într-un prunc, atât de lin, încât nici nu-şi dă seama că a fost doborât de ea. Ce n-aş da acum să nu mai ştiu de mine!

Mă căznesc să mă ridic şi încerc să-mi închipui că asta mă face să mă simt mai bine. Îmi scot cheile şi mă duc până la uşă. Dar durerea mă ameţeşte şi corabia se clatină primejdios şi trebuie să înaintez ţinându-mă de pereţi. Uşa stăpânei e încuiată şi nu se aude niciun sforăit, deşi Fausto e mai liniştit decât cei mai mulţi, pentru că trupul lui îmbătrânit e slab şi uzat ca o bucată de funie roasă de furtuni de pe una din iubitele sale galere.

E linişte în toată casa. Distracţia s-a terminat de mult.

Mauro doarme într-o odaie de lângă bucătărie, dar numai Judecata de Apoi i-ar putea tulbura somnul. Reuşesc să descui cămara şi scot sticluţa cu licoare. N-am timp să măsor şi iau o înghiţitură direct din sticluţă, mai degrabă prea mult decât prea puţin; încă nu ne-a murit nimeni din asta şi cu cât voi fi mai mult timp inconştient, cu atât mai

puţin voi simţi durerea. Încui uşa la loc, când aud un zgomot. Vine dinspre uşa de intrare. De lângă uşile dinspre canal.

Pleacă învăţatul nostru? Deşi putea să stea cuibărit lângă trupul catifelat visând că e în vână? Nu cred. Dacă m-aş uita pe o fereastră, mă îndoiesc că aş vedea sosind vreo barcă, pentru că şi-ar fi lăsat marfa mai departe pe lângă *fondamenta* şi s-ar fi retras în întuneric, îndepărtându-se de cheiul nostru. Uşa noastră a fost, de bună seamă, încuiată, după ce a plecat ultimul oaspete. Până când o va deschide cineva dinăuntru. Chiar dacă durerea îmi zumzăie în cap, încă nu m-am prostit.

Iau un cuţit din locul lui de pe perete şi ajung la scară înaintea lui. Sting lumânarea pentru ca atunci când va ajunge la picioarele scării eu să fiu la jumătatea ei, ascuns în întuneric. Îmi crapă capul de durere. Îmi vine să urlu, dar mai bine să-mi înăbuş urletul.

Când pune piciorul pe prima treaptă, cred că mă aude, pentru că îşi ţine imediat răsuflarea.

— Cine e? E cineva acolo? Fiammetta?

Dulce glas! Dulce băiat! Deschid gura şi scot un urlet lung, care răsună pesemne ca urletul câinelui de la porţile iadului, pentru că el ţipă, speriat.

— Ah! Cine e acolo?

— Cine eşti? Casa e închisă.

— A, signor Teodoldi? Eu sunt, Vittorio Foscari. M-aţi speriat.

S-ar speria şi mai tare dacă m-ar vedea, pentru că faţa mea e schimonosită de durere. Cât despre el, aproape că îi simt mirosul patimii şi al poftei, ca o sudoare moale pe pielea lui. Ei bine, astă-seară nu-ţi mai merge, căţeluşule. Astă-seară o să plăteşti sau altminteri o să-ţi faci singur plăcerea.

— Aţi intrat cu forţa, domnule. Casa este închisă.

— Nu, nu. E-n ordine. Stăpâna ta ştie. Am fost poftit.

— A, da? Aţi fost poftit? spun eu. Atunci o să vă iau punga pentru tot ce ne datoraţi şi puteţi urca.

— Dar eu...

— Cum? Nu aveţi bani?

— Nu. Adică... Fiammetta a spus...

— N-are nicio însemnătate ce-a spus ea. Eu păzesc intrarea. Şi eu spun: cine n-are bani nu intră.

— Ascultaţi, nu cred că...

Şi urcă o treaptă.

— Haaa!

Zbieretul care-mi iese din piept este pricinuit de durere,

dar pare să-l înspăimânte şi mai tare. El e de două ori cât mine şi ar putea să mă doboare destul de lesne dacă ar vrea, pentru că sunt deja la pământ, dar se pare că sălbăticia mea şi întunericul l-au strâns de boaşe. Un băiat cu mintea în cărţi şi cu limba în locuri tainice. O fi el leu în pat, dar la abator e tot mieluşel. Singurele lupte pe care le-a avut sunt doar în închipuirea lui şi acolo e uşor să fii viteaz.

— Vittorio?

Deasupra noastră, zăresc pâlpâirea unei lumânări în vârful scării şi lumina ei cade pe mine şi e reflectată de oţelul cuţitului.

— Doamne, Bucino! Ce se întâmplă? Ce faci?

— Ce să fac? spun eu. L-am prins pe căţeluşul ăsta încercând să vină să se adape la troaca ta fără să plătească.

Şi s-ar putea să fi spus toate astea ţipând, pentru că nu-mi aud bine glasul din cauza pocniturilor din cap.

— Cum îndrăzneşti să fii atât de vulgar? spune ea tăios, ca să auzim amândoi, pentru că nu doar ea se poartă acum neprofesionist. Dar eu mă ţin tare. Ea mai face un pas şi coboară glasul. Bucino, nu face asta! Ştii că eu l-am chemat.

— A, da? Atunci, poate să...

Dedesubt, căţeluşul dă să urce, dar eu ridic cuţitul. Va trebui să-şi lase boaşele pe scări, ca să le pun la păstrare.

— Ah!

— Dumnezeule!

Acum nu mai ştiu cine ţipă, el sau ea, dar ţipă atât de tare, că trezeşte toată casa.

— Pune jos cuţitul, Bucino. Pune-l jos. Nu te speria, Vittorio. N-o să te lovească.

— Nu? E tare drăgălaş, recunosc. Dar o să aibă bărbia mai catifelată dacă-i tai boaşele.

Stăpâna a ajuns la jumătatea scării, coborând spre mine.

— De ce faci asta? şopteşte ea ameninţător.

Eu clatin din cap. Pesemne că îmi simte mirosul, pentru că sudoarea mea duhneşte ca un peşte stricat.

Se îndreaptă de spate.

— Vittorio! Ar fi mai bine să pleci. O să mă ocup de treaba asta.

— Să plec? Dar nu pot să te las cu el. E... e nebun!

Aha, deci asta sunt! Nebuuun! Vorba răsună ca un urlet. Dar sluţenia mă avantajează acum; un pitic duhnind a pucioasă se iveşte din întuneric pentru a trage păcătoşii în

jos, în iad. Păzea, bărbaţi!

Ea e liniştită. Nu e speriată. Şi nu-i place spaima lui, îmi dau seama. Cine vrea să aibă un iubit care n-are curajul să-şi rişte viaţa pentru dragoste?

Se aud voci jos, se aprind lumânări. Scandalul se va răspândi în curând. Gabriella se iveşte în hol, cu groaza în ochi, ciufulită; în spatele ei, Marcello, apoi Mauro, cu pumnii pregătiţi să facă o halcă de carne chisăliţă, pentru că îi plac încăierările mai mult decât oricine.

— Pleacă, Vittorio, repetă ea. Am eu grijă de el. Pleacă...

Şi el pleacă.

— Ai grijă, Vittorio, strig după el. Ghemul din stomac nu e de la spaimă, să ştii. Ea te otrăveşte! Te hrăneşte cu vrăjitorii care îţi vor întări atât de mult mătărânga, că într-o zi o să-ţi cadă şi o să se sfărâme ca un bolovan.

Dar a plecat deja. Bine că am scăpat! Simţământul de biruinţă mă învăluie sub forma unui val de durere. Simt că mă prăbuşesc.

— Duceţi-vă toţi la culcare!

— Aveţi nevoie de ajutor, stăpână? E glasul lui Mauro.

Bătrânul pumn de slănină e credincios până la capăt.

— Nu, Mauro. N-o să păţim nimic. Du-te la culcare. Lasă-ne singuri.

Mai mârâie un pic, se întoarce şi dispare.

Fiammetta ridică lumânarea. Dumnezeu ştie ce vede în lumina ei.

— Pentru Dumnezeu, ce te-a apucat, Bucino? Eşti bolnav, sau doar beat?

Dacă s-ar apropia, ar afla. Ar înţelege. Dau să deschid gura, dar nu pot să vorbesc. Îmi irosesc toată vlaga ca să ţin cuţitul în mână. Dacă lumina ar fi mai puternică, ea ar vedea nenorocirea. Sau ar simţi febra, pentru că, după ce mai devreme eram un bloc de gheaţă, acum sunt o torţă.

Îi tremură vocea.

— Eşti beat. Şi mai ce? Gelos. Asta e? Pe cine eşti gelos? Pe el? Pe mine? Sau plăcerea noastră îţi stârneşte gelozia? Despre asta e vorba, Bucino? Eşti gelos pentru că eu sunt fericită şi tu nu eşti.

Preţ de o clipă cred că o să leşin, pentru că totul se învârte în jurul meu.

— Of, Doamne... am dreptate, aşa este. Tu ai necazuri, nu eu. Când ai simţit ultima dată plăcere, Bucino? Când te-ai jucat, când ai râs până te-au durut şalele? Şi când te-ai culcat ultima dată cu o femeie? Faima te-a acrit. Trăieşti în odaia ta încovoiat deasupra abacului şi a catastifelor de socoteli, ca un păianjen peste ouăle lui împuţite. Unde e

viaţa în toate astea? Doamne, are dreptate La Draga! Tu ai nevoie de licori de dragoste, nu eu.

Clatină din cap şi urcă o treaptă.

— Crezi că eu pun în primejdie mijloacele noastre de trai, dar îţi spun eu, Bucino, tu te-ai schimbat la fel de mult ca mine. Ai ajuns un om bătrân. Şi crede-mă, asta e mai rău pentru negoţ decât o curtezană care ajunge târfă.

— Nu e vorba de mine... dau eu să vorbesc, dar glasul meu e prea tare, nu pot îndura să-l aud răsunându-mi în cap.

— Nu vreau să mai aud nimic! M-am săturat de furia şi de predicile tale. Poate că tovărăşia noastră trebuie să ia sfârşit.

— Ha! Atunci o să plec bucuros. Şi, deşi acum fiecare cuvânt e dureros, durerea îmi dă şi oarece mulţumire. Pentru că să ştii că sunt la fel de căutat ca tine. Pot pleca şi mâine de aici cu turcul şi o să fiu mai bogat decât vei fi tu vreodată.

— Atunci pleacă şi lasă-mă-n pace!

Dau să mă apropii de ea, dar picioarele nu mă ascultă când fac primul pas.

— Nu! Nu te apropia de mine! îi tremură glasul şi nu-mi dau seama dacă e de furie sau de frică. Nu vreau să mai

am de-a face cu tine. Nu acum. Vorbim mâine-dimineaţă.

Se întoarce şi urcă în fugă scara. Dacă aş putea, m-aş duce după ea, dar nu pot să merg. Cuţitul îmi cade din mână şi zăngăne pe trepte. Reuşesc să mă adun atât cât să ajung în odaia mea. Dar nu mai am putere nici ca să încui uşa.

Sunt la biroul meu, unde fac socoteli, cu abacul dinainte, strălucind ca un şirag de rubine. Aud zgomot la fereastră, freamăt. Frica îmi răscoleşte măruntaiele. Iau mărgelele de pe sârme, mi le vâr în gură şi le înghit una după alta, până simt că mă sufoc.

Acum mă aflu dintr-odată afară şi alerg pe marginea canalului; păsări furioase se rotesc deasupra mea şi ţipetele lor sunt ca o chemare. Mă ţin aproape de ziduri, ca să nu mă găsească, dar oriâncotro m-aş uita mă văd pe mine, pentru că zidurile, chiar şi pământul de sub picioare, sunt oglinzi. Deasupra mea, fâlfâitul păsărilor se înteţeşte. Un stol mare de pescăruşi se avântă croncănind, ciugulind cu furie din capetele de peşti şi din cozile sirenelor pe care le văd acum împrăştiate de jur împrejur. Dar o pasăre e mai mare decât toate celelalte: e tot un pescăruş, dar are gheare de vultur, fiecare cât o furcă. Se roteşte deasupra mea. Sunt atât de înspăimântat, încât nici nu respir şi,

când coboară spre mine, îi văd ochii: mari şi albi ca ostiile de împărtăşanie, ca nişte puţuri cu lapte acoperit cu caimac. Se repede la mine şi îşi înfige ghearele adânc în urechile mele şi se înţepeneşte acolo şi, în vreme ce urlu de durere, mă apucă de cap şi mă ridică în aer.

Pe când zburăm spre cer, privesc în jos şi văd pe stradă o femeie care îmi întoarce privirea, numai că ochii păsării au devenit ochii ei; cercuri mari, albe, lăptoase şi oarbe. Femeia râde şi râde şi pasărea. Dar eu plâng şi fiecare lacrimă care cade se preface într-un rubin roşu sclipitor şi, când lovesc apa, un peşte sare şi le înşfacă în vreme ce noi ne rotim deasupra oceanului şi le simt ghearele ca nişte cange de oţel în creier. Suntem departe, în larg, când o aud pe stăpână strigându-mă...

— Bucino! Dumnezeule, ce s-a întâmplat? Bucino! Ce-ai păţit? Vorbeşte! Te implor!

Dar n-o văd. Poate că am căzut deja în ocean, pentru că nu pot să respir. Nu, nu pot să respir pentru că încă plâng.

— Pentru Dumnezeu, chemaţi-o pe La Draga! Doamne sfinte! Iartă-mă. De când eşti în halul ăsta? Ce-ai păţit? Trebuia să-mi dau seama. Nu-i nimic, linişteşte-te, am eu grijă de tine.

Cineva – ea – mă cuprinde în braţe şi vreau să-i spun că

mi-e rău, că miros urât şi că mai vreau licoare pentru somn din bucătărie... dar nu mă pot opri din plâns ca să vorbesc.

Apoi pasărea îşi înfige şi mai adânc ghearele în urechile mele.

Nu mi-o amintesc pe mama. A murit când aveam patru ani şi nu am nicio imagine şi nicio amintire despre cum arăta ea, deşi tata îmi spunea adesea că era frumoasă, cu părul negru şi mătăsos ca o pelerină de catifea şi pielea atât de albă, că atunci când era lună plină faţa ei era luminoasă. Cel puţin aşa spunea el. Dar era treaba lui să găsească vorbe potrivite pentru a o zugrăvi. Doar pentru asta sunt plătiţi secretarii. Şi, deşi unii sunt legaţi numai de viaţa de zi cu zi, tata a avut întotdeauna o aplecare spre poezie. Şi tot aşa a cucerit-o pe mama. Şi aşa, atunci când m-am născut, lumea lui s-a destrămat la cusături, pentru că nu sunt sonete închinate sluţeniei în nicio carte din câte am citit, iar singurele vorbe pentru a mă zugrăvi pe mine, fiul lui, copilul iubitei şi frumoasei lui soţii, te duceau mai degrabă cu gândul la iad decât la rai.

Cât despre strălucirea mamei, ei bine, de vreme ce eu n-am văzut-o niciodată în lumina lunii, nu ştiu dacă era aşa. Dar memoria nu tezaurizează doar priveliştile pe care

le păstrezi în ochii minţii. Ci şi lucruri pe care le ştii fără să le fi văzut vreodată. Aşa că, deşi nu pot să vă spun cum arăta mama, o cunosc cu toate simţurile. Cunosc pielea care mă atingea, căldura mâinilor ei şi braţele cu care mă cuprindea. Pentru că sunt încredinţat că, pe vremea când eram copil, se întindea lângă mine, se încolăcea în jurul micului meu trup ciudat şi mă strângea la piept, ca şi cum aş fi fost cel mai preţios şi mai frumos şi mai deosebit lucru din lume, încât noi doi nu puteam fi despărţiţi niciodată. Şi căldura ei mă păzea de durere. Ştiu asta, pentru că, deşi nu mi-am „amintit” cu adevărat, prima oară când m-am culcat cu o femeie, o prostituată din Roma, curată şi nu atât de urâtă ca mine, am avut destui bani ca să plătesc pentru o noapte întreagă şi, deşi mădularul meu s-a bucurat că eram în ea îndeajuns de mult ca să-i dovedesc însufleţirea şi să devin bărbat, somnul alături de ea m-a făcut să plâng ca un copil. Era iarnă şi odaia în care primea era îngheţată sau poate că eu îi aminteam de un copil pe care-l pierduse, pentru că avea vârsta la care putea fi mama mea şi eu eram destul de mic ca să fiu copilul ei. Îmi amintesc că într-un rând m-am trezit noaptea simţindu-i căldura răsuflării pe ceafă. Braţele ei îmi cuprindeau pieptul şi picioarele ei erau

îndoite sub mine, ca o lingură mare lângă una mai mică. Am stat aşa întins, ore-n şir, cufundat în cea mai plăcută stare, retrăind o amintire pe care poate că n-am avut-o niciodată, despre o vreme când eram iubit aşa cum eram şi nu în ciuda faptului că eram aşa cum eram. Apoi, la prima rază de lumină, m-am desprins din braţele ei şi am plecat ca să nu sufăr umilinţa de a o vedea trezindu-se scârbită.

Durerea apare şi dispare în valuri. Uneori pasărea se apropie cu ghearele scoase şi trebuie s-o alung; alteori sunt singur, lepădat pe o plajă, neputincios. Sunt treaz şi totuşi dorm. Îngheţ în lumina soarelui. Ard în întuneric. Sunt mort şi totuşi viu. Când mă căznesc să deschid ochii, văd fulgere spintecând întunericul şi aud pe cineva plângând, e un vaiet înfricoşător pe care-l simt deopotrivă în mine şi departe ca nesfârşirea.

— Ajută-mă, Doamne, ajută-mă!

Glasul care îmi răspunde, când îmi răspunde, este blând şi răcoros, răcoros ca degetele care se odihnesc pe ţeasta mea boltită, umede ca bucăţile de gheaţă care se descarcă de pe barje în canicula verii.

— Ştiu că te doare tare, Bucino, ştiu. Dar nu va ţine o veşnicie. O să scapi şi n-o să te mai doară. Nu-ţi fie

teamă... nu eşti singur.

După aceea, nu se mai întâmplă nimic o vreme. Sau nu-mi amintesc. Doar fierbinţeala se întoarce şi de data asta simt o pânză udă pe toată pielea. Mai târziu, când mi se face frig şi-mi clănţăne dinţii, sunt înfăşurat în pături şi cineva – aceeaşi persoană – îmi freacă mâinile şi tălpile până când gheaţa se topeşte şi eu mă prefac la loc în carne. Pe urmă îmi dau seama că s-a făcut noapte şi zac întins pe o parte şi urechea mea este umplută cu un ulei cald care se prelinge înăuntru şi mă mângâie ca o mătase. Răsuflu într-o grotă din capul meu, pentru că este singurul loc unde pot să aud ceva. Năvala uleiului înfurie durerea şi junghiul se întoarce la fel de rău ca înainte şi mă gândesc că scăfârlia mea ca o pătlăgică vânătă o să crape pe mijloc şi creierul o să-mi ţâşnească din cap aşa cum am văzut odinioară la oamenii de pe străzile Romei. Dar degete îmi apasă uşor pielea acolo unde gâtul se întâlneşte cu urechile şi freacă în jurul osului, împrăştiind căldura mai adânc în capul meu până când, încet, încet, durerea începe să se retragă şi dispare. Şi după ce se termină, braţele mă cuprind şi mă strâng şi eu mă cuibăresc în ele şi mă simt din nou la adăpost, pentru că pasărea nu vine când sunt ţinut în braţe.

Într-un rând, nu ştiu când, glasul se aude din nou: blând ca o litanie de undeva din adâncuri şi îmi vine să cred că e doar în mintea mea. La început mi-e frică, pentru că acum vorbeşte despre rai, ca şi cum aş fi ajuns acolo, zugrăvind cum trupurile noastre vor fi ca nişte bucăţi de sticlă, pure, sclipind în soare, mişcându-se mai repede decât săgeţile, dar destul de moi pentru a se uni şi a se întrepătrunde. Mai spune că atunci când ne vom deschide gurile, sunetul ce va ieşi din ele va fi ca muzica a o mie de lăute şi vom cânta frumuseţea neasemuită care ne înconjoară. Apoi glasul însuşi începe să cânte, subţire şi dulce ca al unui băieţel, şi totuşi îl aud îndeajuns de bine prin urletul durerii. Dar ştiu că e un glas de femeie, pentru că e însoţit de căldura braţelor unei femei care mă cuprind din nou.

Mă trezesc. E noapte şi pentru o clipă nu simt nicio durere. În odaie e întuneric şi o văd la lumina lumânării pe stăpâna mea aşezată pe un scaun la capătul patului. Închid ochii. Când îi deschid din nou, nu mai e ea, e La Draga, aşezată în acelaşi loc. Şi data următoare e tot ea şi o privesc mai multă vreme. Dar durerea începe iar şi pesemne că gem un pic, pentru că se uită la mine şi jur că mă vede – mă vede – pentru că pare să zâmbească şi simt în întuneric o rază de lumină venind din ochiul ei cu

albeaţă şi pătrunzându-mi adânc în cap – orbirea ei pătrunde în surzenia mea – şi, când ajunge în mine, durerea se domoleşte înainte de a mă lua în stăpânire.

Când încerc să-i mulţumesc, odaia s-a schimbat şi e din nou întuneric şi ea a dispărut. Dar acum adorm şi nu mă mai trezeşte durerea.

Capitolul 26

—... Din pricină că are trupul strâmb?

— Aşa a spus ea. Se pare că urechea lui e astfel alcătuită, încât, atunci când pătrunde apă în ea, nu mai poate ieşi şi totul începe să putrezească pe dinăuntru.

Ştiu că m-am întors la viaţă, nu atât pentru că durerea a dispărut, ci pentru că nu-mi mai bubuie capul şi aud din nou, deşi ei vorbesc încet ca să nu mă trezească.

— Doamne, sărmanul, cred că înnebunea de durere.

— Ah... nu-ţi poţi închipui cum a fost. Răzbăteau gemetele lui în toată casa. Primele zile au fost îngrozitoare. Eram încredinţată că o să moară.

Dacă aş avea putere, aş deschide ochii şi m-aş amesteca şi eu în conversaţie, dar, dată fiind situaţia, nu pot decât să zac cu faţa la perete şi să ascult. E bine şi-aşa. Glasul stăpânei mele n-a fost niciodată atât de dulce. Chiar şi glasul gros al lui Aretino îmi pare melodios.

— Deci cum l-a vindecat?

— Cu licori pentru somn, alifii din uleiuri speciale în urechi, comprese calde, i-a masat oasele. Nu s-a dezlipit de lângă el. Nu mi-am putut închipui că ţine atât de mult la el, pentru că ei doi nu prea stau de vorbă, mai mult se

ciondănesc. Dar trebuia s-o fi văzut, Pietro: noapte de noapte a stat la căpătâiul lui şi l-a doftoricit până când fierbinţeala a dat înapoi şi tremurul s-a mai domolit.

— Doamne, o fi el un scribălău, dar are noroc. Ai crede că o asemenea sluţenie ar băga spaima în femei. Dar văd că vă adunaţi toate în jurul lui. Îţi aminteşti că la Roma erau două femei care nu se mai săturau de el. Eu eram uluit. Care e secretul?

Doamna râde puţin.

— Cine întreabă asta? Aretino bărbatul, sau Aretino poetul deşucheat?

— Ce?! Doar n-o să-mi spui că e din pricina mărimii mătărângii lui!

— Ssst! Să nu-l trezeşti.

— Şi ce dacă? Acum, dacă a scăpat cu viaţă, dacă a auzit vorbele mele, ele îl vor învigora mai tare decât tot ce puteţi pregăti voi în bucătărie.

— Ssst!

Aud foşnetul fustelor ei când se apropie de pat şi limpezimea acestui sunet este pentru mine o bucurie. Nu vreau s-o păcălesc, dar ochii mei sunt ca nişte obloane de plumb şi răsuflu destul de liniştit acum, după ce s-a risipit durerea. Ştiu că e aproape, după mirosul de izmă şi

rozmarin al răsuflării ei. Trebuie să fie joi. Dacă aş avea puterea să deschid ochii, aş vedea pielea ei albă ca laptele şi ochii limpezi şi luminoşi. Încerc să-mi stăpânesc tremurai pleoapelor, trag din nou aer în piept şi-i dau drumul. Aerul răspândeşte parfumul ei. Când vorbesc din nou, glasurile lor se aud mai încet, mai de departe, dar nu atât de departe, încât să nu desluşesc vorbele.

— Doarme. Pare atât de liniştit! De ani de zile nu i-am văzut faţa atât de netedă.

— Ar trebui să te vezi, Fiammetta. Parcă ai fi o mamă care se uită la copilul ei. Sunteţi o pereche ciudată. Toată lumea îşi pune întrebări.

— Ce întrebări? Ah, Pietro, doar nu crezi şi tu bârfele ca toată lumea!

— Hmmm! Ţi-am spus. Nimeni nu-l poate opri când vrea ceva.

— Şi mintea ta se hrăneşte numai din asemenea lucruri neruşinate.

— A, mă recunosc vinovat de acest păcat. Hai, spune!

— Nu! Tu, spre deosebire de el, nu eşti în stare să fii credincios. E adevărat că întocmeşti iar scrieri deşucheate?

— A, nu... nu sunt deşucheate, *carina.* Le-aş numi mai

degrabă o cercetare asupra feluritelor profesii care au ca obiect dragostea.

— Lasă-mă să ghicesc. Călugăria şi curvăsăria.

— Mmmda... Mai mult sau mai puţin. Dar făgăduiesc că n-o să mai scriu o vorbă despre iubitul tău pitic.

— Dar despre mine? O să mai scrii despre mine?

— Dacă o să scriu, n-o să te recunoască nimeni.

— Aşa să fie. Dacă mă trădezi...

— Scumpă doamnă, sunt sclavul tău şi al lui Bucino. Ştii asta. Noi, aventurierii romani, trebuie să fim uniţi.

— O, deci eşti din nou roman. Eram încredinţată că ai devenit un veneţian adevărat. Minţi la fel de bine ca ei.

— Vai, eşti cam aspră cu mine! E adevărat că, atunci când scriu despre Veneţia, brodez un pic. Dar acestui oraş îi place să arate bine în oglindă. Ai citit istoria lui Contarini? Pe lângă Veneţia, Atena e un stat distrus.

E adevărat. Aşa este. Spre mirarea mea, pot acum să gândesc limpede fără să mă mai prostească durerea. Şi totuşi toată lumea ştie că acest Contarini strecoară linguşeli pe lângă adevăr. Ah, Doamne-ajută, m-am întors la viaţă, chiar dacă deocamdată n-am puterea să vorbesc.

— De bună seamă, Veneţia se hrăneşte din laude. Şi Roma era la fel. A adunat atâta marmură, ca să uluiască

lumea cu strălucirea ei! Deosebirea este că Aretino pe care-l cunoşteam eu năzuia mai curând să scoată la iveală murdăria ascunsă. De ce nu condimentezi linguşelile cu gustul acrişor al realităţii, Pietro? Sau te-ai moleşit prea tare de atâta trai bun?

Ah, stăpână, ce dor mi-a fost de tine!

— Hmm. La Roma eram tânăr şi nu mă supăra prea mult să primesc şuturi în fund, iar Veneţia îmi place mai mult. E harnică şi păcatele ei sunt mai uşor de iertat. Totuşi, trebuie să avem grijă. Am puteau fi socotiţi şi noi că facem parte din corupţia ei, *carina*, şi aş fi un prost să dărâm templul pe capetele noastre. Nu, o să dau de ştire că noua mea scriere este un comentariu despre vechea Romă şi astfel voi rămâne în istorie drept un cronicar pătimaş al vieţii de zi cu zi. Căci atunci când scriu despre asemenea lucruri – despre dansul dintre bărbaţi şi femei – spun adevărul aşa cum este, nevopsit.

— Ah, rogu-te! „Ah, ah, vârâ-ţi din nou mădularul în curul meu, ah, fiindcă iau foc, şi toate mătărângile de catâri, măgari şi boi nu-mi pot domoli pofta niciun pic”. Şi Fiammetta se prosteşte, vorbeşte nestăpânit, se joacă de-a patima. Hai, zău, Pietro, dacă tu socoteşti că ăsta este adevărul despre femei, înseamnă că eşti mai ramolit decât

ar trebui să fii la vârsta ta. Scrii doar ce crezi că vor să audă bărbaţii. Şi bag mâna în foc că mulţi nici măcar nu se gândesc la trupurile femeilor în vreme ce citesc. Cum îl chema pe băiatul de la curtea din Mantova care-ţi plăcea atât de mult?

— Ah, Fiammetta Bianchini! Ce-ţi mai merge gura! Sunt fericit că nu simţi nicio tragere de inimă să te faci şi tu scriitoare. Dar cine-ţi poate rezista? Dacă aş fi un bărbat ce caută să se însoare...

— Nu te-ai însura cu mine. Să ne ajute Dumnezeu pe amândoi! Am atârna curând în laţul spânzurătorii în San Marco pentru crimă.

— Ai dreptate. E mai bine aşa.

Râd amândoi. Apoi tac o clipă, dar mie-mi place, pentru că îmi place tăcerea care se lasă între vechii prieteni. Şi nu mai sunt printre ei. Mă simt istovit şi aş vrea puţină apă, dar mă tem să nu spulber vraja; deşi uneori, în trecut, trupul meu mic mi-a îngăduit să aud conversaţii purtate deasupra mea, însă niciodată despre mine. Ce preţ au faima şi bogăţiile curţii turceşti pe lângă toate astea?

— Ei, de vreme ce te pricepi atât de bine la lucrurile astea, povesteşte-mi despre „puterile lui deosebite”.

— Mai întâi jură-mi că n-o să scrii ce-o să spun în cartea

ta.

— Îţi făgăduiesc că nu voi folosi niciodată numele tău. Pe cuvânt de onoare.

— Mai bine te-ai jura pe mădular.

— Fiammetta, bag de seamă că pentru o femeie care n-a dormit aproape o săptămână, eşti foarte vioaie.

— De ce n-aş fi? „Piticania mea”, cum îi spui tu, se înzdrăveneste.

— Şi?

— De fapt, răspunsul e la îndemână. Ai dreptate. Nu e la fel ca alţi bărbaţi. Dar nu e vorba doar de „mărime” şi nu chicoti, pentru că nu i-am văzut şi nu-i voi vedea niciodată mădularul –, după cum ştii prea bine, alta e legătura dintre noi. Bucino are trecere la femei, cum spui tu, pentru că se simte bine în tovărăşia lor. Nu doar pentru plăcerea pe care o dăruiesc ele, ci pentru ele însele. Nu se teme de noi şi nu are nevoie să ne impresioneze sau să ne posede – şi o să te mire, Pietro, că pentru puţini bărbaţi e adevărat acest lucru. Tot ce ştiu este că de când l-am întâlnit prima oară în casa acelui bancher tâmpit, unde el făcea pe bufonul şi nu izbutea, m-am simţit mai bine cu el decât cu oricare alt bărbat pe care l-am cunoscut. Punându-te la socoteală şi pe tine.

Glasul ei se aude acum ceva mai tare. Ar trebui să aibă grijă să nu mă trezească.

— Deci ţi-am răspuns la întrebare?

— De bună seamă. Taina lui este că e femeie!

Râsul lor e molipsitor şi mă chinuiesc să răsuflu lin, ca să nu râd şi eu şi gâtul mi-e atât de uscat că nu pot să-nghit şi-mi vine să tuşesc.

— Ssst!... O să-l trezim. N-ai decât să râzi, dar îţi spun eu, deşi eşti mare maestru al vorbelor meşteşugite, n-o să ştii niciodată ce simţi. Ţine minte asta data viitoare când pui condeiul pe hârtie.

De data asta înghit pentru că altminteri o să mă sufoc şi fac zgomot, deşi cred că nu aud, pentru că râd din nou.

Se lasă o clipă de tăcere.

— Crezi că o fi fost treaz în tot acest răstimp?

— Ha!

Stăpâna se opreşte şi amândoi ascultă. Dar jur că acum sunt tăcut ca un mormânt.

Cred că o aud mişcându-se din nou, deşi până nu vorbeşte nu ştiu unde e.

— Păi dacă aşa este, spune ea şi glasul ei vine acum chiar de deasupra mea. E atât de aproape, încât îi simt din nou răsuflarea pe faţă, atunci aş putea să-i spun cât de

mult mi-a lipsit. Nu doar în ultimele zile, ci tot timpul. Îi pot spune cum atunci când nu-i auzeam glasul cădeam uneori pradă tristeţii şi căutam îmbărbătare în locuri unde, dacă o dobândeam, sufeream şi mai mult. Ah, vei fi mirat, Pietro, să ştii că izbânda poate fi la fel de dureroasă ca nereuşita. Aud cum oftează şi apoi cum trage aer în piept. Şi după ce am spus toate astea, aş adăuga că ar trebui să se grăbească să se facă bine, pentru că ultima noutate este că puiul fără aripi o să-şi ia zborul spre Cipru luna viitoare, pentru a fi deprins cu negoţul familiei, departe de ispitele oraşului. E o migraţie care pe noi – pe unii dintre noi – ne va întrista. Se opreşte. Deşi cred că vom supravieţui.

— Ah, câtă poezie, Fiammetta! Şi vine din partea unei femei care dispreţuieşte târfele scriitoare. N-ai putea să-mi tălmăceşti pe înţelesul meu?

Stăpâna râde.

— A, e un fleac, sporovăieli muiereşti. Şi de vreme ce e femeie onorifică, sunt încredinţată că, dacă totuşi ne ascultă, va avea bunul-simţ să-mi arate că a auzit. Nu-i aşa, Bucino? rosteşte ea, ridicând puţin glasul.

Trag aer în piept, îmi ţin răsuflarea o clipă şi încet, încet îi dau drumul.

Capitolul 27

Mireasma sosului cu mirodenii al lui Mauro pus peste ţipari fierţi. Odaia e neclintită când mă ridic. Urechea mea poate deosebi ciripitul păsărilor de răpăiala ploii prin sticla groasă a ferestrei din biroul meu. Acestea sunt bucuriile unei lumi în care nu mai simt durerea. Şi mai cu seamă, faptul că în lipsa mea, în casă e mare harababură.

Dar vai, n-avem timp să sărbătorim, pentru că m-am pus pe picioare taman în perioada cea mai aglomerată. Săptămâna asta serbările de înălţare sunt în toi: ceremonia Sensa, când toţi membrii guvernului Veneţiei ies într-o mare galeră aurie până în mijlocul lagunei, de unde dogele, înveşmântat el însuşi în stofă aurie, aruncă o verighetă în adâncuri, cununând astfel oraşul cu marea (ghici care e mirele şi care e mireasa ascultătoare?), asigurând domnia Veneţiei asupra apelor pentru încă un an. Cine ar mai putea crede că sunt mai multe minunăţii la Constantinopole decât la Veneţia?

Vria ceremoniilor şi marele târg care o însoţeşte fac oraşul să dea în clocot, dar anul acesta, anul acesta, suntem de două ori blagosloviţi. Căci „corbul” nostru negru, Loredan, a ispăşit pentru nesfârşita lui semeţie,

asigurându-i stăpânei un loc pe una din barjele care însoţesc procesiunea, cinste atât de mare, încât toată casa e plină de toalete şi de croitorese, de pantofi şi pantofari, de parfumuri şi negustori de parfumuri şi de toate obiectele frumuseţii trebuitoare pentru a lansa la apă mica noastră corabie aurită.

Marcello şi Gabriella sunt tot timpul în preajma mea, Mauro stă atât de mult timp lângă cuptor, încât mă tem că sudoarea lui s-a amestecat cu mirodeniile (deşi nu mă plâng, pentru că de când cu boala mea, sunt hrănit mai bine decât muşteriii); cât despre stăpână, ei bine, nu ştiu dacă răsuflarea mea a încredinţat-o că dormeam sau eram treaz, dar n-am mai avut nicio discuţie, nu ne-am mai descărcat sufletul şi nu ne-am cerut iertare. În schimb suntem din nou tovarăşi şi ne lecuim cu ceea ce ştim să facem mai bine, adică muncim împreună pentru ca în casă să domnească simţământul solidarităţii.

Asta nu înseamnă că ea nu e necăjită: amărăciunea ei e limpede pentru oricine o cunoaşte bine. Ultima veste despre căţelandru este că are să plece peste câteva săptămâni. Vizitele lui s-au rărit (nu ştiu ce se întâmplă nopţile pentru că după ce m-am înzdrăvenit dorm buştean) şi ori de câte ori se poate, când trebuie să vină el, le dau

liber servitorilor, ca să se bucure cei doi de intimitate. Amândoi ştim că, atunci când el va pleca, ea, şi bănuiesc că şi el, pentru că fierbinţelile pe care le dau o asemenea boală se transmit la amândoi ibovnicii, vor simţi dureros despărţirea. Dar să lăsăm chinul pentru când va veni: pentru că acum eu şi ea ne-am împăcat şi ne gândim numai la călătoria ei pe mare şi la tot ce înseamnă ea.

Din toată această vânzoleală lipseşte o singură persoană: La Draga. Din noaptea în care m-am trezit alături de ea în odaie, nu ne-a mai vizitat. Când a fost limpede că eram pe cale să mă însănătoşesc, i-a lăsat Gabriellei nişte uleiuri şi licori care să mă înzdrăvenească şi a dispărut în lumina zorilor şi de atunci nu mai ştim nimic de ea. Deşi suntem foarte prinşi cu treburi, casa noastră nu mai e aceeaşi fără ea. Uneori, când închid ochii noaptea, îi aud glasul ca şi cum ar fi în mine şi, amintindu-mi cum m-a îngrijit, încep să tremur. Deşi stăpâna ar avea de câştigat acum de pe urma ei şi a licorilor pe care le face, cred că La Draga are prea multe pe cap ca să ne viziteze, pentru că, atunci când oamenii din acest oraş nu mai muncesc, încep să se împreuneze şi pe cele pe care nu le ajută să se mărite s-ar putea să le ajute în curând să lepede. Dar ştiu prea bine că ea mi-a salvat viaţa şi,

oriunde ar fi, n-am de gând să uit cât îi sunt de îndatorat.

Este dimineaţa de Sensa şi întreaga casă şi o bună parte din cartier se adună să ne vadă pe stăpână şi pe mine urcându-ne în gondolă, gătiţi cum se cuvine pentru serbare. Marcelloaşi croieşte cu îndemânare o fâşie lucioasă prin aglomeraţia tot mai mare de pe Canale Grande, ca să ne lase la marginea cheiurilor de miazăzi, de unde trebuie să mergem pe jos până la estrada mare de lângă San Marco.

Am făcut de multe ori călătoria asta, când soarele abia răsărea şi oraşul încă dormea, şi întotdeauna am avut simţământul desăvârşirii. După ce treci de cotul lung pe care-l face Canale Grande şi mergi pe lângă palatul dogelui, printre primele lucruri pe care le vezi pe apă sunt măreţii Stâlpi ai Dreptăţii, care se înalţă ca nişte catarge în ceaţa zorilor. Şi de cele mai multe ori, când te apropii, vezi cadavrul sfârtecat al unui răufăcător între ei, lăsat să atârne acolo pentru a sluji drept pildă. Această privelişte dureroasă este atât de înspăimântătoare, încât am ajuns să cred că intrarea în iad va fi printre aceşti stâlpi, pe unde vom mărşălui în rânduri strânse, tăcute, pătrunzând în pâcla aburindă de dincolo de ea.

Dar, astăzi iadul s-a prefăcut în rai. Slujba s-a terminat şi

vasele trag la mal. Aceiaşi stâlpi sunt acum înfăşuraţi cu steaguri şi priveliştea mă duce cu gândul la Judecata de Apoi: cei drepţi merg în frunte, înveşmântaţi în slava lui Dumnezeu şi – mai cu seamă – în cele mai bune stofe veneţiene. E aici mai mult aur decât pe orice altar pe care l-am văzut vreodată. Chiar şi femeile sunt îngăduite la această ceremonie şi podoabele fără seamăn de bogate iau locul modestiei. Pământul din jurul lor este o mare de mătase şi catifea, astfel încât soarele nu mai ştie unde să strălucească mai întâi, prins pe kilometri de fire aurii şi o mie de coliere, inele, lanţuri şi agrafe de păr cu nestemate.

Galera aurie este ancorată în mijlocul apei, încărcată cu „corbi” înveşmântaţi în blănuri de hermină şi demnitari străini, iar barjele pentru privitori se umplu repede. Pentru a ajunge la chei, toţi oaspeţii trebuie să aibă numele trecute pe o listă. Călătoria mea se opreşte aici.

Stăpâna se întoarce spre mine în vreme ce îşi face loc prin mulţime.

— Ce să-ţi aduc, Bucino? O sirenă sau încă un „corb” ca să sporească banii din catastifele de socoteli?

Ridic din umeri.

— Poate o să găseşti ceva cu care să umpli golul lăsat

de puişorul tău fără pene?

— Aaah! Aud cum îşi înghite nodul din gât, ca şi cum acolo ar fi rămas durerea, prea crudă ca să poată fi mistuită. Pentru asta, am nevoie, vai, de mâncăruri foarte bogate. Tace şi îşi leagănă capul. Zgomotul creşte în jurul nostru. În curând nu ne vom mai auzi. Se întoarce din nou spre mine. Bucino! Ceea ce am spus... despre tine în noaptea aceea, vreau...

— Nu. Nu, rogu-te, spun eu. Eram amândoi scoşi din minţi şi vorbele pe care le-ai spus erau un fleac pe lângă cruzimea vorbelor mele. Dar gata, s-a terminat. Vorbele s-au risipit în vânt. Uită-te la tine! Sunt mândru de tine. Eşti cea mai frumoasă pasăre din stol. Să nu te laşi jumulită din invidie.

Zâmbeşte.

— Şi tu... ce-o să faci toată ziua?

— Eu? spun eu. Păi, eu o să...

Dar înghesuiala trupurilor din jur o trage deja de lângă mine şi răspunsul meu se pierde în văzduh. Femeile se cercetează una pe alta în vreme ce se îndreaptă spre locurile lor – se poartă întotdeauna cel mai rău când sunt îmbrăcate cel mai bine – şi, deşi unele o privesc cu răceală, o fac mai degrabă pentru că stăpâna e străină, şi

nu pentru că arată ca o târfă. Într-adevăr, dacă ar fi toate aliniate la noi, în *portego,* cel puţin o duzină ar fi agăţate înaintea ei, la câtă pudră au turnat pe ele şi la cât s-au împopoţonat. Zâmbetul pe care mi-l aruncă când se întoarce şi-mi face cu mâna de pe platformă îmi spune că ştie şi ea asta.

Închid ochii ca să pot întipări scena în dosul pleoapelor şi în clipa aceea îmi doresc mai mult decât orice pe lume să mă fi născut Tiţian Vecellio ca să mă duc fuga acasă pentru a o picta, deoarece amănuntele se pierd deja. Totuşi priveliştea stăpânei îmi rămâne destul de limpede. Fac cu mâna până când sunt împins şi dat la o parte, apoi o iau la fugă prin mulţime ca să ies din nebunia din *piazza* şi o apuc spre San Lorenzo, spre ţărmul dinspre miazănoapte.

Am în buzunar îndrumări ca să ajung în *campo* în care locuieşte La Draga sau cel puţin în locul unde Marcello îi lasă vorbă când avem nevoie de ea. Căci aceasta este o zi mare pentru mine: am de gând s-o găsesc. După atâţia ani, e vremea să cădem la pace.

Am ieşit pentru prima dată pe străzi după boală şi deşi mă simt foarte bine, mădularele îmi tremură mai tare, aşa că trebuie să mă odihnesc mai des. Dar nu-mi fac griji. Am

scăpat cu viaţă şi, dacă am noroc, o să fiu în curând mai zdravăn decât eram înainte, pentru că fierbinţeala m-a scăpat de grăsimea pe care traiul bun o aşezase pe burta mea; toţi piticii pe care i-am cunoscut aveau pofta de mâncare a unui om întreg şi de aceea, pe măsură ce îmbătrânim, chiar şi cei care nu sunt lacomi încep să se îngraşe.

Oricum, ce rost are graba într-o zi ca asta? Oraşul e în sărbătoare şi eu la fel. Străzile sunt liniştite în partea asta, deoarece mulţimile s-au scurs spre miazăzi să vadă cum se îmbarcă flota şi în văzduh se simte mireasma copacilor înfloriţi. Peste câteva săptămâni Veneţia va străluci în toată splendoarea ei, înainte ca soarele verii să pârjolească şi să putrezească din nou toată prospeţimea, şi eu voi găsi poate răgaz să mă bucur de ea.

— Când ai simţit ultima dată plăcerea, Bucino? Când te-ai jucat, când ai râs până te-au durut şalele, ultima oară? Şi apropo, când te-ai culcat ultima dată cu o femeie? Faima te-a acrit. Trăieşti în odaia ta încovoiat asupra abacului şi a catastifelor de socoteli, ca un păianjen peste ouăle lui împuţite. Unde e viaţă în toate astea?

M-am gândit de multe ori la vorbele ei după noaptea aceea. De bună seamă că m-am gândit. Când simţi că

moartea îţi dă târcoale, te copleşesc întotdeauna părerile de rău pentru greşelile pe care le-ai săvârşit, pentru lucrurile pe care nu le-ai făcut. Fiammetta are dreptate. Deşi hainele mele sunt la fel de bogate ca hainele din Roma, faima noastră a însemnat şi înfrângerea mea. În parte, pentru că nu se mai întâmplă nimic nou. Acum, ea nu prea mai are nevoie de mine ca să primesc oaspeţii, iar eu, la rândul meu, m-am săturat să fiu tratat ca un imbecil sau ca o făptură neobişnuită de către bărbaţi, dintre care cei mai mulţi, dacă pungile le-ar fi cât creierele, n-ar fi vrednici de tovărăşia nici unuia din noi. Nici pe cei mai ageri muşterii ai noştri nu îi am la inimă cum îi aveam pe cei din salonul nostru din Roma de odinioară. Din această pricină Veneţia nu mi-a plăcut din capul locului. Deşi Roma fierbea în sosul propriilor vicii, era cel puţin îndeajuns de cinstită ca să se bucure pe faţă. Aici toţi au atâta grijă să facă totul să strălucească la suprafaţă, încât orice încălcare a regulilor trebuie ascunsă şi oamenii nici măcar nu se pot bucura în voie de păcatele lor, pentru că sunt de îndată ispăşite sau înăbuşite. Din câte le-am trăit ştiu că o asemenea făţărnicie este un teren mănos atât pentru desfrâu, cât şi pentru plăcere.

Sau poate că mă păcălesc singur, culegând din aer

pricini pentru a-mi îndreptăţi dispreţul faţă de ceilalţi. Pentru că sunt într-adevăr mai nesimţitor ca înainte. Şi, da, burlac mai înrăit şi, deşi niciun bărbat nu moare din asta, nici nu-i merge mai bine. Ce pot să fac? Aretino îmi pizmuieşte calităţile, dar ele nu au atâta însemnătate ca la Roma. Pe aceste pieţe nu sunt din păcate matroane poznaşe, dornice de noutăţi şi, fiindcă străzile sunt prea aproape de canale, n-aş putea suporta mirosul femeilor care lucrează pe ele: or fi uşurarea şi plăcerea acelaşi lucru pentru cei mai mulţi bărbaţi, dar eu sunt pitic şi îmi e prea cunoscut gustul umilinţei ca să mă învoiesc la una ca asta. Într-o vreme, plăcerea pe care mi-o trezeau rotunjimile Anfrosinei şi chicotelile ei izbuteau s-o scoată din bucătărie şi s-o aducă în dormitorul meu. Dar plăcerea trăită acolo ţinea rareori mai mult de o clipă şi, deşi poate că au mai fost şi altele, în ultimii ani mi s-a trezit mândria (sau poate ruşinea) gândindu-mă că aş putea găsi ceva mai bun. Poate că de fapt am ajuns mai cinic. Când meseria ta este să domoleşti pofta bărbaţilor, e greu să nu capeţi oarece dispreţ chiar pentru patima pe care o încurajezi.

Oricare ar fi pricinile, vintrele mele s-au răcit. Îmi plac în schimb mărgelele abacului meu şi sosurile zemoase ale lui

Mauro şi m-am hotărât să nu mă mai gândesc la căldura trupului femeii. Dar asta până când simt din nou braţele mamei cuprinzându-mă şi mă trezesc plângând pentru că simt atât alinare, cât şi durere.

Doamne, am ajuns să fiu recunoscător unei schiloade nevăzătoare! A trebuit să plec atât de departe pentru asta?

Capitolul 28

În vreme ce-mi croiesc drum prin oraş, mă gândesc ce ştiu despre ea, despre această femeie care face parte din viaţa mea de aproape un deceniu şi pe care am ales să n-o bag în seamă. Ştiu că a venit prima dată la Veneţia în copilărie şi că era încă tânără când i-au murit părinţii. Stăpâna mi-a spus odată că a fost măritată, dar soţul ei a murit devreme şi de atunci a trăit singură, ceea ce este lucru de mirare la Veneţia, căci femeile nemăritate de vârsta ei sunt sortite mănăstirii sau batjocurii întâmplătoare a bărbaţilor. Poate că beteşugul i-a fost de ajutor şi, împreună cu faima ei de vrăjitoare, i-a făcut pesemne pe cei mai mulţi bărbaţi să se ţină de coaie în loc să şi le fluture. Fără îndoială că acum îi merge bine. Ştiu că nu vine doar la noi (acum câţiva ani a dispărut timp de mai multe luni şi s-a întors în taină precum plecase, fără o vorbă), dar pe oricine ar mai îngriji, păstrează pentru ea, ca preoţii, mărturisirile oamenilor. Desigur, nu poate să spună nimic despre ceea ce nu vede. Deşi eu i-am nesocotit priceperea în trecut, în paguba mea. Şi mai de curând, trebuie să spun asta, spre ruşinea mea. Nu voi mai repeta greşeala.

Locuieşte în partea cuprinsă între miazănoapte şi răsărit a oraşului, între Rio di Santa Giustina şi mănăstirea La Celestia, o porţiune pe care nu prea o cunosc. Mă iau după clopotniţa mănăstirii care se înalţă dintre acoperişuri şi dă spre mare (Doamne, tare reci şi umede trebuie să fie chiliile în vreme de iarnă!) Trec un canal spre mănăstire şi pătrund într-un păienjeniş de străduţe şi case înghesuite. Pe undeva pe aici trebuie să fie un *campo,* cu un cuptor de pâine, o biserică şi o fântână de piatră, o insuliţă străveche legată de toate celelalte, ca insuliţa pe care am locuit noi la început şi unde, de mult de tot, moşul stătea de veghe deasupra apei.

Până la urmă, nasul mă conduce acolo, pentru că mirosul de porc fript este întotdeauna o bună busolă. Frigarea e chiar în mijlocul piaţetei, carcasa împănată este înfiptă în ea şi sucurile care se scurg sfârâie ca nişte artificii în focul de dedesubt. În apropiere, trei bărbaţi pregătesc două butoaie de *teriaca.* Sărbătoresc şi ei, la fel ca toţi ceilalţi, şi, dacă vreau s-o găsesc pe La Draga, trebuie să mă grăbesc până nu încep să bea. S-au adunat deja vreo douăzeci şi ceva de oameni şi o mână de copii şi sunt un vizitator destul de monstruos pentru a ajunge pe loc ţinta distracţiei, căci şi un oraş ca Veneţia are

uscăturile lui. Mă aventurez să fac câteva glume despre un filfizon bine îmbrăcat care tocmai a apărut, spunând că ar fi bun de fript şi că parfumul bărbii lui va înlocui numai bine mirodeniile, după care îmi găsesc cea mai frumuşică tânără domnişoară şi mă plec adânc în faţa ei, într-un fel care poate părea de tot hazul dacă îmi iese reverenţa.

Hohotele zdravene de râs din jurul meu îmi dovedesc că şmecheria a mers şi mă trezesc cu un castron de poşircă pe gratis înainte de a apuca să mă prezint. Şi de ce nu? Suntem toţi oaspeţi la ospăţul de nuntă al statului nostru şi este datoria noastră să ne bucurăm în voie. Beau din ea şi hohotul meu de tuse le stârneşte veselia, iar fata pe care am ales-o mă bate pe spate, îndemnată de ceilalţi. Când mă adun, bag de seamă că este încă destul de tânără pentru a fi puţin sfioasă şi că buzele ei sunt roşii şi pline ca o rodie coaptă. Îi zâmbesc (zâmbetul meu e mai fermecător decât rânjetul pe care-l folosesc ca armă) şi mă alătur glumelor lor, mai iau o mică înghiţitură şi mă dau în stambă, prefăcându-mă că mă arde rău pe gâtlej. Fata mă priveşte cu ochi mari, femeia din spatele ei o împinge spre mine, făcând-o să se împiedice, e gata să cadă peste mine şi trebuie să-mi folosesc toată puterea ca s-o ţin. În vreme ce se ridică, râzând, îi zăresc în gură un şir de dinţi pe

jumătate stricaţi şi simt miros de putreziciune. Şi spre ruşinea mea, însufleţirea mă părăseşte.

Poate că Aretino are dreptate şi sunt acum mai mult femeie decât bărbat, Doamne fereşte!

Campo se umple repede şi mă folosesc de puterea băuturii de a dezlega limbile pentru a mai vorbi cu câţiva, întrebând unde stă tămăduitoarea La Draga. Se pare că toţi o cunosc, deşi nu ştie nimeni care e casa ei. O femeie cu o cicatrice groasă scuipă pe pantofii mei când îi aude numele, strigând că e o curvă care îi lecuieşte pe bogătaşi şi-i lasă pe săraci să moară. O femeie mai tânără o contrează, apoi se amestecă în cearta lor un bărbat şi în câteva clipe începe bătaia. Dacă aş fi general, aş împărţi armatei mele *teriaca* înainte de bătălie. Numai să nu se bată între ei până ajung la duşman. Când ies din piaţetă spre strada ei, bag de seamă că fata se uită la mine de la marginea mulţimii, deşi, cum îi prind privirea, şi-o întoarce iute. Mă duc la ea şi fac din nou o plecăciune şi de data asta îi cer să-mi întindă mâna. Şovăie ca un mânz la primul căpăstru, dar până la urmă mi-o întinde. O întorc, îi sărut palma, apoi îi aşez în ea un ducat de argint, după care ea îşi îndoaie uşor degetele peste el. Îi fac o bezea în vreme ce mă retrag şi o văd desfăcându-şi degetele cu o privire

mirată, apoi zâmbeşte, îmi face cu mâna şi, nu ştiu de ce, văzând-o cum se bucură îmi vine să plâng.

Strada pe care stă La Draga este dincolo de *campo,* la marginea unui mic canal. Mă apropii de ea dinspre uscat. Casele sunt înghesuite şi pe jumătate povârnite spre caldarâm, zidăria e crăpată şi coşcovită. Vara pesemne că miroşi pârţurile vecinului, dacă nu ţi-au mutat nasul din loc celelalte putreziciuni. Oricum duhneşte şi acum.

Casa ei – căzuseră până la urmă la învoială – e ultima înainte de colţ. Am stat în asemenea locuri când am sosit prima dată la Roma. Cunosc întunecimea dinăuntru. Şi mizeria. Dacă a avut noroc, are pesemne o cameră a ei. Dacă îi merg bine treburile – şi nu văd de ce n-ar fi aşa – s-ar putea să aibă două. Desigur, dacă nu există un soţ. Dumnezeule! Nu m-am gândit că s-ar fi putut recăsători. În mintea mea a fost întotdeauna o femeie singură care-şi câştigă traiul prin isteţimea ei. Ca şi mine.

Bat la uşă. Nu vine nimeni. Bat mai tare. Încerc uşa, dar e încuiată.

După câteva clipe, aud mişcare în dosul uşii.

— Cine e? E vocea ei, dar e aspră, bănuitoare.

— Bucino. Tac o clipă. Bucino Teodoldi.

— Bucino? E uluită. Ai păţit ceva?

— Nu, nu. Dar... vreau să vorbesc cu tine.

— Nu... nu pot să te primesc acum.

Dar sunt hotărât. Trebuie s-o fac astăzi.

— E ceva important, mă aud spunând. Pot să aştept sau să mă întorc mai târziu.

—... Nu... Nu. Pot să ies peste puţin timp. Ştii *campo* din apropiere?

— Da, dar e plin de oameni.

— Du-te la treptele de lângă uşa bisericii. Ne întâlnim acolo.

Mă întorc în piaţetă. E mai plină ca înainte şi fata a dispărut. Urc cele câteva trepte spre uşa de lemn a bisericii şi aştept. Ce-o fi făcând? Era cineva cu ea înăuntru? Poate vreun muşteriu. Trebuie să-şi păstreze toate doctoriile undeva. Îmi închipui un scrin plin cu borcane şi licori, cu pisălog şi piuliţă, cu cântar. Îmi aminteşte de odăiţa din dosul prăvăliei unde evreul meu ceremonios măsura şi cumpăra averile oamenilor. Sau de biroul meu plin cu catastife şi mărgele. Pentru că toţi suntem oameni muncitori: în ciuda poverii rasei şi beteşugurilor noastre, ne-am găsit un loc în lume, fără să depindem de nimeni, câştigându-ne traiul cu oarece mândrie. Chiar şi eu trebuie să recunosc că e multă

măiestrie în leacurile ei, ba chiar şi în vrăjitoriile ei.

Sunt aşezat destul de sus şi o zăresc de cum dă colţul spre *campo.* E îmbrăcată de sărbătoare, cu o rochie albastră, care cred că e nouă – sau poate că n-am băgat-o de seamă până acum – cu o fustă bogată, tivită cu dantelă şi un şal de aceeaşi culoare pe cap. Foloseşte un baston, cu care am mai văzut-o de câteva ori şi care o ajută să înainteze, pentru că pipăie pământul din faţa ei şi cântăreşte mai iute piedicile. Oamenii de aici o cunosc şi se dau la o parte, deşi la jumătatea drumului o femeie se apropie de ea şi, deşi nu aud ce vorbesc, se vede după purtarea ei dârză şi după faptul că s-a pus în calea ei că nu e o întâlnire plăcută. Mă ridic gata s-o ajut la nevoie (cum aş putea s-o ajut?), dar discuţia se termină şi ea se apropie de trepte, fluturând bastonul.

— Sunt aici, spun eu, şi ea se întoarce spre mine cu acel zâmbet straniu pe care nu şi-l va vedea niciodată, dar care pare să spună că a ştiut tot timpul că sunt aici şi doar a vrut să se încredinţeze. Are ochii închişi ca de multe ori. S-ar putea s-o doară când îi ţine deschişi, pentru că am băgat de seamă că atunci când se întâmplă asta, nu clipeşte niciodată şi de aceea privirea lor lăptoasă te tulbură când o vezi prima oară. Nu prea m-am gândit

înainte cum se simte, dar acum, după ce am cunoscut suferinţa, pot s-o asemui cu suferinţa altora.

Vârful bastonului îmi găseşte piciorul şi La Draga se aşază pe treaptă, lângă mine. Nu ne-am mai întâlnit niciodată în afara casei. În jurul nostru, oraşul e în fierberea sărbătorii, oamenii se întâlnesc, se salută, se veselesc; este o zi care va avea tot felul de urmări.

— Cum m-ai găsit? Glasul ei este din nou blând, aşa cum mi-l aminteam.

— A, păi eşti cunoscută aici.

— Te simţi mai bine, da? De vreme ce ai venit pe jos, atât de departe.

— Da, mă simt mai bine.

— Dar cred că eşti încă slăbit.

— Ce să zic? Mauro mă hrăneşte bine.

Dă din cap. Îi urmăresc degetele jucându-se cu măciulia bastonului şi mă uimeşte că este la fel de emoţionată ca mine, şezând aici, singură, cu mine. De câţi ani ne cunoaştem? Şi totuşi ce puţin ne cunoaştem.

— Am... am venit... am venit să-ţi mulţumesc.

Îşi pleacă puţin capul şi zâmbetul îi oglindeşte stânjeneala.

— N-am făcut mare lucru. Infecţia şi-a urmat cursul. Eu

am încercat doar să cobor fierbinţeala.

— Nu, spun eu. Cred că ai făcut mult mai mult. Mă opresc puţin. Simţeam... simţeam că înnebunesc de durere.

Dă din cap.

— Da, când ajunge la cap, durerea e cumplită.

Mă gândesc din nou la ochii ei.

— Mi-ai mai spus asta mai de mult. Cunoşti asemenea lucruri?

— Le-am... le-am simţit la alţii.

— Aveam asemenea dureri în copilărie.

— E din cauza alcătuirii urechii.

— Da, mi-ai spus şi asta. Ai cercetat aceste lucruri?

— Puţin.

Mă uit la ea în vreme ce vorbeşte. Pielea ei e palidă şi netedă şi genele i se odihnesc ca nişte semiluni de franjuri pe obraji. Stăpâna mi-a spus că odată, când Tiţian a văzut-o la noi acasă, a vrut s-o picteze, socotind că are ceva mistic. Se vede de ce. Scurgerea anilor n-a îmbătrânit-o deloc şi faţa ei are o lumină neobişnuită, gândurile şi simţămintele ei par să treacă peste ea ca vremea veşnic schimbătoare. Tiţian avea dreptate: ar putea fi un adaos minunat la una dintre lucrările lui religioase şi tocmai el

dintre toţi oamenii ar putea zugrăvi această lumină lăuntrică, pentru că el pare să vadă sufletul unui om la fel de limpede cum îi vede trupul. Dar ei nu-i pasă de nemurire, sau nu de nemurirea pe care i-o poate oferi el, şi, când a întrebat-o, ea nu s-a învoit. Îmi place asta la ea, deşi până acum nu mi-am dat seama.

— Ce face Fiammetta? întreabă ea după o vreme.

— E... nu ştiu ce vorbe să folosesc... liniştită, împăcată. Căţelandrul pleacă, ştii? Ţi-a spus Fiammetta?

— Da. A aflat când eram acolo.

— E tristă, spun eu. Dar se va aduna? Şi, deşi am vrut s-o spun cu hotărâre, mi-a ieşit ca o întrebare.

— Când o rană e curată, nu mai are însemnătate dacă e adâncă, spune ea. Când dragostea nu e împărtăşită, îşi face loc cangrena.

— Da.

Tac o clipă. Hai, Bucino! Dacă poţi birui durerea, poţi face şi asta.

— îmi... îmi pare rău de ziua aceea, când am aflat de el. Eram la fel de furios pe mine însumi, pe cât eram pe tine.

Ridică uşor din umeri, ca şi cum ar fi ştiut şi ar fi aşteptat doar să-mi dau şi eu seama. Numai că acum,

după ce am început, trebuie să merg până la capăt.

— Nu era nevoie să fii atât de bună cu mine, ştii... după aceea. Eu n-am fost întotdeauna bun cu tine.

— Eu... Spre mirarea mea, şovăie puţin. N-am făcut nimic. Ai fost... adică, leacurile ţi s-au brodit.

Parcă s-a strecurat ceva ciudat între noi. Ca şi cum niciunul nu ştie cum să facă pasul următor.

— îngrijirea mea ţi-a luat mult timp, spun eu, ca să mă despovărez de tulburarea care mă încearcă. Şi totuşi nu mi-ai cerut niciun ban.

— Nu... am... am avut altele de făcut.

— Am crezut că o să te întorci.

— Nu. Eu... e înghesuială în oraş. Nu pot ajunge prea lesne dintr-un loc într-altul.

— Nu, de bună seamă.

E tot mai tulburată şi mă tem că o să plece.

— Mulţumesc lui Dumnezeu că ai venit, spun eu iute. Pentru că fără tine, aş fi mort acum.

Se încruntă.

— Să nu spui asta. Nu ţi-am salvat viaţa, doar ţi-am scăzut fierbinţeala, răspunde ea domol. Dar să ai grijă, apa nu-ţi face bine. Dă să se ridice. Acum trebuie să plec.

Mă ridic şi eu şi fără să mă gândesc, întind mâna – ca s-

o ajut să se ridice, să-mi iau rămas-bun, s-o înduplec să rămână, pentru că mai am multe să-i spun; să îmi cer iertare pentru grosolănia mea, pentru judecăţile mele greşite. Dar ea se fereşte în clipa când aproape am atins-o, dar cu mai multă blândeţe decât ar fi făcut-o înainte, ca şi cum s-ar îndoi de mine, cum mă îndoiesc şi eu de ea. O simt în felul în care se mişcă, în râsul ei şovăielnic, în înclinarea capului. Ce e în mintea ei acum? De bună seamă îşi aminteşte cum m-a ţinut în braţe şi valul de vorbe duioase pe care mi le spunea.

— Rămâi cu bine, Bucino, spune ea, cu faţa luminată şi buzele uşor desfăcute într-un zâmbet. Să ai grijă de tine.

— O să am, rămas-bun.

O petrec cu privirea când coboară treptele şi îşi croieşte drum înapoi cu băgare de seamă de-a lungul unei laturi a piaţetei şi intrând pe strada ei. Rămân aşa, o vreme, privind nebunia mulţimii. Trec zece sau poate cincisprezece minute, apoi un bărbat mă vede, îşi ridică braţele şi porneşte spre mine. Dar n-am poftă să-mi fac noi tovarăşi, mai ales dintre cei pe care *teriaca* i-a făcut prietenoşi. Mă bag în grămadă înainte de a ajunge la mine. Cotesc pe strada pe care a luat-o şi ea. Şi pe următoarea. Mă duc din nou la casa ei. Să stau în faţa uşii şi să bat din

nou? Nu ştiu ce-o să fac. Am mare grijă cum păşesc.

Dar nu se întâmplă cum credeam. Pentru că în clipa când intru pe strada ei, zăresc pe cineva, din spate, în capul străzii. E ea. Aceeaşi rochie, acelaşi şal, dar acum are o traistă pe umăr. O urmăresc cum îşi flutură bastonul şi loveşte cu el în pământ şi îl mişcă în faţa ei. Ajunge la colţ şi se întoarce. Merg după ea. Când ajung în acelaşi loc, ea trece peste un pod din stânga, iar eu mă opresc, pentru că suntem numai noi doi pe stradă şi ştiu prea bine că vede cu urechile. Iau aminte unde coteşte, apoi, când se face nevăzută, pornesc pe urmele ei. De ce? Pentru că... Pentru că azi e sărbătoare şi pot să fac ce vreau cu timpul meu liber. Pentru că mi-a salvat viaţa. Pentru că n-am mai umblat pe aceste străzi. Pentru că sunt curios să aflu unde se duce. Pentru că... o urmăresc, pentru că...

După câteva răspântii, aerul începe să se mişte în jurul nostru şi se lasă ceaţa, subţire, dar stăruitoare, dinspre mare.

Ea n-are habar de ceaţă, deşi cred că are simţurile îndeajuns de ascuţite pentru a desluşi un alt fel de umezeală în văzduh. Încerc să mă pun în pielea ei, să-mi închipui ce înseamnă să mergi prin beznă nesfârşită auzind doar ecoul zidurilor, al pietrei şi al apei pentru a-ţi

croi drumul. Are atâta încredere în ea! Dar e adevărat că acestea sunt străzile din cartierul ei şi un oraş îi înspăimântă mai puţin pe cei care s-au născut în el. L-am întrebat odată pe moşul de la fântână cum s-a deprins să se descurce în nebunia acestui oraş. Mi-a spus că nu-şi aminteşte, pentru că era copil pe atunci. Ascult uneori oamenii vorbind, ascult graiul lor ca un râu uriaş, cu toţi curenţii de la suprafaţă, gramatica şi nuanţele, şi mă întreb cum izbutim toţi atât de repede s-o vorbim, ţinând seama că începem la vârsta când abia ne putem ridica în picioare. Nu-mi amintesc să mi se fi părut anevoios. Ba chiar nu-mi amintesc deloc. Poate că aşa s-a întâmplat şi cu ea. Aşa cum eu vorbesc cu lumea înaltă, mic fiind, ea a învăţat să navigheze printr-o lume văzută cu alte simţuri, „văzând” cu auzul, cu mirosul sau cu pipăitul. Mă gândesc la surzenia mea trecătoare. Ce pereche stranie am fi făcut: cu ochii mei şi cu urechile ei. Eu mă clatin când merg, ea şchioapătă. Dacă aş fi avut răgazul şi dorinţa, aş fi descoperit poate că lumile noastre se aseamănă. Dar în tot acest răstimp am fost prea aspru şi prea mândru ca să-mi bat capul cu asta.

Merge spre nord, având în stânga Rio di Santa Giustina. Cu cât ne apropiem mai mult de ţărm, cu atât mai groasă

e ceaţa. Când e vorba de vreme Veneţia e ca o doamnă mofturoasă şi mă întreb ce se întâmplă cu flota care acum trebuie să fi ajuns la jumătatea lagunei. În faţă, zidul întunecat de case se deschide pentru a oferi privirilor întinderea cenuşie a mării. În sfârşit, La Draga se opreşte. Se întoarce într-o parte, apoi se uită peste umăr. Fără să mă gândesc mă ascund după o uşă de parcă ar avea ochi – ce prostie! Dar nu pe mine mă aude, ci văzduhul îi răsună altminteri din pricina apei şi lipsei clădirilor. Se aud glasuri apropiindu-se prin ceaţă şi ea porneşte din nou, pesemne spre ele, pentru că are auzul mai ascuţit decât al meu. Grăbesc pasul ca să mă ţin după ea. Linia ţărmului e lungă, zidul dinspre mare e jos şi pietrele sunt ude, de parcă au fost spălate de flux. Ceaţa e mai deasă pe apă. De obicei de pe ţărm se văd insulele San Michele şi Murano, dar acum totul e cenuşiu.

În faţă un grup de siluete: copii, oameni cu prunci şi pachete, aşteptând parcă o barcă. Fireşte. Mai cu seamă în această zi, oamenii circulă între insule. Se aud acum limpede bătăile vâslelor în apă şi, aproape în aceeaşi clipă, o barjă zdravănă pe jumătate plină, în care ar mai încăpea vreo zece, cincisprezece oameni, apare la orizont. Pe uscat, oamenii îşi adună pachetele şi copiii şi se apropie

de micul chei de lemn, în vreme ce barca trage la mal, aruncându-şi odgoanele în jurul babelor de lemn. La Draga e acum printre ei. Dumnezeule! De bună seamă! Trebuie să se ducă şi ea acasă. Ce-a spus odată moşul despre ea? Că s-a născut pe una din insule şi a venit în oraş când era o copilă. Fără îndoială că se duce să-şi vadă familia. Rămân neclintit pe ţărm. Acest mare canal deschis nu are maluri, nu ai unde să te adăposteşti, iar acolo, în întuneric sunt păsări cu aripile iuţi ca vântul şi cu poftă de pradă mică. N-o să mai vin aici. Nu prea curând.

Barca a tras la ţărm şi un şir de oameni coboară. Pe mal se stârneşte haosul – cutii, saci, ţipete. Aud cotcodăceală, cineva şi-a îndesat sub braţ un purceluş care zbiară mai tare ca un prunc; simte fără îndoială că, după ce a fost luat de pe câmp, îl paşte frigarea. Mă pierd în mulţime. Aud în stânga clipocitul apei pe piatră şi înţeleg ce simte purceluşul. E o alegere destul de lesnicioasă. Dacă vreau să mai vorbesc cu ea, va trebui să mă sui după ea pe barjă.

Toată viaţa am refuzat să fiu atât de mic pe cât voiau ceilalţi să fiu. Dar frica încă mă ţine în loc. Barja se umple, primii care se urcă se înghiontesc şi râd pe măsură ce îşi fac loc. Sunt ultimul din coadă, cu picioarele bine înfipte în

uscat.

La Draga, sau mai bine-zis trupul ei încovoiat, e la câţiva metri de mine.

Să hotărască soarta. Dacă mai e loc, plec şi umblu cu ea pe apă; dacă nu, fac cale-ntoarsă.

Mai e loc.

Capitolul 29

Îmi fac loc pe o bancă dintr-o latură, între o bătrână revărsată şi un bărbat mătăhălos. Deşi miros urât, sunt zdraveni şi asta mă linişteşte puţin. Barca porneşte şi intrăm în ceaţă. La Draga şade mai departe, spre pupă, cu spatele la mine, cu capul sus, în ciuda şirei spinării încovoiate. Faptul că nu vedem încotro mergem n-o supără, deşi sunetul călătoreşte altfel prin ceaţă, simţurile ei o slujesc prea bine ca să nu-şi dea seama ce se petrece în jurul ei. Şalul i-a căzut de pe cap şi văd o încâlceală de păr prinsă într-o coadă lungă, neîngrijită, aproape la fel de albă ca pielea ei. Cheiul aproape că nu se mai vede şi îmi ţin pumnii atât de încleştaţi pe genunchi, încât încheieturile degetelor mi s-au albit. Mă chinui să-mi desfac degetele şi încerc să trag aer în piept. Nu e chiar atât de rău. Nu mai simt o gheară în urechi. Găinile care se foiesc în lăzile de la picioarele mele sunt mai neastâmpărate decât mine. Mă întreb ce-o fi făcând stăpâna, aflată tot pe mare, pe o altă barcă, înconjurată de bogăţia şi grandoarea Veneţiei şi trag nădejde că apa mai deschisă de la Lido a alungat ceaţa pentru ca, atunci când va veni dogele să arunce verigheta în adâncurile cenuşii,

să apară soarele şi aurul să sclipească înainte de a lovi apa.

Chiar în vreme ce mă gândesc la asta, cerul pare să se limpezească puţin în faţa noastră şi în stânga începe să se ivească din pâclă o clopotniţă. Am văzut-o de multe ori de pe ţărm şi ştiu că este clopotniţa bisericii de pe insula San Michele, o construcţie pe care Aretino şi prietenul lui arhitect Sansovino n-o suferă, spunând că este o pildă proastă a vechiului stil clasic, deşi pe mine m-a mişcat mai mult miracolul ridicării sale: s-au cărat câteva barje cu cărămizi, piatră şi tot ce mai trebuia până în mijlocul mării. Ne ia vreo cincisprezece, douăzeci de minute să ajungem la ea, dar nu ne oprim. Nu trăiesc aici decât câţiva călugări franciscani şi ei au bărcile lor, pentru a nu se molipsi de viaţa din afara mănăstirii.

Fireşte, pentru o femeie nevăzătoare, faptul că insula unde s-a născut produce cele mai frumoase oglinzi din lume este plin de poezie. Ne îndreptăm spre Murano.

Limba de pământ răsare în faţa noastră. Auzisem de Murano cu mult înainte de a veni la Veneţia. Oricine a trăit într-o casă înstărită a auzit de Murano. Faima lui s-a răspândit în jumătate din lume. Este una din pricinile pentru care turcul meu vine cu punga doldora de bani –

cele mai mari moschei din Constantinopole sunt luminate se pare de candelabre făcute aici şi, când am împachetat averea stăpânei la Roma, am înfăşurat cu mare grijă în bucăţi de pânză nu doar sticlărie, ci şi cristale de Murano, pe care le-am aşezat pe fundurile cuferelor, ca să nu încapă pe mâinile barbarilor. Negustorul nostru, Alberini, spune că în niciun alt loc de pe pământ nu se află materialele, cunoştinţele şi ştiinţa trebuitoare pentru a face atât de multe obiecte de calitate, deşi cred că e vorba şi de politică, nu doar de măiestrie, pentru că se ştie că dacă un maistru sticlar părăseşte insula, legea îl opreşte să-şi facă meseria în altă parte.

Alberini a adus-o o dată pe stăpână aici, împreună cu un nobil spaniol, pe care a vrut să-l dea gata cu frumuseţea veneţiană a trupului, dar şi a sticlei. S-a întors de acolo încântată de poveştile despre cuptoarele încinse ca focul iadului, din care oamenii scoteau băşici albe, fierbinţi de sticlă prin capătul unor ţevi şi suflau în ele, prefăcându-le în baloane de cristal străveziu. Dar o minune şi mai mare, spunea ea, era felul în care se jucau cu sticla arzând-a, groasă ca brânza topită, răsucind-o, tăind-o şi modelând din ea zeci de forme de animale sau flori exotice şi ghirlande de frunze pentru candelabre. O tânără cu

vederea slabă n-ar fi băgat de seamă asemenea minuni. Deşi, ca orice femeie, o fi aflat de timpuriu că focul arde şi că din căldură – mai ales din căldura bărbatului – apare viaţa.

Pe măsură ce ne apropiem, insula se măreşte şi se adânceşte. Desluşesc întinderi de tufişuri cu clădiri şi hornuri de jur împrejur, dar puţini copaci, pentru că furnalele i-au înghiţit de mult pe toţi şi de aceea, pe lângă pietriş şi potasă, Murano cumpără acum mult lemn pentru a îndestula gurile mereu căscate ale cuptoarelor. Barca urmează linia coastei, apoi intră pe un canal, ca în oraşul-mamă, pe ale cărui maluri sunt îngrămădite depozite şi barjele se înşiruie peste tot de-a lungul malurilor. Deşi azi nu prea e fierbere, pentru că şi cea mai mândră parte a Veneţiei se odihneşte în ziua în care dogele se cunună cu marea.

Primul canal coteşte într-altul şi de fiecare parte se înalţă palate noi şi frumoase ale unor nobili veneţieni. Sunt înconjurate de splendide grădini ornamentale, dar nu e totuşi Canale Grande şi, oricât de mult m-aş putea îmbogăţi, cred că m-aş simţi surghiunit dacă aş locui aici. Barca încetineşte şi oamenii încep să se frământe. Cerul e senin şi s-a încălzit. Bătrâna trupeşă de lângă mine se

foieşte şi mă ţin de margine ca să nu cad. La Draga e tot stană de piatră, cu privirea aţintită înainte. Ajungem la chei şi în sfârşit se urneşte şi ea cu picioarele mai sigure decât ale mele pe suprafaţa mişcătoare. Barcagiul cărunt o ia de mână când păşeşte pe ponton şi ea îi zâmbeşte. Poate că o cunoaşte de când era copilă sau pentru că a tot văzut-o venind. Poate că ea ştie cine e după atingerea mâinii lui. Îmi amintesc şi acum cum s-a întors spre mine în ziua când am alergat după ea pe stradă, cunoscând după felul în care tălpile mele loveau pietrele cine eram şi că eram cam tulburat. A fost prima oară când m-a atins citind forma căpăţânei mele cu degetele. Îmi amintesc că erau reci, subţiri şi delicate, deşi macină tot timpul prafuri şi amestecă tot felul de paste. Mă înfior şi acum când mă gândesc la asta, ca şi cum m-aş fi dezvăluit deja prea mult în faţa ei. În coada bărcii, îmi trag pelerina peste cap şi umeri, pentru ca la nevoie să par un moş cocârjat şi nu un bărbat mai tânăr, dar pocit.

Sunt curios să aflu unde se duce. Poate la o casă, odinioară atelier, unde acum stă un bunic bătrân. Îmi închipui un moş, pe ale cărui rafturi sunt înşirate tot felul de sticluţe, căci o femeie cu meseria ei are nevoie mereu de sticluţe pentru licori. Cred că acest bunic este un om

ager, pentru că şi ea e destul de deşteaptă, deşi e atât de tăcută; un sticlar cu aplecare spre alchimie, poate, de vreme ce fabricarea sticlei e un fel de magie.

Dar mă înşel, pentru că nu se îndreaptă spre o casă. Spre mirarea mea, se duce la biserică. Construcţia se înalţă la o cotitură a canalului şi spatele ei dă spre apă – e o absidă boltită, elegantă, cu arcade de piatră uşoară şi o zidărie ca o dantelă; e mai degrabă vechea decât noua Veneţie, dar tocmai de aceea îmi place. Când urc spre ea, La Draga e aproape de intrare.

Înăuntru e plin de credincioşi dornici să fie ascultaţi de Dumnezeu. Ea şade la capătul unei bănci cu capul plecat. Mă aşez cu vreo zece rânduri mai în spate. Ce caută aici? Se roagă pentru rudele ei răposate, sau pentru ea însăşi? Ce cuvinte folosesc vrăjitoarele când vorbesc cu Domnul? Mă gândesc la confesiunea stăpânei: „Iartă-mă, părinte, că am păcătuit. În ultima lună mi-am câştigat traiul oferind plăcere la douăzeci de bărbaţi, dintre care niciunul nu e soţul meu”. Un păcat destul de obişnuit, deşi numărul bărbaţilor e neobişnuit. Dar cu La Draga lucrurile stau altfel. Cum să lămureşti cuiva înmuierea ostiei sfinte în sânge lunar pentru a stârni pofta unui bărbat sau toate acele corpuşoare vâscoase scoase din pântecele femeilor

deznădăjduite? Oricare preot îţi va spune că aşa ceva este lucrarea Domnului săvârşită de diavol. Cu asemenea pete pe răbojul de datorii al unui suflet, mai înseamnă ceva sănătatea câtorva târfe sau salvarea vieţii unui pitic?

Las ochii în jos şi văd pardoseala: un lac alcătuit din triunghiuri de piatră şi mozaic de marmură, romburi şi pătrate închise în cercuri care se mişcă spre în afară şi se întrepătrund ca insuliţele Veneţiei care se adună laolaltă alcătuind un întreg. Dacă te uiţi cu luare-aminte, vezi privelişti de sine stătătoare: un păun cu coada desfăcută şi, în apropiere, ar putea fi plante sau alte păsări. Din câte bucăţi s-a făcut o asemenea pardoseală? câţi oameni mor în fiecare an? Cum ar fi dacă acesta ar fi un mozaic de suflete: un milion de făpturi trecute prin flăcări pentru a se topi materia, aşa cum cuptorul preface pietrele în lichid şi, dacă materialele sunt cele potrivite, le purifică, făurind ceva curat şi limpede? Asta înseamnă raiul? O lucrare alchimică spirituală în care trupul îşi pierde greutatea pământeană şi este prefăcut în materia neprihănită a sufletului?

Ce-a spus ea în noaptea aceea? Că trupurile noastre vor fi ca sticla, limpezi, curate, în stare să se mişte mai repede decât săgeţile, dar îndeajuns de moi pentru a se uni şi a se

întrepătrunde. Şi că atunci când vom deschide gurile, din ele va ieşi muzica a o mie de lăute şi vom cânta tot timpul frumuseţea ce ne înconjoară. Aud din nou glasul ei dulce, blând. Pesemne că aici în lumea puterii nevăzute a deprins viziunile pe care le are acum.

Mi-o închipui sub penelul lui Tiţian, cu trupul ei încovoiat îndreptându-se, cu ochii deschizându-se spre Dumnezeu. Religie sau vrăjitorie. Leac sau pedeapsă. Simt o apăsare pe piept, ca şi cum plămânii nu mă lasă să trag destul aer. Ce ştiu eu despre asemenea lucruri? Sunt piticul unei curtezane şi treaba mea este să slujesc patimile bărbaţilor. Dacă e să fiu drept, nu sunt mai bun decât ea. Dar ea m-a ajutat. Mi-a iertat furia, m-a încălzit când m-a cuprins îngheţul, m-a sprijinit când am trecut prin foc. Şi mă simt altfel. Altfel decât m-am simţit ani de zile. Dacă nu era ea, aş fi murit, iar acum în loc să fiu mort, în mine clocoteşte o nouă viaţă. Vreau să pipăi, să aud şi să gust din nou totul.

O, tu auzi ce spui, Bucino! Eşti ca un măgar în călduri care zbiară într-o curte, priponit de propria lui spaimă. De la dispreţ şi bănuială ai ajuns la o adoraţie dezgustătoare. Singura alchimie pe care ai suferit-o este una care îngroaşă sângele şi încurajează versurile proaste.

Glasul lăuntric este fioros şi batjocoritor deopotrivă. Este

unul dintre multele glasuri cu care am crescut. Când eşti urât cum sunt eu, dacă nu-ţi găseşti prieteni în afară, eşti nevoit să-i găseşti înăuntrul tău, ca să nu mori de singurătate. Dar ei trebuie să fie la fel de tari pe cât sunt uneori de blânzi, pentru că toţi avem nevoie de amândouă pentru a trăi. De aceea ne-am înţeles atât de bine stăpâna şi cu mine. Am fost învăţaţi, fiecare în felul său, să fim singuri, să ne împotrivim simţămintelor şi să nu le cădem pradă. De aceea, atunci când s-a îndrăgostit de căţelandru, am fost necruţător cu ea. Şi totuşi, iată-mă acum, pierzându-mi capul pentru o schiloadă.

Stau cu privirea ţintă la ceafa ei. Apoi o întorc spre mine, în minte, ca s-o văd din nou: să văd cum mădularele ei nu se mişcă firesc când păşeşte, să-i văd faţa netedă cu ochii lăptoşi, pielea atât de palidă de parcă s-ar fi scurs sângele din ea, senină şi înspăimântătoare deopotrivă. Care e numele ei adevărat? Elena Crus... Crusichi? Da, aşa o cheamă. Elena Crusichi. Chiar şi felul în care sună e aparte.

Nu am nevoie de glasuri lăuntrice care să-mi spună ce se petrece. Ştiu. De bună seamă că ştiu. Ştiu. Încep s-o plac. Sau poate e mai aproape de adevăr să spun că alung ceaţa din sufletul meu, ceaţa care m-a împiedicat atâta

vreme s-o plac. Ce ciudat este când ai ştiut ceva întotdeauna, dar totodată n-ai ştiut deloc! Ca de pildă să vezi o femeie în fiecare zi şi totuşi să alegi să nu bagi de seamă cine este.

Dacă stau să mă gândesc, e o poveste cam fără noimă. O cruzime nepăsătoare, cu care ai crede că mă obişnuisem. Ei, am mintea crudă. Trupul meu crescuse, cel puţin atât cât se putuse, şi turbase, înfierbântat de noua căldură care-l cuprinsese. Tata murise şi fusesem dat în grija fratelui lui din Florenţa, un notar bine-cunoscut în meseria lui, deşi destul de modest ca să fie un om însemnat sau un om destul de însemnat ori modest. M-a luat în grijă pentru că aşa îi poruncea milostenia creştină şi pentru că eram mai îndemânatic şi mai isteţ decât copiii lui şi a putut să mă pună la muncă, slujindu-i drept copist. Dar ura beteşugul meu, socotindu-l o pată pe obrazul familiei, şi eu îl uram la rândul meu.

Aveam cincisprezece ani când a adus-o în casă. Era din Dalmaţia şi o luase din casa unui prieten să muncească la bucătărie. Era foarte mică, aproape cât mine de mică, dar atât de slabă, încât mă gândesc că era micuţă din lipsă de hrană, şi nu din naştere. Dar era şi urâtă dincolo de orice închipuire. Se întâmplase ceva cu gura ei când fusese

scoasă din pântec şi avea o buză de iepure atât de fioroasă, încât părea că rânjeşte tot timpul, iar când respira făcea ca un porc. I se poruncise să-mi aducă de mâncare la prânz în birou. Ca să ne „cunoaştem”. Era furioasă. Am băgat de seamă asta de la bun început, se vedea în străfundul ochilor ei, deşi pesemne că o bătuseră ca să nu se răzvrătească pe faţă. Acum mă gândesc că poate era isteaţă. Dar nu mă obosisem să aflu. Peste două săptămâni mi-a oferit-o ca logodnică, spunând „Nu-ţi va fi uşor, aşa cum eşti tu alcătuit, să-ţi găseşti o soţie, Bucino, şi acum te faci mare şi nu se cade să nu te bucuri şi tu de fructele iubirii ca toată lumea”.

Săptămâna următoare am plecat din casa lui şi din Florenţa pentru totdeauna. A fost spre binele meu. Pentru că, deşi a fost greu la început, m-am descurcat trăind pe drumuri. În primii ani mi-am pierdut puterea de a simţi şi fecioria. Mi-am ascuţit mintea, am învăţat să şterpelesc pungi şi să fac jonglerii şi, când am ajuns la Roma, unde cruzimea e mai vicleană şi mai ascunsă, eram gata să-mi folosesc trupul ca pe norocul meu, şi nu ca pe condamnarea mea. Dar ceea ce-am trăit m-a lăsat cu o groază faţă de sluţenia altora. Pentru că am învăţat ceva în noaptea când ea şi cu mine am stat la masa unchiului

meu ca nişte animale de circ sărbătorind „logodna”: că oamenii râd mai lesne de doi decât de unul singur. Căci, atunci când sunt doi, nimeni nu trebuie să te înfrunte de-a dreptul, să te privească în ochi şi să citească în ei fie umilinţa pe care ţi-a pricinuit-o, fie sfruntarea pe care tu o arunci drept răspuns.

Am făcut în noaptea aceea un legământ cu mine însumi să mă ţin deoparte de alţii ca mine. Voi trăi cu ciudăţenia sluţeniei mele – ba chiar de pe urma ei. Pentru că, în felul acesta, nu voi putea fi trecut cu vederea. De aceea, când m-a găsit stăpâna, ea a fost de bună seamă răspunsul la toate rugăciunile mele. Nu pentru că frumuseţea ei mă făcea şi mai urât – deşi de bună seamă că aşa era –, ci pentru că, lucru de mirare, mă punea în lumină la fel cum o puneam şi eu pe ea. Lumea e plină de oameni pe care alţi oameni îi uită. Dar nimeni n-o uită pe stăpâna mea. Şi când suntem amândoi, nu mă uită nici pe mine. Dacă nu pot fi desăvârşit, atunci voi fi o făptură desăvârşit de nedesăvârşită. Nu mă iau la întrecere cu nimeni pentru această faimă.

Şi totuşi de-a lungul anilor am rămas singur. De aceea stau acum în această biserică şi mă uit la o femeie în tovărăşia căreia aş fi putut găsi înţelepciune, isteţime şi

sprijin, dar pe care am ales din capul locului s-o osândesc numai pentru că seamănă prea mult cu mine.

Şedem aşa o vreme, cu capetele plecate, fiecare cu gândurile lui. Sunt atât de prins de ale mele, încât nu bag de seamă când se ridică încet şi iese de pe rândul ei şi preţ de o clipă mă cuprinde neliniştea crezând că am pierdut-o. Ajung la uşile mari de la intrare în urma ei, ies în lumina soarelui care mă izbeşte şi îmi trebuie câteva clipe să mă adun şi s-o văd coborând o străduţă lăturalnică.

Merge de parcă ar avea o ţintă anume. Umbletul ei e mai lesnicios, ca şi cum ar cunoaşte fiecare pas. Şi sunt încredinţat că aşa este, pentru că se dovedeşte că locul spre care se îndreaptă e aproape. La vreo sută de metri de biserică se găseşte un atelier. Nişte clădiri cu coşuri şi depozite şi, în spate, câteva căsuţe. Când cotesc pe străduţa pe care a cotit înaintea mea, o văd intrând într-una din ele.

Acum mă simt pierdut. Ce să fac? Să mă duc să bat la uşă şi să mă dau de gol? „Bună ziua. O caut pe Elena Crusichi? Da? Bun... Vezi, te-am urmărit tocmai până aici ca să-ţi spun că în toţi aceşti ani te-am judecat greşit. Şi pentru că sunt încredinţat că semănăm mai mult decât s-ar crede şi vreau să te cunosc mai bine”.

O să creadă că am înnebunit din pricina fierbinţelii. În clipa asta, mă gândesc că aşa e. E zăduf şi de oboseală mă simt ameţit şi am picioarele amorţite. Doar cu o săptămână în urmă eram pe moarte. Parcă încep să mă simt iar pe moarte. Mă doare burta şi gândul îmi zboară la porcul înfipt în frigarea din *campo* şi îmi lasă gura apă. Păi da. N-am mâncat nimic din zori, am băut doar două pahare de poşircă. Dar poate că slăbiciunea mea nu înseamnă că m-am îndrăgostit, ci că mi-e foame. O să mă hotărăsc după ce o să mănânc.

Mă întorc pe străzi. Strada mare – dacă o fi aşa ceva – merge în lungul cheiului şi nu prea departe văd ceva forfotă, oameni adunaţi pe lângă tarabe şi prăvălii. Undeva, cineva găteşte şi mirosul mă cheamă într-acolo. Când intru în piaţetă, făptura mea îi tulbură pe toţi. Se pare că nu prea vin pitici în Murano. Un băiat cu o faţă turtită şi ochi ca nişte stafide se apropie şi se proţăpeşte în faţa mea; se holbează la mine până când rânjesc şi atunci îl buşeşte plânsul. E limpede; nu trebuie să vorbesc cu nimeni până nu mănânc. Aleg o prăvălie deschisă unde sunt cărnuri fripte şi pâine proaspătă şi jupânul e prea bătrân şi are ochii prea urduroşi ca să vadă ce pocitanie serveşte. Când îmi ajung în stomac primele înghiţituri, mă

întreb dacă n-ar trebui să umblu după mâncare bună, şi nu după femei. Probabil că înfulec prea lacom, pentru că oamenii se uită întruna la mine. După ce mi-am potolit un pic foamea, încep să mă dau în stambă. Iau câteva chifle şi arunc două în sus, apoi le prind cu îndemânare. Mai iau câteva şi le învârtesc pe toate. Până şi băiatul s-a oprit din plâns şi priveşte cu gura căscată. Mă strâmb în timp ce fac jongleriile şi după câtva timp, mă prefac că scap o chiflă, apoi o prind din nou. Trei sau patru oameni mă urmăresc cu sufletul la gură. Îmi amintesc de Alberini şi de scamatoria cu paharul de la petrecere. Acum, că am burta plină, am chef să mă veselesc puţin. La Draga îşi va face o impresie mai bună despre mine dacă, atunci când voi apărea, mă voi simţi preţuit şi nu trecut cu vederea.

Câteva prăvălii mai încolo, un bărbat vinde castroane şi pahare de sticlă. Sunt destul de grosolane faţă de cele pe care le văd la Veneţia, neclare şi pline de bule. Cele mai bune sunt fără îndoială vândute peste graniţă şi lucrătorii trebuie să se mulţumească pesemne cu cele greşite. Dar sunt ieftine pentru buzunarul meu şi, de vreme ce după atâţia ani de muncă, am şi eu timp liber, cumpăr cinci bucăţi.

Mă aşez pe marginea drumului, mănânc cei doi cârnaţi

rămaşi şi-mi şterg mâinile de grăsime pe iarbă. Apoi îmi scot pălăria, iau castroanele şi încep să jonglez cu ele. E mai greu decât cu chiflele, pentru că, deşi sunt mai tari, au felurite forme şi greutăţi şi de aceea trebuie să fiu cu băgare de seamă să nu le scap.

Dar s-a strâns deja lume care începe să aplaude. Mă înveselesc. N-am mai avut de mult acest simţământ, când mintea şi trupul lucrează împreună. Când am făcut ultima dată jonglerii în faţa oamenilor? Am dat câteva spectacole în primele noastre zile bune la Veneţia. Şi înainte de asta, în noaptea aceea, la Roma. Doamne, cât de însufleţit eram atunci, îmboldit de spaima care se scurgea ca alcoolul prin trupul meu. Şi, deşi acum nu sunt în pericol, sunt la fel de neliniştit; căldura, locul ăsta neobişnuit, gândul îndreptat spre La Draga şi spre noul rost al vieţii pe care l-am descoperit.

Nu trebuie decât să stau cu ochii pe sticla zburătoare.

În apărarea mea, mă gândesc că, dacă ar fi venit cum venea de obicei, aş fi văzut-o mai devreme, pentru că de fapt o aşteptam.

Şi se întâmplă în felul următor. Încep să mă împăunez. Şi obosesc un pic. Mulţimea s-a îndesit. Cineva îmi aruncă o monedă în pălărie şi eu fac semn cu ochiul ca să-i

mulţumesc. Făceam trucul ăsta la petreceri pentru fetele frumoase. Mişcarea nu-mi reuşeşte şi castronul îmi cade la un centimetru de mână, însă îmi pare un kilometru. Încercând deznădăjduit să mă adun, mă reped să-l prind şi reuşesc la mustaţă. Izbucnesc urale şi eu mă strâmb, făcând lumea să râdă, ca să creadă că am făcut-o dinadins. Dar aproape că-l scap din nou, azvârlind castroanele puţin într-o parte şi mă clatin ca să ajung la ele. Le place. Tot clătinându-mă, mă apropii de mulţime. Îmi fac loc şi în curând merg şi jonglez şi deasupra mea castroanele de sticlă se rotesc licărind în lumina soarelui şi sunt înconjurat de râsete şi aplauze.

Apoi, deodată, apare în calea mea o copilă, ţintuită locului, cu ochii ieşiţi din cap de uimire. Mingea de sticlă face o boltă prea mare, n-o ajung sau sunt prea aproape de ea şi de data asta n-o prind la timp şi se sfărâmă de caldarâm, la picioarele fetiţei. Le prind iute pe celelalte în vreme ce cad şi mă las pe vine în faţa ei ca să văd dacă a păţit ceva. E teafără. Nu pare deloc speriată. E foarte mică, e la vârsta când statul în picioare este mare lucru şi picioarele ei sunt la fel de crăcănate ca ale mele. Dar e deosebită nu atât prin vârsta, cât prin înfăţişarea ei. Are pielea foarte palidă şi o coroană de cârlionţi neîmblânziţi,

atât de blonzi că sunt aproape albi, iar ochii sunt ca două migdale mari, maro, şi mă privesc ţintă, dar fără pic de teamă. Zâmbesc mai mult cu ochii decât cu gura şi îi întind încet un castron şi, după ce se uită un pic la el, întinde mâna să-l atingă. În clipa asta o femeie îşi face loc, îngrijorată, prin mulţime, strigând-o. Un copil singur şi zgomotul de sticlă spartă ar băga spaima în orice mamă. Când pătrunde în cercul unde stăm amândoi aplecaţi, copila se întoarce şi îşi ridică privirea spre ea.

Îmi ridic şi eu privirea.

E ciudat câte bagi de seamă într-o singură clipă. De fapt este cu putinţă ca în alte împrejurări să n-o fi recunoscut. Părul este desprins din coadă şi adunat în creştet, cu câteva bucle lăsate libere în jurul obrajilor şi felul în care se ţine îl pune în valoare, pentru că trupul ei este eliberat de dureroasa încovoiere şi stă drept, unduitor. E frumoasă. Îmi amintesc măcar atât şi-mi voi aminti până în ziua când voi muri. Dar n-am vreme să i-o spun pentru că se lasă în jos numaidecât şi ridică fetiţa în braţe, cuibărind-o la piept, obraz lângă obraz, cu feţele ascunse; apoi, cu aceeaşi nelinişte, intră din nou în mulţime. Dar fetiţa nu vrea. A fost luată de la joacă şi se zbate, ţipă şi se smulge de lângă trupul mamei, iar femeia n-are încotro şi îşi ridică şi

ea faţa, deşi atât de fulgerător, încât nici nu ştiu bine ce am văzut. Pielea e netedă şi albă cum o ştiam. Dar ochii, ochii sunt altfel. Nu mai sunt două adâncituri lăptoase cenuşii, ci par furioşi şi însufleţiţi. Se apleacă iute şi-şi face din nou de lucru cu copilul. Dar e prea târziu.

— Elena!

Rostesc numele răspicat şi, deşi nu am strigat-o niciodată aşa, îi dă fiori şi, fără să vrea îşi ridică ochii şi privirea şi se încrucişează o clipă cu a mea. Jur că e la fel de speriată ca mine, deşi când mă gândesc acum, îmi dau seama că a fost mai rău pentru ea, fiindcă viaţa ei, şi nu a mea, s-a prăbuşit în clipa aceea. Pentru că, deşi ochii ei nu sunt sănătoşi, conturul lor palid este roşu şi umflat, ca şi cum ar avea o mâncărime sau o infecţie, se văd clar pupilele, întunecate în mijloc.

Se pare că La Draga este o tânără zdravănă la trup, fără cocoaşă, fără şira încovoiată şi, pe deasupra, vede.

Capitolul 30

Încremenim amândoi, de parcă lumea s-ar fi oprit în loc şi noi suntem înţepeniţi înăuntrul ei. Chiar şi copila tace. Apoi, dintr-odată, totul se pune în mişcare, ea îşi face loc prin mulţime şi se îndepărtează cu copila strânsă la piept, înainte ca eu să-mi recapăt răsuflarea. Răsuflarea sau judecata.

Nu e oarbă. La Draga nu e oarbă.

Mulţimea se frământă; pauza s-a isprăvit şi lumea vrea alte dovezi de măiestrie sau de bravură. Văzând că nu se mai întâmplă nimic, oamenii încep să se risipească. În jurul meu rămâne un gol şi mă pomenesc dintr-odată singur; doar câţiva curioşi mai privesc de pe margine.

La Draga nu e oarbă şi merge cu spatele drept. E o escroacă, o şarlatancă, o şnapană. Simt aceste vorbe ca pe nişte lovituri de ciocan pe şira spinării şi mă dor ca un junghi. Ce mi-a spus ea odată? Că durerea de spate mi-e pricinuită de faptul că am trunchiul mai greu decât picioarele. Dumnezeule! O credeam atât de ageră la minte pe atunci pentru că ştia ceea ce nu putea să vadă! în jurul meu sunt cioburi. Soarele prinde marginile câtorva şi ele sclipesc în ţărână ca nişte diamante mărunte. Ridic unul şi-

l închid în căuşul palmei. Simt cum tăişul lui îmi străpunge pielea. Îmi place cum muşcă din carnea mea. La Draga e o şarlatancă, s-o ia naiba! Vede la fel de bine ca oricine. E o escroacă. Ne-a tras pe sfoară, îmi desfac pumnul şi mă uit la ciobul mânjit de sânge. Îl ridic şi privesc cum se joacă soarele cu el. Acum nu mai seamănă cu un diamant, ci cu un rubin. Sticlă colorată. Gândurile îmi cad grele ca pietrele în apă, fiecare din ele făcând cercuri tot mai mari.

Sticlă colorată. Fireşte! Lângă Rialto este o prăvălie unde se vinde numai cea mai bună sticlărie de Murano. În vitrină e o corabie cu pânze, o galeră veneţiană rotundă, atât de desăvârşită, până în cele mai neînsemnate amănunte, încât se văd şi funiile pentru pânzele de pe catarge, alcătuite din băşicuţe de sticlă. Toate lucrurile din prăvălie sunt din sticlă făcută să semene cu alte materiale. Multe sunt mai scumpe decât obiectele în natură, precum ciorchinele de struguri vineţii, atât de adevăraţi, încât par să închidă lumina soarelui în ei. Jucării pentru bogătaşi. Dar au şi marfă mai ieftină ca să atragă mulţimile: un coş cu giuvaieruri false, sclipitoare şi grosolane, dacă ştii cum arată cele adevărate, pentru că este cu neputinţă să măsluieşti strălucirea lăuntrică a diamantului, deşi pietrele colorate, rubinele şi smaraldele îţi iau ochii mai tare. Se

zice că dacă ştii unde să te duci şi te învoieşti să plăteşti mai mult...

E de ajuns să spun că nu văzusem aceste pietre când m-am dus cu punga plină la casa de amanet cu mulţi ani în urmă.

La Draga s-a născut în Murano. Femeia asta tânără, care nu e oarbă şi şchioapă înţelege mai bine decât oricine puterea sticlei. La fel ca tânăra palidă, cu faţă drăgălaşă care i-a oferit rubinul evreului nostru privindu-l drept în ochi şi înşirându-i o poveste lăcrimoasă despre nenorocirea stăpânei ei pricinuită de nestemata care ne fusese furată.

Încă mă înjunghie spatele, dar mintea mea lucrează din nou. Mă întorc cu gândul în fosta noastră casă de lângă canal în acea dimineaţă de demult, o văd pe femeia-liliac, cu ochi saşii de peste apă, şi pe La Draga aşezată pe patul stăpânei. Era ceva obişnuit pe vremea aceea, când aveam atât de puţine mobile, încât ea amesteca uleiurile şi alifiile în castroanele împrăştiate în jurul ei, umblând cu mâinile peste tot. Cotrobăind fără îndoială, când n-o vedea nimeni, şi printre scându-rile patului şi găsind o pungă cu rubine preţioase, a căror strălucire o recunoşteai pe dată dacă te pricepeai la nestemate şi care, dacă ştiai cui să le dai,

puteau fi măsluite îndeajuns de bine meşteşugit pentru a-i amăgi pe stăpânii lor.

Mă urnesc din loc. Merg cât de repede îmi îngăduie picioarele mele scurte care mă dor, traversez strada şi apoi o iau de-a lungul cheiului spre docuri unde zăresc o barcă în care se urcă cei ce se întorc la Veneţia. La Draga nu se va număra printre ei. Orice hotărâre va lua, trebuie să-şi lase fetiţa acasă înainte de a se întoarce, aşa că voi ajunge înaintea ei. Ce voi face mai departe nu ştiu încă.

Ajung la docuri, barca se desprinde de ţărm şi inima îmi bate atât de nebuneşte şi picioarele mă dor atât de tare, încât nu mai am puterea să mă tem de apă. În vreme ce spintecăm largul mării spre oraş, stau neclintit, scriind în minte un scurt tratat despre viaţa şi moravurile unei şarlatance.

La Draga. O văd mergând pe stradă, cu capul plecat într-o parte, târându-şi un picior pentru că are spinarea sucită. Cât de lesne e! Eu n-aş umbla ca o raţă dacă n-aş fi nevoit, dar am întâlnit destui oameni care încercau să mă maimuţărească şi, dacă s-ar fi străduit să mă cerceteze mai cu luare-aminte, ar fi izbutit, pentru că e doar o chestiune de repetiţie. Şi slavă Domnului, sunt destui schilozi în oraş de la care poţi să înveţi.

Dar la ce bun o spinare cocârjată? Ea nu te ajută să lecuieşti boli sau să pară că ai un al doilea văz. Dar să fii oarbă când tu ai văzut tot timpul... asta e cu adevărat o treabă isteaţă. Când a venit prima dată la stăpâna mea, mâinile ei fluturau ca aripile unei păsări peste creştetul ei ţepos şi, fără să i se spună, a urmat întocmai linia cicatricii, până la frunte. Aşa cum a ştiut şi ce fel de pitic sunt eu, fără să întrebe. Sau că Aretino avea mâna dreaptă schilodită şi o cicatrice pe gât. Văd ochii lui mărindu-se, minunându-se de agerimea ei. De faptul că ştie lucruri pe care un nevăzător nu are cum le şti.

Dacă un spiţer vede o rană şi o vindecă, e un doftor bun. Dacă o oarbă simte acelaşi lucru şi îl vindecă, ea face minuni. Şi, după ce faci minuni, totul e foarte lesne. Ce nu poţi lecui cu doctorii poţi lecui prin credinţă. Mă iubeşte, nu mă iubeşte? Nimeni nu poate fi încredinţat de asta. Dar dacă el se poartă mai frumos cu tine după ce înghite o licoare, cui să-i mulţumeşti? Celei care a făcut licoarea! Slavă Domnului că o am pe La Draga! Ea înşfacă bărbaţii de boaşe şi îi leagă de inimile femeilor. Ce s-ar face Veneţia fără ea? Poate că aşa a făcut şi cu mine, vârându-mi o licoare în doftorii...

Cât despre restul, despre peştele mai mare... N-are

altceva de făcut decât să aştepte, să cerceteze cu luare-aminte şi să-şi încerce norocul. Cum a făcut şi la noi acasă. Dacă ai bunuri de preţ, ultima persoană pe care o bănuieşti este cea care nu le vede. Are întotdeauna un părtaş la locul faptei? Pesemne că are. Cu Meragosa i-a fost destul de lesne. Curva aia bătrână ne ura oricum. Cine ştie? Poate că îi furaseră deja mamei Fiammettei bruma de avere, în vreme ce putrezea în patul de suferinţă. La Draga i-a spus stăpânei că n-a cunoscut-o pe mama ei, dar ce mai contează o minciună printre atâtea altele? Când La Draga a venit la noi, Meragosa abia aştepta să plece. În felul acesta au dobândit amândouă ceea ce îşi doreau. Câştigul de pe urma unui rubin mare, în vreme ce vina cădea pe una, iar cealaltă rămânea să ne mulgă mai departe. Şi pot s-o ia de la capăt într-un oraş unde cei mai mulţi au o slujnică pe care n-o plac şi în care n-au încredere iar ea simte aşijderea şi uite-aşa, se înfiripă un negoţ frumuşel. Singura mea nedumerire este acum felul în care a izbutit. Cum? Cum se preface oarbă o persoană care vede?

Barca trage la ţărmul de miazănoapte şi eu cobor numaidecât. Galera aurie se va întoarce abia la sfârşitul după-amiezii şi după aceea se vor ţine lanţ procesiunile şi

banchetele. Persoanele precum stăpâna mea sunt oprite să ia parte la ele, dar ea va fi totuşi acolo. În lipsa ei, unde să mă duc, cui să-i spun? Refac drumul de întoarcere de la docuri. Acum nu mai e ceaţă şi găsesc lesne strada pe care locuieşte La Draga. Stau în faţa casei ei. Are pesemne lucruri de preţ înăuntru, de vreme ce la uşă e pus un lacăt mare. Deşi am făcut multe fărădelegi la viaţa mea, la spargerea caselor nu mă pricep. Dar mă pricep la altele.

Casele sunt aşezate cu spatele spre canal, unde bag mâna-n foc că sunt doar ferestre prea mici pentru un bărbat, dar îndeajuns de mari pentru un pitic dibaci. Numai dacă aş putea să mă descurc cu apa. Ajung la *sotto portego* şi îl străbat. Mi se încreţeşte nasul pe măsură ce se ridică mirosul şi, când ajung la capăt văd de unde vine. Este un canal acolo, dar nu e nimic în el. Ca şi canalul de lângă Arsenale, unde m-am îmbătat criţă după ce ni se furase viitorul, a fost secat; două poduri au fost închise cu stâlpi groşi de lemn şi apa a fost scoasă cu pompa, dând la iveală o mocirlă care ajunge aproape până la bordură. Pesemne că răspunde în Rio di Santa Giustina şi în mare, pentru că fluxul din nord pătrunde năvalnic până aici şi adesea înfundă cu sedimente canalele mai mici, împiedicând navigaţia vaselor grele, aşa că după o vreme

trebuie să fie secat. Este o rută pentru barjele din Murano şi, deşi e un cartier nevoiaş care ar putea fi lăsat în paragină, Veneţia nu vrea să împiedice prin nimic negoţul.

Dar astăzi grija oraşului pentru bani e salvarea mea, pentru că de-a lungul malurilor, unde noroiul ajunge la ziduri, au coborât pasarele pentru ca oamenii să urce pe ţărm şi să împingă roabele. Tot ce trebuie să fac este să mă caţăr pe ele ca să ajung la înălţimea ferestrelor de la primul cat. Celelalte case sunt pustii; cred că şi cei mai bătrâni lilieci au plecat la serbare, ceea ce înseamnă că nu e nimeni să mă iscodească, nimeni care să mă vadă înaintând puţin câte puţin, cu palmele lipite de zid şi cu spatele spre hău. Cât de adâncă o fi mocirla? întrece înălţimea unui pitic? Să te îneci în canalele de scurgere ale Veneţiei! Şmecheria e să nu te gândeşti la asta. Doamne, cât de speriată o fi? mă întreb. O femeie care s-a prefăcut şi a furat toată viaţa. Sau îţi vine tot mai lesne pe măsură ce păcăleşti tot mai mulţi oameni?

Ajung la fereastră; e de sticlă, dar e grosolană, nişte ochiuri într-o cercevea şubredă, cu un cârlig ruginit, care cedează fără mare sforţare. O deschid, mă ridic şi mă strecor înăuntru. Pe partea asta, căderea e mai de sus decât a fost căţărarea, îmi fac socoteala greşit şi mă

prăvălesc. Dar, deşi n-am reuşit niciodată să ajung mai sus de al doilea cat al piramidei umane, am învăţat cum să cad şi mă adun.

Încerc să mă dezmeticesc. Nu prea am ce vedea. Spaţiul e mic şi sărăcăcios: un pat şi un scrin încuiat. Trec într-o odaie la fel de mică. Dar e altminteri: arată aproape ca o spiţerie. Pe unde mă uit sunt poliţe grosolane, încărcate cu sticluţe şi castroane ca acelea din Murano, ierburi şi prafuri – recunosc salvia, anasonul, taninul, piperul măcinat şi ceva ce pare a fi făină. S-ar putea lua la întrecere cu Mauro, deşi ingredientele devin mai înfricoşătoare când sunt amestecate cu lichide şi solide. Urmele aurii de urină şi petele de sânge stacojiu sunt lesne de recunoscut. Mai sunt aici o cutie cu ouă de toate formele şi mărimile, un ulcior în care se găseşte carnea unui organ animal în saramură şi un castron cu ceea ce pare a fi unsoare închegată. Sub etajere găsesc magneţi şi câteva labe de câini conservate şi bucăţi dintr-un sul de pergament gravat cu cuvintele OMEGA ALPHA. Se pare că La Draga nu este doar o vrăjitoare a pântecului. Se ocupă şi de astrologie. Anul trecut, Sfântul Scaun al Veneţiei a poruncit biciuirea şi surghiunirea unui fost preot care vindea pe lângă indulgenţe şi amulete şi o ţinea una şi bună că poate

să prezică ce avea să voteze guvernul. Deşi trăia într-o mahala, au găsit un sac plin cu ducaţi sub scându-rile pardoselii lui, pentru că şi ghicitul viitorului este un negoţ bănos.

Iau un vătrai din cămin şi mă întorc în iatac. Scrinul e vechi şi destul de lesne de deschis. De ce nu? Vreau să ştie că a fost dată în vileag, să simtă că a năvălit cineva în viaţa ei, aşa cum a năvălit şi ea în vieţile altora. Capacul se ridică şi ies la iveală straturi de haine – rochii vechi, furouri, şaluri, jupoane – şi, când degetele mele le ating, mă învăluie mirosul ei, mirosul trupului ei, şi un miros mai dulce, poate urmele unui parfum făcut în casă, îmi dă junghiuri în stomac. Mă stăpânesc şi continui să scotocesc. Ce caut? O ascunzătoare de giuvaieruri false, un sac cu monede, comori furate din casele oamenilor?

Dacă are o pradă, n-o ţine aici. Sau nu e prada pe care o caut eu. Aproape de fundul scrinului descopăr, înfăşurat într-un şal, un carneţel de însemnări, cu marginile zdrenţuite şi foi sfâşiate. Când îl deschid, aproape că nu-mi vine să-mi cred ochilor: rânduri după rânduri acoperite cu un scris mărunt, şi între ele scheme şi cifre, desene grosolane pe care sunt însemnate părţi ale trupului. Mă miră că ştie să scrie. Dar şi mai de mirare este că scrie

într-un fel de cod, literele fiind amestecate şi întrerupte de cifre şi semne. Sunt tainice, e limpede, şi nu le pot desluşi. Îmi dau seama însă că este un fel de catastif; date şi oameni, boli şi leacuri.

Doamne, este poate o şarlatancă, dar nu întru totul.

Când pun carnetul înapoi, degetele mele ating altceva într-un colţ pe fundul scrinului. Scot o cutiuţă de lemn şi de îndată ce o deschid ştiu că am găsit ceva, deşi nu ştiu limpede ce anume. Pe dosul capacului este o oglindă de cea mai bună calitate, frumoasă şi clară, iar dedesubt, cuibărite într-o stofă neagră, sunt două cercuri bombate de sticlă albă brumată, mici, cât o picătură de ploaie sau de rouă.

Par atât de gingaşe că mi-e teamă să le ating. Îmi pun vârful arătătorului pe limbă, apoi îl apăs uşor pe curbura unuia. Micuţa formă de sticlă mi se lipeşte de buricul degetului, o ridic cu grijă, ţinând cutiuţa dedesubt. E atât de fină, de subţire, încât e greu să-ţi închipui cum a fost modelată. La fel de greu cum este să-ţi închipui cum a putut cineva să facă o bucată de sticlă să strălucească aproape la fel de tare ca un rubin. Îmi văd faţa în oglindă cu minuscula farfurioară dinaintea mea şi îmi dau seama că ţin pe buricul degetului orbirea ei. Dar cum? Cum se

pune? Direct pe ochi? Nu! E nebunie curată!

Dar e o nebunie doar pe jumătate. Oricine ştie că sticla ajută vederea. Atelierele din Murano au salvat o armată de învăţaţi şi de miniaturişti de chinurile bătrâneţii, făcând lentile curbate care măresc pagina. Vechiul nostru muşteriu, constructorul de corăbii, foloseşte el însuşi o pereche prinsă cu rame de piele şi metal în dosul urechilor, pentru a ţine sticla aproape de ochi. Cu cât mai aproape, cu atât mai bine. Dar asta... asta e ceva cu totul deosebit. Asta ar trebui să se pună cumva înăuntrul ochiului. Şi dacă ar face asta, ce s-ar întâmpla? Ar vedea lumea mai mare, sau doar în ceaţă, pentru ca ochii ei să pară albi? Şi cum le suportă? Ar fi un chin să ai ceva chiar peste pupilă. Şi aşa este. Se vede după roşeaţa pe care i-a pricinuit-o, roşeaţa pe care am văzut-o dintr-o singură privire. Îmi aduc aminte de toate întâlnirile cu ea. Adevărul este că nu avea întotdeauna ochii orbi lăptoşi. Uneori, cum a fost azi, ochii erau pur şi simplu închişi sau pe jumătate deschişi, fără să se vadă pupila. Doamne, n-ai nevoie să vezi decât o dată sau de două ori albeaţa aceea nebună ca să fii încredinţat că e oarbă! Poate că le foloseşte doar uneori, tocmai pentru că o doare atât de tare. Desigur şi eu am dureri uneori şi am învăţat să îndur durerea.

Oamenii îndură tot felul de suferinţe. Duceţi-vă în piaţă în orice zi şi veţi vedea bătrâni târându-se ca nişte crabi, urlând de durerea care le sfâşie încheieturile. Există întotdeauna o durere mai rea decât cea pe care o simţi tu.

Şi totuşi ca să te laşi cuprins de ea cu bună ştiinţă trebuie să ai o voinţă peste marginile firii. Poate că răsplata este pe măsură... Pun bucata de sticlă înapoi în cutie şi o închid, apoi mă rezem o clipă de pat, încercând să mă pun în pielea ei. Dar gândul acesta mă vlăguieşte şi mirosul ei mă învăluie din nou şi acum e mai greu să o înfrunt, pentru că odată cu amintirea durerii vine şi plăcerea alinării ei; simt braţele cuprinzându-mă, îi aud şoapta în urechi, aud cum cântă şi mă alintă.

Dar de ce? De ce naiba şi-a bătut capul să mă îngrijească dacă nu este decât o hoaţă şi o şarlatancă? De ce s-a mai obosit să se întoarcă la noi? Au trecut câţiva ani de la povestea cu rubinul şi de atunci n-a mai luat nimic din casă. Deşi nu suntem noi singurii ei muşterii, nu s-ar îmbogăţi din ce ne aduce nouă: borcane cu pastă de albit, leacuri pentru mâncărimi şi fierbinţeală, câte o licoare de dragoste pe care ştie că nu i-o voi plăti. Şi totuşi ne-a fost credincioasă şi, în ciuda izbucnirilor mele de furie, a stat zile şi nopţi la căpătâiul meu, salvându-mi sufletul şi viaţa.

Şi pentru ce? Nici măcar n-a cerut să fie plătită pentru asta, a plecat înainte ca stăpâna să-i dea ceva. Când mă ţinea în braţe, se strecurau oare degetele ei pe sub saltea ca să scotocească? M-am mai deşteptat şi eu şi am găsit o ascunzătoare mai sigură. Acum, ceea ce am ascuns e de fapt la vedere. Sonetele de dragoste ale lui Petrarca sunt pe etajerele mele cu cărţi, printre alte zeci de cărţi care arată la fel. Oricum, nimeni din casă nu ştie să citească şi, dacă vreo slujnică ar lua-o de pe raft – lucru cu neputinţă de altfel, întrucât uşa mea e încuiată când nu sunt în odaie şi numai stăpâna are o cheie —, n-ar fi în stare să descopere cifrul.

Cât despre tămăduitoarea noastră oloagă şi oarbă, ei bine, chiar că nu mi-a trecut niciodată prin cap...

Dar îmi trece acum şi spaima îmi răscoleşte stomacul. Of, Doamne! Nu, nu se poate! încerc să-mi domolesc năvala gândurilor. S-o iau pas cu pas. Deci acum e în casa noastră cineva care ştie să citească. Un hoţ care poate intra în odaia mea – şi mai cu seamă – când eu nu sunt acolo. Mă văd zăcând în pat, doborât de febră, fără cunoştinţă şi ea stând să mă vegheze nopţi întregi, cu spatele la etajera cu cărţi. Şi această hoaţă este îndeajuns de deşteaptă pentru ca, găsind o carte cu încuietoare, să-

şi dea seama numaidecât că e un obiect preţios, ba chiar e în stare să descopere cifrul.

Adevărul este că nu ştiu dacă această carte mai este pe raft. Deşi sunt destul de grijuliu cu fiecare obiect din casă, ultima dată când m-am uitat pe rafturi a fost – când? acum zece zile, poate chiar acum două săptămâni, înainte de a mă îmbolnăvi. De când m-am înzdrăvenit, ei bine, am avut prea multe de făcut şi chiar am fost – of, e bine asta? prea fericit şi preocupat de noua mea poftă de viaţă ca să mă mai ostenesc să mă uit. Deşi de bună seamă, de bună seamă că aş fi observat dacă...

Nu, nu e cu putinţă. Nu se poate să fi făcut asta.

Ba se poate. Fireşte. O persoană atât de hotărâtă ca ea poate face orice. Fir-ar să fie, m-am lecuit de o boală, ca să mă apuce alta. Am fost mângâiat şi răsfăţat numai ca să fiu tras pe sfoară! Cine a fost orb în toată povestea asta? Totul e limpede. De aceea a fost atât de tulburată când ne-am întâlnit în *campo.* De aceea a plecat atât de devreme în acea ultimă dimineaţă, fără să-şi ceară plata. De bună seamă, de vreme ce avea în mâini ceva cu mult mai preţios. Fără această carte, s-a isprăvit cu noi. Deşi din afară poate părea o avere ce câştigăm, abia ne ajunge pentru traiul cu care ne mândrim în faţa lumii ca să putem

continua să facem bani, iar ce câştigăm se va duce aşa cum se va duce şi frumuseţea stăpânei. După ce pereţii vor fi despuiaţi de podoabe şi darurile vor fi amanetate, nu vom mai avea cu ce să ne plătim chiria şi ne vom trezi din nou în pleava societăţii; pentru că e lucru cunoscut că nu există milostenie pentru târfele bătrâne, chiar dacă au cucerit pe vremuri cei mai puternici bărbaţi. N-am trudit din greu atâţia ani ca să dăm piept acum cu asemenea grozăvii.

Un scrin încuiat. Pare locul potrivit pentru a-ţi păstra tainele. Dar lucrurile nu sunt niciodată ceea ce par a fi. Mă întorc în cealaltă odaie şi de data asta pun vătraiul la treabă serioasă. Dar nu e acolo. Nu e în spatele sticluţelor sau al borcanelor, nu este sub cutii, nici în cămin sau în sobă, nici pe coş sau printre paiele saltelei.

Râvna cu care distrug mă sleieşte. Mă aşez pe pat şi privesc pardoseala, amintindu-mi din nou biserica şi bucăţelele de mozaic ca nişte suflete, astfel alcătuit încât să închipuie imaginea lui Dumnezeu. Mut patul din loc şi apoi scrinul ca să cercetez liniile unde se întâlnesc. Nu e greu de găsit ceva când ştii ce cauţi. Folosesc vătraiul ca să ridic scându-rile, care este limpede că au mai fost scoase, şi dau de o gaură neagră, adâncă. Îmi vâr mâinile

în ea, dar braţele mele sunt prea scurte şi nu ajung până la fund. Mă întind pe pardoseală şi încerc din nou. Degetele mele simt ceva. Un material aspru, un fel de sac. Îl apuc şi încep să-l ridic. Ah, e cam greu!

Îl trag cu grijă până când iese din gaură, mă ridic şi rup sfoara cu care e legat, apoi îl deşert pe pat.

Dar nu e nicio carte. În schimb se revarsă din sac o mulţime de oscioare, resturi de animale, strânse fără îndoială să fie măcinate, pentru a fi prefăcute în prafuri. Ingredientele unei vrăjitoare. Dau să plec, când ceva mă face să mă uit mai cu luare-aminte. Ridic un picioruş minuscul. Mă pricep la picioare. Şi la braţe. La Roma, primul meu stăpân era un om fascinat de pitici şi avea în casă o colecţie de oase de pitici. Cred că aştepta să mor ca să mă adauge la colecţia lui. Mi-a arătat-o odată, explicându-mi efectele beteşugului; mi-a spus că în vreme ce oasele trunchiului meu au crescut firesc, braţele şi picioarele au rămas scurte ca ale unui copil. Deşi oasele pe care le ţin acum în mână sunt prea mici şi subţirele ca să fie oase de pitic sau chiar de copil mic, un lucru e limpede: nu sunt oase de animal. Dacă nu sunt oase de copil, mai rămâne un singur fel de fiinţă omenească. Sunt oase de prunci; nou-născuţi sau poate chiar dinainte de a

se naşte.

Ce se spunea despre ea pe străzi? Că poate ajuta o femeie însărcinată când copilul este încă neînchegat. Aş cuteza să spun că nu toţi erau neînchegaţi. Poate că asta era plata ei. După ce le ajuta să scape de ei îi lua pentru ea. Îmi amintesc de o altă poveste: a fetei nou-venite în Veneţia care a dispărut şi a fost găsită sub Stâlpii Dreptăţii culegând cenuşa criminalilor arşi. Nu-i dădusem crezare atunci, socotind-o o flecăreală, pentru că bârfele se îngroaşă pe măsură ce trec prin mai multe guri. Dar acum văd altfel lucrurile.

Se pare că nu suntem singurii de la care se pot fura lucruri de preţ.

Ies din casă cu sacul în mână. S-a întunecat, bordura şi canalul sunt deja în întuneric. Mă las pe scându-ri, cu un bubuit. Undeva lângă glezna mea, un mieunat furios spulberă liniştea şi o pisică slăbănoagă sare din întuneric într-un zvâcnet de frică, încovoiată, scuipând. Speriat, pun prost piciorul şi simt că alunec în spate. Mă apuc de fierul prins în zid, dar sunt prea greu ca să mă pot ţine bine de el şi trebuie să dau drumul sacului. Pisica ţâşneşte pe lângă mine şi sacul alunecă sub labele ei întinse. M-am adunat şi mă reped spre el, dar e prea târziu; aud cum loveşte

noroiul de dedesubt, care clipoceşte. Mă târăsc până la margine, ca să văd cum e înghiţit de mocirla neagră.

Nu mai am ce face. N-am oasele. Dar ştiu de ele. Să mă mulţumesc şi cu atât. Mă târăsc înapoi pe scându-ri, dar cineva a fost trezit de zgomot şi aud un oblon deschizându-se undeva, peste canal, şi glasul unei femei ţipând. Cine ştie ce i s-o fi părut că zăreşte în întunericul tot mai adânc, dar nu mă opresc ca să aflu. Mă târăsc până la capăt şi ajung pe pod, unde nu mă poate vedea, fiind atât de mic, apoi o iau la fugă spre casă.

Capitolul 31

Drumul îmi ia mult. Deşi mulţimea s-a subţiat odată cu lăsarea întunericului, la marginea oraşului e plin de oameni prea beţi ca să le mai pese încotro merg sau pe cine calcă în picioare. Unii au dat deja din râs în plâns şi câţiva mă aleg, în deznădejdea lor, drept duhovnic – un suflet chinuit mărturisindu-şi neputinţa unui alt suflet chinuit. Pentru că nu-mi pot îngădui să fiu înjunghiat sau măcelărit acum, sunt de nevoie binevoitor cu unii şi aspru cu cei prea beţi ca să-şi dea seama. Şi tot timpul mă gândesc la ce va urma.

Stăpâna e tot plecată când ajung acasă, iar în rest, casa este încuiată şi cufundată în întuneric. Slujitorii au primit zi liberă şi, chiar dacă nu iau parte la sărbătoare, nu au datoria de a sluji pe nimeni. Coapsele mele sunt atât de vlăguite că îmi tremură picioarele când urc scara. Abia pot ţine cheia în mână când o răsucesc în broasca odăii mele. Ajuns înăuntru, mă mişc prea iute şi lumânarea pâlpâie, gata să se stingă. Încerc să păşesc mai încet până la etajerele cu cărţi. Era pe raftul din mijloc, a noua din capăt, într-un şir de volume cu legături de piele de aceeaşi culoare. O carte ca toate cărţile. Neînsemnată pentru cei

care nu ştiu să citească, destul de obişnuită pentru cei care ştiu. Doamne, ce-o să fac dacă o găsesc acum neatinsă la locul ei? Va fi mai puţin ticăloasă dacă a fost hoaţă mai demult? Poate chiar că s-a lepădat de acest obicei...

Dar cartea nu e la locul ei.

Averea noastră s-a dus.

Dar unde? Unde? De bună seamă că încă n-a înstrăinat-o. Poate că se pricepe la bijuterii, dar pentru a da aşa ceva are nevoie de oameni de meserie şi, chiar dacă ar lăsa la preţ, la Veneţia e sărbătoare şi tipografiile şi prăvăliile cu cărţi sunt închise de câteva zile. Ceea ce înseamnă că a luat-o cu ea la Murano. În desaga pe care o căra după ce ne-am întâlnit. De bună seamă! Acum totul se leagă. De aceea a fost atât de neliniştită în piaţetă. Cum? Am fost chiar atât de prost încât să cred că putea fi vorba de afecţiune? Pe ea o apăsa de fapt teama că bănuiam deja că degetele ei mângâietoare erau degete de hoaţă. E limpede că, în clipa în care a terminat cu mine, a ieşit din casă cu desaga în spinare. Era pesemne îngrijorată că am urmărit-o pentru că ştiam de carte.

Ei bine, când va intra în casa ei, va înţelege iute că într-adevăr ştiam. Uite-aşa s-a dus noua mea poftă de viaţă şi

de companie!

Pesemne că în cele din urmă am adormit, pentru că m-am trezit scuturat de Gabriella.

— Signor Bucino! Nu vă simţiţi bine?

E dimineaţă şi pe masă e o tavă cu mâncare şi băutură. Mauro încă îmi poartă de grijă şi de bună seamă că sunt galben la faţă după oboseala de ieri.

— Bucino!

Dar mă ridic, pentru că viaţa care se aşterne în faţa mea mă apasă ca un cer de furtună.

— Câte ceasuri sunt? Unde e stăpâna? S-a întors?

— E devreme. Mauro întreabă dacă vă duceţi cu el la piaţă. Stăpâna e acasă. A venit acum câteva ceasuri cu barca lui signor Loredan. Arăta foarte bine, deşi avea rochia cam mototolită după atâtea serbări.

Gabriella chicoteşte, pentru că, la mintea ei, încă o mai distrează păcatele noastre.

— Şi acum?

— Acum doarme.

N-o să mai doarmă mult.

Când o trezesc, nu prea şi-a făcut somnul şi înainte de a simţi neliniştea mea, se gândeşte încă la minunile pe care le-a trăit: o mare sclipind de atâta aur şi bogăţie, o zi plină

de măguliri şi siguranţa pe care ţi-o dă tovărăşia mai-marilor zilei. Dacă era o altă dimineaţă, am fi stat să ne bucurăm împreună, fiindcă am trudit toată viaţa pentru a trăi asemenea clipe şi umilinţa care ne aşteaptă va fi de neîndurat. O iau deci încet, abţinându-mă să vorbesc despre carte, lăsând ce e mai rău la urmă. Încep cu prima trădare: marele rubin şi orbirea ei. Nici asta nu-i vine să creadă.

— Nu, nu, n-a făcut asta La Draga. Nu se poate...

— Ştiu că toate astea par de necrezut. Dar trebuia s-o fi văzut împreună cu copilul, să fi văzut ochii ei şi cercurile de sticlă... N-am înţeles niciodată cum de a avut Meragosa dibăcia, legăturile sau banii trebuitori pentru a cumpăra ea singură o nestemată falsă atât de frumoasă – pentru că a costat ceva bani – sau prilejul de a le schimba între ele. Dar dacă au lucrat împreună... La Draga avea toate astea. Şi descrierea făcută de evreu femeii care a venit să-i vândă rubinul i se potriveşte de minune.

— De când ştii, Bucino? Povestea cu evreul?

— De câteva săptămâni numai.

— De ce nu mi-ai spus?

— Am... am vrut să-ţi spun dar aveai mereu treabă... cu Foscaro şi ne certam... şi... ei bine, atunci nu avea nicio

noimă.

— Trebuia să-mi spui. Clatină din cap. Dar... dacă ea l-a furat, de ce a mai venit la noi? De ce? N-a mai luat şi altceva – şi acum sunt destule lucruri de valoare în casă.

— Ştiu, dar...

— A fost pentru noi mai mult decât o prietenă. Pentru amândoi. Ţi-a salvat viaţa, Bucino! Nici nu ştii câte a făcut, cât de îngrijorată era. Ce este? Se opreşte. Ce este?

— Fiammetta, ascultă-mă. Mai e ceva.

Acum e ochi şi urechi. Doamne, aş vrea să se sfârşească aici! Pentru că în ciuda acestei grozăvii, e o clipă aparte: eu stau la capătul patului, ea cuibărită încă în braţele somnului, rezemată de perne. Aşa eram înainte, în zilele de odinioară, când veneam la ea dimineaţa să discutăm despre primirile din noaptea dinainte: firea fiecărui client, potenţialul lui, cusururile lui. Tovărăşia noastră era minunată atunci, înainte ca faima şi formalismele să-l strice. Dar nu mai există cale de întoarcere: chiar şi trecutul este mânjit cu înşelăciune şi trădare.

— Mai e ceva? Ce mai e? O văd cum îşi face curaj. Povesteşte-mi!

Şi îi povestesc. După un timp, nu mai pot să mă uit la ea, pentru că povestind retrăiesc ceva care mă doare.

Chiar înainte să-i povestesc că am dus vătraiul în cameră ca să caut cartea, începe să geamă.

— Ah, Doamne, nu!

— Linişteşte-te, linişteşte-te, o opresc. Faptul că n-am găsit-o nu înseamnă că a vândut-o deja. Pe care din noi încerc să îmbărbătez? Cred că...

— Nu!

— Cred că a dus-o la Murano. Cred că era în desaga pe care o căra când am urmărit-o şi dacă noi...

— Nu. Bucino! Nu! Se întinde peste pat şi mă scutură, disperată. Opreşte-te! Ascultă-mă!

— Nu e la ea. La Draga nu are cartea.

— Ce?! Ce vrei să spui?

— N-a luat-o ea.

— Dar cum...

— E la mine. Eu am luat-o.

Am auzit bine. A rostit cuvintele îndeajuns de tare. Le-am auzit bine.

— Ce?! Totuşi mai durează până înţeleg.

— Eu am luat-o. Doamne, eu am luat-o! în ziua în care te-ai îmbolnăvit. În ziua în care ai plecat după cearta noastră şi te-ai întors abia noaptea. Eram atât de furioasă pe tine! Mă înfuriase... înfumurarea, corectitudinea ta...

Am luat cheia, am intrat în cameră şi am căutat pe etajere, am găsit-o şi am luat-o.

— Tu!

Cuvintele s-au împrăştiat ca o pată de sânge pe aşternuturile dintre noi. Cartea n-a fost furată. Am fost jefuiţi şi trădaţi o dată. Acum ne-am trădat unul pe celălalt. La Draga ne-a luat nestemata, dar stăpâna a luat averea noastră. Acum gem eu.

— Bucino! Nu e ceea ce crezi – n-am luat-o pentru mine. I se taie răsuflarea. Se opreşte, şovăie. Am... am luat-o ca să i-o arăt lui Vittorio.

— Vittorio! Numele lui îmi ţâşneşte din gură ca o vomă. Ai luat-o pentru Vittorio! Glasul meu e acum un urlet de animal încolţit şi sfârtecat în beznă. Doamne, mă înec în mocirla înşelăciunii, lumea se prăbuşeşte în jurul capului meu şi el îşi scoate botul de căţelandru dintre dărâmături ca să-şi bată joc de mine.

— Ştiu. Ştiu... ştiu că am spus că nu vom mai face asta niciodată. Nu s-a întâmplat nimic. Pentru că n-a văzut-o. Mă asculţi, Bucino? Am luat-o, dar până la urmă nu i-am arătat-o. Pentru că asta s-a întâmplat în noaptea în care nu l-ai lăsat să intre. Îţi aminteşti?

O, da, îmi amintesc. Cum să nu-mi amintesc? Mă văd din

nou în clipa aceea, prins între durerea mea cumplită şi furia ei.

— Bucino... Glasul ei e blând acum. Aproape duios. Bucino, uită-te la mine! Te rog! Dacă nu te-ai fi îmbolnăvit, aş fi pus-o la loc. Aş fi pus-o la loc şi tu n-ai fi aflat niciodată. Pentru că s-a terminat. Ceea ce a fost între el şi mine aparţine trecutului. Boala ta mi-a băgat minţile în cap. Ştii asta, da? Se opreşte. N-am vrut niciodată să-ţi fac vreun rău... Dar atunci... Of, Doamne... cum să-ţi spun? Atunci, ei bine, nu mi se mai întâmplase... Ah, ascultă... ştii... ştii cum a fost pentru mine. Ştii că toată viaţa m-am culcat cu bărbaţi care îşi doreau asta mai mult decât îmi doream eu. Din asta am trăit amândoi – din patima bărbaţilor. De când aveam paisprezece ani, am văzut bărbaţii înecându-se în patimă, înnebunind de patimă, furioşi de patimă, chiar pierzându-şi bărbăţia din cauza ei. Şi eu n-am cunoscut-o niciodată. Adică... poate, o dată, cu Pietro, când eram tânără, am simţit ceva, dar iubeam mai mult cu inima decât cu trupul şi mama l-a dat afară din casă în clipa când a prins de veste şi simţământul s-a pierdut în furia pe care am simţit-o împotriva lui. Şi după el a fost o armată de bărbaţi.

Se opreşte şi îşi înghite nodul din gât. Îmi ridic privirea

spre ea şi simt că îi dau lacrimile.

— Ai avut dreptate. Era un copil, este un copil. Nu ştie nimic. Ah, Bucino, dar e ceva în el, o flacără în patima lui care a aprins-o pe a mea. Ah... nu ştiu să-ţi lămuresc... Chiar şi cuvintele... sunt mânjite de atâta folosinţă. Dar am simţit-o! Ah, Doamne, cum am simţit-o! Acea fierbinţeală de care nimeni nu vrea să se vindece! Acum cred că el a fost poate pedeapsa mea. Să simt măcar o dată. Pentru ca apoi, tot restul vieţii, să ştiu ce voi pierde, când nu voi mai simţi niciodată.

Plânge, dar e furioasă pe ea însăşi şi îşi şterge lacrimile.

— Oricum... oricum... bine că n-a văzut-o şi cartea e la adăpost. Aş fi pus-o de bună seamă la loc. Dar în aceeaşi noapte te-ai îmbolnăvit. Şi după aceea... ei bine, după aceea, n-am mai avut timp. Nu m-am mai gândit la ea.

În cameră se lasă tăcerea. Ea aşteaptă să vorbesc, dar eu nu ştiu ce să spun. O parte din mine s-a liniştit, dar o altă parte e încă tulburată, dar în alt fel. Pentru că deşi mă uit la ea, o văd şi pe La Draga: pielea ei ca perla, trupul ei subţire unduios, ochii ei care acum văd. La Draga. Femeia care ne-a trădat cu mult timp în urmă, dar care, am aflat acum, nu a furat cartea. Femeia care mi-a salvat viaţa. Femeia a cărei viaţă o distrug eu acum.

Iată-ne, Doamne! O curtezană şi codoşul ei, răscoliţi de simţăminte faţă de ceilalţi, simţăminte pe care n-ar trebui să le aibă. Fiammetta are dreptate. Dintre toate bolile din lume, aceasta îţi pricinuieşte durerea cea mai dulce.

Capitolul 32

Ea se adună mai repede decât mine. Sau poate că doar îmi citeşte gândurile.

— Ai spus că era un copil? Când ai văzut-o pe La Draga la Murano, era cu un copil?

— Da, era cu un copil.

— Era copilul ei?

Dau din cap.

— De unde ştii?

De unde ştiu? Claia de bucle albe? Pielea străvezie? Sau felul în care se uita la mine, deja îndărătnică în conştiinţa ei de sine, la fel de curioasă pe cât ar fi trebuit să fie de speriată? Sau felul în care şi-a croit La Draga drum prin mulţime pentru a salva copilul de o primejdie, felul în care trupurile lor s-au strâns unul într-altul în clipa aceea, aşa cum îşi ocrotesc mamele copiii, oricum ar fi, oricât de ciudaţi sau de sluţi ar arăta...

Îi povestesc din nou, văzând lucrurile mai limpede de data asta şi stăpâna ascultă cu atenţie. Ştiu ce gândeşte. Că ea nu va nutri niciodată aceste simţăminte pe care şi le doreşte. Ah, cât şi le doreşte... Am mai văzut femei dorindu-şi un copil mai cu seamă când se îndrăgostesc.

Face parte din boală, aşa cum tremurăturile însoţesc fierbinţeala. Poate că mădularul celui pe care-l iubesc cu adevărat pătrunde îndeajuns de adânc pentru a aprinde o dorinţă în pântec. Poate că este făgăduiala unui viitor, ceva ce rămâne după ce patima se stinge.

Viitorul. Al ei şi al nostru. Cum va fi?

— Deci, ce facem acum, Bucino? O să-şi dea seama că tu ai fost cel care a pătruns în casa ei, nu?

— Da.

— Câte stricăciuni ai făcut?

Clatin din cap.

— Destule.

Mai am un singur lucru de spus. Văd oscioarele albe rostogolindu-se din sac şi dispărând în noroiul lichid.

— Ha! Dar nu va şti ce s-a întâmplat cu ele. Deci o să creadă că acum sunt la noi?

— S-ar putea.

— Atunci, se va teme de noi. Se va teme de ceea ce am putea face cu ele acum când ştim că e o hoaţă. Şi ştim, nu? Adică nu vreau să cred asta despre ea, deci trebuie să fim pe deplin încredinţaţi.

Mă gândesc.

— Eu sunt încredinţat. Cred că împreună cu Meragosa

ne-a luat rubinul şi l-a vândut.

— Dar atunci de ce s-a întors la noi şi ne-a ajutat?

Clatin din cap.

— Nu ştiu.

— Şi în tot acest răstimp, ce-a făcut? S-a prefăcut oarbă ca să ne încredinţeze pe noi şi pe alţii de puterea ei?

— Da.

— Deci e o şarlatancă?

— Da... ba nu... Văd din nou scrisul mărunt din carnet, paginile cu însemnări şi scheme şi şirurile de sticluţe şi borcane. Cred... cred că are harul de a tămădui. Cred că a studiat de-a lungul anilor şi a descoperit remedii şi că atunci când nu ştie ceva face încercări de tot felul.

— Şi foloseşte şi oasele?

— Nu ştiu. Cu tine s-a jucat de-a vrăjitoarea. Ce licori ţi-a dat ca să prinzi în mreje inima căţelandrului – iertare, a lui Foscari?

— A, nu, nu, te înşeli. Nu s-a întâmplat aşa. M-a ajutat într-adevăr. Dar cu lucruri obişnuite: gajuri, incantaţii sau a dat de câteva ori în bobi ca să afle viitorul; n-a folosit sânge sau ostii sfinte, cum ai spus tu. Glasul ei s-a întristat. Nu avea nevoie de asemenea lucruri. Ea... ei bine, vedea lucrurile – ah, Doamne! E limpede acum,

pentru că uitându-se tot timpul la noi, de bună seamă că vedea, dar nu doar lucruri materiale. Părea că înţelege şi sufletele oamenilor.

Stăpâna are dreptate. Aşa este. Ce a înţeles ea din sufletul meu? Dar nu voi pune această întrebare. Acum e prea târziu.

— Îţi spun eu, Bucino, vedea multe. Ştii ce a spus odată despre tine? Că ar trebui să uiţi ce e beteşug în tine şi să te bucuri de ceea ce este bun. Pentru că – acestea au fost întocmai vorbele ei – sunt multe lucruri de care te poţi bucura. Râde, fără să vrea. Mă gândeam ce curajoasă este: a avut de înfruntat în viaţă greutăţi mai mari decât tine şi totuşi a fost puternică.

Se lasă tăcerea. Simt privirea ei asupra mea.

— Şi acum te gândeşti şi tu la ea, nu? Ai fost în casa ei. Ai citit carneţelele ei şi i-ai descoperit tainele. Ai urmărit-o, ai văzut-o cu un copil, îndeajuns de mult timp pentru a fi încredinţat că este al ei. Se pare că ştii multe despre ea, Bucino.

Vede asta în ochii mei? Se simte în glasul meu când vorbesc despre ea? Cum poţi descoperi semne în tine însuţi?

— De aceea ai urmărit-o? Pentru că ai bănuit tot timpul

ceva?

Nu ştiu ce să spun.

— Păi... nu. Îmi cobor privirea. M-am dus acolo ca să-i mulţumesc. Pentru că mi-a salvat viaţa. Şi pentru că... pentru că voiam... să aflu mai multe despre ea.

— Ah, Bucino!

Mă priveşte un timp cu duioşie, dar dacă vede mai mult – şi ştiu că are ce vedea –, păstrează pentru sine. Mă face să mă ruşinez, pentru că e mai bună cu mine decât am fost eu cu ea vreodată.

Toată ziua aceea am aşteptat, deşi cred că niciunul din noi nu ştia ce aşteaptă. Să vină La Draga să ne ceară iertare?

Să-şi ceară oasele înapoi? Sau poate ne aşteaptă să venim la ea şi să spunem ce vrem. Preţul unui rubin pentru un sac de oase. Dar nu se întâmplă nimic. Afară, oraşul se întoarce încet la muncă. Un negustor genovez care a venit pentru târg şi pleacă mâine soseşte la noi nădăjduind că stăpâna va cina cu el diseară, pentru că a citit câteva poezii noi despre ea în Catastiful Curtezanelor. Dar când ea îl respinge (sau mai degrabă eu îl resping) minţind că suntem deja ocupaţi pentru diseară, el pare oarecum uşurat şi cred că se duce acasă să se culce. Oraşul a fost

în sărbătoare multă vreme şi toată lumea pare obosită.

Ne culcăm devreme şi a doua zi dimineaţă ştim amândoi că trebuie să ne ducem la ea. Stăpâna se acoperă cu un văl şi Marcello ne duce cu gondola, pentru că de-a lungul anilor el este cel care i-a dus mesajele la brutăria din *campo* ori de câte ori aveam nevoie de ea. Ne lasă pe chei, la câteva poduri depărtare de digul canalului şi rămâne să ne aştepte.

Deşi a bătut clopotul care cheamă la muncă, străzile încă trândăvesc. Un bărbat ne împinge înjurând ca să treacă. Parcă tot oraşul suferă de dureri de cap după sărbătoare. Nu e bine să ne certăm cu nimeni, pentru că acum oamenii se înfierbântă foarte lesne. Pe podul care duce în dosul casei ei, un catâr posomorât trage o căruţă cu butoaie cu noroi negru. Amândoi suntem îmbrăcaţi sărăcăcios, dar simt că stăpâna e pradă neliniştii. N-a mai umblat de mult prin cartierele sărace ale oraşului şi vrem, nu vrem, frumuseţea ei şi statura mea atrag ochii tuturor asupra noastră.

Au început să sece canalul. Şase bărbaţi îngropaţi până la brâu în mâl, negri ca nişte demoni, scot grămezi urâte de nămol cu lopeţile, legaţi la gură cu cârpe care să-i ferească de duhoarea stârnită. Va mai ţine câteva

săptămâni. Doi dintre ei îşi ridică privirile când trecem şi unul strigă ceva. Acum, când oraşul duce lipsă de voluntari care să-i manevreze galerele, au început să folosească în locul lor criminali: sunt unele locuri de muncă către care nici foamea nu-i mână pe oameni. Traversăm iute şi pătrundem în străduţa ei. Număr uşile ca să ajung la a ei, deşi ştiu bine unde e. Nu e niciun lacăt la uşă, dar, dacă e acasă, e pesemne zăvorâtă pe dinăuntru, cum era şi când am intrat eu prima dată. De aceea, îmi pierd curajul când, împingând-o, uşa se deschide.

Stăpâna îmi aruncă o privire şi intrăm împreună. Nu vedem bine din cauza întunericului, aşa că primul simţ care ne călăuzeşte este mirosul. E un miros pătrunzător de ierburi tari şi o acreală puternică de materie animală putrezită. Este odaia în care-şi ţine leacurile şi vătraiul meu dimpreună cu spaima a dat jos câteva de pe rafturi. Nu aveam de ales. Când nu poţi ajunge uşor la un obiect, îl iei cum poţi şi cartea putea fi oriunde. Dar aici, la tot pasul, tălpile noastre sfărâmă cioburi de sticlă şi se lipesc de băltoace de lichid gros, iar când ochii ni se obişnuiesc cu lumina, bag de seamă că odaia e într-o stare mai jalnică decât am lăsat-o. Vanilie amestecată cu inimi de cocoş, rozmarin îmbibat cu urină. N-am făcut eu stricăciunile

astea. Toate castroanele şi borcanele până la unul au căzut de pe raft şi s-au făcut ţăndări pe podea. Scaunele şi o măsuţă au fost sfărâmate cu toporul, soba e desfăcută, chiar şi căminul a fost golit şi cenuşa şi zgura sunt împrăştiate peste tot.

Lângă mine, simt că Fiammetta e peste măsură de uluită.

— N-am făcut eu asta, mă grăbesc să spun. N-am făcut eu asta.

Uşa care duce în iatac e spartă şi se mai ţine într-o singură balama. Vedem din prag că patul e făcut bucăţi, podeaua e ca un grajd, acoperită cu paie şi sfori. Iar scrinul... nici după ce l-aş fi golit n-aş fi putut să-l ridic. Dar cineva izbutise. Era sfărâmat cu toporul şi toate hainele din el erau sfâşiate. Cei care au venit după mine nu căutau ceva ce pierduseră. Totuşi au luat ceva. M-am uitat peste tot, dar nu le-am găsit: nici carnetul, nici cutia de lemn. Şi înţeleg pe loc ce nenorocire s-a abătut. Mă întorc repede în cealaltă odaie.

— Din ce cur de diavol aţi apărut?

Bărbatul se proţăpeşte în uşa dinspre stradă şi lipit de umărul lui e un altul. Amândoi mătăhăloşi şi negri, demoni ieşiţi din noroi.

Stăpâna se adună înaintea mea.

— Eu... noi o căutăm pe Elena Crusichi.

— De ce?

— Pentru că piticul meu suferă de stomac şi Elena trebuia să vină să-l vadă azi-dimineaţă.

Glasul are limpezimea cristalului. Chiar dacă s-a născut într-o mahala a Veneţiei, s-a ridicat în rang şi trăieşte în *piano nobile* al unei case impunătoare.

— Şi ce-ţi dă pentru boleşniţa ta, băşinosule?

Se uită la mine. Era oare ieri în *campo*? Dacă da, poate m-a recunoscut. Fac pe prostul şi încep să gem şi să mă văicăresc, ţinându-mă de burtă.

— A, nu ştie! E slab de minte, se bagă stăpâna nerăbdătoare. Unde e Elena?

— A fost luată.

— De cine?

— De forţele de pază.

— Când? De ce?

— Azi-dimineaţă, în zori. Pentru crimă şi vrăjitorie.

— Dar e cu neputinţă! Toată lumea o ştie de tămăduitoare.

— Nu şi oamenii de aici. Sunt o groază de femei gata să jure că îl păcălea şi pe dracu’.

Da, şi cred că le ştiu pe cele care se află în fruntea lor. Dacă Veneţia ar fi construită ca oricare alt oraş, sunt sigur că bârfele ar fi mai puţin veninoase. Stăpâna simte şi ea cum stau lucrurile şi vrea să plecăm cât mai repede.

— Se pare că trebuie să căutăm ajutor în altă parte.

— înainte să „fugiţi”... Bărbatul înaintează cu un pas şi chiar şi în mirosurile de doftorii, duhneşte a canal. E de datoria mea să aflu amănunte despre oricine o vizitează. Pentru a aduna dovezi.

Gem din nou şi îmi strâng picioarele mai tare laolaltă.

— Stăpână!

Ea se uită la mine.

— Ţine-te cât poţi, Antonio. Pentru un slujitor al bisericii, aveţi un miros ciudat.

— Şi pentru o doamnă bogată, sunteţi cam departe de casă, spune el şi zâmbetul lui nu e deloc milostiv.

— Stăpână! strig eu.

Fiammetta se caută în pungă şi scoate o monedă de argint. Apoi, văzându-l pe cel din spate, încă una. E mai mult decât ar câştiga curăţând o duzină de canale şi mai mult decât au visat vreodată să scoată din şarlatanii. Citesc asta în ochii lui. E atât de mult, încât ar putea trezi lăcomia în el. Aşa că slobozesc o băşină zdravănă, în caz

că are de gând să ne tragă pe sfoară.

— Ah! maimuţoi scârbavnic! Plecaţi de-aici, amândoi!

Se dă la o parte şi ea alunecă pe lângă ei ca o corabie cu pânze, cu mine în urma ei ca o barcă legănată de valuri.

Merg pe stradă şchiopătând cât mai grăitor, ca şi cum aş fi încă sub efectul maţelor răscolite. Ne îndreptăm spre barcă prin *campo* pentru a ocoli canalul şi privim tot timpul înspre brutărie. Două tinere ies de acolo: una este fata căreia i-am dat ducatul de argint. Doamne, cât a trecut de-atunci? Ne face semn cu mâna şi vine spre mine.

— Bună ziua, mititelule. Chicoteşte mai întâi spre mine, apoi spre stăpână, pentru că sunt un om însemnat. Ce mai faci?

— Bine, spun eu.

— Ai venit din nou s-o vezi pe La Draga?

— Îâă... nu.

— Foarte bine, pentru că au luat-o, că e vrăjitoare.

— Vrăjitoare? De ce? Ce s-a întâmplat?

— Oamenii care curăţă canalul au găsit nişte oase în noroiul din faţa casei ei.

Ştiu asta, de bună seamă, pentru că de asta m-am temut când jucam teatru mergând pe stradă.

— Ziceau că sunt oase de prunci. De la pruncii pe care-i scotea din pântece. Ziceau că a fost diavolul la ea. Femeia de peste canal l-a văzut acum două nopţi, ieşind pe fereastra ei sub chipul unui câine mare. Când au auzit asta, au luat-o.

Capitolul 33

— Ai dreptate. Ar fi o nebunie.

— Atunci spune-i tu. Îţi jur că pe mine n-o să mă asculte.

— Ce?! Vrei să-ţi taie boaşele şi să le dea la porci, Bucino? Or fi stat ele nefolosite în ultima vreme, dar ar fi mai bine să le păstrezi asupra ta pentru viitor.

Respir adânc, pentru că am obosit să-mi aud glasul repetând acelaşi lucru.

— Nu am de gând să-mi pun boaşele în primejdie. Dar, dacă ei află că eu am fost câinele, n-o pot învinui pe ea că se culcă cu diavolul.

— Cu diavolul nu, dar eşti tot un fel de monstru care se înhăitează cu o vrăjitoare.

— N-a fost nicio înhăitare, pentru Dumnezeu! Nici nu era acasă.

— Ştiu asta. Ştiu. Dar de ce te-ar crede cineva când povestea lor este mult mai grăitoare? Şi cu oasele cum rămâne? Mărturisirea ta n-o poate ajuta în niciun fel.

Glasul stăpânei este acum mai mult îngrijorat decât furios, deoarece, ca şi mine, şovăie între nevoia de a ne scăpa pielea şi dorinţa de a o ajuta pe La Draga.

— Oasele în sine nu înseamnă nimic, rostesc eu cu

hotărâre, pentru că am încercat ore-n şir să mă pun în mintea inchizitorilor, jucând rolul avocatului ei. Din canale ies la iveală bucăţi din cadavre vechi de fiecare dată când sunt secate. Toţi veneţienii ştiu asta. Orice femeie care a trăit aici în ultimele sute de ani ar fi putut arunca un prunc nou-născut în noroi.

— Şi ce dacă? Oricine „ar fi putut”, da. Dar adevărul este că aici locuia o vrăjitoare. Fiammetta are dreptate, Bucino. Dacă o să mai gândeşti aşa, o s-o păţeşti. Conştiinţa ta – care trebuie să recunosc că este un lucru nou şi minunat – te-a prostit. Nu trăim din adevăr, omule, ci din puterea bârfelor şi a răutăţii, după cum bine ştii.

Stăm în frumoasa *loggia* din *portego,* care dă spre apă. A trecut o săptămână de la Sensa. Oraşul este înfloritor şi domnia lui asupra apelor este asigurată pentru încă o sută de ani, iar vistieria lui e plină cu monedele a o mie de vizitatori. Lumea merge înainte. Şi nimeni nu vrea să audă veşti proaste. De fapt, când e vorba de vrăjitorie, hoţie şi curvie, sunt puţini oamenii cărora să le ceri sfatul.

Dar, în ciuda setei lui de faimă şi bogăţie, Aretino pune preţ nu doar pe ce se vede la suprafaţă, ci şi pe ceea ce se ascunde dedesubt şi, deşi se preface aspru, nu e lipsit de

milă.

— Dar credeam că la Veneţia... adică, ne spui mereu că aici Biserica nu este la fel de rea ca în alte părţi...

— Nici nu este. Nu face la fel de multe rele şi nici nu e la fel de viciată. Pentru că este mai slobodă faţă de Roma – guvernul are grijă de asta. Ascultă, dacă asta s-ar fi întâmplat în altă parte, pregăteau deja buştenii de sub rug. Sunt destule locuri unde se ard vrăjitoarele ca lumânările. Oricum, sunt vremuri tulburi pentru Veneţia în ce priveşte erezia. Atât pentru stat, cât şi pentru Biserică. Sau aţi fost prea ocupaţi să păcătuiţi cu bunii catolici ca să mai fi băgat de seamă? Parcă îmi amintesc că nu primiţi muşterii eretici, sau poate nu ştiţi ce se întâmplă în Germania.

— Te referi la Münster. Stăpâna, deşi în ultima vreme îşi îngrijeşte mai mult faţa, ştie ce se petrece dinaintea ochilor ei.

— Da, Münster. Şi multe alte oraşe sunt cuprinse de flăcările ereziei şi ale revoluţiei.

Are dreptate. Deşi Münster îi face să tremure. Ultima grozăvie este întotdeauna cea mai tulburătoare şi povestea Münsterului e cât se poate de proaspătă, abia sosită la noi cu negustorii germani care au venit prin

trecătorile din Alpi.

Adevărul este că ereticii, fie ei bărbaţi sau femei, care au luat în stăpânire Miinsterul erau atât de nebuni după noul lor Dumnezeu, că au înfruntat nu doar biserica, dar toate legile şi tradiţiile guvernării. După ce i-au măcelărit pe conducătorii oraşului, şi-au declarat propria Republică a Domnului, în care nu există avere, proprietate, regi sau alţi conducători, nicio lege, de fapt. Chiar în odaia asta, stăpâna şi cu mine am glumit pe seama faptului că într-o lume de Miinsteri, noi am ajunge la sapă de lemn numaidecât, pentru că la ei nu sunt nici căsătorii şi, de aceea, nu e nici păcat.

Dar raiul unui sărac este ceea ce-şi închipuie un bogat despre iad şi, după ce prinţii germani i-au flămânzit şi i-au înfrânt în cele din urmă, au plătit sălbăticia cu sălbăticie, sfârtecându-i pe predicatori şi atârnând cuştile cu cadavrele lor în jurul turnurilor catedralelor, pentru ca putrezirea lor înceată să slujească de învăţătură de minte altora.

— Doar nu crezi că se tem „corbii” noştri că s-ar putea răspândi şi aici o asemenea revoluţie?

— Nu! Prostiile astea anabaptiste sunt mai mult pentru învăţaţi nebuni şi cerşetori. Veneţia este mult prea bogată

ca să se teamă de erezie, mai cu seamă pentru că luteranii au pricepere la negoţ. Dar tocmai din această pricină oraşul trebuie să-şi arate puritatea credinţei. De aici şi ultimul decret împotriva blasfemiei şi a blestemelor, care, ştim toţi, e legat cu temerea lor faţă de înmulţirea viciilor, dar şi cu întărirea adevăratei credinţe. E o vreme nefericită pentru tămăduitoarea voastră, pentru că poate fi luată de acest curent. Fiammetta are dreptate. Chiar dacă le-ai spune adevărul – că te-ai dus acolo deoarece credeai că v-a furat rubinul acum şase ani – tot o hoaţă rămâne şi tu rămâi tot piticul unei curtezane care s-a înhăitat cu o femeie învinuită de pruncucidere şi de vrăjitorie, în a cărei casă s-au găsit tot felul de alifii împuţite şi o carte cu vrăji cifrate. N-ai salva-o şi v-ar băga pe amândoi la apă.

— Şi ce vor face?

— Ascultă, eu mă pricep la curve, nu la vrăjitoare. Nu ştiu ce vor face. Or s-o judece...

— O vor face să sufere?

— Ce Dumnezeu, omule, sigur că o vor face să sufere! Ştii doar că oricine aduce vătămări statului e făcut să sufere. Ce-i cu tine, Bucino, ţi-a slăbit şi mintea, nu doar vintrele?

— Nu râde de el, Pietro. Stăpâna s-a liniştit acum, după

ce a aflat ce a vrut. La Draga i-a salvat viaţa. Ştii asta. Şi, deşi se pare că ne-a jefuit, ne-a ajutat multă vreme.

— Hmm. Ştiu ce înseamnă să fii în apropierea morţii. Dar mai bine aţi lăsa-o în pace. Sau faceţi-vă o idee despre ce se întâmplă din spatele tribunalului, nu în faţa lui. Dacă îţi cade la aşternut un bărbat care poate înrâuri justiţia, distrează-l bine şi pe urmă cere-i o favoare. Dar, dacă ridici capul deasupra meterezelor, să nu dai vina pe mine dacă ţi-l zboară.

E întuneric. Aretino a plecat şi stăpâna munceşte în pat, întinsă lângă bătrânul nostru constructor de corăbii, ajutându-l să gâfâie şi să pufăie pentru a-i smulge câţiva stropi de plăcere. Loredan, „corbul” nostru cu trecere, trebuie să vină la noi la cină peste câteva zile. La Draga n-a murit şi nici nu e condamnată încă şi noi nu putem face altceva decât să aşteptăm. Şi deşi nu e destul vin în lume ca să risipească grozăviile ce vor veni, e destul în burta mea în clipa asta ca să-mi alunge o vreme spaima.

E o noapte caldă şi stau şi privesc bărcile negre alunecând pe apa neagră, cu felinarele ca nişte licurici călăuzitori în întuneric. Se aud sporovăieli şi râsete. Aretino vede bine lucrurile: o fi Germania în flăcări, dar Veneţia o duce mult prea bine, ca să vină aici revoluţia.

Oraşul acesta nu încetează niciodată să mă minuneze: cum crede el în propria lui propagandă. La Roma, oamenii spuneau tot felul de lucruri despre măreţia cetăţii, dar între cunoscuţi – chiar şi în public uneori – recunoşteau întotdeauna că miroase a putreziciune. Aici nu-i aşa. Aici trăim în cel mai măreţ stat al creştinătăţii: puternic, bogat, liniştit, drept şi neîncălcat de nimeni, oraşul virgin pe care nu-l poate străpunge niciun duşman, ceea e destul de ciudat, ţinând seama că aici vin oameni din toată lumea cu dorinţa mărturisită de a străpunge ori de câte ori se poate şi orice, virgin sau nu.

E de bună seamă o legendă. Dacă raiul ar fi pe pământ, de ce ar mai trebui să moară oamenii ca să ajungă acolo? Şi totuşi... şi totuşi... în unele privinţe este adevărat, ceea ce e lucrul cel mai uimitor dintre toate.

În cercurile cultivate de azi se comentează mult o anumită carte. E scrisă de un florentin pe nume Niccolo Machiavelli, un bărbat care a fost înlăturat din guvern şi supus la *strappado* şi care a scris în exil un tratat despre arta guvernării, văzută de el ca o chestiune practică şi nu întemeiată pe învăţături creştine. Când am citit-o prima oară, mi s-a părut destul de bună, pentru că oamenii, cred eu, sunt cam aşa cum îi zugrăveşte el, mai degrabă dornici

să pedepsească decât să facă fapte bune. Şi totuşi – deşi sunt din fire un cinic, nu cred că aşa merg treburile la Veneţia. De bună seamă, oamenii se tem de putere (Dumnezeu ştie că în clipa asta ne temem şi noi – însă nu vreau să mă gândesc acum la asta), dar nu doar frica ţine acest stat laolaltă. Din nou, Aretino are dreptate. Veneţia o duce prea bine ca să izbucnească aici o revoluţie. Şi nu o duc bine doar cei care o conduc. Chiar şi sărăcia este, se pare, mai lesne de îndurat aici decât în alte părţi. E adevărat, deseori sunt mai mulţi cerşetori decât pot fi întreţinuţi, dar, deşi cei ce vin din afara oraşului sunt izgoniţi după o biciuire zdravănă, dacă te-ai născut aici şi te aşezi pe treptele bisericii cu mâna întinsă, atâta vreme cât rămâi în parohia ta, nu-ţi taie nimeni mâna şi vei primi destule pomeni, nu ca să trăieşti, dar măcar ca să-ţi duci zilele. Şi, deşi eşti uneori flămând, mai vine câte o sărbătoare şi te amesteci şi tu în serbările şi splendorile ei, ca să ai prilejul de a câştiga de pe urma mărinimiei beţivanilor. Pe mine nu m-ar mulţumi, dar eu trăiesc de pe urma isteţimii mele, nu a cioturilor de braţe sau picioare pe care le am.

Cât despre ceilalţi, meseriaşii care îşi văd de schimburile

lor sau îşi primejduiesc viaţa în negoţ – ei bine, fiecare face parte dintr-o breaslă care are grijă de membrii ei. Îţi plăteşti cotizaţiile şi breasla îţi va înapoia banii: te va ajuta să-i aduni zestre fiicei tale, te va sprijini dacă îţi pierzi slujba, îţi va da chiar şi ceva bani de înmormântare, dacă nu-i ai, şi va aduce bocitoare ca să pară cortegiul mai mare. Deci ce dacă nu iei parte la guvernare? Cel puţin ai destulă libertate pentru a nu te simţi condus de alţii şi destui bani ca să te bucuri de ea. Fiecare rotiţă a statului e bine unsă şi întreţinută, aşa că, atâta timp cât vin corăbiile şi banii curg, cine şi-ar dori să trăiască în altă parte?

Cine, în afară de criminali? Şi totuşi şi Veneţia, cu toată faimoasa ei justiţie aspră şi crudă – hoţii şi şarlatanii sunt biciuiţi şi li se rup mădularele între Stâlpii Dreptăţii, iar trădătorii şi ereticii sunt aruncaţi în mare –, are o oarece înţelegere faţă de clemenţă. Aretino are dreptate. În toţi anii de când trăiesc aici, deşi am văzut destui criminali spânzuraţi şi lăsaţi să se zvârcolească în ştreang, n-am simţit niciodată mirosul unui rug. Deşi cred că oasele unor sufleţele omorâte înainte de a se naşte vor fi socotite destul de iute dovada unei crime într-o vreme când lumea se teme tot mai mult să-l ponegrească pe Dumnezeu.

Sticla cu vin e goală şi eu sunt prea ameţit ca să mă duc

să-mi aduc alta. Dar nu atât de ameţit încât să nu deosebesc negrul de alb, nădejdea de deznădejde. N-o putem ajuta fără să ne facem nouă un rău. Şi mai grav este că n-o putem ajuta nici dacă ne facem nouă un rău. Am răsucit-o în toate felurile, ca farfuriile cu care jonglez pe beţigaşul meu şi se sfărâmă toate căzând. Nu va avea nicio însemnătate dacă diavolul în chip de câine de la fereastra ei se va dovedi a fi un pitic care se pricepe să pătrundă pe furiş în case: tot va fi pedepsită pentru oase, pentru carte, pentru labele de câine şi semnele astrologice, pentru bârfele care vor apărea acum ca ciupercile după ploaie; tânăra care a lecuit leşinuri cu cenuşa unui sodomit, femeia care curăţă pântecele de prunci nedoriţi, vrăjitoarea care înrobeşte mădularele bărbaţilor cu agheazmă şi incantaţii. Sigur că am crezut şi eu în câteva din ele. De bună seamă că unele sunt adevărate. La urma urmelor, Veneţia este stăpâna pieţei: dacă cineva năzuieşte mult ceva, altcineva va câştiga bani făcându-i rost de acel ceva, fie că e vorba de mătase, păcat sau vrăjitorie. O femeie îşi cumpără o rochie ca să ademenească un ibovnic şi pe urmă se pomeneşte că e borţoasă deşi ea e încă fecioară ori soţul ei e plecat cu negustoria. Ce poate să facă? Unele îşi slobod pruncii într-

o baltă de sânge şi noi spunem că a fost voia Domnului. Pentru altele, turbate să sloboadă şi ele pruncii, La Draga este răspunsul. Rezultatul e acelaşi. Nu mai nasc pruncul. Cu ce e mai grozavă fapta ei decât faptele bărbaţilor şi femeilor care săvârşesc păcatul sodomiei în cadrul căsătoriei ca să nu zămislească? Socotesc că mai degrabă osândim numele faptei şi nu fapta în sine.

Şi tot aşa, când suntem bolnavi şi nu se află leac pentru boala noastră, Biserica ne spune că suferinţa e bună: din nou, se vorbeşte de vrerea Domnului. Dar care dintre noi n-am pune capăt durerii, dacă am putea? Bea cana asta cu ierburi şi sânge şi te vei simţi mai bine. În ierburi şi sânge este diavolul, sau în femeia care le prepară? Cât despre dragoste şi patimi, ei bine, de vreme ce orice bărbat cu capul pe umeri ştie că este o boală care cuprinde atât sufletul, cât şi trupul, un poet bun poate fi la fel de primejdios ca o vrăjitoare când e vorba de răspândirea sau de curmarea suferinţei. Deci La Draga este o vrăjitoare. Eu sunt un codoş. Stăpâna mea este o târfă. Toţi suntem vinovaţi. Deosebirea este că ea a fost dată în vileag. Şi vina o port cu Dar sacrificându-mă nu fac nimic, doar ne învinovăţesc pe stăpâna mea şi pe mine. Odată ce o curtezană este condamnată public, chiar în urma unei

bănuieli de vrăjitorie, patul ei este la fel de pătat ca şi faima ei.

Şi dacă n-ar fi vorba de stăpâna mea? Dacă doar eu aş fi sacrificat? M-aş sacrifica? Aş încerca să ajut o hoaţă şi o şarlatancă? S-o ajut pe mincinoasa asta? Pe femeia asta care m-a ţinut în braţe şi mi-a salvat viaţa? Chiar dacă la rândul meu n-am putut să-i salvez viaţa, cel puţin va şti că am încercat, că n-am vrut niciodată s-o văd pedepsită atât de rău.

Deci aş face-o? Nu pot să răspund. Pentru că nu ştiu. Tot ce ştiu este că ori de câte ori mă gândesc la ea, mi se umple stomacul de fiere, dar nu ştiu dacă e din pricina trădării sau a suferinţei ei, pentru că amândouă se amestecă în spaima mea.

Şi abureala asta, jur, n-are nicio legătură cu vinul.

Capitolul 34

Zilele trec încet. Vin şi pleacă bărbaţi, dar „corbul” nostru trimite mesaje vestindu-ne că este întârziat de treburi guvernamentale. Gabriella, care pare să fie tot mai nevinovată pe măsură ce slujeşte de mai mult timp într-o casă a păcatului, este trimisă cu Marcello la biroul închisorii pentru a vedea ce face vara ei, o tânără din districtul Celestia care a fost luată de ofiţerii Bisericii cu zece zile înainte. Vestea pe care ne-o aduce ne spune ceea ce ştiam deja. O femeie pe nume Elena Crusichi a fost învinuită de vrăjitorie, fiind adunate mărturii de la biserică şi de la martori şi urmează să fie adusă la judecată când vor fi gata dovezile. A fost mutată din închisoarea locală la închisoarea de sub Palatul Dogelui şi este ţinută acolo pe cheltuiala statului, ceea ce înseamnă că va muri încet-încet de foame Veneţia e la fel de zgârcită ca şi alte state când e vorba de bani pentru justiţie. Poate primi hrană de afară, de la rude, dar numai dacă este cercetată ca să nu aibă ceva ce ar putea s-o ajute la vrăji sau la venerarea diavolului.

Dacă n-o putem elibera, putem cel puţin s-o hrănim bine. De acum înainte, Mauro va găti nu doar pentru o

casă de curve, ci şi pentru o puşcărie. El este deja peste măsură de tulburat. Astă-seară, în sfârşit, ne va vizita signor Loredan şi pentru că se ştie că îi curg balele la fel de slobod din cerul gurii ca şi din mădular, Mauro are îndatorirea de a-i pricinui primul extaz, astfel că a început să cotcodăcească prin bucătărie la fel de tare precum claponul care va fi servit fript, cu sos de portocale şi scorţişoară. După aceea, presupunând că înălţimea sa îşi va mai găsi mătărânga sub burta ghiftuită, totul va cădea în spinarea stăpânei.

Deşi soarta vrăjitoarei La Draga ne-a tulburat pe toţi – chiar şi Gabriella şi-a pierdut puţin din strălucire –, stăpâna şi-a înfrânat neliniştea, apucându-se serios de treaba ei de a deveni din nou cuceritoare. Se ocupă de gospodărie la fel de serios ca mine şi energia ei mă întăreşte. Şi-a petrecut toată ziua în bucătăria ei personală, cu paste şi parfumuri, creme şi pensete. Pielea ei e albă ca penele lebedelor şi netedă ca mătasea, sânii ei împung ca două luni pline răsărind din amurgul de catifea neagră şi răspândeşte parfum de iasomie cu o urmă de mosc. Cei mai mulţi bărbaţi i-ar da orice le-ar cere numai pentru plăcerea de a o vedea cum îşi desface şiretul corsajului. Dar Loredan este obişnuit cu privilegiile şi mai degrabă

aşteaptă decât se bucură de perfecţiune şi se ştie despre el că vine şi pleacă fără să rostească un singur compliment (deşi nu e la fel de zgârcit cu banii).

Adevărul este că, în afară de faptul că plăteşte la vreme, ştiu foarte puţine despre marele nostru „corb” şi n-am habar nici ce face el când conduce Veneţia. Tot ce ştiu este că scoate nişte ţipete când e cuprins de plăcere; nişte strigăte gâfâite pe care le asemui cu croncănitul păsării al cărei nume îl poartă. Unii dintre clienţii noştri obişnuiţi îşi aduc cu ei grijile şi izbânzile (când afacerile merg bine, Alberini ne încântă cu cugetările şi sinceritatea lui, iar când merg rău şi corabia soseşte vătămată şi el trebuie să scoată bani din buzunar, se plânge stăpânei mele, de parcă ar fi nevasta, nu ibovnica lui). Dar Loredan îşi lasă treburile statului în saloanele Palatului Dogelui: deşi e fericit să vorbească despre Veneţia la modul ideal, păstrează faptele pentru sine. Ca membru al uneia dintre cele mai însemnate familii, acelea care-i conduc de fapt pe conducători, este, fără îndoială, atât un slujitor sârguincios al statului, cât şi un politician care foloseşte trecerea de care se bucură familia lui pentru a cumpăra voturile de care are nevoie spre a ajunge taman acolo unde vrea. Deşi nu mai e chiar în miezul puterii – a avut locul lui în Sfatul

celor Zece până acum câteva luni – nu e persoană pe care să n-o cunoască şi, dacă e vreun scandal care trebuie dezvăluit sau ascuns, el va avea de bună seamă ştiinţă despre el. Cât despre putinţa lui de a-i înţelege pe ceilalţi – se ştie că este generos cu ceea ce stă în puterea lui să ofere, cum ar fi o invitaţie la Sensa. Dar în cazul acesta... numai Dumnezeu ştie ce poate sau ce va face.

Dar vom afla în curând.

Vine de obicei în amurg şi pleacă în zori. Dar astă-seară întârzie şi amândoi suntem neliniştiţi ca nişte câini în cuşcă în clipa când apare. În vreme ce ea se ocupă de el, eu stau în odaia mea, cu o carte pe genunchi, dar nu-mi intră în cap niciun cuvânt. Puţin după miezul nopţii aud barca plecând şi strigătul barcagiului când intră în canalul principal. O aştept pe Fiammetta să iasă. În sfârşit, mă duc la ea. Stă şi se uită spre apă, cu părul revărsat pe umeri, aşa cum mi-l amintesc din noaptea aceea nenorocită de la Roma, când s-a culcat cu duşmanul ca să ne salveze vieţile. Soldaţii şi funcţionarii au fost întotdeauna clienţii cei mai dificili. Se întoarce şi citesc în ochii ei cum a fost întâlnirea lor.

— N-am putut să spun nimic, Bucino. Ştia deja totul.

— Cum? Ce-nseamnă asta?

— Nu ştiu. Ştiu doar că se vorbeşte despre asta. La guvern. Asta e limpede. Procesul începe săptămâna viitoare, dinaintea reprezentanţilor bisericeşti şi a unui reprezentant al tribunalului statului.

— Ce-a mai spus?

— Of! A mai spus că avem legi împotriva blasfemiei şi a blestemelor pentru a ocroti statul de răspândirea neorânduielii şi a ereziei. Şi că uciderea pruncilor, în pântec sau în afara lui, este o vină foarte mare. Doamne, şi mi-a spus asta după ce l-am servit! Pot să jur că mintea lui s-a întors în sala de consiliu înainte de a i se usca sămânţa pe cearşaf. Râde cu amărăciune. Şi se zice că-mi fac bine meseria!

— Nu e vina ta. A fost întotdeauna un ins rece. I-am preţuit rangul, nu amabilitatea. Ce i-ai spus?

— I-am spus că a vindecat copilul vecinei noastre şi m-am oferit să pun o vorbă bună pentru ea. Nu ştiu dacă m-a crezut. Nu prea m-am priceput cum să-i spun. Râde din nou. Timp de şase ani l-am ajutat să se simtă bine după munca grea de la guvern. Nu m-a mai văzut niciodată plângând şi nu cred că ştia cum să se poarte.

Se opreşte şi amândoi ştim că îi vine iar să plângă. Stăpâna nu e obişnuită să piardă în faţa bărbaţilor şi, în

felurite chipuri, a avut parte de asta în ultimele săptămâni mai mult ca oricând. Dar acum nu e vremea să se lase înfrântă.

Clatină nervoasă din cap.

— A spus că o să facă tot ce poate. Atât cât înseamnă asta, cred că aşa va face. Aretino are dreptate, Bucino. Se simte în aer o tulburare. A fost toată seara cu gândurile aiurea, chiar înainte de a-l lua în pat. Când l-am întrebat de ce e atât de ocupat şi a întârziat, a spus că sunt afaceri externe şi când am încercat să aflu mai mult, s-a închis iar ca o scoică. Dar când a fost Fausto aici ieri-noapte, mi-a spus că turcii atacă din nou corăbiile veneţiene şi că nimeni nu vrea să recunoască pierderile.

La Serenissima. Seninătatea ei ascunde tulburare.

Deci ce facem acum? Nu e nevoie să rostim întrebarea, pentru că răspunsul este limpede pentru amândoi. Vom trăi şi vom vedea.

Capitolul 35

Marcello şi cu mine îi ducem mâncare zilnic; acostăm la marginea cheiului în stânga Stâlpilor Dreptăţii şi străbatem *piazzeta* pentru a ajunge la intrarea dintr-o latură a închisorii. Am ajuns să preţuiesc o anumită simetrie a arhitecturii dreptăţii şi pedepsei pe care n-o băgasem în seamă până acum: nu doar faptul că eşafodul este construit chiar în faţa Palatului Dogelui, dar şi că palatul, care-i găzduieşte pe cei care fac legile, totodată îi ţine închişi pe cei care le încalcă. Deşi, chiar şi în această privinţă, există o ierarhie. Dacă ai destui bani, poţi cumpăra dreptul de a ocupa una dintre celulele ale căror ferestre cu gratii dau spre *piazzetta,* ca să te bucuri de aer curat şi de priveliştea stâlpilor, de care, dacă ai bani şi apărător bun, nu vei atârna până la urmă. Sunt încredinţat că sunt şi cerşetori care ar vrea să fie în locul deţinuţilor, pentru că acolo pe lângă că au hrană, se distrează cu prieteni şi rude. Am văzut de mai multe ori nobili, acuzaţi de înşelăciune sau alte vini, jucând cărţi şi făcând conversaţie cu tineri de familie sau chiar cu câte o doamnă elegant îmbrăcată.

Cei cu mai puţină trecere şi fără bani sunt îngropaţi în

celulele mai umede de sub pardoseli şi, chiar dacă nu aud urletele de durere ale bărbaţilor şi femeilor spânzuraţi afară, fără îndoială că nici noi nu auzim urletele lor. Îmi amintesc că istoricul meu de la fântână îmi spunea că atunci când au ars o bandă vestită de sodomiţi – care a fost cea mai gravă crimă, pentru că unii dintre ei erau nobili şi faptul că se înhăitaseră cu ceilalţi avea iz de răzmeriţă împotriva guvernului –, i-au sugrumat pe „corbi” înainte de a ajunge flăcările la ei, dar i-au lăsat să urle pe băieţii mai frumuşei şi mai săraci cu care se hârjoniseră.

La intrarea în închisoare, îi dăm mâncarea temnicerului şi – la sfatul lui Aretino (arc legături nemaipomenite în clasele de jos) strecurăm sub oală o monedă ca să fim siguri că va ajunge la ea. Am cerut de mai multe ori s-o văd, ca să mă încredinţez că e bine hrănită, dar farmecul meu de jongler n-are sorţi de izbândă aici şi răspunsul a fost întotdeauna acelaşi: cei acuzaţi de erezie sunt singuri în celulă şi nu au îngăduinţa să primească vizitatori.

Zilele noastre sunt tot mai întunecate pe măsură ce soarele de vară se ridică tot mai sus pe cer.

Cu două dimineţi în urmă, tânărul iubit al stăpânei a plecat cu o galeră în Cipru. A petrecut ultima noapte cu ea. I-am strâns mâna şi mi-am cerut iertare pentru purtarea

mea urâtă. Părea destul de stingherit – în ciuda lecţiilor ei, el tot un căţelandru a rămas –, dar am ţinut tare mult să ne împăcăm. N-am habar ce s-a petrecut între ei, ştiu doar că sunetele care veneau din camera ei în noaptea aceea dădeau glas şi suferinţei, şi pasiunii, iar a doua zi, Fiammetta a apărut abia după apusul soarelui. Eu, care aş făcut orice să-i alin durerea, nu-i eram de folos. Ştiu că-i lipsea teribil La Draga. Ca bărbat care a trăit mult timp printre femei, am învăţat că sunt clipe când se pot ajuta doar ele între ele.

Şi mie îmi lipseşte La Draga. Nu doar acum, ci pentru toate momentele dinainte când eu n-am vrut s-o văd în faţa ochilor.

Procesul se ţine cu uşile închise într-una din sălile de consiliu ale palatului. În primele zile, stau în faţa intrării ca să pândesc sosirea martorilor, în nădejdea că dacă aş recunoaşte-o pe femeia care a oprit-o pe La Draga în piaţetă, aş putea să-i arăt cât rău poate face un diavol cu dinţi de câine unei mincinoase. Dar palatul înghite zilnic sute de oameni – guvernanţii şi cei guvernaţi – şi toate babele furioase seamănă între ele.

După o vreme încep să curgă vorbele ca ţevile sparte: că una dintre cele care o învinuiesc a pierdut un copil în

luna a opta şi a găsit pe urmă cuie ruginite şi măsele sub pernă, semn sigur de vrăjitorie. Dar La Draga nu recunoaşte nimic şi apărarea ei – logică, limpede, calmă – i-a jignit uneori pe judecători. De asemenea, pentru a-i încerca onestitatea, a fost supusă torturii frânghiei, deşi se pare că nu şi-a schimbat declaraţia.

Eu, care nu prea am obiceiul să mă rog – nu-mi dau seama niciodată dacă vorbesc cu Dumnezeu sau cu mine însumi –, am căpătat în schimb obiceiul de a mă adresa lui Loredan. Croncăniturile lui gâjâite, pricinuite de plăcere, răsună în noapte cu o regularitate monotonă, în vreme ce stăpâna îşi foloseşte toată şiretenia cu omul puterii. Cred că dorul după căţelandru şi-l revarsă asupra lui Loredan. Probabil că el îşi dă seama, pentru că ea revarsă frumuseţe şi tandreţe şi, în ciuda durităţii lui, nu e un om rău. Ştiu că simte neliniştea din casă; nici măcar cei de meserie nu pot juca bucuria când sunt înconjuraţi de tristeţe. El a fost cel care, atunci când au început să umble zvonurile despre proces, şi-a călcat pe inimă dându-i asigurări stăpânei că La Draga e tratată cu blândeţe, având în vedere că vremurile sunt cum sunt şi faptul că funia e folosită cu zgârcenie.

Acum câteva zile, când cina la noi, am servit şi eu la

masă şi l-am antrenat într-o conversaţie despre reforma Bisericii şi istoria statului scrisă de Contarini şi am discutat despre precumpănirea milosteniei în faţa devoţiunii şi despre rolul purităţii într-o guvernare dreaptă. Mă îndoiesc că l-a înduioşat pasiunea cu care am vorbit despre clemenţa în justiţie, dar socotesc că i-a făcut plăcere discuţia, pentru că argumentele lui au strălucit.

Ar fi mai simplu dacă am fi conduşi de nişte oameni proşti; atunci, cel puţin, nu ne-am mai aştepta la nimic. Nu cred că am fost vreodată atât de speriat.

În după-amiaza celei de-a şasea zile, mă întorceam acasă după ce dusesem mâncarea la puşcărie, când am zărit o barcă elegantă trasă la cheiul nostru. Nu aveam clienţi până seara şi stăpâna nu primeşte nou-veniţi fără încuviinţarea mea. După ce am intrat prin uşile dinspre apă, am auzit paşi coborând scara şi în faţa mea a apărut turcul, cu turban şi veşminte bogate fluturând în urma lui.

Nu ne-am văzut din ziua în care m-a salvat de la înec şi în care ghearele de pasăre s-au înfipt în urechile mele. Doamne, câte secole au trecut de atunci?

— A, Bucino Teodoldi! Nădăjduiam să te văd înainte de a pleca. Zâmbeşte cu gura până la urechi. Am... am vizitat-o pe stăpâna ta.

— Da?

Râde.

— Nu-ţi face griji. Nu trebuie să fiu trecut în preţiosul tău catastif de socoteli. Am discutat afaceri. Am vrut să vin mai de mult să te întreb de sănătate, dar... am avut alte treburi care nu sufereau amânare. Cum te simţi?

— Vioi.

— La trup, dar cred că nu şi în suflet.

— Mmda... mă apasă o îngrijorare, doar atât, spun eu.

— Ei, astea sunt vremurile. Am venit şi ca să-mi iau rămas-bun. Am fost chemat la curte. Legăturile dintre statele noastre s-au stricat din nou şi, deşi nu suntem încă în război, este limpede că nu voi mai fi bine-venit aici. Tace o clipă, îmi pare rău că nu mă vei mai învăţa limba voastră. Şi tace din nou, ca să-mi dea răgaz să mă răzgândesc. Dar poate că vei lua hotărârea cea mai înţeleaptă. Veneţia nu te preţuieşte, dar alţii da. Îmi întinde mâna. Ai grijă de tine, micul meu prieten. Mi-a făcut plăcere tovărăşia ta.

— Şi mie, a domniei voastre. Îi strâng mâna şi în minte îmi răsare priveliştea unui oraş plin cu elefanţi şi fântâni, păuni, mozaicuri şi dansatori pe sârmă şi mă întreb pentru o clipă ce ne-ar putea oferi Constantinopole. Dar e o clipă

care trece repede.

Sus, stăpâna discută în *portego* cu Gabriella. Dar se opreşte când mă vede şi-i spune slujnicei să plece.

Când iese, Gabriella îmi ocoleşte privirea. Mi se strânge stomacul de frică.

— Ce este? Ce s-a întâmplat?

— Vino aici, Bucino. Stăpâna îmi întinde mâna, zâmbind. Îi strălucesc ochii, dar nu ştie să se prefacă însufleţită când nu simte aşa şi eu sunt prea măcinat de nervi ca să mai fac deosebirea între nădejde nebună şi deznădejde. Pari obosit. Te dor picioarele? Vino şi şezi lângă mine.

— Nu mă dor picioarele. Zăresc pe masă legătura roşie împodobită a sonetelor lui Petrarca şi încuietoarea de argint la locul ei. De ce e cartea aici? Spune, s-a întâmplat ceva?

— Am... am primit veşti de la Loredan. Se... se pare că ne poate înlesni o vizită la închisoare. Numai că trebuie să dăm bani, e un fel de mită...

Mită, de bună seamă. Uleiul care unge orice rang şi orice morav în acest stat pur. Latri la lună, Gasparo Contarini, pentru că acest oraş este deja vândut diavolului. Cât?

Deschide un sertăraş al pupitrului şi îmi întinde peste

tăblia lui o pungă. O iau, eu care simt mai bine ca oricine prin materialul pungii forma şi greutatea ducaţilor. Nu e o sumă mică.

— De unde o ai?

— Nu are nicio însemnătate.

Privirea mea se întoarce asupra cărţii.

— Nu e ceea ce crezi, se grăbeşte ea s-a spună. N-am pus în pericol viitorul nostru. N-am vândut cartea. Tace o clipă. Doar... am scos câteva pagini.

— Ce?!

— Am... am scos două ilustraţii şi sonetele ce le însoţesc.

— Pentru cine?

Dar de bună seamă că ştiu deja.

— Dumnezeule, le-ai vândut turcului! Cum...

— Ascultă-mă, Bucino. N-am făcut o prostie. Ştiu că trăim de azi pe mâine şi e o sumă prea mare ca s-o putem aduna singuri. Dacă aş fi încercat să vând toată cartea, n-aş fi avut timp să găsesc persoana care oferea preţul pe care-l merită şi bârfele ar fi umblat prin tot oraşul. Dar am aflat că turcul pleacă şi m-am dus la el. Este vestită pofta sultanului de noutăţi şi, de vreme ce are mai multe femei

decât am eu bărbaţi, cred că îi va face plăcere compania câtorva femei romane pătimaşe. În felul acesta, cea mai mare parte a cărţii rămâne neştirbită şi punem mâna şi pe banii de care avem nevoie. Turcul tău a fost foarte generos.

— Dar de ce nu mi-ai spus? Trebuia să discutăm.

— Pentru că... Se opreşte. Pentru că ai fi socotit că ne primejduim viitorul şi te-ai fi pus de-a curmezişul.

Are dreptate oare? Bucino, cel de odinioară, s-ar fi pus, de bună seamă, de-a curmezişul. Cât despre ce ar fi făcut Bucino de acum, n-am habar, pentru că a făcut-o ea în locul meu.

— Aretino ştie?

— El mi-a dat ideea să vorbesc cu Abdullah Pashna. A spus că el are oricum drept de proprietate doar asupra uneia dintre gravuri. Pentru că, dacă nu eram noi, ele n-ar mai exista deloc.

Ah, turcul meu are dreptate. Sunt oameni care mă apreciază.

— Nu cred că mama ta ar fi încuviinţat ce-ai făcut, rostesc eu încet.

Fiammetta ridică din umeri.

— Mama a murit singură, de sifilis. Pentru că a pus

negoţul înaintea simţămintelor. Tu ai noroc. Abdullah ar fi dat mai mult pentru tine, să ştii. Dar, pentru că suntem tovarăşi, i-am spus că nu suntem de vânzare.

— Ah, slavă Domnului că exişti tu, Fiammetta Bianchini, spun eu râzând.

— Bucino... îşi pune mâna peste mâna mea. Îmi pare rău... dar trebuie să-ţi mai spun ceva.

Ce? Mă aşteptasem să-i dea drumul? Fără să mai ia în seamă oasele, uitând de carte, iertând amuletele şi licorile, semnele şi incantaţiile, astupându-şi urechile ca să nu mai audă bârfa veninoasă a diavolului? Adevărul este că La Draga era vinovată în faţa legii cu mult timp înainte de a fi adusă în faţa judecăţii. Nu sunt atât de prost sau atât de orbit de dragoste încât să nu ştiu asta. Dar în aceeaşi situaţie sunt alţi o mie, la fel de vinovaţi, şi câţi dintre ei vor muri în paturile lor? Nu se află stat al creştinătăţii unde dreptatea să nu fie o marfă, la fel de lesne de vândut ca o încărcătură de mătase de pe o corabie sau ca fecioria unei femei. Trebuie doar să cunoşti preţul şi oamenii care vor să-l plătească.

Mai puţin, se pare, Veneţia.

Marele nostru „corb” zice că a făcut tot ce a putut. Aşa i-a spus stăpânei şi ea îl crede. Ea zice că el nu trebuia să-i

spună ei dinainte hotărârea luată, dar a vrut să ne încunoştinţeze. Au avut loc, se pare, „discuţii” asupra cazului; deşi licorile şi profeţiile ei ar fi putut fi socotite în sine o abatere de la credinţă, oasele au fost cele care au osândit-o. Precum şi faptul că s-a întovărăşit pe faţă cu târfele şi curtezanele. Deşi toate astea sunt numai zvonuri, pentru că ea n-a vrut să dea date sau nume. Este, după cum a spus Aretino, nu doar o chestiune de vinovăţie, ci şi de întâmplare. Acum, când în jurul său creşte nesiguranţa, statul trebuie să fie de nedoborât înăuntru. Toate acestea s-au amestecat pentru a înăspri hotărârea tribunalului şi a o face de neocolit. Verdictul şi sentinţa.

— Dar el poate şi va pune o vorbă bună, Bucino. Mi-a făgăduit cu mâna pe inimă. Nu va fi arsă, mă auzi? Nu va fi arsă şi nici nu va suferi prea mult.

Nu va suferi prea mult. Şi se pare că trebuie să fim recunoscători pentru asta. Să fie afurisit cu milostenia lui de care e atât de mulţumit, să fie afurisită dreptatea lui! mai bine că n-au eliberat-o pe La Draga, pentru că aş fi luat de la ea o licoare care ar fi făcut să-i cadă mătărânga prima dată când ar fi încercat s-o folosească. Sunt atât de furios că mă doare capul. Dar deocamdată, când va apărea, va trebui să rânjesc şi să-i mulţumesc pentru

nemărginita lui mărinimie, pentru că adevărul este că fără ajutorul lui, nu vom izbuti niciodată să intrăm în închisoare.

Dar, până la urmă, nu am intrat amândoi.

În seara următoare, chiar înainte de a se lăsa întunericul, m-am urcat în barcă înaintea stăpânei mele, cu punga ascunsă în vestă şi am întins mâna s-o ajut, ca de obicei, ca să vadă lumea cât de bine o slujesc. Dar ea a zâmbit şi a scuturat din cap.

— Nu pot să vin cu tine, Bucino. Loredan a obţinut învoială pentru un singur vizitator. Şi, oricât de mulţi bani le-am da, tot ar fi bârfe. De aceea, eu nu pot merge. Nu... Mă opreşte în clipa când încerc să mă împotrivesc. Nu avem ce discuta. S-a hotărât deja. Tu eşti cel aşteptat la poartă. Eu te aştept aici. Hai, du-te.

Capitolul 36

Nu e acelaşi om prin care îi trimiteam mâncare în fiecare zi. Cel de acum rânjeşte când mă vede – se fac fără îndoială un milion de glume pe seama unui pitic care vizitează o vrăjitoare dar se pare că nu toţi oamenii care fac treburi murdare sunt mânjiţi de ele şi oricare ar fi gândurile lui şi le păstrează pentru sine. Îmi dă drumul într-o curticică, unde mă ia în primire un altul, care mă conduce, deschizând o uşă, apoi coborând o scară, apoi a doua, apoi a treia. Puţina lumină de afară este tot mai slabă pe măsură ce coborâm. La adâncimea asta sub pământ e noapte veşnică. Aici aşteaptă un al treilea temnicer, care e ca un butoi şi duhneşte ca deţinuţii lui, deşi, pe lângă duhoarea propriului trup, duhneşte şi a bere stătută. Mă priveşte de parcă aş fi un gândac, până ce pun pe masă punga. O goleşte şi aranjează monedele în trei grămezi. Trei temniceri, trei grămezi. Le numără încă o dată, apoi îşi ridică privirea spre mine, rânjind.

— Unde e restul?

Într-o vreme asemenea matahale mă băgau în sperieţi, atât din cauza prostiei din capul lor cât şi a forţei pumnilor lor. Dar acum nu-mi pasă. Acum îi socotesc nişte hălci de

carne cu gură. Domnul să le ia sufletele, dacă le găseşte.

— în curul tău, spun eu rânjind.

Mârâie puţin, de parcă ar vrea să-mi turtească scăfârlia de zid, apoi începe să râdă şi mă bate pe umăr, ca şi cum aş fi fratele lui de mult pierdut şi se îmblânzeşte, oferindu-mi vin şi stăruind să mai aducă lumânări şi un scaun, ca să nu stau pe jos în celulă.

Îl urmez pe coridorul întunecat. Trecem pe lângă vreo douăsprezece celule, fiecare cât o cocină de porci, în vreme ce felinarele lui cu două lumânări care fumegă scot la iveală câte o siluetă cuibărită pe pardoseală sau într-un colţ, dar nu şi chipuri, şi propriii mei paşi mă înspăimântă dintr-odată mai mult decât m-ar fi putut înspăimânta vreodată cruzimea lui. Întuneric, duhoare, umezeală. Doamne, de ce te-ai mai teme de moarte, dacă asta e socotită viaţă? Trebuie să numere celulele, ca să fie încredinţat că am ajuns la cea care trebuie, pune jos felinarul şi descuie uşa.

Intru. La început, mi se pare că nu-i nimeni înăuntru. Apoi, desluşesc în întuneric o mică făptură aşezată pe un pat în fundul celulei, cu spatele la perete. Ea – cum să-i spun acum, pentru că în mintea mea ea nu mai e La Draga? Ea, Elena, nu-şi ridică privirea şi nu se clinteşte

când intru. Mă uit la temnicerul ei şi el ridică din umeri, lăsând scaunul şi unul din felinarele cu lumânare lângă mine, apoi trânteşte uşa în urma lui. Cheile zornăie în broască.

Mă duc în faţa ei, aranjând astfel lumânarea ca să-i văd chipul. Ochii ei sunt într-o stare îngrozitoare; văd asta de la bun început. Sunt umflaţi; unul e aproape închis, iar celălalt zvâcneşte şi scoate puroi, pentru că ea clipeşte tot timpul.

— Elena?

Nimic.

— Elena! Mă vezi? Sunt aici, în faţa ta.

Îşi întoarce capul într-o parte şi se încruntă uşor.

— Ha! E diavolul, sau un câine?

Pentru că nu am fost niciodată atât de apropiaţi încât să râdem împreună, mă tem pentru o clipă că e o întrebare de om nebun, nu o zeflemea.

— Niciuna, nici alta. Sunt eu, Bucino. Respir adânc. Îţi aminteşti de mine?

Face un zgomot uşor.

— Atunci ai face bine să te îmbraci în alb de-acum încolo şi să mergi în două picioare, ca să nu fii luat drept una sau alta.

Izbucnesc într-un râs nervos. De undeva, din apropiere, aud o bufnitură, apoi un glas de femeie gemând.

— Eşti... Cum te simţi?

Faţa ei e jumătate dispreţ, jumătate zâmbet. Am văzut fiecare dintre gesturile ei de o mie de ori şi totuşi mi se pune un nod în gât văzându-le acum.

— Doar ştii că sunt vrăjitoare. Pot să zbor oricând pe fereastră.

— Eu... Dar nu e nicio fereastră aici, spun eu cu blândeţe.

Plescăie din limbă, nervoasă.

— Ştiu, Bucino. Tu cum ai intrat?

— Cu bani. Fiammetta a intervenit prin marele ei „corb” şi am plătit gardienii.

— A!

— Am fi dat bani şi tribunalului, ca să încercăm să oprim... dar...

— Dar ei nu primesc bani. Ştiu. Au fost foarte mândri de neînduplecarea lor.

— Totuşi oamenii spun că ai fost la fel de deşteaptă ca ei.

Ridică din umeri.

— Ea a jurat că a ieşit câinele diavolului de pe fereastra

mea, deşi toată lumea ştie că nu vede mai departe de vârfurile degetelor. La proces, când am întrebat-o, n-a putut să deosebească judecătorul de statuia de lângă el.

Zâmbeşte pieziş amintindu-şi întâmplarea. E mai multă lumină acum ori mi s-au obişnuit ochii. Are faţa murdară, şi pe obraz urma lăsată de lacrimile care i se preling dintr-un ochi. Aş dori să ridic mâna şi să le şterg. O privesc cum încearcă să-şi stăpânească durerea.

— Ai primit mâncarea pe care ţi-am trimis-o?

Dă din cap, deşi după cum arată, nu pare să fi mâncat cine ştie ce din ea.

— Ţi-au spus că e de la noi? Am făcut tot ce-am putut pentru tine.

— Au spus că am un binefăcător. Rosteşte cuvântul de parcă ar fi o libaţiune. Un binefăcător pentru un răufăcător.

Apoi au spus bine pentru rău, întrucât credeau că n-am înţeles. Credeau că însemnările mele au fost scrise de diavol, până le-am spus codul. Au citit o parte la proces – era un leac pentru constipaţie. Poate că ar fi trebuit să le cer bani.

— Mă îndoiesc că ar fi fost de vreun folos. În unii oameni, căcatul se adună repede.

Zâmbeşte la grosolănia mea.

— Ce face ea? A plecat Foscari?

— Da, spun eu. E... e pierdută fără tine.

— Nu cred. Clipeşte repede de câteva ori. Încă te are pe tine.

Văd o nouă zvâcnire de durere pe faţa ei. Trag aer în piept.

— Ce-i cu ochii tăi, Elena? Ce-ai păţit?

— E o infecţie, de la sticlă. O am de mai mulţi ani. Am un leac pentru ea, ca s-o mai domolesc. Dar fără el... Poţi fi bucuros să afli că acum nu văd aproape deloc.

— O, nu, spun eu. Nu mă bucur deloc.

Se aude din nou bufnitura din celula alăturată, apoi gemete, de data asta mai tare. Apoi, din altă parte, un glas înjură tare, într-un acces de nebunie.

Ridică puţin capul, auzind ţipetele.

— Faustina? Nu te teme. Eşti în siguranţă. Întinde-te, încearcă să dormi. Glasul ei e blând, ca atunci când îi povestea despre sufletele sticlei unui pitic care se îneca în durere. Se întoarce din nou spre mine. Se dă cu capul de pereţi. Zice că în felul ăsta alungă gândurile.

Gemetele se prefac în scâncete, apoi se opresc. Stăm aşa o clipă, ascultând tăcerea.

— Ţi-am... ţi-am adus ceva.

— Ce?

— întinde mâna.

Când o întinde văd urmele de sânge lăsate de funii pe încheieturi şi pe braţe.

— Prăjituri făcute de Mauro. Fiecare are un sirop special, care să te ajute.

— Cine l-a drămuit? îşi înalţă capul în felul pe care i-l cunosc atât de bine.

— Tu. E reţeta ta. E din cel pe care l-am amestecat cu *grappa.* Mauro a făcut o pastă cu sirop din el. A încercat prăjiturile. Una domoleşte durerea şi te face somnoroasă, două te ameţesc îndeajuns ca să... nu mai simţi nimic.

Ţine pachetul în palmă.

— Cred... cred că o să încerc una acum. Doar jumătate dintr-una. Sosurile lui Mauro au fost întotdeauna prea grele pentru mine.

Iau una din mâna ei şi rup o bucată – nu mai mult de jumătate – şi i-o dau s-o mănânce încet, câte o bucăţică. Mestecă încet şi zâmbeşte uşor simţindu-i dulceaţa.

— Te doare? Pun un deget pe urma de pe braţul ei.

Îşi coboară privirea spre el, ca şi cum ar aparţine altcuiva.

— Am văzut urme mai rele la alţii. Mă face să nu mă mai gândesc la ochi o vreme.

— Of, Doamne, îmi pare rău, spun eu şi de îndată ce încep, îmi ies vorbele pe gură ca un şuvoi de durere. Îmi pare atât de rău... nu te-am denunţat cu, trebuie să ştii asta... Niciodată n-aş fi... Adică, am intrat în casa ta, da. După ce te-am văzut în ziua aceea la Murano... am deschis scrinul tău şi am găsit cartea şi cercurile de sticlă. Dar le-am pus înapoi, nu le-am arătat şi n-am spus despre ele nimănui. Cât despre oase, n-am... adică... Erau în mâna mea şi sacul a căzut când am încercat să cobor... N-am vrut să se întâmple...

Acum este foarte liniştită, aşa cum numai ea ştie să fie şi liniştea ei îmi opreşte sporovăiala.

— Elena?

— Nu-mi mai vorbi despre asta, Bucino. Nu mai e nimic de spus. Sticla s-a spart şi lichidul s-a împrăştiat. Nu mai contează. Glasul e liniştit, nu se simte în el nici îngrijorare, nici tulburare, deşi e prea curând pentru ca licoarea să-şi fi făcut efectul. Femeia de peste canal era supărată pe mine de mult timp. Am încercat s-o ajut cu un prunc care i-a murit în pântec. Pentru că nu l-am putut salva, a spus că eu l-am omorât. Striga asta peste tot unde se ducea –

până la urmă a auzit toată lumea.

— Dar oasele? spun eu după un timp. De unde erau?

Nu spune nimic. După cum strânge buzele, văd acum, pentru prima oară o umbră a ceea ce era La Draga, cea de care mă temeam, cea a cărei tăcere vorbea despre taine şi puteri ascunse. Dacă a rezistat funiei, îmi va rezista şi mie. Poate că oasele erau de la ea? Sau poate că păstrează, ca un preot, secretele altora? Se ştie că în oraşul acesta sunt destule femei care ascund burţi umflate sub fuste ca să-şi salveze obrazul. Şi în fiecare zi mor prunci striviţi şi scuipaţi din pântecele lor.

— Pesemne ştiai că te vor osândi pentru asta?

Ea clatină uşor din cap şi faţa i se îmblânzeşte.

— Să ştii că n-am putut niciodată să prezic viitorul. Aruncam cu bobii şi le spuneam oamenilor ce voiau să audă. Făceam bani uşor. Cât despre trecut, nimeni nu-l poate schimba. O, ai putea cere o groază de bani dacă ai putea face asta... Şovăie o clipă. Aş fi putut să vă dau rubinul înapoi. Bunicul a spus că a fost cea mai bună imitaţie pe care a făcut-o vreodată.

Stăm un moment fără să vorbim. Fără îndoială că amândoi depănăm amintiri în minte.

— Dar eram îngrijorată că o să observi înainte de a-l duce evreului.

— Ha... Ei bine, n-am observat. Bunicul a avut dreptate. Era un fals de mare calitate.

— Dar ai ştiut că era vorba de mine? După aceea, când ai descoperit?

Ne văd din nou, ea aşezată pe pat, încremenită ca un animal, eu cu buzele la urechea ei. Îmi amintesc ţesătura pielii ei, cercurile întunecate din jurul ochilor ei, buzele care tremurau uşor.

— Da, am ştiut că era vorba de tine.

Dar faptul că am avut dreptate nu-mi dă nicio mulţumire acum.

— Ţie ţi-a dat prin cap?

Şovăie.

— Adică dacă am fost întotdeauna o hoaţă? Nu.

— Atunci, de ce?

— Am hotărât împreună cu Meragosa.

— Nu asta voiam să zic.

— De ce? Aş vrea să spun că am făcut-o pentru că ea aflase despre mine. Despre ochii mei şi despre ce făceam şi, ştiind asta, m-a obligat să fur piatra. Se opreşte o clipă. Dar n-a fost aşa. Am făcut-o împreună, pentru că am putut

s-o facem şi pentru că, ei bine, atunci aveam nevoie de bani.

— Deci ai jefuit-o şi pe mama ei?

— Nu, nu! N-am făcut asta niciodată. E dintr-odată foarte neliniştită. Nu ştiam nimic despre mama ei. Meragosa nu mi-a cerut ajutorul niciodată – şi aş fi putut s-o ajut, aş fi putut să-i alin suferinţa. I-am spus asta Fiammettei şi trebuie să mă crezi. N-am ştiut nimic despre boala sau moartea ei.

— Bine, bine, te cred. Îmi pun mâna pe mâna ei ca s-o liniştesc şi stăm aşa un timp, în tăcere. Ştiu că nu eşti rea.

— O, dar aş fi fost cu tine dacă aş fi putut, Bucino. Acum glasul ei are în el ceva din La Draga de odinioară. La început eram furioasă pe tine. Recunosc asta. În primele luni am trudit din greu pentru ea – pentru voi, amândoi. Dar tu n-ai avut niciodată încredere în mine. După ce i-a crescut părul la loc, tu ai fi vrut să mă alungi din viaţa voastră. Meragosa a înţeles şi ea acest lucru. N-am fi fost niciodată destul de bune pentru voi doi. Aşa a spus ea.

Acum e prea târziu pentru minciuni. Mai cu seamă, să mă mint pe mine însumi. În ciuda ticăloşiei ei, Meragosa avea dreptate. Stăpâna şi cu mine ne făcuserăm tovarăşi. Şi eu eram hotărât să nu las pe nimeni să ni se alăture.

Nici măcar pe cei de care aveam cea mai mare nevoie.

— Dacă aşa simţeai, de ce te-ai întors? Ştiai că te bănuiam şi totuşi te-ai întors şi ne-ai ajutat din nou. Doamne, ce mult m-ai mişcat atunci!

Nu spune nimic. În tăcerea care se lasă, se aud din nou gemetele. Acum când ştiu ce se întâmplă, bufnitura din perete este aproape mai sfâşietoare decât strigătul care urmează. O dată, de două ori, iarăşi şi iarăşi.

— Faustina? îşi mişcă mâna căutând restul prăjiturii, apoi se ridică şi merge cu greu spre gratii. Mă ridic ca s-o ajut. Faustina! Mă auzi? Scoate mâna prin gratii. Eşti acolo?

După un timp, văd un braţ lung şi subţire ieşind printre gratii, ca braţul unui cerşetor schilodit. Elena îi pune prăjitura în palmă şi i-o face pumn.

— Mănâne-o. E dulce şi o să te adoarmă.

În vreme ce se întoarce la pat, se sprijină de umărul meu. Nu-mi dau seama dacă e din pricina slăbiciunii sau a licorii.

— Pentru că eşti mic, eşti bun de baston, Bucino. Am vrut de multe ori să mă sprijin de tine când mă durea spatele prefăcându-mă că sunt cocârjată. Dar şi după ce mi-a trecut supărarea pe tine mi-era teamă de ţâfna ta.

Văd că pe faţa ei se aşterne un zâmbet. Întotdeauna m-a tachinat, încă de la început. Şi totuşi, era şi altceva, şi la ea, şi la mine, altceva decât furie; parcă se temea de ceva din lăuntrul ei. Vedeţi? Eu am ştiut întotdeauna ce simte ea: furie, răutate, frică, vinovăţie, triumf. Am văzut şi am citit fiecare simţământ aşternut pe faţa ei. Aşa cum şi ea le-a văzut şi le-a citit pe ale mele. Doamne, cum de am putut să ne înşelăm atât de mult?

Acum stăm amândoi pe pat, deşi sunt atât de puţine paie pe el că nu se deosebeşte de pardoseală şi ea se reazemă de zid.

— Tot nu înţeleg. Ai rămas la noi şi ne-ai ajutat. Şi n-ai mai luat altceva, spun eu după un timp.

— Nu... Tace o clipă. Deşi ai o avere în încuietoarea de argint.

— Ce?!

— Unu cinci doi şase.

— Dumnezeule! Când ai descoperit cifrul?

— Când crezi? Când am avut voie să intru în odaia ta?

— Ai descoperit cifrul?

— M-am priceput întotdeauna la asemenea lucruri. Tace o clipă. Foloseşte cartea cu bărbaţii care vin la ea?

— Nu. Sunt bani albi pentru zile negre. O s-o vindem ca

să trăim din ea la bătrâneţe.

— Atunci nădăjduiesc să obţineţi bani frumoşi. Când o să îmbătrâneşti, să ai grijă de încheieturile tale, Bucino. Se vor anchiloza mai repede decât la restul bărbaţilor.

Îngrijorarea ei mă înfioară.

— Ai ştiut întotdeauna atât de multe lucruri despre pitici?

— Puţin. Am învăţat mai multe după ce te-am cunoscut pe tine.

— Aş vrea... aş vrea să fi avut timp să învăţ mai multe despre tine.

Clatină din cap.

— Acum n-avem timp pentru asta. Întinde o mână şi ajunge în creştetul capului meu. Nu seamănă cu o pătlăgică vânătă, de fapt, spuse ea. Am spus aşa numai ca să te supăr, când ai întrebat prima dată cât de oarbă sunt. Îţi aduci aminte? Ah, întotdeauna abia aşteptai să te certi cu mine. Simt, brusc, că se înfioară. Eu nu...

— Ssst! îmi ridic mâna şi o pun din nou peste mâna ei, apoi o ridic şi o ţin delicat între ambele mele mâini. Îi mângâi pielea, trecându-mi degetul uşor peste încheietură, acolo unde au legat-o cu funia. Ai dreptate. Nu trebuie să vorbim despre trecut.

Degetele ei m-au ajutat atât de mult. Au îndepărtat valurile uriaşe de durere. Aş da orice să pot face acelaşi lucru pentru ea acum.

— Cred că... cred că am obosit. Mă întind puţin.

O ajut să se întindă şi îi simt mirosul, dulce-acrişor, ca un parfum îmbătător, de jur împrejurul meu. Observ că îi tremură corpul.

— Ţi-e frig?

— Puţin. Vrei să te întinzi lângă mine? Oi fi şi tu obosit.

— Eu... eu... Da, mă întind.

Încerc să fiu grijuliu, să-mi găsesc o poziţie care să n-o deranjeze, dar imediat ce corpul meu se atinge de al ei, simt că mă înfierbânt. Dumnezeule, se spune că bărbaţii se învârtoşează când sunt pe eşafod. Şi-a stăpânit Adam trupul înainte de povestea cu mărul? Cred că, dacă Dumnezeu ar fi vrut să ne purtăm mai bine, ar fi trebuit să ne ajute mai mult. Mă îndepărtez repede ca să nu simtă.

Stăm aşa o clipă, apoi, îmi petrec uşor braţul peste trupul ei. Ea îmi ia mâna şi o ţine într-a ei.

Când vorbeşte, glasul ei este înăbuşit de moliciunea pe care i-o dă licoarea.

— Mă tem că nu m-am priceput niciodată la asemenea lucruri. Am făcut-o doar de câteva ori şi nu mi-a plăcut

niciodată. Oftează lung. Dar nu îmi pare rău, pentru că o am pe ea.

În sfârşit, înţeleg toată povestea. Dar acum e prea târziu.

— Cred că nu prea ai ce regreta, spun eu, strângându-i uşor mâna. Crede-mă că am văzut destule la viaţa mea şi îmi dau seama că ţine mai mult de trup decât de suflet. Tu ai făcut mai mult pentru oameni, luându-le durerea şi dăruindu-le plăcere.

— Aşa crezi?

Şi cred că dacă nu eram atât de obosiţi, mi-ar fi spus şi altele, pentru că e o conversaţie pe care trebuia s-o avem de mult. Dar simt că adoarme. O trag mai aproape de mine şi o strâng în braţe, simţind ritmul respiraţiei noastre, până când corpul ei amorţeşte, lipit de al meu. Doarme. Ca şi Faustina, în celula de alături. Şi, deşi nu asta îmi pusesem în minte, pentru că vreau să-mi amintesc fiecare secundă a acestei nopţi, se pare că dorm şi eu.

Lumina zorilor nu pătrunde în piatra de sub pământ şi lumânarea s-a stins de mult. Mă trezeşte zgomotul: bubuitul paşilor lui şi zornăitul furios al cheilor. Mă ridic pentru că nu vreau să fiu găsit aşa, dar nu mă pot desprinde bine, pentru că ea încă îmi ţine mâna şi nu-i dă

drumul nici în somn.

El e în uşă şi lumânarea lui ne invadează intimitatea.

— Gata. Eu ies şi dacă nu pleci acum o să rămâi sub pământ tot restul vieţii.

— Elena! Elena?

O simt mişcându-se lângă mine.

— V-aţi distrat bine, nu? Ridică felinarul deasupra lui şi ne luminează pe amândoi. Ei, oricine merită un ultim futai. Mai ales dacă a plătit pentru el.

Ea se ridică în capul oaselor, însă are ochii atât de lipiţi şi închişi, încât nu bag mâna-n foc că mă vede.

— Elena, şoptesc. Trebuie să plec. Îmi pare rău. Ascultă-mă. Nu uita de prăjituri. Una pentru durere şi două... două sau trei înainte de a te lua... Te va ajuta. Ţii minte, da?

— Hai, ieşi odată!

Acum, după ce a primit banii, sunt din nou un gândac.

Numai că acum nu mă îndur eu să-i las mâna.

— E bine, Bucino. E bine. Îşi retrage încet mâna. Acum nu ne mai certăm. Poţi pleca.

Mă ridic şi trec cu picioarele înţepenite prin uşa întredeschisă. Îl văd pe temnicer rânjind. Şi în clipa aceea îmi vine să-l omor, să mă reped la el, să-mi înfig colţii în ceafa lui şi să văd sângele ţâşnind.

— Bucino?

Glasul ei mă cheamă înapoi.

— Eu... vreau să-ţi spun ceva. Numele ei e Fiammetta. Se opreşte o secundă, ca şi cum ar face o sforţare prea mare. Şi m-am întors pentru că mi-era dor de tine. De amândoi. Şi pentru că voiam să fiu alături de voi.

Uşa se trânteşte în urma mea şi ea îşi întoarce din nou faţa spre perete.

Capitolul 37

Petrec noaptea execuţiei proţăpit pe scaunul din *loggia,* care e destul de înalt ca să văd apa şi acoperişurile sunt îndeajuns de joase ca să zăresc lumina cenuşie dinaintea răsăritului. Timpul se scurge încet. Nu dorm şi nu mă gândesc la nimic. Sau, dacă mă gândesc, nu-mi amintesc la ce sau la cine. Presimt momentul cu mult înainte de a se petrece. Ceasul dinaintea zorilor are întotdeauna ceva aparte. E ceasul ultimului rămăşag, ceasul ultimelor intimităţi ale nopţii, ceasul rugăciunii înainte de clopotul utreniei.

În casă e linişte când cobor scara şi ajung la cheiul de lemn. Apa clipoceşte lângă gondola noastră şi mă duc până la capătul pontonului până zăresc canalul sub mine. Se simt în aer zorile, deşi nu şi pe cer încă. Le simt cum trag în sus soarele până în locul unde se va înălţa la orizont. Privesc în jos apa. Tot mi-e teamă de ea. Deşi ştiu că nu e mai adâncă decât înălţimea unei camere, mi se pare fără fund. Am tot dreptul să mă sperie. Am fost în ea. Ştiu că înecul este moartea cea mai îngrozitoare.

Dar Elena Crusichi nu se va îneca. Ea va auzi apa lovindu-se cu un zgomot sec de lemn în timp ce o vor duce

în barcă în mijlocul canalului Orfano. Şi, deşi o va ameţi prăjitura lui Mauro, o va cuprinde spaima. Dar nu se va simţi suptă de străfundurile întunecate. Pentru că în vreme ce va sta acolo, lângă preot, cu mâinile legate în faţă, aşteptând, pe negândite, bărbatul din spatele ei îi va strecura funia peste cap şi în jurul gâtului şi din două sau trei răsuciri o va strangula, luându-i viaţa. Desigur, strangularea nu e un fleac. Ca oricare altă moarte are felurite chipuri: poate fi mai îndelungată sau mai scurtă, aproape o decapitare sângeroasă sau o sufocare puternică, iute. Totul ţine de măiestria şi ştiinţa călăului. Şi ni s-a făgăduit că va fi cel mai bun. Va gâfâi, va icni, încercând să respire, şi lupta va fi cruntă şi se va termina repede.

Numai cadavrul ei va coborî în adâncuri. Elena Crusichi va fi dispărut deja.

Asta au reuşit să facă pentru noi siropurile lui Mauro, strădania stăpânei şi picioarele ei desfăcute. N-a fost iertată în ultima clipă. Loredan nu ne-a minţit. A făcut ce a putut, dar a spus-o şi el: altă dată ar fi putut mai mult. O crimă revoltătoare într-o vreme a revoltelor cere o pedeapsă aspră. Nimeni nu se va bucura de spectacolul execuţiei. Scopul nu este cruzimea, ci stabilitatea

regimului. Paşnica Veneţie vrea dreapta Veneţie.

Ce mai urmează? Ei bine, eu stau aici, mângâiat de o amintire – a rămas atât de vie după atâţia ani! o poezie pe care mi-a citit-o Aretino de mult, la Roma, când abia veniserăm amândoi în casa stăpânei şi el venea mereau la bucătărie ca să-şi exerseze umorul popular în faţa slujitorilor. Era nemaipomenit pe atunci: frumos ca o fată, ager, fudul, gata să-şi ia zborul în plin soare, iar eu eram tânăr şi îndeajuns de furios pe sluţenia mea ca să doresc să-mi iau zborul cu el, îmbătat de gândul revoltei împotriva Bisericii şi chiar a lui Dumnezeu. Îmi amintesc glasul lui, zeflemitor şi puternic.

Din vară până-n toamnă, bogaţii
Sunt în rai, sărmanii însă sunt în iad.
Şi proştii orbi care aşteaptă porumbelul.
Cu post şi iertare de păcate şi cu Părinţii Bisericii.
Slujesc doar la îngrăşarea livezii
Pentru călugări şi pentru mănăstirile lor.
r

— Deci, Bucino, dacă e adevărat, care dintre noi s-ar teme acum de moarte? Cei care au deja totul sau cei care nu au nimic? închipuie-ţi cum ar fi dacă sfârşitul nu ar fi

raiul sau iadul, ci doar lipsa vieţii? Doamne, jur că ar fi raiul pentru cei mai mulţi dintre noi.

Sunt încredinţat că şi-a mărturisit cu mult timp în urmă asemenea gânduri eretice, pentru că acum scrie destul de frumos despre Dumnezeu şi nu cred că o face ca să-şi păstreze bunul renume. Revoluţia este o plăsmuire a tinerilor, căci au o viaţă dinainte ca să-şi schimbe părerile. Dar eu nu mai sunt tânăr şi tot mă mai gândesc la această poezie şi îmi pun întrebări despre cel care a scris-o, dacă lipsa vieţii înseamnă lipsa suferinţei.

Aerul e cald şi străveziu. În faţa mea cerul este pătat cu roz şi mov, culori nebune, prea sălbatice pentru această clipă – exact ca în dimineaţa când am plecat din casa stăpânei de la Roma să-l caut pe cardinal. Mulţi au murit atunci. Mii de oameni... ca bucăţelele sparte de pe mozaicul pardoselei.

Lupta trebuie să fi luat sfârşit. Fapta se va fi săvârşit. Acum, ea va fi unul din ei.

Dar noi? Ce suntem noi acum?

— Bucino?

Nu aud uşa deschizându-se şi de aceea glasul ei, deşi destul de liniştit, trece prin mine ca un cuţit.

E îmbrăcată în halat, cu părul lăsat în neorânduială pe

spate. De bună seamă că nici ea n-a dormit, a stat şi ea de veghe. Ţine în mână o cană.

— Mauro ţi-a preparat vin de Madeira cald.

— S-a trezit?

— Toţi s-au trezit. Nu cred că a dormit cineva.

Sorb puţin. E dulce şi cald. Nu e ca apa. După un timp, îşi pune mâna pe umărul meu. Aud pe cineva plângând înăuntru. Gabriella. Are de ce să plângă. Nu mai are cine să-i aline durerile îngrozitoare pe care le are când sângerează lună de lună.

— S-a terminat, spun eu.

— Da, s-a terminat. Hai intră, să încercăm să dormim puţin.

Dar se pare că nu s-a terminat. Nu încă.

Dorm. Dar nu ştiu cât timp, pentru că atunci când mă trezesc bătăi răsună în uşă, mă gândesc că e încă dimineaţă. Izbutesc să ajung la uşă, o deschid şi mă întâmpină faţa uimită şi tulburată a Gabriellei. Doamne, Doamne, dacă au iertat-o? Dacă suntem salvaţi?

— Trebuie să vii, Bucino. Ea e jos, pe ponton. Mauro a văzut-o când a ieşit să arunce gunoiul. Nu ştim ce să facem. Stăpâna e acolo, dar trebuie să vii şi tu.

Picioarele mi se îndoaie de oboseală şi mi se

împleticesc, încercând să mă grăbesc. Mă duc întâi la *portego loggia,* pentru că de acolo pot măcar să văd. Stăpâna stă dedesubt, pe ponton, nemişcată, aproape încremenită. În faţa ei este o copiliţă. Un nor de păr alb, în spatele căruia răsare soarele. Şi la picioarele ei este un sac mic, îndesat.

Mă rostogolesc pe scară, ieşind până la uşile dinspre apă. Stăpâna îmi opreşte căderea cu mâna întinsă la spate. Mă opresc. Copila îşi ridică privirea, apoi o coboară din nou.

Glasul stăpânei este lin ca mătasea.

—... ai venit de departe atât de devreme. Cine te-a adus? Ai văzut soarele răsărind deasupra mării?

Dar copila nu spune nimic. Stă şi clipeşte, ferindu-se de lumină.

— Trebuie că ţi-e foame. Avem pâine proaspătă şi dulceaţă în casă.

Tot nu vorbeşte. Mama ei se prefăcea că e oarbă; acum fiica ei face pe surda. E o încercare isteaţă, dacă reuşeşte aşa de bine să-şi ţină firea. Şi e un talent care se învaţă devreme. Ocolesc cu grijă fustele stăpânei ca să ajung în faţa ei.

E mai mică decât mine şi în ultimele săptămâni a

devenit mai sigură pe picioare. Cred că asta o ajută să-şi arate voinţa. Doamne, seamănă atât de mult cu mama ei, că o să mă urmărească până la moarte. Ah, cât de dureros e s-o revăd! Dar şi câtă bucurie! Privirea îi fuge spre mine şi rămâne ţintuită asupra mea o secundă întreagă, solemnă, fără să clipească, apoi şi-o abate din nou. Cel puţin a văzut că sunt acolo.

Stăpâna îi pune mâna pe umăr.

— Mă duc să aduc ceva de mâncare.

Eu dau din cap.

— Adu şi cupa gravată, spun eu încet. Primul dar pe care l-ai primit de la Alberini.

Paşii ei se pierd înăuntru.

Cercetez spiriduşul din faţa mea. Are colţurile gurii murdare, ca şi cum ar fi mâncat de curând ceva lipicios şi o pată pe frunte. Poate că a dormit cu capul lipit de lemnul murdar al bărcii şi s-a trezit aşa. Sub nimbul de bucle albe slobode, obrajii sunt plinuţi, ca şi cum ar avea baloane pe dinăuntru şi gura e bosumflată. Doamne, tare e frumoasă! Parcă o văd zugrăvită pe tavanul unei camere dintr-un palat, cu aripi prea mici pentru trupuşorul ei dolofan şi cu un aer poznaş în vreme ce ridică trena Maicii Domnului, înălţându-se spre cer. Tiţian ar putea s-o folosească pentru

a le vrăji pe stareţele lui zgârcite, ca să-l acopere cu ducaţi. Dar ar găsi în ea nevinovăţia? Nu prea cred. Dar sălăşluieşte în ea forţă. Şi bănuială. Sunt încredinţat că are şi ceva din agerimea mamei ei.

A ştiut de bună seamă, mai bine decât oricine, că în această casă nu vor fi copii decât dacă ne va dărui cineva unul şi că acel copil va fi iubit şi îngrijit. Un străbunic şi o mamă pe fundul mării. Ultimul testament al Elenei Crusichi. Şi înţeleg care va fi soarta mea: ori de câte ori mă voi uita la ea, mă voi bucura de una în cealaltă. Acum şi cât voi trăi. Asta va fi pedeapsa mea.

Pedeapsa mea, dar şi salvarea noastră.

Stăpâna e atât de tulburată, că e cât pe-aci să scape cupa din mână. A adus un coş cu şase chifle calde. Îi întind una, pentru că mirosul ei l-ar ispiti şi pe Sfântul Ioan Botezătorul să iasă din pustiu. O vrea, îmi dau seama. Nu vrea să se lase înduplecată, dar mişcă uşor capul.

Pun jos coşul şi mai scot câteva chifle. Sunt prea moi, dar încerc: le arunc în aer şi aroma lor se răspândeşte în jur. Mă urmăreşte şi se vede bucuria pe faţa ei.

Scap una pe jos. Cade lângă piciorul ei. Le prind pe celelalte, apoi o ridic şi i-o întind solemn. Întinde mâna şi o ia. Preţ de o secundă pare că o s-o ţină în mână, dar cu o

mişcare rapidă, o bagă pe toată în gură.

— Mai am ceva pentru tine, spun eu în vreme ce mestecă. Ridic mâna şi iau cupa de la stăpână. Vezi aici, într-o parte, scrisul de pe ea? Face şi bunicul tău aşa ceva?

Dă uşor din cap.

— E pentru tine. A lăsat-o la noi. Vezi? Uită-te la litere. E scris numele tău, Fiammetta.

Aud în spate răsuflarea adâncă a stăpânei.

Copila se uită la scris. Deşi nu ştie încă să citească, îşi cunoaşte numele.

— E pentru tine. Să bei din ea cât stai aici. Poţi s-o iei în mână dacă vrei. Însă ai grijă, pentru că se sparge uşor. Dar cred că tu ştii deja multe despre sticlă.

Dă din cap şi întinde mâinile ca s-o ia, o apucă între palme cu grijă, ca şi cum ar ţine o fiinţă vie şi priveşte literele. Şi parcă văd deja o sclipire în ochii ei care mă face să cred că le va citi în curând. O priveşte mult timp, apoi mi-o dă înapoi.

— Intrăm?

Îi iau sacul de la picioare şi ea ne urmează în casă.

Nota autorului

Veneţia descrisă în acest roman are la bază o cercetare serioasă. Deşi personajele principale, Fiammetta Bianchini şi Bucino Teodoldi, sunt rodul imaginaţiei mele, oraşul (ca şi Roma înainte de devastare) era vestit pentru curtezanele sale şi se ştie că unele dintre ele ţineau în casa lor pitici, pe lângă papagali, câini şi alte vietăţi exotice.

Unele personaje ale romanului sunt reale. Pictorul Tiţian Vecellio (Tiţian, cum e cunoscut în general) şi scriitorul Pietro Aretino au trăit amândoi la Veneţia în acea perioadă, la fel şi arhiepiscopul Jacopo Sansovino, de al cărui nume se leagă multe dintre cele mai frumoase clădiri din perioada de apogeu a Renaşterii, deşi abia începuse să comande construcţia celor mai celebre dintre ele în anii când se desfăşoară povestirea.

Pe parcursul uluitoarei şi îndelungatei sale cariere, Tiţian a pictat câteva nuduri, îndeosebi un portret al unei femei întinse pe un pat, cu un căţeluş adormit lângă ea şi două slujnice în fundal. Decorul era o cameră din casa lui şi pânza pare să fi stat în atelierul lui la jumătatea anilor 1530. A fost în cele din urmă dusă la Urbino în 1538, fiind

cumpărată de moştenitorul de atunci al ducatului Urbino. De aici şi titlul tabloului, *Venus din Urbino.* Deşi istoricii de artă au opinii diferite despre semnificaţia tabloului, se pare că modelul lui Tiţian a fost o curtezană veneţiană. Lucrarea se află acum în galeria Uffizi din Florenţa.

Pietro Aretino este mai puţin cunoscut în afara ţării lui natale. Poreclit „Biciul prinţilor", şi-a făcut prin scrisorile şi satirele sale mulţi prieteni, dar şi mulţi duşmani. Era cunoscut pentru relaţiile lui cu curtezanele şi s-a remarcat prin faptul că prin condeiul său a îmbinat religia cu pornografia, în *Sonete ilustrate,* scrise în sprijinul prietenilor lui Giulio Romano şi Marcantonio Raimondi, pentru a completa seria lor de şaisprezece gravuri cunoscute drept *I Posti* sau *I Modi,* care au provocat un imens scandal în societatea romană la mijlocul anilor 1520. Nu mai există niciun exemplar din gravurile originare, deşi câteva fragmente sunt păstrate la Muzeul Britanic. Versurile lui Aretino au fost republicate împreună cu copii gravate în lemn mai grosolane ale originalelor şi începând de la jumătatea secolului al XVI-lea au fost (şi încă sunt) foarte căutate de colecţionarii de lucrări erotice. Două dintre cele şaisprezece desene şi sonete care le însoţesc s-au pierdut integral. Aretino a scris apoi *I*

Ragionamenti, o altă serie pornografică, incluzând o secţiune despre instruirea unei curtezane, pe care a publicat-o în anii 1530. La câţiva ani după moartea lui, în 1556, Contrareforma a scos un Index de cărţi interzise. Opera lui Aretino era în fruntea listei.

În privinţa ghetoului evreiesc din Veneţia, se ştie că un anume Asher Meshullam, fiul liderului comunităţii evreieşti, s-a convertit la creştinism la mijlocul anilor 1530. Întrucât am găsit foarte puţine date despre el, am preferat să-i dau convertitului meu un alt nume şi, desigur, o altă experienţă.

Şi acum ajung la La Draga... O femeie pe nume Elena Crusichi, cunoscută mai degrabă drept La Draga, este menţionată în analele curţii din acea perioadă. Avea o reputaţie de tămăduitoare şi era parţial infirmă şi aproape oarbă. Am fost fascinat de fragmentele din povestea ei care sunt disponibile şi de numele ei, dar mi-am permis nenumărate licenţe în privinţa caracterului şi sorţii femeii, pentru că adevărata La Draga se pare că a trăit mult, în ciuda conflictelor ei cu autorităţile. De fapt, Veneţia a fost mai blândă decât alte state în privinţa acuzaţiilor de vrăjitorie şi nu există consemnări de arderi pe rug. Totuşi, criminalii care incomodau statul, fie din cauza crimelor

comise, fie din cauza momentului în care erau comise, erau ucişi pe furiş noaptea, înecaţi în canalul Orfano.

Mărturisesc de asemenea că, deşi Catastiful Curtezanelor (o lucrare oarecum satirică, incluzând comentarii despre calităţile şi tarifele acestor femei) a existat la Veneţia, l-am datat cu câţiva ani mai înainte.

Aceasta a fost măsura în care am manipulat conştient istoria. Alte greşeli, pentru care îmi cer scuze anticipat, se datorează faptului că o cercetare aprofundată şi o mare dragoste faţă de perioada respectivă nu pot, din păcate, face dintr-un scriitor de ficţiune un istoric.

Mulţumiri

N-aş fi putut să scriu acest roman fără a fi susţinută moral de mai mulţi oameni.

Sunt îndatorată istoricului Renaşterii Lauro Martines pentru bursa acordată şi pentru conversaţia sa însufleţitoare. La fel, fostei mele profesoare de artă Berenice Goodwin şi Sheilei Hale, cel mai recent biograf al lui Tiţian; în ambele cazuri, ochiul lor ager şi dragostea pentru Veneţia m-au salvat de multe greşeli. Tom Shakespeare m-a ajutat să-i dau viaţă personajului Bucino. Gillian Lovo, Eileen Quinn, Michael Cristofer şi Janessa Laskin s-au dovedit toţi buni tovarăşi de călătorie. La Veneţia, Estela Welldon mi-a oferit locul perfect pentru a scrie şi, la Londra, personalul de la British Library şi de la Warburg Institute mi-au înlesnit mult cercetările.

Aş vrea de asemenea să mulţumesc tuturor celor de la Time Warner, Marea Britanic şi Random House, SUA, pentru încurajările şi sprijinul lor şi în mod special agentei mele Clare Alexander şi vechii mele editoare şi prietene, Lennie Goodings.

O menţiune specială pentru fiicele mele adolescente, Zoe şi Georgia, care au suportat nesfârşite lecţii spontane

despre istoria Veneţiei, Renaştere, catolicism şi politica sexuală a epocii, cu o remarcabilă bună dispoziţie, manifestându-şi doar ocazional exasperarea. Şi care, când situaţia s-a agravat, au hrănit-o cu devotament pe mama lor pentru că, absorbită fiind de desfăşurarea povestirii, ea uita să le dea de mâncare.

Dar în primul rând, dragostea şi recunoştinţa mea se îndreaptă spre Tez Bentley, care m-a însoţit, intelectual, în această călătorie prolifică, uneori descurajatoare, în trecut, şi care m-a ajutat cu acuitatea, sensibilitatea şi viziunea sa să fiu mai ambiţioasă decât aş fi îndrăznit să fiu în mod obişnuit.

Bibliografie

Aretino, Pietro, *The Ragionamenti,* Odyssey Press, 1970.

Aretino, Pietro, *School of Whoredom,* Foreword by Paul Bailey, Hesperus Press, 2003.

Aretino, Pietro, *The Letters of Pietro Aretino,* Translated by George Bull, Penguin, 1976.

Beadford, Sarah, *Lucrezia Borgia,* Penguin Viking, 2004.

Beecher, Donald and Massimo Ciavolella, editors, *Eros and Anteros: The Medical Tradiţions of Love în the Renalssance,* Imprint Ottawa; Dovehouse Editions, 1992.

Chambers, David and Brian Pullan, editors, *Venice: A Documentary History 1450 – 1630,* Blackwell Press, 1992.

Calimani, Richard, *The Ghetto of Venice,* Oscar Montadori Press, 1989.

Câştiglione, *Book of the Courtier,* Penguin Classics, 1967.

Camporesi, Piero, *Bread of Dreams,* University of Chicago Press, 1989.

Cellini, Benvenuto, *Benvenuto Cellini℈s Autobiography,* Penguin, 1999.

Coruzet-Pavan, Elizabeth, *Venice Triumphant,* John

Hopkins University Press, 2002.

D3Aragona, Tula, *Dialogue on the Infinitive of Love,* University of Chicago Press, 1997.

Davis, Robert, *Ship Builders of the Arsenale,* John Hopkins University Press, 1991.

Davis, Robert, *The War of Fists,* Oxford University Press, 1994.

Davis, Robert and Gary Marvin, *Venice: The Tourist Maze,* University of California Press, 1994.

Eisenbichler, Konrad, editor, *The Premodern Teenager*, Toronto, Centre for Reformaţion and Renalssance Studies, 2002.

Ferraro, Joanne, *Marriage Wars în Late Renalssance Venice,* Oxford University Press, 2001.

Fortini Brown, Patricia, *Private Lives în Renalssance Venice*, Yale University Press, 2004.

Fortini Brown, *Narrative Painting în the Age of Carpaccio,* Yale University Press, 1998.

Goffen, Rona, *Franciscans în Venice*, Yale University Press, 1990

Guicciardini, Luigi, *The Sack of Rome*, 1972, Palgrave Macmillan, 2004.

Hope, Charles, *Titian,* Chauccr Press, 2003.

Howard, Deborah, *The Architectural History of Venice,* Yale University Press, 2002.

Hollingsworth, Mary, *The Cardinal℈s Hat,* Profile Books, 2002.

Lane, Frederic, *Venice: A Maritime Republic,* John Hopkins University Press, 1988.

Lavin, Mary, *The Virgins of Venice,* Penguin, 2004.

Lawner, Lynne, *I Modi,* Erotic Album of Sixteenth Century, Northwestern University Press, 1988.

Martines, Lauro, *Strong Words,* John Hopkins University Press, 2001.

Masson, Georgiana, *Courtesans of Rome*, St Martin℈s Press, 1976.

Mccray, W. Patrick, *Glass Making,* Ashgate Press, 1999.

Morris, Jan, *Venice,* Faber and Faber, 1993.

Muir, Edward, *Civic Ritual în Renalssance Venice,* Princeton University Press, 1981.

Norwich, John Julius, *History of Venice,* Penguin, 1983.

Momenti, Pompeo, *Venice Private Life.*

Pullan, Brian, *Rich and Poor în Renalssance Venice,* Blackwell Press, 1971.

Riddle, John M., *Birth Control în Antiquity,* 1991.

Rosenthal, Margaret F. „*The Honest Courtesan,*

University of Chicago Press, 1992.

Rodgers, J. And R.M. Ward, *The Turks.*

Roissaude, Jacques, *Mediaeval Prostitution,* Barnes and Noble, 1997.

Ruggiero, Guido, *Binding Passions,* Oxford University Press, 1996.

Ruggiero, Guido, *Bounderies of Eros,* Oxford University Press, 1989.

Tosco, Gianfranco, *Mura. No: A History of Glass*, Arsenale Editrice.

Teitzan-Conrat, *Dwarfs and Jesters în Art,* The Phaidon Press, 2003.

Teitzan-Conrat, editor, *Sexuality and Gender în Early Medieval Europe,* Cambridge University Press, 1993.

Talvacchia, Bette, *Taking Positions,* Princeton University Press, 2001.

Zorzi, Alvise, *La Vita quotidiana nell era di Tiziano,* Rizzoli, 1990.